2896 / 2922

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատ. 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
1
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
1 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7485 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2896

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԲ ԳԼՈՒԽ ԳԼՈՒԽ ԵՆ

•

Ապահովաբար ոչ մէկ ատեն այնքան բազմաթիւ եւ բազմազան ժողովներ գումարուած են միջազգային վէճերի վրայ, որքան երկրորդ Աշխարհամարտէն ի վեր:

Եւ ի՜նչ հակայական ծախքեր կը կատարուին, ուռեցնելով իւրաքանչիւր երկրի եւեմուտքը:

Ընդհանրապէս կը ձախողին այդ խոր հրդակցութիւնները: Եւ կամ կը յանգին արդիւնքի մը որ չի համապատասխաններ վատնուած ճիգին:

Աւելի յաճախ, ժողով մը կը գառնայ նախատան ուրիշ յաջորդական ժողովնե րու: Նոյն օրակարգը մէկ ժողովէն միւսին կը փոխանցուի յաւելեալ եւ ճոխաց եալ բովանդակութեամբ:

Նոյն հարցը սեղանի վրայ կուգայ աւելի բարդացած եւ ճիւղաւորուած:

Այնպէս որ, յատուկ յանձնախումբերը, մասնագիտական քննութիւններն ալ կը բազմապատկուին: Եւ ամենապարզ խընդիրը կը գառնայ մնճուկ:

Ժողովներն ալ դասակարգերու կը բաժնուին:

Առաջ բացառիկ երեւոյթ էր դեսպանախորհուրդ մը:

Այժմ համրանք չունին խորհրդաժողովները: Ոչ իսկ տեսակով:

Ինչ որ նախապէս դիւանագիտական ճամբով, դեսպաններու միջոցաւ կը կարգադրուէր, այժմ կը յանձնուի արտաքին գործերու կամ ազգային պաշտպանութեան նախարարներէ կազմուած ժողովներու:

Ծանրագոյն պարագաներու մէջ, չհաշկից պետութեանց ղեկավարներն են որ հանդիպումներ կը սարքեն:

Ինչ որ թափառականներուն յատուկ էր առաջ, այժմ կը կատարուի մեծ պետութեանց ղեկաւար վարիչներուն – վարչապետներուն միջոցաւ:

Այսպէս, բազմաթիւ առիթներով հանդիպումներ ունեցան Զոլս Մոնթը, — Ֆրանսա, Անգլիա, Ա. Միութիւնը եւ Մ. Նահանգները, իրենց բարձրագոյն պլուպներով:

Տակաւին չենք հաշուեր Ազգաժողովին եւ ուրիշ մնայուն հասպատասխանատու ժողովները, որոնց նոյնպէս կը մասնակցին վարչապետները եւ նախարարները:

Եւ «աչխրքի բանները» եա – առաջ կ'երթան կրնայի քայլերով կամ խնչա – փառի չարժումներով:

Բոլոր երդուածները կը հաստատանի թէ երեքով – չորսով կատարուած խորհրդակցութիւնները, պլուպ – պլուպի խօսակցութիւնները յաճախ շատ աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլան, քան բազմամարդ խորհրդաժողովները:

Ահաւասիկ նորագոյն փաստը:

Լոնտոնի խորհրդաժողովէն առաջ, մասնաւոր խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն եւ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարներուն միջեւ:

Ճամբան բաւական հարթուած էր, այս խօսակցութիւններով: Գոնէ հիմնական կէտերը, սկզբունքները ճշդուած էին:

Ժողովին բացումէն մէկ օր առաջ ալ, չարունակուեցան պլուպ պլուպի խօսակցութիւնները:

Եւ մինչեւ այսօր ալ միջանկեալ կը չարունակուին, առաւան կամ իրիկուան նիստերէն առ:

Արդ, իրողութիւն է որ այս մասնակի խօսակցութիւնները մեծապէս օգտակար կ'ըլլան, փոխադարձաբար լուսաբանուելու, չատ մը կնճիռներ հարթելու համար:

*Այս տեսակէտով, առաջին օրէն բարենշան երեւոյթ մը ստացաւ Լոնտոնի խորհրդաժողովը, որ անչուշտ գոհացուցիչ **ելքի մը պիտի յանգի, փոխադարձ բարեացակամութեամբ:***

Արդէն իսկ արձանագրուած է մեծ յաջողութիւն մը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

•

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ ՋԻՆՈՒԻՐ ՊԻՏԻ ՊԱՀԵՆ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՅԱՄԱՔԻՆ ՎՐԱՅ

★

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆԻՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐԸ ՇԱՏ ԳՈՀ ԿԵՐԵՒԱՆ

Զօրեքշաբթի օր կարեւոր յաջողութիւն մը արձանագրուեցաւ Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ, մեծ գոհունակութիւն պատճառելով ամէնուն: Լաւատեսները վճռական կը համարեն այս յաջողութիւնը եւ կը յուսան թէ ժողովը արդիւնաւոր պիտի ըլլայ ամէն տեսակէտով:

Երկար վիճաբանութիւններէ եւ քանի մը մասնակի տեսակցութիւններէ ետք, հետեւեալ արդիւնքը արձանագրուեցաւ.

1.— Պրիւսէլի դաշինքը, որուն վրայ պիտի հիմնուի արեւմտեան Եւրոպայի հատաքական պաշտպանութիւնը, պիտի ունենայ քաղաքական եւ պինուորական նոր պատասխանատուութիւններ, ինչպէս կ'ուզէր Ֆրանսա: Այս նոր կազմակերպութեան չրջանակին մէջ պիտի արդիւնքները՝ զօրքի եւ սպառազէնի նուիրանց սահմանափակման եւ հակակշռի մասին:

2. Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը յայտարարեց որ եթէ արեւմտեան Եւրոպայի հատաքական պաշտպանութեան նոր կազմակերպութիւն մը ստեղծուի, պիտի յանձնարարէ Նախագահ Այզընհաուըրին որ այդ կազմակերպութեան տրամադրել մնացեալ բանակի ծրագրին առիթ եղած յանձնառութիւնները:

3. Եւ վերջապէս, անգլիական կառավարութիւնը, նախապատրաստական բացառիկ նիստէ մը եաք, որոշեց վճռական քայլ մը առնել, հատանելով եւրոպական ցամաքին վրայ պահել չորս զօրաբաժին եւ օդանաւային կարեւոր ուժ մը, մինչեւ 1998, այսինքն չորս տարի:

Տեղական թերթերը մեծ կարեւորութիւն կուտան վերջին յանձնառութեան, զոր «պատմական դէպք մը» կոչեց Բա նատայի արտաքին գործերու նախարարը:

Քանի մը տարիէ ի վեր, Ֆրանսա կ'տառաջարկէր որ Անգլիա նոր յանձնառութիւններ տանձնէ եւրոպական ցամաքին վրայ: Անցեալ ապրիլ 14ին անգլ. կառավարութիւնը յանձն առած էր մէկ զօրաբաժին տրամադրել եւրոպայի միացեալ բանակին: Բայց ատոր չէր թէ այդ զօրաբաժինը պիտի մնայ եւրոպայի մէջ. Այս անգամ Անգլիա յանձն կ'առնէ տրամադրել չորս զօրաբաժին որոնք եա կրնան քաշուիլ միայն Պրիւսէլի դաշինքին եօթը անդամներուն մեծամասնութեան որոշումով, եւ ոչ թէ Անգլիոյ կամքով: Այս յանձնառութիւնը ի զօրու է որքան ատեն Պրիւսէլի դաշինքը, որ կընքուեցաւ 1948ին, չիսուն տարուան համար: Յառաջիկային բանաձեւ մը պիտի դանեն, ներդաշնակելու համար այս պայմանաժամը Ատլանտեան դաշինքին տեւողութեան հետ, որ կը վերջանայ 1969ին: Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները միշտ կը յայտարարեն թէ իրենց հատկացողութեամբ անսահման տեւողութիւն ունի Ատլանտեան դաշինքը:

Անգլիոյ նոր յանձնառութիւնը մեծ յաջողութիւն մը կը համարուի Ֆրանսական դիւանագիտութեան համար: Ժողովին մէջ բոլոր նախարարներն ալ երախտա դիտութիւն յայտնեցին անգլիական կառավարութեան:

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

•

ՀԱՒՈՒՆ Ի ԽՈՒՒՆ

Ուրիշ խորագիր չգտայ, պարզելու համար կարգ մը բացատական երեւոյթներ:

Կատաղէն ընթերցող մը կ'առաջարկէ շաբաթական ասուլիսի վերածել «Ծուռն ու շիտակը»,— լեզուական հարցերու մասին:

Այս առթիւ հարցումներ ալ կ'ուղղէ ֆանի մը բառերու մասին:

Կարդալով նամակը, առաջին մտածումս եղաւ,— Ի՞նչ օգուտ ...

Երեսուն տարիէ ի վեր սիւնակներով բան գրուեցաւ, սորվեցնելու համար տարբական գիտելիքներ:

Փանի՞ հոգի օգտուեցան: Գոնէ հետեւեցա՞ն:

Հ. Աբսէն Ղազիկեան ուղեցոյց մը պատրաստեց, նախ թերթով, յետոյ գիրքով, — «Մի գրէ... Գրեցէ՛ք»:

Քանի՞ հոգի կարդացին:

Մեր ողբացեալ աշխատակիցը, Տարագ շաբաթական դասընթացք մը բացած էր որ տարիներ տեւեց:

Ընթերցող – աշակերտներէն ֆանի՞ հոգի կրցան բան մը աւելցնել իրենց գիտցածին վրայ: Կամ շտկել իրենց սխալները:

Տակաւին շատեր չեն կրնար զանազանել «որ»ն ու «զոր»ը: Նոյն իսկ ծանօթ յօդուածագիրներ:

Քսան տարիէ ի վեր գրող թղթակիցներ կան որոնք բոլոր «գ»երը «ք»ի կը վերածեն — օքնութիւն, քթութիւն եւն.:

Գրական հանդէսներ նոյնութեամբ կ'արտատպեն հազար անգամ բացատրուած այլաբանդակութիւններ, — *խոչորագոյն* նարտարապետ, *խոչոր* գրագէտ (ամէն – րո՞ւկ է թէ դղում): Կամ «պարի եւ երգի *անսամբլին դաստրոլային* շրջագայութիւնը»:

Հանդէսներու նկարագրութիւններ կը հասնին խառնի խուռն: Գրիչով, մատիտով, գոյնզգոյն մելաններով: Տառերը, բառերը իրար խառնուած՝ արաբական գեղագրութեամբ:

Շատ մը բառեր կրնաք ճշդել, գտնելով իմաստը: Իսկ երբ անուն եւ մականո՞ւն է,— ինչպէս գուշակել — Արա՞մ է թէ Ադամ, Մեսրոպ՞ն թէ Միրաքեան:

Մասնաւորապէս անհոգ են կարգ մը Հայեր: Միութիւններ: Ծանուցումներ կամ թղթակցութիւններ կը դրկեն, ուր նշանակուած ժողովատեղին կամ երգողներու եւ արտասանողներու անունները եւ մականունները իրենք ալ պիտի չկրնային կարդալ, երկու օր վերջը:

Նոյն անուշադրութիւնը՝ մահագդներու մէջ: Շնորհակալիքներու եւ նուիրատուութեան ցանկերու առթիւ:

× «*Հայրենիք*» ամսագրի Սեպտեմբերի թիւին վերջին կողքին վրայ կը կարդամ.—

«Հայրենիք» տպարանէն վերջերս լոյս տեսած երխտասարդ գրագէտ – բանաստեղծ Ա. Ծառուկեանի «Թուղթ առ երեւաներ» տպառելու մօտ է:

Թրխաքանութիւնը հո՞դ ալ հասաւ:

Մեր գիտցած հայերէնով կ'ըսենք,—

— *Տպառելու մօտ է երխտասարդ գրագէտ – բանաստեղծ Ա. Ծառուկեանի «Թուղթ առ երեւաներ» որ վերջերս լոյս տեսաւ «Հայրենիք» տպարանէն»:*

... Կրցա՞յ արդարացնել խորագիրս,— «Խառն ի խուռն»:

ՎԱՀԷ

ԳԼԽԱՒՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՃԱՌԵՐԸ

Մտորեւ կ'ամփոփենք այս պատմական դէպքին առթիւ խօսուած ճառերը.—

Ֆ. ՏԼԼԼՍ (Մ. Նահանգներ).— *Բա ցատրեց թէ Մ. Նահանգներու յանձնառութիւնը — ուժ առ եւրոպական բանակին — կարգ մը սահմանադրական դէմ – ւարութիւններ յարուցած էր այն տեղ: «Այս յանձնառութիւնը կընայ նորոգուիլ միայն այն պարագային երբ չափելի փաստեր ունենանք թէ Եւրոպան կը մօտենայ միութեան եւ ոչ թէ կը հեռանայ: Եթէ, Իններու խորհրդաժողովէն վերջ, պարզուի թէ Եւրոպա միութեան ճամբուն կը հետեւի, ինք յանձն կ'առնէ յանձնարարել Մ. Նահանգներու նախագահին որ վերանորոգէ միացեալբանակին տրուած յանձնառութիւնը: Բայց կը կրկնեմ, այդ յանձնառութիւնը չի կրնար նորոգուիլ, եթէ պառակտումը եւ չփոթութիւնը տիրապետեն Եւրոպայի մէջ: Եթէ բանականութիւնը յաղթէ, կրնանք յոյս դնել մեր վրայ: Կրնաք վստահ ըլլալ թէ մեր տրամադրութիւնները պիտի վերածուին իրական աջակցութեան մը, համապատասխան ընդարձակութեամբ: «Եթէ դեռ լոյս մը կայ հորիզոնին վրայ, երբ ճչմարիտ չարժում մը տեսնենք դէպի միութիւն, մենք ձեզի հետ ենք: Բայց եթէ զառիթափին ի վար իջնենք եւ մեր միութեան չանքերը ի դերեւ ելլեն, մեր առջեւ պիտի բացուի տեսական պառակտումի անդունդ մը: Ես կը հաւատամ թէ երբ միացեալ Եւրոպան կազմուի, ամերիկեան զրօսը պիտի չարունակ Եւրոպայի մէջ, ձեր զրօսանքներուն հետ, իր խորհրդանշած բոլոր դործերով»:*

ԻՏԸՆ (Անգլիա).— *Ինչ որ ըսաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, մեզի, Եւրոպացիներուս, կը խոստանայ ինչ որ կրնայինք յուսալ նեղկայ պայմաններուն մէջ: Գիտեմ որ իմ երկիրս ալ դեր մը ունի: Մենք կարգ մը յանձնառութիւններ ստանձնած ենք Մ. Նահանգներուն հետ, Եւրոպայի միացեալ բանակին հանդէպ: Կը պահենք այլ յանձնառութիւնները»:*

Նախարարը այստեղ յայտնեց թէ չորս զօրաբաժին եւ օդանաւային ուժ մը պիտի պահեն ցամաքային Եւրոպայի մէջ, ինչպէս կարդացինք արդէն: Եւ յայտարարեց, — «Իմ պաշտօնակիցներս կ'ըմբռնեն թէ չատ մեծ քայլ մըն է որ կ'առնենք, հատուն եւ երկար խորհրդածութիւններէ ետք»:

Մենդէս Ֆրանս յայտարարեց թէ բրիտանական յանձնառութիւնը կը պահէ մեր ամէնէն մեծ բաղձանքները այս կեանական հարցին մէջ»:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԴԱՏԵՐ

Երկրի ապահովութեան տեսչութեան (Հակալրտեսական) տնօրէնը, Պ. Ռոժէ Վիլօ, դատ բացաւ պաշտօնանկ ոստիկան՝ Տիւտի դէմ, որ բռնած էր թէ իր դրած մէկ վաւերագրին համաձայն, ան անդամ եղած է համայնավար ոստիկան – ներու ընկերակցութեան մը: Տիւտ ալ իր կարգին դատ բացաւ Պ. Վիլոյի դէմ, իսկ ներքին գործերու նախկին նախարար, Պ. Շարլ Պրիւն, ցաւ յայտնեց որ իրարու դէմ եկած են երկու բարձր պաշտօնատարներ: Այս առթիւ յայտարարութիւն մը հրատարակեց ուր կ'ըսէ թէ Պ. Վիլօ միշտ եւ կատարելապէս հաւատարիմ եղած է իրեն: Պ. Վիլօ 5·280·000 ֆրանք հատուցում կը պահանջէ Տիւտէն, կնդծ համարելով անոր ծանուցած վաւերագրերը: «Կրնամ կատարելապէս ապացուցանել իմ տառնամեայ աշխատանքս հակապղտային գործունէութեան դէմ, իբրեւ պետը հակալրտեսական տեսչութեան: Ես կը կարծեմ թէ Պ. Տիւտ կեղծարարութիւն մը կատարած է Անտռէ Պառանէի հետ զոր սկիզբէն ի վեր համոզուած եմ»:

× *Ջինուորական դատաւորը առջի օր ալ հարցաքննեց ոստիկանութեան նոր վերատեսուչը, Պ. Տիւպուա:*

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԵՒԵԼԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԺԳ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Բ.

Կարելի չէ երկարել չարքը դասախօսութիւններու։ Այս բաժնին մէջ արձանագրուած էին առաջաւոր Ասիոյ ժողովուրդներու պատմութեան, քաղաքակրթութեան եւ մշակոյթին վերաբերեալ նիւթերը։ Առանց կարգին կը դանէինք դասախօսութիւնը Պ. Ֆ. Ֆէյտիին, որու նիւթն էր «Հայերէն լեզուին արտայայտչական կարողութիւնը», Ֆ. Ալթհայմ եւ Ռ. Մաիհլի՝ դասախօսութիւնը՝ «Վահրամ Զոքիլի (հին պարսկ.) վէպը, Թ. Հ. Ֆլուքէի՝ «Երկու հին վրացական ձեռագիրներ Նոր Կտակարանի», Ա. Գարնուանի «Իրանական եւ անատոլիական լոյսեր յունական դիցաբանութեան վրայ», Ա. Մաչտոտսեանի դասախօսութիւնը՝ «Քաղիրուանի Ալ – Մուիզի կանթէկի առաջին ձեւ չրջագիծը եւ իր կապերը հին չրջանի եւ Հայաստանի հետ», Ա. Պատմագրեան – նի՝ «Հայկական ժողովրդական մոտիւներու օգտագործումը ԺԱ. դարու հայ եկեղեցւոյ երաժշտութեան մէջ», Մ. Ե – րեմեանի (Երեւանէն) «Գերութեան վի – ճակի անկումը եւ ծնունդը աւատական ընկերութեան (դրութեան) հին Հայաստանի մէջ» նիւթի մասին։

Առաջին անգամ է որ Ե. Մխիթարեանը կը մասնակցէր Արեւելագէտներու համագումարին, 10 – 12 հոգիէ բաղկացած պատուիրակութեամբ մը, որուն մէջ կը գտնուէին Երեւանի համալսարանի պատմական բաժնի վարիչ պրոֆ. Ս. Եբեմեանը, Մ. Եուլտուչեը, Պ. Պիօտրովսկի, (որ Կարմիր Բլուրի պեղումները կատարած է Հայաստանի մէջ), Մ. Դիակոնով, Ա. Պելենիցքի, Ս. Աչիմեանովա, Ն. Սուրապեան եւայլն։

Ե. Մխիթեան պատուիրակներու կարգացած դասախօսութիւնները որոնք ամփոփուած են հատորի մը մէջ, ռուսերէն եւ անգլիերէն լեզուներով՝ ունկնդիրներու տրամադրութեան տակ դրուեցան։

Ե. Մխիթեան պիտնականները ընդհանրապէս հարցերուն կը մօտենային ընկերային որոշ ըմբռնումով եւ հայեցակէտներով։ Պրոֆ. Ս. Եբեմեան խօսեցաւ ռուսերէն, իր դասախօսութեան անդլիերէն թարգմանութիւնը դնելով ունկնդիրներու տրամադրութեան տակ։

Դասախօսութիւնէն եաք Պ. Ա. Սաֆ – րաստեան եւ այս տողերը զրոյց յայտնեցինք մեր շնորհաւորութիւնները, միեւնոյն առեն բացատրութիւններ ինդրելէնք որոշ հարցերու մասին։ Պրոֆ. Եբեմեան ճշդեց թէ Հայաստանի մէջ գոյութիւն չունէր դերեվաճառութիւն եւ ստրկութիւն, այլպէս, ինչպէս հին յունական եւ հռոմէական կարգուսարքին մէջ կը տեսնենք։ Թէ Հայաստանի մէջ ստրուկներու դրութիւնը նման էր առաջաւոր Ասիոյ ժողովուրդներու յատուկ նահապետական (պատրիարքական) դրութեան կամ կարգուսարքին։

Պրոֆ. Եբեմեան մեր հանդիպումներու ընթացքին տեղեկութիւններ տուաւ Երեւանի համալսարանի աշխատանքներու մասին։ Ցայտնեց թէ մեծ հատոր մը՝ վերաբերեալ նիւթի մասին, ապագրութեան վրայ է եւ մօտերս լոյս կը տեսնէ Երեւանի մէջ։

Հետաքրքրական էր պրոֆ. Ֆ. Ֆէյտիի դասախօսութիւնը, — «Հայերէն լեզուի արտայայտչական կարողութիւնը»։ Հայագէտ դասախօսը լուռ ու մունջ աշխատող մը եւ ուշիմ, զննող միտք մըն է։ Ան դիտած է արդի արեւմտահայ աշխարհաբարին մէջ բացառիկ յատկութիւններ միտքը արտայայտելու։ Արդարեւ, կ'ըսէ արեւմտահայ աշխարհաբարը կրնայ դիւրութեամբ արտայայտել ամենադժուար դաղափարները։ Այնպիսի առեն մը, երբ լմտառականներ կ'առաջարկեն մէկդի դնել արեւմտահայ աշխարհաբարը, ահաւասիկ Ֆրանսայի լեզուագէտ մը կուգայ պաշպանելու զայն։ Պ. Ֆէյտի խոստացաւ այս դասախօսութիւնը բերել Փարիզ, Ֆրանսահայ Լսարանին։

Պ. Աբչակ Սաֆրաստեանի նիւթը դասախօսակցեցանք։ Բայց երբոր ձեռք սկզ – մելով երբ կը բաժնուէինք, կը զգայի որ բան մը կը մնար հոգիիս մէջ, տեսիլք մը՝ զոր ժամանակը չէր կրցած պահել իր առաջին պայծառութեանը մէջ եւ որ հիմա, երբ բանաստեղծին մահուան բօթը կ'առնեմ, կը ճաճանչէ յանկարծ եւ ցաւագին առատութեամբ մը կը խռովէ զիս։

Եթէ պիտնայի, որ առաջինն ու վերջինը պիտի ըլլար մեր հանդիպումը, կարճատեւ զարնանային տեղատարափի մը պէս, աւելի երկար ժամանակ կը յատկացնէի Ռաստանիկին հետ սրտագին կեր – պով կապուելու համար։

Ոչ մէկ անգամ զինքը տեսայ երեկոյթներու մէջ, երբ մենք ճաշի հրաւիրուած կ'ըլլայինք հայ ունեւորներու կողմէ։ Սազը պակաս է այսօր նոր «մէեղիա»նէ – բէն։

Եւ յետոյ՝ ալ կը մտածէ վախճանին, մահուան վրայ, երբ այնքան պէտիցիկ է աշխարհը իր ամէն առաւօտեան լոյսին մէջ ոգեղուած։

Գահիրէ վերադարձիս երմէ առաջայ նամակ մը, որով կը յայտնէը, թէ ստացած է քերթուածներու մէկ հատոր։ Այնուհետեւ լռութիւնը իր ցրտաստարուտ բիւրեղը հիւսեց մեր միջեւ, բիւրեղը կը փշրուի այսօր լացող լռութեան մը մէջ։

Իր աշակերտները անչուշտ կը պատրաստեն մեծ վիշտը։ Բայց մենք ալ արդար է, որ սպանք մահը բանաստեղծի մը, որուն երգը հեզասահ առուակի մը քաղցրալուր մրմունջն է վայրենակ ուռիներուն տակ։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱՔ

ՈՍՏԱՆԻԿ

●

Ռոստանիկին հետ ծանօթացայ 1946ին, Նոյեմբերի մէջ, երբ Թեհրան կը գտնը – ւէի Հայաստանէն վերադարձիս։

Ընկերներս եւ ես հրաւիրուած էինք Հայոց առաջնորդին կողմէ եւ կը բնակէինք Առաջնորդարանի չէնքին մէջ։

Մեր բնակութեան վայրն էր պատճառը, որ Ռոստանիկ շատ վերապահ վերաբերում մը ունենայ ինծի հանդէպ։ Մինչ այն առեն, Հայաստանէն դարձողներս, Թեհրանի հայութեան մէկ մեծ զանգուածին համար կը ներկայացնէինք պատկառելու կերպարանք մը։

Ռոստանիկ ամբոխէն եւ անոր յարուցած ժխորէն հեռու կը մնար։ Ես մէկ անգամ տեսայ զինքը, կարծեմ Դաւթեան վար – ժարանը այցելած օրս։ Ինքն իր մէջ ամփոփուած, փոքրահասակ եւ նիհարակազմ մէկն էր։ Բայց կ'երեւի թէ պատանեկան երեւոյթով այդ մարմնին մէջ տարբնները իրենց ցաւերով ու փորձառութիւններով տեսակ մը ծանր եւ յուզիչ հաւասարակշռութիւն առնդած էին։ Հոգին ալ կրած էր այդ ցաւերուն ազդեցութիւնը. այս պէս կը վկայէին բանաստեղծին թախծոտ աչքերը։

Մէկ անգամ միայն հանդիպեցայ անոր. բայց խորապէս զրաշմուած անայլայլ ապաւորութիւն մը դիս այսօր այնքան կը մօտեցնէ իրեն, կը հոգեխառնէ դիս մը – թաղնած քաղցր պատկերին հետ։

Չեմ խոկ յիշեր, թէ ինչ նիւթի մասին

ուած էր Ասորագիտական բաժնի մէջ. « Ձին հայ – Կասպեան չրջանի մէջ, ըստ հիմնիմեան եւ ասորեստանեան աղբիւր – ներու»։ Դասախօսը անգլերէն լեզուով կարդաց իր նիւթը։ Դժբախտաբար չէ – ապ իր դասախօսութեան։ Ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ իր չատ չահեկան նիւթը համէջ ներկայացնել «Յառաջ»ի ընթերցողներուն։

Ա. Պատմագրեան խօսեցաւ ԺԱ. դարուն Հայ. եկեղեցւոյ մէջ մտցուած նորութեան մը մասին։ Ն. Շնորհալի մեր եկեղեցւոյ մէջ փոխադրեց կէս – զրաբար, կէս – աշխարհաբար իր յօրինած եկեղեցական տագերը կամ երգերը — որոնց կարգին «Առաւօտ լուսոյ», «Տարածեալ», եւայլն։ Դասախօսը այս երգերու նիւթերը բաղդատեց մեր ժամանակներու ժողովրդական երգերու հետ։

Համագումարի ընթացքին Ֆէմպրիճ կը դանուէին Օր. Սիրարթի Տէր Նեթէսեան, Ն. Վրոյր (Պելժիա) ասորագէտ, որոնք դասախօսութիւն չկարդացին։ Միւս ներկաներու մասին արդէն զրած էր «Յառաջ»ի Թղթակիցը։ Ուստի մը Հայեր, ըստ տեղեկացինք հաճելի չրջանակ մը։

Մ. ՎԱՂԱՐՇ

(Մնացեալը յաջորդիվ)

ԹՌՉՈՂ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐԸ

(LES SOUCOUPES VOLANTES)

●

Վերջին չաբաթներու ընթացքին Թերթերը զարձեալ սկսան խօսիլ Թռչող սկաւառակներու մասին։

Բազմաթիւ մարդիկ բերին չռնգալից վկայութիւններ օդին մէջ ծփացող այդ տարօրինակ երեւոյթին առթիւ։

Էնի նահանգին մէջ բնակող վաճառական մը՝ Պ. Ռօպէռ Եօվէլ, Հիւսիս քաղաքին երկնակամարին վրայ տեսած է հսկայ սկաւառակ մը, նաբնջապոյն, որ քանի մը վայրկեան օդին մէջ անչարժ մնալէ եաք հեռացած է արտասովոր արագութեամբ մը։

Մօղէլ նահանգին մէջ անատասպահ մը՝ Լուի Մօլ կը հաւատայ տեսած ըլլալ վայրկեանը Թռչող սկաւառակի մը, նոյն նահանգին Թոմսթօն պիւղին մօտիկը։ Ըստ վկային չայտարարութեանց այդ սկաւառակը իր վայրկեանի ընթացքին արագակած է զօրաւոր լոյս մը եւ հազիւ հպղին վրայ տեղաւորուած, զարձեալ բարձրացած է օդին մէջ զուպահեռական եւ առանց ուէշ ազմուկի։

Շաթթոուէն երկու ասթիկան – պին – ուղղներ տեսա ծէն երեք լուսաւոր սկաւառակներ 1300 մեթր բարձրութեան վրայ, Լա Ֆրէօրանտըրի պիւղին մօտերը։

Ուրիշներ եւս, Վանտէի, Հեռոյի նահանգներուն, Իտալիոյ եւ Անգլիոյ մէջ պատմած են թէ տեսեր են Թռչող սկաւառակներ։ Նոյնիսկ Փարիզի մէջ, անցեալ չաբաթու, չարժանկարի ծանօթ ատող Միշէլ Մօրկան յայտարարեց թէ էնվալիտի հրապարակէն անցած ատեն տեսած էր էյֆէլի աշտարակին բարձունքին վրայ ծփացող երկու տարօրինակ լուսաւոր դունտեր, որոնց այլանդակ երեւոյթը փախուստի մատնած էր այդ միջոցին իր քովէն անցնող ծերունի մը։

Սակայն, այս տարօրինակ երեւոյթները տեսնելու ամէնէն չռնգալից տեսիլքը ունեցած է Մարիուս Տրէվիլա հետազոտողական աշխատասէր մը որ կը պնդէ թէ իր տնակին պատուհանէն դիտած է մեքենայ մը՝ վեց մեթր երկայն եւ մէկ մեթր բարձր, որ երկին – քէն իջնելով եկած ու տեղաւորուած է իր տնակէն հազիւ քանի մը մեթր անդիէն անցնող երկաթուղիին վրայ։

Այս տարօրինակ երեւոյթէն հետաքրքրուելով Մարիուս Տրէվիլա եղեկտրական լապտեր մը ձեռքը դուրս կ'ելլէ եւ կը տեսնէ երկու մարդկային կերպարանքներ, կարճահասակ, զգեստաւորուած աստղագնիներու նման։ Իր յանկարծակի եռեւռմբ տակայն կարծես վախ կ'ազդէ այդ երեք զաճաճ երկու անձերուն ո – րոնք կը վազեն դէպի իրենց մեքենան եւ հոնկէ կ'արձակեն զօրաւոր լոյս մը դէպի Տրէվիլան կուրցնելով զայն։ Երբ քանի մը երկվայրկեան վերջ Տրէվիլա ի վիճակի կ'ըլլայ տեսնելու իր չուրջը, մեքենան

կը պարունակէ այս թժիշկի մասին։ — Տոքթ. Արմենակ Ապուհայթեան (կենսարջնութեան) իր կեանքը կը պարտի Ուրֆայի հաքիմին, Խալիլ էֆէնտիի, Բժիշկը հիւանդ պատկած էր թիֆիւսէ, երբ հաքիմին ներկայութեան խօսք կը զրանայ Սպանութենէն եաք, Տոքթ. Ապուհայթեան՝ կ'ըսէ։ — «Մէկ բժիշկ մնաց, ան ալ պիտի սպաննէք»։ Ցետոյ լուր կը զրկէ Ապուհայթեանի որ եթէ ազկնայ եւ մեկնի հիւանդանոցէն, ըսէ թէ անունը Արիֆ է։ Այդպէս իր անունը կը մնայ Արիֆ։

★

Սպանութենէն եաք, Տոքթ. Ապուհայթեան եահեայի տունէն կ'ելլէ, կ'ապատանի զարմ. հիւանդանոցը։ Սպանութեան յաջորդ օրը, մարդ մը կուգայ կ'ըսէ թէ Խալիլ էֆէնտին քեզ կ'ուզէ։ Կ'ըսէ հիւանդ է։ Դարձեալ լուր կը բերեն թէ անպատճառ քեզ տեսնել կ'ուզէ եւ թէ իր տպան՝ ձեւալը պիտի պայ։ Քիչ եաքը ձեւալը կուգայ, կ'ըսէ որ հայրս մտանեւոր բաներ ունի, դուն պիտես որ մենք քեզ կը սիրենք ու կարեւոր խնդիր մը կայ, եթէ դուն ալ քու կեանքդ կը սիրես, այդ խնդրին մէջ մեր խօսքէն դուրս պիտի չելլես։ Տոքթ.ը կը հարցնէ թէ ի՞նչ կրնայ ըլլալ։ Կ'ըսէ։ — Գիտես թէ Խալիլ եւ Ահմէտ պէյերը մեր տունն են, խնդիր մը կայ, պէտք է որ այդ խնդիրը մեր ուզածինպէս կարգադրես։

(23)

(Շար.)

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

ՏՈՔԹ ԱՊՈՒՀԱՅԹԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

ՀԱՂՈՐԴՈՒԱԾ

ԾԱՆՕԹ (Շ.).— Այստեղ կ'աւարտի Արամ Անտոնեանի խմբագրած պատմութիւնը։ Այնուհետեւ կ'երեւան կարգ մը ցիրուցան ծանօթագրութիւններ որոնք մշակուած չեն. բայց անհրաժեշտ կը գտնեմ արտագրել այստեղ, իբրեւ լրացուցիչ մաքրամասնութիւն։ Եթէ կան իրազեկներ որ աւելի բան գիտեն այս կէտերու մասին, իրենց պարտքն է հաղորդել։

Ահաւասիկ այդ շարքին առաջինը, — «Տոքթ. Ապուհայթեանի սպանութեան *պատճառները*»։ —

Սպանութեան օրուան իրիկունը, Ուրֆայի Տօյչ Օրիանթ Միխոնարական հաստատութեանց քննիչ Պ. Քէյսէր (սեւեռ ծանօթ Պրուսէր Եադուպ անունով) եւ Հալէպի Սուլթանիէ վարժարանին պետ – մաներէնի ուսուցիչ Պ. Շէթրունկֆօր, կ'լմանան թէ Զօհրապ եւ Վարդգէս մեկնելու են, կը կասկածին եւ ձի հեծնելով կ'երթան մինչեւ Գարաքէօփրիւ։ Գիտէին թէ սպանութիւնները սովորաբար այդ կամուրջին չրջակաները տեղի կ'ունենան։ Հոն սպաննուած էր նաեւ Գապրիէլ։ Կառավարութիւնը վստահ թէ զոհերուն դիակները լաւ ծածկուած են, չարպիլեր անոնց երթը, որպէս զի կասկածի տեղի չտայ։ Երկուքն ալ իրօք կը յատակեան մինչեւ Գարաքէօփրիւ եւ անկէ անդին ալ, բայց բան մը չեն կրնար գտնել ու կը դառնան քաղաք։

★

Սպանութեան յաջորդ օրը Թուրքերու ձեռքը կը տեսնուին Զօհրապի ալիանսը, իր ու Վարդգէսի բրդէ ծածկոցները, ձերմակեղէններն ու պայուսակները, ո – րոնք ծախու հանուած էին։

Ըսին թէ Զօհրապի ալիանսը մնայ քոմիսէր Շաքիրի մօտ։

★

Զորս հինգ օր վերջ ալ, Գարաքէօփրիւէն անցնող մարդիկ կամուրջին մօտ կը գտնեն կարմիր ֆէս մը, ճմրթկած ու պրեթէ պատառատուն, եւ կ'առնեն քաղաք կը բերեն։ Ոտիկանութիւնը, իմանալով, իսկոյն կը գրաւէ կատարուած ոճրին այդ անհոս վկան։

Զօհրապի ֆէսն էր։

× Ա. զօրաբանակին կողմէ Զերքէս Ահմէտ եւ Խալիլ պէյերու մասին արձակուած ձերբակալման հրամանագիրը հրատարակուեցաւ Հալէպի վիլայէթին պաշտօնաթերթին մէջ։

× Պոլսէն Ուրֆա աքսորուած Անգլիացի մը, Էքպէր Ռիցցօ, Ուրֆայի մէջ գըտնած էր Զօհրապի պայուսակը, զոր Հալէպ դարձին հետը բերաւ, եւ որ օրերով մնաց Օթել Պարան։ Պայուսակը կը կրէր Զօհրապի անունին սկզբնատառերը, լաթինական տառերով, Ց. Զ.։ Տեղ տեղ կարելի էր որոշել արիւնի դունաթափ հետքեր։

★

Բարձրահասակ Զերքէզ մը որուն ոտքերը անկողնէն դուրս կ'երեւային, բերուեցաւ վերմանական հիւանդանոց, դարմանուելու համար։ Դեղնախտ ունէր։ Խալիլ պէյ (ոճիրը կազմակերպողներէն մին, Զերքէզ), մարդ ղրկած էր հիւանդանոց որպէսզի լաւ նային։ Լուր ղրկած էր նաեւ Տոքթ. Ապուհայթեանի, որ պէտք խնամէ պայն։ Ներսերը (հիւանդապահուհի) որոնք կը հսկէին դիշերը, կը տեսնեն որ կը զառանցէ, Զօհրապի անունը կուտայ, կը սկսի պոռալ թէ դինքը պիտի սպաննեն։ Այդ զառանցանքին մէջ վար կ'իջնայ անկողնէն։ «Ներսը»ները սարսափահար կը փախչին։ Քիչ եաքը կուգան կը նային որ տակաւ է։ Անպատճառ ներկայ էր Զօհրապի սպանութեան եւ ինքն ալ մասնակցած էր։

Թղթածրարը հետեւեալ տեղեկութիւնը կը պարունակէ այս թժիշկի մասին. — Տոքթ. Արմենակ Ապուհայթեան (կենսարջնութեան) իր կեանքը կը պարտի Ուրֆայի հաքիմին, Խալիլ էֆէնտիի, Բժիշկը հիւանդ պատկած էր թիֆիւսէ, երբ հաքիմին ներկայութեան խօսք կը զրանայ Սպանութենէն եաք, Տոքթ. Ապուհայթեան՝ կ'ըսէ։ — «Մէկ բժիշկ մնաց, ան ալ պիտի սպաննէք»։ Ցետոյ լուր կը զրկէ Ապուհայթեանի որ եթէ ազկնայ եւ մեկնի հիւանդանոցէն, ըսէ թէ անունը Արիֆ է։ Այդպէս իր անունը կը մնայ Արիֆ։

★

Սպանութենէն եաք, Տոքթ. Ապուհայթեան եահեայի տունէն կ'ելլէ, կ'ապատանի զարմ. հիւանդանոցը։ Սպանութեան յաջորդ օրը, մարդ մը կուգայ կ'ըսէ թէ Խալիլ էֆէնտին քեզ կ'ուզէ։ Կ'ըսէ հիւանդ է։ Դարձեալ լուր կը բերեն թէ անպատճառ քեզ տեսնել կ'ուզէ եւ թէ իր տպան՝ ձեւալը պիտի պայ։ Քիչ եաքը ձեւալը կուգայ, կ'ըսէ որ հայրս մտանեւոր բաներ ունի, դուն պիտես որ մենք քեզ կը սիրենք ու կարեւոր խնդիր մը կայ, եթէ դուն ալ քու կեանքդ կը սիրես, այդ խնդրին մէջ մեր խօսքէն դուրս պիտի չելլես։ Տոքթ.ը կը հարցնէ թէ ի՞նչ կրնայ ըլլալ։ Կ'ըսէ։ — Գիտես թէ Խալիլ եւ Ահմէտ պէյերը մեր տունն են, խնդիր մը կայ, պէտք է որ այդ խնդիրը մեր ուզածինպէս կարգադրես։

(Շար.)

ԵՍԱՅԻ ...

Մարդին դէմ տալու, որ մարդին դէմ տալէ ետքը ան ալ ուրիշ մը չէ, եթէ ոչ ինքզինքը օրհասական վտանգի մէջ դնել։ Ինչո՞ւ ան կը հանդիմանէ ինքզինքը, երբ ուրիշ մը կը գործէ այն, որ ինքն ալ կրնար գործել։ Ինչո՞ւ կը զգայ ինքզինքը մեղսակից։ Ինչո՞ւ կը տառապի խղճի խայթոցներէ։ Ինչո՞ւ կ՚ուզէ ինքզինքը պատժել։ Ինչո՞ւ կը հրաժարի ամէն բանէ, ինչ որ կրնայ ուրիշ մը ըն

Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, եւս իր ջերմ պոհունակութիւնը յայտնեց, յայտարարելով թէ Անգլիոյ նոր յանձնառութիւնը կարեւոր դէպք մըն է որ պիտի ապահովէ խորհրդաժողովին կատարեալ յաջողութիւնը եւ գործ պիտի առյ միացեալ Եւրոպայի :

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը Տոքթ. Ատընաուըը, յայտարարեց լրագրական ասուլիսի մը մէջ .

— « Լոնտոնի խորհրդաժողովը յաջող ելքի մը պիտի յանգի եւ պիտի վերջանայ վազը իրիկուն կամ ամէնէն ուշ ուրբաթ առաւօտ : Պատմական դէպք մըն է Անգլիոյ նոր առաջարկը » :

×Մենաէս Ֆրանս եւ Տոքթ. Ատընաուըը երկար տեսակցութիւն մը ունեցան, քննելով դանազան խնդիրներ, բացի Սարի հարցէն, որ արձանագրուած չէ Լոնտոնի խորհրդաժողովի օրակարգին մէջ :

× Խորհրդաժողովը պաշտօնական վէ – կոյց մը եւս հրատարակեց, հաստատելով Պ. Պ. Իդընի եւ Տըլլըսի յայտարարու – թիւնները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ առջի օր լսեց նախկին վարչապետ Պ. Փոլ Ռենոյի վկայութիւնը երկու դերման ամբաստանեալ . ներուն, Օպերկի եւ Քնոխըլի դէմ : Մանրամասնօրէն պատմեց իր ձերբակալու – թիւնը : 1942 Նոյեմբեր 11ին ապտյ մը ներկայանալով կը պահանջէ Լիոնի բան – աին կառավարիչէն իրեն յանձնել երկու բանտարկեալ նախարարներ, Ժորժ Մանտել եւ Փոլ Ռենօ : Կառավարիչը կը մերժէ յանձնել առանց Վիչիի հրամանին : Նոյ· 18ին Քնոխըլն Ռենոյի խցիկը կը մտնէ , դիտելով պատին վրայ գծուած պատկերները : Նոյեմբեր 20ին Ռենօ կը փոխադրուի Պոտոյի բանտը, ուր Քնոխըլն ի – րեն կը յայտնէ թէ ձերբակալուած է իր քարտուղարուհին, Օր· Մոպիլ (այժմ իր կինը) : Ցետոյ Ռենօ կը փոխադրուի Պերլինի մէկ արգելարանը : Ապեց կը պահանջէ իր կառավարութենէն Ֆրանսական կառավարութեան յանձնել քաղաքական բանտարկեալները եւ դնդակահարել տալ· ի վերջոյ կը դառապարտուին մշանջենական խցարգելութեան :

ՄԱՀԱՓՈՐՁ մը կատարուեցաւ Սոլբոյ նախկին վարչապետներէն Թալէա Ադամի դէմ, որուն կուսակցութիւնը յոյժական հանդիսացած էր վերջին ընտրութեանց մէջ : Ռումբը ժամանակէն առաջ պայթե – լով ծանրապէս վիրաւորեց ահաբեկիչը , որ մեռնելէ առաջ խոստովանեցաւ թէ դրամ առացած էր ապստյական կուսակ – ցութեան երեւելիներէն, Ադամը սպաննելու համար :

ԻՐԱՆի արտաքին նախարարը Մեճլիսին հաղորդեց թէ Ա· Միութիւնը հաւանած է վերադարձնել պատերազմէն ի վեր վար դրուած 11 թոն իրանեան ոսկին :

Ա· ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ կարեւոր պատուիրա – կութիւն մը օդանաւով համբայ եղաւ դէպ ի Զինաստան, նախագահութեամբ կեդր· կոմիտէի ընդհ· քարտուղարին՝ Պ. Խրուշչեւի :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութիւնը ծանրը տագնապ մը կ'անցընէ : Վարիչ մարմինը որոշեց վտարել գործօն անդամներէն Լափին, հինգ տարի կախակայել՝ Ապր· ժողովի իմքակցութեան առաջնորդը՝ Լիւսին եւ ուրիշ մը, Շարլօ, իսկ նեղսում չնորհել այն անկարգապահներուն որ դէմ կը յայտնեն :

ԵԳԻպՏԱԿԱՆ իշխանութիւնները վար դրած են Իսրայէլի մէկ նաւը : Ապրաժ – դովին իսրայէլեան պատուիրակը պահանջեց Ապրաժդովէն որ անմիջապէս ազատ ձգել տան նաւը :

ՅԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱՅ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 28 Սեպտ.— Այսօր կէսօրէն առ սեւ հոգին յանձնեցինք յարգելի հայրենակից մը, Պ. Յակոբ Յովակիմեան , Մալաթիացի, 49 տարեկան, որ ինքնաշարժի մը դէմ վնաս անց – նալ կիրակի առաւ : Երբ «մոթօ»ով կը ճամբորդէր Մարսէյլէն 45 քիլոմեթր դուրս, ինքնաշարժ մը կը զարնէ եւ 40 մեթր անդին կը նետէ : Մահը վայրկեա – նական կ'ըլլայ :

Մահազդը եւ ուրիշ մանրամասնու – թիւններ յաջորդով :— Կապո

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ԺԱՄԱԳՈՐԾԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ, առեւտրական բանուկ եւ բազմամարդ թաղի մը մէջ : Դիմել նամակով, «Յառաջ»ի մէկնատու :

Ի ՊԱՏԻՒ ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Հ· ՔԱՐԵԱՆԻ

(Հիմնադիր անդամ եւ քարտուղար Քալիֆորնիոյ Կրթական Հիմնարկութեան) :

Ք· Կ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը կը հրաւիրէ ընկերները եւ բարեկամները հանդիսումի մը ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Հ· ՔԱՐԵԱՆի հետ, (Լոս Անճէլըս), այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30էն 11 Ապր· Տան մէջ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը սոնուի մեծ պատրաստութեամբ :

Շաբ· տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ :

30 Հոկտեմբեր , Շաբաթ ժամը 9էն միչեւ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ· ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ , 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն միչեւ լոյս, ՄԷգօն Տուէի շքեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼՔՈՒՐ :

Մուտք 250 ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Որբերու Օգնութեան Մարմնի

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

GRAND HOTELի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՂՔԱՏԱՄԱՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Հոկտեմբեր 31ին

HOTEL GEORGE Vի

շքեղ սրահներուն մէջ :

Կը խնդրուի նկատի առնել :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

24 Հոկտ· կիրակի ժամը 16էն 24

Օթել Մօտէրնի սրահներուն մէջ

Փլաս տը լա Ռէպուբլիք

Գեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր :

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտ· 18ին Սէթլանտիտի

շքեղ սրահներուն մէջ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի , ժամը 18էն 23 , Ապր· Տան մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր երիտասարդներն ու մասնաճիւղերը :

Ֆ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մաս – նաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 14 Նոյեմբերին :

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 17ԻՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ

պարահանդէսը : Պատուակալ նախագա – հութեամբ՝ Փարիզի քաղաքապետ

BERNARD LAFAY*ի*

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Պ· Տիրան Գարկայեան կը դանդաղի թէ Սեպտեմբեր 28ին հայ – րենակից Գրիգոր Զէօրէքճեան թաղուած է առանց քահանայի, ծանր տպաւորու – թիւն գործելով հասարակութեան եւ տե – գացիներուն վրայ : Փարիզի եկեղեցիէն քահանայ ուզած են հեռաձայնով : Պա – տասխանած են թէ լուր չունին, եւ վար – գապետ մը պիտի գրկեն, բայց ամէն բան վերջացած էր արդէն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ· ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկր – տիչ եկեղեցւոյն մէջ Հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի վախճանեալ Արտաւազդ արք· Սիւրմէեա – նի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ :

Արարողութեան կը նախագահէ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ· վ· Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ չրջաններու հայութիւնը, յարգելու յիչատակը ող – բացեալ սրբազանին :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղե – ցիին մէջ այս կիրակի առաւօտ : Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Անուչաւան արք – պտյ Զղլեանեան : Քառաձայն երգեցողու – թիւնը կը կատարէ Փարիզի չրջանի երգ – չախումբը : Կը հրաւիրուի Ալֆորվիլի եւ չրջանի ժողովուրդը :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Ընդ գրներ

Articles polichinelles *ի համար :*

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

Եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել

լաւագոյն պայմաններով ձեր իմ – նաշարժը , հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)

Tél. WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h.)

Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէն Պուա Քալմպի վարչութիւնը վերամուտի առ – թիւ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամներն ու անդամուհիները, Չորեք – չաբթի 6 Հոկտ· երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Ս· Մինասեան ենթակամիւէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խնդրուի ճչ – գապահ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ց· Դ· ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ – ԵՕԹՆԵՂ – ԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ, ժամը 21ին, սովորական վայրը : Ներկայանալ անդամատուրներով :

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Արշալոյս» խումբի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ երե – կոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատե – ղին :

ՍԻՆԹ. ԼՈՒԻՆ.— Հ· Ց· Դ· «Անուշ» կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ ժա – մը 8·30ին, մատուռին սրահը : Խիստ կա – րեւոր օրակարգ :

Ք· Կ· ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւ – ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդա – մուհիները այս երկուչաբթի ժամը 4ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը : Օրակարգ · — Պարահանդէս եւ պանագան հարցեր :

ՀԱՄԱՄԱՐ· Հայր· Միութեան ընդհ· ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Պ. Կ. Սիմոնեանի սրճարանը, ռիւ Պէլ Իմաժ : Օրակարգ·— Զեկուցում պատգ· ժողո – վի : Ընտրութիւն հաչուեքննիչ յանձնա – խումբի : Ընթացիկ հարցեր : (Վարանա) :

ՀԱՄԱՄԱՐԲԵՐԻ Լիոնի մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս չաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին : Օրա – կարգ·— Պատգ· ժողովի զեկուցում : Ընտրութիւն նոր վարչութեան : Նոյն ա – ռիթով մասնաճիւղը իր չնորհաւորու – թիւնները կը յայտնէ հայրենակից Սա – հակ Քիլէրճեանի աղջկան ամուսնութեան առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ տեղական թերթերէն հա – ճոյքով իմացանք՝ թէ մեծ Ալպեր Տիւ – վազ (հայազգի) փաստաբանական կաճա – ռի խորհուրդին նախագահ ընտրուած է :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Մկրտիչ (Պաթիստ) Մա – մուրեան , ծնած 1911ին Եգիպտոս (Մար – գուանցի) , որ զերծակութիւն կ'ընէր Փա – րիզ : Կը խնդրուի հասցէն իմացնել «Յա – ռաջ»ի :

MAISON

ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛ՒՆ...

Աբձակուրդէն վերադարձաւ

նշանաւոր ասուշավաճառը

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

32, Rue de Trévise, Tél. TAI. 65 - 44

(Ա.ՉԳ· ՏԱՆ ԴՈՒՒՐ)

Որ թարմացած ուժերով եւ միշտ թարմ կարագով սկսած է չինել անմահական կարկանդակներ եւ բազմատեսակ անուշեղէններ , գոհացում տալու համար իր վաճկաճաշակ յաճախորդներուն :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
2
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
2 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7486 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2897

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏՆՏՆԱԼՈՎ ԿԸ ԹՄՐԻՆ

•

Շարունակենք մեր խորհրդածութիւնը — նեղը արեւմտեան Եւրոպայի Հայկական կեանքի եղեւէնեալ մասին, սկսելով մեր դատողութէն :

Ամէն տեղ ալ, հետզհետէ բնական երեւոյթ մը կը դառնայ մեկուսացումը, ի վերջոյ յանգելու համար կատարեալ պատալքեան :

Անոնք որ քիչ — շատ ընդունակութիւն ունին չարժում տանդելու, շունչ տալու պատրաւակները կը դանեն, խուսափելու համար հանրային պարտականութիւն — նելէ եւ հոգելէ :

Եւ կամ եթէ պատասխանատուութիւն մը ստանձնեն, չուտ կը վհատին, չունենալով հաւատք եւ յարատեւութեան ոգի :

Իսկ մնացողներէն չատեր կա՛մ յոգնած են եւ կամ ամէն բան ձեւակերպութեան վերածած : Տեսակ մը սովորամոլութիւն : « Այսպէս եկեր ենք, այսպէս ալ պիտի երթանք » :

Աբժանիք մը չէ դիրքեր պատել, կամ իր ափին մէջ պահել իշխանութիւն մը :

Ո՛ր որ ալ դանուինք, պարտաւոր ենք արժեցնել մեր կատարած նուաճումը, համաձայն տեղական պայմաններուն :

Աչքառանք չի պակսիր ոչխէ ճակատի քրտինք :

Բարեբախտաբար ասպարէզը այնքան ալ ընդարձակ չէ, ինչպէս, օրինակ, Մի — ջին Արեւելքի մէջ :

Անշքացած Պոլիսն անդամ իր նեղկայ վիճակին մէջ աւելի բարդ եւ բազմակողմանի հոգեր ունի քան մենք :

Ունի աւելի քան քան դպրոցներ եւ եկեղեցիներ, մարզասիրական հաստատութիւններ եւ բազմաթիւ կազմածներ, որոնց ամբողջ հոգը կ'իյնայ Ազգ. Պատրիարքարանին վրայ :

Այնտեղ ալ դիւրին վաստակի եւ վայելքի պատեհութիւններ չեն պակսիր :

Եւ սակայն, միջին սերունդը կը յաջողի պիտանի տարրեր ճարել :

Եւ նորերը կը յաջորդեն հիներուն « համայնքային» պարտականութիւններ ստանձնելու համար, ինչպէս կ'բսեն այնտեղ, մտնելով բուն բառը, «հանրային» (Ազգայինը արդիւնած է) :

Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ մեր ամենամեծ հոգն է՝ սերունդի փոխութիւնը, ինչպէս Ամերիկայի մէջ :

Եթէ կարենայինք միայն այս գործը կազմակերպել եւ արդարաբար վարձել, այդ — դէն իսկ տպետրիչ եւ տեւական չարժում մը ստեղծած կ'ըլլայինք, մեր բնական երկրէն մինչեւ Անգլիա, Պելժիա եւ Իտալիա :

Պայման չէ որ ջղչղոցան ծրագիրներ մշակուին, այս պարտականութիւնը կատարելու համար :

Սէր մը ձեռնհասութեան հաւատաւոր մարդիկ ամբողջ ծրագիր մը կ'արժեն :

Այդպիսի տարրեր կը դանուին ամէն տեղ, բաւական է որ լայն բանանք մեր աչքերը, մէկդի դնելով ամուլ յաւակնութիւնները եւ ճղճիմ հաւատարմութիւնը :

Այս տեսակէտէն, պատճառ չկայ որ մնանան Լոնտոնի, Մանչեսթըրի, Պրիւսէլի, Անվէրսի եւ Միլանի մէջ :

Հոգ չէ, թող միայն իրենց գաւակները փրկեն, եւ ամէնէն աստուածահաճոյ գործը կատարած կ'ըլլան :

Մեր գաղութին մէջ ալ, եթէ իւրաքանչիւր հայասէր քաղաք ազգային գործունէութեան « վերամուտ» մը փորձէ, փոխանակ եղածով գոհանալու, կրնայ իրականն չարժում ստեղծել :

Անշուշտ ինքնապաշտպանութեան ուրիշ ճակատներ ալ կան : Բայց առաջինը այս է, եւ որեւէ ազգ. իշխանութիւնը իր կոչումէն չեզած կ'ըլլայ, եթէ չկարենայ կազմակերպել այս գործը :

Տնտնալ՝ կը նշանակէ թմրիլ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ

•

ԿԱՐԳ ՄԸ ԿԷՏԵՐ ՃՇԴՈՒԵՑԱՆ

*

ՍԿԶԲՈՒՆՔՈՎ ԿՐՆԴՈՒՆՈՒԻ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒԻՄԸ ԵՒ ԱՆԴԱՄԱԿ. ՅՈՒԹԻՒՆԸ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻՆ — ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԻ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԴԱՇԻՆՔԸ — ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ — ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈ — ՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Լոնտոնի խորհրդաժողովը արդիւնաւոր նիստ մը եւս ունեցաւ երէկ օր, առաւօտեան եւ իրիկուան նիստերուն մէջ ա — րձանք տեւեցին վեց ժամ : Սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացաւ բանաձեւի մը մասին, որ կ'արտօնէ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետներուն, խորհրդաժողովին վակումէն մինչեւ Ատլանտեան Խորհուրդին գումարումը որ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ, յառաջիկայ նոյեմբերին, երբ վերջնական հաւանութիւն պիտի յայտնուի այս պատմական համաձայնութեանց : Իրագեկներու կարծիքով, նոյնիսկ եթէ նախաբարները յըստակ եւ ճշդրիտ հրահանգներ տան, մասնագէտները դեռ երկար չաբաթ գործ պիտի ունենան, մշակելու համար գաչ — նագրի վերաքննութեան, զանազան պայմանագրերու եւ համաձայնութեանց վերջնական բանաձեւերը : Շատ մը կէտեր կը կարօտին Ատլանտեան դինակցութեան միւս անդամներուն քննութեան, վերջնական ձեւ առնելու համար :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւմտեան Գերմանիան միւս կողմանի յայտարարութիւն մը պիտի պատրաստէ, յանձն առնելով ամբողջ Գերմանիոյ միացման համար չգործածել այն զէնքերը որոնք իրեն պիտի յանձնուին Պրիւսէլի դաշինքով եւ Ատլանտեան՝ դինակցութեամբ : Այս յայտարարութիւնը պիտի կցուի Լոնտոնի խորհրդաժողովի վերջին դեկոյցին, իրրեւ անսակ մը հանանութիւն Ազգաժողովի սկզբունքին որ կը արամադրէ դրուչանալ նախայարձակումէ :

Այսպէս, խորհրդաժողովը դրական եղքեր մը յանդած պիտի ըլլայ, նոր կազմակերպութիւն մը հաստատելով միացեալ բանակի դաշինքին տեղ որ մերժուեցաւ Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին կողմէ : Իրականներու կարծիքով, եթէ դիւրաւ համաձայնութիւն գոյացաւ կարգ մը հիմնական կէտերու մասին, այդ չի նշանակեր որ թէ արեւմտեան Գերմանիոյ միացման պիտի չհանդիպին պետական սահմանափակումներ, դէնքերու չինութեան, գերմանական ուժերու քանակի եւ հակակշռի խնդիրները :

Ֆրանսական պատուիրակութիւնը մանրամասն ծրագիրը մը յանձնած է խորհրդաժողովին, ապատազինութեանց ահմանափակման մասին : Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Սփաք, աւելի ամփոփ ծրագիրը մը չմշակած է : Իսկ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ կարգ մը պայմաններ առաջարկած է : Ֆրանսական ծրագիրը կը ձգտի հակակշռի տակ առնել Գերմանիոյ զինագործական արտադրութիւնները, առանց խորութիւններ հաստատելու : Պ. Մենէս Ֆրանս արտադիր է բնդունելու պելժիական բանաձեւը : Ամէնքն ալ համաձայն են որ արեւմտեան Գերմանիան հաւաքական պաշտպանութեան մասնակցի 12 զօրաբաժիններով — 400 - 500 000 զինուոր — ինչպէս նախատեսուած էր միացեալ բանակի դասինքով :

× Կարգ մը տպրիւրներու համաձայն, Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովը այս անդամ դիւրաւ պիտի հաւանի արեւմտեան Գերմանիոյ վերագինման, քանի որ Անգլիա, յանձն կ'առնէ չորս զօրաբաժին եւ օդատնաւային ուժեր պահել եւրոպական ցամաքին վրայ, մինչեւ 1998 : Այս յանձնառութիւնը ռումբի մը ազատութիւն

(Շար.ը կարդալ Գ. էջ)

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

•

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

«Հայրենիք» ամսագրի Սեպտեմբերի թիւին մէջ ; Ա. Աստուածատրեանի կը ներկարագրէ ողբացեալ Վահան Միւնախոր — հանի վերջին օրերը, մահուան տասնամեակին առթիւ :

Յօդուածը կը պարունակէ շարք մը ներքուքիւններ, մէկը միւսէն խռովիչ :

Միւնախորհան Պելկրատ կը գտնուէր երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին, եւ առաջին անգամ Սոդոմոնն էր որ *Ցառաջի* կը հաղորդէր իր մահուան լուրը, կարճ նամակով մը :

Գիտէի՞ք թէ ինչեր տեղի ունեցած են, մինչեւ մահը :

Ա. Աստուածատրեանի պատմութիւնէն կը քաղեմ քանի մը դրուագները :

Ատոմ մը, 1941 Յունիսի սկիզբները կ'իմանան թէ Վ. Միւնախորհանը մէջտեղ չկայ :

— « Ժամանակները այնպէս էին որ մարդկային կեանքը որեւէ արժէք չունէր. ամէնուրեք իշխում էր թշնամու՝ Նացիների անողոք կամքը, ամենափուճ պատճառներով ասանեակներով մարդիկ էին դնդակահարում : Միւնա, ուղղակի դաժան հալածանք կար ընկերվարական — ներէ, մասնաւորապէս համայնավարներ — րի դէմ » :

Կարելի՞ էր հանգիստ նստիլ, այսպիսի մթնոլորտի մը մէջ :

Աչ — ձախ կ'իյնան եւ կը ստուգեն որ կեսթափօ բանտարկած է Վ. Միւնախոր — հանը :

Անմիջապէս դիմումներ կը կատարեն եւ կը գտնեն հայ առեւտրական մը, որ ջերմ բարեկամ էր Դաշնակցութեան եւ զօրաւոր կապեր ունէր :

Մարդը կը միջամտէ եւ Միւնախորհան կ'արձակուի բանտէն :

Թէեւ կարճ տեւած էր բանտարկութիւնը, բայց Վահանը չարաչար տանջուած էր կեսթափոյի գործակալներուն կողմէ :

Արձակուած ատեն, հասկցուցեր են թէ ուորէն կը բանտարկուի եւ այս անգամ լոյս աշխարհ չի տեսներ, եթէ դուրսը որ եւ է բան պատմէ անցուդարձի մասին :

Ի՞նչ էր պատահած .

— « *Ագատելուց մի երկու օր առաջ*, հարցաքննութեան ժամանակ, երբ Գեսթապոյի գործակալ ապահ ոչինչ չէր յաջողել իմանալ, բռնել էր նրա կոկորդից եւ ուժգնօրէն սեղմել, կարծես խեղդամահ անելու համար. ապա այդ վիճակում, գլուխը մի քանի անգամ պատին դարնելով, վար էր գլորել նրան՝ անզգայացած վիճակում ...» :

Պարզապէս նոր դրուագ մը «1915 ԹՐՔԻԱՆ»էն, որ «հասարակական» գիտութեանց նուիրուած Միւնախորհանը դարձուց գրագէտ :

Անշուշտ Համազգայինը պիտի փութայ մեծարանքի երեկոյ մը սարքել, բազմաչարչար Վահանի մահուան տասնամեակին առթիւ :

ՎԱՀԷ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք Տէր եւ Տիկին Գուլումճեանէ (Քալիֆորնիա) 2000 Ֆրանք, իրենց խմբագրատան այցելութեան առթիւ :

Խ. ՄԻՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ ՁԻՆԱՔԱՓՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Խ. Միւթեան պլիսաւոր պատուիրակը, Վիշինսկի, եշ. օր պինամթափութեան նոր ծրագիր մը առաջարկեց ՄԱԿի ընդհ. ժողովին, իրրեւ հիմք առնելով Յունիս 11ի անգլեւ-Ֆրանսական առաջարկները : Ծրագիրը կը արամադրէ միջազգային դաշնագիր մը կնքել, առանց այլեւ այլի արգիլելով հիւլէական զէնքերը, պարզ թէ Ջրածին, ինչպէս եւ այն բոլոր զէնքերը որ կրնան դանգուածային աւերումներ գործել : Յետոյ, կ'առաջարկէ զգալապէս կրճատել պատական զէնքերը եւ միջազգային հակակշիռ մը հաստատել, այս ուրուագիրները գործադրելու համար :

Միւս նոյն ծրագրին համաձայն, բոլոր ազգերը կէս առ կէս պիտի զիջէն իրենց զինուորական ծախքերը եւ զինուորները, վեց ամիսէն մինչեւ մէկ տարի, հիմք բռնելով 1953 Դեկտ. 31ի եղմատոյցը եւ զօրքը :

Պ. Վիշինսկի իր ճառին մէջ նախ ժխտեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին տեսութիւնը՝ համաչխարհային կացութեան մասին : Այս առթիւ պարզեց կարգ մը պետութեանց « տխուր դերը անցեալ տարեշրջանի ընթացքին» : Յետոյ չօշափելով համակեցութեան խնդիրը, ձաղկեց զինուորական խմբակցութեանց ստեղծումը, — միացեալ բանակ եւն. եւ առաջարկեց համաձայնութիւն Խ. Միւթեան մշակած դաշինքին չուրջը, յանուն հաւաքական ապահովութեան : Իր կարծիքով, արեւմտեան Գերմանիոյ վերագինումը պիտի ծառայէ մշանչենաւորելու Գերմանիոյ բաժանումը. եւ բացագանչեց . — «Ֆաշական անասունը պարպակէս յառնում է պատերազմի կոչնակին կը սպասէ : Մենք չենք կրնար թոյլ տալ որ նոր պատերազմի մը ոչրեզութեան ենթարկուին մեր գաւակները : Գերմանական նոր բանակ մը իրեն արուած զէնքերը պիտի գործածէ նոր պատերազմ մը պատրաստելու : Եւ այս անգամ միայն Ֆրանսան եւ Պելժիան պիտի չվտանգուին, այլ եւ ուրիշ եւրոպական երկիրներ, ինչպէս Լեհաստանը » :

ԱՇՆԱՆ առաջին ձիւնը տեղաց Պիրէնեան լեռներուն մէջ : Օրերէ ի վեր անընդհատ անձրեւը տեղայ Փարիզի մէջ :

ԹՈՒՂԹԵՐ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԷՆ

●

Մի զրպարտեր Բնութիւնը :
Ան իր պարտականութիւնը կատարած է :
ՄԻԼՏՈՆ

Եղբայրօրէն՝ կարօ Երանեանին

Զարմանքի ոչ մէկ արտայայտութիւն կ'ունենանք, երբ կը տեսնենք մէկը որ ուշադրութեամբ հակած ծառի մը դիւրաբեկ ճիւղերուն վրայ, դուրգուրանքով կը խնամէ զայն :

Մենք՝ բոլորս ամէն ձիգ կը թափենք մեր կամ - կարասիները, հաճոյքի առարկաները, շնչառը կամ անչունչ զոյգերու տեւողութիւնը երկարաձգելու, ժամանակին պատճառած աւերները զարմանելու համար :

Ցիշե՞նք արդեօք, այս տեսակէտէն բըծախղրութեան չափանիշը կոտրող տիպարը :

Ուշադրութեամբ դիտեցէք նոր ու մանուանդ առաջին անգամ ըլլալով ինքնաշարժի տիրացած մարդը : Ամէն վայրկեան, փոխուկ լաթը ձեռքը, կը դառնայ կառքին շուրջ, փոշիի երեւակայական հետքերը հալածելով : Իսկ եթէ դիծ մը նշմարէ նեղկին վրայ, այդ արդէն կը վերածուի ողբերգութեան :

Ես, դուն, ան, այսպէս ենք բոլորս ալ :

Սակայն, երբ կարդը կուգայ մեր անձին, մեր պատուական, կրնանք ըսել անհակառակ Մարմնին կը դառնանք անհոգ, անուշադիր, անտարբեր : Շոայլօրէն կը վատնենք, կը սպառենք, անհաշիւ կը մսխենք բնութեան մեզի պարգեւած անգին հարստութիւնը, անփոխարինելի զրամագլուխը որ մեր մարմինն է, առողջ մարմինը : Բարդ, տհպուն հրաշալիք մը, ո՛րուն նմանը չէ կրցած չինել տակաւին գիտութիւնը՝ իր բոլոր միջոցներով :

Ձիշդ է, կատարելագործուած մեքենաներ չա՞տ կան, բայց չենք գտներ հատ մը, որ կարենայ յիսունէն - տարիւր տարի անընդհատ աշխատիլ առանց փոխելու մաշած մասերը : Մեր ներքին գործարաններէն իւրաքանչիւրին կատարած գործը չի կրնար գլուխ հանել տասն անգամ մեծ ծաւալով գողտրիկ մեքենան, իսկ եթէ այդ մեքենային հետ վարուինք այնպէս՝ ինչպէս կը վարուինք մեր մարմնին հետ, ան չաշխատիր մէկ ժամ անգամ :

Ի՞նչ չարութիւններ լսես չենք ըներ ատոր :

Մինչեւ առտու թղթախաղի սեղանին շուրջ մութ, ծուխ, գարեջրոտ արտաշնչումները ծծող խաղամոլը պիտակցաբար կը դաշնակցի թոքախտի մանրէին : Մէկ անկողինէն միւսը ցատկող անուղղայ ցոփակեացը կը խոշտանգէ սիրտը : Լեարդն ու երիկամունքը կը խեղդուին իրենց հետեւանք պիտնմոլի անյագ ծարաւին : Ստամոքսն ու աղիքները կը կքին տկարամոլին անհուշա ախտժամին տակ :

Պայման չէ մոլութիւններ ունենալ՝ խաչելու համար մարմինը :

Կան նաեւ կեանքի դաժան օրէնքները :

Այրեստ տէր մայրիկը տատնդեց ժամուպի վրայ է : Կարի մեքենային առջեւ կամ խոհանոցը : Նմանապէս հողին վտակ խո՛ղ պիւղային : Գործատէրը դէմ ձգելու մտահոգութեամբ մինչեւ լոյս աշխատող դերձակն ու կօշկակարը նուազագոյնի կ'իջեցնեն մարմնին քանալու իրաւունքը : Աղքատ ուսանողը կը խլէ ատոր անունդի բաժինը, դիրք մը աւելի դնելու համար : Կարճ խօսքով, քիչ մը աւելի դրամը, քիչ մը աւելի հաճոյքը ձեռք կը բերենք միշտ ի վնաս մարմնին :

Եթէ ուզենք, կրնանք տատնեակներով շարել այսպիսի օրինակներ :

— Իսկ դո՞ւն : Ինչո՞ւ չես խոստովաներ մեզքերդ — կ'ըսէ ներքին ձայն մը :

— Իրաւունք ունի :

— Ուրեմն՝ հաւատով խոստովանիմ ...

Այս երկիրներն ինկանք հպիւ տղատարդ մեր այտերուն : Իրրեւ ասպարէզ բոլոր էին միայն գործարաններու դռնակը : Ներկներու բաժինը՝ միշտ ծանր , սեւ աշխատանքն էր :

Մեքենաներու խղը կը թափանցէր մինչեւ մարթը : Պղինձի փոշին քրտինքին հետ չիմամէն տարրալուծուելով՝ իր կանանչ թոյնով չնչահեղձ կ'ընէր մատղաշ մարմինները :

Մենք, ես եւ բնկերներս, հպարտաւոր տղաք, չունէինք մոլութիւններ : Ժուժկալութիւնը, չափաւորութիւնը հիմնական պիծերն էին մեր նկարագրին :

Երբեմն, տատնի վրայ տասը հոգի չէինք ծխեր : Ալքոլ, գինի, գրեթէ պատահարար : Զափի դպացումը կը կորսնցնէինք միայն բնկերական, բարեկամական խրնջոյքներու րնթացքին :

Սուտ չխօսիմ : Ունէինք մէկ մոլութիւն : Կազմակերպուիլ եւ կազմակերպել :

Ձգտիլ որ անտարատներէն եւ արեան հապազիքներէն ազատուած երկիրս թան - կային բեկորները հալին աշխարհիկ հաճոյքներու մէկ :

Գործարաններէն հեւ ի հեւ կը վազէինք ժողովասրահ, սրճախառն կաթով մը խրթելով սամոտքը : Կաւսակցութիւններու , հայրենակցական, որբերու, մարզական միութիւններու լծակները գարձանք :

Յաճախ կարճ կուգային չարթուան եօթը օրերը : Հացի պատառը մեր բերանը , կը նամէինք չրջաբերական, նամակ, բաժանորդի հասոյթ գրերու եւ առտուն՝ երբ գարթուցիչ ժամացոյցը իր մետաղեայ ձայնով ոտքի կը հանէր մեզ, երբեմնատաքուցած չէինք ըլլար անկողինը :

Հաւատով խոստովանիմ ...

Շա՛տ է պատահեր երկու գիչեր անկողին չմտնել :

Շարաթ գիչեր կ"երթայինք կուսակցական հանդէսին : Կը լուսցնէինք հոն : Ցեղոտ, բարեկամներով կ'երթայինք մայր ունեցող մէկուն տունը՝ թէյ խմելու :Պաղ ջուրը քունը կը փախցնէր մեր աչքերէն : Կէսօրէն հաքը ուրիչ հանդէս : Չէինք կրնար ոտնակոխ ընել փոխադարձութեան անգիր օրէնքը :

Կիրակի երեկոն՝ անպայման կը գրաւէինք հատաթոյթ մը : Վերադարձին՝ առաւօտը հեռու չէր ըլլար : Կը փոխէինք հագուստները. կ'ուղղուէինք գործատան :

Անգամ մը, ծովեզերեայ քաղաքին մէջ ժողովի նստանք հինգ օր եւ քնացանք հազիւ քսան ժամ : Տարի մը՝ խեղճ մարմինս կը գժուարանար պանդոկին երեք յարկերը ելլել, որովհետեւ, չարունակաբար վեց ամիս, միջին հաշուով քնացեր էի հինգ ժամ օրական :

Ցանուն գաղափարի :

Իմ, կային նաեւ հարսնիքներն ու ծը - նունդները, տանիկներն ու տանտէրերը, տատ տեսակ անմեղ խնջոյքներու առիթներ եւ այս պարագային, ժուժկալութիւնը, չափաւորութիւնը ի հարկէ կը մնային գրան առջեւ՝ գլխիկոր :

— Տեսակէտի խնդիր է ձեր մոլութիւնը գնահատել, կ'ըսէ նեղքին ձայնը, բայց ընդունէ որ, այդ բոլորը եղած են ի վնաս Մարմնին :

Այս բաներու մասին կը մտածէի, Փարիզի Սրբոյն Յովսէփի հիւանդանոցի ճերմակ սրահներէն մէկուն մէջ ճերմակ սրահներէն մէկուն մէջ ճերմակ ծածկոցի տակ, մահճակալին վրայ երկնցած :

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԺԳ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Թրքաբանութիւն.— Համագումարին կը մասնակցէին Թուրք եւ օտար թրքաբաններ : Որոնք տուին 19 դասախօսութիւններ, ընդհանրապէս փաստարանելով Թըրքական (օսմանեան) աշխարհակալութիւնը եւ անոր ձգած հետքերը :

Ահա քանի մը նիւթեր.— «Թուրքերու աշխարհակալութեան գաղափարը » , (Օ. Թուրան, (անգլ.) :«Օսմանցիներու նուաճումները եւ տեղական ազնուականները » (Ֆրանս., Մարիլ Ինալճիք), Հապսպուները եւ Ուկրէնները օսմանցի Թուրքերու պատմութեան մէջ (Ա. Ն. Քուրաթ, անգլ.) , «Իտարէի Մասպահաթ , Օսմանեան կայսրութեան մէջ ու անոր հետեւանքները նոր ժամանակներու վրայ, (Ռ. Անհէկիկը , գերմաներէն) :

« Ուսումնասիրութիւն մը Եկչը ժամանակագրի մասին» (Ց. Ռ. Իւնաթ, անգլերէն), «Օսմանեան Թուրքերու տոհմի բարոյական անկումը , (անգլերէն Ժ. Խաչէք, ՀԱՆՆԱՄԻ դիւցազնավէպի (Իզպդէկ), պատմական հիմունքները (Զ. Վ. Թօկան) :

Եւրոպական Թուրքիոյ (Ռումելի) կազմակերպումը եւ վարչութիւնը Սուլթան Սիւլէյմանի օրով, (Թ. Կէօքպիլիկէն, Ֆրանսերէն), Ուգուն Հասանի պատերազմական պատրաստութիւնները, Օսմանցիներու դէմ եւ կռուի սկզբնաւորութիւնը, (Պ. Ս. Պայքալ, գերմաներէն), Օսմանեան Սուլթանները (Ճաղաթայ), «Բարա-Մուսթաֆա փաշայի գանկը», (Ռ. Ձ. Քրոյթել, գերմաներէն) : Քանի մը հնատաքրքրական Թուղթեր ԺԲ. դարու պրեւեզպէտի մը մասին» (Զ. Թուքին) եւայլն :

Ներկայ եղայ կարգ մը դասախօսութիւններու : Քրոյթել, Վիէննայի Թանգարանէն, խօսեցաւ Գարա-Մուսթաֆա փաշայի գանկի մասին : Մանրամասնօրէն նկարագրեց թէ ինչպէս Թուրք փաշան կորսնցուցած էր ճակատամարտ մը եւ մահուան դատապարտուած, թէ ինչպէս Սուլթանին պաշտօնեաները գործադրած էին վճիռը, կարելով Մուսթաֆայի գլուխը, թէ անոր գանկը ցարդ կը գտնուի Վիէննայի Թանգարանը, իսկ մարմինը՝ Կ. Պոլսոյ «Թիւրպէ»ներէն մէկուն մէջ : Լաւ է որ Վիէննայի գանկն ալ երթայ հանգչի իր տէրը, միանայ իր մարմնին...

ԻՆՉ ՇԱՀԵՑԱՒ ՀԱՑԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մխիթարութիւն մըն է հայագիտական բաժնին զոյութիւնը եւ պրոֆ. Ֆ. Ֆէյմիի ներկայութիւնը յուսատու լոյս մը : Պ. Ա. Սաֆրաստեանի չանքերը արժանի են քաջալերութեան : Զգալի էր բացակայութիւնը Մխիթարեան հայերու, ինչպէս նաեւ Պ. Հայկ Պէրպէրեանի եւ ուրիշ արտասահմանեան հայագէտներու :

Կազդուրիչ էր Ա. Մ. պատուիրակութեան մէջ տեսնել Պ. Երեմեանը : Ա. Նոնց բերած Հայաստանի դունաւոր չարժանկարը մեծ հետաքրքրութիւն առեց : Ներկայ եղան 3-400 դիտնականներ եւ արեւելագէտներ, որոնց մէջ անչուշտ Թուրքեր ալ կային, որոնք տեսան Հայաստանը իր հսկայական վերաչինութեամբ : Յուցադրուած գիրքերուն մէջ ուշադրութեան արժանի էր հայկական մանրակը - կարչութեան գեղեցիկ հատորը որ հիացում պատճառեց ներկաներուն :

Հիւրանոցիս մէջ անպիտացի ծանօթ գիտնական մը իր բարեկամներուն առջեւ սքանչացումով կը գարձնէր անոր էջերը..

ՑԱՒՈՒԶԻԿԱՑ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ.— Ը - սինք թէ յառաջիկայ համագումարի վայրըն է Գերմանիա, Թուականը՝ 1957, մեր առջեւ ունինք երեք տարի, մասնակցելու համար այս համագումարին :

Անհրաժեշտ է որ Հայերը աւելի մեծ թիւով եւ աւելի լուրջ պատրաստութեամբ ներկայանան այդ համագումարին :

Ամէն մարդ կրնայ մասնակցիլ անոր : Կը բաւէ դիմել Համագումարի կազմակերպիչ մարմնին (կամ Փարիզ՝ պրոֆ. Ֆէյմիի, Լոնտոն՝ Ա. Սաֆրաստեանի , որոնք տեղեկութիւններ կուտան այս մասին) :

Իմ կարծիքով համագումարին պէտք է բերել այնպիսի նիւթեր որոնք թէ միջազգային պատմութեան համար արժէք մը ներկայացնեն եւ թէ հայ ժողովուրդի

նաեւ դէմ եւ կռուի սկզբնաւորութիւնը, (Պ. Ս. Պայքալ, գերմաներէն), *Օսմանեան Սուլթանները* (Ճաղաթայ), *«Բարա-Մուսթաֆա փաշայի գանկը»*, (Ռ. Ձ. Քրոյթել, գերմաներէն) : *Քանի մը հնատաքրքրական Թուղթեր ԺԲ. դարու պրեւեզպէտի մը մասին»* (Զ. Թուքին) *եւայլն* :

Ներկայ եղայ կարգ մը դասախօսութիւններու : Քրոյթել, *Վիէննայի Թանգարանէն, խօսեցաւ Գարա-Մուսթաֆա փաշայի գանկի մասին* : *Մանրամասնօրէն նկարագրեց թէ ինչպէս Թուրք փաշան կորսնցուցած էր ճակատամարտ մը եւ մահուան դատապարտուած, թէ ինչպէս Սուլթանին պաշտօնեաները գործադրած էին վճիռը, կարելով Մուսթաֆայի գլուխը, թէ անոր գանկը ցարդ կը գտնուի Վիէննայի Թանգարանը, իսկ մարմինը՝ Կ. Պոլսոյ «Թիւրպէ»ներէն մէկուն մէջ* : *Լաւ է որ Վիէննայի գանկն ալ երթայ հանգչի իր տէրը, միանայ իր մարմնին...*

ԻՆՉ ՇԱՀԵՑԱՒ ՀԱՑԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մխիթարութիւն մըն է հայագիտական բաժնին զոյութիւնը եւ պրոֆ. Ֆ. Ֆէյմիի ներկայութիւնը յուսատու լոյս մը : *Պ. Ա. Սաֆրաստեանի չանքերը արժանի են քաջալերութեան* : *Զգալի էր բացակայութիւնը Մխիթարեան հայերու, ինչպէս նաեւ Պ. Հայկ Պէրպէրեանի եւ ուրիշ արտասահմանեան հայագէտներու* :

Կազդուրիչ էր Ա. Մ. պատուիրակութեան մէջ տեսնել Պ. Երեմեանը : *Ա. Նոնց բերած Հայաստանի դունաւոր չարժանկարը մեծ հետաքրքրութիւն առեց* : *Ներկայ եղան 3-400 դիտնականներ եւ արեւելագէտներ, որոնց մէջ անչուշտ Թուրքեր ալ կային, որոնք տեսան Հայաստանը իր հսկայական վերաչինութեամբ* : *Յուցադրուած գիրքերուն մէջ ուշադրութեան արժանի էր հայկական մանրակը - կարչութեան գեղեցիկ հատորը որ հիացում պատճառեց ներկաներուն* :

Հիւրանոցիս մէջ անպիտացի ծանօթ գիտնական մը իր բարեկամներուն առջեւ սքանչացումով կը գարձնէր անոր էջերը..

ՑԱՒՈՒԶԻԿԱՑ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ.— *Ը - սինք թէ յառաջիկայ համագումարի վայրըն է Գերմանիա, Թուականը՝ 1957, մեր առջեւ ունինք երեք տարի, մասնակցելու համար այս համագումարին* :

Անհրաժեշտ է որ Հայերը աւելի մեծ թիւով եւ աւելի լուրջ պատրաստութեամբ ներկայանան այդ համագումարին :

Ամէն մարդ կրնայ մասնակցիլ անոր : *Կը բաւէ դիմել Համագումարի կազմակերպիչ մարմնին (կամ Փարիզ՝ պրոֆ. Ֆէյմիի, Լոնտոն՝ Ա. Սաֆրաստեանի , որոնք տեղեկութիւններ կուտան այս մասին)* :

Իմ կարծիքով համագումարին պէտք է բերել այնպիսի նիւթեր որոնք թէ միջազգային պատմութեան համար արժէք մը ներկայացնեն եւ թէ հայ ժողովուրդի

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

«Ատանք, յարեց, նոյն ինքն էնվէր փաշային յատուկ հրահանգ առած մարդիկ են, —Տոքթորը, նորէն կը հարցնէ թէ ի՞նչ է : Այն ատեն դրպանէն թուղթ մը կը հանէ— ռափոր մըն էր թուրքերէն :կ'ըսէ որ Զօհրապ եւ Վարդգէսի խնդիրն է : — կարդա անդամ մը : Այն ատեն կը կարդայ :

«Զօհրապ եւ Վարդգէս էֆէնտիները Պոլսէն առաջմանակեայ կերպով Տիգրան Նակերա ղրկուած են եւ իրենք ալ ճամբայ հանուած են Ուրֆայէն, բայց Ուրֆայի եւ Տիգրանակերտի մէջտեղ, հայ չէթէներու կողմէ եղած յարձակման մը հետեւանքով կառքը՝ դէշ տեղէ մը անցնելու պահուն յանկարծ արկածով կը դառնայ, Վարդգէս եւ Զօհրապ կը մնանին : Մեր կողմէ կառաբուած բժշկական քննութեամբ ա - սիկա կը հաստատենք » :

Տոքթորը կ'առարկէ թէ առանց դիակներ տեսնելու ինչպէ՞ս կրնայ վկայել : Նէտիմի տգան կ'ըսէ :

— ինչո՞ւ պէտք, քանի որ այդպէս կ'ուզեն, ըրէք, որովհետեւ հետեւանքը կրնայ ծանր ըլլալ ձեզի համար : Տոքթորը կը մերժէ, առարկելով թէ ատիկա քաղաքական խնդիր մըն է, եւ թէ չի կրնար առարկել իրրեւ դերմանհատատութեան պաշտօնեայ որոնց արդիւնած էր քաղաքականութեամբ զբաղիլ :

Ձէլալ կը մեկնի, բայց քիչ հաքը նորէն կը դառնայ, ըսելով թէ հայրը կը պնդէ որ անպատճառ ատիկա առարկուի, եւ եթէ չատորակուի, կեանքը վտանգի մէջ է : Տոքթորը չատ լաւ, կ'ըսէ, եւ երկու ժամ պայմանաժամ կը խնդրէ : Ձէլալ Թուղթը կը ձգէ կ'երթայ : Տոքթորը անմիջապէս լուր ղրկեց ամերիկեան միսիոնար Մր Լէյսլիի եւ Հալէպի ամերիկեան դեր-հիւպատոսին՝ որ այդ միջոցին հոն կը գտնուէր քաղաքային գերիներու համար : Մր. Լէյսլի գալուն , Տոքթորը կը յայտնէ խնդիրը, կ'ըսէ թէ իրեն սպառնալիք կ'ընեն, եւ խորհուրդ կը փնտռէ : Կը հարցնէ թէ ի՞նչ կրնայ ընել : Մր. Լէյսլի կ'ըսէ. — Լաւ, մի ըներ, եթէ քեզ մեռցնեն ալ, քու բնտանիքդ ես կը հոգամ : Դեր հիւպատոսը որ հոն էր, ճիշդ հակառակ խորհուրդը տուաւ, ըսելով որ կը սպրդա - գրես, եւ ոտքերին մէկ անկիւնը U. P. (ընտրր փրէշրր = բռնութեան տակ) տառերը կը գնես, չատ մանր : Միւս կողմէ ես Զօհրապի եւ Վարդգէսի Հալէպի ու Ահմէտի կողմէն սպասնուիլը ծածկագրով կրնամ իմացնել Պոլիս, ամերիկեան դեսպանին : Այդպէս ալ եղաւ :

Չատ մըն ալ Տոքթ. Եահեային սատրպել տալին :

Ցաջորդ կիրակի Զօհրապ եւ Վարդգէս Պոլսէն առաժամանակեայ կերպով Տիգրանակերտ նշանակուած են եւ իրենք ալ ճամբայ հանուած են Ուրֆայէն, բայց Ուրֆայի եւ Տիգրանակերտի մէջտեղ, հայ չէթէներու կողմէ եղած յարձակման մը հետեւանքով կառքը՝ դէշ տեղէ մը անցնելու պահուն յանկարծ արկածով կը դառնայ, Վարդգէս եւ Զօհրապ կը մեռնին : Մեր կողմէ կատար

ԲԱՑԱՐՁԱԿ

Ես ոտքերս իրար խառնեցի ու վիճակս ինձ համար ավելի ծանր դարձավ, երբ տեսա, որ Ռուբենը ոտքի կանգնեց, ինքն էլ ինձ նման ոտքերը իրար խառնեց, ապա ինձ մոտենալով՝ ասաց.

— Ներեցեք, տիկին, ես ձեզ չէի ճանաչում, ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք...

Ես ոչինչ չկարողացա պատասխանել, միայն գլխով արեցի, որ ներում եմ, ու ձեռքս մեկնեցի, որ նա համբուրի։ Ռուբենը ինձ ուղեկցեց մինչև տուն, ու ես ամբողջ ճանապարհին մտածում էի, թե ինչպես ներկայանամ Վարդանին, ինչպես ներողություն խնդրեմ նրանից։ Ռուբենը ինձ հանձնեց ծառային, ու ես ներս մտա։ Վարդանը նստած էր ծխելով։ Ես մոտեցա նրան, ու ինքնաբերաբար ծունկի եկա նրա առջև։ Ինչպես ասացի, ինքնաբերաբար, որովհետև ես ոչ մի նախապատրաստություն չէի արել, ոչ մի խոսք չէի մտածել, որ ասեմ։ Ես ուզում էի միայն ներողություն խնդրել, ներողություն խնդրել ամեն գնով, ներողություն խնդրել ամեն ձևով։ Ես ուզում էի, որ նա ների ինձ, ների ինձ ամեն գնով, ների ինձ ամեն ձևով։

Վարդանը ինձ տեսնելով՝ զարմացավ, ապա ոտքի կանգնեց, ինձ վերցրեց գետնից, ինձ նստեցրեց բազկաթոռի վրա, ինքն էլ նստեց ինձ դիմաց, ու ես սկսեցի խոսել։

— Ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք, ես ձեզ չէի ճանաչում, ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք...

Վարդանը ինձ ընդհատեց.

— Ի՞նչ է պատահել, ինչո՞ւ եք ներողություն խնդրում։

— Ես ձեզ չէի ճանաչում, ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք...

— Ինչպե՞ս չեք ճանաչում, ես ձեր ամուսինն եմ, ինչո՞ւ եք ներողություն խնդրում։

— Ես ձեզ չէի ճանաչում, ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք...

— Ինչպե՞ս չեք ճանաչում, ես ձեր ամուսինն եմ, ինչո՞ւ եք ներողություն խնդրում։

— Ես ձեզ չէի ճանաչում, ներեցեք, խնդրեմ, ներեցեք...

Վարդանը ինձ ընդհատեց.

— Ի՞նչ է պատահել

պրծնէց Փարիզի մէջ, մանաւանդ որ Անգլիա մխիւնոյն առեն մասամբ կը հրաժարի իր գերիշխանութեան իրաւունքներէն, Պրիւսէլի գաշինքին անդամներուն տրամադրութեան առակ դնելով այդ ուժերը: Անոնք են որ պիտի որոշեն այդ ուժերը պահել կամ քաշել :

Միւս կողմէ, Գերմանիոյ վերազինման հակառակորդները կը սաստկացնեն պայքարը, առաջնորդութեամբ համապատասխան կուսակցութեան, որ ամէն օր նոր ապացոյցներ կ'արձակէ :

× Վերջին լուրերու համաձայն, խորհրդաժողովը պիտի վակուի այսօր, չորեքշաբթի: Համաձայնութիւն գոյացած է որ Պրիւսէլի կազմակերպութիւնը միացոյցներու թէ պատասխանէ ուժերու սահմանափակումը, իսկ պարզ մեծամասնութեամբ՝ զօրքի եւ սպառազինութեանց հակակշիռը: Մնացեալ դժուարութիւնները անյաղթելի չեն համարուիր Ուոշինկթընի մէջ, ուր մեծապէս բարձրացած է Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարկը: Ցիսուն տարիէ ի վեր առաջին անգամ է որ այսքան վճռական քայլ մը կ'առնէ բրիտանական դիւանագիտութիւնը, մասամբ հանրային կարծիքի ճնշումին տակ: Մինչեւ վերջը պաղանի պահուած էր կառավարութեան որոշումը. այնպէս որ մեծ թերթերու խմբագրապետներն անգամ չեն կարծակիի եկան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Իսլամ եղբայրութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով կ'ըսէ թէ պատրաստ է լիովին օգնելու, եթէ կառավարութիւնը որեւէ «վճռական» քայլ առնէ Միջին Արեւելքի մէջ, Իսրայէլի դէմ :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ գործին առթիւ ձերբակալման հրամանագիր հանուեցաւ «Լիպերասիոն» օրաթերթի աշխատակցին՝ Անտոէ Պառանէսի դէմ, որ անհետացած է: Առաջին անգամ հարցաքննուած եւ ազատամարտի պատճառ ձգուած էր: Ձինուորական տեսանը խնդրած էր ներկայանալ Սեպտեմբեր 30ին, սակայն չերեւցաւ : Տիկինը հարցաքննուելով, պատասխանեց թէ տեսած չէ առաջին հարցաքննութիւնէն ի վեր եւ թէ հարիւր քանի մը հարիւր Ֆրանք ունէր դրպանը: Լրագրողներու բնակարանի խուզարկութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Պառանէս երբեք անգամ եղած չէ իրենց կազմակերպութեան: Փախստականը կ'ամբաստանուի թէ զգոնի վաճառագիրները յանձնած է ոստիկանութեան պաշտօնանկ տեսուչին՝ Ժան Տիսի: Այս վերջինը անուանարկութեան դատ բացած է նաեւ համապատասխանաբար պաշտօնաթերթին՝ «Իմանիթէ»ի դէմ, որ բուռն պայքար մը կը մղէ իրեն դէմ :

ԻՐԱՆի դինուորական դատախազը, զօր. Հոսէյն Ազմոտ մահապատիժ պահանջեց 12 դինուորական եւ ոստիկանական սպաներու դէմ, որոնք ամբաստանուած են թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ Ս. Միութեան: Կ'ըսուի թէ ամբաստանեալները անգամ են համապատասխան Թուաք կուսակցութեան, որուն անդամներէն 650 հոգի ձերբակալուած են արդէն: Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին զօր. Միամաք եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներ : —Աբատքին գործերու նախկին նախարարը, Հոսէյն Ֆաթեմի, որ վերաւորուած էր երկու մահափորձներու առեն, պինուորական տեսանի փոխադրուեցաւ պատգարակով: Դատավարութեան տեսանի ոչ տիարութիւն մը դպաց: Տակաւին չի կըրնար կանոնաւոր անունդ առնել եւ չարունակ նեղարկումներ կը կատարուին: Իրեն հետեւի գաւուի ուրիշ նախարար մը, Ալի Շայեկան :

ՍՈՒՐԻՈՅ պինուորական տեսանը որոչեց գտնել գնդ. Սաֆան, այն ամբաստանութեամբ թէ ուղած էր տապալել կառավարութիւնը: Գնդապետը Իրաք փախած էր Շիշաքլիի օրով, եւ վերադարձաւ անոր անկումէն վերջ:

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ կը չարունակէ լսել գանգատի վկայութիւններ՝ երկու դիմման սպաներուն՝ Օպերկի եւ Քնոխընի դէմ: Առջի օր լսուեցաւ զօր. Պերատ, որ վճռապէս յայտարարեց թէ Օպերկ լիովին անեղակ էր իրեն վերագրուած արարքներուն եւ պատասխանատու է :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ դինուորական տեսանի մահուան դատապարտեց Հօթը Հոսէյն, զօր. Իվան Վոլքով եւսյէն, այն ամբաստանութեամբ թէ տապալած էին Ալեքսանդր Սթամպուլիսկիի կառավարութիւնը 1923 Յունիս 9ին եւ բազմաթիւ համակիրներ սպաննած: Պատիժները քանի տարի բանտարկութեան վերածուեցան :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ :

Շաբաթ տէ Ֆլէօռի Հանրածանօթ արահներուն մէջ:

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի կողմէ, այս կիրակի, ժամը 18էն 23, Ազգ. Տան մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր երիտասարդներն ու մանուհիները :

ԴԱՇՆԱԿԻ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՋԱԻԷՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Այս երկուշաբթի, ժամը 21ին, Սալ Կավօ Յայտագիր՝ Շուման, Լիսք, Ռավէլ եւ Արամ Խաչատուրեան :

Տոմսերու գիները՝ 250էն 600 Ֆրանք:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ ՏԻԵՆԱՅԻ ՄԷՋ

Ի պատիւ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

Մանրամասնութիւնները չուտով :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Անիէռ Պուա Քոլոմպի գասերը կը սկսին Շաբաթ 13 Հոկտ. երեկոյեան ժամը 8:30ին, 149պիս, Ավընիւ տ'Ալժանթէյ (Անիէռ): Շաբաթ երեկոները հայերէնի գասեր եւ երգչախումբի փորձեր, երկուշաբթի երեկոները թատերական եւսյլ փորձեր :

Այն բոլոր ծնողները որոնք կը փափաքին իրենց զաւակները սեռնել Նոր Սերունդի չաբաթական մէջ, կրնան դիմել շաբաթ երեկոները վերոյիշեալ հասցէին :

★

ԿՐՆՈՊԼԸ.— Կազ. Ֆաչի կիրակնօր հայ զարոյր կը վերարացուի այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, ուսուցչուհի Թեմամբ Պ. Կ. Տէրմոյեանի: Ծնողները կը խնդրուի արձանագրել իրենց փոքրիկները նոյն օրը զարոյին մէջ :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄԱՄՆԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

Հայերէնի մասնագէտ ուսուցչուհի մը արամադրելի է գասեր տալու մասչելի պայմաններով :

Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի յանկարծական եւ կսկծալի մահուան առթիւ, Վասպուրական Հայր. եւ երիտասարդաց Միութիւնները, խորապէս յուզուած ու սգա-կից, իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Միութեանց պատուակալ նախագահ Յովհաննէս Թերլէմէզեան–Աւետիսեանի Տիկին Արշալոյս Թերլէմէզեան – Սարգիսեանի եւ հանգուցեալի բոլոր պարագաներուն :

Երկու Միութեանց յուզումը մեծ է մանաւանդ անոր համար որ մասնագիտական եւ ազնիւ հայրենակից մը կ'անհետանայ, եւ այդ կարգի անձնաւորութեանց պակասը զգալի է աւելի քան երբեք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Ֆաչի Շրջ. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առած է Տամլամեան եղբայրներէն եւ հզ. բօրոտիներէն 7000 Ֆրանք, ղրկուելիք Տիկին Եսթեր Տաւլամեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

ԾԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ԺԱՄԱԳՈՐԾԻ ԹԱՆՈՒԹ ՄԸ, առեւտրական բանուկ եւ բազմամարդ թաղի մը մէջ: Դիմել նամակով, «Յառաջ»ի միջոցաւ :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՅԵԼԻ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր. ժէ եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգստեան մատուռը պաշտօն պիտի կատարուի վախճանեալ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ :

Արարողութեան կը նախագահէ Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի Փարիզի եւ շրջաններու հայութիւնը, յարգելու յիշատակը սգ – բացեալ սրբազանին :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ այս կիրակի առաւօտ: Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Անուշաւան արեզպ Զոլճանեան: Քառաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ Փարիզի շրջան երգչախումբը: Կը հրաւիրուի Ալֆորվիլի եւ շրջանի ժողովուրդը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Արուսեակ Յովակիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Քուրանճեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յովակիմեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Մ. Յովակիմեան (Սէնթ Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Գաբաօղլանեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Սինկիզեան եւ զաւակները (Պուլվար Օտտօ), Տէր եւ Տիկին Ա. Մանուկեան (Սէնթ Մարգրիտ), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները խոր ցաւով կը ծանուցանեն

ՅԱԿՈԲ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

արկածալի մահը, 49 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սէն Լուի Ս. Գէորգ մատրան մէջ, Սեպտ. 28ին, եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Փիէռի գերեզմանատունը:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Ֆաչի Պոմոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է հազար Ֆրանք Պ. Ֆաչիկ Թէլեանէ, Տիկ. Մաթի Դանիէլեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի: Նոյնպէս հինգ հարիւր Ֆր. Լիոնէն Պ. Ո. Նալպանտեանէ իր թոռնիկներուն մկրտութեան առթիւ : Պ. Մեսրոպ Պօղոսեանէ ի նպաստ դպրոցին հազար Ֆրանք Տիկին Շիմշիրեանի մահուան առթիւ :

Օր. Ս. Զաքարեանէ 400 Ֆր. իր քրոջը Օր. Սաթենիկ Զաքարեանի հոգեհան-գստեան առթիւ :

ԿԱՐՈՒՃԻ
ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութեամբ եւ լաւագոյն վկայականներով

Académie DAYDOU

12, Rue Lafayette, Paris (9e)

Métro: CHAUSSEE d'ANTIN

եւ դրպակցութեամբ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը վերամուտի առթիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամներն ու անդամուհիները, Շաբաթ – չաբթի 6 Հոկտ. երեկոյեան ժամը 8:30ին, սովորական հաւաքատեղին :

Հ. Յ. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒՆԴ – ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ, ժամը 21ին, սովորական վայրը: Ներկայանալ անդամատեարներով :

ՇԱԽԻ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անահտ» կամիւնէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 8:30ին, մատուռին սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները այս երկուշաբթի ժամը 4ին, Ռաֆէ Ռէժանի վերնայարկը: Օրակարգ. — Պարահանդէս եւ պանագան հարցեր :

ՀԱՄԱՆԱՐԲ. Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Պ. Կ. Սիմոնեանի սրճարանը, ռիւ Պէլ Իմաժ: Օրակարգ.— Զեկուցում պատգամ. ժողովի: Ընտրութիւն հաշուեքննիչ յանձնախումբի: Ընթացիկ հարցեր: (Վալանս):

ՀԱՄԱՆԱՐԲԵՐԻՒ Լիոնի մասնաճիւղին վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս չաբաթ, ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ.— Պատգամ. ժողովի զեկուցում : Ընտրութիւն նոր վարչութեան : Նոյն առիթով մասնաճիւղը իր չնորհաւորութիւնները կը յայտնէ հայրենակից Սահակ Քիլէրճեանի աղջկան ամուսնութեան առթիւ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ Հոկտ. 10ի կիրակի օրը կէս օրէ ետք ժամը 1:30ին, ընկերական ասշով մը, Ազգ. Տան մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Անոն քոր կը փափաքին մասնակցիլ հաճին, այժմէն դիմեն՝ Պ. ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԵԿԵԱՆի, հեռաձայն ՓՐՕ. 07–25 եւ Պ. Ա. ԴամԵանի, ԹՐԻ. 57–74: Անձ գլուխ 550 Ֆրանք :

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ճապոնիա, Թուրքիա, Լիբանան : Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

M. Baronian

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATLAN

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԹՅՑԹՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԳԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
3
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
3 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7487 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2898

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՅՆ ՄԸ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

•

Լիբանանի գրական չաբաթաթերթը, Նայիրի, *առնական խնդիրներ կ'արծարծէ, առենէ մը ի վեր* :

Գլխաւոր հոգն է՝ պայքարիլ ազգա-ոտուքեան դէմ : «Դիմանալ եւ առեղծա-պործել», *ինչպէս կ'ըսէ երիտասարդ գրող մը, որ արդէն գարձած է հեղինակ* :

— « Օտարութիւնը կը վտանգէ մեր տազանդը, զայն կրծելով անընդհատ եւ աւէն կողմէ : Իր բոլոր պայմանները մեզի դէմ են :

... Փրկենք եւ ճոխացնենք հայ գրա-կանութիւնը, որպէսզի օր մը հայրենիքը չանիծէ մեզ, իբրեւ անարժան ժառան-գորդ հայկական կամքի : (եդ. Պօյա-ճեան) :

Ուրիշ յօդուածով մը, նոյն երիտասար-դը կ'առաջարկէ Գրականութեան տուրք մը հաստատել :

Այսինքն՝ առեղծել Գրական Հիմնադ-կութիւն մը, ինչպէս ունինք դպրոց-կան, կրթական հիմնարկութիւններ :

Տեսակ մը հարցարան է որ կը բանայ, — տարեկան տուրք մը յանուն գրակա-նութեան, գանձելի՝ ընտանիքներէ կամ ազգ. հաստատութիւններէ :

Նպատա՞կը,— « Փրկել հայ գիրքը, զայն տպելով եւ տարածելով » :

Ուրեմն, գործ տալ գրական չարժու-մին : Օգնել հեղինակին, որպէս կարենայ « իր ժամանակին մեծ մասը, եթէ ոչ ամ-բողջը յատկացնել գրելու եւ առեղծագոր-ծելու աշխատանքին » :

— « Այդ գործին մէջ պէտք է մաշի, ծերանայ եւ մեռնի : Եւ այդ գործն է, այդ նուիրական'ն ապարէզը, որ նիւթա-պէս պէտք է ապահովէ իր կեանքը » :

Մնդիրը բացատրութեան չի կարօտիր : Թէ գործադրելի՞ է թէ ոչ — յօդուածագիրը ինքն ալ չի գիտեր : Եւ կ'ուզէ տեսակէտները լսել :

Մեր փարիզեան մեծամտութիւնը ապա-հովաբար պիտի հեղնէ այս բարեմիտ յղացումը :

Առանց ըստ էութեան քննելու առաջար-կը, մենք համոզքով կ'արձանագրենք ամ-բողջ անցուդարձը, իբրեւ բարենշան եւ ըեւոյթ մը :

Յօդուածագիրը առանձին չէ, իր մտա-հոգութեամբ : Կան ուրիշ երիտասարդներ ալ, ինչպէս եւ երէցներ, որոնք տեսա-կէտներ կը յայտնեն : «Կը մրկուին», չար-ժում առեղծելով, հնչք մը փնտռելով :

Արդարեւ, կը դժուարինք բամբակոզմա-նի տպագործի մը առջեւ : Ոչ միայն այս տեղ, այլեւ Մէջին Արեւելքի մէջ :

Հետզհետէ կը թուղնայ գրական առեղ-ծագործութեան թափը :

Շատ մը գրողներ իրենք հատուած չու-նէն իրենց կոչումին վրայ, եւ գրիչ կը չարժեն իրբեւ տեսակ մը մարզանք :

Միւս կողմէ, լայն անջրպետ մը բաց-ուած է գրողին եւ ընթերցողին միջեւ :

Կը թուի թէ մտածումը կանգ առած է երկու կողմէն ալ : Ոչ անոնք, ոչ կրակ, ոչ ալ նախանձախնդրութիւն՝ փոխադար-ձաբար :

Ինչ որ «ինտելիկենցիա» կը կոչուէր ե-րէկ, չարժուն եւ չինարար, կը սպառնայ դառնալ տեսակ մը մոմիա :

Գլուխ ունի, եւ կը խուսափի ճիգէ :

Աչք եւ ականջ ունի, չուզեր տեսնել ու լսել :

Ջեռք — ոտք ունի, կը կարկամի որեւէ չարժումի առջեւ :

Պարզապէս անոր համար որ չունի որ եւ է դաւանանք :

Եւ կամ կը խլրտի միայն ժխտական ապարարոյ չարժառիթներով :

Այնտեղ կը գործեն, այստեղ կը խօսին : Այստեղ ամէն բան ժամանցի վերա-ձեր են :

Այնտեղ կ'որոճան եւ պայքար կը մղեն ամբութեան, լճացման եւ դասալքու-թեան դէմ :

Շ.

ՕՐՕՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱԼՑՏԻՆԻ ՊԱՐՁՈՒԵՑԱՒ

•

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐՁՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ

★

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ
ԸՆԴՀ. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ՝
ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ԵՂԱՒ

Վերջին պահուն չընդալից յայտնու-թիւն մը երեւան հանուեցաւ, լրտեսական գործին քննութեան առթիւ : Ձերբակալ-ուեցան երկու բարձ պաշտօնատարներ, որոնք խոստովանած էին թէ իրենք եր-բորդի մը կը հաղորդէին Ազգ. պաշտպա-նութեան կոմիտէին ժողովներուն առի-նագրութիւնները :

Ահաւասիկ ներքին գործերու նախարա-րութեան դիրքորոշը :—

« *Երկու կասկածելիներ, որոնք կը հարցաքննուէին Հակալրտեսական վար-չութեան կողմէ, ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէի գաղտնիքները «փախուստին» առթիւ, խոստովանեցան թէ իրենք են հե-ղինակները այդ յայտնութեանց* :

«*Ատոնք են Պ. Պ. Ռընէ Թիւրփէն, Ազգ. Պաշտպանութեան Կոմիտէի ընդհ. քառուղարութեան դիւանապետը, եւ Ռո-ժէ Լապրիւս, նոյն օրկանին ապատարկու-թեանց պետը* » :

Ձեկոյցին հրատարակութենէն քիչ ետ-քը, Հակալրտեսական գրասենեակի պաշ-տօնատարներէն մին, որ մասնակցած էր հարցաքննութեանց, կարգ մը լուսաբա-նութիւններ հաղորդեց անցուդարձի մա-սին : Մասնաւորապէս հաստատեց թէ Ազգ. Պաշտպանութեան Կոմիտէին մնա-յուն ընդհ. քարտուղարը, Պ. Մոնս, ի-րենց պաշտօնատունը հրաւիրուած էր հինգշաբթի իրիկուն ուշ ատեն : Իր դիւա-նապետը, Պ. Թիւրփէն, արդէն կարգ մը յայտնութիւններ կատարած էր եւ ոստի-կանները հարկ դատած էին լսել իր ան-միջական մեծատուրը, Պ. Մոնսը : Հարցա-քննութիւնը տեղի ունեցած էր ի ներկա-յութեան Պ. Մոնսի գրասենեակին երկու բարձրաստիճան սպաներուն, եւ, հետ-դէհետ դօրական ենթադրութիւնները կո-միտէին մէջ կատարուած փախուստներու մասին :

Առտուան ժամը 3ին Պ. Լապրիւս իր կարգին ապահովութեան տեսչութեան պաշտօնատունը առաջնորդուեցաւ ոստի-կանական քննիչներու կողմէ որոնք դինքը փնտռելու գացած էին :

Մանրակրկիտ քննութեան մը ենթար-կուեցան Պ. Պ. Թիւրփէն եւ Լապրիւս : Հարկ եղաւ սպասել մինչեւ առաւօտ, որ-պէսզի երկուքն ալ խոստովանին թէ իրենք դէպ հանած են գաղտնիքները : Ձերբա-կալութենէն առաջ, նախապատրաստա-կան աշխատանք մը կատարուած էր, աւե-լի ճշգրիտ հիմներու վրայ դնելու համար հարցաքննութիւնները : Փաստեր ցոյց արուեցան հարցաքննութեան ընթացքին եւ ի վերջոյ երկու պաշտօնատարները ա-մէն բան խոստովանեցան :

Առտուան ժամը 4ին, Պ. Թիւրփէն իր յայտնութիւնները կատարելով, հարցուց թէ կրնա՞յ տեսնել իր մեծատուրը, Պ. Մոնս, որ յարակից գրասենեակը կը զա-նուէր : Այն ատեն ժամանելի տեսարան մը պարզուեցաւ : Պ. Թիւրփէն ազատեց Պ. Մոնսի որ նեղէ իրեն : Այս վերջինը, որ զժուարաւ կը զսպէր իր յուզումը, առաջաւ այն յայտնութիւնները եւ հաս-տատումները զոր կատարած էր իր ամէ-նէն մօտիկ աշխատակիցներէն մէկը :

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐԸ ԳԱԼՑՆԻ ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐՆԵ՞Ր ԷԻՆ

Ապահովութեան տեսչութիւնը կը մը-տածէր թէ Պ. Մոնսի գրասենեակին մէջ երեք հոգի կրնային իմանալ խորհրդակ-ցութեանց գաղտնիքը,— ընդհ. քարտու-ղարը ինք (Մոնս), գնդապետ մը եւ դի-տանապետը, Պ. Թիւրփէն :

Պատասխանելով զանազան հարցումնե-րու, Ապահովութեան տեսչութեան ներ-կայացուիչը յայտարարեց թէ ամբաս-տանեալները կրնային գործած ըլլալ « գաղափարական, ընկերային կամ մար-գասիրական չարժառիթներով» : Աւելցուց թէ Պ. Պ. Լապրիւս եւ Թիւրփէն իրար կը ճանչնային տասնէ մը ի վեր եւ թէ իրենց պաշտօնակցական յարաբերութիւններէն զատ, երկու պաշտօնատարները բնական հանդիպումներ կ'ունենային եւ այ-ցելութիւններ կը փոխանակէին :

Աւելի վերջը, նոյն պաշտօնատուն ու-րիշ մէկ ներկայացուիչը, որ ներկայ եղած էր գիշերային հարցաքննութեանց, ըսաւ թէ ամբաստանեալները գաղտնի համաձայնագրեր էին, հակառակ Հնդ-կաչինի պատերազմին եւ հիւլէական պատերազմին : Ուշագրաւ է որ առաջին անգամ գաղտնիքներ դուրս ելած էին անցեալ մայիսին, երբ Հնդկաչինի պատե-րազմը օրուան հրատապ հարցն էր կառա-վարութեան համար : Ոստի քննութիւն-ներ կատարուեցան ազգ. պաշտպանու-թեան նախարարութեան մէջ եւ հարկ ե-ղաւ Ապահովութեան պաշտօնատունը հրաւիրել Պ. Մոնսը : Այնուհետեւ հրա-ւիրուեցաւ Պ. Թիւրփէն եւ վար դրուեցաւ 24 ժամ : Իսկ Պ. Լապրիւս Ապահով-ութեան պաշտօնատունը գնաց հեռաձայնի մը վրայ :

Երկու ամբաստանեալները ուրբաթ օր հարցաքննուեցան գինուորական դատա-սրին կողմէ, իրբեւ դատարկ արտաքին ապահովութեան դէմ : Այս յանցանքին պատիժն է մէկէն հինգ տարի բանտար-կութիւն : Եթէ հաստատուի թէ երկու պաշտօնատարները ազգ. պաշտպանու-թեան վերաբերեալ գաղտնիքներ հաղոր-դած են օտար պետութեան մը, կրնան մահապատժի դատապարտուիլ :

Թունուզցի լրագրողը, Պառանէս, որ իրբեւ միջնորդ ծառայած էր կորզուած գաղտնիքները համաձայնավար կատարակ-ցութեան հաղորդելու համար, տակաւին մէջտեղ չէ ելած : Անոր օր կրկին հարցա-քննուեցաւ իր կինը :

Երկու ամբաստանեալներէն Թիւրփէն ծնած է 1912ին եւ պետական պաշտօնեայ է 1943էն ի վեր : Միւսը՝ Լապրիւս, ծնած է 1914ին : Աւարտած է իրաւագիտական համալսարանը եւ գաղտնի պաշտօնեայ վարած է 1944էն ի վեր :

(Շար. կարդալ Դ. էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

•

ՁԵՒՆ ԳԻՏԵՐ, ՍՈՐՎԵՑԱՆ

Մօտաւորապէս մէկ տարիէ ի վեր դպ-րեվանք մը հաստատուած է Պոլիս, նա-խաձեռնութեամբ Գարեգին պատրիարքի :

Նպատակն է բահանաներ եւ ուսուցիչ-ներ պատրաստել, լրացնելու համար ան-միջական պահանջները :

Աշակերտները, 38 – 40 հոգի, հաւաք-ուած են Անատոլուի խորերէն :

Մէկ քան հայերէն չէին գիտեր, երբ Պոլիս փոխադրուեցան :

Ոչ դպրոց տեսած են, ոչ ալ որեւէ հա-յերէն գիրք :

Եկեղեցական արարողութեանց կը հե-տեւէին մեքենաբար : Առանց ըմբռնելու բառերուն իմաստը :

Մասնաւորապէս կեսարիոյ շրջանէն են աշակերտները :

Բայց, պատկերը նոյն է ամէն տեղի մէջ : Ամէնուն համար ալ թուրքերէնը դար-ձած է մայրենի լեզու :

Ի՞նչ կը տեսնենք, մէկ տարի ետքը :

Իրագեկ թղթակից մըն է որ կը գրէ .

— « Աշակերտները թրքախօս են, բայց կարճ առենուն մէջ յաջողած են բաւա-կան կոկիկ հայերէն մը սորվիլ, գրեթէ անթերի կարդալ ու բացատրել եւ քերա-կանական դիտելիքներու տեղեակ դառ-նալ » :

Ուրեմն, կարելի է փրկել : Հոգ չէ թէ հատիկ – հատիկ :

Մենք այստեղ ամենօրեայ դպրոցներ չունինք, որպէսզի հայախօս աշակերտներ հասցնենք կարճ ատենուան մէջ :

Բայց, ունինք շատ մը պատեհութիւն-ներ,— Դասընթացք, ուսուցիչ, դասա-գիրք :

Ունինք, ուստի, ճեմարան մը (Մուրատ-եան) եւ երկրորդական վարժարան մը՝ աղջիկներու համար (Դպրոցասէր) :

Ոչ միայն զանակներուն, այլ եւ ծնող-ին ալ կը պահանջէ որ օգտուին :

Վաղը շատ ուշ պիտի լլլայ եւ չարա-չար պիտի գոչան :

Արդէն բացուած են դասընթացքները, ինչպէս կ'իմանանք *Յառաջի* չորրորդ էջէն :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի եւ գրականութեան դասընթացք մը բացած է Ազգ. Տան մէջ, իբրեւ ուսուցիչ հրաւի-րելով ծանօթ գրագէտ մը :

Ըսել կ'ուզէ թէ չափահասներ ալ կրնան օգտուիլ : Մանաւանդ այն երիտասարդ-ները որ բառական պաշար ունին :

Դասընթացքը *բարեբախտին ձրի է* :

Կը մնայ ապագուցանել թէ Փարիզի փը-րանասէր երիտասարդները ետ չեն մնար Անատոլուի թրքախօս եւ երիցս դժբախտ բեկորներէն :

Թող չըսեն թէ դպրոց չտեսած :

Վ.Ա.Հէ

ՆՈՐ ԿՆՃԻՒ ՄԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

★

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱԿԱԿՇԻՌԻ ԵՒ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Մինչ ամէնքն ալ կը կարծէին թէ Լոն-տոնի խորհրդաժողովը պիտի վերջնաբ-չարաթ օր, նոր դժուարութիւններ ծա-գեցան : Կարգ մը պատուիրակութիւններ Ֆրանսայի վարչապետին վրայ կը ձգեն նոր բարդութեանց մեղքը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա-մաձայն, Պ. Մենդէս Ֆրանս մերժած է ընդունիլ միջին բանաձեւ մը՝ պինուրա-կան հակակշռի եւ սպառազինութեանց արտադրութեան մասին : Այս մերժումը մեծ զարմանք պատճառեց անգլիական եւ ամերիկեան պատուիրակութեանց, որոնք վստահ էին թէ խորհրդաժողովը յաջո-ղութեամբ պիտի վերջնանայ :

Շատեանական է որ ժողովը չարունակուի այսօր ալ, կիրակի, միջին ճամբայ մը գտնելու համար :

Ուրբաթ օր, երբ մասնակիցները իւ-րենց առաջին տեղեկագիրը ներկայաց-ուցին, Պ. Մենդէս Ֆրանս դիտել տուաւ թէ նկատի չեն առած իր բանաձեւը : Ֆրան-սայի վարչապետը կ'ուզէ Պրիւսէլի դա-շինքին կցել հակակշռի այն ձեւերը որոնք ընդունուած էին միացեալ բանակի ծրա-գրին մէջ : Անգլիացիները չեն ընդունիր այս տեսակէտը : Նոյն իսկ սրանեցած են որ, իրենց պատմական յանձնառութենէն հոգ, որուն կը սպասէին 1901 – 1910էն ի վեր, Ֆրանսա նոր պայմաններ կը դնէ : Հոլանտայի պատուիրակութիւնն ալ ուժ-գնօրէն բողոքց Մենդէս Ֆրանսի նոր առաջարկներուն դէմ :

Ամէն պարագայի մէջ, իրագեկներ կը յուսան թէ խորհրդաժողովը վճռական եզրի մը պիտի յանգի այսօր – վաղը :

Արեւմտեան Գերմանիոյ զբաղչխանու-թեան վերահաստատման մասին համա-ձայնութիւն գոյացած է արդէն եւ այդ առթիւ փոփոխութիւններ պիտի կատար-ուին Պոնի պայմանագրին մէջ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընկերվա-րական կուսակցութիւնը կը պահանջէ խորհրդակցիլ Ռ. Միւթեան հետ, վերա-պինման մասին որեւէ համաձայնութիւն կնքելէ առաջ :

ԿԱՆԱՉ ՆԺՇՏԳՐ

•

— « Կ՚արժէ՞ զրահանութիւն ընել մեր մէջ... Չէ՞ք կարծեր որ արուեստը խաղ մըն է, ինչպէս ըսած են Վալէրի եւ ուրիշներ : Եւ կ՚արժէ՞ կեանք մը տալ այդ խաղին... Աւելի լաւ չէ՞ որ խաղաս, երջանիկ կեանք մը ապահովելու մասին մըտածեմ... Ամէնէն իմաստուն բանը երջանիկ ապրիլը չէ՞... երջանկութեան չէ՞ որ կը ձգտի ամէն մարդ... Եւ, պէտք չէ՞ խաղի տեղ առնել ամէն ինչ, խաղալ սորվելու համար ...» :

Երիտասարդ մըն է այս հարցումները ընողը, երիտասարդ մը՝ որ հետաքրքիր կը ներշնչէ իր վերլուծող միտքով, գրգռումով եւ ապրելու զգացումներով : Վարանմիտ է անկասկած : Անոնցմէ չէ որ իրենց կեանքը կը գոհեն արուեստին ա-ռանց տակաւրկութեան : Բայց եւ այնպէս, բան մը բլլալու կրակ մը կայ իր մէջ : Իր վարանումները կուգան անկեղծութենէն : Գիտէ թէ ամանք կրակ ունին եւ չեն տաքցներ : Ուրիշներ կրակ չունին եւ կը նըւիրուին : Կան անօգուտ նուիրեալներ : Կան տակաւին անոնք որ կրակ չունին, չեն նուիրուիր, զրամ կը դիզեն, բայց նուիրեալներէն, զրկանքով քալողներէն աւելի բան մը կը կարծեն իրենք զիրենք, երբ ապրէն ու արուեստէն կը խօսին : Հարցումներուն ակրը բաժանիլ կը նայի կեանքին եւ մեծ զրկանքի կը նայի արուեստը կրնայ պահանջել : Կ՚ուզէ իր ժողովուրդին հետ քալել եւ նեղ կը գտնէ չրջապատը : Եւ հիասթափ նայուածք մը ունի երբ կը նայի օտար աշխարհին : Քիչ մը նման՝ այն երիտասարդներուն որ երեւան եկան վերջին պատերազմէն ետք՝ աշխարհի ամէն կողմ : Երիտասարդները՝ որոնք ոչ մէկ նպատակ կը տեսնեն ապրելուն մէջ : Աշխարհը կը տեսնեն անհեթեթ : Կը տեսնեն աւերը զոր գործած են պատերազմներն ու յեղափոխութիւնները : Կը տեսնեն անանկութիւնը հաւասարներուն եւ զազափարներուն : Կը տեսնեն եւ աւելորդ կը գտնեն աշխարհը փոխելու ամէն ճիգ :

★

Կ՚ուզէի թելադրել իրեն որ կարդար Մարսէլ Սանտրալի «Օձը եւ Հայելին», այն հատուածները մանաւանդ ուր Հեղինակը, խօսելով Ռիլքէի մասին, կ՚ուզէ հաստատել թէ արուեստը խաղ մը չէ, այլ չատ լուրջ, ծանր, տառապագին բան մը : Խականը, կ՚ըսէ Սանտրալ մակերեսային երեւոյթներուն մէջ չէ, այլ անոնցմէ անդին : Եւ արտակարգ քաջութիւն մը պէտք է արուեստագէտին, հանդերձ հանճար, կարենալ արտայայտելու համար քիչ մը՝ անարտայայտելին, անտեսանելիին : Արուեստը խաղ մը չէ երբ ամանք կեանք մը կուտան անոր : Տուայտանք մըն է որ տակաւին գոհունակութիւն եւ արբեցում կը պարգեւէ նոյնատեսն անոր նուիրուողին : Ու մեծ բան պիտի պակսէր կեանքին՝ եթէ արուեստը չըլլար :

Կ՚ուզէի դրել իրեն թէ երջանկութիւնը հարուստ բան մըն է : Եւ երջանկութիւնները կան որ կը պարիկցնեն մարդը : Ժամանակին, կրօնական վարդապետութիւն մը կար որ ֆիէբիզմ կը կոչուէր : Անոր հետեւողները ներքին անդորրութեան մը կը հասնէին ազատ ճամբայ տալով իրենց տենչերուն : Ոչ մէկ ճիգ՝ կերտելու համար իրենց հոգին՝ ինչպէս կ՚ընէին միաթիքները, որ երանութեան կ՚ուզէին հասնիլ պայքար մղելով իրենց սրտին եւ ուղեղին դէմ, անջատուելով հետզհետէ աշխարհիկ ցանկութիւններէն : Ֆիէբիզմին հետեւողները, ընդհակառակն, ազատ ճամբայ կուտային այդ ցանկութիւններուն, կը զոհանային Արարիչին հանդէպ ունեցած իրենց սէրով : Չէին մտածեր իրենց ներքին կերտումին, ոչ իսկ իրենց հոգիին փրկութեան :

Կ՚ուզէի որ կարդար այս մասին դըրուած պիրքերը :

Կ՚ուզէի յիշել ստոյիկեաններն ու եպիկուրեանները : Եւ միւս կողմէ՝ միաթիքներն ու Պուտտոնը եւ բոլոր անոնք տակաւին, որ Պուտտոնէն առաջ կը մտածէին թէ ներքին կերտում մը պէտք է եւ այդ կերտումը կ՚ըլլայ զոհողութիւններով եւ զրկանքներով : Եւ լաւագոյն երջանկութիւնը այն էր որ կուգար այս ճամբով :

Համակրելի էր ազան, չատ համակրելի : Ցաւ կուտար : Կ՚ուզէի ըսել թէ կարծածին չափ ալ անհեթեթ չէ աշխարհը : Տեղ մը կ՚երթայ անկասկած : Լինելութեան մը մէջ է անկասկած : Մարդիկ, զարերէ ի վեր զրացած են այս անծանօթ լինելութիւնը եւ զերագոյն օրութեան մը ներկայութիւնը զգացած են միշտ, նայելով կեանքին, նայելով մահուան :

Կ՚ուզէի ըսել թէ բոլորն ալ ուշ կամ կանուխ՝ հիասթափ են աշխարհէն, կը մեկնին հիասթափ :

★

Թաւալող զարերու ձայն մը կար օր մը, լեռներուն վրայ : Թաւլու մը՝ Ալպեան լեռներուն վրայ, երկնամերձ ու լուին հովտի մը մէջ : Փայտէ բոլորակներու չորս ոտքուկ մը՝ մինչ դեռ մը կը հոսէր վարը, անդունդին խորէն, մակընթացող ծովու հեռուր, խառն ժխորով : Ինկող զարերն ու տեղափոխուող բոլորակները ծովափի մը վրայ իրարու զարնուող խիճերու պէս կը լսուէին մերթ եւ մերթ ծանրութորշափին մէջէն կը լսուէին : Մեղմ, մաերիմ, հաճելի ոտքուկ մը՝ որ տարբեր խորէն կուգար կարծէք, յիշատակներ կ՚արթնցնէր : Երկու հայրենակիցներ, զարթիափի մը վրայ, կանաչ խոտերուն մէջ նստած՝ կը խաղային, մերթ զոհ եւ մերթ զժգոհ բացագանչութիւններ արձակելով : Կը խօսէին տակն տակն : Անբաւականալի էին այս բոլորը՝ օտար, հեռաւոր լեռներուն վրայ : Հաճելի : Ողեւորիչ :

Աղաղակութիւն էր ամէն կողմ, խաղալ պիւղակներ եւ մեկուսացած տուներ, մըպատանիներ եւ ամայի ճամբաներ կ՚երեւային անդունդին դիմացի կողմը, լերան կողին վրայ, կանաչ բլուրներու անշարժ ալեկոծութեան մէջ : Կ՚երեւային բերդատեղի ապառաժներ՝ կատարին մօտ, ուր հովիւներ կ՚ապրէին : Մօթաղոյն, չէկ ժայռեր կը տեսնուէին, վրայէ վրայ : Ամպեր, կիրճէ մը ներս մտնելով, սահելով զարթիափներուն եւ տուներուն վրայէն, կը խուժէին դիմացի կիրճէն դուրս, ուր վիթխարի, վեհափառ լեռներ կ՚երեւային զարձեալ եւ կատարներ արբանեան, լուին ձիւներով : Խաղաղութիւն էր յաւիտենական նուիրութեան պէս : Եւ այդ յաւիտենական նուիրեան մէջէն էր որ կը լսուէին կարծէք ձայները.

Երջանիկ կ՚երեւային խաղացողները : Կեանքը խաղի պէս կ՚երեւար այս վիթխարի լեռներուն վրայ : Կարելի էր խորհիլ թէ իմաստութիւն մը կայ հոն՝ ուր հեղնանքով կը նայինք աշխարհին : Տառապանքը կանգ կ՚առնէ, երբ այս աշքով կը նայինք եւ խաղագութիւն կը տեսնենք մեր չուրջ եւ մեր մէջ :

★

Այս մտածումներուն մէջ էի երբ ձայն մը զարկաւ ականջիս : Կ՚ըսէր — «Ես ալ այդ կողմերն էի այդ օրերուն : Տղայ էի դեռ... Թուրքերը խանի մը մէջ բանտարկած էին մեզ, ջարդելու պիտի առնէին..»

Տխուր էր ձայնը : Երջանիկ մարդու ձայն չէր :

Ու զարմանալի բան մը պատահեցաւ, մինչ կը լսէի այս ձայնը : Հեռուր, կանաչ լեռը, որուն կատարը կ՚երեւար մի-այն, նժոյգի մը կերպարանքը սկսաւ առնել քիչ քիչ : Եւ հետզհետէ աւելի որոշ կը դառնար, մինչ ձայնը կը չարունակէր .

— « Մեր մտաւորականներուն հետ դըրած էին զիս : Փախչիլ կը խորհէի : Փախչէք կ՚ըսէի անոնց ալ : Բայց անոնք վախով կը նայէին երեսիս եւ կը խրատէին որ առանկ քայլ չառնեմ ... Սէրսէրի ա-լայն մէջ զրած էին զիս... Թուրքերը այս անուններ կուտային մեր աքսորուած մտաւորականներուն ...» :

Ցառվ մը անցաւ մէջէս : Կը նայէի :

Նժոյգը կը զառնար աւելի որոշ : Կա-նաչ նժոյգ մը՝ ամպերուն մէջէ : Ոտքերն ու պլուխը մութին մէջ էին կարծէք : Եւ մութը սահելով կը բարձրանար իր կոպերուն ի վեր որ կը փայլէին արեւին տակ : Նժոյգ մը՝ որ պլուխը հակած կարծէք՝ կը նայէր ինկած ձիաւորին, կուլար, անոր յարութեան կը սպասէր կարծէք : Կը նմանէր այն հրեղէն ձիերուն՝ որոնց վրայ նստած, լեռնէ լեռ կ՚անցնէին մեր հերոսները : Կը նմանէր քերթողներուն երգած վսեմ բեզասին : Կախ էր պլուխը , բայց պրկուած էին կոպերը, պատրաստ՝ խոյանալու ... պատրաստ՝ լեռներ ոտքի տակ տալու :

Ձայնը խօսեցաւ հայ զաւառաններու մասին :

«Ոչխարի պէս չարդուեցանք», աւելցուց երկրորդ ձայն մը եւ լռեց իր կարգին : Լռութիւն էր : Կը լսուէին թաւալող զարերը : Կը հոսէր զետը : Կը լսուէր ծառերուն խորշափը Բայց խոր, խռովիչ լռութիւն էր : Եւ կիրճին մէջ, ուր ամպերը կը խռնուէին, այլանդակ ու վայրագ ժայռեր կ՚երեւային : Քարէ հրէշներ : Տխուր լռութիւն էր եւ կը մխար կանաչ ձին : Սահող, անցնող ամպերուն մէջէն կը տեսնուէին մերթ՝ ցաւէն զայթուած քարեր, տարածուած, զամուած ձեռքեր, իրարու վրայ զամուած ոտքեր, խոցուած կողեր : Կը տեսնուէին ալաղակող քարեր ... Ու կը մխար հակայ, կանաչ ձին : Ու կը ճնշէր վրան տեսիլի մը պէս, կը զրաւէր զիս, չարժման մէջ կը դնէր ամբողջ հոգիս, յուզում, զառնութիւն եւ ընդվզում կուտար, կը պրկէր զիս : Ոգեւորութիւն էր :

— Ո՛չ : Խաղ մը չէ կեանքը : Ո՛չ խաղ մը չէ զրականութիւնը մեր մէջ : Ան ծառայեց ու կը ծառայէ ամբողջ ժողովուրդի մը փրկութեան : Ծանր է ու լուրջ եւ յուզիչ ,որքան ալ թեթեւութիւններ ըլլան : Ծաղ մը չէ բանաստեղծութիւնը մեր մէջ, այլ ողբերգութեան մը արտայայտութիւն՝ առաքելութիւն մը, տառապանք մը.. Նահատակներ եւ նահատակներ կը տեսնենք՝ երբ կը նայինք մեր զրականութեան ...Ժողովուրդի մը ամբառումը , տառապանքը կը լսենք երբ կը կարդանք մեր գիրքերը :

Ո՛չ, կարելի չէ երջանկութեան մասին մտածել : Շատ մը մարդիկ երջանիկ են իրենց անտեղեակութեամբ : Ուրիշներ՝ իրենց ուրացումով : Ուրիշներ՝ իրենց չարութեամբ : Ուրիշներ իրենց անմտութեամբ : Ու չատեր զժբախտ են կատչած մնալով երջանկութեան : Ժողովուրդներ կը փլին երջանկութիւն փնտռելով միայն : Երջանկութեան կը ձգտինք բոլորս ալ անկատ : Բայց լաւագոյն երջանկութիւնը այն է որ կրակներու մէջէն կը քաղենք : Երջանկութիւնը թշուառ է հոն ուր կերտում չկայ, զոյնզգոյն ծաղիկներով լեցուն ծաղկամաններ, կոկիկ զրաստարան մը զուարթութիւն կը սփռեն չորս կողմը :

Ինչո՞ւ պահել : Ծաղիկներու բարեկամ չեմ : Մսխում, փտառասիրութեանց զոհայում կը նկատեմ հարանիքներու, թաղումներու առթիւ ծախսուած խոշոր գումարները, երբ այդ գումարներով կարելի է օրերի մը ,այրերի մը, հիւանդի մը արցունքը սրբել :

Մարդ հիւանդանոց պէտք է պահկի , հաստնալու համար ծաղիկին ամօքիչ ազդեցութիւնը հիւանդին ջլդերուն վրայ :

Օրուան երեք ճաշերուն՝ կը մոռնանք թէ հիւանդանոց կը գտնուինք :

Քալելու արտօնութիւն ունեցողները կը ճաշեն սեղանին վրայ : Դուրս կ՚ելլեն գիներին չիշերը եւ Ֆրանսական կատակներու ու սրամտութեան ծորակները կը բացուին : Երկրպագուին վրայ չէ եղած եւ պիտի չըլլայ Ֆրանսացիներուն պէս նուրբ հեղնող ,սրամիտ ժողովուրդ : Ինդոքին կը մասնակցին նաեւ Բոյրերը ու հատուածքէ, կը պատասխանեն նոյն ձեւով : Հիւանդանոց չէ՝ այլ ընտանեկան հատուածքէ :

Սրահին հապճանները, ժաքօն եւ Ժաուրն են : Դեռ քան տարեկան չկան :

Առաջինը, մամի պէս երկար, բարձրահզկ մը : Վար ինկած է հեծելանիւէն եւ կտրած՝ կրծոսկրը : Աւելորդ է ըսել երբեւ հեղնութիւն, անմիջապէս դէն մկրատած են Պոպէ : (Ֆրանսայի հեծելանիւի կուռքը) :

Երկրորդը, ալժերիացի զեղեցկադէմ երիտասարդ մըն է : Մեծցած ըլլալով մայրաքաղաքին մէջ, լիովին իւրացուցած է փարիզեան սառնակի խօսակցութիւնը , կատակները : Անթերի կը կեղծէ վիրաբոյժին ձայնն ու ձեւերը :

Առաջին ընթրիքին, (երկու ժամ չէր բներ հիւանդանոց մտնելս), երբ ֆ ինդիր դանակի մը , չուրջս կը քննէի, ժաքօն , տարօրինակ փութկոտութեամբ ինձի երկարեց դանակ մը : Շնորհակալութիւն յայտնելով սկսայ կարել խոզի միսը : Վայրկեան չանցած կը լսեմ — «Ահ ախ-ն»ով սկսող հիւսիսային ափրիկեան ծանօթ հայհոյութիւնը :

Միաքս ուրիշ տեղ է եւ չեմ հասկնար իրարանցումին պատճառը :

Պոպէն .— անտեղեակ մահմետական կրօնքի մեր ծանօթութեան — առանց կրանցնելու իր պաղարիւնը եւ Ֆաուրը ճաթեցնելու ախներես ճիգով, կը սկսի ինձմէ խնդրել որ ներողութիւն խնդրեմ ժաքօնէն : Ես ալ ինձմէ խնդրեմ : Ինչո՞ւ : Ինչո՞ւ ներողութիւն խնդրեմ : Ինչո՞ւ ներողութիւն խնդրեմ : Ինչո՞ւ ներողութիւն խնդրեմ

ՓՈՏԵՐԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

ՏՎԱՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՍՆԱՄՅԱԿ ՈՒՍԱՆՈՂԻ ՀԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ի ՏԱՐԻՆ ՅԻՍՈՒՆ ԱՍՈՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՄԵՐ ՀՈԳԻՆԵՐԸ ՄԵՐ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՎ ՀԱՆԳԵՐՁՈՒՑԻ ՄԵԶ ՈՒ ՄԵՐ ՍԻՐԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ, ՈՐ

Պաչտօնական դեկոյց մը կ'ըսէ թէ վարչապետը հրաւիրեց Պ. Մոնոը առժամապէս ձգել իր պաշտօնը։ Ապր. պաշտպան-նութեան կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը ծնած է 1906ին։ Յաջորդաբար եղած է ուսուցիչ, տուրքերու պետասար վերատեսիչ, իսկ ապառազրութենէն ետք՝ ընդհ. քարտուղար Սէնի նահանգապետութեան։

× Վերջին լուրերու համաձայն, փոխարկան Պառանէսի հետքը գտնուած է Սօն է Լուառի մէջ եւ ձերբակալութեան կը սպասուի այսօր – վաղը։ Իր եղբայրն ալ հարցաքննուեցաւ։ Նոր յայտնութեանց կը սպասուի։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիւմէնի մասին համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, խաղաղական պինուար – նները կը պատրաստուին գրաւելու իրենց սահմանուած չրջանը։ Հաւանական է որ համաձայնութեան բոլոր մանրամասնու – թիւնները հաղորդուին մինչեւ ուրբաթ, երբ կը լրանայ անգլեւամերիկեան յա յ – տարարութեան առաջին տարին։

Ֆ. Միոնթեան կեդր. կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Պ. Խրուչչեւ, Փեքին հա – սու բարձրանդամ պատասխրակութեամբ մը, չնորհաւորելու համար նոր Չինաս – տանի հնգամեակը։ Այս առթիւ մեծ ը – նդունելութիւն մը սարքուեցաւ։ Պ. Խրուչչեւ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Ֆ. Միոնթիւնը համաձայն է որ Չինաստան ապառազրէ Ֆորմոզան։ «Ֆ. Միոնթիւնը կատարելա – պէս կ'ըմբռնէ Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան եւ 600 միլիոն Չինա – ցիներու կամքը՝ ապառազրելու Ֆորմո – զան»։ Այս առթիւ ճաղկեց հարուա – ա – քեւէլեան Ազիոյ մասին կնքուած դինակ – ցութիւնը եւ քննադատեց Մ. Նահանգնե – րը որոնք չեն ուզեր որ նոր Չինաստանը մտնէ Ազգաժողովին մէջ, մասնակցելու համար միջազգային հարցերու լուծման։

Ազգաժողովին ուրբաթ օրուան նիս – տին մէջ, Պ. Վիչինսկի առաջարկեց ա – ռանձին քննել իր պինաթափութեան ծրա – գիրը։ Այս առթիւ յուշագիր մը ներկայա – ցուց ժողովին։ Ամերիկեան թերթերը քննութեան արժանի համարելով հանդերձ այդ ծրագիրը, դիտել կուտան թէ «ուրիշ բան է Սովետներուն խօսքը, ուրիշ՝ բան՝ գործը»։

Երկու Գերման Սպաներուն դատա – վարութիւնը կը չարունակուի։ Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Վիչիի ռահիկանու – թեան վերատեսուչը, Պուսքէ պատմեց թէ Մարսէյլի հին նաւահանգիստին քանդու – մը որոշուած ատեն, նախ 60·000 բնա – կիչներ պիտի աքսորուէին, յետոյ վճիռը մեղմացաւ եւ մօտ հազար հոգի աքսոր – ուեցան։ Ամբաստանեալ Օպերկ այս ատ – թիւ գովեց Պուսքէն իրրեւ « Ֆրանսայի հայրենասէր »։

ՏԻՐՈՒՆԻ

Մարսէյլ.—Մեծ բազմութիւն մը ներ – կայ էր արկածահար Յակոբ Յովակիմ – եանի յուղարկաւորութեան, որ տեղի ու – նեցաւ Սեպտ. 28ին, Սէն Լուի մէջ։ Կը մասնակցէին նաեւ իր աշխատած հաստա – տութեան վարիչները և Ֆրանսայի ընկեր – ները, դեղնցիկ ծաղկեպատկով մը։ Թաղին հոգաբարձութիւնը եւ թաղեցիները ալ ա – ռանձին ծաղկեպատկներ զրկած էին։

Այս առթիւ, եկեղեցիին մէջ եղան զրա – մական նուէրներ ապրուսելին ապրական – ներուն կողմէ, (Պ. Պ. Մանուկեան, Գէ – որգ Յովակիմեան, Մ. Յովակիմեան, Գրի. Գարաօղլանեան), Սէն Լուի եկեղե – ցիին երեք հազար ֆրանք, Կապոյտ Աչքի եւ Նոր Սերունդին հազարական, իսկ ո – րբացեալի ընտանիքին կողմէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար հազար ֆրանք։

Մխիթարեաններն իր ընտանիքին եւ պա – րագաններուն։— Կապո

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ դրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ.

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է Մի – ԱՑՆ ՆՈՐ ՁԳԵՍՏՆԵՐՐ դրկելու, պաչտօնական հաչուեցոյցներով, իսկ գործածուած նամգուտներ՝ չատ յատ վիճակի մէջ։

1. RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e. Tél.: TRU. 72-60 (Poste 80)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ։

Շաբաթ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ։

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մին – չեւ լոյս։ Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ։ Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

★

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահը։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ Հոկտ. 10ի կիրակի օրը։ կէս օրէ հաք ժամը 1·30ին, ընկերական ճաշով մը, Ապր. Տան մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Անոն քոր կը վախճանին մասնակցիլ հա – չին, այժմէն պիմէն՝ Պ. ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԻԿ – եանի, հեռաձայն ՓՐՕ. 07–25 եւ Պ. Ա – դամեանի, ԹՐԻ. 57–74։ Անճ պլուխ 550 Ֆրանք։

Այբի Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան, Պ. Յովհաննէս Թերլէմէզեան, Օր. Արփինէ Սարգիսեան, Պ. Բարթամ Պատմաճեան եւ զաւակները՝ Եդուարդ եւ Իրիս, Տիկ. Սի – րուն Լեռնակեան, Տիկին Արաքսի Տի – փելի, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Թէրլէմէզ – եան, Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Արթօ Աբգար – եան, Ինչպէս եւ Զրբաչեան, Ամէմեան Թահմիզեան (Ամերիկա) ընտանիքները խորունկ վշտով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, փեսային, եղբօր, աներձագին, մօրեղբօր, քեռայրին եւ ազ – գականին՝

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 25ին, Մոնթէ Քաթինիի մէջ (Իտալիա), 64 տարեկան հասակին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար – ուի այս երեքչաբթի Փարիզի Հայոց եկե – ղեցին (15 Ռիւ Ժան Կուժօն) ժամը 2·15ին ուրկէ մարմինը պիտի փոխադըր – ուի Փէռ Լաշէզի դերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահագդ՝ չատացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այն նկատել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Եկեղեցաչէն Տիկնանց Ճանճ – նախումբը չնորհակալութեամբ առացած է ի նպաստ եկեղեցւոյ չինութեան, Պ. Յակոբ Պաչերեանէ 2500 Ֆր., իր զաւկին Յովսէփ Պաչերեանի ամուսնութեան ա – թիւ, սրահին մէջ հրաւիրեալներէ հա – ւաքուած։

Կը յուսանք որ այս բարի օրինակին պիտի հետեւին ուրիշներ։

× Նոյնպէս Ազգ. Միութիւնը չնորհա – կալութեամբ առացած է ի նպաստ եկե – ղեցւոյ չինութեան տասը տոյտ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Շամչոյեաններէ (Ամե – րիկա)։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Սերպիայէն Տոքթ. Յարութիւն Գալ – փաքճեան կը փնտռէ իր նախկին դասըն – կերը՝ Կարապետ Քիւփէլեան, Ճարտարա – պետ (Ընժէնիէօռ)։ Պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Պրիւսէլ։ Բնիկ Մարաչցի, հայրը զերձակ եղած է, ունի քրիչկ եղ – բայր մը՝ Սիմոն եւ փեսասրան եղբայր մը՝ Տիգրան։ Կը կարծուի թէ Սուրիա կը գտնուի։ Տեղեկացնել Պ. Լութֆիկ Քա – չիքճեանեանի, 125 Ավընիւ Հաւրի Պար – պիւս, Բլամառ, (Սէն), Ֆրանս։

Մխիթարեան Միութիւնն կը խնդ – րէ արտասպել։

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boul. de Stalingrad, 84

CHOISY-LE-ROI (Seine)

FOURRURES

ԴԱՇՆԱԿԻ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՒԷՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Այս երկուչաբթի, Ժամը 21ին, Սալ Կավօ Յայտագիր՝ Շուման, Լիսք, Ռավէլ եւ Արամ Խաչատուրեան։

Տոմսերու գիները՝ 250էն 600 Ֆրանք։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայերէնի մասնագէտ ուսուցչուհի մը տրամադրելի է դասեր տալու մասչելի պայմաններով։

Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur à la Pointe et finisseur

Լաւ վճարում

Դիմել՝ Ա. ԳԱԲՐԻԿԵԱՆԻ

116, Rue (Place) La Fayette

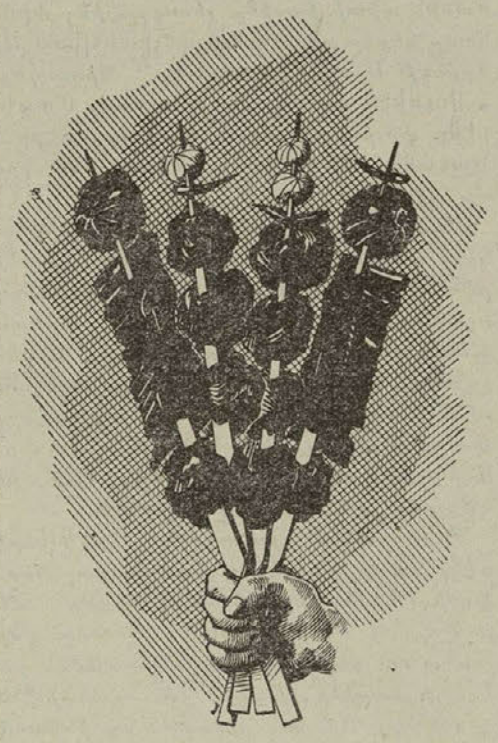
— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէս Պուա Քալմպի վարչութիւնը վերամուտ առ – թիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամներն ու անդամուհիները, Զորեք – չաբթի 6 Հոկտ. երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդա – մուհիները այս երկուչաբթի ժամը 4ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը։ Օրակարգ՝ — Պարահանդէս եւ զանազան հարցեր։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

★

ՇԱՆ ՋԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹՒՆ

4500 frs - Complet - 2 pièces

(Draperie et Tweed)

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍՔ ՇԻՆՈՒԱԾ

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՄԻ ՄԻԱՑՆ **4500** ՖՐԱՆՔ

Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսանողներուն համար 10 առ հարիւր զեղչ

ՈՒՆԻՆՔ ՆԱԵԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

TISSUS BÉATRICE

ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԴԱՎՈՒԴԵԱՆ

97, RUE DE RICHELIEU, Métro: RICHELIEU - DROUOT

Tél. RIC. 57 - 57

MAISON

ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատ. 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
*
MARDI
5 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7488 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ՝ ԹԻՒ 2899

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՒՍԱՏՈՒ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

•

Վերջին պահուն ծագած դժուարութիւններն ալ հաղթուած ըլլով, Լոնտոնի խորհրդաժողովը կիրակի օր առաջարկից համաձայնութիւն մը որ կրնայ պատմական համարուիլ :

Քիչ անդին պիտի կարդաք համաձայնութեան դիմաւոր կէտերը :

Այժմ կը մնայ վաւերացնել զայն :

Առաջին քննութիւնը՝ պիտի կատարէ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը, որ արտակարգ նիստի հրաւիրուած է Հինգշաբթի օր :

Անշուշտ այս անգամ ալ բուռն վիճաբանութիւններ պիտի կատարուին :

Նախ որ, բոլորովին վինաթափ եղած չեն միացեալ բանակի ծրագրին կատարկիչները :

Թէեւ իրենց տեսակէտները մասամբ ընդունուած են նոր համաձայնութեան մէջ. բայց եւ այնպէս, ըսելիքներ չեն պակսիր :

Միւս կողմէ, ինչպէս դիտուը, Ազգ. ժողովին մէջ ալ կը դանուի բաւական զօրաւոր հոսանք մը, որ վճռապէս հակառակ է Գերմանիոյ վերազինման, ինչ ձեւով ալ կատարուի :

Այդ հոսանքին պլուխը կանգնած է հանգուցեալ կուսակցութիւնը :

Միւս խմբակցութեանց մէջ ալ կան հակառակորդներ :

Հաւաքական պաշտպանութեան ծրագրին քննութենէն ի վեր, ճիգեր բազուած են մասնաւորապէս երկու դլխաւոր կուսակցութեանց, Ընկերվարականներուն եւ Ժողովրդականներուն մէջ :

Երկուքն ալ վատրումներ եւ ուրիշ պատճառներ ստորագրութիւններ զատելուին վերջերս :

Եւ սակայն, խլրտումները կը չարունակուին :

Ուրեմն, զարձեալ անկարգապահութիւններ տեղի պիտի ունենան :

Հակառակ այս հեռանկարին, Մենդէս Ֆրանս կը յուսայ նոր մեծամասնութիւն մը ապահովել :

Առաջին օրէն այդ էր եղած իր մտահոգութիւնը,— Դաշնակիցներուն առաջարկել այնպիսի ծրագիր մը որ կրնար ընդունիլ Ազգ. ժողովին կողմէ :

Մնաց որ, եթէ այս անգամ ալ ժխտական դիրք բռնէ Ազգ. ժողովը, նոր անել մը պիտի բացուի :

Ինչպէս քանիցս յայտարարուեցաւ, այլ եւս յոյս չկայ որ Անգլիա նոր յանձնառութիւններ առաջարկէ :

Մինչեւ անգամ կրնայ եւս առնել ինչ որ խոստացած էր Լոնտոնի մէջ,— չորս զօրաբաժին, օդնաւային ուժեր եւայլն. մինչեւ յիսուն տարի :

Գալով Մ. Նահանգներուն, իրենց արտաքին նախարարը այս անգամ ալ կը յիշեցնէր թէ պիտի սահմանին վերաքննութեան դիմել, եթէ եւրոպական պետութիւնները միացեալ ճակատ չկազմեն :

Այսպէս, մեծ յաջողութիւն մը կը համարուի Իններու խորհրդաժողովը, վերջ տալով ծանր մղձաւանջի մը :

Այսուհանդերձ ինչ դժուարութիւններ ալ ծագին, չեն կրնար ջուրը ձգել համաձայնութիւնը, որ իրականին մէջ լրացուցիչ մասն է Ատլանտեան դաշինքին :

Միեւնոյն չարթնան արձանագրուելդան ուրիշ յաւատաւ երեւոյթներ :

Վերջին յարերու համաձայն, այսօր վազը կը ստորագրուի Թրիէսթէի մասին պայմանագիրը, որով Իտալիոյ պիտի յանձնուի վիճելի շրջանին Ա. մասը, որ կը դանուի անգլիամերիկեան տիրապետութեան տակ :

Ուրեմն, կռուախնձոր մը եւս պիտի պակսի, մեղմացնելով միջազգային յարաբերութեանց լարումը :

Վերջապէս, Մ. Մնէնդէսը, որ անհատական պաշարման ենթարկած էր Եուկոսլաւիան, 1948էն ի վեր, առեւտրական պայմանագիր մը կնքեց այդ երկրին հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԴԷՊՔ ՄԸ

•

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱԻ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

★

ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԳԵՐԻՇԽԱ-ՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ ԵՒ ՎԵՐԲԱԶԻՆՈՒՄԸ, ԿԱՐԳ ՄԸ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐ-ԲՈՎ.— ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԻՍՏԻ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ Է ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ.— ԻՆԸ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ԺՈՂՈՎ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐԵՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՀՈԿՏ. 21ԻՆ. — ԲԱԼՈՐՆ ԱԼ ԳՈՀ ԿԵՐԵԻԱՆ

Կիրակի օր ժամը 15·30ին ինը արտաքին նախարարները ստորագրեցին համաձայնութիւն մը, որու մասին կը վիճէին անցեալ երեքշաբթիէն ի վեր, Լոնտոնի մէջ: Այդ համաձայնութեամբ, նոր ձեւ մը կը տառնայ արեւմտեան Եւրոպայի հաւաքական պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը, փոխարինելով միացեալ բանակի դաշինքը որ մերժուած էր Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին կողմէ: Համաձայնութիւնը լայնօրէն նկատի կ'առնէ Ֆրանսայի կարգ մը պահանջները, մասնաւորապէս Մեծն Բրիտանիոյ զօրքօն մասնակցութիւնը այն օրկաններուն մէջ որոնք պիտի հաստատուին համաձայն Պրիւսէլի դաշինքին: Այս վերջին խմբակցութեան կը միանան Ֆրանսա, Անգլիա, Պելճիա, Հոլանտա, արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա եւ Լիւքսէնպուրկ: Միեւնոյն ատեն Անգլիա յանձն կ'առնէ պահել ուժեր պահել եւրոպական կամաքին վրայ, 44 տարուան համար (յիսուն տարի՝ եթէ հաշուենք Պրիւսէլի դաշինքին ստեղծումէն որ տեղի ունեցաւ 1948ին:

Ահաւասիկ համաձայնութեան գլխաւոր կէտերը.—

1· Արեւմտեան Գերմանիոյ զինեալ ոյժերուն գերագոյն հրամանատարութիւնը պիտի յանձնուի ՆԱՏՕ-ի զօրավարներուն:

2· Վերազինում արեւմտեան Գերմանիոյ՝ հակակշռի տակ առնելով սպառազինութիւնները:

3· Անդամակցութիւն արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ՝ Պրիւսէլի դաշինքին, որ կը տրամադրէ զինակցութիւն նախայարձակման դէմ:

4· Արեւմտեան Գերմանիոյ մուտքը Ատլանտեան դաշինքին մէջ, որուն անդամ են 14 պետութիւններ:

5· Զինուորական գօրաւոր ներկայութիւն Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, Եւրոպայի պաշտպանութեան համար:

6· Նոր եւ աւելի լայն իրաւասութիւն՝ ներ եւրոպական ճակատի սպարապետութեան, վարելու եւ հակակշռելու համար եւրոպական բանակները:

7· Հանդիսաւոր յայտարարութիւն մը արեւմտեան Գերմանիոյ կողմէ, որով կ'ընդունի Ազգաժողովին ոչ-յարձակման քաղաքականութիւնը եւ յանձն կ'առնէ բռնութեան չդիմել, Գերմանիոյ միացման համար:

Նոյն համաձայնութեամբ, արեւմտեան Գերմանիան պիտի կրնայ 12 զօրաբաժիններէ բաղկացեալ բանակ մը, օդանաւային չափաւոր ուժ մը եւ փոքր նաւատորմիղ մը կազմել, մասնակցելու համար Եւրոպայի պաշտպանութեան:

Ստորագրութենէն առաջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տը-լլես յայտարարեց թէ «Անկասկած բոլոր ժամանակներու մեծ զօրձերէն մին կը կազմէ Լոնտոնի խորհրդաժողովը: Արեւմտեան ճակատի պաշտպանութիւնը դրուեցաւ չինարար ճամբու մը մէջ որ պիտի նպաստէ աշխարհի խաղաղութեան: Մեծ մասով փրկուեցաւ ինչ որ պիտի կատարէր միացեալ բանակի ծրագրով եւ ապահովեցինք ահագին աջակցութիւն մը որ չկար այդ ծրագրին մէջ, — Մեծն Բրիտանիոյ վհուղի յանձնառութիւնը եւրոպական ցամաքին պաշտպանութեան

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

•

ՔԻՆԱԽՆԴԻՐ ՍԱԼՈՆԱԿԱՆԸ

Առջի օր չէզոք հայրենակից մը խմբագրատուն մտաւ, երեք «Զարթօնք» ճեռքին մէջ, եւ պոռթկաց առանց յառաջաբանի.

— կարդացի՞ք այս խայտառակութիւնը: Ներելի՞ է այսքան փոխրոգութիւն, մեռած մարդու հանդէպ: Այն ալ ուրանուն տարեկան բարեկամի մը կողմէ ...

Լսեր էի: եւ ահաւասիկ ձեզի ալ կը ներկայացնեմ, որպէսզի անգամ մը եւս ճանչնաք մարդը — Վահան Մալէզեան, բանաստեղծ, անշահախնդի՞ր, ազնուա-մի՞տ, ընկերասէ՞ր, տիպա՞ր վեհանձնութեան, կենցաղագիտութեան եւ անյիշաչարութեան:

Բարեգործականի վարիչ – պատուիրակը կարգ մը «դրուագներ» գրի առած է Արշակ Զօպանեանի մասին, Լիբանանի ամկավար օրկանին մէջ:

Փարգելէ եռ արկածահար վաստակաւորին զանազան արժանիքները, պարտ սեպեր է նաեւ մատնանշել «բանի մը ժխտական կամ ծիծաղաշարժ «դրուագներ, առ ի հետաքրքրութիւն»:

Այսպէս, նախ կը յիշէ Արշակ Զօպանեանի մանկուսէն միամտութիւնը: «Երբեմ գործի մարդը չելաւ ան, ոչ ալ հաշիւի: Ան գուրկ էր վարչական կարողութենէ»:

Ցետոյ «իր շեշտուած «ես»ի (ոչ թէ եսասիրութեան) յատկնոտ յանկերգումը ամանց հեգնանքին կամ չարախօսութեան նիւթ հայթայթած է»:

Ասոնք ոչինչ:

— «Սակայն ամէնէն աչքի զարնող թերութիւնը կամ եւս անձնասիրութիւնն էր համբաւաւոր անկարդութիւնը (չլսե-լու-տալու), որ կ'արցունք իր անխնամ արդուզարդին մէջ եւ թէ իր ննջասենեակին չմորհցնող տակնուվրայութեամբը: Կարծէք թէ սանտր եւ խոզանակ չէր զործածեր. այնպէս որ չարաճճի աչքերու կը զարնէր մացառուտի տպաւորութիւնը զործող իր մազերուն եւ մօրուքին, ինչպէս եւ ծուռումուռ կապուած փողկապին յարդարումի բացարձակ անփութութիւնը(?): Իսկ սենեակը կը ներկայացնէր, զրասենեակէն սկսեալ մինչեւ պահարանը, թուղթերու քաոսային վիճակ մը, իր բառով՝ «խառնափնդոր չեզոքիայոնեը», առանց կարգ կանոնի ալ ու ձախ յատուկ կուտակուած. բան մը որ կը հակասէր իր բանահիւսային առատաբոյս ժողովածուներուն մէջ զրած կոկիկ զասաւորումի հոգածութեան» (Զարթօնք, 31 Օգոստոս, 1954):

Որպէսզի ապացուցանէ թէ իսկապէս «չլլեթի» մը կամ ցնդած մըն էր իր բարեկամը, սկիզբէն իսկ, ետ կ'երթայ մինչեւ 63 տարի, եւ կը պատմէ թէ 1891ին, երբ «սկսանիք մեր բնակարանին մէջ հիւրընկալել Արշակը, իրր բախտագուրկ եղբայր մը, երբեմն դժուարութեանց առջեւ կը գտնուէիմք»:

Եւ կը պատմէ, — Գիշեր մը Տիկին Սիրանույշ «Գամէլիազարդ Տիկինը» պիտի ներկայացնէր: Այդ առթիւ, Զօպանեան ալ պիտի արտասանէր իր մէկ յաջող ռատանաւորը:

— «Սակայն նշմարեցիք որ Մալաքեան եղբայրներուն տունը պայինք վերչօրէն հագուեցնելու համար մեր «պահեմ» բարեկամը, սկսելով չապիկէն եւ փողկապէն, մինչեւ կօշիկները, մեր մէջ ջէն հագուով մին կամ միւսը, ըստ յարմարեցումի»:

Այս ալ ոչինչ:

Համբերեցէք մինչեւ վաղը: Վ.Ա.Հ.

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՆՈՐԴԸ ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱԻ

«ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՂ ՀԱՂՈՐԴԻ ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ»

Ինչպէս կը նախատեսուէր, չաբաթ օր ձերբակալուեցաւ Փարիզի ձախակողմեան թերթերէն «Լիբերասիօն»ի աշխատակից, Անատ Պատանէա, որ անհետացած էր Մայս 21էն ի վեր:

Ձերբակալութիւնը տեղի ունեցաւ Ամլոնի մօտ, Փիւռ Քի Վիտ կոչուած վանքին մէջ, ուր ապաստանած էր փախստականը: Նախապէս քանի մը օր պահուած էր արմատական երեսփոխան Անուռէ Հիւկի պիւրօական տան մէջ, Նըվեռի մօտ:

Երկու բաժակ պաշտօնատարներու՝ Թիւրփէնի եւ Լապուիւի ձերբակալութենէն ետք, նոյն յանգանքով ամբաստանուեցաւ Ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Ֆրանսուամոնա:

Այս ձերբակալութեանց հետեւանքով կծիկը քակուեցաւ եւ նորանոր յայտնութեանց կը սպասուի:

Պառանէա հարցաքննուեցաւ 24 ժամ անընդհատ Հակայրտնեական ապատարկութեան կոմիտէ, յետոյ փոխադրուեցաւ Ռէօյլիի զօրանոցը, ուր նոյնպէս հարցաքննուեցաւ պինուորական դատաւորին՝ Ռեսիկիէի կողմէ:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ամբաստանեալը խոստովաներ է թէ ազգ. պաշտպանութեան վերաբերեալ դաղտնիքներ կը տառնար Պ. Լապուիւէ, բայց ուղղակի կապ չունէր անոր մեծաւորին՝ Թիւրփէնի հետ: Բայց կարգ մը պարագաներու մէջ միջնորդներ կային իրեն եւ Լապուիւի միջեւ: Նոյն տպրիւրին համաձայն, Պառանէա խոստովանած է թէ իր տացած տեղեկութիւնները կը հա-

(Շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

մապատասխանէին այն տեղեկութիւններուն, որ կ'արցունքի իր անխնամ արդուզարդին մէջ եւ թէ իր ննջասենեակին չմորհցնող տակնուվրայութեամբը: Կարծէք թէ սանտր եւ խոզանակ չէր զործածեր. այնպէս որ չարաճճի աչքերու կը զարնէր մացառուտի տպաւորութիւնը զործող իր մազերուն եւ մօրուքին, ինչպէս եւ ծուռումուռ կապուած փողկապին յարդարումի բացարձակ անփութութիւնը(?): Իսկ սենեակը կը ներկայացնէր, զրասենեակէն սկսեալ մինչեւ պահարանը, թուղթերու քաոսային վիճակ մը, իր բառով՝ «խառնափնդոր չեզոքիայոնեը», առանց կարգ կանոնի ալ ու ձախ յատուկ կուտակուած. բան մը որ կը հակասէր իր բանահիւսային առատաբոյս ժողովածուներուն մէջ զրած կոկիկ զասաւորումի հոգածութեան» (Զարթօնք, 31 Օգոստոս, 1954):

Որպէսզի ապացուցանէ թէ իսկապէս «չլլեթի» մը կամ ցնդած մըն էր իր բարեկամը, սկիզբէն իսկ, ետ կ'երթայ մինչեւ 63 տարի, եւ կը պատմէ թէ 1891ին, երբ «սկսանիք մեր բնակարանին մէջ հիւրընկալել Արշակը, իրր բախտագուրկ եղբայր մը, երբեմն դժուարութեանց առջեւ կը գտնուէիմք»:

Եւ կը պատմէ, — Գիշեր մը Տիկին Սիրանույշ «Գամէլիազարդ Տիկինը» պիտի ներկայացնէր: Այդ առթիւ, Զօպանեան ալ պիտի արտասանէր իր մէկ յաջող ռատանաւորը:

— «Սակայն նշմարեցիք որ Մալաքեան եղբայրներուն տունը պայինք վերչօրէն հագուեցնելու համար մեր «պահեմ» բարեկամը, սկսելով չապիկէն եւ փողկապէն, մինչեւ կօշիկները, մեր մէջ ջէն հագուով մին կամ միւսը, ըստ յարմարեցումի»:

Այս ալ ոչինչ:

Համբերեցէք մինչեւ վաղը: Վ.Ա.Հ.

ղորդէր ոստիկանական տեսուչ Տիսի. բայց նախապէս համաձայնուած մը յանձնելէ առաջ: Ինք կրկնադէմ զործակալ մը ձեւանալով հանդերձ, ինքզինքը բարոյապէս կապուած կը զգար համաձայնութեան: Կ'ըսուի թէ կարգ մը ձախակողմեան եւ յառաջդիմական անձերու անուններուը յայտնած է պինուորական դատաւորին, ինչպէս եւ յիշած է խորհրդաւոր մարդ մը «Պ. Շարլ»: Միեւնոյն ատեն ըսեր է, — «Համաձայնաւար կուսակցութեան յանձնած եմ ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին զպատնիք-ները»:

Արմատական երեսփոխանը, որ թաքստոց ճարած էր, հաղորդակցուելով ներքին զործերու նախարարին կողմէ, բաւ թէ «մարզապրական նկատառումներով չարժած էր»: «Իւմանիթէ» կը զրէ թէ Պառանէա «վաւերական պրպտիչ զործակալ մըն էր եւ 80·00էն 200·000 ֆր. ամսական կը տառնար, իսկ արմատական երեսփոխանը՝ Անուռէ Հիւկ, բարեկամն է Ժան Փոլ Տավիտի:

× *Պառանէա տեսնելով որ իր թաքստոցը զտած են, հնօք հեծելանիւ մը կը նետէ եւ մօտակայ վանքը կ'ապաստանի: Վանականները ներս կ'առնեն առանց հարցաքննելու եւ խցիկ մը կը յատկացնեն: Հոս արիկան պինուորները վանք մտնելով, կը տպատեն որ փոխառականը խուցէն դուրս ելլէ ինքնաբերաբար, որպէսզի բռնարարած չըլլան վանական կանոնները: Պառանէա կը փորձէ փախչիլ, պարտկզը ապատանելով, յետոյ տեսնելով որ անոգուտ է զիմադրել, անձնատուր կ'ըլլայ: Միայն թէ կը խնդրէ որ ձերբակալութիւնը կատարուի վանքէն դուրս:*

× *Երէկ առաւ խուղարկուեցաւ «Լէ-պեռասիօն» թերթի տնօրէնին՝ Պ. Էմմանուէլ տ'Աթիէ որ յա Վիժըռիի բնակարանը, ինչպէս եւ խմբագրատունը, իրրեւ հետեւանք Պառանէայի խոստովանութեանց որոնց համաձայն երեսփոխանը առաջին անգամ կը տառնար պինուորական պատնիքները, պանդք յանձնելով համմայնար վարիչի մը:*

ԹՈՒՂԹԵՐ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԷՆ

Գ.

Երեք յարկանի չէնքին յիսուն անկո – ղմնները վերապահուած են վիրաբուժա – կան գործողութեանց հիւանդներուն : Կ'ըսեն՝ թէ հազուագէպ է որ մէկ – եր – կու անկողին պարապ մնան քանի մը օր : Ցաւալի պէտք է սպասել որ տեղ բացուի :

Հետաքրքրական է նաեւ հիւանդու – թիւններու համեմատութիւնը :

Տասնի վրայ՝ երեքը կուրծքի (ափան – սիսիթ), հինգը՝ աղեթափութիւն (էռ – նի) մնացած երկուքը սամոքս, կոր – ուածք, եւն . :

Զարմանալիչ մեծամասնութեամբ երի – տասարդները են, 18–35 տարեկան : Հիւան – դանոց իննկած են, պարզապէս իրենց ան – հոգութեան պատճառաւ :

Ցաւով կը հաստատեմ մեր խոր ապի – տութիւնը առաջին երկու հիւանդութիւն – ներու մասին : Զանոնք կը նկատենք պարզ բաներ : Անփորձ՝ նոյն կարծիքը ունէի ես եւս եւ հետեւանքը կը կրեմ հինգ տ – արիէ ի վեր :

Ժամանակին՝ « փորի ցաւով մեռաւ », կ'ըսէին : Այժմ, «բան մը չէ» ըսելով, կը ձգենք որ բարդանայ հիւանդութիւնը : Ուղղակի զարհուրեցայ երբ լսեցի՝ թէ կուրծքի ուժ տեսակներ կան եւ երբեմն կը տեսնուին արուեստական սրբան չինել փորին վրայ, ծակ ապիքը պարզելու հա – մար : Հակառակ գիտութեան հսկայաքայլ յառաջդիմութեան, տակաւին անպատա – հան մահացու դէպքերը :

Օր մը, երեկոյեան ժամը վեցին ներս մտաւ տասներեք տարեկան տղայ մը՝ տ – ոդոչ տեսքով : Երկու ժամ առքը, արդէն գործողութիւնը եղած էր : Ցետոյ իմա – նանք, թէ կուրծքի հետ սկսած է եղեր փսխասը (կանկրէն) : Ա.ռ նուազն երկու ամիս հիւանդանոց պիտի մնայ : Մարդ ե – թէ անգամ մը տեսնէ աղեթափութեան գործողութեան յաջորդող ֆիզիքական տառապանքը, այլեւս երկու անգամ կը մտածէ, իր ուժերէն վեր ծրար մը վեր – ցնելէ առաջ :

*

Մեր կարգը եկաւ : Շարաթ առաւօտ , մեր սրահէն երեք հոգի պիտի պառկինք բժիշկի նշդրակին տակ :

Վախի հարց չկայ , սակայն , սուտ չխօ – սիմ , անձկութեամբ համակեր – պած եմ քառասունրոպէ անհամ ժամերու հետանկարին :

Գործողութենէն վերապարձողները տե – սայ արդէն :

Երբ դիակի պէս կը ձգեն անկողնին վր – րայ , ժամ չանցած կը սկսին ոտքայ , հա – ռաչել , ջերմի ապդեցութեան տակ իրենց բերանը բացթողել ճիշդ ջուրէն եւս ձու – կերու պէս :

Ոմանք չեն դիմանար ցաւին : Անդադար կը թաւալին մահիճին մէջ, պառուելու վտանգին ենթարկելով նոր կարուած վէրքը :

Ներքին բժիշկը , Քոյրը , հիւանդապահ – ները քոմն են : Երբեմն անուշութեամբ , երբեմն սպառնալիքով կը թելադրեն խե – լօք կենալ , բայց կիսովին զգայազրկ տգան իր ջիղերուն տէրը չէ : Նախ , սա – ւանով մը կը կապեն մահճակալին վրայ , յետոյ , երբ օգուտ չըլնէ , կը կաշկանդեն ոտքերն ու ձեռքերը :

Դեռ մորթին վրայ զգացած չեմ ցաւը , սակայն , հասասաօրէն կը մտաղրեմ պառուով դուրս ելլել այդ փորձէն , ի հարկէ — կ'ըսեմ ես ինծի — եթէ կէս մը ուշաթափ չըլլամ :

— « Պառասաուեցէ՛ք, զգուշը է – կու », կը պոռայ Ֆաուըլ, որուն անկո – ղնները ճիչդ գրան քովն է :

« Դասհիճը » գործողութեան կառքը ջղոյն է :

Երկու երթուղարձ եւ երկու ընկերնե – րուս — ապեթափութեան զոհեր — դիա – կանման մարմինները փոուեցան իրենց անկողիններուն վրայ : Մէկուն կոկորդէն տարօրինակ ձայներ կ'ելլեն : Քոյրը , հի – ւանդին բազկերակը քննելէ եաքը , արա – գաքայլ դուրս կը վազէ եւ կը վերադառ – նայ գեղի տուփով :

Կ'անցնի մէկ ժամ , երկու : Կը խորհիմ թէ մոռցած են դիս : Բայց ոչ : Հետաքոսին լսափողը հազիւ ձգած Քոյրը չիտակ ինծի կուգայ , ներարկումի ասկղը ձեռքը :

Հագճեցով կը հագնիմ կռնակը վերէն – վար բացուած մառնաւոր չապիկն ու մին – չեւ ազդրերը բարձրացող բուրդէ գանկա – պոնները, որովհետեւ «գասհիճը» քովս է արդէն : Զոյգ ծածկոցներու տակ բաց մը – նացած է միայն դէմքս :

Ձամբայ չելած՝ դէմս կը տնկուին եր – կու հագնիները :

Ժաքօն , ձախ ձեռքով ուսին կը նետ երկայն չապիկին ծայրը եւ հոմէական լուրջ բարեւ մը եաք՝ կ'աւելցնէ .

— Մի՛ վախնար : Ծանր գործողութիւն չէ : Երկուքի վրայ հազիւ երկու հոգի կը մեռնին : Ընդհանրապէս մէկը կ'ազատի :

Ու կը մարին խնդալէն , խնդացնելով նաեւ դիս :

Կը յուզուիմ միայն , երբ Քոյրին գրա – սենեակին առջեւէն անցած ատենս կը տեսնեմ որ կ'ազօթէ վրաս : Իրեն համբոյր պատճառելու համար թէ բնազդաբար , դուրս կը հանեմ թեւս եւ կը համբուրեմ քառորդ ժամ առաջ իր նուիրած եւ բա – զուկիս կապուած Աստուածամօր փոքր արձանիկը :

*

Գործողութեան սրահի նախապատրաստութեան մէջն եմ , ամբողջովին լարուած՝ տեսնե – լու համար թէ ի՛նչպէս եւ քանի երկ – վայրկեանէն պիտի նուագեմ : Դեկերու հոսը կը սկսի սիրտս խառնել : Փոքր գոնէ մը ներս կը մտնէ ճերմակներու մէջ կոր – ուած հիւանդապահուհի մը՝ լռիկար դէմքին :

Այդ նեղ վայրկեանին, նմանութիւն մը կը գտնեմ եղնիկի պէս ոստոստող հիւան – դապահուհիին եւ հօրաքրոջս մէկ ար – ջկան՝ Սիրանոյշին միջեւ : Նոյն սեւ աչ – քերն ու յօնքերը : Կը ժպտիմ :

Կը ժպտի նաեւ աղջիկը, բայց անպի – տանին ձեռքի տակը կը խրտչացնէ ար – դէն ապրս :

Զեմ գիտեր որքան մնացի հոն : Վայր – կեանները կ'երկարին ժամերու նման : Աչքերս կը մթնին, պզտ թրտինք մը կ'ոդոդէ մար – մինս : Ինծի այնպէս կը թուի թէ ոտքերս կ'ընդարմանան : Բայց, երբ վեր կը քաշեմ աջ ոտքս, ջիղերը կը հպատակին տակա – ւին :

Ցանկարծ , կռնակի վրայ կը բացուի մեծ դուռ եւ աչքիս առջեւ կը պարզուի հանրածանօթ տեսարանը : (Շարժանկարը ողջ ըլլայ) :

Վիրաբոյժը, օգնականները, հիւանդա – պահուհիները չարուած են սեղանին չուրջ : Բայ են միայն աչքերը : Զգեստ կամ ձեռնոցներ, փայլուն գործիքներ, դեղեր : Ամենայն ինչ կատարեալ է :

Հետաքրքրութենէ մղուած՝ կը մոռնամ Բորոսին առաջին համայնավարներէն մէկն էր որ 1921ին ի վեր կը կազմակեր – պէր ընկերական յեղափոխութիւնը, յետո, պինուորական խորհրդարան եղած էր Քոս – ամէթանկին : Ան հերոսներէն մէկն է Մալրոյի «Ցաղթականները» գրքին , ուր գրուած է թէ Բորոսին կ'արտասրէ յե – ղափոխականներ այնպէս ինչպէս Ֆորտ ինքնաչարժը :

Բորոսին մեռած է 1953 Սեպտեմբեր 3ին, Միսիսիփոյ աքսորավայրերուն մէջ : 1949ին գատապարտուեցաւ տաժանակիր աշխատանքի, այն ամրապատանութեամբ թէ կատածելի յարաբերութիւններ ունի թիթոյականներու հետ : Սթալին վատ – բացուց պատիժը, հակառակ Մաօ Ցէ Թունկի միջամտութեան :

« Եթէ քանի մը ամիս եւս սպրած ըլ – լար, անտարակոյս, պիտի ազատուէր, ո – րովհետեւ Ա. Միութեան դեկավար տար – րը, կը փորձէ ապարէպ քաշել հին բոլ – շեւիկները որոնք արդելափակուած էին , եւ գործանել Սթալինի վայրագութիւն – ները» կը դրէ :

Սթալինի վերժիմնադրութեան առաջին զոհերէն մէկը , գոր ազատեց կրեմլինը միւկին Մոլոթովն էր : Սթալինի մահէն չատ քիչ առաջ ձերբակալուած եւ տա – րապրուած էր երբ «ինը բժիշկներու «գա – ւադրութիւնը » ահուսարատփի նոր ալիք մը կը բարձրացնէր Ա. Միութեան մէջ : Ազիքատնդը Նավիքով, օգնատուային մա – րալախտը ուրիշ նշանաւոր մէկն էր, գոր Սթալինի յաջորդները փութացին վերա – հաստատել : Ան ալ Սիպերիոյ մէկ արգե – լարանը դրկուած էր, իրրեւ հետեւանք Սթալինի ատան՝ Վասիլիի դաւերուն :

Ամերիկացի Թղթակիցը կը գրէ թէ մօտ

ԱՔՍՈՐԱԿԱՆՔ Ի ՍԻՊԻՐ

●

ՀԻՆ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՐՆԱ՞Ն

« Նիւ Եորք Թայմզ»ի Մոսկուայի Թղ – թակիցը՝ Հէրիսըն Սէլիսպըրի որ այժմ հետացած է, յօդուածաշարքով մը կը նկարագրէ յետ – սթալինեան Ա. Միու – թեան պատկերը :

Իր պատմութեան համաձայն Սթալինի մահուան օրը Մոսկուա ամրողջ 48 ժամ Զնկայի, այսինքն Բերիայի խմբակին ձեռքն ինկաւ : Ընչչին ուժը այդ պահուն իր զապթնակէտին հասած էր :

Սթալինէն եւ Բերիայէն ազատուելէ եաք, Ա. Միութեան վարիչները փորձե – ցին բարեկամութիւն հաստատել արեւ – մտեան պետութեանց հետ : Թղթակիցը չատախօս մը կը նկատէ Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուչչեւ : Մալեն – քով կրնայ մեղմել մթնոլորտը , որամիտ խօսքով մը, մանաւանդ երբ կը խօսի զարգացած գասականներու առաջերկով , նաեւ չատ աւելի թեթեւաչարժ է քան իր նկարագրուն երեւոյթը : Մոլոթով՝ Սթա – լինի մահէն ի վեր աւելի տիրական է ար – տաքին իր քաղաքականութեան մէջ, եւ մեծ չարգանք կը վայելէ : Այս տեսիլ թղ – թակիցը սրամտութիւն մըն ալ կը տահ – ցընէ ըսելով թէ երեքն ալ կարճահասակ են 1·60 մեթր, որովհետեւ Սթալին ինքն ալ միջահասակ ըլլալով, կը մերժէր իր – րեւ աշխատակից իրմէ աւելի բարձրահա – սակ մարդիկ :

Սէլիսպըրի տարի մը եաք միայն կը յայտնէ Միչէլ Բորոսինի մահը, իրրեւ հետեւանք խորհրդային դրաքննութեան

(Մնացեալը յաջորդով)

ՁՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

Դրիզոր Աղգութ այդ միջոցին բռնա – դրաւած էր Հալէպի հայ եկեղեցիին մուտքի բակին աջակողմի պատը, որուն վրայ օրուան լուրերը կուտար ... կա – ւիճով : Լուրերը մէկ մասն էին միայն իր «լրագրին» : Գ. Աղգութ կ'արձանագրէր նա – եւ ազէ մնացած տարագիրներու կողմէ ի – րենց անձնական ազգականներուն կամ բա – րեկամներուն մասին խնդրուած տեղեկու – թիւններ, «կը փնտռուի» ընդհանուր խո – րագրին տակ, փոքր վարձատրութեան մը փոխարէն որ իր ապրուստին դլխաւոր մասը կը կազմէր : Այս պատի լրագիրը կը դրաւէր իր առաուտեան ժամերը եւ ցերեկէն հետ քաղաքը կը չրջէր նոր լուր հաւա – քելու յաջորդ օրուան լրագրին համար : Այդ չրջագայութիւններէն մէկուն մէջո – ցին Ուրֆացի Հայէ մը իմացեր էր Գլօ Մուհամմէտի որդի Միւսլիմի ժամանու – մը Հալէպ, ուր ճամբորդներ բերած էր Ուրֆային :

Կառապանը չուտով գտնուեցաւ , բայց այս մարդը որ ձեռքին հինդ մատներուն պէս կը ճանչնար այն բոլոր անձերը ո – րոնք Զօհրապն ու Վարդգէսը իրենց սպա – նութեան վայրը տարած էին եւ որոնց ուղեկցած եւ ականատես եղած էր սպա – նութեան պարագաներուն, առաջին օրն իսկ երբ երես առ երես բերուած էր Գա – բա Օնպաշիին հետ, երդմամբ յայտարա – րեր էր թէ չի ճանչնար զայն, ոչ միայն չէ մասնակցած Գարաքէօփրիւի սպանու – թեան գործին, այլ նոյն իսկ չի յիշեր բը – նաւ անոր հանդիպած ըլլալ Ուրֆա կամ այլուր : Միւս բոլոր վկաներն ալ համա – նման յայտարարութիւններ ըրին : Մէկ հոգի միայն, Գարաքէօփրիւցի դիւղացի մը, Խալիլ Տիմրօ, զայն ճանչցաւ, եւ այն ալ յայտարարեց թէ Օնպաշին տեսած է Սեւերէկի մէջ եւ թէ այդ քաղաքին ժան – տարմըրին կը պատկանէր :

Պարզ կ'երեւար որ սխալում մը կայ գործին մէջ եւ թէ այդ մարդը չէ գըտ – նուած ոճրագործներու այն չոլերին մէջ որ Գարաքէօփրիւի մէջ սպաննած էր երկու տարագիրները : Արդէն Գլօ Մուհամմէտի որդի Միւսլիմ երդմամբ յայտնած էր թէ բոլոր իրմէ եւ միւս կառապանէն, Խալլօ – էն, ոճրագործներու խումբը կը բաղկա – նար եօթը հոգիէ , եւ այս եօթն էին . —

1 . Զէրբէս Ահմէտ (Տիւզնէցի)

2 . Զէրբէս Խալիլ .

3 . Ոստիկանութեան fօմիսէր Շաֆիր :

4 . Հաճի Բէշիտի որդի Մուսթաֆա :

5 . Ժանտարմերիի յիսնապետ Ապտիւր – ռահիմն :

6 եւ 7 . երկու ժանտարմաներ , որոնք ֆիչ եռքը այլուր փոխադրուած էին Ուր – ֆայէն :

ԹՐՔԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱՆՕԹ .— Անտոնեանի թղթածրարին մէջ կը գտնուին շարք մը կտրօններ՝ օր – ուան թերթերէն :

Այդ կտրօններուն մէջ կան թանկագին վկայութիւններ՝ Թուրքերու կողմէ, Զահ – րապի եւ Վարդգէսի սպանութեան, ինչ – պէս եւ Հայաջինջ Սարսափներու մասին :

Մասնաւորապէս ուշագրաւ են Հալէպի եւ Գոնեայի պաշտօնական վալիին՝ ձէլալ պէյի յուշերը դժբախտաբար կիսկատար :

Այդ յօդուածաշարքը հրատարակուած էր Վագրթի մէջ եւ ձէլալ պէյ հայրենա – դաւ համարուելով , 150նոցներու սև ցու – կը անցաւ էմմալական յաղթանակին ա – տեն :

Ահաւասիկ իր յայտնութիւնները Զահ – րապի եւ Վարդգէսի սպանութեան մա – սին .

— *Անոնք , երկուքն ալ , Տիարպէքիր տարադրուելու համար Հալէպ դրկուած էին : Իթալահներէն չատեր ինծի եւ այդ մի – ջոցին Հալէպ գտնուող ձէմալ փաշային դիմում ըրին ու խնդրեցին որ անոնք Հա – լէպ մնան : Երկուքն ալ բարեկամներս էին : Չէի կրնար գանոնք իմ ձեռքովս մեռնելու դրկել : Զօհրապ սրտի հիւան – դութիւն ալ ունէր : Գրեցի Պոլիս որ հոն մնան : Պատասխան չատի : Այսու հան – դերձ բսի իրենց թէ որքան ատեն որ ես*

Հալէպ մնամ , պերնք պիտի չդրկեմ , ու խոստումս յարդեցի : Իմ մեկնելէս օր մը եաքը դրկուեցան մեռնելու ու մեռան : Անոնք որ աքսորած էին Վարդգէսն ու Զօհրապը , բարեկամ էին անոնց : Վարդ – գէսը կ'աղջատուրէին եւ կը համբուրէին , ու Զօհրապ իր կեանքը վտանգի տակ դնե – լով իր տունը պահած էր դիրենք :

(Նոր Կեանք , Պոլիս , 14 դեկտ· 1918)

★

Ձելալ պէյի յօդուածաշարքին վերջին մասը .

« ... Հալէպի մէջ տարադրեալներուն օ – ժանդակեցին տեղացի Իսլամները : Ապա – րահատները իրեն դիմեցին որ Հայերը տեղատուրին իրենց հոգերուն վրայ : Թէ Հալէպի եւ թէ Գոնիայի մէջ Իւլէմաներն ու երեւելիներով իրեն չնորհակալութիւն յայտնեցին քանիցս Հայոց բնճատած օ – ժանդակութեան համար : Հալէպի եւ Գո – նիայի մէջ, չատեայ տեսէ Թուրք որ Հայոց ինչքերուն վրայ չարճակէր : Գոնեայէն դարձին պերնք չնորհաւորեցին իր ծա – նօթները : Զօհրապ եւ Վարդգէս Հալէպ դտնուած տաներնին ինք պահեց դտնոնք , որովհետեւ կը կռահէր անոնց սպատնա – գող վտանգներ եւ անոնք ալ տխուր էին :

Հալէպ մնամ , պերնք պիտի չդրկեմ , ու խոստումս յարդեցի : Իմ մեկնելէս օր մը եաքը դրկուեցան մեռնելու ու մեռան : Անոնք որ աքսորած էին Վարդգէսն ու Զօհրապը , բարեկամ էին անոնց : Վարդ – գէսը կ'աղջատուրէին եւ կը համբուրէին , ու Զօհրապ իր կեանքը վտանգի տակ դնե – լով իր տունը պահած էր դիրենք :

(Նոր Կեանք , Պոլիս , 14 դեկտ· 1918)

★

Ձելալ պէյի յօդուածաշարքին վերջին մասը .

« ... Հալէպի մէջ տարադրեալներուն օ – ժանդակեցին տեղացի Իսլամները : Ապա – րահատները իրեն դիմեցին որ Հայերը տեղատուրին իրենց հոգերուն վրայ : Թէ Հալէպի եւ թէ Գոնիայի մէջ Իւլէմաներն ու երեւելիներով իրեն չնորհակալութիւն յայտնեցին քանիցս Հայոց բնճատած օ – ժանդակութեան համար : Հալէպի եւ Գո – նիայի մէջ, չատեայ տեսէ Թուրք որ Հայոց ինչքերուն վրայ չարճակէր : Գոնեայէն դարձին պերնք չնորհաւորեցին իր ծա – նօթները : Զօհրապ եւ Վարդգէս Հալէպ դտնուած տաներնին ինք պահեց դտնոնք , որովհետեւ կը կռահէր անոնց սպատնա – գող վտանգներ եւ անոնք ալ տխուր էին :

(Շար .)

— Ընդհատեցի, չէ՞ որ ես ալ ձեզ պատմելիք ունեի ես ալ ու ես ալ կուզեի որ ինծի լսէիք ուշադրութեամբ, ինչպէս ես ձեզ լսեցի։

Ես ալ ուզեցի ինծի նստիլ, բայց ինծի չթողուցին։ Ամէնքն ալ ինծի կ՚ուզէին խօսիլ։ Ամէնքն ալ կ՚ուզէին ինծի պատմել իրենց կեանքի դէպքերը։

ձայնութիւնը, գործադրելով կորսուած ժամանակը»: Ինք վստահ է որ Ազգ. ժողովը պիտի քաջալերէ վարչապետը ասկայն տակաւին չատ մը մանրամասնու– թիւններ կան որոնք պիտի ճշդուին »:

Պ. Մենէս Ֆրանս հրապարակաւ չյիշեց Սարի խնդիրը, բայց Ֆրանսական պատասխանատուութիւնը հակադրուած է թէ այս խնդիրն ալ պէտք է մաս կազմէ ընդհանուր համաձայնութեան:

Բոլորն ալ ներկայէս կը ջնորհաւորեն Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարը, Իսըն, իբրեւ բուն հեղինակը յետպատերազմեան դիւանագիտութեան այս մեծ յաջողութեան:

Պատասխանատուութիւնները իրենց երկերը– ները վերագրուած են արդէն եւ այժմ երեք չարաթ աշխատանք ունին մանրա– մասները, բանաձեւելու համար գոյացած համաձայնութեան իւրաքանչիւր կէտը:

Այսպէս, արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ մարզպանները պիտի քննեն դերիչխանու– թեան վերահաստատման խնդիրը, վերջ տալով իրենց պաշտօնին: Լոնտոնի մէջ մանաւոր յանձնախումբ մը պատմանա– կիրներ պիտի մշակէ, ապառազինու– թեանց հակակշռի մասին: Փարիզի մէջ, Արտաքին գործերու 14 անդամները ժողով գումարելով, պիտի քննեն ապա– ռազինութեան արտելիք նոր իրաւասու– թեանց խնդիրը, կարելի եղածին չափ սերտ կապեր հաստատելու համար վերապինուած Գերմանիոյ բանակներուն հետ:

Շաբաթ օր վերջին պահուն ծագած դժ– խաւոր դժուարութիւնն էր ապառազինու– թեանց հակակշիռը: Տօքթ. Ատենաւորը յանձն առաւ արտիլլ կարգ մը զէնքերու չինուածքը Գերմանիոյ մէջ (հրետանի, մանրէական, քիմիական եւն.): Միւս կողմէ Ֆրանսական պատասխանատուութիւնը հաւանեցաւ որ արտիլլուած զէնքերու ցանկը վերաքննուի Պրիւսէլի դաշնքի խորհուրդին կողմէ, 2/3 մեծամասնու– թեամբ:

Գալով Գերմանիոյ դերիչխանութեան, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները վերջնական յայտարարութիւն մը հրա– տարակեցին, որով առանց երկիմաթեան կ'ըսեն թէ պիտի ջնջեն դաշնակից պետու– թեանց մարզպանութիւնները, վերահաս– տատելով դերման դերիչխանութիւնը, բայց այն պարագաներէն ուր հարկ է պահպանել իրենց իրաւունքները (օրինակ՝ Պերլինի մէջ): Եւ կը խոստանան գործել արագօրէն, ինչպէս կը տրամադրէ հա– ճայնութեան ոգին:

× Պ. Մենէս Ֆրանս ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, բաւ թէ Անգլիոյ նոր յանձ– նառութիւնը «չատ մեծ նրաշխիք մը կը կազմէ ապահովութեան համար: Եթէ Ֆրանսան առանձին ծրագրեալ ընդհմու– թիւն մը ցոյց տար, վառնդաւոր դիրք մը բռնած պիտի ըլլար, վասն զի պիտի ըր– կուէինք որեւէ հակակշիռ Գերմանիոյ վերապինման մասին որ պիտի կատարուէր մեզմէ դուրս »:

× Համաձայնաւոր կուսակցութեան պաշ– տօնաթերթը, «Իւմանիթէ», գոյացած համաձայնութիւնը կը ծանուցանէ հետեւ– եալ խորագիրներով.— « Ֆրանսայի ժո– ղովուրդը երբեմ պիտի չվաւերացնէ գեր– մանի բանակին վերայազմութիւնը ». — Իննիներու ժողովը կը վաւերացնէ գերմանի վրէժխնդիրներու վերագինումը.— Վերջ– նական գեկոյցը կը պարունակէ պատե– բազմի դաշնագրի մը տարրերը »: Եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը ապրային օր հրը– չակել Հոկտեմբեր 31ը, «բողոքելու հա– մար Գերմանիոյ վերայինման դէմ»: Մոս– կուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, « Իզվեստիա» եւս «խաղաղութեան հա– մար ծանր վտանգ մը » կը նկատէ Լոն– տոնի համաձայնութիւնը:

× Թուրքիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Միւնիխ հասան օդանաւով, այցելելու համար արեւմտեան Գերմա– նիոյ կառավարութեան: Առնան Մենես– րէս գոհունակութիւն յայտնեց Լոնտոնի մէջ գոյացած համաձայնութեան առթիւ:

× Տօքթ. Ատենաւորը յայտարարեց թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը պէտք է յա– ւիտենական խաղաղութիւն հաստատէ Գերմանիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ:

Համաձայնութեան լուրը մեծ ոգեւորանք պատճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ:

× Ինը հարիւր պաշտօնեաներ գործի ձեռնարկեցին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, վերապինման գործը կազմակերպելու համար:

× Այդընհաւուրը յայտարարեց.— «Լոն– տոնի խորհրդաժողովը ճշմարիտ յաղթա– նակի մը յանգեցաւ »:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ:

Շաբթ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ– ներուն մէջ:

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մին– չեւ լոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Ասանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

★

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահը:

Այրի Տիկին Աբշալոյս Սարգիսեան, Պ. Յովհաննէս Թերլէմէզեան, Օր. Արփինէ Սարգիսեան, Պ. Բարթամ Պատմաճեան եւ պատկները՝ Եդուարդ եւ Իրիս, Տիկ. Սի– րուն Լեւթոդեան, Տիկին Արաքսի Տիւ– փիւի, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Թէրլէմէզ– եան, Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Արթօ Արզար– եան, ինչպէս եւ Ջրբաշեան, Աճէմեան Թահմիզեան (Ամերիկա) ընտանիքները խորունկ վշտով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, փեսային, եղբօր, անեղբայրին, մօրեղբօր, քեռայրին եւ ազ– գականին՝

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 25ին, Մօնթէ Քաթինիի մէջ (Իտալիա), 64 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար– ուի այսօր երեքշաբթի Փարիզի Հայոց եկե– ղեցին (15 Ռիւ Ժան Կուժօն) ժամը 2·15ին ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրը– ուի Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՊՈՑՏՈ.— Պ. Սարգիս Գոնեալեան եւ պատկները, Տէր եւ Տիկին Յ. Գոնեա– լեան (Փարիզ), Պ. Բարսեղ Ադամեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Հ. Ադամէրեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Էմպէր (Պորտօ), Տէր եւ Տիկին Ե. Ադամէրեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յ. Սուճեան (Սէնթ Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Ճոզիկեան, Տէր եւ Տիկին Ըռահեան (Պորտօ), սրտի խորունկ ցա– ւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, եւ պզտկանին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՄ ԳՈՆԵԱԼԵԱՆԻ
(Ծնեալ ԱդէՏԷՊԷԱՆ)

մահը որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 2ին, 49 տարեկան հասակին մէջ: Յուղարկա– ւորութիւնը կատարուեցաւ Բ. 4 Հոկտ. եւ մարմինը փոխադրուեցաւ քաղաքին գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յովհաննեան, Տէր եւ Տիկին Կիւրեղ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Մենկիլեան, Տէր եւ Տիկին Արման Մանուկեան, Օր. Ժապլին Յով– հաննեան, Պ. Ժակ – Փոլ Յովհաննեան, Պ. Գերնար Մանուկեան, Պ. Ռամիկ Մեն– կիլեան, Տիկին Քէօսկեան, Տէր եւ Տի– կին Յովհաննէս Միհթարեան եւ պատկ– ները, ինչպէս եւ Ջրբաշեան, Մխիթարեան եւ Փափազեան ընտանիքները խոր կսկի– ծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ պզտկանին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԲԻԻԶԱՆԴ ՅՈՎՆԱՆՆԵԱՆԻ
(Ծնեալ ՊԷԱՔՐԻՀ ԽԸՏՐՃԵԱՆ)

մահը որ տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 2ին, 74 տարեկան հասակին, իր բնակարանին մէջ, 167, ռիւ Վայեան Պուլիւրիէր: Ալֆորվիլ:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կա– տարուի այսօր, երեքշաբթի, ժամը հինգ 15·45ին, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղ– ւոյն գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

Հաղորդակ. միջոց.— Մեթրոյով իջնել Շարանթոն էքոլ եւ առնել 103 թիւ օթօ– պիւսը, իջնել քաղաքատարանին առջեւ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄԱՄՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայերէնի մասնագէտ ուսուցչուհի մը պատրաստուելի է դասեր տալու մատչելի պայմաններով:

Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ

Ցառաջիկայ Հոկտ. 10ի կիրակի օրը, կէս օրէ հաք ժամը 1·30ին, ընկերական ճաշով մը, Ազգ. Տան մէջ:

Դեղարուեստական ճոխ բաժին:

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճա– շին, այժմէն դիմեն՝ Պ. ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԱԿ– ԼԵԱՆԻ, հեռաձայն ՓՐՕ. 07–25 եւ Պ. Ա– դամեանի, ԹՐԻ. 57–74: Անձ դլուխ 550 ֆրանք:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

24 Հոկտ. կիրակի ժամը 16էն 24
Օթել Մօտէրնի սրահներուն մէջ
Փլաս տը լա Ռէպուպլիք
Դեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն մին– չեւ լոյս, Մէզօն Տոռէի շէֆեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԿՈՒՐ:

Մուտք 250 ֆրանք:

Ֆ. ԿԱՊ. ՄԱՃի Ալֆորվիլի մաս– նաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 14 Նոյեմբերին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur à la Pointe et finisseur
Լաւ վճարում
Դիմել՝ Ա. ԳԱԲՐԻԿԵԱՆի
116, Rue (Place) La Fayette

ՀԱՅԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ
(Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Ընդարձակ եւ պատկերազարդ, դեղե– ահկ կազմով:

ԳԻՆ՝ 4000 ՖՐԱՆԿ

Մեծաքանակ գնումներու համար մաս– նաւոր զեղչ:

Ֆրանսայի կեդրոնատեղի՝

Camer Capamadjian 44, Rue du Commerce
Colombes (Seine) France

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմա - կներ. ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:
Նոր գրներ
rticles polichinelles ի համար:
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin. PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէն Պուա Քոլոմպի վարչութիւնը վերամուտի առ– թիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամներն ու անդամուհիները, Շաբաթ– շաբթի 6 Հոկտ. երեկոյեան ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԼԻՄՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմի– տէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20·30ին, Ավընիւ Սաքսէ եւ ռիւ տը լա Փաս Տիէդի անկիւնի սրճարանին ներք– նասրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

« ՆՈՐ ՔՆԱՐ »

Շայնագրուած եւ պատկերազարդ եր– գարանին Բ. տպագրութիւնը, հիմնո– վին բարեփոխուած եւ ճոխացուած *Հայաստանէն լսուող բազմաթիւ նոր երգերով:*

640 ԷՋ, 800 ԵՐԳ, 342Ը
ՇԱՅՆԱԳՐՈՒԱԾ
եւ 132 ՆԿԱՐՆԵՐ

Այս բովանդակութեամբ երգարան ցարդ լոյս չէ տեսած որեւէ տեղ:

Գինը 1400 ֆրանք (Թղթակազմ)

Թղթատարի ծախքը պնդին վրայ:

Դիմել «Ցառաջ»ի հասցէով: Մար– սէյլի շրջանէն դիմել Պ. Յակոբ Մա– լաքեանին,

3, Bld. Th. Turner, Marseille.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սերպիայէն Տօքթ. Յարութիւն Գալ– փաճեան կը փնտռէ իր նախկին դասըն– կերը՝ Կարապետ Քիւրքճեան, Ճարտարա– պետ (Ինժէնիէօռ): Պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Պրիւսէլ: Բնիկ Մարաշցի. Հայրը դերձակ եղած է, ունի բժիշկ եղ– բայր մը՝ Սիմոն եւ փեսատրան եղբայր մը՝ Տիգրան: Կը կարծուի թէ Սուրբա կը պանուի: Տեղեկացնել Պ. Լուիֆիկ Բա– չիքճեանեան, 125 Ավընիւ Չաների Պար– պիւս, Ռեամար. (Սէն). Ֆրանս:

Մինչեւ Աբեւելքի թերթերէն կը խնդ– րուի արտատպել:

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

Եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել լաւագոյն պայմաններով ձեր իճ– նուշարժը, հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ
3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)
Tél.: WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h)
Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ. իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
6
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
6 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7489 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2900

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԸ

●

Միջազգային մամուլը սիւնակները կը յատկացնէ Հոկտ. 3ի համաձայնութեան, որ կնքուեցաւ Լոնտոնի մէջ, նոր էջ մը բանալով եւրոպայի քաղաքական պատմութեան մէջ։

Ընդհանրապէս բոլորն ալ գոհ են, այն վստահութեամբ թէ նոր կազմակերպու-թիւնը պիտի զօրացնէ արեւմտեան եւրոպական հատուածի պաշտպանութիւնը։

Բացատրեցինք այս լուսաւոր պատճառները,— նոր յանձնառութիւններ Անգլիոյ կողմէ, փոխադարձ պիջումներ եւ երաշխիքներ, եւայլն։

Նոր կարգադրութեան ամէնէն կարեւոր կէտը այն է որ, չի խախտեր անդամակից պետութեանց ազգային զինուժը պահելու-թիւնը։

Մինչդեռ, մեծագոյն բանակի ծրագրով, իւրաքանչիւր պետութիւն հարկադրուած էր իր զինուժը մաս մը զոհել, յանուն հատուածական պաշտպանութեան։

Միայն մէկ պարագայի մէջ, Անգլիան յանձն կ'առնէ ենթարկուիլ Պրիւսէլի դաշինքին անդամներուն մեծամասնութեան որոշման, իր զօրքը եւրոպական ցամաքէն քաշելու համար։

Ուրիշ յատկանշական պարագայ մը՝ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին յայտարարութիւնն է, որով ինքնաբերաբար յանձն կ'առնէ արգիլել կարգ մը զէնքերու չինուածքը իր երկրին մէջ։

Այդ զէնքերն են—հիւլէականը, քիմիականը եւ մանրէականը։ Ապա՝ բացատրեց, հետաքրքիր եւ հետաւէն լարուած զէնքերը, 3000 թոնէն աւելի մարտանաւերը, 350 թոնէն աւելի սուզանաւերը, ամբաձիգ օդանաւերը եւն.։

Համաձայնութեան հիմնական կէտերը հրատարակուեցան. բայց չատ մը մանրամասնութիւններ եւս զործադրութեան եղանակները դեռ նոր պիտի ճշդուին, մասնագէտներու միջոցաւ։

Մեծ զժուարութիւններ չեն նախատեսուիր այս ուսումնասիրութեան առթիւ, քանի որ սկզբունքի խնդիրները ճշդուած են արդէն։

Ուրիշ առաւելութիւն մը, — Մ. Նահանգները կը խոստանան միշտ աւժտալ եւրոպական միութեան։

Նոյնիսկ այդ յայտարարութիւն մը հրատարակեցին Մեծն Բրիտանիա եւ Քանատա, ճշդելով իրենց յանձնառութիւնները։

Զի կարծուիր որ այս նոր յանձնառութիւնները զժուարութեանց հանդիպին խորհրդարաններու մէջ։

Եթէ կարգ մը թերթեր եւ հասանքներ կը չարունակեն հակաճառել, այդ չի նշանակեր թէ այս համաձայնութիւնն ալ զոհացում չի տար մեծամասնութեան ակնկալութեան։

Փարիզի վերջաւոր թերթերը արդէն ճշդած են իրենց դիրքը, որ շատ նպաստաւոր է։

Շատեր կը բացատրեն թէ նոր դաշինքը մերժել՝ պիտի նշանակէ Մոսկուայի չհերուան ծառայել ընդդէմ Քրանսայի։

Զախակողմեան թերթ մը դիտել կուտայ այս առթիւ.

— «Պ. Մենդէս Ֆրանս չուզեց Ֆրանսան հաշտեցնել Գերմանիոյ հետ զայն սան հաշտեցնել Գերմանիոյ հետ զայն հեռացնելով Անգլիայէն։ Անժխտելի է թէ հատկական պաշտպանութեան նոր դրութիւնը աւելի կը մօտեցնէ Անգլիան եւ Ֆրանսան։ զայն յանձնառութեան տակ դնելով Եւրոպայի մէջ, կը հաշտեցնէ աշխարհագրութեան հետ»։

Աւելորդ է ըսել թէ ծայրագոյն ձախակողմը այս անգամ ալ զժգոհ է, եւ խոհրդարանը կը քննարկէ նոր համաձայնութիւնը, «պատերազմի դաշինք մը» համարելով զայն։

Անշուշտ անոր համար որ դաշինքը ուղղուած է համաձայնաբար նախայարձակման դէմ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ ԿԸ ԲԱՐԴԱՆԱՑ

●

ՆՈՐ ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՒ ՀԱՐՑԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ինչպէս զրած էինք երէկ, խուզարկութիւն մը կատարուեցաւ ձախակողմեան «Լիպերասիօն» օրաթերթին խմբագրատան եւ անօրէնները՝ ա'Ալթիէ սը լա Վիժըսի բնակարանին մէջ։ Նոյն օրը պին-ուորական դատաւորները կշնագիր մը ուղղեցին համաձայնաւոր կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի ընդհ. քարտուղարին, Պ. Ժաք Տիւքլոյի, որ պիտի ներկայանայ այսօր, չորեքշաբթի։ Կոչնագիրը ստացած է նաեւ համաձայնաւոր երեսփոխան Վալտէք Ռոչէ, «Թեա» (Երկիր) թերթին անօրէնը։ Պ. Վիժըսի հետաձայնով հրա-ւիրուած էր ոստիկանութեան կողմէ եւ ներկայ եղաւ իր բնակարանին խուզարկութեան։ Այս խուզարկութիւնը կատարուած էր պինուորական ատեանի պաշտօնեաներուն կողմէ։ Քիչ վերջը հասաստա-ուեցաւ թէ ուրիշ ոստիկաններ ալ խուզարկութիւն կատարած են առտուն։ Խուզարկութեանց ատթիւ բանուած բոլոր թուղթերը յանձնուեցան հարցաքննիչ դատաւորին։ Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ կարեւոր արժէք մը չեն ներկայացներ այդ թուղթերը։

Այս չորքոտ պիտի լուսին բազմաթիւ քաղաքական եւ զինուորական դէմքեր։ Տեղական թերթերը կը յիշեն հետեւեալ անունները. — զօր. Քոռնելիոն Մոլինիէ, Պ. Պ. Փլեւէն եւ Ժաքինօ, բոլորն ալ նախկին նախարարներ, Մարք Ժաքէ, Մոռիս Շուման, Փիէռ Շըվինյէ, նոյն-պէս նախկին նախարարներ։ Հինգշաբթի օր պիտի հրաւիրուին ծովակալ Նուէլ եւ զօր. Փելիսիէ, ուրբաթ՝ զօրավարներ Քէօնիգ եւ Կանրվալ, շաբաթ՝ Պ. Ժուժ Քէօնիգ եւ Կանրվալ, շաբաթ՝ Պ. Ժուժ Պիտօ եւ Փելտոան (այս վերջինը՝ նախկին վերատեսուչ Ազգ. Ապահովութեան)։ Հաւանական է որ լուսի նաեւ մատչալ Ժիւէն։ Օգնական մը ըսուած է պինուրական հարցաքննիչ Ռեսեիկիէի, նկատի առնելով հրաւիրուած վկաներուն թիւը եւ հանգամանքը։

Փարիզի արմատական երեսփոխան Անտռէ Հիւկ, որ իր բնակարանը ըսա-մաղրած էր Պաուանէսի, իրրեւ թաքստոց, առջի օր երկու ժամ հարցաքննուեցաւ պինուրական դատաւորին կողմէ։ Իրի-կունը դարձեալ պիտի ներկայանար պին-ուրական ատեանին։

Մանրամասնութիւնները գաղանի կը պահուին։ Ցետոյ հարցաքննուեցան Փիէռ Թէթժէն, իրրեւ նախկին անդամ Ազգ. Պաշտպանութեան Կոմիտէին, Ժաժկա-զրի բաժնին նախկին քարտուղարուհին, Տիկին Լասըռան, եւ Պ. Պաուանէն՝ անդամ սահմանադրութեան վերաքննութեան յանձնաժողովին եւ ազգ. պաշտպանու-թեան Կոմիտէին։

Երեսփոխան Անտռէ Հիւկ երկրորդ հարցաքննութենէն ետք յայտարարեց թէ Պաուանէսի եղբօրը զիմումին վրայ էր որ արտադրեց իր բնակարանը։ Այս առթիւ ըսաւ թէ փոխատականը նախապէս պահ-ուած էր փելիսոփայութեան դասախօսի մը տունը, բայց մերժեց յայտնել անունը։ Եւ վերջապէս պատմեց թէ մէկ տարի ա-ռաջ անկապիր մը ստացած էր Պաուա-նէսէն, չատ կարեւոր անձնաւորութեան մը մասին, բայց որեւէ արժէք չէր տուած այդ վաւերագրին։ Այժմ յարմար կը դա-ւայ հարցաքննիչ դատաւորին յանձնել զայն։ Պաուանէսը իր ամառանոցին մէջ պահելէ ետք, Փարիզի երեսփոխանը կը սպասէր որ այս վերջինը կատարեալ տե-ղեկագիր մը իմբաղրէ համապատասխան կու-սակցութեան մասին։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

●

ԹԷ ԿԸ ԾԱՂՐԷ, ԹԷ ԿԸ ՍԻՐԷ՞՞...

Բանաստեղծ եւ ազնուակա՞ն Մալէզեան-ը դրուագ մը եւս կը յիշէ, ապացուցանելու համար թէ սիրական բարեկամը եւ կուսակցական ընկերը՝ Արշակ Չօպան-եան ցնդած էր դեռ 1891ին։

Այդ միջոցին հրդեհ մը կը ծագի Գա-տրգիւղի մէջ (Պոլիս), մսխիր դարձնելով թաղը եւ ապառնալով իրենց տան։

Իր երէց եղբայրը կը ժողվեն արժէքա-ւոր իրեղէնները եւ կապոցներ կը պատ-րաստեն, որպէսզի փախցնեն։

— «*Փոքր պայուսակ մը լեփլեցուն բաժին հանուեցաւ Չօպանեանին, սակայն վերջին րոպէին մտածիը եւ չուարած՝ ինչպէս կ'ըլլան երազկոտները, փոխանակ պայուսակին, անկիւնը պռնուած կոթով աւելը մեքենայարար (մեքենաբար) զրկե-լով սանդուղներէն վար կ'իջնէ ինծի հետ, եւ երբ փողոցը ելանք չի կրցայ ծիծաղս զսպել։— «Եղբա՛յր, ըսաւ, ինծի ձգէ սա աւելին սխալմունքը, եւ եկուր դիտենք ճարճատիւնը բոցկրտւ և կայծերու, հիա-նալի տեսարանը որ կը պարզուի մեր աչ-քերուն, որպէս թէ երկինքէն պոկուած հրախաղութիւն մը ըլլար (31 Օգոստ.)։*

Եւ վերջապէս, ազնի՛ւ բարեկամը կը պատմէ թէ ճնշադատած է Չօպանեանի «կամաւոր սայքաճումները կուսակցական գետնի վրայ, արդիւնք՝ անմօտ պատե-հապաշտութեան մը որ իր անձնայատուկ դիւանագիտութիւնն էր»։

— «*Այլապէս ինչո՛վ բացատրել որ Փարիզի իր վերջնագոյն յարելեանի հան-դիսակատարութեան նախագահեց Թունդ Դաշնակցական Շաւարշ Նարդունի, Զա-փահաս Որբերու երբեմնի կրակոտ դեկա-վարը, որ նահատակուց սպահանդէսի մը դիւերը բերաւ յարձակում մը գործած էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան ամենասիրելիներէ հակառակորդ Չօպանեանի վախճան անձին վրայ)? (1 Սեպտ.)։*

Ընթերցող, դո՛ւն դատէ,— հիմա ո՞վ է բուն «շլընխտի»ն, մազ-մօրուք չսանտ-րած եւ ծուռումուռ փողկապով տէրվիշ Չօպանեա՞նը, թէ մազերը իւղուած, քո-լոյը շապիկ հագած եւ կոճկուած Մալէզ-եանը, որ կը փորձէ միամբ պղտորել, այն ալ վերէն վար խեղաթիւրելով անցեալ պատմութիւն մը։

Ինչո՞ւ այս ասիական ֆինախնդրութիւ-նը, բարեկամի մը գերեզմանին վրայ։

Թերեւսօլիկը այդ կէտն ալ կը լուսա-բանէ,

Չօպանեան չի հաւնիր եղեր իր բանաս-տեղծութենից։ Իր վերջին հատորը փը-րանսերէնի թարգմանել տալով, կը դիմէ Փարիզ, բարեկամի մը, որպէսզի յառա-ջաբան մը ձեռք բերէ փրանսացի բանաս-տեղծ Ֆերնան Կրէկէն։

Բարեկամն ալ Չօպանեանի կը դիմէ, որպէսզի բարեխօսէ։

« Չօպանեան գրտօրէն կը մերժէ այդ փոքր ծառայութիւնը »։

Եւ երբ Մալէզեան իր ցաւը կը յայտնէ, « գրչի ու գաղափարի վաղեմի եղբայրա-կիցը» հետեւեալ «խրոխտ» պատասխանը կուտայ։

— «*Կան անշուշտ յայտնի գրողներ ո-րոնց կարելի է դիմել յառաջաբան մը խնդրելու համար, եթէ թարգմանուած տողերը հայ մեծ բանաստեղծի մը արտա-յայտութիւնները ըլլան. բայց չեմ կար-ծեր որ դուն կը յաւակնիս հայ ժողովուր-դին մեծ բանաստեղծներէն մին ըլլալ»։ (2 Սեպտեմբեր)։*

Մալէզեան ահա այս դիտողութեան վր-րէժը կ'ուզէ որ կը լուծէ։

Առիթով մը մարմնացեալ կեղծիք ան-ուաներ էի այս փոքրոգի եւ ֆինախնդիր մարդը։

Չեր ուզածին չափ ապացոյցներ կրնաք ճարել իր ցուշերու հատորէն, *Ճամբուս ծայրը*, որուն Ա. հատորը նոր լոյս տե-սաւ։

Բայց, կարդացէք իր յօդուածաշարքին վերջին տողերը եւ կը լուսաբանուիք։

Այս բոլոր անճոռնի պատմութիւնները գրի առնելէ, իր վաղեմի եղբայրակիցը *Ֆուրջի* վերածելէ ետք, մե՛ծ բանաստեղ-ծը կը յայտարարէ։

« ... *Ու որպէս թէ ոեւէ (որեւէ) երա-զէ մը սթափուած (սթափած), արտաս-ուաթոր պոռթկումով մը կը խոնարհիմ սիրելի Չօպանեանի եղերական մահուան առջեւ, եւ սիրտս բուրվառ ըլլած խունկ կը ծխեմ անոր անմահ յիշատակին* »։ (2 Սեպտեմբեր)։

Խե՛ղճ Չօպանեան. երէկ յանկարծ ար-թնցար, պիտի տեսնէր որ շատոնց *քա՛ր-բան* կապած է բուրվառ – սիրտը ...

ՎԱՀԷ

ԱՌԿԱԽ ՀԱՐՑԵՐԸ

ՊԻՏԻ ՔՆՆՈՒԻՆ ՀՈԿՏ. 21ԻՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԼՈՆ-ՏՈՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԱՒԹԻՒ

Լոնտոնի խորհրդաժողովին մասնակցող պետութեանց մասնագէտները սկսած են քննել առկախ մնացած խնդիրները, վերջ-նական համաձայնութեան մը յանգելու համար։ Մասնագէտները հոկտեմբեր 20-ին ժողով պիտի դումարեն Փարիզի մէջ, քննելու համար հետեւեալ հարցերը.—

1. Ձղղել այն ձեւակերպութիւնները ո-րոնց համաձայն Ատլանտեան դաշինքին մէջ պիտի մտնէ արեւմտեան Գերմանիան, ինչպէս եւ վերահսկել Պրիւսէլի դաշին-քը, յարմարցնելու համար Ատլանտեան կազմակերպութեան։

2. Հաստատել սպառազինութեանց դոր-ծակալութիւնը, որ Ֆրանսական ծրա-գրին հիմնական մասը կը կազմէ։

3. Արեւմտեան Գերմանիոյ զերբեզա-նութեան վերահսկողութեան խնդիրը պի-տի կարգադրեն երեք դաշնակից պետու-թեանց մարզպանները։

4. Ցաւելուածական յօդուածներ պիտի կցուին Պրիւսէլի դաշինքին, վերաքննու-թեան առնն։

Յաջորդ օրը, 21 Հոկտեմբեր, ինը նա-խարարները Փարիզ եկած պիտի ըլլան, վաւերացնելու համար համաձայնութեան վերջնական բնագիրները։

Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը եւ Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովը երէկ սկսան քննել Լոնտո-նի ժողովին համաձայնագիրը, որու մասին դեկուցում պիտի տայ վարչապետը վաղը, հինգշաբթի, Ազգ. ժողովին մէջ։

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախա-րարութիւնը կը կարծէ թէ ծերակոյտը միամտութեամբ պիտի քուէարկէ բա-նաձեւ մը, խնդրելով նախագահ Այզընհաուըրէն որ վերահաստատէ արեւմտեան Գերմանիոյ զերբեզանութիւնը։ Այս առ-թիւ իրարհկներ դիտել կուտան թէ դե-րբեզանութեան եւ վերազինման խնդիր-ները այնքան չազկապուած են իրարու հետ որ կարելի չէ մէկը միւսէն անջատել։

Այզընհաուըր չկրմապէս ողջունեց Լոն-տոնի մէջ գոյացած համաձայնութիւնը, իրրեւ «մեր ժամանակին դիւանագիտա-կան ամենամեծ յաջողութիւնը»։ Ողջունեց նաեւ արեւմտեան Գերմանիոյ զերբեզա-նութեան վերահաստատումը եւ անդա-մակցութիւնը Ատլանտեան դաշինքին։

× Փարիզի համամասնավար պաշտօնա-թերթը, «Իւմանիթէ» կը չարունակէ բուռն պայքար մղել նոր համաձայնու-թեան դէմ։ Երէկ հետեւեալ խորագիրն-րը տպած էր չորս սիւնակի վրայ,— «Գո-նի եւ Փարիզի համաձայնութիւններէն հոգ պէտք է մերժել Լոնտոնի համաձայ-նութիւնները։ Երեսփոխանները, որոնք նիստի հրաւիրուած են հինգշաբթի օր, պէտք է լսեն Ֆրանսայի ՈՉ վրէժխնդիր Գերմանիոյ վերազինման դէմ»։ Այս առ-թիւ ծագրանկար մըն ալ հրատարակած է, ուր Ամերիկացին ռումբեր կը յանձնէ Գերմանին որ կը լեցնէ թնդանօթին մէջ, մինչ Պ. Մենդէս Ֆրանս անդրիանան բր-խասի մը ցուցնելով հրանօթին բերանը, կ'ըսէ Ֆրանսայի — Ինչո՞ւ կը վախնաս»։

ԹՈՒՂԹԵՐ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԷՆ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Տարիներ առաջ քթի, կոկորդի ցաւե դործողութիւններու առնն, մասամբ ցաւագրկի, կը հետեւէի բժիշկին շար – ժումներուն :

Այս անգամ տարբեր է պարագան : Ոչ մէկ ցաւ : Կատարեալ խաւար : Կ'արթննամ՝ երբ գլխս կը նետուի անկողնիս վրայ :

Գիտակցութիւնս յուշիկ – յուշիկ կը վերադառնայ, սակայն կը դժուարանամ բանալ աչքերս : Թարթիչներուս մէջէն կը տեսնեմ Քոյրը, հիւանդապահը, ներքին բժիշկը :

— Արթնա՞ծ էք, բացէք աչքերնիդ , կը հրամայէ քոյրը :

— Այո, կը պատասխանեմ, եւ յօնքերս վեր – վեր կը նետեմ, բայց սոսկալիօրէն վակցուցեր են կարծես : Դժուարաւ վայրկեան մը կը զատեմ իրարմէ :

Քնարերին ազդեցութիւնը հետզհետէ կ'անցնի եւ կը սկսի վերքիս ցաւը :

Ինծի այնպէս կը թուի , թէ վառարան մը կապած են որովայնիս վրայ եւ հովը՝ երբեմն կ'աթոռատէ կրակը : Ամենափոքր շարժումը կը կորառէ ջիղերը : Անկարելի է հաղալ : Վա՛յ ծխամորներուն : Իսկական տառապանք է կոկորդին փակած կտոր մը խուխը փրցնելը : Ժամանակ առ ժամանակ հրաչէկ երկաթ մը կը տաղէ աղիքներս : Պռաւու, առ նուազն հառաչելու բուռն փափաք մը կ'ունենամ : Լայն կը բանամ բերանս ու կը յաջողիմ կոկորդիս մէջ խեղդել ձայնս : Զարթիլու, չքանալու ճիգը քրտինքի ձեւով դուրս կ'ելլէ մարմնէս : Ջուրերու մէջ կը լողամ :

Գիտակցութիւնս ամբողջովին վերադառած եմ, սակայն կը նախընտրեմ աչքերս դոց պահել : Աւելի հանգիստ եմ այսպէս :

Ալ ձեռքովս կամացուկ մը կը չօշափեմ փորս, հասկնալու համար թէ թարախ ծծող գործիքը դրա՞ծ են : Մատերս կը տահին ոզորկ մոմլաթին վրայէն : Ուրեմն՝ բարդութիւններ չկան : Մանուկի պէս կ'ուրախանամ :

Կը զգամ թէ կարելի չէ քաշառալ այս վիճակի մէջ : Ինչպէ՞ս պիտի անցընեմ ան – վերջնանալի քանըչորս ժամերը :

Մտովի կ'արտասանեմ ծանօթ կտոր – ներ, երգեր : Կ'աշխատիմ միտքս կեդրո – նացնել ուրիշ բանի վրայ : Կը վերադրա – ւիմ Աստիւազոր : Կը քրքրեմ հին յիշատակներ :

Ձախանիչ առնելով այսքան մը ցաւը՝ կը չափեմ յեղափոխականներուն չարչա – բանքները : Ֆաշուած եղունգները, փերթ առ փերթ փրցուած մխերը, վայրի պէս սղոցուած կամ կտրուած անդամները , հալած կապարով տապկուած առամոքա – ները, եւն. : Այն տպաւորութիւնը կ'ու – նենամ թէ սոյն բարդատուութիւնը կը թե – թեւցնէ վիճակս : Արդեօք պիտի կրնա՞յի տոկալ այդպիսի ահաւոր տանջանքներու : Պատասխանը կը մնայ առկախ :

Վերջապէ՞ս երկինքը սկսաւ դունատիլ : Ամպամած, աշնան գորշ առաւօտը ա – ւելի հաճելի կը թուի ինձ՝ քան դարնա – նային դեղեցիկ արեւածագ մը՝ թռչուն – ներու ճռուողիւնով օրհնուած :

Արթնցող ընկերներու կատակներուն հետ, աչքերս աւելի դիւրաւ կը բաց – ուին : Գոհունակութեան երկար չունչ մը կ'առնեմ : Կը զգամ թէ նեղութեան մեծ մասը անցուցի, առանց ա՛ռ մը արտասա – նելու :

Աչխատեցայ առանց ծածկելու, առաւ – կայական ձեւով գծել ցաւի մը սահման – ները :

Սխալ է ըսել, թէ «անտանելի է», քանի որ մեծով – պղպեկով բոլորն ալ կը դի – մանան :

Նոյնքան սխալ է ըսել.— « ոչինչ բան է » ինչպէս կ'ընեն ամանք հերոսական ձե – ւեր առնելով :

Պղպեկ կամ մեծ, ցաւը՝ ցաւ է եւ հա – ճելի չէ :

Քիչ մը խոր կտրուած մասը երբեմն նուազումի դուռը կը հասցնէ ենթական : Քանի մը անդամ առանձին – առանձրհինդ առնդիմելեր կտրուած, մեռադէ կտորներ – րով պրկուած մխերուն կոտորը ի տարիէ նոյն չափով մեծ պիտի ըլլայ :

Քաղութիւնը դոյժ չունի հոս : Իրենց չուքէն վախցող ազաք կան՝ որոնք աւելի առիւն են ցաւին հանդիպ :

Կամքի խնդիր է ցաւը չարաչարելը : Մնացածը պատրաստութիւն է՝ ըստ իս :

Պզպեկ օրինակ մը յիշեմ :

Օր մը սրահը մտաւ, կուրացի դոհ Ֆրանսացի առոյգ երիտասարդ մը : Փոր – ձառուները թելադրեցին դադրեցնել ծխը – լը : Սկսաւ մեծ – մեծ ջարդել : Ցաջորդ օրը, երբ գործողութենէն վերադարձաւ , սիրտս եցան կապել անկողնին վրայ : Եր – կար զատանցեց, լացաւ : Քանի մը օր ետ – քը յայտնեցի ըրածները : Վիրաւորուեւ – ցաւ. չուզեց ընդունիլ : Համոզուեցաւ միայն այն ատեն, երբ ըսի թէ «մէս, մէս (մայր) կը պռատիը եւ կուլայիր» : (Ընդ – հանրապէս «մամա» կը կանչեն) :

Չկան անզգայ մարմիններ : Ամէնքն ալ պգայուն են :

Ինչպէս չկան վտանգաւոր կամ առվը – տանդ գործողութիւններ :

Մինչա պիտի յիշեմ վիրաբոյժին զեղե – ցիկ բացատրութիւնը .

— Հազարներով կատարած եմ գործո – ղութիւններ ,բայց , ամէն անդամ երբ նչտրակը կ'առնեմ՝ ձեռքս կը դողայ , ո – րովհետեւ, վատահ չեմ թէ ինչ պիտի պա – տեմ բացուած վէրքին տակը :

Արդարեւ, դեռ վերջերս, կուրացիի համար բացուած փորի մը մէջ կը գտնէ նաեւ խլիրդը (քանէր) ,հիւանդը հոն էր· մեկուսացուած : Իրիկուններըը, երբ քնա – բեր ասեղը կ'ուշանար, կը լսէինք իր սր – տաճմլիկ աղաղակը :

Հայ թէ Ֆրանսացի բարեկամներուս մէջ ադնիւ , անձնուէր բժիշկներ չեն պակ – սիր, բայց մեր բժշկապետը արհեստին նուիրեալներէն է :

Նիհար , ճգնաւորի մաշած դէմքին բա – րութիւնը ոչ թէ կը կաթի՝ այլ կը հոսի : Կը զգաս՝ թէ ինքը եւս կը տառապի հի – ւանդին հետ : Փաստ՝ տարիքէն առաջ ճերմակ մազերն ու խորշոմները :

Պաշտօնապէս չարաթը երեք օր հի – ւանդանոցը կ'ըլլայ, բայց, գրեթէ միշտ հոն էր : Կիրակի օրերը եկեղեցին վերջն անդամ կ'այցելէ հիւանդներուն : Ժպիտ մը, անուշ խօսք մը բոլորին :

Անգամ մը, կնոջ մը գործողութիւնը սկսաւ ժամը 7ին , (տունէն քանիո՞ն ելած էր ուրեմն) , վերջացուց ժամը 11ին : Երբ սրահ մտաւ , մաղազաքանման դէմքին դեղինը փոխուեր էր ճերմակի :

Իրեն համար ճաշի ժամ չկար : Բժիշկ – ներ կան՝ որ չեն կրնար սուրճի գաւաթին առջեւէն հանել : Վիրաբոյժը՝ հարուստ բնատնիքի զաւակ , իր կարպին՝ հարուստ , կ'ըսեն թէ կեանքը կ'անցընէ հիւանդանո – ցին մէջ, պարզապէս ուրիշներու առատ – պանքը թեթեւցնելու համար :

Եթէ «նուիրեալ» բառը շատ կը դանդ – դեմ , դուք գտէք ածականը :

Ձեմ կրնար վերջացնել առանց խօսելու Քոյրերու մասին :

Ջբսի, սակայն ընթերցողը դուշակեց անուշա : Սրբոյն Յովսէփի (Սէն ժոզէֆ) հիւանդանոցի վարչակազմը Գթութեան Քոյրերն են :

Այս գժայլելի աղջիկներուն հանդէպ ու – նեցած համակրանքս՝ նոր չէ :

Անշահախնդիր նուիրումի , զոհողու – թեան , մարդասիրութեան գաղնին կը պատկանի իրենց : Տանի վրայ ութ սր – ժանի են դրախտին :

Ձկայ կազմակերպութիւն մը՝ որ ունե – նայ նուիրեալներու այս համեմատութիւ – նը : Քրիստոնէութիւնը քանի իր ձեռքին տակ ունի այսպիսի մեծ ուժ մը, ոչ ոք կրնայ վնասել իրեն :

Հաշիւ ըրէ,— օրական հազիւ վեց ժամ կը քնանան եւ այս ոչ թէ մէկ օր , մէկ տարի այլ՝ կեանք մը ամբողջ : Իրենց կե – րած փոր մը հացը սպասաւորներն անգամ դժդոհ պիտի ձդէր :

Հաւատաք, կամքի ի՞նչ մեծ պահեստ ունին այս խումբ մը վախս աղջիկները , որ կրնան 8 տարիւր անկողնոյ տրատ – դանոց մը գործնել իւղուած մեքենայի նման առանց ճռինչի , առանց մէկ վայր – կեան դադարի :

Կը գործեն ժպիտով, սիրով, եւ կը վստահեցնեմ ձեզ «Թաւիշէ ձեռնոցի մէջ երկաթէ ձեռքով » :

★

Դուրս կ'ելլեմ հիւանդանոցէն՝ հնոլս թեւերն , անգամ մը եւս հաստատելով հա – պարամեալ ճշմարտութիւն մը .—

Մեծագոյն հպարտութիւնը իսկապէս առողջութիւնն է :

ՀՐԱՆԴ ԱԿՈՆՑԵԱՆ

ՀԱՐԴԱՑԵՂ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՂՑԵՂ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՆՈՆՔ ԵՒ ՄԵՆՔ

●

Սարսուռով, յուզումով եւ զայրոյթով կը հետեւիմ Զօհրապի եւ Վարդվէշի սպա – նութեան պարագաներուն : Ու հաւատա – ցած եմ, բովանդակ հայ աշխարհը նոյն անձկութեամբ կը հետեւի երկու տիտան – ներուն այս եղեռնապատումին :

Թուրքը իր խորամանկ, նենգամիտ , ոճրածին հոգեբանութեամբ, մենք մեր դիւրահաւան միամիտ բնաւորութեամբ փոուած ենք հոն՝ այդ էջերուն մէջ : Այս – պէս եղած է — տարաբախտաբար, դարե – րէ ի վեր : Այդպէս մնացած ենք այսօր ալ :

Զօհրապները, Վարդվէշները, Ակնու – նիներն ու Զարդարեանները չէին կրնար հաւատալ որ Թուրքը կրնար իրենց պա – րանոցը կտրել «դաշտավարութենէ մը» ա – ռաջ, կամ նոյնիսկ դաշտավարութենէ վերջը ...

Հայ դիւզացին եւս չէին հաւատար, թէ այդպէս ,մէկ օրէն միւսը կրնան տեղահանել, տարագրել ու ճամ – բաներու վրայ, ձորերու մէջ, կամ կիզիչ անապատներու երկայնքին տրորել եւ փո – շիացնել-տալ յաւէտ ...

Ինքը, Թուրքն իսկ չէր հաւատար թէ կարելի է կատարել այսքան ահաւորեղեռ – նագործութիւն մը, արձակ համարձակ , առանց փոխադարձ հաւուցումի :

Ապացոյց՝ այն որ ամէն տեղ ալ, սկը – սան կամաց – կամաց, «մտանակի փորձե – րով» եւ քայլ առ քայլ յառաջանալով : Հոն՝ ուր ենթադրեցին թէ ձայն կար , դիմադարձութիւն մը կարելի էր, այնտեղ եղան շատ դոյշ, չարժեցան նենգ ու խո – րամանկ :

Ամէն տարի, Ապրիլ ամսուն համապա – տին սպառոն կը կազմակերպենք անոնց , — աւելի քան մէկ միլիոն նահատակին – րուն, — յիշատակին: Այդ օրը, բեմն – բէն, օրուան բանախօսները կը պարզեն Սպանդին պատճառները: Բոլորն ալ իրա – ւացի են :

Բայց, յանախ կ'անտեսուի մեր չար – դուելու պատճառներէն մէկը, — չբսելու համար հիմնականը — Զարդուելու չհա – ւատալն էր : Գիտէինք, կ'ենթադրէինք թէ « յաներ մը » պիտի պատահէին», ինչպէս կ'ելլար յաճախ, բայց շատ քիչեր կը հա – ւատային թէ այդ «բան»ը կրնար այսքան ահաւոր ոլբերգութեան մը յանդիլ :

Թուրքը, մարքին մէջ կը մտնէր , կը բա – նէր , իր ոճրածին ծրագիրները կ'սրոճար , մինչ մենք ապաւինած էինք մեր անմե – ղութեան ... եւ միամտութեան :

«Մուրախաս էֆէնտի, գլխուդ ճարը նայէ, եթէ կառավարչատուն երթաք, ա՛լ ետ չեն գրկեր ձեզ, որոշուած է...», կ'ը – ակ Բալուի նահատակ առաջնորդին Եղ – նիկ վարպապետին՝ Թուրք երեւելի մը խորհուրդ տալով որ Տերսիմ ապաստանի : «Կառավարութիւնը ինչ որ պահանջեց տ – ւի,— դո՞րք, պաշար եւայլն,— հիմա մո – րուքս եւ գլուխս ալ պիտի չառնէ եա...», խանգին թէ «Տիգրանակերտ պիտի եր – թան Պատերազմական Առեանին առջեւ դատուելու, իբրեւ հայ յեղափոխութեան գործօն անդամները, որովհետեւ կառա – վարութիւնը մեր մտին ձեռք բերած է չատ մը փաստեր»? : Խորհուրդ տուի ի – րենց երթալ եւ անմնուիլ չորքորդ բանա – կին հրամանատար ձէմալ փաչային հետ, որ այն ատեն Հալէպ եկած էր : Սակայն Զօհրապ պատասխանեց թէ «անկէ ոչ մէկ օգուտ չէ կարելի ոպասել, նոր կուսակալ Պէքիր Սամի պէյ մեր մտնիկ բարեկամն է ,կարելի է վստահիլ անոր խօսքին . քանի մը օր Հալէպ պիտի մնանք, որպէսզի երբ կուսակալը գայ , կարելի ըլլայ մեզ հա – մար բացատրել ու հասկընել անոր մեր տարաերը » :

Զօհրապ շատ ընկճուած էր եւ հի – ւանդ· կը թուէր թէ ալ ձանձրացած էր կեանքէն, կը դանդաղէր սրտի տրոփիւ – նէն, կը դիտակցէր դլխին գալիքը եւ կը սպասէր ահաւոր վախճանին : Իսկ Վարդ – պէտ միշտ լուռ , միշտ մտածկոտ, անընդ – հատ կը շրջէր սենեակին մէջ՝ ջղային դր – գիռի մը ազդեցութեան ենթակայ : Ձամ – բան իրենց հանդիպեցայ եւ աւետեցի թէ երկու օր վերջ Սամի պէյ Պէյրութէն Հա – լէպ պիտի հասնի : Նոր կուսակալի ժա – մանումին առեն՝ երկուքն ալ զացեր էին անոր այցելելու :

(Շար·)

(29)

ԶՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴՎԷՇԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

«Զօհրապ սրտի հիւանդութեան ենթա – կայ էր : Իսլամներէն չատեր պնդեցին նոյն միջոցին Հալէպ դանուող ձեմալ փաշային որ Զօհրապ եւ Վարդվէշ պահ – ուին Հալէպի մէջ : Ինք այս մասին Պոլիս դրեց բայց պատասխան չեկաւ : Հալէպէն հետանալէն մէկ օր առքն է որ անկէ տար – ուեցան Զօհրապ եւ Վարդվէշ : Ձեմալ պէյ այս առթիւ կը յիշէ թէ այդ երկու դըժ – բախտ երեսփոխանները ամենամտերիմ բարեկամներն էին այն ժամանակուան կառավարութեան անդամներուն, ատկէ կ'այցելէին Վարդվէշի բնակարանը, մը – տերմարար կը խօսակցէին եւ նոյնիսկ Վարդվէշի ճիտին պլլուելով կը համբուր – ուէին : Զօհրապ մարտ 31ի գէպքին կեանքը վտանգելով Իթթիհատականներ եւ այն առենուան գահլիճին անդամնե – րէն մէկուն կեանքը ազատեց, վերջը իր տունը պահելով : Եւ սակայն, անոնք ալ մեռցուեցան : Ձեմալ պէյ կը կարծէ թէ ատ նուազն 300—400·000 Հայ սպանուած – ցան, որով անոնք իրաւունք ունին բողո – քելու, ոչ ոք կրնայ առարկել ատոր դէմ··

(Բիւզանդիոն, 30 նոյ·— 13 դեկտ· 1918)

ՀԱՅԵՐՈՒ ՏԱՐԱՊՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՊՈԼՍՈՅ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ Ա.ՀԵՄԱՐ ԹԵՐԹԻՒ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑԸ ԿԸ ԳՐԷ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԽՈՐԱ – ԳԻՐՆԵՐՈՎ· — «Զօհրապ եւ Վարդվէշ Տիարպէքիրի ճամբուն վրայ· — Մեր ան – ւածներն ու լսածները» (Թողովուրդի Ձայն, Պոլիս 10/23 յունուար 1919) .—

«Օսմանեան մամուլին մէջ չատ բան դրուեցաւ Հայերու տարապրութեան մա – սին, որ պիտի կազմէր ապահովաբար Օս – մանեան Պատմութեան ամենէն տրատա – ւոր եւ արիւնոտ էջը, դրուած Իթթիհա – տի կառավարութեան ձեռքով : Ամէնս Րէֆիկ պէյ Իգտամի մէջ, «երկու քամիթէ եւ երկու ջարդ» խորագրի տակ դրած յօդուածաշարքին մէջ խօսած է թէեւ Զօհրապի եւ Վարդվէշի սպանութեան մասին, սակայն պակասաւոր գտնելով անոր տուած տեղեկութիւնները, յարմար նկատեցի նուիրել այս յօդուածս միմիայն Զօհրապին եւ Վարդվէշին :

Հայերու տարապրութեան ամենէն տպտնապալի եւ ազիտաւոր մէկ շրջանին, պատահաբար Հալէպ կը գտնուէի : Ատ – նայէն, Գոնեայէն, Սեբաստիայէն , Տրա – պիզոնէն եկող հայ ձերերը, կիները, աղ – ջիկները եւ մինչեւ ութ տարեկան մանչե – րը, անօթի, թշուառ եւ հիւանդ, կողոպ – տուելով քաղաքներու մէջ կարդ մը պաշ – տօնեաներու, իսկ ճամբան ատիկան դին – ուրներու կողմէ՝ կրցած էին Հալէպ հասնիլ : Քաղաքը լեցուած էր անանցմով, նատելիք դպրոց, եկեղեցի, պանդոկ չէր մնացած : Սոխլուած էին ապաստանիլ քաղաքէն քառորդ ժամ հեռաւորութեան վրայ, Սէպիլ անուն տեղ մը՝ վրաններու տակ :

Այդ թշուառները չէին կրնար բաժնուիլ իրենց գտնուած տեղէն, ու կ'ապրէին՝ ենթակայ ամէն տդէտի եւ գրկանքի : Ա – դկ պիտի որ պիտի չթողուն գիրենք Հալէպի մէջ, ու պիտի քշեն աւելի հեռու, դէպի ներսէսը, ատոր համար ալ անհամ – բերութեամբ կը սպասէին, իրենց ճամ – բան չարունակելու հրամանին : Խեղճ – րուն աչքերը վախցած են Եփրատէն, ա – նոնք բոլորովին կը տարատփին Տիգրանա – կերտ երթալու լուրէն, մինչդեռ տարա – գիրներու անընդհատ կարաւանը կը դըր – կուի դէպի այն կողմը, սակայն քաղաքը միշտ լեցուն էր անանցմով, որովհետեւ դրկուածներուն տեղը նորերը կուդային անընդհատ : Այս թոհ ու բոհին մէջ, Տիգրանակերտի կուսակալը չէր մոռցած սակայն Զօհրապն ու Վարդվէշը, եւ ու – դեց գանոնք ալ արժանի ընել իր անսահ – ման չնորհքներուն : Ուստի պանդք հրա – ւիրեց զալ Տիգրանակերտ : Ինչ խօսք որ անոնք սիրուած էին պատասխանել ան – միջապէս այս հրաւէրին : Իրեւ հին ծա – նօթ, այցելեցի Զօհրապին, եւ հարցուցի իրենց հոն գալուն պատճառը : Պատաս – խանեցին թէ «Տիգրանակերտ պիտի եր – թան Պատերազմական Առեանին առջեւ դատուելու, իբրեւ հայ յեղափոխութեան գործօն անդամները, որովհետեւ կառա – վարութիւնը մեր մտին ձեռք բերած է չատ մը փաստեր»? : Խորհուրդ տուի ի – րենց երթալ եւ անմնուիլ չորքորդ բանա – կին հրամանատար ձէմալ փաչային հետ, որ այն ատեն Հալէպ եկած էր : Սակայն Զօհրապ պատասխանեց թէ «անկէ ոչ մէկ օգուտ չէ կարելի ոպասել, նոր կուսակալ Պէքիր Սամի պէյ մեր մտնիկ բարեկամն է ,կարելի է վստահիլ անոր խօսքին . քանի մը օր Հալէպ պիտի մնանք, որպէսզի երբ կուսակալը գայ , կարելի ըլլայ մեզ հա – մար բացատրել ու հասկընել անոր մեր տարաերը » :

Զօհրապ չատ ընկճուած էր եւ հի – ւանդ· կը թուէր թէ ալ ձանձրացած էր կեանքէն, կը դանդաղէր սրտի տրոփիւ – նէն, կը դիտակցէր դլխին գալիքը եւ կը սպասէր ահաւոր վախճանին : Իսկ Վարդ – պէտ միշտ լուռ , միշտ մտածկոտ, անընդ – հատ կը շրջէր սենեակին մէջ՝ ջղային դր – գիռի մը ազդեցութեան ենթակայ : Ձամ – բան իրենց հանդիպեցայ եւ աւետեցի թէ երկու օր վերջ Սամի պէյ Պէյրութէն Հա – լէպ պիտի հասնի : Նոր կուսակալի ժա – մանումին առեն՝ երկուքն ալ զացեր էին անոր այցելելու :

(Շար·)

(29)

Ե Ֆ Փ Է ...

— Գնա, ես էլ ու էլ կգամ, ասում էր նա, ու ինչ-որ բան էր ուզում ասել, բայց չէր կարողանում։ Ես ինքս էլ չգիտեի, թե ինչ պիտի ասեի։ Ես ուզում էի, որ նա ինձ ներողություն խնդրի, ասի, թե ինքն է մեղավոր, որ ես հեռանում եմ, ասի, թե ինքն է ինձ ստիպում հեռանալ։ Ես ուզում էի, որ նա ինձ համոզի, ասի, թե ինքն է ինձ կանչում, ասի, թե ինքն է ինձ սիրում։ Ես ուզում էի, որ նա ինձ

— եթէ խմբագրած ըլլար, ի՞նչ պիտի ընէիք, հարցուց լրագրող մը։

= Պիտի ուսումնասիրէի եւ հաւանա – բար հարցապնդում կատարէի Ազգ. ժո – ղովին մէջ։

Կոչնագիրը առացած է նաեւ նախկին վարչապետը, Պ. Լանիէլ։

× Երէկ նոքէն պիտի հարցաքննուէր Պաանդէս, զէմ զհմաց հանուելով Լապ – րիւսի հետ։ Հարցաքննութեան առեն հաստատուած է թէ Պաանդէս 200.000 ֆրանք ամսաթոշակ առացած էր մօտ եր – կու տարի, ասպիկանական տեսուչ Տիւթ յանձնելու համար իր կորզած գաղտնիք – ները։ Այս դումարէն 150.000 ֆրանք կը յանձնէր համապատասխան կառավարութեան։ Անցեալ Մայիսին ամսաթոշակը էջած էր 80.000 ֆրանքի, իսկ Օգոստոսին՝ չըն – չուած էր։ Ամբաստանեալը խոստովանած է թէ երբեմն ծածկանուն կը գործածէր «Պաանդ» եւ թէ բազմաթիւ յօդուածներ գրած է այլ առորագրութեամբ։

× Ապահովութեան տեսչութիւնը ճըշ – գած է «Պ. Շարլ»ին ինքնութիւնը։ Հար – ցաքննութիւններէն կ'երեւայ թէ այս խորհրդաւոր անձը ներկայ կ'ըլլար Տիւթի եւ Պաանդէսի խօսակցութեանց։ Բան ա – նանուն է Ալֆրէտ Տըլառիւ, որ պատերազ – մին առեն պաշտօնակալ եղած է ասպիկա – նութեան տեղեկատու դիւանին։ Կը կար – ծուի թէ փախած է Տիւթի հարցաքննու – թենէն ետք։ «Իմանիթի» կը գրէ թէ այս մարդը կը գործակցէր Գերմաններուն եւ թէ Մ. Նահանդները գրկուած է մասնա – ւոր պաշտօնով, կեղծ անցագրով մը գոր ճարած էր ասպիկանութեան նախորդ վե – րատեսուչը, Պլօ։

× Ներքին գործերու նախարարը, Պ. Միլըրան, տեսակցութեան մը առիթ յայտարարեց թէ «կրնայ ընդարձակուիլ այս գործը, որ մէկ կողմէ անվիճելի դա – տանութիւն մը կը նշանակէ, միւս կող – մէ՝ քաղաքական վարկաբեկիչ չահագոր – ծում մը»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՐԻՍ ԹՈՐԻՋ, որ Մոսկուա գացած էր վերջերս, Փարիզ վերադարձաւ առջի օր։

Թրիէսթէի մասին գոյացած համաձայ – նութիւնը նշանագրուեցաւ երէկ, Լոնտոնի մէջ, Անգլիոյ, Մ. Նահանդնե – րուն, Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ կողմէ։ Այդ համաձայնութեամբ Իտալիոյ պիտի յանձնուի վիճելի չրջանին Ա. մասը նա – տահանգիստով, ուր առանձնաշնորհներ պիտի վայելէ Եուկոսլաւիա։

ՋինԱթԱֆՈՒԹԵԱՆ մասին Պ. Վիչինս – կի վերջին առաջարկները նպաստաւոր ընդունելութիւն գտան Ֆրանսայի եւ Անգ – լիոյ մէջ։ Երկու կառավարութիւնները ակսած են քննել խորհրդային ծրագիրը։

ՏԱՍԸ ՀԱՋՈՐ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործա – դուլ մը սարքեցին Լոնտոնի նաւահանգս – տին մէջ, անչարժութեան դատապարտե – լով 71 նաւեր։

ՄԱՐՈՔԻ մայրաքաղաքին՝ Ռապաթի մէջ երկու անգամ ռումբեր պայթեցուցին ահաբեկիչները, վիրաւորելով եօթը եւ – րոպացիներ եւ վեց Ամերիկացիներ։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ Լոնտոնէն վերադարձին ճառ մը խօսելով Եվռէօյի նահանգային ժողովին առջեւ, բացատրեց թէ «մեր ա – ռաջին պարտականութիւնն է Ֆրանսայի – ներու միութիւնը։ Կրնանք տարբեր կար – ծիքներ ունենալ, ինչպէս կը տեսնուի ժողովրդապետութիւնը։ Բայց երբեք պէտք չէ մոռնանք թէ երկրի չահը միու – թիւն կը պարտադրէ»։

ՓԱՐԻԶ եկաւ ձախոնի վարչապետը, Պ. Եոչիաս, որ քննական պատյա մը պի – տի կատարէ գլխաւոր երկիրներու մէջ։

ՊՈԼՍԷՆ կը հետագրեն թէ Հոկտ. 2ին օթոքար մը պղտեցաւ Վոսփորի մէջ եւ 16 ճամբորդներ կորան ծովամոյն։

ՋՈՒՐԻՆ Գինը երկու ֆրանք պիտի ա – ւելնայ (խորհրդ. մեթրի վրայ), երեք միլիառ ֆր.ի դրամագլուխ մը հարելու, ջրաղիներ բանալու եւ ջրաշխութիւնը բարեօգելու համար։ Փարիզի քաղաքապե – տը, Տք. Պերնար Լաֆէ բաղձից այսպէս – ման դէմ, Սէնի երեսփոխաններուն ու – շադրութեան յանձնելով խնդիրը։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համապգային վարչու – թիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր ժրաջան նախագահ Պ. Կ. Փո – լատեանի, իր հօր պատահած արկածին համար եւ արագ ապաքինում կը մաղթէ։

ՅԱՒԱՉ.— Մեր խորին վշտակցութիւ – նը մեր սիրելի աշխատակցին, այս ա – կածին առթիւ։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կը ծօնուի մեծ պատրաստութեամբ։

Շաբ օ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ։

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մին – չեւ լոյս։ Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ։ Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

★

ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

կը ծօնուի Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահը։

Պ. Մկրտիչ Երանեան, *Այրի Տիկին ե – պիսքէթ Քէօսէեան (Պոլիս), Խաչիկ ե – զեկիէլեան եւ զաւակները՝ Փայլակ (Սեւ – լան), Վարդ (Հայաստան), Կարապետ եղեկիէլեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկ. Անուռէ Պայիֆ, Տէր եւ Տիկին Ռօժէ Տէթ – րէ, Տէր եւ Տիկին Անուռէ Տակընէ, Օր. Սիւզան Պայիֆ, Ասլ Տէթրէ, Միշէլ Տա – կընէ, Տէր եւ Տիկին Օ. Երանեան եւ զա – ւակները, Այրի Տիկին Մաքրուհի Մինաս – եան (Սարսէլ), Այրի Տիկին Աննա Երան – եան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարօ Երանեան, Տէր եւ Տիկին Ց. Երանեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն*

ՄԱՒՒՌ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԱՆԵԱՆԻ

(Ծննեալ եզեկիէլեան, Պարտիզակցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի 3 Հոկտ. իր բնակարանը, 11 ռիւ Լաուօմիկիէռ (Փարիզ 5)։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Հոգեշաբթի, ժամը 16.15ին Փա – րիզի հայ կաթողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցին 10պիս, Ռիւ Թուէն, ուրկէ մարմինը պի – տի փոխադրուի Թիէի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամ – բարանին մէջ։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Tél. Pro. 25-46. R.C. N° 46,325

43, Rue Richer, Paris (9e).

Գրատունս կրկ հաստատած ենք երգա – պնակներու (տիսք) բաժին մը, ուր պիտի գտնէք հայկական, արեւելեան եւ յունա – կան ամէն տեսակ գեղեցիկ երգեր։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ առացած ենք մեծ քանա – կութեամբ պատմական, բանասիրական, գեղարուեստական եւ զրական գիրքեր։ Փափաքողին կը ներկայացնենք ցանկը։

Նոյնպէս արդէն հասած են հայ – կական, ռուսական, ատրպէյճանեան եւ վրացական քառմաթիւ երգապնակներ։

Լոյս տեսած է գրատունս ընդարձակ գրացուցակը, 150 էջ։ Փափաքողին օրի – նակ մը ձրի կը զրկենք։

Այցելեցէք մեզի եւ գոհ պիտի մնամ։

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

DUC DE TRÉVISE

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Ձեր սիրած բոլոր արեւելեան ան – շեղէնները, *փակլավա, պուրմա, խա – տայիֆ, քուրապիէ, Զէօրէք, սիմիտ լոքում*

ԹԱՐՄ ՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏ

Ձեզի կը սպասէն ...

32, Rue de Trévise, TAl. 65-44

(Ագգ. Տան դուռը)

OCÉANIA

ՕԳԱՆԱՒԻ, ՇՈՓՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒԼԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՒՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆա – ւստա, Թուրքիա, Լիբանան։ Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille

Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris

4. Rue de Castellane.

Adresse telegraphique PACATLAN

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ Հոկտ. 10ի կիրակի օրը, էջս օրէ հաք ժամը 1.30ին, ընկերական ճաշով մը, Ազգ. Տան մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճա – շին, այժմէն դիմեն՝ Պ. ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԵԿ – ԵԱՆի, հեռաձայն ՓՐՕ. 07–25 եւ Պ. Ա – դամեանի, ԹՐԻ. 57–74։ Անձ դլուխ 550 ֆրանք։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՋԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

24 Հոկտ. կիրակի ժամը 16էն 24

Օթէլ Մօտէրնի սրահներուն մէջ

Փլաս տը լա Ռէպուպլիք

Գեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր։

ԲԱՅԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. Կ. ԽԱՋԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն մին – չեւ լոյս, Մէզօն Տուէի շքեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼՔՈՒՒՐ։

Մուտք 250 ֆրանք։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Monteur à la Pointe et finisseur

Լաւ վճարում

Դիմել՝ Ա. ԳԱԲՐԻԿԵԱՆի

116, Rue (Place) La Fayette

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սեպտեմբեր Տոքթ. Յարութիւն Գալ – փաքճեան կը վնտռէ իր նախկին գործըն – կերը՝ Կարապետ Քիւրքճեան, Ճարտարա – պետ (էնժէնիէօռ)։ Պատերազմէն առաջ կը գտնուէր Պրիւքսէլ։ Ինկի Մարաչեի հայրը գերձակ եղած է, ունի բժիշկ եղ – բայր մը՝ Սիմոն եւ փաստաբան եղբայր մը՝ Տիկրան։ Կը կարծուի թէ Սուրիա կը գտնուի։ Տեղեկացնել Պ. Լուքֆիկ Քա – չիքմանեանի, 125 Ավրնիւ Չաների Պար – պիւս, Քլամար, (Սէն), Ֆրանս։

Միջին Արեւելքի թերթերէն կը խնդ – րուի արտատպել։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քալոմպի վարչութիւնը վերամուտի առ – թիւ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամներն ու անդամուհիները, Շաբա – թօրէթի 6 Հոկտ. երեկոյեան ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԼԻՈՆ.— *Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմի – տէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30ին, Ավընիւ Սաքսի եւ ռիւ տը լա Փաա Տիէոյի անկիւնի սրճարանի նկրտ – նասրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

Պիւվիլ.— *Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9.30 – ին, 4 ռիւ Քօմփան, Փլատ տէ Ֆէր։*

Ց. Կ. ԽԱՋԻ Անիէռ – Պուա Քալոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկու – շաբթի ժամը 16ին, ընկերուհի Հ. Աեւ – ոիսեանի բնակարանը 195պիս, ռիւ տիւ Մէնիլ, Անիէռ։ Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն։ Կարեւոր օրակարգ։

ՈՒՐՖԱՑԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժո – ղովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին Քաֆէ Ռէժան։

ՍԵՐՈՒՍՏԻՈՑ Մուրատ Ռեւ. ի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը խնդրէ իր անդամներէն եւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2.30ին, 7 Պուլ. տ'Ազթէն Պար տը Կլոզ։

ՄՈՒՐՍԱ Ուսումնասիրասիրաց Փարիզի վարչութիւնը կը խնդրէ իր պատուակալ, գործօն անդամներէն ի՛չպէս նաեւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին, Իսլ, Մրիմեան վարժարանի սրահը, 2 ռիւ տը լա Տէֆաւս։

ԾՆՈՒՆԴ

Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Մ. Սարգիսեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց Թոռնիկին ՍԱՔԵՆԻԿԻ եւ այս առ – թիւ 500ական ֆրանք կը նուիրեն Թաղին պզտոցին, Նոր Սերունդին, Ֆ. Կ. Խա – չին եւ Հ. Ց. Դ. Արզուխեան խումբին։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայերէնի մասնագէտ ուսուցչուհի մը տրամադրելի է դասեր տալու մատչելի պայմաններով։

Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ

BERNARD LAFAY

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

SALLE VOLTAIRE

Շարաթօն էջօլէն առնել 103 թիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն։

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 7 OCTOBRE 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7490 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2901

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՐԻՒՔԸ ՏՈՒՆԷՆ ԿԸ ՍԿՍԻ

●

Հայրենիք դառնօրէն կ'ողբայ.

— « Հայ ծնողքը իր բոլոր ուժովը, բոլոր միջոցներովը կը ջանայ որ վայր – կեան մը իսկ ուշ չմնայ իր զաւակը՝ ամե– րիկեան դպրոցէն. սակայն, ո՞ր ծնողքն է որ, կամ ի՞նչ տոկոս կը կազմեն այն ծնողները որոնք ճոխ եկամուտ, փութկոտ, ուշադիր եւ խիստ կ'ըլլան, երբ կարգը կուգայ հայկ. դպրոցին» :

Նոյն հարցումը կրնաք ուղղել այսօրուայ ալ : Մինչեւ հարեւան գաղութները :

Եւ ձեր սիրտը պիտի ճմլուի, եթէ ու– զէք պատասխան մը գտնել :

Անհոգութեան ամէնէն բանուկ բոյները մեր տուներն են : Ընտանիքները

Օտարացման կենդանի օրինակը կու– տան հայրիկն ու մայրիկը, արհամարհե– լով, անտեսելով կամ նուազագնահատելով ինչ որ հայկական է :

Մտադիրներ կան որոնք չուտ կը մոռնան իրենց հարազատ ծագումը, եթէ կրցած են քիչ –շատ փայլուն դիրք մը գրաւել :

Կարծէք չնորհ մը կ'ընեն, եթէ հայերէն դիրք մը կամ թերթ մը ձեռք առնեն, եւ կամ ներկայ ըլլան հայկական հանդէ– սի մը

Տգան կը տեսնէ այս երեւոյթները : Եւ որովհետեւ ի բնէ տրամադիր է օրինակե– լու ամէն գէշ բան, կը հետեւի տեսածին եւ լսածին :

Այլեւս ինչո՞ւ հետաքրքրուի հայկա – կան գործոցով կամ դիրքով, երբ հայրիկն ու մայրիկը վերէն կը նային այդ ամէ – նուն վրայ, հայերէն գիտնալով հանդերձ :

Դէտ ուրիշ երեւոյթ մը, նոյնքան աս – ժանի խորհրդածութեան :

Ամէնէն անտարբերն ալ կը հպարտա – նայ, երբ օտարական մը գովասանական խօսքեր արտասանէ կամ գրէ Հայոց պատմութեան եւ գրականութեան մասին :

Այսպէս, «ազգովին» հրճուեցանք, երբ երկու Ֆրանսացիներ, մէկը՝ հմուտ քա– րագիր, միւսը՝ բանաստեղծ, հայկական իմացականութեան փառքը հիւսեցին «Նա– րեկ»ի եւ ժողովրդական բանահիւսու – թեան մէջուցս :

Երկուքն ալ, Պալաս եւ Լիւք Անտռէ Մարսէլ, ծանօթ էին մեր գաղութին մէջ, եւ պատին մինչեւ Եղիպտոս եւ Լիբանան, արտակարգ ոգեւորութիւն առեղծելով :

Շատերուն ոտքը գեանէն կտրեցաւ : « Ուրեմն մենք ալ թանկագին արժէքներ ունինք եղեր, արժանի՝ օտար գրող – րոցներու ջերմ գնահատութեան ...» :

Ո՞րքան տեւեց այդ ոգեւորութիւնը : Կամ ի՞նչ գործնական արդիւնք ունեցաւ, գոնէ մեր գաղութին մէջ :

Ճանդալա հայագէտ մը, Ֆր. Ֆէյտի, որ գիրք մըն ալ գրած է, հայերէն սոր – վեցնելու համար իր ազգակիցներուն եւ.. Հայերուն, մեր մայրենի լեզուին փառքը կ'երգէ ուր որ հանդիպի : Սովորական հանդիսէ մը մինչեւ միջազգային համա – գումար մը :

Իր միամօր զաւակն ալ հայկական ճե – մարան կը յաճախէ :

Եթէ անոր խանդավառութեան մէկ տասներորդը ցոյց տային մեր «ուսումնա– կան» ծնողները, առ նուազն երեք հազար աշակերտներ կ'ունենայինք միայն Փարի– զի չաբաթական դասընթացքներուն մէջ, ո՛չ տասնակ 360ի, ինչպէս կը ծանուցանէր Կրթական Մարմնին տարեկան տեղեկա – գիրը :

Սենեկանը նեմսացնել եւ չլանալ օտա – րին լոյսով՝ կը նշանակէ կորսնցնել հա– ւատարակշռութիւնը :

Օտար մշակոյթէն պիտի օգտուինք, ա– ւելի ճոխացնելու, արդիացնելու համար մեր պաշարը, բայց ոչ թէ ուրանալու հա– մար սեփականը :

Մնաց որ, ծիծաղելի չէ՞ ազատութիւն եւ հայրենիք երազել, երբ ատիճանաբար կը հեռանանք մայրենիքէն եւ հայութենէ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱՅՍՕՐ ԿԸ ԽՕՍԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

●

Ի ՀԱՐԿԻՆ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ ՊԻՏԻ ՅԱՐՈՒՑԱՆԷ

Վարչապետը երէկ առաւ տեղեկու – թիւններ հայրօրէնց նախարարական խոր– հուրդին, Լոնտոնի մէջ կնքուած համա – ձայնութեանց մասին, իսկ այսօր, հինգ– շաբթի, պիտի խօսի Ազգ. ժողովին առ – ջեւ, որ արտակարգ նիստի հրաւիրուած է : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ի հարկին վստահութեան խնդիր պիտի յա– րուցանէ :

Երէկ արտաքին գործերու յանձնաժո – ղովը լսեց վարչապետին բացատրութիւն– ները, բազմաթիւ հարցումներ ուղղելով : Մինչեւ ուշ առեն գեռ ոչ մէկ հոսանք ճշդած էր իր դիրքը : Համայնավարները վճռապէս հակառակ են կնքուած համա – ձայնութեանց եւ մասնաւորապէս Գերմա– նիոյ վերազինման : Միւս երկու մեծ հո – սանքները, ժողովրդական եւ ընկերվա – րական, իրար կը գնեն : Ամէն պարագայի մէջ, մեծամասնութիւն մը ապահովուած է, բայց չի պիտցուիր թէ ինչ համեմա – տութիւն պիտի կազմէ : Այդ մեծամաս – նութեան կարեւորութիւնը կախում ունի ընկերվարական կուսակցութեան դիրքէն : Կուսակցութիւնը դարձեալ երկու մասի բաժնուած է, ինչպէս միացեալ բանակին առեն : Մարսէյլի երեսփոխանը, Պ. Տէ – ֆէր եւ ուրիշներ հաշտարար կ'երեւան, իսկ Պ. Փրէլ Մոք եւ իր ընկերները վճռա– պէս հակառակ են Գերմանիոյ վերազին – ման : Իրազեկները կը կարծեն թէ ժողո – վրդականներուն դիրքը որոշ չափով պիտի ազդուի ընկերվարականներու բանկիլք ուղղութենէն :

Միացեալ բանակին կուսակիցները հա – մաձայն են վստահութիւն յայտնելու կա– ռավարութեան, վախնալով նոր մերժու– մի մը հետեւանքներէն : Զօր. սր Կոլի նախկին կուսակիցներն ալ մեծ մասով համաձայն են թեր քուէարկելու :

Հետանկան է որ այսօրուան ժողովին մէջ հարցումներ ուղղուին նաեւ լրտես – կան գործին առթիւ : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ այս խնդիրը մեծ սրտնեղու– թիւն պատճառած է Պ. Մենդէս Ֆրան – սի, վերջին տասը օրերու ընթացքին : Նախապէս տրամադրութիւնները այնը – պատ էին գահլիճին համար, այս հար – ցին առթիւ, բայց այժմ հաստատուած է թէ Մենդէս Ֆրանսի կառավարութիւնը ոչ թէ խորտակած է ատոմկանութեան հակաբոլշեւիկեան հետապօտութիւնն է – րը, այլ յաջողած է աւելի յառաջ երթալ, երեւան հանելու համար համայնավարնե– րու լրտեսական գործունէութիւնը, քան ուրիշ չուեէ կառավարութիւն :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Լրտեսական գործին միջնորդը, Պաս– նէա, առջի օր եւս առաւ իր նախորդ խոս– տովանութիւնները : Այս առթիւ ըսաւ թէ այժմ հետապնդուած անձերէն աւելի, ուրիշներ պատասխանատու են վնասարա– կան գաղտնիքներու «փախուստ»ին : Ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին բարձր պաշ– տօնատարներէն Լապրիւս նորէն հարցա – քննուելով, ըսաւ թէ «զրամական ճղճիմ հաշիւներով չէր չարժած, գաղտնիքներ դուրս հանած առեն, այլ գաղափարական համոզումներով, օգնելու համար «Լիպե– ռասիօն» թերթին մղած պայքարին ընդ – դէմ Հնդկաչինի պատերազմին : Պատա – նէա, որ նախապէս ըսած էր թէ Լապրիւ– սէն իմացած գաղտնիքները ձախակողմ – եան տարրերու կը հաղորդէր, մասնաւո – րապէս համայնավար կուսակցութեան, առջի օր յայտարարեց թէ երբ Ժաք Տիւ– լոյի կ'առաջարկէր կորզուած գաղտնիք – ները, այս վերջինը մերժեց, բանալով թէ արդէն ունի Ազգ. պաշտպանութեան կո – միտէին լրիւ տեղեկագրութիւնը : Այդ տեղեկագրութիւնը տեղեկութիւններ կը պարունակէր զինուորական չարժումնե – րու մասին, ինչ որ չատ օգտակար պիտի ըլլար համայնավարներուն, թէ Հնդկա – չինի եւ թէ Իրնեւի մէջ :

× Պատանէա երէկ դէմ դիմաց հանուե – ցաւ Ժաք Տիւքլոյի եւ ուրիշ երկու հա – մայնավար պատերու հետ :

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

●

ՅԵՂԻՆ ՉԱՅՆԸ

Պոլսոյ թերթերը շռնդալից դէպք մը կը պատմեն, ցաւ եւ զարմանք յայտնե – լով :

Դպրոցական վերամուտին առթիւ, ոս – տիկանութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առեր է, որպէսզի «անպատշաճ» բաներ չպատահին :

Այսպէս, վեց հարիւր ոստիկաններ դիրք բռներ են բարձրագոյն վարժարան – ներու առջեւ, որպէսզի մանչերու հետա– պնդումներէն պաշտպանեն աղջիկները :

Հակառակ այս զգուշութեան, բազմա – թիւ թուրք «իգիտ»ներ բաւական տաք ու պաղ անակնկալներ սարքեր են «ֆիւչիւբ հանըմ»ներու գլխուն :

Աւելորդ է նկարագրել թէ ի՛նչ կրնան ըրած ըլլալ :

Թուրք թերթերը զանազան դրուագներ կը պատմեն, մէկը միւսէն պատկերա – զարդ.— խօսք նետել, անհոտի շարժումներ ցուցադրել, վատաշուք նայուածքներ ուղղել վարդի պէս ծաղկած մանկամարդուհիներու :

Այս առթիւ ձերբակալուած են 43–50 լկտի ուսանողներ, որոնք չափը անցու – ցեր էին :

Իսկ մէկն ալ կին ոստիկանի մը «կախ– ուեր է», ինչպէս կ'ըսեն իրենց յատուկ բարբառով :

Ձեմ հասկնար թէ թուրք խմբագիրները ինչո՛ւ իրար անցեր են, գարմանք եւ վրդո– վմունք յայտնելով :

Թրքական « լիսէ »ներուն ուսանողները պարզապէս իրենց հարազատութիւնը կ'ա– պացուցանեն, հետեւելով ցեղին ձայնին :

Դարեր առաջ, իրենց պապերը մանկա– ժողովներ կը սարքէին, տղաքը թլփատե– լով իսլամացնելու, աղջիկներն ալ հարէմ առաջնորդելու համար :

Այսպէսով ցեղը ազնուացաւ, իբրեւ փի– զիքական կերպարանք :

Յետոյ տեղի ունեցաւ դպրոցական դէպ – քեր, — Հալածանք հրիստոնեաներու դէմ, զանգուածային ջարդ եւ աւար, տիրանալու համար անոնց ոչ միայն նիւ– թական հարստութեանց, այլ եւ կիներուն եւ աղջիկներուն :

Նոր ախորժակներ բացուեցան տարինե– րու ընթացքին :

Նոր Թուրքիոյ երիտասարդութի– ւնը փոխանակ դրախտի հուրի – փերի – ներուն սպասելու, անապարեց օգտուիլ երկրային երանութիւններէն, սանձար – ձակ ասպարէզ տալով իր կիրքերուն :

Եւ որովհետեւ էրիստոնեաները պակ – սած են, այժմ կը հետապնդեն իրենց հա– րազատները, դիրք բռնելով դպրոցներու առջեւ :

Ոստիկանական սաստը կրնա՞յ լռեցնել ցեղին ձայնը ... Վ.Ա.Հ.

ԹՐԻԷՍԹԷԻ ՎԷՃԸ ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ

ԿԷՍԸ ԻՏԱԼԻՈՑ, ԿԷՍԸ ԵՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Հոկ. 3ին Լոնտոնի մէջ նշանագրուեցաւ (վա – ռաֆէ) այն համաձայնութիւնը որով կը լուծուի Թրիէսթէի վէճը : Երկրորդ աշ – խարհամարտին զազարումէն ի վեր ա – ռաջին անգամ ըլլալով ճամբան կը հար– թուի Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ բարե – կամական յարաբերութեանց համար : Սիւնոյն առեն կը դարմանուի վէրք մը որ կը խանգարէր միջազգային յարաբե – րութիւնները :

Համաձայնութիւնը առարգելին ոչ միայն Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ, այլ եւ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն ներկա– յացուցիչները, քանի որ վիճելի չրջանը կը գտնուէր վերջին երկու պետութեանց թեւարկութեան տակ :

Համաձայնութիւնը կը տրամադրէ. — Գրեթէ ամբողջութեամբ Իտալիոյ յանձ – նել Ա. չրջանը, որ ունի 86 քառ. մղոն տարածութիւն եւ 302·200 բնակիչ եւ որ կը գտնուի անգլեամերիկեան գրաւման տակ :

Եուկոսլաւիոյ վերապահել Բ. չրջանը (199 քառ. մղոն եւ 73·500 բնակիչ) : Այդ պետութիւնը արդէն գրաւած է այս չր – ջանը, Բ. աշխարհամարտի գադարումէն ի վեր : Պիտի տառնայ նաեւ մէկ մղոն եր– կաթնուղեմամբ հողաշերտ մը՝ Ա. չրջա – նէն :

Ինդիրը սեղանի վրայ էր 8–9 տարիէ ի վեր, իսկ վերջին բանակցութիւնները տե– ւեցին ութ ամիս, այս յաջող ելքին յան– գելու համար :

Նշանագրումը (սկզբնական տտորա – գրութիւն) տեղի ունեցաւ Անգլիոյ ար – տաքին գործերու նախարարին՝ Իրնի պաշտօնատան մէջ : Համաձայնութիւնը Իտալիոյ յանձնելով հանդերձ Ա. չրջանը, կը տրամադրէ որ Թրիէսթէն գառնայ մի– ջազգային նաւահանգիստ :

Թէ Իտալիա եւ թէ Եուկոսլաւիա կը խոստանան յարգել փոքրամասնութեանց իրաւունքները եւ թոյլ տալ որ փոխա –

տեղնագրութիւնը տեղեկութիւններ կը պարունակէր զինուորական չարժումնե – րու մասին, ինչ որ չատ օգտակար պիտի ըլլար համայնավարներուն, թէ Հնդկա – չինի եւ թէ Իրնեւի մէջ :

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱԿԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեքշաբթի օր Փարիզի Հայոց եկեղե – ցին ծայրէ ծայր լեցուած էր յուզարկա – տորներով, որոնք եկած էին իրենց վեր– ջին յարգանքը տատուցանելու ողբացեալ Հրաչ Սարգիսեանի յիշատակին : Աբա – րոտութեանց կը նախագահէր առաջնորդը՝ Սերովբէ Ծ. վ., չրջապատուած չորս քահանաներով եւ դպրաց դասով :

Ներդաշնակ եւ յուզիչ եկեղեցական ա – րարողութիւնները վերջացան «Տէր ո – ղորմեա»ով զոր վերնատունէն երգեց Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան :

Դադաղը, որ կը հանդչէր մահարեմի մը վրայ, ծածկուած էր բազմաթիւ ծաղ– կեպսակներով : Առաջին դամբանականը խօսեցաւ Սերովբէ վարդապետ Մարդիկա – յին կեանքը նմանցնելով բոյսի մը որ կը ծլի, կ'աճի, կ'ուռճանայ, բայց թեթեւ խորշակ մը մէկ հարուածով կը խամրե – ցնէ զայն եւ կը մնայ միայն մահացեալին գործը եւ յիշատակ մը անմոռանալի : Հայգրողներու Բարեկամներուն կողմէ Մ. Պարսամեան տուաւ քանի մը կենսագրա – կան գիծեր հանգուցեալի մասին : Ցիշեց իր աշխատակցութիւնը թերթերու եւ պարբերաթերթերու, թատերական – քն – նադատական յօդուածներով : Մոքի եւ գերքի մարդ, Հրաչ Սարգիսեան միշտ սի– րով ալակցած է բարոյապէս թէ նիւթա – պէս ամէն կարգի ձեռնարկներու : Պ. Գ. Վահան նոյնպէս կարդաց յարգանքի խօսք մը յանուն բեմական աշխատաւորներու, չեշտելով թէ հանգուցեալը ջերմ բարե – կամն էր թատրոնի եւ գործնապէս կ'ա – ջակցէր իրենց ձեռնարկներուն :

Ցետոյ յուզարկաւորներու թափօրը ճամբայ ելաւ դէպի Փէռ Լաչէզի գերեզ – մանատունը, ուր պիտի ամփոփուէր տա– բաբախտ Հրաչ Սարգիսեանի մարմինը :

քաղները մէկ չրջանէն միւսը գաղթեն ա – գատօրէն, մինչեւ մէկ տարի : Գլխաւոր համաձայնագրին կցուած է քարտէս մը որ կը ճշդէ նոր սահմանագլուխը հիւսի – սային չրջանին մէջ (իտալական) եւ հա – րաւային չրջանին մէջ (եուկոսլաւ) : Ու – րիշ յաւելուածով մը Իտալիա եւ Եուկո – սլաւիա երաշխիքներ կը խոստանան փոք– րամասնութեանց :

Անգլեամերիկեան իշխանութիւնները հիւսիսային չրջանը Իտալիոյ պիտի յանձ– նեն մինչեւ մէկ ամիս. թէեւ իտալական

.....

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Ա.

Այս տարի Սեպտեմբերի 25ին տասնե – րորդ տարելիցն էր իր մահուան : Անցեալ 1944ի այդ օրը յաւիտենապէս փակեց իր աչքերը Մանուկ Աբեղեան, գրեթէ ութ – սունամեայ (1865 – 1944) : Մէկը Հայաս – տանի եւ Կովկասի թուով չորս նշանաւոր հայագէտներից, ներկայ 20րդ դարու — Ստեփան Մալխասեանց, Մանուկ Աբեղ – եան, Հրաչեայ Աճառեան եւ Յակոբ Մա – նանդեան : Ամէն մէկն իր յատուկ ճիւ – դում՝ առաջնութեան աստիճանին հա – սած :

Բազմամեայ վաստակաւոր դասախո – րակ եւ ուսուցչապետ, ներհուն բանասէր եւ հայկարան, հմուտ ուսումնասիրող մեր հին եւ միջին ու նոր գրականու – թեան, լեզուի եւ մանաւանդ ժողովրդա – կան անցիլը բանահիւսութեան՝ Մանուկ Աբեղեան ծնած էր 1865, Մարտ 15ին Ա – դապատ գիւղում, Երասխի վրայ, մի հայ գեղջուկ ընտանիքի յարկի տակ :

Սկզբնական կրթութիւնը հայրենի գիւ – ղի մօտ դասուղ կարմիր Վանքում ստա – նալէ յետք, 1876ին մտել է Էջմիածնի Գէ – որգեան ճեմարանը եւ աւարտել նրա լրիւ դասընթացքը 1885ին : Երկու տարի այդ – տեղ ուսուցչութիւն անելուց յետոյ նա նոյն այդ պաշտօնն այնուհետեւ վարել է Շուշիի թեմական դպրոցում (1887–1890) եւ ապա Թիֆլիսի Յովնանեան Օրիորդաց վարժարանում (1890–1893) :

Գնահատելով իր ընդունակութիւնները եւ գրական – կրթական գործունէութիւ – նը՝ Կովկասահայ ծանօթ բարերար Ալէք – սանդր Մանթաշեան նիւթական հնարա – ւորութիւն է տալիս Մանուկ Աբեղեանին, որպէսզի սա բարձրագոյն ուսմանց հե – տեւելու նպատակով Եւրոպա երթայ :

Նոյն հնարաւորութիւնն է տալիս Ման – թաշեան միաժամանակ նաեւ Յակոբ Մա – նանդեանին, վերջինս եւ Մանուկ Աբեղ – եան 1893 թ. ամառը Գերմանիա են մեկ – նում միասին եւ համալսարան մտնում, այնտեղ : Ճիշդ այս կապակցութեամբ, որ նոյն Մանթաշեանի նիւթական աջակ – ցութեամբ են իրենց համալսարանական կրթութիւնը ստացել Ռուսաստանում եւ արտասահմանում բազմաթիւ ուրիշ հայ երիտասարդներ եւ — անդուլական կո – միտաս եւ շատ շատեր :

Հինգ տարի է տեւում Մանուկ Աբեղ – եանի համալսարանական ուսման շրջանն արտասահմանում (1893 – 1898) : Նա յա – ճախում է Լայպցիգի եւ Բերլինի համալսարանները, իսկ 1895–1896 թ. Սորբոնի համալսարանը, Փարիզ : Ամէն տեղ հետեւելով գրականութեան, բանա – սիրութեան, պատմագիտութեան եւ փի – լիսոփայութեան դասախօսութեանց :

Գիտութեանց այդ ճիւղերի եւ մասնա – գրական գրականութեան եւ լեզուաբա – նական ուսմանց մէջ ճեռք բերելով մեծ պաշար ու բազմակողմանի հմտութիւն՝ Մ. Աբեղեան 1898 թ. յաջողապէս աւար – տում է համալսարանական դասընթաց – քը : Նոյն այդ տարին նա ենթայի համա – լսարանին ներկայացնում է մի ներհուն ուսումնասիրութիւն (գերմաներէն լեզ – ուով) Հայ ժողովրդական Հաւատքի մա – սին եւ ստանում է փիլիսոփայութեան դոքտորի աստիճան :

Աշխատութիւնը գնում եւ բարձր գնա – հատական է տալիս համալսարանի ծանօթ բիւզանդագէտ եւ հայագէտ Հայնրիխ Գելցեր, երախտաւոր ուսուցիչներից մէ – կը Մ. Աբեղեանի : Վերջինիս այդ աշխա – տութիւնը մինչեւ այժմ եւս մեծապէս գնահատում է հնգեւրոպական ժող – վուրդների հաւատքը ուսումնասիրող մասնագէտների կողմից :

Հայրենիք վերադառնալով՝ Մ. Աբեղ – եան նոյն 1898 թ. Էջմիածնի ճեմարանն է հրաւիրում, կարապետ Կոստանեանի տեղակալութեան օրով, որպէս հայ լեզուի եւ գրականութեան ուսուցիչ ու դասախօս լսարանական բաժնի : Իր այդ պաշտօնում նա առանց ընդմիջումի մնում է տասնե – վեց տարի, մինչեւ 1914 թ., տեղափոխ – ուելով ապա Թիֆլիս, որպէս դասատու Ներսէսեան դպրոցի : Այդտեղ նա մնում է հինգ տարի :

Թիֆլիսում երբ 1918 – 1919 թ. սկս – ւում են նախապատրաստական աշխա – տանքները Հայաստանում համալսարան հիմնելու գործի, Մ. Աբեղեան նրա առա – ջին աշխատակիցներից եւ կազմակեր – պողներից մէկն է դառնում : Միեւնոյն ժամանակ նա ուսուցչապետի պաշտօն է կատարում այնտեղ նոր հիմնուած Անդր – կովկասեան համալսարանում :

Այնուհետեւ Մ. Աբեղեան Հայաստան է վերադառնում մանուկ հասնրապետու – թեան մայրաքաղաքը, Երեւան : Եւ երբ 1920 թ. Յունուարին Ալեքսանդրապոլում (ներկայիս՝ Լենինական) հիմնւում է մեր երկրի համալսարանը, պեհավարութեամբ ողբացեալ Նիկոլ Ադրալեանի, որ այդ ժամանակ կրթական նախարարն էր Հան – րապետութեան, Մ. Աբեղեան բնականա – բար դառնում է նոյն այդ համալսարանի առաջին ուսուցչապետներից մէկը :

Երկար տարիներ, մինչեւ խոր ծերու – թիւն, նա մնում է այդ պաշտօնում : Ապե – լի քան կէս դար անընդհատ, մինչեւ իր վերջին օրերը, նա քարինք է թափում հայրենի հողի վրայ՝ նուիրուած հայ դի – տութեան եւ ազգային մշակոյթին, ցոյց տալով բեղմնաւոր գործունէութիւն եւ ժառանգութիւն թողնելով մեծարժէք գործեր :

Մնած Հայաստանի քաղաքական եւ մը – շակութային անցեալի ու ներկայի բնաշ – խարհում, Այբարառեան դպրոցում, Մա – նուկ Աբեղեան իր գրեթէ ամբողջ կեանքն անցրեց ու հայ մշակոյթին սպասաւորեց այնտեղ : Բոլորանուէր, անխոնջ աշխա – տանք թափելով վաթսուն տարի շարու – նակ՝ նա իր մահկանացուն կնքեց Հայաս – տանի մայրաքաղաքում, Երեւան :

Մի ընդհանուր ակնարկ նետելուց ա – ռաջ իր գրական եւ գիտական ժառանգու – թեան վրայ՝ մի քանի խօսքով անդրա – դառնանք Մ. Աբեղեանի գրչոցական–ու – սուցչական գործունէութեան վաստակին :

Յիսուն երկար տարիներ է տեւել իր այդ գործունէութիւնը եւ դեռ տեւելի, ուսուցանողի եւ դասախօսական դեր կա – տարելով ժամանակի ամէնէն յարգանի հայ կրթական հիմնարկութիւնների մէջ, Գէ – որգեան ճեմարան, Շուշիի եւ Թիֆլիսի թեմական դպրոցներ, Յովհաննեան ար – ղկանց վարժարան, Հայաստանի համա – լսարան :

Ու որպէս հայերէնի եւ հայ գրականու – թեան ուսուցիչ եւ դասախօս Մանուկ Ա – բեղեան կէս դարու ընթացքին պատրաս – տել եւ հասցրել է բազմահարիւր մշակներ մեր դպրոցների եւ դպրութեան համար : Դժուար է ցոյց տալ մի հանրային ասպա – րէզ մեր վերջին կէսդարեան կեանքում ուր այս կամ այն թիւով եւ դեկավարի հանգամանքով հրապարակ եկած չլինեն իր երբեմնի աշակերտները, խորին յար – գանքով եւ ակնածանքով՝ հանդէպ իրենց բազերներու պանճանակին մէջ : Բայց խօսքը տանք ժամանակակից տեղեկա – տուին :

— « ... Մի ազգաս կին, Աւետարանի ազգատ կնոջ ճշմարիտ պատկերով հայ ժողովրդի տատապաճիներին այս ճգնաժա – մին հասնդէս է գալիս եւ բուռն ցանկու – թեամբ ինքն էլ կամենում է մասնակցել և ամոթել նորա ծով վշտերը գոնէ նուազա – գոյն չափով : Բայց որպէս զի կարողանայ գոյն չափով : Բայց որպէս զի կարողանայ թեթեւցնել ուրիշների տանջանքները՝ նախ ինքն իրեն ենթարկում է տանջանք – ների. որոշում է երեք հարիւր անգամ կուժը առնել գնալ աղբիւրը՝ մոռանալով իւր ծերութեան ցաւերը, եւ երեք հարիւր անգամ էլ ծծծելով ուրիշների դռները՝ վաճառել 300 կուժ ջուրը՝ ժողովել երեք րուբլի եւ դնել ազգային թշուառութեան սեղանի վրայ՝ որ գուցէ դորանով կարո – դանայ ամոթել մէկի վիշտը, սրբել մէկի արտասուք ...» (Արարատ, Էջմիածին, 1915, էջ 724–5) :

Ահա Շուշեցի այդ հայ տիկնոջ նամա – կը՝ ուղղուած Գէորգ Ե. կաթողիկոսին (Արարատ, 1915, էջ 671) :

ՇՈՒՇԻ, 19 Հոկտ. 1915.— Վեհափառ Տէր, ինձս 70ամեայ մի պառաւ եւ ազգատ կին եմ, մեր ազգի տատապաճիները ինձ անչափ ցաւ են պատճառում, բայց ձեռ – բոնս ոչինչ անել չի գալիս : Ուստի իմ մէջքով 300 կուժ ջուր կրելով եւ վաճա – ռելով, ստացել եմ 3 րուբլի (կուժը 1 կո – պէկով), որը ուղարկում եմ Ս. Օծու – թեանդ, խոնարհաբար խնդրելով գործա – դրել ըստ Ձեր բարեհաճեցողութեան :— Ս. Ծ. ԹԱՄԱՐԱ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆՑ

Ջ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

300 ԿՈՒԺ ՋՈՒՐ

(ՅՕԱՄԵԱՅ ՀԱՅ ԿՆՈՋ ՆԱՄԱԿԸ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ)

★

Վիէննա, (Յառաջ).— 1915ի հայաջինջ օրերն էին : Թրքահայութիւնը կ'անճիտ – ուէր իր սեփական հողին վրայ, անակէ անպաշտպան : Բանի մը հարիւր հազար թչուառ Հայեր՝ կիներ, մանուկ, ծեր, մա – նաւանդ որբեր՝ հազիւ ճողոպրած ան – դունդ եաթաղանէն, հայ կամաւորներու պաշտպանութեան տակ հասած էին ռու – սական սահմանը՝ յոգնարեկ, անօթի եւ պատառատառն վրայ – պրուխով : Բախտա – ւոր հայութեան կը մնար ձեռք կարկա – ռել այդ խլեակներուն, միխիթարել ու սփոփել : Ու կազմուած էին Կովկասի մէջ « Եղբայրական Օգնութեան» Մարմին – ներ, կեդրոն ունենալով Էջմիածինը իր Գէորգ Ե. կաթողիկոսով, որ ապին էր ամբողջ կազմակերպութեան :

Շինիչ էր վերջն արուած օրինակը. դպիրականներու, հիւանդներու եւ որբե – րու տրամադրուած էին ճեմարանէն սկը – սած ինչ սրահ, տուն ու տեղ որ կար : Ու գրամական նուէրներ՝ աշխարհի բոլոր ծագերէն, մեծ ու պզտիկ գումարներով, ընդհարաբար ու անհատաբար : Բոլորին գանկը հրատարակուած օրը օրին էջ – միածնի «Արարատին» մէջ :

Այդ երկար գանկին մէջ յուզիչ էր մաս – նաւորապէս 70ամեայ հայ պառաւի մը օ – րինակը :

Շուշեցի 70ամեայ տիքառ Հայուհի մըն էր ան, որ իր լուսան կը ձգէր հայ տա – տին :

— « ... Մի ազգատ կին, Աւետարանի ազգատ կնոջ ճշմարիտ պատկերով հայ ժողովրդի տատապաճիների այս ճգնաժա – մին հասնդէս է գալիս եւ բուռն ցանկու – թեամբ ինքն էլ կամենում է մասնակցել և ամոթել նորա ծով վշտերը գոնէ նուազա – գոյն չափով : Բայց որպէս զի կարողանայ թեթեւցնել ուրիշների տանջանքները՝ նախ ինքն իրեն ենթարկում է տանջանք – ների. որոշում է երեք հարիւր անգամ կուժը առնել գնալ աղբիւրը՝ մոռանալով իւր ծերութեան ցաւերը, եւ երեք հարիւր անգամ էլ ծծծելով ուրիշների դռները՝ վաճառել 300 կուժ ջուրը՝ ժողովել երեք րուբլի եւ դնել ազգային թշուառութեան սեղանի վրայ՝ որ գուցէ դորանով կարո – դանայ ամոթել մէկի վիշտը, սրբել մէկի արտասուք ...» (Արարատ, Էջմիածին, 1915, էջ 724–5) :

Ահա Շուշեցի այդ հայ տիկնոջ նամա – կը՝ ուղղուած Գէորգ Ե. կաթողիկոսին (Արարատ, 1915, էջ 671) :

ՇՈՒՇԻ, 19 Հոկտ. 1915.— Վեհափառ Տէր, ինձս 70ամեայ մի պառաւ եւ ազգատ կին եմ, մեր ազգի տատապաճիները ինձ անչափ ցաւ են պատճառում, բայց ձեռ – բոնս ոչինչ անել չի գալիս : Ուստի իմ մէջքով 300 կուժ ջուր կրելով եւ վաճա – ռելով, ստացել եմ 3 րուբլի (կուժը 1 կո – պէկով), որը ուղարկում եմ Ս. Օծու – թեանդ, խոնարհաբար խնդրելով գործա – դրել ըստ Ձեր բարեհաճեցողութեան :— Ս. Ծ. ԹԱՄԱՐԱ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆՑ

Ջ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

Այս գժբախտները չատ լաւ համոզուած էին որ անցնող իւրաքանչիւր օր եւ ժամ կը մօտեցնէ պիրենք իրենց ահաւոր վախ – ճանին : Ուստի միջոց կը փնտռէին հե – ռացնելու համար գոնէ այդ վախճանը : Այրած լեզուով ու սրտով կը հասկցնէին թէ պիտի չկրնան երթալ մինչեւ Տիգրա – նակերտ, թէ պիտի չկրնան հանդուրժել ճամբու տատապանքներուն : Եւ ի՛նչխա – ւէին հատատել բժշկական վկայագրե – րով թէ իրենք կը տատապին սրտի հիւան – դութենէ : Արդարեւ, այդ կայտառ Զօհ – րապը նիհարցած, կարուած պեխերը ճերմկած եւ երիտասարդ, գոյնը դալկահար ուժատպառ եւ քալելու անկարող վիճակի մը հասած էր : Իսկ Վարդգէս մտածելէ յոգնած, մէջքը ծռած եւ վրդոված հոգե – կան վիճակ մը ունէր :

Քիչ յետոյ վերադարձան պանդոկը : Երկուքն ալ չէնչող ու դուարթ էին : «Հա – ւանաբար պիտի չերթանք Տիգրանա – կերտ» բսելով կը խնդային ու կը խօսէին : Շատ գոհ էին կուտակալին հետ ունեցած իրենց տեսակցութենէն : Կուտակալը խոս – տացած էր գրել Պոլիս որպէսզի թոյլ արուի անոնց մնալ Հալէպ, այդ նպատա – կով պիտի թելադրէր նաեւ ճէմալ փա – շան, որպէսզի ան ալ իր կողմէ դիմում ընէր նախարարութեան : Թէ Զօհրապ եւ թէ Վարդգէս անհուն ուրախութեան եւ հրճուանքի մէջ էին այդ վայրկեանին :

Չիրենք մինակ չձգելու համար երբորդ անդամ մըն այցելեցի իրենց : Սկսանք խո – սիլ տարէն ձորէն :

Իմացայ որ ներքին գործոց նախարա – րութիւնը հրամայած էր իրեն քշուիլը : Իսկ Րէշիտ պէյ պահանջած էր իրենց ան – միջապէս Տիգրանակերտ դրկուիլը : Ալ դուրթ չէին, անոնց դէմքերուն վրայ ե – րկուան քաղցը ժպիտը չէր փայլեր, տա – րտղնուքին համակուած էին վշտով ու յու – սահատութիւնով : Անոնք նստած են ի – րենց տխրութեան ու տուքին հետ, իսկ Զօհրապ՝ չկրնալով տոկալ սեւ լուրին՝ հիւանդ ընկած էր անկողին : Վարդգէս ա – ւելի ամուր է, «պէտք է տոկալ ցաւին ե – կածին», բսելով կը մխիթարէր ինքզինք : Իրենց վերջին եւ ազօտ յոյս մը կը մնար, այդ էր դիմել ճէմալ փաշային եւ անոր հետապրել տալ Պոլիս : Յաջորդ օրը պատ – մեցին թէ յաջողած էին ճէմալ փաշայի բնակարանը երթալ եւ հոն Սամի պէյի հետ միասին հետապիր մը դրել տալ Պո – լիս : Անոնց խնդրածը չատ խելացի ու տրամաբանական էր : Անոնք կ'ըսէին . «Քանի որ մենք իրենց կասկածելի ամ –

բաստանուած ենք, թող դրկուին հոս մեր ամբաստանագիրները, եւ մենք կը դատ – ուինք Հալէպի պատերազմական ատեա – նին առջեւ, եթէ հասատատուի մեր յան – ցատոր ըլլալը, մենք պատրատտ ենք մեր պատիժը կրելու : Մեր հիւանդ ըլլալը ա – պացուցուած է բժիշկներու տեղեկագրե – րովը, չենք կրնար երթալ Տիգրանակերտ, պիտի չկրնանք տոկալ ճամբու նեղու – թիւններուն » :

Սակայն որի՞ն պիտի հասկնային այս խօսքերն եւ պատճառաբանութիւնները : «Իթթիհա – տ»ի ընդհանուր կեդրոնին՞, ներքին գոր – ծոց նախարարի՞ն : Օրեր կ'անցնէին եւ ա – նոնք սպասելով ապեռասի լուրին, կը պատրաստուէին կատարելու իրենց վեր – ջին պարտականութիւնը : Կազմեցին ի – րենց կտակը եւ դրեցին կարգ մը շնորհա – կալութեան նամակներ :

Եւաւ այն՝ որուն կը սպասէին իրենք : Ներքին գործոց նախարար Թալէաթ պէյ հետապրով հրամայած էր, որ Զօհրապ ու Վարդգէս անյապաղ Տիգրանակերտ դըր – կուին : Հրամէնա առնելու դացին կուսա – կալին : Իրենց վերապարձը յուզիչ էր ու սրտառմլիկ : Աչքերնին ուռած եւ կար – մրած էին լալէն, չնորհակալութեամբ յօյսնեցին թէ Սամի պէյ արտօնած է պի – րենք քանի մը օր ալ մնալ Հալէպ : Վարդ – գէս չէր դադրեր իր պայուքը յանձնե – նէն, ժամանակ մը միտք կար բաժնել Օսմանեան պետութիւնը երեք քննչական շրջանակներու, Անատոլու, Արաբիա եւ Քիւրտիստան անուններով : Ճէմալ փաշա կ'ուզէր երթալ կարին եւ շրջակաները : Սակայն հանդիպեցաւ իմ հակառակու – թեան եւ չկրցաւ յաջողիլ որ եւ է կեր – պով : Այժմ թող հասնի իր նպատակին , վերցնելով մէջտեղէն իմ պայութիւնը » :

Այն առեն Զօհրապ կարդաց կուսակալ Պէքիր Սամի եւ Հալէպի ռասիկանական մնօրէն Ֆիքրի պէյերուն գրած շնորհա – կալութեան նամակները, որոնցմով իր երթեւեկութիւնը կը յայտնէր անոնց ցոյց տուած քաղաքավարութեան եւ օ – ժանդակութեան համար . « Բարեկամդ Զօհրապ կը դրկէ ձեզ իր վերջին ու յա – ւիտենական հրաժեշտը», կը գրէր Սա – մի պէյին : Կը յուսային թէ ոչ պիտի կրնան հասնիլ մինչեւ Տիգրանակերտ , որովհետեւ համաձայն Սամի պէյի հրա – մանին, Հալէպէն իրեն ընկերացող ռասի – կանները պիտի չերաժտէին իրենցմէ մինչեւ Տիգրանակերտ :

Զօհրապ գաբա եկաւ պանդոկէն՝ տես – նուելու համար Մաղտաշեան Օննիկ էֆ.ին հետ եւ բաւ թէ ատանդ մը պիտի չտնձ – նէր անոր :

(30) (Շար.)

ԳՏԱԾ

«ՖԻԶԿՈՒԼՏ ԵՎ ՍՊՈՐՏ»

Ամսագիր ֆիզիկական դաստիարակության, մարմնամարզության և սպորտի

Խմբագրական կոլեգիա

Ա. Ա. Ալեքսանդրով, Ա. Ա. Ամոսով, Ա. Ա. Արխանգելսկի, Ա. Ա. Բոգոմոլով, Ա. Ա. Գորինևսկի, Ա. Ա. Գրեկով, Ա. Ա. Դանիլով, Ա. Ա. Զդանովիչ, Ա. Ա. Իզակով, Ա. Ա. Կոսիչկին, Ա. Ա. Կրասնով, Ա. Ա. Կրեստովնիկով, Ա. Ա. Կրոնշտադտ, Ա. Ա. Կուրենկով, Ա. Ա. Կուրսանով, Ա. Ա. Կուրսինով, Ա. Ա. Կուրտ, Ա. Ա. Կուրտանով, Ա. Ա. Կուրտանովիչ, Ա. Ա. Կուրտանովիչ, Ա. Ա. Կուրտանովիչ

ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՍԱՄԻԿԵԱՆ
Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԱԼԷՔՍԱՆԵԱՆ
Ամուսնացած
Փարիզ, 18 Օգոստոս 1954

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

★

ԼԻՈՆ.— *Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20·30ին, Ավընիւ Սաքսէ եւ ռիւ տը լա Փառ Տէկոյի անկիւնի սրճարանի ներքնասրահը: Մեծ կարեւոր օրակարգ:*

ՊԵԼՎԻԼ.— *Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9·30ին, 4 ռիւ Քօմփան, փլաս տէ Ֆէր:*

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Մաշէ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէժան: Կը խնդրուի բոլոր անդամակիցներէն ատիպողարար ներկայ ըլլալ:

Ֆ. Կ. ՄԱՃԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 16ին, ընկերուհի Հ. Աւետիսեանի բնակարանը 195պիս, ռիւ տիւ Մէնիլ, Անիէռ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ՈՒՐՖԱՅԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին Քաֆէ Ռէժան:

ՍԵՒԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ռէս. Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը խնդրէ իր անդամներէն եւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2·30ին, 7 Պուլ. տ'Ալէքսէն Պար տը Կլոզ:

ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրաց Փարիզի վարչութիւնը կը խնդրէ իր պատասխան, պարծանքն անդամներէն ի՛նչպէս նաեւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3·30ին, Իսի, Մրմեան վարժարանի սրահը, 2 ռիւ տը լա Տէփանիս:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Իսի լէ Մուլինոյի եկեղեցւոյ հինութեան յանձնախումբս շնորհակալութեամբ առացած է Տամլամեան եղբայրներէն եւ եղբօրորդիներէն 7000 ֆրանք, ողբացեալ Այրի Տիկ. Եսթեր Տամլամեանի մահուան քառասունքին առթիւ:*

ՌՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԻԹԷՆ
4500 frs
Complet-2 pièces
(Draperie et Tweed)
ԱՄԵՐԻԿԱՑԷՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ
ՄԻ ՄԻԱՅՆ **4500** ՖՐԱՆՔ
Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսանողներուն համար 10 առ 100 գեղ
ՈՒՆԻՆՔ ՆԱԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
TISSUS BÉATRICE
ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԴԱՎՈՒԿԵԱՆ
97, Rue de Richelieu,
Métro Richelieu Drouot
Tél. RIC. 57 - 57

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Թալպայ, մի - պա, ներքին ներմա - կեզէցներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՀՈՐ ԳԻ - ՆԵՐՈՎ:
Նոր գրքեր
rticles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ՝ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑՔԱՅՑՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ
Ets. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՐՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ՀՈԿՏ. 7ԻՆ

★

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղը այս տարի ձեռնարկած է հայերէնի դասաւանդութեան, հրաւիրելով ծանօթ ղրաղէտ եւ հմուտ դասախօսակ Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԸ:

Համոզուած ըլլալով որ առանց մայրենի լեզուի չենք կրնար օրեւէ դեր կատարել հայկական կեանքին մէջ, կը հրաւիրենք բոլոր մեր երիտասարդ հայրենակիցները, մասնակցիլ այս պէշերային դասընթացքներուն, որոնք տեղի պիտի ունենան, սկսին հինգշաբթի ժամը 9էն 11, Ազգ. Տան մեծ ակումբին մէջ (Ա. յարկ), 32 ռիւ տը Թրէվիզ:

Դասընթացքները ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ԶՐԻ ԵՆ: Բոլոր փափաքողները կրնան մասնակցիլ անխտիր:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓԱՐԻԶԻ
ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԸ

Այս կիրակի, Սբծոց Թարգմանչաց եւ Մշակոյթի նուիրուած ազգային եւ եկեղեցական ոճերն առթիւ, պիտի մասուցուի հանդիսաւոր պատարագ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ:

Պիտի նախագահէ եւ քարոզ առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի դպրոցներու ուսուցիչները, աշակերտները եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եւ յարգել «Սբծոց Թարգմանչաց» անմահն յիշատակը: (Կնիք)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Անդինէ Մելքոնեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան պատեհ պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ ժան կուժօն) իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ՄԻՆԱՍ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող – ները:

ՍԻՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Ներկայիս պատիւ ունինք ծանուցանելու քաղաքիս բարեպաշտ հասարակութեան թէ թաղիս Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ ընդարձակման եւ զանգակատան, ինչպէս նաեւ վերնատան կառուցման ձեռնարկած ըլլալով, յետ ատարտ պիտի կատարէ բացումը ՍՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, մասնակցութեամբ բոլոր քահանայքն գաւառն եւ նախագահութեամբ Պ. քաղաքապետին, որուն պիտի ընկերանան թաղիս ականաւոր անձնաւորութիւնները:*

Երեկոյզոլութեանց եւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագի, ինչպէս նաեւ սիւներու եւ զանգակատան օծման արարողութիւնները պիտի վարէ գպիրներու վարիչը, Պ. Օն – նիկ Քէօթահեան: Սիրով կը հրաւիրենք Մարսիլիոյ եւ արուարձաններու բարեպաշտ ժողովուրդը: Սկզբն. ժամերգութեան 7·30: Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ 9·30: Զանգակի օծում 11·30:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Սէն Ժերոմի թաղ. խորհուրդը իրեն խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Բարադամեան, Ժամկոչեան եւ Մակաբեան բնտանիքներուն, ողբացեալ Այրի Տիկին Էլպիս Բարադամեանի մահուան առթիւ եւ իր ջերմ շնորհակալութիւնները բոլոր անոնց որոնք փոխադարձակից հետեւեալ արտարութիւնը ուղղեցին, ի նպաստ դպրոցին: Թաղխորհրդոյ անդամներու կողմէ երկու հարիւր ֆր., Տքթ. Յակոբ Սիվրիհեան – լեան, Գէորգ եւ Հայկ Թիւթիւնճեան եղբարք, Անուն Սանասարեան եւ Պ. Աթուան (Պար Թապա) հազարական ֆր., Մկրտիչ Աւետեան, Վարպետեան եղբարք, Նազար Անտոնեան, Մանուկ Գեւորգեան, Տիկին Ազնիւ Քիւրքճեան, Սուքէն Մխիթարեան, Աբրահամ Մանկասարեան, Օննիկ Տօրումեան, Հայկ Զ... դութեան 500ական ֆր., Մաեփան եւ Օննիկ Մակաբեան 400 ֆր., ամն 200 ֆր.:*

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մեր բաժանորդներուն ղրկուած ենք չէկ – փոստարներ իրենց վճարումները դիւրացնելու եւ փութացնելու համար: Նոյնը կ'ընենք հետզհետէ մեր բոլոր բաժանորդներուն, խնդրելով որ պատասխանեն անյապաղ: Հակառակ պարագային վարչութիւնս պիտի ստիպուի Հոկտ. 31ին դադրեցնել բոլոր անպատասխանեն անցացած բաժանորդագրութիւնները:

Վստահ թէ բոլորն ալ իրենց կանոնաւոր վճարումներով, պիտի հաճին դիւրացնել մեր գործը, կանխել կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆԻ

Յառաջիկայ Հոկտ. 10ի կիրակի օրը, ՀՀԷս օրէ եօթ ժամը 1·30ին, ընկերատիկ ճաշով մը, Ազգ. Տան մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճաշին, այժմէն դիմեն՝ Պ. ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԻԿԼԻԱՆի, հեռաձայն ՓՐՕ. 07–25 եւ Պ. Ա – դամեանի, ԹՐԻ. 57–74: Անձ գլուխ 550 ֆրանք:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— *Ֆ. Կ. Մաշէ Անկէնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ առացած է Տիկին Սիրուն Պաղիկեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, Հրաչ Սարգիսեանի մահուան առթիւ:*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— *Ֆ. Կ. Մաշէ Պանէօ Քաշանի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի տիկին Արշալոյս Սարգիսեանի, Օր. Արփինէ Սարգիսեանի, Պ. Բարթամ Պատմաճեանի եւ բոլոր ազգականներուն, ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի մահուան առթիւ:*

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի մասնաւոր դասեր կուտայ: Հասցէ.—
A. Ajderian, 41, Av. des Gobelins, Paris 13

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
8
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
VENDREDI
8 OCTOBRE
1954

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7491 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2902

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՄԱՑ ԿԱՄԱՑ…

•

Եթէ զիւանազիտութիւնը համբերու – թեան, հնարամտութեան եւ փորձառու – թեան յատուկ ճիգ մըն է, պէտք է ըսել թէ ոչ մէկ առեն այնքան բացառիկ ար – ժէք ունեցած էր որքան վերջին աշխար – համարտէն ի վեր :

Ուրիշ որեւէ առեն, վիճելի խնդիրնե – բէն մին կրնար պատերազմի յանգիլ :

Աւելորդ է խօսել փոքրերու մասին : Իսկ մեծերուն մեծերը ո՛րքան փորձութիւնից դիմացան, մինչեւ անգամ համակերպե – ցան նուաստացումներու, որպէսզի խա –ղաղութիւնը պահպանուի :

Քանի քանի՛ անգամ ընկրկեցան, ճկե – ցան, ոլորապտոյտ ճամբաներ փնտռեցին, քառանեղորդ խօսքը չարտասանելու համար :

Անշուշտ մեծ մասով պիղումները կը կա – տարուէին ի հաշիւ ուրիշներու : Օրինակ, Աւստրիոյ խնդիրը, որ քար պայթակղու – թեան դարձած է ինը տարիէ ի վեր, ար – ցունք եւ արիւն քամել տալով այդ ու – ժասպառ երկրին :

Ցամաք կողմերէն մէկը առաւ քալեց, ժողովի պահուն : Բայց, ոչ մէկը համար – ձակեցաւ արտասանել վերջին խօսքը :

Ամուլ անցան աւելի քան 300 ժողով – ներ, ձգելով մեզի մէկ մխիթարութիւն, — խաղաղութեան պահպանումը :

Չհնչեալ միջամտութիւնները դոյն – ասած առեն ալ, ան ու ան փորձեր կը կա – տարէին, որպէս զի կրակը որոշ սահմա – նէ մը անդին չանցնի :

Եւ այսպէս, կամաց – կամաց կարգա – գրուեցան չարք մը փշուռ խնդիրներ :

Տեղական թերթ մը առջի օր կը յիշէր հինգ ծանօթ խնդիրներ որոնք ծանրակշիռ հանգամանք ունէին եւ ի վերջոյ լուծուե – ցան փոխադարձ հասկացողութեամբ :

Առաջինը՝ *Հնդկաչինի պատերազմն էր որ վերջացաւ Ժընեւի ժողովին շնորհիւ (26 Ապրիլ – 21 Յուլիս) :*

Երկրորդը՝ Սուէզի թնճուկը : Երկար բանակցութիւններէ եւ ընդհարումներէ ետք, համաձայնութիւն գոյացաւ : Անգ – լիա յանձն առաւ պարպել իր 80·000 զին – ուորները, քսան ամսուան ընթացքին :

Իրանի Քարիւղի խնդիրը — Նոր կառա – վարութիւնը բանակցելով ութ միջազգա – յին ընկերութեանց հետ, պայմանագիր մը կնքեց եւ արդէն սկսած են բանեցնել Ա – պատանի նաւթահորերը, պահելով ազ – գայնացման օրէնքը, որուն հետեւակը, Տոքթ. Մոսատեղ, բանտն է այժմ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ զերծիլքանու – թեան վերահաստատման եւ վերագինման խնդիրը, որ սկզբունքով ընդունուեցաւ Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ (Սեպտ. 27 Հոկտ. 3) : Պարտեալ երկիրը միեւնոյն առեն պիտի ընդունուի Ատլանտեան դա – շինքին մէջ :

Թրիէսթէի վէճը : Ինը տարի քաշքշուե – լէ եւ չափազանց սպառնալից հանգամանք առանալէ ետք, համաձայնութիւն դոյա – ցաւ Հոկտեմբեր 3ին, Լոնտոնի մէջ : Ամ – բողջ երկրամասը կը բաժնուի Եուկոսլա – վիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ : Առաջինը չա – փազանց դրաւած է իրեն յատկացուած մա – սը· երկրորդը Ա· չբջանը պիտի առանայ մինչեւ մէկ ամիս :

Տակաւին կան շատ մը կնճիռներ : Օրի – նակ՝ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագի – րը, որուն կնքումը միշտ կը ձգձգէ Մ· Մոլոթովը :

Յետոյ, Գերմանիան եւ Քորէան *տակա – ւին երկու մասի բաժնուած են, միեւնոյն պատճառներով :*

Լաւատեսներ կը կարծեն թէ այս թըն – ճուկներն ալ պիտի լուծուին ժամանակի ընթացքին :

Կամաց – կամաց : Հոգ չէ թէ ամբողջ ժողովուրդներ զալարուին անհնարին սպասումներու մէջ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵԻ

•

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՊԻՏԻ ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՀԱՄԱ – ՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱԽԵՐԱՑՆԵԼ ՆՈՅԵՄ – ԲԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՍՈՒՆ

Պ. Մենդէս Ֆր· օր մանրամասն տեղե – կութիւններ հաղորդեց Ազգ· ժողովի ար – տաքին գործերու յանձնախումբին, իսկ երէկ ալ՝ երեսփ· ժողովին առջեւ : Ա,յս առթիւ ըսաւ թէ պիտի ինդրէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը վաւերացնել Նոյեմ – բերի երկրորդ կիսուն : Ինչպէս կը յիշուի, ուրիշ առեն ալ վարչապետ որոշ թուա – կաններ կ'առաջարկէր, այս կամ այն հարցին լուծման համար : Պարտեալ եւ – նարկած առեն, կը խոստանար Հնդկա – չինի պատերազմը վերջացնել Յուլիս 20– ին, իսկ Եւրոպայի հաւաքական պաշտպա – նութեան համար վերջնական եղրակացու – թեան մը յանգիլ Օգոստոսին : Երկու պա – րապատերազմի մէջ ալ խոստումը իրակա – նացաւ, քանի մը ժամուան տարբերու – թեամբ :

Թէեւ ինը պետութեանց մասնագէտնե – րը տակաւին շատ գործ ունին, Լոնտոնի մէջ ընդունուած սկզբունքները ձեւակեր – պելու համար, բայց Պ· Մենդէս Ֆրանս կը կարծէ թէ Ֆրանսայի երեսփոխանները կրնան վաւերացման խնդիրը քննել ար – ձաքարտէն անմիջապէս վերջ (Նոյ· 3), եւ ճիշդ նոյեմբերի երկրորդ կիսուն :

Ջորս ժամ տեւեց վարչապետին զեկու – ցումը Ազգ· ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին առջեւ : Ունկնդիրները 65 հարցումներ ուղղեցին : Վարչապետին կարծիքով, եթէ Ազգ· ժողովը խորտակէ նոր դաշինքը, այնպէս ինչպէս ըրաւ մի – ացեալ բանակի ծրագիրը, այն առեն եր – կու վտանգներ պիտի ծագին,— կա՛մ Անգլիա եւ Մ· Նահանգները Գերմանիան պիտի վերագինեն առանց Ֆրանսայի հա – ւանութեան ,եւ կամ Մ· Նահանգները պիտի փոխեն իրենց ռազմավարութիւնը , Ֆրանսան լքելով եւ իրենց օդնուական խարխխները կեդրոնացնելով Սպանիոյ , Հիւս· Ափրիկէի, Անգլիոյ եւ ուրիշ եր – կիրներու մէջ : «Այս վտանգը անխուսա – փելի էր արդէն, եթէ անյապաղ նոր բա – նաձեւ մը գտնուած չըլլար Լոնտոնի մէջ :

Դիւրացնելու համար համաձայնութեան վաւերացումը նշանակուած թուականին , վարչապետ յայտնեց թէ Սարի խնդիրը պիտի քննէ Տոքթ· Ադենաուերի հետ, Հոկտ· 20ին, Փարիզի մէջ : Ֆրանսա կ'ուզէ որ այս խնդիրը կարգադրուի Լոն – տոնի համաձայնութեան վաւերացումէն առաջ :

Կը կարծուի թէ Ազգ· ժողովը երկու ե – րեք օր պիտի չարունակէ վիճաբանու – թիւնները, վարչապետին զեկուցումը լսե – լէ ետք : Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ ժողովը հաւանութիւն պիտի յայտնէ, մանաւանդ որ ժամանակ պիտի ունենայ իր վերջնական կարծիքը յայտնելու մին – չեւ Նոյեմբեր, երբ մասնագէտները ա – ւարտած կ'ըլլան իրենց աշխատանքը : Ե – րկուան վիճաբանութիւնը կը չօշափէր միայն համաձայնութեան ընդհանուր գի – ծերը :

Վարչապետը մասնաւորապէս բացատ – րեց թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը ա – ռանց հակակշռի չի ձգեր արեւմտեան Գերմանիոյ վերագինումը եւ թէ անոնց դաղձանք մը չէ Գերմանիոյ յանձնառու – թիւնը՝ բանութեան չդիմելու մասին, վասն զի միւս դաշնակիցները բացորոշ – պէս յայտնած են թէ եա պիտի առնեն ի – րենց եռաշխիքները եւ օդնութեան խոս – տումները, եթէ արեւմտեան Գերմանիան այդպիսի արկածախնդրութեան մը դիմէ, երկրին երկու մասերը միացնելու համար :

Պ· Մենդէս Ֆրանս բացատրեց թէ Լոն – տոնի համաձայնութիւնը կը զօրացնէ Ատլանտեան դինակցութիւնը : Միւս կող – մէ, Ֆրանսա նոր երաշխիք մը կը ստանայ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

•

«ՄԱՐԱՆԱԹԱ»

Կրբնոպլի մեր պաշտօնակիցը, «Լը Տո – ֆինէ Լիպէռէ», կը գրէ թէ «Մարանա – թա» աղանդին հայ եղբայրները եկեղեցի մը կը շինեն Վալանսի մէջ :

Մեկենաս մըն ալ գտած են, այս շինու – թեան համար :

Ֆրեզնոյէն եղբայր մը, Պ· Փիքըր (Պետրոս) Թոզլեան, որ վերջերս Վա – լանս եկած էր, յանձն առեր է հոգալ ծախքերը :

Գետինը գտած է եւ շինութեանց կը հա – կէ Վալանսի եղբայրներուն հովիւը, Պ· ժամ Թէրգեան :

Նոյն աղբիւրէն կ'իմանանք թէ աղանդը ունի 60 անդամներ՝ Վալանսի մէջ :

Շէնքը, որուն կառուցումը սկսած է 4 ամիսէ ի վեր, պիտի պարունակէ ընդար – ձակ եւ լուսաւոր սրահ մը, ինչպէս եւ 2 յարկաբաժիններ որոնք պարտէզին վրայ կը նային :

Ամէն բան վերջացած պիտի ըլլայ եր – կու ամիսէն :

Թերթը «Մարանաթա» բառին իմաստն ալ կը բացատրէ·— «Տէրը կուգայ» : Ու – րեմն «Գալստեան» աղանդ :

Որքան գիտեմ, այդ անուամբ թերթ մըն ալ կը հրատարակուի Հալէպի մէջ , հա – յերէն եւ հայատառ թուրքերէն :

Այս նորահաւատները բաժնուած են ոչ միայն Մայր – Եկեղեցիէն, այլեւ ան – տարանական դաւանանիւէն :

Ուրեմն կը կազմեն անջատ հասարա – կութիւն մը, ինչպէս բողոքականները եւ կաթոլիկները :

Տրամադրութիւն չունիմ վիրաւորելու որեւէ կրօնական համոզում :

Բայց, կարգ մը հարցումներ կը տան – ջեն միտս :

Տակաւին ֆանի՞ կտորներու պիտի բաժ – նուիիմ, արբայութեան ճամբան գտնելու համար :

Առաքելական Հայերը դեռ նոր եկեղեցի մը շինեցին Վալանսի մէջ, ուր չեմ գիտեր ֆանի հոգի կը հաւնդիպին, կիրակի օ – րերը :

Բողոքականները եւ կաթոլիկներն ալ ունին իրենց առանձին եկեղեցիները, սա – կաւաքիւ հաւատացեալներով :

Եւ ահաւասիկ «Մարանաթա»ն, զուտ ամերիկեան արտադրութիւն, որ չեմ գի – տեր ինչպէս հետեր ձգած է մեր գաղու – թին մէջ ալ, դէպի հարաւ :

Իսկ եթէ միւս աղանդներն ալ հաշուէ – իմ,— շաբաթապահ, մորմոնական , մուհամպէթմէ, որոնք աւերներ կը գոր – ծեն Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ ...

Լը Տոֆինէ Լիպէռէ կը գրէ թէ բարե – բարը ծերանոց մըն ալ շինել պիտի տայ , Վալանսի մէջ, 70 անկողիններով եւ թէ գետին կը փնտռեն :

Միակ ատտուածահաճոյ գործը այս պիտի ըլլար : Պայմանաւ որ ոչ թէ «Մա – րանաթա», այլ Հայոց պատմութիւն կար – դան :

Եթէ Հայաստանեայց, կաթողիկէ եւ աւետարանական եկեղեցիները չեն կրցած գտնել դրախտի բանալին, դարերէ ի վեր, Մարանաթան երբեք չի կրնար :

Որովհետեւ, շատ ուշ մնացած է :

Երբ Տէրը եկաւ, ոչ Մարանաթա կար , ոչ ալ··· Ամէնիկա :

Եթէ այսպէս շարունակուի, վաղը «Ռը – բիստոսի վկաներ»ուն մէջ ալ Հայեր պի – տի երեւան :

ՎԱՀԵ

ՄՈԼՈԹՈՎԻ ՃԱՌԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ԿԱՒԱՍԱՒԱՐԿԷ ՓՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԻՐԵԼ ՁՈՐՔ ՄԵԾԵԼՈՒ·— ԻՐ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՒԵԼՑՆԷ ՊԱ – ՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ·— ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԿԸ ԳՏՆԷ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Ե· Մոլոթովի արտաքին նախարարը , Պ· Մոլոթով, որ յանկարծ արեւելեան Պերլին գացած էր առջի օր, ճառ մը խո – սելով Օփերայի մէջ, պարզեց իր կառա – վարութեան տեսակէտները գերմանական հարցին լուծման , Լոնտոնի համաձայ – նութեան եւ ուրիշ խնդիրներու մասին :

Բանախօսութեան առաջին մասը յատ – կացուած էր արեւելեան Գերմանիոյ պա – վարանութեան : Մոլոթով կ'ուզէր համո – զել թէ այդ երկրամասին վարիչ ուժերը ճշմարիտ եւ յառաջդիմական հայրենա – սէրներ են, իսկ արեւմտեան Գերմանիոյ վարիչները կ'ուզեն վերահաստատել նախ – կին կարգուսարքը եւ դինապաշտութիւնը, ինչ որ նոր պատերազմի մը պիտի առաջ – նորդէ եւ կը խափանէ Գերմանիոյ միու – թեան արագ վերահաստատման ճամբա – ները : « Ե· Մոլոթիւնը առաջարկեց Մեծն Բրիտանիոյ, Մ· Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի կառավարութեանց եա քաշել զրաւման զօրքը արեւելեան եւ արեւմտեան Գերմանիայէն : Այդ առթիւ առա – ջարկուեցաւ նաեւ որ չորս պետութիւն – ներն պայմանագիր մը կնքեն, մասնակ – ցութեամբ ժողովրդական եւ դաշնակցա – յին հանրապետութեանց, դերման ազա – կանութեան թիւրն, բնակութեան այրերն եւ ապառազինութեան մասին, երկու երկ – րամասերուն մէջ : Այն առեն այս խնդիրը կապուեցաւ ընտրութեանց եւ հաշտու – թեան դաշնագրին հետ : Այսօր խորհրդա – յին կառավարութիւնը նորէն կ'առաջար – կէ համաձայնութիւն մը կնքել զրաւման զօրքի հեռացման մասին եւ անմիջապէս կարգադրել այս խնդիրը » :

Ապա չօշափելով արեւմտեան Գերմա – նիոյ վերագինման խնդիրը, Մոլոթով յայ – տարարեց :

— « Կարելի չէ թէ ապառազինութեանց կրճատում եւ հիւլէական զէնքերու խա – փանում առաջարկել եւ թէ վերագինել ա – րեւմտեան Գերմանիան, զինուորական համակցութեանց մէջ առնելով զայն : Այդ վերագինումը չի համապատասխաներ Գերմանիոյ միութեան պահանջին : Ջորս պետութեանց պատասխանատուութիւնն է ա – մէն բան բնել փոխադարձելու համար պեր – մանական հարցին լուծումը » :

Եղրակացութիւն,— նորէն ժողովի հր – աւիրել Ջորս Մեծերս :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԻ

Դ՚ք· զիշեր Մարսէյլ հասած է Շ· Նար – դունի, որ ուսումնասիրական պատյա մը կը կատարէր Միջին Արեւելքի մէջ, անց – եալ Դեկտեմբերէն ի վեր, մեծ խանդա – վառութիւն առեղծելով :

Երէկ կէս օրին մեկնած ըլլալով Մար – սէյլէն, Փարիզ վերադարձած կ'ըլլայ այ – սօր :

× Մարսէյլէն հեռաձայնով կը հաղոր – դեն թէ մինչեւ քարափ դիմաւորելու պա – տած էին հեռաւեալ բարեկամները, յա – նուն Շ· Ց· Դաշնակցութեան, Ազգ· Ի – խանութեան, Նոր Սերունդի, Ֆ· Կ· Ֆա – շի, Շ· Մ· Ը ·Մ·ի Համազգա – յինի ·— Ցակոր Պապիկեան , Տօքթ· Սիվրիհիսարլեան, Ա· Պետիկեան, Կ· Փո – լատեան, Ց· Մալաքեան, Ց· Ազատեան , Տոլապաշեան եւ ուրիշ բազմաթիւ ընկեր – ներ եւ բարեկամներ :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԴԱՐՁԸ)

Բ.

Մանուկ Աբեղեանի ուսուցչական–մանկավարժական գործունէութեան հետ սերտօրէն կապուած են իր մի շարք գրական աշխատութիւնները եւ վաստակները։ Դրանք վերաբերում են, առաջին հերթին, հայ լեզուի քերականութեան եւ դիտական հետազօտութեան։

1906ին լոյս ընծայած իր «Աշխարհաբարի հերականութիւնը», *մի հիմնական աշխատութիւն եւ նորութիւն որ ունեցաւ լոյս ընդունելութիւն՝ որպէս հայերէնի ձեռնարկ մեր միջնակարգ դպրոցների համար։ Դրան հետեւեց իր «տարրական հերականութիւնը», ունենալով մի քանի տպագրութիւններ եւ իրրեւ դասագիրք ծառայելով մեր ժողովրդական դպրոցներին։*

Դրանց հետեւեց (1912), *հեղինակի «Աշխարհաբարի շարահիւսութիւնը» (սինտաքս), իր տեսակում առաջինը — եւ միակը մինչեւ այսօր —, անկերպարան — ցելին հայ քերականական գրականութեան մէջ։ Աշխատութիւնն օժտուած է բազմաթիւ օրինակներով եւ նմոյշներով՝ առնուած մեր ընտրելագոյն հեղինակների երկերից։ Յատուկ է մեր միջնակարգ դպրոցների բարձր կարգերի, ինչպէս նաեւ բարձրագոյն վարժարանների հայերէնի ուսման։ Եւ առհասարակ մեր լեզուի դիտական եւ դիտակցական ուսումով հետաքրքրուղ ամէն անհատ — ուսուցիչ, դպրագէտ, հրապարակագիրը եւ այլն — կրցան մեծապէս ձեռք բերել։*

Մանուկ Աբեղեանի այդ կարգի լեզուական – քերականական աշխատութիւնների թագն ու պսակը կազմում է իր «Հայոց լեզուի տեսութիւնը» հոյակապ գործը (1931)։ Ինչպէս վերնագիրն արդէն ցոյց է տալիս, մեր արդի աշխարհաբարի քն – նական քերականութիւնն էապէս աշխատութիւնը, որ տեսական հետազօտութեան առարկայ է դարձնում առհասարակ լեզուն եւ մասնաւորապէս հայ լեզուի հի – մունքները եւ կոչուած է լուսաղբիւր ցոյցը լինելու համալսարանական ուսում – նասիրութեան եւ առհասարակ ամէն մի մտաւորականի եւ ուսուցչի համար։

Ինչ որ կարելի է ասել գրանից առաջ (1866) Հ. Ա. Այտընեանի եւ Մ. Աբեղեանի լոյս ընծայած «Քննական հերականութեան արդի աշխարհաբար լեզուի» աշխատութեան ընդարձակ ներածութեան մասին, նոյնն ասել պէտք է նաեւ Մ. Աբեղեանի «Հայոց լեզուի տեսութիւն» գործի մասին։ Առաջինը՝ յատկապէս մեր արեւմտեան աշխարհաբարի, իսկ երկրորդը՝ արեւելեան աշխարհաբարի մասին։ Մնայուն եւ կոթողական գործեր՝ և՛ մէկը, և՛ միւսը։

Մ. Աբեղեանի այս մէկ գլուխ – գործը, որ վաղուց սպառած է եւ նոր տպագրութեամբ լոյս չէ տեսած, դժբախտաբար չատ քիչ ծանօթ է առհասարակ, իսկ արտասահմանում՝ գրեթէ բոլորովին անծանօթ է մնացած։

«Այս աշխատութիւնը», գրում է հեղինակը *նախ իր գործի յառաջաբանում, «վաղուց պատրաստուած էր եւ 1922 – 1923 թ. մեզ վերամշակուած» ։ Գրքում, կարդում ենք չարունակութեան մէջ, «բաւական տեղ է տրուած ընդհանուր լեզուաբանական գիտելիքներին, որոնք իմ կարծիքով անհրաժեշտ են հայերէնի գիտական ուսումնասիրութեան համար »։*

Այստեղ դժբախտաբար կարելի չէ համապատասխան կանգ առնել այդ աշխատութեան վրայ։ Առաջ բերենք գոնէ գլխաւոր մասերի վերնագրերները որոնցմով ընթերցողը թերեւս մի մօտաւոր պատկեր կազմէ ամբողջութեան մասին ։—

Ներածութիւն, ուր խօսւում է առհասարակ լեզուի եւ յատկապէս լեզուի գիտութեան մասին։ Երկրորդ՝ հնչարանութիւն։ Երրորդ՝ Խմաստաբանութիւն կամ բառերի նշանակութեանց մասին ուսումունք։ Չորրորդ՝ Բառակազմութիւն ։ Հինգերորդ՝ Ձեւաբանութիւն ։ Դրանց անբաժան մասն է կազմում լեզուի Շարահիւսութիւնը, զոր հեղինակն ուելի առաջ մի առանձին աշխատութեան նիւթ է դարձրել, ինչպէս տեսանք արդէն ։

Այս ընդհանուր, համապրական գործի – րից զատ՝ Մ. Աբեղեան առանձինը, մեծ նպաստութիւնների մէջ չօչափում է լեզուի մասնագիտական խնդիրներ,— աշխարհարարի հոլովները, բայերի խոնարհումը եւայլն ։

Մանուկ Աբեղեանի լեզուական – քերականական աշխատութիւնները մեծ մասով աշխարհարարի մարդին են վերաբերում ։ Դասատանդելով դպրոցներում, նաեւ ուսուելարար հին հայերէնը, գրաբար լեզուին, նա կազմել եւ լոյս է ընծայել նաեւ Գրաբարի քերականութիւնը, որ լոյս է տեսել կրկնակ տպագրութեամբ եւ ծառայել է իրրեւ դասագիրք էջմիածնի ճեմարանում եւ յետոյ Երեւանի համալսարանում ։

Մի կարեւոր չափով լեզուական եւ որոշ չափով գրական աշխատութեան հանգամանքն ունի հեղինակին «Հայոց լեզուի Տարաչափութիւն» գործը (1933)։ Ինչպէս «Հայոց լեզուի տեսութիւնը», նոյնպէս «Տարաչափութիւնը» զոր Մ. Աբեղեան գրել է Թիֆլիս եղած ժամանակ, լոյս են տեսած Մելքոնեան Ֆոնդի հրատարակութեանց չարքում եւ բռնում են պատուաւոր տեղ վերջիններիս մէջ ։

Խիստ արժէքաւոր եւ իր տեսակում եզակի մի գործ, որ հանդամանօրէն ու քննական ոգով ներկայացնում է արդի հայ բանաստեղծական արուեստի տեսութիւնը։ Մի անհրաժեշտ ձեռնարկ եւ ուղեցոյց, որից մեծապէս օգտուել կարող են հայ բանաստեղծները եւ ուսուցիչները ։

« Մեր դպրոցներից եւ սկսնակ բանաստեղծներից ոմանք, կարդում ենք հեղինակի յառաջաբանում, նոյնպէս եւ մի քանի հրաժշտագէտներ զանազան ժամանակներում, նկատել են ինձ՝ խնդրելով ցոյց տալ իրենց մի գիրք, որի մէջ բացատրուած լինէին Հայոց լեզուի տարաչափութեան սկզբունքները։ Յատկ սրան չեմ կարողացել բաւարարել նրանց։ Այդպիսի հարցասէրների համար, կարծում եմ, պիտանի կը լինի այս գիրքը»։

Շատ պիտանի աւելցնենք մենք ։

Հեղինակը բնականաբար նկատի ունի մեր արդի ամբողջական լեզուն՝ իր երկու ճիւղերով, բովանդակ աշխարհաբարը ։ Մոռացութեան չէ տրուած նաեւ գրաբարը, որչափ որ մեր հին մատենագրութիւնը նիւթ է մատակարարում տրուած հարցի լուսաբանութեան համար ։

Իւ այս աշխատութեան մէջ Մ. Աբեղեանն տեսական հետազօտութիւնները եւ եզակացութիւնները հիմնում է բազմաթիւ նմոյշների վրայ՝ առնուած մեր ա – բեւելեան եւ արեւմտեան բանաստեղծներից, այլեւ հին մատենագրութիւնից ։ Այդ բոլոր օրինակներով «Տարաչափութիւնը » մի առ մի եւ ամենայն մանրամասնութեամբ պարզում է հայ բանաս – տեղծութեան մէջ կիրառուող տարաչափական կանոնները եւ սկզբունքները ։

Լեզուական – քերականական մարդին վերաբերեալ մի քանի ուրիշ՝ աւելի մանր աշխատութիւններ եւս ունի Մ. Աբեղեան։ Այսպէս՝ տակաւին 1920 թուին, Հայաստանի Հանրապետութեան օրով եւ կառավարութեան յանձնարարութեամբ, նա կազմել էր « Ռուս – հայերէն ռազմական բառարան», որ լոյս տեսաւ տարիներ յետոյ միայն (1925)։ Ինչպէս այն ժամանակ, այդպէս նաեւ այնուհետեւ ու մինչեւ օրս, զործածական հայերէն, ռազմական չատ գործածուած բառեր ու բառեր այդ բառարանից են առնում իրենց սկիզբը ։

Յիշատակենք նմանապէս, որ Մ. Աբեղեանի առաջին՝ երիտասարդ օրերի լեզուական աշխատութեանց չարքին է պատկանում եւ « Հայոց լեզուի ուղղագրութիւնը » գործը (1892)։ Իր մատենագրութեան առարկաներից մէկին է եղած սկզբից՝ հանրամատչելի օժանդակ ձեռնարկներ միջոցով դիւրացնել մայրենի լեզուի քերականութեան եւ ուղղագրութեան ուսումը ։

Նոյն այդ մատենագրութեան արդիւնք էր գործել , որ չատ տարիներ յետոյ նա մշակեց եւ լոյս ընծայեց «ուղղագրական յօդուածները» գրքոյկը (1908), որ աւելի ծանօթ է իր «Գայլ եւ գայլի պատահարներ» ենթավերնագրով ։ Հայաստանի խորհրդայնացումից յետոյ պարկեշտօրէն մի խումբ ուսուցիչներ Թաւրիզում վեր – հրատարակեցին այդ գրքոյկը ։

Գործել նոյն նկատումով էր, եւ նոյն տարիները, որ Մ. Աբեղեանի, Մ. Մա – ծենեանի եւ տաղերս առորագրողի միասնական ջանքերով հրատարակ եկան եւ լոյս ընդունելութիւն գտան «Գրապէտ» վերնագրով ուղղագրական ձեռնարկի եւ – րեք պրակները։ Տարրական դասընթացքին յատուկ եւ ձեռագիր տպատառերով , որոնց մայրերը մենք պատրաստել էինք տուած Լայպցիգում ։

Այս կապակցութեամբ բնականաբար ասել է պակաս եւ 1922ի Հայաստանում պարտադրուած բոլշեւիկեան «ուղղագրութեան » հարցը, զոր օրուան իշխանաւորները եւ նրանց տէրերը նենգութիւնը եւ խարդախութիւնը, բայց նաեւ ճարպիկութիւնն ունեցան Մանուկ Աբեղեանի անուան հետ կապելու։ Այնուան հետ մի վատատեսութիւն մարդու, որ իր բովանդակ կեանքը ի սպաս դրած էր հայ լեզուին եւ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՐԷԿ ԵԻ ԱՅՍՕՐ

●

ՄՄԲ.— Տեղական թերթի մը մասնաւոր թղթակիցը վերջերս պտոյտ մը կատարեց Հնդկաստանէն մինչեւ Միջին Արեւելք, հասնելով Սուրիա, Լիբանան, Երուսաղէմ եւն։ Ստորեւ կ'ամփոփենք Եգիպտոսի նուիրուած մասը ։—

Զբօսաշրջիկները որոնք դադրած էին առնել մը ի վեր այցելել մեծ բուրգերու աշխարհը, վերսին սկսան տեսնել ուղեւորու կռնակը, ընկերակցութեամբ իրենց պատկերահաններուն եւ փոքրիկ Արաբներուն։ Ցնցոտիապատ այս Արաբները ամրողջ օրը կը բաւականանան կանչերի կտորով մը։

Եգիպտոսի Սֆինքսը իր դէմքը դէպի Ասիա եւ Ափրիկէ դարձնելէ ետք, այսօր կը նայի դէպի Ամերիկա ։

Սուէզը «գրաւողներու» մեկնումին կը զուգադիպի բազմաթիւ զբամատէրներու եւ շահագէտներու խուժումը դէպի Եգիպտոս։ Եւ այնքան բազմաթիւ են անոնք որ դժուար է տեղ գտնել պանդոկներուն մէջ, իսկ մեծ թիւով կիսատարտ չէնքերը կը մնան իրենց վիճակին մէջ։

Քաղաքակրթութեան հին կեդրոն մը եղած է Եգիպտոս, տալով Եւրոպային ռոմանի սկզբունքները , երկրագործութեան բանաւոր դրութիւն մը, ճարտարապետութիւն մը եւայլն։ Ազգութանդրեան ամրողջ ուժ զար մշակոյթի եւ առեւտուրի համաչխարհային մայրաքաղաքն եղած է։

Միջնաբերդին մէջ որ կը տիրապետէ Գահիրէի վրայ, իր քարէ բարձրութիւն – ներով, ապրեցան մամլուք իշխանները երեք հարիւր տարի։ Այս չէկ եւ կապոյտ աչքերով իշխանները իրենց պերլները կը բերէին Լիբանանէն եւ Կովկասէն։ Այդ թուականներուն կարաւանները տեւականօրէն չարժման մէջ էին, իսկ նաւերն ալ մշտում կուտային առեւտուրին՝ Հնդկաստանի հետ։ Այն տանն աւելի չատ հարստութիւն կար Գահիրէի մէջ քան Պագտատի։ Այս միջնաբերդը ներկայիս պատմական յիչատակարան մըն է, իսկ անոր մօտ գտնուղ համալսարանը ամէն նէն նշանաւորն է իսլամ աշխարհի՝ թէեւ Եգիպտացիներու 75 տո հարիւրը անգրագէտ է։ Համալսարանը ունի քսան հազար ուսանող ։

Միջին դարէն ի վեր ուսման մեթոտները չեն փոխուած։ Պէտք է Գուրանը գոց սորվիլ ինչպէս եւ ներկայ դիտութիւններու դործերը ։

Հին Եգիպտոսը մեծ հակասութեան մէջ է արդի Եգիպտոսին հետ։ Կրօնական մո–

դրականութեան ։ Ան խօսքով եւ գործով բազմաթիւ ապացոյցներ էր տուած, թէ անկարելի է որ համաձայն լինէր բոլշեւիկեան մի այդպիսի բարբարոս պարտադրանքի եւ ամբարդի բռնապետութեան ։

Բայց այդ ամէնի մասին տանձին, մի ուրիշ անգամ ։

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

Այդ աւանդը կնքուած ծրարի մը մէջ պրուած իր կտակն էր ,որ տասն օր եռքը պիտի պրկուէր իր ընտանիքին։ Յաջորդ օրը երկուքն ալ ղէպի Ուրֆա ճամբայ ինկան Տիգրանակերտ երթալու համար ։

Հալէպի ոստիկաններուն ընկերակցութեամբ օր մը վերջ Ուրֆա հասած էին ։ Սակայն տեղին ոստիկանապետը հոն ա – ռարկած է թէ «Հալէպի ոստիկանները իրաւասու չեն Ուրֆային անդին անցնելու. թէ Զօհրապն ու Վարդգէսը տանելու յատկացուած ոստիկանները 15 օրէ ի վեր Տիգրանակերտէն հոն եկած կը սպասեն առնոց գալուն, դուք պարտաւոր էք յանձնել զանոնք»։Ուրֆայի ոստիկանները ճամբայ կ'ելլեն Զօհրապի ու Վարդգէսի հետ, դէպի Տիգրանակերտ, սակայն հասդիւ քառորդ ժամ հեռացած Ուրֆային , աւտոգաիտուխ մը կը կանչ անոնց ճամբան։ Զօհրապ ու Վարդգէս դնդակահար կ'ելլեն ։

Հալէպի պաշտօնեաները ցաւով կը պատմէին թէ այս առթիւ արուած տեղեկագիրը խօսք կ'ընէր մեռյն «կատղի ձիերէն մէկուն սատկած ըլլալու» մասին։

Սպաննուած Զօհրապն ու Վարդգէսը կը նեսուին Տիգրանակերտի ճամբուն վրայ ձորի մը մէջ։ Յանկարծական մը նպատակ ունի այդպէս գայլերու եւ վայրի կենդանիներու »։

Ալէմտար

★

Ծանօթ Իթթիհատական Ֆալիհ Բէյին, որ իր յուշերը գրած էր «Միլիյէթ»ի մէջ, « Ջիթեներաց լիտ » (Ջէյթին Տաղը) խորագրով, իր ուզածին պէս մեկնելէ ետք հայ ժողովուրդին կոտորումը, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը գրէ Զօհրապի եւ Վարդգէսի սպանութեան մասին։ (Ինք Հալէպ կը գտնուէր այդ միջոցին)։—

Չորրորդ բանակի հրամանատար ճէմալ փաշան միշտ կը կրկնէր ։

— *Տարագրուող Հայերը ինծի չանձնէք, ես պատրաստ եմ պիտի բնակեցնեմ ։*

Ան կը կարծէր որ Հայերը Սուրիոյ մէջ վնասակար չեն կրնար ըլլալ ։ Իր բուն նպատակը, աւելի ճիշտը այս էր · վնասակար հայ մեծամասնութիւնը վերածել անվնաս փոքրամասնութեան ։

Սուրիոյ ներսերը ցրուելիք Հայերուն արաբական մոլեռանդութեան դէմ դուրս ծածուկիք ուժ մը ըլլալուն կը հաւատար ճէմալ փաշան, ինչպէս Չէրքէզները եւ Քիւրտերը։ Մինչեւ անդամ Հայերը հողի ու տունի տէր ընելով խլամացնելու համար կազմուած էր առանձին մարմին մը։ Անդամ մը այդ մարմինը իմ սենեակիս մէջ ժողով դումարեց, սակայն չուտով թուլցաւ ։

ճէմալ փաշայի այս քաղաքականութեան կողմնակից էր Թալիւէ Էմիր Հանըմ։ Պէհա Շաքիր եւ ընկերները սակայն, ճէմալ փաշան կը մեղադրէին ։

Ուր որ Հայերը ապստամբութիւն մը մղէին, սաստիկ կը պատժուէին, բայց զգթող կարաւանները որեւէ յարձակման չէին ենթարկուեր։ Մինչեւ անդամ, Ա – մանայի ճամբուն վրայ յարձակում զորձող քանի մը Թուրքեր մահուան դատապարտեցան ։

ճէմալ փաշա Պոլսէն Վանի(?) Պատերազմական Ատեանը ղրկուող Զօհրապն ու Վարդգէսը ապատելու համար Թալէաթ փաշայի հետ երկար բանակցութիւններ ունեցաւ։ ճէմալ փաշա կ'սէր ·

— *Զգեցէք ասոնք, Լիբանան ղրկեմ, ոչ մէկ վնաս կրնան ունենալ մեզի։*

Թալէաթ փաշա պատասխանելով կը յայտնէր որ Զօհրապ եւ Վարդգէս վճռանգուած չեն եւ նոյն իսկ կ'ապահովի ցնէր այդ մասին ճէմալ փաշան եւ կ'ըսէր ·

— *Անդամ մը մինչեւ դատարան երթալնին լաւ է, դուք ձեր քով մի պահէք, ղրկեցէք, վերջը դիւրին է։*

ճէմալ փաշա, Թալէաթ փաշայէն եկող վերջին «չիֆրը» հետապիրը, Պարոն Օթէլի վարի սալօնին մէջ ցոյց տուաւ Զօհրապի եւ Վարդգէսի։ Զօհրապ հետապիրը կարդալուն պէս սկսաւ լալ։ Վարդգէս դրան առջեւ իմ վիզս փաթթուեցաւ եւ բաւ ·

— *Չիս ,ինչ որ է վնաս չունի, ղրկեցէք, սակայն գոնէ այս մարդը (Զօհրապը ակնարկելով) մի ղրկէք ։*

(31)

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

լուանդութիւնը զուգընթաց կը քալէ ազ – գային հակումներուն հետ :

« Օտարականը» թշնամին է : Ինչպէս որ ամէն բան որ դուրսէն կուգայ :

Նեղոսին ափը հողի նեղ շերտը չատ արգասաբեր է :

Մէկ դար առաջ եգիպտոսի ժողովուրդը չորս միլիոն էր, այսօր քսան միլիոն է, որու չորս հինգերորդը այսօր կ'ապրի օ– րական 180 ֆրանքով :

Յեղափոխական խորհուրդին առջեւ դր– ուած ծանրակշիռ հարցերէն մէկն ալ երկ– րին բազմամարդութիւնն է : Ան կ'աշխա– տի լուծել այս հարցը ընկերային բարե – նորոգումներով եւ միջազգային դործակ– ցութեամբ, որով պիտի կրնայ ստանալ իր պէտք ունեցած վարկերը, իր թումբերուն չինութեան եւ երկաթի ու քարիւղի ճար – տարարուեստի զարգացման համար :

Առանցքէ զատ ուրիշ ճամբայ մըն ալ բայ է, ծաւալում դէպի Ափրիկէի խորերը :

Արքայական նախկին դրօսանուէրն դէմ, Նեղոսի միւս ափը, կը գտնուի քալէ չի – նուիթին մը, որ կը բարձրանայ տեսակ մը մինարէի վրայ : Հոն առաւօտ ֆարուք թագաւորը կ'ընդունէր իր հիւրերը, իսկ ներկայիս Յեղափոխական Խորհուրդին տեսական կեդրոնատեղին է :

Չինուորական խորհուրդին տասներկու ապաներէն ոմանք նախապար են այսօր, թէեւ մեծամասնարար կը տոանան իրենց թոշակ ամսական յիսուն հազար ֆրանք : Չինուորական խորհուրդը իրենց նեցուկ ունի 700 ազատ սպաներու կազմակերպու– թիւնը որոնք գլխաւոր պաշտօնները կը դրաւեն բանակին մէջ : Բանակը արդիա –ցած եւ բազմացած է 2 տարիէ ի վեր, առաջնորդութեամբ գերման նախկին ըս– պաներու, որոնք կը վարեն քանի մը գին– արան եւ օդանաւային գործարաններ :

Չինուորական խորհուրդէն զատ, կան երկու բանուորական ընկերութիւններ մէ– կուկէս միլիոն անդամներով — փոխա – դրութեան դաշնակցութիւնը եւ Գարձա – ման բանուորները :

Հողային բարեփոխման օրէնքը ստիպ – ողաբար կը գործադրուի : Պետութիւնը ապագնացուց հողերուն մէկ վեցերորդը, սակայն միայն մէկ տարուընդ կրցաւ բաժնել : Կը փորձեն տեղծել տեւական – րի մեծ շարժում մը :

Եգիպտոս կրնայ կարեւոր դեր մը կա – տարել իր աշխարհագրական դիրքով :

Ճամբորդին աչքին կը պարնին բարձր շէնքերը, եւ նոր շինութիւնները : Շատ դրամ կայ, սակայն չեն երեւար հարըս – տութիւնները Հայերուն եւ Լիբանանցի– ներուն եւ ուրիշ այլազան տարրերու : Շատեր կը մտածեն թէ շինութիւնը միակ միջոցն է ապահովելու համար հարստու– թիւնը : Երկիրը բաւարար քարիւղ ունի իր պէտքերուն համար :

Անգլիացի պինուորները կ'երեւան տա – կաւին իրենց կառքերով, միշտ պատ – բաստ՝ հեռանալու համար Սուէզէն :

— « Այն որ Սուէզ իր ձեռքն ունի, աշ– խարհի ափն է : Միջին Արեւելքի պաշտ– պանութեան կեդրոնը հոս է, եւ այդպէս ալ պիտի մնայ, մեզմով կամ առանց. մե– զի» կ'ըսէ անգլիացի պնդապետ մը :

ՏՈՄՍԵՐ

ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ...

★

Ամերիկեան թերթի մը մնայուն աշխա– տակիցներէն մէկը, կը գրէր.

—Այլընհառաջ մտաւորական մէկը չէ. Լրագրողը, կասկածի տակ կը դնէր նոյնիսկ Միացեալ Նահանգներու նախա – գահին «պատասխանատուութիւնը » :

Նոյն թիւին մէջ, հասարակ մահկանա – ցու մը, կարծեմ եւայլ տղայի, չատ գոհ չէ որ Պ. Այլընհառաջը, Հոլիուտէն, յայտնի դերասան մը Ուոշինկթըն տարած է, որպէսզի իրեն տորվեցնէ բեմական կարգ մը չնորհալի շարժուձեւեր, որոնց պէտք կ'ունենայ ինք, երբեւ նախագահ, երբ հանրութեան կը ներկայանայ, հե – ռանկարին վրայ : Ազնուափայլ եւայեկա– նը դիտել տալէ եաք թէ նախագահը պէտք չունի բանապրօսիկ ձեւեր ընդօրինակելու, կ'աւելցնէ թէ ինք կը նախընտրէ Թրումը– նի բնականութիւնը :

Կը յիշեմ, Անգլիոյ գրական անդաստա– նին վայելուն ատեղերէն մէկին ալ, Հ. Ճ. Ուելս, պատերազմի օրերուն կը գրէր թէ «Զըրչիլ պատմութիւն չի պիտեր եւ տը– պէտ մարդուն մէկն է» :

Գրագէտը, ամէն ուրբաթ կէսօր, այդ « տպէտ » մարդուն հետ կը ճաշէր եւ ա – նոր ամէնէն մտերիմ բարեկամներէն մէկն էր, մինչեւ իր մահը :

Իր եղբայրակիցը, Ճորճ Պերնըրտ Շօն բան մնացա՞ծ է որ չգրէր՝ ատոր, անոր դէմ :

Պարոն Այլընհառաջի դատը պաչտպա– նելու համար չէ որ կը գրեմ այս տողերը : Բերանս կայ ուրիչ ձիւթ մը :

Հայ լրագրող մը կրնա՞յ արեւէ առնն, համարձակութիւնը ունենալ այսքան ջախ– ջախիչ յայտարարութիւն մը ընելու, օրի– նակ, Սկիւտարի Ենի Մահալլէ Թաղին հոգաբարձութեան պնուաչուք առնող պետին դէմ :

Հայերէն թերթի մը գրական քննադա– տը կրնա՞յ յայտարարել թէ յայտնի վի– պասան Քերթէնքելէ գրականութենէ բան չի հասկնար ...

Երաժշտութենէ հասկցող մէկը կրնա՞յ իր նախասիրած լրագրին մէջ գրել թէ դաշնակահար Տոմաթէսեան՝ Շուման, Շուպէրթ կամ Մոցարտ նուագել չի գի – տեր ...

Նկարչական արուեստին ծանօթ մէկը կրնա՞յ ըսել թէ նկարիչ Քելիփեթինեան, իրականին մէջ, նկարաբար մըն է ...

Վաւերական բանաստեղծ մը կրնա՞յ չհաւնիլ անվաւեր քերթողի մը ստանա – ւորներուն ...

Կարելի՞ է, օրինակ, այս թերթին մէջ գրել թէ ամէն յօդուած գրող՝ անպատ – ճառ մտաւորական մէկը չէ ...

Աստուած ողորմի այն հերոսին որ պի– ոլ համարձակէր, բարեմտօրէն ու ան – կեղծօրէն, իր անուն դնել այս տեսակ յայտարարութեանց տակ :

Ամէնէն առաջ իրեն դէմ պատերազմ կը յայտարարեն քննադատուած անձին հա – մակիւղներն ու համաքաղաքացիները :

Մենք այսպէս ենք, դիւրագրգռած ու նեղ– լեռնտուած :

Ամերիկեան թերթի մը մնայուն աշխա– տակիցներէն մէկը, կը գրէր.

—Այլընհառաջը մտաւորական մէկը չէ. Լրագրողը, կասկածի տակ կը դնէր նոյնիսկ Միացեալ Նահանգներու նախա – գահին «պատասխանատուութիւնը » :

Նոյն թիւին մէջ, հասարակ մահկանա – ցու մը, կարծեմ եւայլ տղայի, չատ գոհ չէ որ Պ. Այլընհառաջը, Հոլիուտէն, յայտնի դերասան մը Ուոշինկթըն տարած է, որպէսզի իրեն տորվեցնէ բեմական կարգ մը չնորհալի շարժուձեւեր, որոնց պէտք կ'ունենայ ինք, երբեւ նախագահ, երբ հանրութեան կը ներկայանայ, հե – ռանկարին վրայ : Ազնուափայլ եւայեկա– նը դիտել տալէ եաք թէ նախագահը պէտք չունի բանապրօսիկ ձեւեր ընդօրինակելու, կ'աւելցնէ թէ ինք կը նախընտրէ Թրումը– նի բնականութիւնը :

Կը յիշեմ, Անգլիոյ գրական անդաստա– նին վայելուն տասներէն մէկին ալ, Հ. Ճ. Ուելս, պատերազմի օրերուն կը գրէր թէ «Զըրչիլ պատմութիւն չի պիտեր եւ տը– պէտ մարդուն մէկն է» :

Գրագէտը, ամէն ուրբաթ կէսօր, այդ « տպէտ » մարդուն հետ կը ճաշէր եւ ա – նոր ամէնէն մտերիմ բարեկամներէն մէկն էր, մինչեւ իր մահը :

Իր եղբայրակիցը, Ճորճ Պերնըրտ Շօն բան մնացա՞ծ է որ չգրէր՝ ատոր, անոր դէմ :

Պարոն Այլընհառաջի դատը պաչտպա– նելու համար չէ որ կը գրեմ այս տողերը : Բերանս կայ ուրիչ ձիւթ մը :

Հայ լրագրող մը կրնա՞յ արեւէ առնն, համարձակութիւնը ունենալ այսքան ջախ– ջախիչ յայտարարութիւն մը ընելու, օրի– նակ, Սկիւտարի Ենի Մահալլէ Թաղին հոգաբարձութեան ատենապետ առնող պետին դէմ :

Հայերէն թերթի մը գրական քննադա– տը կրնա՞յ յայտարարել թէ յայտնի վի– պասան Քերթէնքելէ գրականութենէ բան չի հասկնար ...

Երաժշտութենէ հասկցող մէկը կրնա՞յ իր նախասիրած լրագրին մէջ գրել թէ դաշնակահար Տոմաթէսեան՝ Շուման, Շուպէրթ կամ Մոցարտ նուագել չի գի – տեր ...

Նկարչական արուեստին ծանօթ մէկը կրնա՞յ ըսել թէ նկարիչ Քելիփեթինեան, իրականին մէջ, նկարաբար մըն է ...

Վաւերական բանաստեղծ մը կրնա՞յ չհաւնիլ անվաւեր քերթողի մը ստանա – ւորներուն ...

Կարելի՞ է, օրինակ, այս թերթին մէջ գրել թէ ամէն յօդուած գրող՝ անպատ – ճառ մտաւորական մէկը չէ ...

Աստուած ողորմի այն հերոսին որ պի– ոլ համարձակէր, բարեմտօրէն ու ան – կեղծօրէն, իր անուն դնել այս տեսակ յայտարարութեանց տակ :

Ամէնէն առաջ իրեն դէմ պատերազմ կը յայտարարեն քննադատուած անձին հա – մակիւղներն ու համաքաղաքացիները :

Մենք այսպէս ենք, դիւրագրգռած ու նեղ– լեռնտուած :

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՔԱՂԱՔԸ ԿԱՐԻՆ

★

ՄՄԲ.— Աբէնթի Վիմա թերթին թղթակիցը, որ վերջերս էրզրում գացած էր ռազմախորհներուն հետեւելու համար, հե– տեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ յօդուածաշարքի մը մէջ.—

Էրզրում տաշտագէպօրէն օտարներ եւ մանաւանդ օտար լրագրողներ կը տեսնէ : Եւ ասիկա տեղ համար՝ որ քաղաքը եւ ամբողջ շրջանը՝ մինչեւ Թուրքիոպիա ահմանները — որ էրզրումէն 70 քլմ – մեթր հեռու կը գտնուի — «արգիլուած գօտի» հռչակուած է, իր ռազմավարական հսկայ կարեւորութեան եւ հոն չինուած մեծ ամրութեանց համար : Եւ երբ երեք օր մնալու համար հոն հասանք՝ բնակիչ– ները — 55 հազարի կը հասնին — զար – մանքով կը դիտէին դիրենք եւ իրենց քաղաքը, որուն պատմութիւնը դարերու խորքին մէջ կը կորսուի : Այնպէս կ'երե – ւի՝ թէ անոր առաջին բնակիչները Հա – յերն էին, որ զայն կը կոչէին Կարին, Կարնոհան կամ Կարին —Գալա, զոր արար աշխարհակիրները ազատագնով Կալիկա– լա դարձուցին : Հին Հելլէնները զայն կը կոչէին Կարինիթիտա, Հռոմայեցիք՝ Արքա Ռոմանորում եւ Բիւզանդացիք՝ Թէոդոսիուպոլիս : Թուրքերը որ զայն կը– րաւեցին 1201ին, զայն կոչեցին Էրզէն էր Ռում՝ որ կը նշանակէ՝ Հռոմայեցիներ – րու քաղաք :

Էրզրում կարճ առեն մըն ալ ինկաւճեն– կիզ Խանի եւ Լէնթիմաւրի ճեռքը : Քաղա– քը երկու անգամ կործանեցաւ երկրաչար– ժէն եւ երեք անգամ ալ գրաւուեցաւ ռու– սական բանակին կողմէ, 1828ին, 1878ին եւ 1916ին : 1878ին Ռուսերը էրզրում մը– տան հաչտութեան դաշնագրէն առաջ թէ– եւ չատ չանացին, բայց կրցան գրաւել միայն Ալիղիկի բերդը, որ քաղաքէն դուրս կը գտնուի : Ալիղիկի մօտ — որուն աւերակները դեռ մինչեւ այսօր կան — չինուած է մեծաչուք յուշարձան մը, ի յիշատակ ռուսական զօրքին դէմ թուրք բանակի եւ ժողովուրդի ցոյց տուած բու– ռըն դիմադրութեան :

Այսօրուան էրզրումի «աեսարժան » – ներէն մէկն ալ Հարիւր տարեկան Նէնէ Խաթունն է, որ կը բնակի թուրք կառա – վարութեան կողմէ իրեն նուիրուած տան մէջ : Խաթուն, Ալիղիկի ճակատամարտէն միակ վերապրողն է եւ կ'ըսուի թէ իր ձեռքով քանիսակ մը Գազաք սպաննած է :

Էրզրումի տեսարժան միւս վայրերն են 83 մզկիթները — որոնց բակերուն մէջ կը նտաին ու տրեւ կը ծծեն ալեւոր Միւսիւլ – մաններ — եւ իր ջրանցքները :

Այս ջրանցքները չեն նմաներ Վենետիկի այնքան երգուած ջրանցքներուն, թէեւ տունք ալ անոնց պէս ջուրով լեցուն են : Մէկ տարբերութեամբ սակայն : Էրզրու– մի ջրանցքները լեցուն են ապտուտ ջուրե – րով եւ աղբերով՝ որ կուգան տուներու կոյուղիներէն : Կարելի է ըսել՝ թէ քա – գաքի գոհերն են, սակայն բայ վիճա – կի մէջ : Առաւօտուն — իրիկունը կծու ցուրտ կ'ընէ բոլոր կենդանիներուն հա – մար— առանց կոնտալի այս ջրանցքնե – րուն տակ կը թոխին հազարաւոր ճանճեր, ամէնէն պզտիկներէն մինչեւ ասկեղոյնի զարնողները եւ միւս խաշրկիկ սեւերը : Բայց ճանճեր կան այս քաղաքին բոլոր կողմերը եւ այնքան առատ, որ մեր խում– բէն միշտ սրամտութիւն ընել ուզող մէկը անդադար կ'ըսէր, թէ աշխարհի բոլոր երկիրներէն ուր Տի – Տի գործածուեցաւ, ճանճերը էրզրում գաղթած էին :

... Էրզրումի շրջանը ամբացուած է, նախապէս զարմանալի կերպով : Շրջակայ բոլոր բլուրները լեցուն են ամրութիւն – ներով եւ բերդերով եւ գաշտերը՝ զօրա – նոցներով ու օդակայաններով, մինչ ամ – բողջ շրջանը կը ճեղքուի ահագին ճամբա– ներով որ տարդի խիտ ատաչն մը կը կազմեն : Ճանկարծ կը տեսնուին կատա – րելագէտ գօղարիտած զօրանոցներ, հը – րետանիի արդելք, մթերանոցներ, և վայրէջ– քի դետիններ, մինչ հազարաւոր գինուոր– ներ — բուսական ծոյներու պէս հանդիպե – ցանք, դլխաւորաբար Պոլսէն — կը շրջա– գային ամբողջ շրջանին եւ էրզրումի մէջ :

Իր արեւելեան յատկանիշը դեռ կը պա– հէ այս քաղաքը, ուր քօղերով դէմքերը ծածկած չատ մը կիներ կը շրջագային : «Գալաբըմ»ներ եւ վանդակապատ պա – տուհաններով հնամեայ տուներ, եզան սայլեր եւ ուղտերու կարաւաններ իր յատկանշական երեւոյթներն են : Եւ երե– կոյեան, մինչ կիները իրենց տուները կը փակուին, այրերը սրնեմա կամ սրճարան (քաֆէ աման) կ'երթան : Այս վայրերը, իրական բաթակոկներ են, ուրեր բեմ մը, տավուլ – զուռնայով երկու երեք նուա – գածուներ եւ հինգ կամ վեց արուեստա – գիտուհիներ : Երբ ներկայացման ժամը գայ, անոնք ներս կը քաչուին եւ ապա մէկիկ – մէկիկ բեմ կուգան ամաչելներ երգելու կամ պարտադրաբար պարելու հա – մար : Հանդիսականները, լուրջ ու ան – խօս, կը հետեւին՝ վոդկա խմելով եւ ա – նանց ծախահարելու, ուղելով ցոյց տալ՝ թէ իրրեւ տղամարդ այնքան լուրջ են, որ կինոջական պարտեզ եւայլն, չեն տղ – գուելը

Վոդկան, էրզրումցիներու ազգային ըմպելին է եւ իրաւամբ, քանի որ իրենց քաղաքը կառուցուած է երկու հազար մե– թրը բարձրութեան վրայ, բարձրաբերձ լեռներու միջեւ :

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԱՀԻՐԻի գինուորական տանտը պիտի դատէ 13 Իսլամ եղբայրներ, այն մեղա– տանութեամբ թէ դաւ մը տարբած էին կառավարութիւնը տապալելու համար : Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուի բն– կերակցութեան գլխաւոր վարիչին տգան :

ԱՆԳԼԻՈՑ շրջիկները տարեկան հարիւր սթերլին պիտի տանտն Նոյեմբեր մէկին սկսեալ :

ԵՏՔԸ...

●

Այսպէս է որ կրցած են տուն հասցնել իրենց ճարած պիտոյքները : Մորմրզա – կան Պլայտաեր օգոստոսին թոքերու բոր – բոքումէ մեռաւ : Դոկտոր Կնոսի չունը բանկին ու ամանելով գործածելին օ – ճառ պատրաստելու համար : Օրիորդ վէնարաւպ զատ մը ծնաւ, իսկ Կրեթէ մօրաքրոջ երկրորդ տղիկը անցած ամ – առն ամուսնացաւ ու այն ալ մինչեւ իսկ հէնկլտօրքի պլիսպեան մը հետ :

— Ի՞նչ կ'ըսես տատ, էրնատ :

Ես ոչինչ չեմ ըսեր տատը... ես ալ ար– դէն մեռած պլիսպեաներ տեսած եմ :

Անոնք կը չարունակեն պատմել ինծի այն, ինչ որ պատահած է իմ վերջին ար– ձակուրդէն յետոյ : Ես ականջ կը դնեմ, բայց չուտով մտածումներս ուրիչ կողմ կը գառնան : Առաջ այդ ամէնը կրնար ին– ծի համար օրուէ նչանակութիւն ունենալ. իսկ այսօր — ինծի՞ ինչ, իրապէս, Թէ ինչ եղած է ...

Կ'ելլեմ ու կը նայիմ պատուհանէն : Վարը չուանի վրայ քանի մը վարսիկ կախուած է : Յուլօրէն կը ծածանին ա – նոնք գարշ ապջամուղին մէջ :

Իրիկնամուտի անհատատա կխտախաւա– րը կը գողդոջէ... ու յանկարծ անոր է – ակ կը բարձրանայ ուրիչ պատկեր մը՝ ատուերանման ու հեռաւոր. ծածանող ճերմակեղէն, մեռուր գաշնակասրինդ մը իրիկուան պահուն, յատաջխոպացում մը կիսատոյտ մէջ ու — բազմաթիւ մե – ռած խափչիկներ՝ ամոյն, կապոյտ վե – րարկուներով, ճաթատած չրթներով եւ արիւնոտ աչքերով... Գալ... Պատկերը վայրկեան մը բոլորովին արուշ է, ապա կ'երեւայ ու կը չքանայ... Վարտիկները նորէն կը ծածանին կիսամութին մէջ. ու ես նորէն կը զգամ իմ եաեւ սենեակը ծնողներուս հետ միասին, ջերմութիւն եւ ապահովութիւն : « Անցաւ – գնաց », կը խորհիմ թեթեւցած ու կը գառնամ :

Սակայն անհանգստութիւնս կը մնայ ու տակաւ կը զօրանայ : Ես արդէն կը կարօտիմ ընկերներուս, թէեւ միայն քիչ առեն առաջ բաժնուեցայ իրենցմէ : Կը փափաքիմ ելլել ու չուտով մէյ մը իրենց քով երթալ. վտանգի տակաւին չեմ կրնար երեւակայել թէ այժմ ընդմիջա բնտանե– քիս քով պիտի մնամ. ու տակաւին այն զգացումը ունիմ թէ վազը, միւս օրը կամ ուրիչ օր մը մենք նորէն պիտի քալենք՝ ուս–ուսի, անիծելով, համակերպ, բայց անգամ իրարու հետ...

Գաղտագողի ժամացոյցը կը նայիմ : Երկու ժամ է միայն որ հոս եմ. սակայն ինծի կը թուի թէ երկու չարաթ է արդէն որ տեսած չեմ Վիլլին եւ Լուդվիգը :

Ի վերջոյ կ'երթամ նախասենեակ ու վե– րարկուս կը բերեմ :

— Այս երեկոյ մեկի հետ պիտի չմնա՞ս, կը հարցնէ մայրս :

— Զօրանոց պէտք է երթամ, կը տեմ ես, վտանգի չեմ կրնար ըսել իրեն ճշմար– տութիւնը :

Ան ինծի հետ մինչեւ սանդուխին գլու– խը կուգայ :

— Սպասէ, կ'ըսէ, հոս մութ է, երթամ ճրագ բերեմ :

Աստուած վկայ, այս քանի մը աստի – ճանէն կընայի առանց ճրագի ալ իջնել... քանի քանի ձագարներէ, քանի քանի մութ չատուիրներէ սահրատած եմ եղեր անցնիլ առանց լոյսի, սոսկալի կրակի տակ... Բայց կը սպասեմ համբերութեամբ, մին– չեւ որ մայրս լամբարը կը բերէ եւ լոյս կուտայ ինծի. ու կը թուի թէ մութին մէջ կը չոյէ գիս...

Իր փոքրիկ, ախօսուած դէմքին ոսկեզէն սատեր ինկած է լուսամփոփէն :

— Զգոյշ եղիր, էրնատ, բան մը չպա – տահի քեզի, կը կանչէ եաեւէս :

Կանգ կ'առնեմ.

— Ի՞նչ պիտի պատահի այստեղ, մեր քաղաքին մէջ, խաղաղութեան պահուն, կ'ըսեմ ժպտելով ու զարմացած :

Ու չանկարծ տարօրինակ յոյզ մը կը համակէ գիս, ցաւ մը զրեթէ. մինչ ոչինչ եղած չէ՞, ու ես նորէն երթալու մըն եմ, որուն համար պէտք է լուսաւորել աստի– ճաններն. ապեկ մը, որուն կրնայ բան պատահիլ փսփսոյր : Ու մինչ այն ամէնը երազ ու բանդապատչա՞նք էր միայն :

Բայց լամբարին լոյսը ցոլանալով կը վայլածէ գօտիս մետաղեայ կապանքին վրայ :

Ես երթալու չեմ, ես համպպետ կը կրեմ :

(Շար.) Լ. ՄԱՌԻՆ ԲԻՄԱՐ

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ՄԱԼՔԵՐԸ

Յորդրդաւոր «Ծարլ»ը, այլ անուամբ Ալֆրէտ Տըլառիւ, որ հետքը կորնցուցած էր Սեպտ. 20էն ի վեր, առջի օր պինուորական տեսանին ներկայացաւ ոստիկանական տեսուչ Տիսի առաջնորդուելով Զինուորական դատաւորը, Ռե-ւեկիէ, անմիջապէս հարցաքննեց վերջինս, որ նախապէս եղած է պաշտօնեայ ոստիկանութեան վերատեսչութեան։ Տիսի յայտնեց լրագրողներուն թէ վերջինս ինքնաբերաբար եկած էր իրեն, խնդրելով որ հարցաքննիչ դատաւորին քով առաջնորդէ, որպէսզի պարզէ ճշմարտութիւնը ամբաստանեալ օրագրողին՝ Պառանէսի մասին։

× Համաձայնաւոր կուսակցութեանկզը· կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, հարցաքննուած տակն ուրացաւ իրեն վերագրուած մեղքերը։ Պնդեց թէ պինուորական դատարանքներ ստացած չէ Պառանէսէն, թէ այս վերջինը մաս կը կազմէ Մ. Նահանգներու կոմմ կուսակցութեան մը։ Եւ աւելացուց·— «Կը գոնուինք Ամերիկայի կոմմէ վճարուած կազմակերպութեան մը առջեւ որուն նպատակն է պայքարիլ բոլոր ա-նոնց դէմ որ չեն հպատակիր Ուշինկթընէն արձակուած հրամաններու»։

Հարցաքննութիւնը տեւեց երկու ժամ։ Տիւքլօ կծու խօսքեր արտասանեց Տիսի դէմ։ Այս առթիւ ըսաւ թէ ան վերմանական ծննդեան վկայական ծառայած է երկրորդ աշխարհամարտի ընթացքին եւ ճերմակերես հանուած՝ ամերիկեան զօրանի ըս-պառարկութեան չնորհիւ։ Եւ «կեցցոռա տուն» կոչեց Պառանէսը։ «Համաձնաւոր կուսակցութիւնը պէտք չունի տեղեկութիւններ առանալու լրտեսէ մը»։

Պառանէս 15 ժամ հարցաքննուելէ ետք, յանդիմանած էր թէ իր քաղած զաղափարները Տիւքլոյի կ'առաջարկէր ան-ձամբ, սակայն Տիւքլօ կը պատասխանէր խնդալով·— « Մենք առոր լրիւ առենա-պրութիւնը ունինք»։

Նոյն օրը հարցաքննուած էր նաեւ ուրիշ համաձնաւոր երեսփոխան մը, Վալտէք Ռոչէ, որ ըսած է·— « Պառանէս վարձու լրտեան է բոլոր անոնց որ կ'ուզեն վնասել համաձնաւոր կուսակցութեան», իսկ առաւօտ հարցաքննուեցաւ «Լիպերասիոն» օրաթերթին տնօրէնը, տ'Աթիէ տը լա Վիժըռի, որուն համար իր նախկին աշխատակիցը, Պառանէս ըսած էր թէ վինքը ներկայացուց Ազգ· պաշտպանութեան կոմիտէի դիւանապետին՝ Լապուսս։ Ըսած էր նաեւ թէ տնօրէնը ամէն ամիս վեց միլիոն Ֆրանք կը տանար համաձնաւոր կուսակցութենէն, թերթին բացը գոցելու համար։

Տը լա Վիժըռի յայտարարեց թէ Պառանէս առասպելներ կը պատմէ, վարկաբեկելու համար համաձնաւոր կուսակցութիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՅԱՒԻԿ Վիճակ յայտարարուեցաւ Լիբիոյ մէջ, արքայական տան վերակացուին ապանութեան հետեւանքով։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐՈՒ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍԸ բացուեցաւ երէկ։ Բոլոր մեծ երկիրները կը մասնակցին նորանոր տեսակներով։

ԵԳԻՊՏՈՍ ծանուցագիր մը հրատարակեց Իսթայէլի դէմ, ամբաստանելով թէ լրտեսական ցանց մը կազմակերպած է իր երկրին մէջ։

ԻՐԱՔԻ Ապահովութեան տեսչութիւնը պահանջից հպատակութենէ զրկել համայնաւարները, համաձայն անցեալ Սեպտեմբերին հրատարակուած օրէնքներու։ Լատանեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ հինգ հարիւր համայնաւարներ յայտարարութիւն մը հրատարակած են, հրաժարելով համայնաւարութենէ։ Այս թիւը կը կազմէ Իրաքի համայնաւարներուն 3/4ը։ Ամրողջութիւնը 700էն աւելի չէ։ Մինչեւ Նոյեմբեր 1 պահմանաժամ որուած է արտասահման բնակող իրաքցի համայնաւարներուն, որպէսզի հրաժարին այդ հասանքէն։

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ պահանջուեցաւ երկու զինուոր սպաներուն, Օպերկի եւ Քնոխնի դէմ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ կանգնելի մահուան առթիւ Պ· Արմենակ Փափազեան եւ Տէր եւ Տիկին Ա· Աւագեան փոխան ծաղկեպահկի երեք հազար Ֆր· իր նուիրեն Ֆ· Կ ·Պաչին։ Տառնալ «Ցառաջ»էն։

× Լիոնի եկեղեցւոյն Տիկնանց յանձնախումբը նախատեսած է ձեռնարկել ապրիլ 24ին Ֆրանսացի Զինուորներու Յիշատակին։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ· 7ԻՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ։

Շաբթ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ։

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն միչեւ լոյս։ Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ։ Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով։

★

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, Կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահը։

★

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 6ին։

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով։

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԸ

Այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց եւ Մշակոյթի նուիրուած ազգային եւ եկեղեցական տօնին առթիւ, պիտի մատուցուի Հանդիսաւոր պատարագ Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ։

Պիտի նախագահէ եւ քարոզէ առաջնորդ Սերովբէ Ծ· Վ· Մանուկեան։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի դպրոցներու ուսուցիչները, աշակերտները եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եւ յարգել «Սրբոց Թարգմանչաց» անմահն յիշատակը։ (Կնիք)

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Անիէռ Պուա Քոլոմպի դասերը կը սկսին Զորեքշաբթի 13 Հոկտ· երեկոյեան ժամը 8·30ին, 149պիս, Ավրնիւ տ'Արժանթէյ (Անիէռ)։ Զորեքշաբթի երեկոները հայերէնի դասեր եւ երգչախումբի փորձեր, երկուշաբթի երեկոները թատերական եւայլ փորձեր։

Այն բոլոր ծնողները որոնք կը փափաքին իրենց զաւակները տեսնել Նոր Սերունդի չարքերուն մէջ, կրնան դիմել չորեքշաբթի երեկոները վերոյիշեալ հասցէին։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Զրի դասեր կը տրուին չափահասներու համար ամէն չորեքշաբթի դիշեր ժամը 19էն 20, առաջին տարի, ժամը 20էն 21 երկրորդ տարի։

Դասերը պիտի սկսին Հոկտ· 13ին։

Lycée Condorcet *ի սրահի մը մէջ*
8, Rue du Havre, PARIS (9e)
Métro St.Lazare ou Havre-Caumartin

Հետեւողութեամբ՝
«Manuel de Langue Arménienne» de Mr. Frédéric Feydit.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի եւ շրջանի Ազգ·Միութեան կեդր· վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Հոգեհանգստեան պաշտօն պատարագ պիտի մատուցուի Հոգելոյս Աբեղայ Ս· տաբելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակութիւնը յարգել հանդուցեալ սրբազանին յիշատակը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Ֆ· Կ· Խաչի Պուլ· Օատայի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ըստացած է Տէր եւ Տիկին Հայրապետեանէ երեք հազար Ֆրանք իրենց զաւկին՝ Աստղիկ Հայրապետեանի Ամերիկա մեկնումին առթիւ, իսկ Տարօն Տատուրեանէ Հայր· Միութենէն հազար Ֆրանք։

Նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Սիրունեանէ հազար Ֆրանք, Տիկին Եսթեր Սարգիս-եանէ 500 Ֆր· փոխան ծաղկեպահկի Զօհրապ Գայվադեանի մահուան առթիւ։

Ա.յս առթիւ Տէր եւ Տիկին Սիրունեան եւ Պ· Բաբսեղեան հազարական Ֆր· ալ նուիրած են տեղւոյն եկեղեցիին։

Նախապէս չնորհակալութեամբ ստացած Պ· Շ· Միքայէլեանէ հազար Ֆր· փոխան ծաղկեպահկի, Հրաչ Սարգիսեանի կնկրծալի մահուան առթիւ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մեր բաժանորդներուն ղրկած ենք *չէք – փոսթալներ* իրենց վճարումները դիւրացնելու եւ փութացնելու համար։ Նոյնը կ'րնենք հետզհետէ մեր բոլոր բաժանորդներուն, խնդրելով որ պատասխանեն անյապաղ։ Հակառակ պարագային վարչութիւնս պիտի ստիպուի Հոկտ· 31ին դադրեցնել բոլոր անպատասխանի մնացած բաժանորդագրութիւնները։

Վստահ թէ բոլորն ալ իրենց կանոնաւոր վճարումներով, պիտի հաճին դիւրացնել մեր գործը, կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ
ՖՐԱՆՍԱԶԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ

Ցառաջիկայ Հոկտ· 10ի կիրակի օրը, էջս օրէ հաք ժամը 1·30ին, ընկերական ճաշով մը, Ազգ· Տան մէջ։

Դեղարուեստական ճոխ բաժին։

Անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճաշին, այժմէն պիտի՝ Պ· ՀԱՅԿ ԱՂԱԲԱԿԵԱՆԻ, Հեռաձայն ՓՐՕ· 07–25 եւ Պ· Ա –դամեանի, ԹՐԻ· 57–74։ Անձ պլուխ 550 Ֆրանք։

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

Եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել լաւագոյն պայմաններով ձեր իմքնուշարժը, հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ
3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)
Tél. WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h.)
Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Օր· ՄԱՐԻ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Պ· ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱՇՃԵԱՆ

Նշանուած

Պրէսթը, 3 Հոկտ· 1954 — Ալֆորվիլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

★

ԼԻՄՈՆ·— Հ· Յ· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 20·30ին, Ավընիւ Մաքսի եւ ռիւ տը լա Փաս Տիէոլի անկիւնի սրճարանի ներքնասրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՊՐԻՎԻԼ·— Հ· Յ· Դ· Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9·30–ին, 4 ռիւ Քօմփան, Փլաս տէ Ֆէք։

ՓԱՐԻԶԻ Յ· Կ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէժան։ Կը խնդրուի բոլոր անդամուհիներէն առիպողաբար ներկայ ըլլալ։

Յ· Կ· ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 16ին, ընկերուհի Հ· Աւետիսեանի բնակարանը 195պիս, ռիւ տիւ Մէնիլ, Անիէռ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Կարեւոր օրակարգ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ռոս·ի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը խնդրէ իր անդամներէն եւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ· ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2·30ին, 7 Պուլ· տ'Աքէն Պար տը Կլոզ։

ՄՈՒՐԱՏ Ռոսմնասէրեաց Փարիզի վարչութիւնը կը խնդրէ իր պատուակալ, գործօն անդամներէն ի՛նչպէս նաեւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ· ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3·30ին, Իսի, Մրմհան վարժարանի սրահը, 2 ռիւ տը լա Տէֆանս։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԷԹԵԱՆի յանձնախումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 18ին, Ազգ· Տան մէջ։ Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆի

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ — ՍԱԼ Տ'ԻԷՆԱՑԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ, ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ
BERNARD LAFAY*ի*
ORCHESTRE JACQUES HELIAN
SALLE VOLTAIRE

Շարաթօրի էֆօլէն առնել 103 բիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն։

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲՕՐ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի Ֆրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ★ SAMEDI 9 OCTOBRE 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7492 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2903

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՍԿ ՄԻՒՍՆԵ՛ՐԸ…

Վերամուտի ազդերը իրարու կը յաջորդեն »Ցառաջ»ի մէջ :

Արդէն ծանօթ են սովորական դասըն – թացքները :

Այս չաբթու կարզացիք ուրիշ կարգ մը ձեռնարկներ :

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի « Ահարոնեան » խումբը հայերէնի դա – սընթացք մը բացած է, որ կը սկսի հե – տեւեալ յայտարարութեամբ :—

« Համոզուած ըլլալով որ առանց մայ – րենի լեզուի չենք կրնար արեւէ դեր կա – տարել հանրային կեանքի մէջ», կը հրաւիրենք ...

Հրաւէրը ուղղուած է բոլորին անխտիր :

Նոյն Միութեան Անիէս – Պուա Քոլոմ – պի մասնաճիւղը վերամուտը կը ծանու – ցանէ հայերէնի, երգի եւ պարի դասերով եւ թատերական փորձերով :

Այս տարի ալ կը չարունակուի հայե – րէնի դասընթացքը, Լիսէ Քոնտորսէի մէջ (Փարիզ), մասնաւոր կարգադրու – թեամբ :

Թաղերէն եւ գաւառէն հասած ազդերն ալ նկատի առնելով, բաղդատաբար մեծ – թարուկն կը թուի պահակերը :

Անշուշտ պէտք է սպասել քանի մը շա – բաթ, իրական գաղափար մը կազմելու համար :

Դժուար է այժմէն ճշդել հետեւեալ պա – րապմունքները,—

Ե՞ա կ'երթանք թէ յառաջ :

Աշակերտներու թիւը աւելցա՞ծ է թէ պակաս :

Անոնք որ նախապէս կը հետեւէին այս կամ այն դասընթացքին, կը չարունակե՞ն թէ կէս ձգած են :

Տղան ի՞նչ հետացած է, թէ ծնողքը բա – ւական համարած են մէկ – երկու տար – ուան դիտելիքը :

Ուրեմն, հրատարակուած ազդերուն չնորհիւ, տեղեկութիւններ ունինք Փա – րիզին եւ գաւառէն :

Իսկ հարեւան գաղութնե՞րուն մէջ,— Լոնտոն, Մանչեսթըր, Պրիւսէլ, Անվէրս, Միլան :

Ձայն – ձուն չկայ :

Թերեւս բաներ մը կ'ընեն, բայց չեն ուզեր ծանուցանել : Եւ կամ չատ ալ հա – ւատք չունին կատարուած աշխատանքին վրայ :

Ամէն պարագայի մէջ, կը սպասենք մեր Թղթակիցներուն լուսաբանութեանց :

Վերջերս առիթներ ունեցանք գրագ – րու այս չէն գաղութներու ներքին կեան – քով, ապացուցանելու համար թէ պատ – կերը այնքան ալ մխիթարական չէ :

Զանազան արարողութիւններ եւ ձեւա – կերպութիւններ չեն կրնար կասեցնել կազմալուծումը եւ օտարացումը :

Անհրաժեշտ է կուռ կազմակերպու – թիւն, աշխատանքի ծրագրով մը :

Կը կարծենք թէ ծրագիրը չէ որ կը պակսի, այլ գործելու կամքը :

Եւ նորերը գլխիվայր կը թաւալին օ – րարացման յորձանքին մէջ, զրկուած ըլ – լալով բոլոր ապահարար զօսիններէն :

Նորերու մասին խօսած ատեն, երբեք չենք մոռնար հինգերուն ալ մեղքերը :

Դեռ երէկ Լոնտոնի մեր Թղթակիցը կ'ողբար, ի խորոց սրտի, թէ հազար հո 7 դիմոց գաղութին մէջ հազիւ 10–20 ըն – տանիք հայերէն գիրք եւ թերթ կը կար – գան :

Առանց մէջ ալ ,կան տիպարներ որ եր – կուքն ալ կը գնեն, բայց չեն կարդար :

Եւ դեռ կան ուրիշներ որոնց եթէ ձրի –ալ տաք, չեն կարդար, առարկելով թէ « ժամանակ չունին» :

Այստեղ ալ բազմութիւն մը կը կազմեն այդ կարգի երեւելիները :

Եւ նկատել որ չատեր Պոլսէն, Փոքր Ա – սիայէն կամ Կիլիկիայէն եկած են ...

Ակամայ կատարեցինք այս չեզոտմբ , հաստատելու համար այլապէս վրդովիչ պարագայ մը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ԲԱՑԱՏՐԷ ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐԸ .— ՇԱՏԵՐ ԳՈՀ ՉԵՆ ԵԻ ՎՏԱՆԳ – ՆԵՐ ԿԸ ՏԵՍՆԵՆ.— ՎԻՃԱԲԱՆՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Վարչապետը եչ· օր մանրամասն ան – ղնկութիւններ հաղորդեց Ազգ· ժողովին մէջ, Լոնտոնի համաձայնութեան մասին, բացատրելով անոր առաւելութիւնները : Մասնաւորապէս կանգ առաւ հետեւեալ կէտերուն վրա :—

1· Թէև [illegible]ան թիւով երեսփոխան – ներ յայտ[illegible]ած կը նկատէն զերմա – նական սրեւէ վերապինում, բայց անխու – սափելի եւ անմիջական զարձած է այդ վերապինումը, Ֆրանսայի դաշնակիցնե – րուն ջարծիքով· ուրեմն Ֆրանսայի կը մնայ մեկուսանալ, վերապինումը կա – տարուած ատեն կամ հաւանիլ այնպիսի դաշինքի մը որ կնքուեցաւ Լոնտոնի մէջ եւ որ հաստատուն երաշխիքներ կ'ընծայէ Ֆրանսայի, որպէսզի չարաչար չզործած – ուին զերմանական զէնքերը :

2· Անոնց որ կը վախնան թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը պիտի սաստկացնէ յարաբերութեանց լարումը խորհրդային ճակատին հետ, աւելցնելով պատերազմի վտանգը, մէկ պատասխան ունիմ ,— եթէ հաւատայի ատոր, պիտի չընդունէի Լոն – տոնի համաձայնութիւնը: Ուշադրու – թեամբ պիտի քննուին Պ. Մոլոթովի նոր առաջարկները զերմանական հարցին լուծման մասին, բայց զուգահեռաբար Լոնտոնի ծրագրին ընդունելութեան հետ եւ ոչ թէ մէկը միւսին հետեւէն: Ամէն պա – րագայի մէջ, երկու երեք տարի պիտի անցնի մինչեւ որ Լոնտոնի համաձայնու – թիւնը լիովին զործադրուի: Եթէ այդ մի – ջոցին արդիւնքի մը յանգին դինադա – փութեան բանակցութիւնները Ի· Միու – թեան հետ, պիտի զործադրուին արեւ – մտեան Զերմանիոյ մէջ ալ ինչպէս ուրիշ որեւէ տեղ :

3· Սարի խնդիրը չքննուեցաւ Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ, որովհետեւ դաշ – նակիցները կը նկատէին թէ այնպիսի հարց մըն է որ կրնայ կարգադրուիլ Ֆրանքֆուրտեան բանակցութիւններով : Ֆրանսա պիտի պահանջէ կարգադրել այս խնդիրը, երբ զործադրուին Լոնտոնի հա – մաձայնութիւնը: Կառավարութիւնը կ'ու – զէ զոհացուցիչ եւ ճշդրիտ կարգադրու – թեան մը յանգիլ, Լոնտոնի համաձայ – նութեան վաւերացումէն առաջ :

Մինչ Պ· Մենդէս Ֆրանս բացատրու – թիւններ կուտար , ուրիշ նախարար մը նոյն ճառը կը կարդար Ծերակոյտին մէջ:

ԿՐՆԱՅԻ՞Ն ՔԱՋ «ՈՉ ԿԱՐԵՄՔ» ԸՍԵԼ

Վարչապետը խոստովանեցաւ թէ հար – կադրուած էր դիջումներ կատարել, բայց դիտել տուաւ թէ յաճախ փորձութեան կ'ենթարկէր միւս դաշնակիցներուն համ – բերութիւնը, երբ կը պնդէր նուազագոյն կամ բուն Ֆրանսական պահանջներու վը – րայ : Այս առթիւ յայտարարեց .

— Լոնտոնի խորհրդաժողովը զրական արդիւնքներու յանգեցաւ· վասն զի զի – ակինք թէ ինչ վտանգներ կը սպառնային խաղաղութեան, եթէ ձախողէր· ես զի – ջումներ կատարեցի, առանց վնասելու Ֆրանսայի հիմնական շահերուն: Ընդ – ննենք իրականութիւնը : Մեր զինակիցնե – րը որոշում տուած են արդէն եւ կ'ուզեն որ Գերմանիան վերապինուի: Կրնա՞յ ինք մենք առանձին աննկուն «ոչ կարեմք» մը պարտադրել : Կրնա՞յինք զործնապէս ընդդիմանալ միաձայն որոշումի մը որ պիտի տրուէր առանց մեզի: Կրնա՞յինք ամփոփիլ մեկուսացման մը մէջ որուն չնորհիւ Գերմանիոյ վերապինումը պիտի կատարուէր առանց սահմանափակման եւ առանց հակակշռի :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

❀ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❀

ԱՀԱ ԵԿԱՒ

Անցեալ Դեկտեմբերին, փարիզէն կը մեկնէր անդոհացին սարսուռներով :

— Մինչեւ ո՞ւր պիտի երթաս, Նար – դուհի: Ո՞րեան պիտի մնաս :

Իրրեւ պատասխան, իր սովորական «հըմ»ը, անորոշ նայուածքով մը:

Ամէնիս ալ կը կարծէինք թէ երեք ամի – սէն աւելի չի կրնար երկարաձգել պատ – տը, նկատի առնելով պարագաները եւ զանազան գործեր :

Եւ ահա կը վերադառնայ ճիշդ ինը ա – միսէն,— վաստակեալ եւ բեռնաւոր :

Ներշնչումներ: Ցոյզեր: Պեղում եւ պրպտում: Եւ անապատ հում նիւթ ու ա – տաղձ, որոնց մշակումը կրնայ առնուազն տասը տարի աթոռին վրայ գամել զինքը:

Մէկ խօսքով, կատարեալ երկունք :

Դեռ չեմ հաշուեր ճամբու ընթացքին դրկած եւ միասին բերած զիրքերը,— Ե – գիպտոսէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն, Ի – րանէն, Երուսաղէմէն :

Տակաւին չեմ տեսած երեսը: Բայց կը կարծեմ թէ իր սկեպտիկ բնաւորութենէն ալ բան մը փոխուած է :

Անցա՞ր Հայկազանց ճանապարհէն : Տեսա՞ր «ժողովուրդը որ չուզեց մեռնիլ Բաբելոնի պարիսպներուն տակ»:

Ամիսներով ծփաց խանդավառութեան ալիքներուն վրայ, այդ նոյն ժողովուրդին հետ: Լիբանանի գեղածիծաղ տիերէն մինչեւ Ասպատանի եւ Սպահանի հրակէզ տափաստանները: Ամեհի բուրգերու ստո – րոտէն մինչեւ անմատչելի Արաքսը :

Խօսեցաւ, խօսեցուց: Ոգեւորեց եւ ո – գեւորուեցաւ ·

Նոր աշխարհ մը բացուեցաւ իր աչքե – րուն առջեւ, թե՛ տալով իր երեւակայու – թեան եւ ստեղծագործական տենդին :

Ընկերներ եւ բարեկամներ արդէն լոյս ընծայած են երեք սիրուն հատորներ, իր գլխաւոր բանախօսութիւններէն:

Դեռ ուրիշներ ալ յանձն առած են հո – գալ նոր հրատարակութիւններու ծախքը:

Ամէն պարագայի մէջ, նոր շրջան մը կը բացուի ոչ միայն «ուխտաւոր»ին, այլ եւ մեզի համար :

Շրջան մը ինքնամփոփումի եւ ստեղ – ծագործութեան :

Անշուշտ պիտի ուզէ այստեղ ալ շարու – նակել իր «միսիա»ն, գրաւոր եւ բանաւոր ասուլիսներով :

Պիտի ուզէ պատմել ինչ որ տեսաւ ու զգաց, Արեւելքի ճամբաներուն վրայ, գրագէտի աչքերով :

Բայց, կը կարծեմ թէ եկած է ժամա – նակը որ հանգստանայ եւ խոկայ :

« Քամեցին գիս», կը գրէր վերջին երկ – տողով :

Հիմա կարգը իրն է հանելու գիտու – թեան եւ գրականութեան արեւելեան, ա – րեւահոս աղբիւրները, ի փառս Հայկա – զանց մշակոյթին :

Բարով գացիր, բարով եկար, Նար – դուհի : Վ.Ա.Հէ

ՄՈԼՈԹՈՎ ԿԸ՝ ՀԱՐՑՆԷ ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՈՒՆ

« ՄԻԱՑՈ՛Ւմ Կ'ՈՒԶԷՔ ԹԷ ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄ »

Ի· Մխութեան արտաքին նախարարը , Մոլոթով, որ Պերլինի արեւելեան չէր – ջանը կը գտնուի, նոր ճառ մը խօսեցաւ Դ· օր, այս անգամ խօսքը չեշտակի ուղ – ղելով Գերմաններուն :

— Ցանուն խորհրդային ժողովուրդին եւ յանուն Ի· Միութեան համաձայնաւոր կուսակցութեան, կ'ողջունեմ ձեզ եւ կը չնորհաւորեմ զերման ժողովրդական հանրապետութեան ե· տարեդարձը : Տարբերութիւն մը կայ արեւելեան եւ ա – րեւմտեան Գերմանիոյ մէջեւ: Ժողով – ղական հանրապետութեան բանուորները եւ գիւղացիները իրենց պետութիւնը կը նկատեն եւ իրենք իսկ տիմնած են զայն»: Ցետոյ ուղեց համոզել թէ Գերմանիոյ միացման դէմ զուեթ կը սարքուին Եւրո – պայի եւ Ամերիկայի յարձակողական չր – ջանակներուն մէջ աջակցութեամբ արեւ – մտեան Գերմանիոյ վերմինդիր քաղաքա – գէտներուն եւ զօրականներուն: Եւ չեչ – տեց .

— « Ի· Միութիւնը աննկուն թշնամին է զերման զօրապաշտութեան վերահաս – տատման, բայց, բացարձակ ստոմաբա – նութեամբ, համաձայն է զերման պետու – թեան միացման: Ո՞րը կուզէք , վեր – պինո՞մ թէ վերամիացում »:

Ճառը ռուսերէն էր:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ Երեսփ· ժո – ղովը հոկտեմբեր 7ին լսելով կառավա – րութեան յայտարարութիւնը Լոնտոնի համաձայնութեան մասին, վաւերացուց զայն, ձեռամբարձ քուէարկութեամբ : Վիճաբանութիւնը տեւեց մօտ 12 ժամ եւ Տոքթ· Ատենապետը ստիպուեցաւ խօսք առնել ինն անգամ :

Ընկերվարականները առաջարկեցին բանակցութիւններ կատարել Ի· Մխու – թեան հետ, Գերմանիոյ վերամիացման մասին: Այս առթիւ ալ վարչապետը յի – շեցուց թէ երեք հիմնական պայմաններ առաջարկուած են Ի· Միութեան.— 1· Ազատ ընտրութիւններ ամբողջ Գերմա – նիոյ մէջ,— 2· Խորհրդարան մը ամբողջ Գերմանիոյ համար.— 3· Կառավարու – թիւն մը որ ապատորէն բանակցի դրաւող չորս պետութեանց հետ, երկրին միացման եւ հաշտութեան գաշնագրի մասին:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԿԱՅ

Ցաւով կ'իմանանք թէ «Ազբիւր Սերոբ» խումբին անդամներէն մեր բանուոր աշ – խատակիցը, ընկերը Արմենակ Ցակոբեան Հիւանդանոց փոխադրուած է, աշխատան – քի արկածի մը հետեւանքով : Զեռքը դործիքէ մը վիրաւորուած ըլլալով, ամ – բողջ թեւը վարակուած է :

Աղագ ապաքինում կը մաղթենք :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Զինուորական առեանին դատաւորը առջի օր հարցաքննեց ազգ· պաշտպանու – թեան Կոմիտէին զիւանապետը, Երնէ Թիւրփէն, իրրեւ առաջին ազբիւրը զաղանիքներու «փախուստ»ին : Ամրաս – տանեալը յայտարարեց թէ բոլորովին անտեղեակ էր բանուած վաւերաթղթերու կարգ մը մասերուն: Եւ աւելցուց.— «Ա – պահովաբար ուրիշ ազբիւրէ մը դուրս կ'ելլէին զաղանիքները » :

Նոյն կոմիտէին մնայուն ընդհ· քար – տուղարը, Ժան Մոնս, նոյնպէս հարցա – քննուեցաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ զանցառութիւն ցոյց տուած է իր պաշտօ – նավարութեան ընթացքին: Ամբաստան – եալը խոստովանեցաւ թէ զոհ գացած է իր վստահութեան, քանի որ ազդ· պաշտպա – նութեան կոմիտէին բոլոր պաշտօնեանն – երը ենթակայ են զինուորական հսկողու – թեան: Երկու ամբաստանեալները դէմ դիմաց պիտի հանուին Գչ· օր :

Մինչ այս մինչ այն, կը չարունակուի հին եւ նոր նախարարներու հարցաքննու – թիւնը: Թիւրփէնի կարծիքով, համայ – նավար կուսակցութիւնը պատասխանէն աարբեր ազբիւրներ ունէր զաղանիքներ կորզելու : Մօնս ըսաւ թէ Թիւրփէն ազատ մուտք ունէր իր զրասենեակին մէջ :

.....

ԹՐԻԷՍԹԻ մասին զոյացած համաձայ – նութեան վրայ, 4000 ամերիկեան զին – ուորներէն քանի մը հարիւր հոգի երէկ մեկնեցան, իրենց երկիրը վերադառնալու համար: Անգլիացիներն ալ 4854 զինուոր եւ ոստիկան ունին որոնք հետզհետէ պի – տի մեկնին Ա· չրջանէն, իտալական իշ – խանութեանց փոխանցելով իրենց իրաւա – սութիւնները:

ՄԱՑԻՍԻ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻՆ համաձայն, Ֆրանսայի բնակիչներուն թիւն է 42 մի – լիոն 774·000, այսինքն 2·925·000 հոգի աւելի, բաղդատելով 1946ի հետ:

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Գ.

Մեր մատենագիրներուն եւ մասնաւորա – պէս պատմագիրներուն հրատարակութեան հարցը վաղուց զբաղեցուցել է հայ բանա – սէրներին: Առանց այդպիսի նախապատ – րաստական աշխատանքի՝ միշտ որոշ չա – փով թերի պիտի մնայ դիտական – բա – նասիրական ամէն աշխատանք :

Այդ դիտակցութեամբ է ահա, որ ներ – կայ դարու սկիզբներին կովկասահայ մի քանի բանասէրներու միասնական ջանք – քով սկիզբը դրուեց հայ պատմագիրներուն քննական հրատարակութեանց :

Գործին մասնակցող դրեթէ բոլոր ու – ժերը էջմիածնում էին կենդրոնացած , էջմիածնի ծերունազարդ միաբաններից մէկը, Սուքիաս արքեպիսկոպոս Պարզ – եանց, սիրով առանձնել էր նիւթական հոգը ծրագրուած հրատարակութեանց : Գործի ընդհանուր «վերակացութիւնը » առանձնել էր Սահակ Մալխասեանց , տպագրելի հատորները պիտի կազմէին « Պատմագիրք Հայոց» շարքը: Բնական է ամէն մի հատոր պիտի կազմուէր եւ խմբագրուէր եղած եւ մատչելի բոլոր ձեռագիրների ու տպագիրների մանրա – զնին բաղդատութեամբ եւ տարբեր ըն – թերցուածները պարունակող ծանօթա – գրութիւններով :

Եւ այդպէս՝ 1904ին լոյս տեսաւ «Պատ – մագիրք Հայոց» շարքի առաջին հատորը, Ագաթանգեղոս , աշխատութեամբ Գա – լուստ Տէր Մկրտիչեանի (Միսրան) եւ Ստ. Կանայեանցի , հետեւեց երկրորդ հատորը, Ղազար Փարպեցի, աշխատու – թեամբ Ստ. Մալխասեանցի :

Մովսէս Խորենացիի « Հայոց պատմու – թեան» քննական հրատարակութիւնը ա – մէնից դժուարը եւ պատասխանատուն ամբողջ շարքի մէջ — յանձն էր առել Մանուկ Աբեղեան՝ գործակցութեամբ Գէորգեան ճեմարանի իր պաշտօնակից Ս. Ցարուխեանեանի :

Հատորը (459 մեծադիր էջ) , լոյս տե – սաւ 1913ին: Պահանջելով ոչ պակաս քան տասներկու տարուայ ծանր աշխատանք , որոշ ընդհատումներով, ի հարկէ :

Մի ընդարձակ յառաջաբանում Մ. Ա. – բեղեան մի առ մի նախ թուում եւ նկա – րագրում է պատմահօր գործի բոլոր ճե – ռագիրները եւ տպագիրները, եղած թարգմանութիւնները դանազան լեզունե – րով եւայլն: Հետեւում է բուն գործի քնագիրը՝ բարմահատար ծանօթութիւն – ներով մէկտեղ: Բանասիրական մի կա – տարեալ գործ :

Մ. Խորենացիի « Հայոց պատմութեան» ձեռագիրներով Մ. Աբեղեան զբաղուել էր նաեւ ուրիշ առաջ՝ կապակցութեամբ , իր « Հայ ժողովրդական առասպելները Մ. Խորենացու Հայոց պատմութեան մէջ » քննագատական – հետազօտական ներհուն աշխատութեան (1901) :

Կարդանք Մ. Խորենացիի քննական հը – րատարակութեան իր յառաջաբանի հե – տեւեալ տողերը: «Մենք եղել ենք մար – դիկ՝ «անպարապ» մեր պաշտօնի գործե – րիչ, նոյնիսկ մեր հանգստեան ժամերը նուիրել ենք դրան տարիների ընթացքում, չխնայելով եռանդ և ժամանակ ու կրելով այդպիսի տաղտկալի գործի ծանրութիւ – նը, որ այսպիսի բարմաթիւ օրինակների բաղդատողներն ու բիւրատոր ընթերց – ուածները համեմատողները միայն կը հասկանան թէ ինչ է: Մենք մեզ լիովին վարձատրուած կը համարէինք, միայն թէ չնորհակալ ոգ մերոց դասնեցի աշխա – տութեանցս»:

Ինչ կասկած, որ երբեք պիտի չպակսի այդ գիտակցութիւնը հայ մատենագրու – թեամբ զբաղուող բոլոր մարդկանց կող – մից: Ինչպէս Մանուկ Աբեղեանի մի քանի ուրիշ, բայց նաեւ իր այս քրտնաջան ու մեծարժէք աշխատութեան կապակցու – թեամբ :

★

Մանուկ Աբեղեանի բանասիրական աշ – խատութիւնների թուին է պատկանում նաեւ Կորիւնին նուիրուած իր գործը՝ լոյս տեսած մահից երեք տարի առաջ (1941) եւ արդիւնք՝ զարձեալ աքնաջան աշխա – տանքների :

Մեծ չէ այդ հատորը, որ կրում է «Կո – րիւն , Վարք Մաշտոցի» վերնագիրը : « Բնագիրը ձեռագրական այլ ընթերց – ուածներով, թարգմանութեամբ, առա – ջաբանով եւ ծանօթութիւններով» : Այ – սինքն՝ զարձեալ ու նախ եւ առաջ քննա – կան մի հրատարակութիւն :

Այդ աշխատութեան արտաքին առիթը հանդիսացել է այն պատմական եղելու – թիւնը, որ 1940 թուին լրացել է հայ դրե – րի առեղծիչ եւ հայ դպրութեան հիմնա – դիր Մեսրոպ Մաշտոցի մահուան հա – րիւրհնգհարիւրամեակը: Համաձայն իր աշակերտ եւ կենսագիր Կորիւնի հաւաստի տեղեկատուութեան՝ Մաշտոցի մահը տե – ղի է ունեցել 440 թուականի փետրուար 17ին:

Մեծահարուստ աշխատութիւն չէ Կո – րիւնի գործը, զրաբար բնագիրը՝ հազիւ մի քանի տասնեակ էջ: Այդ բնագրի քնն – նական հրատարակութեան հետ միասին եւ նրան զուգընթաց՝ Մ. Աբեղեան մեզ տուել է նաեւ նրա աշխարհարար ընտիր թարգմանութիւնը: Օժտած մի յառաջա – բանով եւ բազմաթիւ ծանօթութիւննե – րով: Բոլորը միասին՝ 126 էջ:

Իր յառաջաբանի մէջ Մ. Աբեղեան ներ – կայացնում է ժամանակի քաղաքական եւ եկեղեցական կեանքը Հայաստանում եւ յարակից խնդիրները: Մշակութային եւ այլ յարաբերութիւնները զրացի երկիր – ների հետ: Հակամարտութիւնը մի կող – մից զրադաշտական Սասանեան Պարսից պետութեան եւ միւս կողմից Բիւզանդա – կան կայսրութեան միջեւ: Եւ Հայաստան՝ այդ երկուսի մէջ բաժանուած, թշնամ – ուած եւ մէկին, եւ միւսի կողմից : Ա – չակունեաց հարստութեան վերջալոյսի օրեր: Փրկութեան նոր խարիսխի պա – հանջ: Սահակ Պարթեւ, Մեսրոպ Մաշ – տոց եւ Վռամշապուհ թագաւոր պտնում են փրկութեան միակ միջոցը —ստեղծու – մը հայ գրի ու դպրութեան, ապահովու – մը մշակութային եւ ապագային ներքին անկախութեան: Եւ դա դառնում է «ընդ – հանուր Համազգային Միութեան ամենա – մեծ պատմամշակութային գործօնը » :

Այս մեծ իրազութեան սկզբնական պատ – մութեան ամենահաւատամ աղբիւրն է ա – հա՝ Կորիւն վարդապետի փոքրիկ գիր – ուածքը: Գրուած իր ուսուցչի մահուա – նից 2–3 տարի յետոյ, որպէս նրա նախկին աշակերտ, հանդուն գործակից եւ ակա – նատես իր նկարագրած բոլոր դէպքերի :

« Եթէ չլինէր այդ գրքոյկը», ասում է Մ. Աբեղեան, «մենք չափազանց քիչ բան, այն եւս կասկածելի, կ'իմանայինք այն – պիսի կարեւոր եղելութեան մասին, ինչ – պիսին է հայ գրի ու գրականութեան սկզբնաւորութիւնը: Հետագայ գրողները Կորիւնից են օգտւում »:

Բացի Մ. Խորենացիին եւ Կորիւնին նը – կարագրութիւնը կը հրատարակէ , միշտ ձգտելով սեւեռնել եւ նուազագունել զոհե – րը: Աւելորդ է ըսել թէ Վարդգէս ոչ այնքան խեղճացած եւ դիմութիւն խըղ – ճած կրնար ըլլալ իրեն համար , ոչ ալ չանազատակիրալաթի ձեռքը համբուրած: Կ'արձանագրենք ի տեղեկութիւն: (Ժա – մանակին դրաղած ենք Յառաջի մէջ):

ԹՐԻԷՍԹԷՆ ԵՐԷԿ ԵԻ ԱՅՍՕՐ

●

Ինչպէս հաղորդեցինք արդէն, Հոկտ. 5ին համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Լոն – տոնի մէջ, լուծելով Թրիէսթէի թնճուկը, որ զիւանագէտները կը զբաղեցնէր Բ. աշխարհամարտի զաղարումէն ի վեր :

Այդ համաձայնութեան չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ խաղաղութիւն հաստատել Եուկոսլաւիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ, երկար տարիի համար, թէեւ Ա. շրջանին Հռոմի եւ Բ. շրջանին Պելկրատի յանձնուիլը — տահմանագլուխի փոքր սրբագրութիւննե – րով — կը նկատուի թէ՛ Իտալիոյ եւ թէ Եուկոսլաւիոյ կողմէ իրրեւ «ժամանա – կաւոր »:

Երկու երկիրներու քաղաքագէտները այդպէս ուղեցին իրենց անմիջական նպա – տակներուն հասնելու համար: Ակէ զատ անոնք ուղեցին ունենալ բաց ճամբայ մը, եթէ բան մը պատահի շրջանի մը մէջ , որու համար պայքարած են նախաքրիս – տոնէական թուականներէն ի վեր :

Բուական հին է Թրիէսթէի պատմու – թիւնը: Շատեր կը յիշեն «Վենիկիա Ճու – լիա»յի շրջանը (Ցուլեան Վենետիկ) , ո – րուն մէջ կը գտնուի կենսական նաւա – հանգիստը, Ադրիականի գլուխը, որ միշտ ալ ցանկալի համարուած է դէպի ետ, ուրիշի մը բակը մտնելու համար : Հռոմէացիները , Գոթացիները , Լոմպար – ացիները , Քարոլինեան Ֆրանքները , Վենետիկցիները, Ֆրանսացիները, Աւստ – րիացիները, Իտալացիները, Գերման – ները, եւ Եուկոսլաւները, բոլորն ալ փորձած են հաստատել իրենց տիրապե – տութիւնը, եւ երբեմն յաջողած են քանի մը դարեր :

Կեդտերը առեւտրական կայան մը ու – նէին Թրիէսթէի նաւահանգիստին վրայ , երբ Հռոմէական լեգէոններ գրաւեցին զայն 178ին (Քրիստոսէ առաջ): Հռով – մէացիները Թրիէսթէն կոչեցին «Թերկէս – թէ» եւ Օկոստինոս կայսրը որ համբաւ կը վայելէր իրրեւ հաշտարար , ամրոցի մը վերածեց զայն 33ին (Ն.Ք.):

Թրիէսթէ հռոմէական մնաց մինչեւ Ե. դար , երբ Թէոդորիկի գոթական թագա –ւորութեան մէջ մոտաւ 539ին բիւզանդա – կան կայսրութիւնը գրաւեց եւ չրջանը բիւզանդական մնաց մինչեւ 752, երբ Լոմպարտացիները եա տարին:

774ին Մեծն Կարոլոսի Ֆրանքները յա – փշտակեցին եւ աւատական գրութիւն մը ստեղծեցին : Կայսեր Թոման Թոը Լոթար Բ. վարձու տուաւ զայն իր եպիս – կոպոսներուն որոնք ծանօթ էին իրրեւ Թրիէսթէի Կոմսեր :

1202ին զարձեալ ափը փոխեց Թրիէս – թէն, երբ Վենետիկի Էնրիքօ Տանդոլօ իշ – խանը գրաւեց քաղաքը եւ այնուհետեւ ե – րեք դար կռուտխնձոր զարձաւ Վենետ – կի, Աւստրիոյ եւ Աբսպուրկի հայրապետ – ներու միջեւ: Քաղաքը երբեք ալ այնքան դօրաւոր չեղաւ առանձին դիմադրելու, եւ 19. դարուն Վենետիկցիները փոխանցե – ցին զայն Աւստրիոյ: Երկու հարիւր տա – րի պատերազմէն աւերուած քաղաքին

Աբեղեան ուրիշ աշխատութիւններ եւս ունի մեծ մասով պարբերականների մէջ հրատարակուած: Յիշենք, օրինակ, իր « Գրիգոր Նարեկացի», ուշագրաւ ու – սումնասիրութիւնը, որ տպուած է «Ազ – գագրական Հանդէս»ի մէջ (Թիֆլիս 1917, Գիրք ԻԲ.), շարականների քննութեան նուիրուած բաւական ընդարձակ աշխա – տութիւնը , որ լոյս տեսաւ ժամանակին էջմիածնի «Արարատ» ամսագրում (1912) եւայլն :

Անտարակոյս՝ բոլոր այս բանասիրա – կան, ինչպէս եւ լեզուական աշխատու – թիւնները, մանաւանդ մի քանիսը նրան – ցից, խիստ արժէքաւոր եւ մնայուն գոր – ծեր են, կապուած Մանուկ Աբեղեանի ան – ուան հետ: Այս այսպէս լինելով հան – դերձ՝ կոթողական են եւ անկորնչելի մանաւանդ հեղինակի այն գործերը, որ նուիրուած են յատկապէս հայ գրականու – թեան եւ բառահետազօտութեան, ի մասնաւո – րի մեր ժողովրդական գրականութեան : Հին, միջին եւ նոր դարերի՝ միասնա – մայն, ինչ վերաբերում է առանձնապէս Հայ ազգային դիւցազնավէպերին , այդ մարդում արդէն անգերազանցելի է Մա – նուկ Աբեղեանի բերած մեծ նպաստը հայ մշակոյթի դանձարանին :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԹՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

Եւ հազիւ այս բառերը արտասանած, Վարդգէս մէկէն կարմրած աչքերով և – րեսս նայեցաւ եւ ըսաւ .

— Երբեմն մէջս հին fօմիքաներ վարդ – պէս զլուխը կը ցցէ եւ ինծի կ'ըսէ . «unus պէ մարդ , ինչ որ ուզէ թող ըլլայ »: Բայց վերջը երիտասարդ կինս կը մտածեմ : Հիմակուան խեղճ Վարդգէսը հին fօմի – քաներ Վարդգէսին մէջքը կը կտրէ :

Երկուքն ալ զացին: Քանի մը օր վերջ չէրքէզ Ահմէտի եւ Նազլըմի չէթէներուն Զօհրապն ու Վարդգէսը, ճամբան սպան – նած ըլլալնուն լուրը առինք: Ձէմալ փա – շա չկրցաւ մարսել այս :

Զէրքէզ Ահմէտ, Զէքի պէյի սպանիչնե – րէն մին էր :

Երեսադէմ զարձած էինք: Օր մը, Հա – լէպի կուսակալ ձէվլետ պէյէն հեռագիր մը եկաւ: Կուսակալը կ'ըսէր.— « Զէրքէզ Ահմէտ պէյ եւ Նազլըմ պէյ քովս եկան եւ ըսին.— Սուրիոյ մէջ Հայերուն ողջ մնա – ցած ըլլալը կը լսենք, կ'երեւի ձէմալ փա – շան այս գործին յարմար մարդ չունի. մեզի թող ձգէ անոնց հալխէն դանք»:

Ձիշդ առիթն էր: Ձէմալ փաշան խոհոյն – քննութենէ մը վերջ առաւ անոնց մահ – ուան վճիռը եւ ղրկեց Երուսաղէմ:

Զօհրապի եւ Վարդգէսի սպանիչները , հետեւեալ օրը, Դամասկոսի մէջ կախա – զան հանուեցան:

(Հայրենիք, 31 Մարտ, 1932)

★

Նոի կազէթա 1918 Դեկտ. 17ին հրա – տարակելով Զօհրապի աքսորման մանրա – մասնութիւնները եւ լուսանկարը ,կը զրէ .

— « Զօհրապ էֆէնտի մեր երկրին ամէ – նէն կարող իրաւագէտներէն էր եւ պրա – զէտ մը որ հայերէն չատ մը հատորներ ունի: Երեսփ. ժողովին մէջ մեր երկրին չատ ընտիր մէկ բեմբասացն էր: Մինչ մարտ 31ի զէպքին իր տունը պահած մէկ անձը նախաբար էր (կ'ակնարկէ Խալիլ պէյի ,— Յառաջ) , այդ պահուն առանց հարցաքննութեան մահուան դատապար – տուած էր: Ափսոս ալ հասկցանք այս օ – րերս թերթերու հրատարակութիւնէն » :

★

ԾԱՆՕԹ.— Գարշելին Հիւսէյին Ձահիտ (Եալչըն) , որ նոյնպէս իր յուշերը հրա – տարակեց «Եառի կիւն»ի մէջ, հետեւեալ նկարագրութիւնը կը հրատարակէ , միշտ ձգտելով սեւեռնել եւ նուազագունել զոհե – րը: Աւելորդ է ըսել թէ Վարդգէս ոչ այնքան խեղճացած եւ դիմութիւն խըղ – ճած կրնար ըլլալ իրեն համար , ոչ ալ չանազատակիրալաթի ձեռքը համբուրած: Կ'արձանագրենք ի տեղեկութիւն: (Ժա – մանակին դրաղած ենք Յառաջի մէջ):

ԹԱԼԱԱԹ ՓԱՇԱ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍ

(էջ մը հայկական խնդրէն)

Առաւ մը, զիչերազգեստով աւրճը խմած առեն, Թալաաթ փաշայի լուր կը տրուի թէ այցելու մը եկած է: Դաշնակ – ներու նշանաւոր քոմիթէճի երեսփոխան Վարդգէսն էր: Այս զլխաւոր քոմիթէճին որ ծանօթ էր իրրեւ շատ յանդուգն եւ որ եւ է բանէ չքաշուող, շատ մտահոգ կ'ե – րեւէր այդ առաւօտ:

Բացատրեց իր այցելութեան պատճա – ռը: Զրույց ծագած էր թէ պիտի հաւաք – ուին հայ քոմիթէճիներու պետերը. մեծ յուզում կար հայկական չրջանակներու մէջ: Վարդգէս կը հարցնէ թէ հիմ ունի՞ այդ զրոյցը, եւ թէ որեւէ վտանգ կա՞յ իր անձին համար :

Ընդհանուր պատերազմի օրերուն էր : Ճակատի եռուի Հայերուն դատճառած – կան ընթացքը շատ դժուար վիճակի մը մատնած էր կառավարութիւնը եւ վտան – գած դինուորական գործողութեանց ա – պահովութիւնը :

Մոր սիրով եւ հանդարտութեամբ լսելէ յետոյ Վարդգէսի վրդովուած խօսքերը , Թալաաթ հաճոյքով տեսաւ որ հասած է իր սպասած վայրկեանը եւ մեղմօրէն պա – տասխանեց .

— Հիմա կարգը մերն է, Վարդգէս : Գիտե՞ս եա, ինչպէս արիւն փախել տուիք ինծի: Գիտե՞ս եա, ինչ տեսակ փորձանք մը բացած էիք այս երկրին դլխուն :

(Շար.)

ԵՖՏԵՂ...

Մեկնելուց առաջ Տիրուհին ամուսնուն հրահանգներ էր տալիս տան գործերի մասին։ Ամուսինը ուշադրությամբ լսում էր նրան, ապա ասաց.

— Ինչպես տեսնում եմ, դու ամեն բան մտածել ես, միայն մի բան մոռացել ես ասել, թե ինչ անեմ ես, երբ դու չկաս։

— Ես, — պատասխանեց կինը, — ինչպես միշտ, կգամ ճաշելու։

— Ներողություն, — ընդհատեց ամուսինը, — ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ անեմ ես, երբ դու ճաշելուց հետո գնաս ճաշելու։

— Ես, — պատասխանեց կինը, — ինչպես միշտ, կգամ ընթրելու։

— Ներողություն, — ընդհատեց ամուսինը, — ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ անեմ ես, երբ դու ընթրելուց հետո գնաս ընթրելու։

— Ես, — պատասխանեց կինը, — ինչպես միշտ, կգամ քնելու։

— Ներողություն, — ընդհատեց ամուսինը, — ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ անեմ ես, երբ դու քնելուց հետո գնաս քնելու։

— Ես, — պատասխանեց կինը, — ինչպես միշտ, կգամ արթնանալու։

— Ներողություն, — ընդհատեց ամուսինը, — ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ անեմ ես, երբ դու արթնանալուց հետո գնաս արթնանալու։

— Ես, — պատասխանեց կինը, — ինչպես միշտ, կգամ ինձ համար։

— Ներողություն, — ընդհատեց ամուսինը, — ես ուզում եմ իմանալ, թե ինչ անեմ ես, երբ դու ինձ համար գնաս ինձ համար

«Վաղը դուք պիտի վճռէք թէ Ֆրան-սան բացակա՞յ պէտք է մնայ թէ պարտի արժեցնել իրեն տրուած հասատատուն և բաշխիքները» :

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԴԺԳՈՀՆԵՐԸ

Վարչապետին ճառէն վերջ սկսան հարցապնդումները : Նախկին վարչապետ մը, Պ. Փոլ Ռէնո, ջանաց ապացուցանել թէ Մեծն Բրիտանիոյ յանձնառութիւնները չեն վերազանցեր միացեալ բանակի ծրագրին առթիւ յանձն առած պարտականութիւնները : «Իրականին մէջ, Պ. Իդըն պարզապէս աւելի յառաջդէմն ճշդած է իր կառավարութեան դիրքը այս հարցին մէջ : Թուարանութեան վերածած է ապ-րիլ 24ի յանձնառութիւնը : Աւելնաւորը այժմ կրնայ կարգ մը վրդովիչ հարցումներ ուղղել : Կրնայ հարցնել թէ ի՛նչ պիտի պատահի, եթէ վերման սպայակոյտը իր ձեռքը դնէ երկրին վրայ : Եթէ այդ պահուն Ռուսիա յայտարարէ Գերմանիոյ-բուն, — «Պիտի միացնեմ ձեր երկրին երկու մասերը, պայմանաւ որ չմնաք մեր թշնամիներու ճակատին վրայ» : Կը կարծէ՞ք թէ վերման սպայակոյտը պիտի մերժէ ճակատ փոխել» :

Նախկին վարչապետին կարծիքով, Լոնտոնի համաձայնութեամբ կա՛մ Գեր-մանիա մեզմէ չատ յառաջ պիտի անցնի, առանձնելով Եւրոպայի զինուորական առաջնորդութիւնը, եւ կամ մեզի պիտի հարկադրէ զինուորական ճիգ մը որ պիտի վտանգէ մեր կենսագրի մակարդակը : Պ. Ռէնո հակառակ չէ համաձայնութեան, բայց նոր երաշխիքներ կը պահանջէ :

Երկրորդ հարցապնդողն էր զօր. սը Կոլի ազգականներէն եւ կուսակիցներէն մին, Պ. Վանտուռ, որ մանաւորապէս Ծանրացաւ Սարի հարցին վրայ : Երբորդ մը, զօր. Օմէլան, բացատրեց թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը չի փարատեր Գերմանիոյ վերազինման վտանգը, վասն զի որ եւ է ապացոյց չկայ թէ Գերմանիա հրաժարած է իր դիտումներէն՝ Արեւելեան նախկին երկրամասներու հանդէպ : «Լոնտոնի համաձայնութիւնը նոր ձեռնթափութիւն մը կը նշանակէ : Եթէ Ազգ. Ժողովը վաւերացնէ Գերմանիոյ վերազինումը, Ֆրանսան ստանձնած պիտի ըլլայ երբորդ-աշխարհամարտի մը պատասխանատուութիւնը » :

Համաձայնաւար ներկայացուցիչը, Քաղ-նովա ուժգնօրէն քննադատեց Լոնտոնի համաձայնութիւնը, դիտել տալով թէ կը պարզէ Ֆրանքեւխորհրդային դաշինքին բովանդակութիւնը եւ թէ կառավարութիւնը անցած է իր իրաւասութեան սահմանը, հաւանելով այդ համաձայնութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏԸ զրեթէ ամբողջութեամբ անշարժութեան դատապարտած է, իբրեւ հետեւանք բանուորներու զործադուլին : Կացութիւնը վտանգաւոր կը համարուի քաղաքին պարենաւորման տեսակէտով :

131 *ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐ վեց ամիսէն մինչեւ տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան Թուրքիոյ մէջ : Դատավարութիւնը զանիկ էր եւ կը չարունակուէր մէկ տարիէ ի վեր : Ամբաստանեալներուն թիւն էր 167, որոնց 11ը կին : Գլխաւոր կին ամբաստանեալը, Տոքթ. Սեւիմ Թարի, դատապարտուեցաւ վեց տարի բանտարկութեան :*

ԻՍԼԱՄ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐՈՒ զերագոյն պետը, *Հաճան Հաճէյմի, որ պահուած էր անցեալ յուլիսէն ի վեր եւ Թուղսիկինեք կը հրամարակէր եգիպտոսի կառավարութեան դէմ, ձերբակալուեցաւ Գահիրէի մէջ :*

ԿԱԽԱՂԱՆԻ դատապարտեալներ ապաներ եւ երկու քաղաքացիներ Թիհրանի գինուորական ատեանին կողմէ, իբրեւ մեղսակից համամիաւորական գործունեութեան մը :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՏԻԿՆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐՔ. ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ վարչութիւնը չընդհակառակութեամբ ստացած է Օր. Նը-ւարդ Օտապաչեանի մահուան առթիւ 5000 Ֆր. Օր. Տիրուհի Անդրանիկեանէ :

Նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է Հրայ Սարգիսեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Հ. Պահչէճեանէ, Տէր եւ Տիկին Թ. Մեսրոպեանէ, Օր. Տիրուհի Անդրանիկեանէ, Տէր եւ Տիկին Ա. Խանանեանէ հինգ հազարական Ֆրանք : Տէր եւ Տիկին Հ. Գալէնտէրէ 2000 Ֆր. :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԸ

Այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց եւ Մշակոյթի նուիրուած ազգային եւ եկեղեցական տօնին առթիւ, պիտի մատուց-ուի հանդիսաւոր պատարագ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Պիտի նախագահէ եւ քարոզէ առաջ-նորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի զպրոցներու ուսուցիչները, աշակերտները եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եւ յարգել «Սրբոց Թարգմանչաց» անմահն յիշատակը : (Կնիք)

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՒ. — Համընդ. Հայր. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, կիրակի 17 Հոկտեմբերին, առաւօտուն Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ : Այս առթիւ Վիէ-նէն Ցովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան-դստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիշատակին :

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս-լեան, որ հրաւիրուած է Կրընոպլէն :

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ զպրոցի սաներուն կողմէ : Ազանդական մատուղի օրհնութիւն եւ հոգեհաց : Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակին-րուն յիշատակը յարգողները :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Յակիկ Հայրապետեան եւ զաւակները ու թոռները, Այրի Տիկին Նը-ւարդ Քիւրճեան եւ զաւակները ու թոռ-նները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Լուսիկ Թէրզեան եւ զաւակները ու թոռները (Հա-յաստան), Այրի Տիկին Շնորհ Հայ-րապետեան եւ զաւակները ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Զաւիկ Հայրապետեան զաւակը եւ թոռները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Օ-հանիկ Հայրապետեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին եղիսաբեթ Հայրապետեան եւ զաւակ-ները ու թոռները (Հայաստան), Այրի Տի-կին Ռոկի (Հանըմ), Պէրպէրեան եւ զա-ւակները ու թոռները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յակիկ Վարդանեան (Պուլկա-րիա), Այրի Տիկին Պալիկ Թորոսեան եւ զաւակները ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Աստուր, Յարէթ, Յակիկ, Յարութիւն, Մանուկ, Օհան, Հայրապետեանները եւ զա-ւակները ու թոռները, Տէր եւ Տիկ. Շնորհ Մարկոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Յակիկ Հայրապետեան եւ զաւակները (Պուլ-կարիա), Տէր եւ Տիկին Վարդանոյշ Թէո-ճէլեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները եւ բա-րեկամները յաւուր կը յանուցանեն իր-րեւ հօր, մեծ հօր, աներհօր, հօրեղ-բօր, մօրեղբօր, հօրեղբօրորդիին, քեռայ-րին եւ ազգականին՝

ԱՍՍԱՏՈՒՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ
(Սէօլէօզցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ 87 տարեկա-նին, Պիսէթըի հիւանդանոցին մէջ, Հոկտեմբեր 6ին, երկարատեւ հիւանդու-թեան : Թաղումը պիտի կատարուի այսօր, շաբաթ, ժամը 14ին, եւ մարմինը պիտի փոխադրուի Պիսէթրի հիւանդանո-ցէն Ժանթիլլիի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՆԹ ԷթԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտոք» կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Միքայէլ Հէքիմեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սի-րելի զոքանչին, մօր եւ մեծ մօր այրի Տիկ. Ծաղիկ Իշխանեանի կսկծալի մահ-ուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 2000 Ֆրանք կը նուիրէ Հ. Յ. Դ. Տան Փոն-սին :

★

ՎԻԷՆ. — Յակոբ Աբրահամեան եւ ընտանե-կան պարագաները իրենց խորին ցաւակ-ցութիւնները կը յայտնեն Պ. Յովակիմ Գալայճեանի, իր զաւակներուն եւ Այրի Տիկին Ս. Աբէլեանի, Տիկին Էլիզա Գա-լայճեանի (Ծն. Աբէլեան) վարդահաս եւ կսկծալի մահուան առթիւ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մեր բաժանորդներուն զրկած ենք չէք-փոսթալներ իրենց վճա-րումները դիւրացնելու եւ փութացնելու համար : Նոյնը կ'րնենք հետզհետէ մեր բոլոր բաժանորդներուն, խնդրելով որ պատասխանեն անյապաղ : Հակառակ պա-րագային վարչութիւնս պիտի ստիպուի Հոկտ. 31ին դադրեցնել բոլոր անոնց տոսխանի մնացած բաժանորդագրու-թիւնները :

Վստահ թէ բոլորն ալ իրենց կանոնաւոր վճարումներով, պիտի հաճին դիւրացնել մեր գործը, կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները

ԻՏԱԼԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը յիշեցնենք մեր Իտալիոյ բաժանորդ-ներուն, որ տարեկան բաժնեգինն է 1954 Յունուար 1էն ի վեր 6000 Լիր : Կը խնդ-րուի փութացնել վճարումները Բժ. Ե. Արզումանեանի միջոցաւ.

Վիա Քափէլարի 3, Միլանօ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոնի եւ շրջանի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կի-րակի հոգեհանդստեան պաշտօն պատա-րագ պիտի մատուցուի Հոգելոյս Արա-ւագդ արք. Սիւրմէեանի մահուան Գ. տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուի յարգոյ հասարակու-թիւնը յարգել հանդուցեալ սրբազանին յիշատակը :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ եկեղեցւոյ հոգաբարձու-թիւնը կը ծանուցանէ թէ Պարզեւ քհնյ. Մկրճեանեան վերադարձած ըլլալով պա-ձակուրգէն, եկեղեցւոյս սպասարկութիւ-նը կը կատարուի կանոնաւորաբար լոտ առաջնոյն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, սո-վորական հաւաքատեղին :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵԼԱՆԻ Հայր. Միու-թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քափէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մեթրօ Փլաս ա'Իթա-լի : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶԻ Յ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէժան : Կը խնդրուի բո-լոր անդամուհիներէն սակայնաբար ներ-կայ ըլլալ :

Յ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէր — Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկու-շաբթի ժամը 16ին, ընկերուհի Հ. Աւե-տիսեանի բնակարանը 195պիս, ռիւ տիւ Մէնիլ, Անիէր : Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ռէս-ի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը խնդրէ իր անդամներէն եւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 2·30ին, 7 Պուլ. տ'Ազէն Պար տը Կլոզ :

ՄՈՒՐԱՏ Ուսումնասիրաց Փարիզի վարչութիւնը կը խնդրէ իր պատուակալ, գործօն անդամներէն ինչպէս նաեւ բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ ընդհ. ժողովի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3·30ին, Իսի, Մրմեան վարժարանի սրահը, 2 ռիւ տը լա Տէփանս :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ յանձնախում-բի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 18ին, Ազգ. Տան մէջ : Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ets. HERO, 62, Rue du Temple
Paris (3) Tél. ARC. 48-09

Կ'ուզեն հաւչուէ աւորաթի համար ձեռնարկուներ (աւթորըիռնէօռ) :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ — ՍԱԼ ՏԻԷՆԱՑԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան : Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATL'AN

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՇԱԽՈՒ Է

Մեկնումի պատճառով ԺԱՄԱԳՈՐԾԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ, առեւտրական բանուկ եւ բազմամարդ թաղի մը մէջ : Դիմել նամակով, «Յառաջ»ի միջոցաւ :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին հերմա-կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՍԽԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Նոր գրներ
rticles polichinelles-ի համար :
Մրակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
10
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
DIMANCHE
10 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7493 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2904

ՄԵ՛Ծ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ, ԴՈՒՆ ՔԱ՛ՂՑՐ ՀԱՑՕՒԹԻՒՆ

●

Ճաշակեցէ՛ք եւ տեսէ՛ք զի քաղցր է՝ պէղուիա՛՝ :
ԵԿԵՂ. ՕՐՀՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ծովէն կուգամ :

Ալիքներուն դողը տակաւին սրտիս մէջ, ցոլքը աչքերուս մէջ՝ լոգանքէ կ'ելլեմ, ահաւասիկ, երբեւ իշխան մը՝ հին օրերու պերճանքով եւ պատկառանքով : Ծովը լուաց զիս, օծեց անուշահոտութեամբ եւ պսակեց :

Պսակեց զիս Հայ, զերազանցօրէն Հայ, յաւերժօրէն Հայ : Հոչակեց ախոյեան Հայութեան :

Արդ, ես Հայ եմ սահմաններէն դուրս եւ սահմաններուն նպաստէն վեր : Հայ եմ նոյնիսկ ազգութեանց տարազաբանական փորձերու հեղինակներուն չհիացած կամ բացատրել չկրցած չափով :

Ծովը Հայ ըրաւ զիս, ծո՛վը, այն ծովը որ երկունքի մէջ է յաւիտենապէս :

Ցնծայր ծովն ու ծիպայր,
Ալիւն զալիւն տայր,
Ծովն յարեւուն մանր աւազին
Խաղայր ծիպայր
Եւ ալիւն զալիւն տայր :

Ծո՛վը, այդ ծո՛վը, անունն է Հայաստ – թիւն, եւ Հայութիւնը՝ ծո՛վ է «ծիծա – ղախտ», որ կը ծաւալանայ դիմացդ, ու կը բաղմանան աչքերը, կը վառին փոքրիկ արեգակները, կը ծփան ճառա – գայթները՝ երբ կը կանգնիս այս մեծ ժո – ղովուրդին դէմ յանդիման :

Մե՛ծ ժողովուրդ : Թոյլ տուէք, այժմ, բացատրել այս նոր տարազին իմաստը :

Մեր տէրունական օրով, առեղծուած է « մեծ պետութիւն» տարազը : Բայց ի՞նչ կը նշանակէ «մեծ պետութիւն» : Այս տա – րազին, շուրջ կատարուած վիճաբանու – թիւններէն կրնանք եզրակացնել եւ ըսել թէ մեծ պետութիւնը չի սահմանուիր բնակչութեան զերակշիռ թիւով, — այս – պէս, օրինակ, 500 միլիոն բնակչութեամբ երկրի մը կառավարութիւնը կարելի չէ կոչել մեծ պետութիւն : Դարձեալ մեծ պե – տութիւնը չի սահմանուիր հողային ան – սահման տարածութեամբ, — այսպէս, օրինակ, 500 հազար քառ. քիլոմեթր հո – ղային տարածութեամբ երկրի մը կառա – վարութիւնը կարելի չէ կոչել մեծ պե – տութիւն : Բայց մեծ պետութիւն է Պել – ճիքան, որ փոքր է բնակչութեամբ եւ հո – ղային տարածութեամբ : Վաղնդի մեծ պե – տութիւն կոչուելու համար՝ անհրաժեշտ պայման է ունենալ ճարտարարուեստա – կան վիթխարի զործունէութիւն կամ քա – ղաքակրթական հսկայ փոքանսիէ ուժ :

Նմանօրէն՝ ժողովուրդները եւս կը դա – սակարգուին մեծ եւ փոքր տարազներով, համաձայն նոյն չափորոշի : Այսպէս, հայ ժողովուրդը, որ փոքր է թիւով, կամ Հայութիւնը, որ ածու մըն է միայն՝ մեր պատմահօր բացատրութեամբ, կը կոչուի մեծ ժողովուրդ՝ անոր համար որ իր մշակութային եւ առեղծագործական փո – քանսիէով կը հաւասարի մեծերուն : Տե – ղին է ըսել թէ արդար է Յորենացիի վե – րագրել տարազին հայրութիւնը, — այ – սինքն, ինչ որ եւրոպական պետութիւնը այժմ կը կոչէ մեծ ժողովուրդ՝ մեծու – թեան մէջ որոնելով քաղաքակրթական կամ մշակութային փոքանսիէ, բանա – ձեւերը է արդէն Յորենացի, զարեր ա – ռաջ, հայ ժողովուրդին թուական կամ հոգային փոքրութեան մէջ ցոյց տալով ժամանա՛կը նուաճող եւ յաւիտենակա – նութի՛ւնը հաստատող արժէք մը, որ, ըստ պրոֆ. Ադոնցի, ազգային Էոփորի կը ստեղծէ եւ կը դառնայ պատմափիլիսո – փայութիւն մը՝ խորհրդանշական անունով :

Ահա թէ ինչո՛ւ ժամն ազդապարծու – թեան փորձ մը չէ որ կը կատարեմ ; երբ կը հրճուիմ իմ Հայութեամբս, սահմաննե – րէն դուրս յորդուն զեղուն վարարուն այս մեծ ու ծովական ժողովուրդին ստեղ – ծագործական տենդին ի տես :

Ժողովուրդներու պայքարեան ապահո – վութեան կամ, նոր բառով մը, ազգա – պահպանումի վարժապետական եղանակ – ներէն վեր՝ կը դասնիմ թէ բարձր տրա – մադրութիւն (էօփորի) առեղծող հոգե – բնախօսական մեխանիզմն են միայն, որ կը նպաստեն տակաւին, ապրելու եւ երկ – նելու : Թէ բարձր տրամադրութեան ա – կունքը կը գտնուի կենսաբանական աւա – զանի մը մէջ, կը հաւատամ : Բայց մե՛ծ է գերը հոգեբնախօսական մեխանիզմնե – րուն, որոնք կը բեղնաւորեն նոյնիսկ ամուլ թիղերին, որ սկեպտիկն է, կ'ընտելացնեն վայրի կատուն, որ ազգութեան է, այլ մանաւանդ ընդունակ են անուշցնելու քա – ղաքակրթական հակայ փոքանսիէ (օխսիմէ), որ զառնացածն է, — ձանչցա՞ծ էք երբեք լեզուացած հոգինե – րը, անոնք ի՛նչպէս պիտեն լեզի թափել եւ արգարանալ՝ առարկելով թէ գրականու – թի՛ւն կ'ընեն, արուեստը արուեստի՛ն համար, ու ցոյց կուտան Ս. Օգոստինոսը կամ մեր Նարեկացին : Բայց մենք պիտենք թէ այս զառներգակները լեզի կը թափեն իրենք իրենց հոգիին մէջ, մինչ մերոնք լեզին կը թափեն մեր ազգային աւազանին մէջ,— այսպէս է որ վէպով մը ոտքի կանգնած մեր երիտասարդ գրողներէն մին, համաութիւն ձախելու ճիգով՝ բայց իր համաութեան պակասը ծածկելու մեղ – քով, ուզեց ուսումնասիրութիւն մը գրել ... երդիծանքով, հայհոյելու համար հայ յեղափոխութեան, ի վնաս ազգային բար – ձրը տրամադրութեան :

Անհասո՛ց ապատ է անանելու լեզիով կամ մատնով, բայց ոչ մէկ ժողովուրդ թոյ – լատրած է որ գրիչ բռնող մը վարուի իր ժողովուրդին հետ այնպէս ինչպէս կը վարուի իր անձին հետ : Նարեկացի կրնայ խարազանել ինքզինք գրծուած եւ չգոր – ծուած մեղքերու փուչերով, — գրակա – նութեան պատմութեան մէջ վկայութիւն – ներ չա՞տ : Բայց ոչ մէկը կատարած է նոյն փորձը իր ժողովուրդին դէմ :

Ազգային բարձր տրամադրութեան քա – ղաքականութիւնը, եթէ ոչ ուրիշ կարգա – պահութիւն, կ'արդիւնէ այդ բանը : Գրա – կան այդ քաղաքականութիւնը հանդանակ է ինձ համար, եւ վեր՝ բոլոր արբութիւն – ներէն :

Ահա թէ ինչո՛ւ, նոյն կարգապահու – թեան մէջ անած մեծցած, ինքզինքս կը հռչակեմ ախոյեան ազգային բարձր տրա – մադրութեան քաղաքականութեան, պատ – բաստ՝ կուտելու բոլոր անոնց դէմ, որոնք կը հաճոյանան խոցելով Հայութեան հո – գին : Ահա կուգամ Հայութեան ծովէն, մկրատած այդ ոլով : Աւելի զօրացած, աւելի ամած, աւելի ոգեւոր : Ու կ'ըսեմ. — Գացէք դուք ալ մկրատուեցէք այդ ծո – վին մէջ, հաղորդուեցէք բարձր տրամա – դրութեան ուխտով :

Իսկ եթէ հաճելի է ոմանց դալ արհա – մարհել այդ ուխտը, խորտակել մեր հան – դանակը, կը խնդրեմ որ մինակ չգան, — մի՛ղք կ'ըլլայ մինակ եկողին :

Ես գիտո՛ւմ եմ քաղցր Հայութեամբ : Ու պիտի չուտով պատկերացնեմ ձեզի այդ քաղցր Հայութի՛ւնը, գիտեցնելու հա – մար նաեւ ձեզ, ճաշակել տալով ինչ որ ես ճաշակեցի :

Ալէլուիա՛, ո՛վ քաղցր Հայութիւն :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ անդլիացի պաշտօնա – տարներ, որոնք կ'աշխատին բանակին դիտական սպասարկութեանց մէջ, քննու – թեան պիտի ենթարկուին ապահովու – թեան տեսչութեան կողմէ :

ԻՍՐԱՑԻԼԻ սպարապետը, զօր. Մոշէ Տայան, յայտարարեց թէ արաբական եր – կիրները կ'աւելցնեն իրենց պինեալ ու – ժերը, «պատերազմ մը սարքելու համար Իսրայէլի դէմ» : Այս առթիւ կոչ մը ուղ – ղեց երիտասարդութեան, յիշեցնելով թէ «մենք միայն մէկուկէս միլիոն ենք 48 միլիոն թշնամի ղրացիներու դէմ» :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑ

●

ՆՈՐ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ԴԷՄ

★

ԲԱՆԱՁԵՒԸ ՊԻՏԻ ԲՈՒԿԱՐԿՈՒԻ ԳԵ. ՕՐ

Ուրբաթ օր չարունակուեցան վիճաբա – նութիւնները Ազգ. Ժողովին մէջ, Լոնտո – նի ծանօթ համաձայնութեան մա – սին : Հարցապնդողները առ հասարակ ան – բաւական կը գտնեն ձեռք բերուած ար – դիւնքը եւ մանաւանդ երաշխիքները՝ Գերմանիոյ վերապինման դէմ :

Ուրբաթ օրուան վիճաբանութիւնները չարունակուեցան մինչեւ գիշերը ուշ ա – տեն : Տակաւին յայտնի չէր թէ վարչա – պետը վստահութեան քուէ պիտի պա – հանջէ : Վերջին պահուն Պ. Մենդէս բա –ցատրեց թէ կառավարութիւնը անհրա – ժեշտ կը նկատէ աւելի լայն ազատութիւն մը՝ յաջողութեամբ չարունակելու հա – մար բանակցութիւնները :

Օրակարգին վրայ կան վեց բանաձեւեր, որոնք բոլորն ալ տարբեր տեսակէտներէ մեկնելով կը յանգին նոյն եզրակացու – թեան, — Լոնտոնի համաձայնութիւնը ամէն ապահովութիւն չընծայեր Գերմա – նիոյ վերապինման վտանգներուն դէմ, չարդիւներ զերման սպայակոյտի մը կազ – մութիւնը, կատարելագործելու չի տա – տաներ սպառազինութեանց վրայ եւայլն :

Այսպէս, յառաջդիմական երեսփոխան մը, Փիլպէրն Շոմպրէսն, յայտարարեց.— « Մեր երկրին համար ամէնէն տխրահոգա – կան բանը զերման դինապաշտներուն գէնք տալ չէ, այլ երաշխաւորել Ֆրանսայի ա – պահովութիւնը, ընդհանուր դինակցու – թիւնը եւ աշխարհի խաղաղութիւնը : Այն մարդը որ Լոնտոնի համաձայնութիւնը կ'ընդդիմանայ, Քրնեւի կամ Պրիւսէլի մարդը չէ (կ'ակնարկէ վարչապետին) : Իր նախորդ – ներէն ուրիշ մէկը կրնար տոորագրել այդ համաձայնութիւնները : Առաջ առնելու – թիւնը դինաթափ եղած չըլլար : Լոնտոնի համաձայնութիւնը չնորհիւ Ֆրանսայի ուժերը պիտի նուազին եւ Գերմանիոյ պիտի տպառազինուի : Փոխանակ հաւա – սարկ հաւասար մնալու մեր ընկերակից – ներուն հետ, որոնք անդամ են Ազգաժո – ղովին Ապահովութեան Խորհուրդին, պի – տի բաժնէք մեր տեղը, կէսը Գերմանիոյ տալու համար, տարօրինակ արդիւնք ար – տաքին քաղաքականութեան մը որ կը կոչուի ազգային : Լոնտոնի համաձայնու – թիւնը կը վերահաստատէ Գերմանիոյ ամ – բողջ դինուորական կարողութիւնը, ինչ որ շատ աւելի վտանգաւոր է քան իր զո – րաժիններէն : Ռուրի չրջանը նորէն կը դառնայ դինարան : Վարչապետը յայտա – րարեց թէ անխուսափելի է գերմանական վերապինումը եւ թէ մենք ի վիճակի չենք ընդդիմանալու որոշումի մը որ տրուած է առանց մեղի : Եւ սակայն, նախընթաց յայտարարութեան մը մէջ, որ աւելի խրոխտ էր եւ պայծառ, կը հաստատէր թէ այս մասին ոչինչ կարելի է ընել ա – ռանց Ֆրանսայի : Ցանձնաժողովին մէջ ալ կրկնեց այս յայտարարութիւնը, ճշդելով թէ ոչինչ կրնայ կատարուիլ առանց մե – զի, ոչ իրաւապէս, ոչ ալ աշխարհագրա – կան տեսակէտով : Ակնարկեր է հակառա – թիւնը (ծափեր համայնավարներու կող – մէ) :

Օրանի համայնավար երեսփոխանը, Տիկին Ալիս Սփորթիս, նոյնպէս քննա – դատելով Լոնտոնի համաձայնութիւնը յայտարարեց թէ «Ալժերիացիները երբեք պիտի չընդունին նորէն Քաւառութեան և հարստահարութեան մատնուիլ որպէսզի նոր պատերազմ մը սարքուի Ալզիրհա – ւերքի եւ Աթլանտեանի ազատ աշխերուն համար : Գերմանիոյ վերապինումով Հիւս. Ատլանտեան պիտի զառնայ դինարան մը Ստալինեան խմբակցութեան համար » :

Աբմատական երեսփոխան մը, Պուրժէս Մունուրի, որ դահլիճէն հրաժարած էր մասնակցիլ բանակի վճճին առթիւ, չնոր – հաւորեց վարչապետին արդիւնաւոր աշ – խատանքը եւ նոր երաշխիքներ պահանջե – լով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ Ազգ. ժո – ղովը չի կրնար արդիւնաւոր ելքի մը յանգիլ, նորէն ժխտական դիրք բռնելով : Զօր. Լը Կոլի նախկին կազմակերպու – թեան ներկայացուցիչը, Սուսթէլ, բա – ցատրեց թէ ճակատագրական չէ Գերմա – նիոյ վերապինումը : «Հաշտուիլ անոնց հետ որոնք 70 տարուան մէջ երեք անգամ արշաւեցին մեր երկրին վրայ՝ աւելի սոփոզական չէ քան հաշտուիլ անոնց հետ որ մեր զինակիցներն եղան վերջին պատերազմին մէջ» : (Կ'ակնարկէ Ռու – հիոյ) : Նախկին վարչապետներէն Պ. Ռոպէր Շուման ալ վերապահ դիրք մը բռնեց, կարգ մը հարցումներ ուղղելով : Նախկին փոխ – վարչապետ մը, Փ. Հ. Թէթժէն, անհրաժեշտ կը գտնէ աւելի ապ – դու հակազդեցութիւն մը ապառազինութեանց վրայ :

Շատ մը երեսփոխաններ կը նախընտրեն յետաձգել Գերմանիոյ վերապինումը, մինչեւ որ նոր ճիգ մը փորձուի համա – ձայնութիւն գոյացնելու գերմանական հարցի մասին : Ընկերվարականները մա – նաւորապէս կը պահանջեն որ չվերահաս – տատուի գերման սպայակոյտը :

Վարչապետը մանրամասնօրէն պատաս – խանեց բոլոր քննադատութեանց, հա – ստատելով թէ նկատի պիտի առնէ շատ մը առաջարկներ, միւս ութ դաշնակիցներուն հետ բանակցած առեն : Բայց չուզեր հան – դուրժել որ Ազգ. ժողովը կապէ իր ձեռ – քերը : Երբ երեւան եկաւ որ կառավարու – թիւնը կրնայ հաւանութիւն ստանալ տր – կար մեծամասնութեամբ մը, վստահու – թեան քուէ պահանջից :

(Յուրիքրու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ԱՌԹԻՒ

●

Զիւտրական հարցաքննիչը առջի օր լը – սեց մառեչալ Ժիւկնը, ազգ. պաշտպա – նութեան նախարդ նախարարը, զօր. Քէօ – նիկը, եւ զօր. Կանվալը : Երկկ դարձեալ պիտի լսէ նախկին նախարարներն ու ա – տիկնութեան նախորդ վերաքանչը, Պլէօ : Նոյն օրը հարցաքննուեցաւ խորհ – դարան «Շարլ»ը, այլ անուամբ Ալֆրէտ Տրյուաբէ, որ բանտարկուած է Ֆրէնի մէջ : Հարցաքննութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ գիշեր :

× *Ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին քարտուղարութեան ծածկագրի պաշտօն – եան, Տիկ. Լիւսիէն Լասրոն, դատ բա – ցաւ, 1.170.000 ֆրանք հաւատցած պա – հանջելով իր պաշտօնանկութեան առթիւ : Իր բողոքը ուղղուած է ազգ. պաշտպա – նութեան նախարարութեան դէմ : Տիկինը կ'ըսէ թէ 1952էն ի վեր յայտնած է իր մեծաւորներուն թէ դաղտնիքներ դուրս կ'ելլեն եւ ուրիշ անկանոնութիւններ տե – ղի կ'ունենան : Ինք պաշտօնանկ եղած էր Յուլիս 26ին : Այս առթիւ կը պատմէ .— «Օր մը խորհրդարան կին մը եկաւ ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէին քարտուղա – րութեան դրասենեակը եւ առաւ տարաւ Հնդկաչինի պատերազմին վերաբերեալ հեռագիրներու պատճէնները : Տիկինը փոքր դուռնէ մը անցնելով մտաւ սենեակ մը ուր մտնելու իրաւունք ունէին միայն արտօնեալ անձեր » :*

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ Տիկին Լասրոն պաշտօնանկ եղած էր այն պա – պատանութեամբ թէ «տեղեկութիւններ հաղորդած է առանց օրինական խոդո – վահներուն դիմելու » :

համար : Գերմանիոյ վերապինումով Հիւս. Ատլանտեան խմբակցութեան համար » :

Աբմատական երեսփոխան մը, Պուրժէս Մունուրի, որ դահլիճէն հրաժարած էր մասնակցիլ բանակի վճճին առթիւ, չնոր – հաւորեց վարչապետին արդիւնաւոր աշ – խատանքը եւ նոր երաշխիքներ պահանջե – լով հանդերձ, դիտել տուաւ թէ Ազգ. ժո – ղովը չի կրնար արդիւնաւոր ելքի մը յանգիլ, նորէն ժխտական դիրք բռնելով : Զօր. Լը Կոլի նախկին կազմակերպու – թեան ներկայացուցիչը, Սուսթէլ, բա – ցատրեց թէ ճակատագրական չէ Գերմա – նիոյ վերապինումը : «Հաշտուիլ անոնց հետ որոնք 70 տարուան մէջ երեք անգամ արշաւեցին մեր երկրին վրայ՝ աւելի սոփոզական չէ քան հաշտուիլ անոնց հետ որ մեր զինակիցներն եղան վերջին պատերազմին մէջ» : (Կ'ակնարկէ Ռու – հիոյ) : Նախկին վարչապետներէն Պ. Ռոպէր Շուման ալ վերապահ դիրք մը բռնեց, կարգ մը հարցումներ ուղղելով : Նախկին փոխ – վարչապետ մը, Փ. Հ. Թէթժէն, անհրաժեշտ կը գտնէ աւելի ապ – դու հակազդեցութիւն մը ապառազինութեանց վրայ :

Շատ մը երեսփոխաններ կը նախընտրեն յետաձգել Գերմանիոյ վերապինումը, մինչեւ որ նոր ճիգ մը փորձուի համա – ձայնութիւն գոյացնելու գերմանական հարցի մասին : Ընկերվարականները մա – նաւորապէս կը պահանջեն որ չվերահաս – տատուի գերման սպայակոյտը :

Վարչապետը մանրամասնօրէն պատաս – խանեց բոլոր քննադատութեանց, հա – ստատելով թէ նկատի պիտի առնէ շատ մը առաջարկներ, միւս ութ դաշնակիցներուն հետ բանակցած առեն : Բայց չուզեր հան – դուրժել որ Ազգ. ժողովը կապէ իր ձեռ – քերը : Երբ երեւան եկաւ որ կառավարու – թիւնը կրնայ հաւանութիւն ստանալ տր – կար մեծամասնութեամբ մը, վստահու – թեան քուէ պահանջից :

(Յուրիքրու շար. ը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ ՄԵՐ ՎԻՃԱԿԸ

●

Այս հարցումը կ'ընէ ինծի յաճախ բա-
նակից մը՝ որ թերթի մը խմբագիրն է :
Կը պատասխանեմ իրեն.

— Պիտի չարունակուի անփոփոխ : Ձայր
չկայ : Ցոյս ալ չունինք որ մեզ համար
բացուի նոր լուսավառ հորիզոն մը :

Ցուսահատօրէն պլուխը կը չարժէ եւ կը
չարունակէ թերթին փորձերը սրբագրել :

Ինծի պէս տարիքը առած մէկն է ան :
Մազերը գրեթէ բոլորովին ճերմկած են :
Ընտանեկան ծանր հոգեր ունի : Բայց ու-
նի նաեւ չատ գեղեցիկ եւ լուրջ, յարա-
տեւ աշխատանք պահանջող գրական ծրա-
գիրներ : Ես ալ, ինծի պէս, թուղթի վրայ
որոշած եմ թատերգութիւն մը գրել, վէպ
մը գրել, չարունակել սկսուած եւ կիսա-
տարտ մնացած «Ցիսուսի կեանք» մը :
Բայց ե՞րբ : Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճա-
կը, եթէ այսպէս չարունակուի միչտ : Ե-
թէ տեղ մը յուսատու լոյս մը չծագի՝
ճեղքելով մեզ չրջապատող այս ծանր,
յուսատանջ մուրը :

Բարկտես ունի մեծ, չքեղ ծրագիր մը :
Որոշած է անպայման « Հայ Մատենա-
գրութեան պատմութիւնը » գրել, ընդար-
ձակ , մէկ քանի հազար էջնոց երկասի-
րութիւն մը՝ որուն համար պատրաստած
է արդէն անհրաժեչտ տառապաչտը :

— Բայց ե՞րբ կրնամ սկսիլ, կ'ըսէ ին-
ծի : Ի՞նչպէս աչխատիլ միայն ու միայն
այս գործին վրայ, երբ առաւօտէն մին-
չեւ երեկոյ թերթին հոգը վրաս է : Խմ-
բագրական գրել, փորձերը սրբագրել ,
տասցուած յօդուածներուն լեզուն յղկել :
Ինենթենալը բան մը չէ · բայց վարժու-
թիւն եղած է այլեւս :

Այո, կ'ըսեմ, դէչ վարժութիւն մը :

Այսպէս գլուխ գլխի, կը տրտնջանք :
Բայց այս տրտունջքին մէջէն իսկ սիրա-
տուչոր բոց մը կը բարձրանայ մեր լեզ-
ուին, մեր գրականութեան համար : Կը
տրտնջանք իրաւունքով : Ինչո՞ւ համար
մէկը, որուցաւ հայրենասէր մը չկայ մեր
վիճակին վրայ մտածող : Բարեկամս՝ որ
այնքան գեղեցիկ խմբագրականներ կը
գրէ յաճախ, այլապէս օգտակար պիտի՞
չհանդիսանար մեր մատենագրութեան,
եթէ ոչի ի բուն լծուէր իր ծրագրած աչ-
խատանքին : Բայց հոգի խնդիրը կոտրած
է միչտ հայ գրագէտին մէջքին ոսկորը :
Հոգի դաժան խնդիրը ինչ չքեղ երազներ
մոխրացուցած է անոր հոգիին մէջ :
Կեանքը ժպտուն կերպարանքով չէ ներ-
կայացած մեզի երբեւիցէ : Մենք միայն
անոր տրամաթախիծ աչքերուն մէջ վա-
ռած ենք երբեմն սիրոյ եւ յոյսի ճառա-
գայթ մը : Ուրախութիւնը քէն ըրած է
մեզի հետ եւ ինչ որ կարողացեր ենք ըս-
տեղծել, եղած է միայն մեր սրտին եւ
ուղեղին տաժանքով փրցուած ծաղիկնե-
րու փունջ մը :

Գրեթէ ամէն առաւօտ կը հանդիպիմ
իրեն : Մտահոգ նայուածքը կը լուսնայ
կարծես : Աչքերուն մէջ կը նկատեմ ան-
հուն խանդաղատանք մը : Գլանիկ մը կը
հրամցնէ ինծի եւ քիչ հաքը ծառան կը
բերէ սուրճին սկահակը :

— Ինչ ուրախ օրեր ապրեցանք, կ'ըսէ
ինծի, երբ հոս էին Ֆրանսացիները : Բայց
դեռ ոչ մէկ արձագանգ հնչեց լուսալիր
այն ձայներէն՝ որոնք մեր չուրջը բարձ-
րացան : Նոր բան մը ընելու է : Այս ժո-
ղովուրդին հոգին պէաք է միչտ արթուն
պահել : Անհրաժեչտ է որ բարձրագոռ
փողեր հնչեցնենք եւ հրաւիրենք մեր ցե-
ղին դաւանիները խմբուելու նորաւառ խա-
րոյկներու չուրջ :

Իրաւունք կուտամ իրեն : Բայց կ'երեւի
թէ երկուքս ալ իրաւ երազատեսներ ենք :
Երկուքս ալ ցնորքին չատ արժէք կու-
տանք : Թող այդպէս ըլլայ : Մեր անբա-
սան հաւատութիւնն ալ երազն է, «անր-
չական երազը» Նարեկի խօսքով : Մեր
յաւերժական ապաւէնն ալ՝ ոդեկան աչ-
խարհը հիմէն ցնցող փոթորիկին մէջ՝ ցը-
նորքն է : Աւելի գեղեցիկ եւ հզօրագոյն
բան մը չունեցանք մեր կեանքի ճամբուն
վրայ՝ ուր ոչ մէկ Աւաչնորդ մեզի օգնու-
թեան հասաւ, երբ «ինքզինքնիս պատնէչ
մթին անտառին մէջ» :

Բայց այդ խաւար անտառին մէջ երբեք
չմոլորեցանք : Որովհետեւ մեզ հետ ա-
ռած էինք, կարծ մը հացին քով, մեր
պապերէն ժառանգ մնացած անկորնչելի
պանձեր, ամբողջ կեանքի մը տեւողու-
թիւնը հրապուրող քանի մը օրհնուած
մատեան :

Բայց ասոնց վրայ բան մըն ալ մենք ու-
զեցինք աւելցնել· կաթիլ մը գինի այն
սափորին մէջ՝ ուր մեր լուսադէմ մատե-
նագիրները կնքած էին արտ մեղրամո-
մով՝ Հայոց Աչխարհի արեւազեղ այգի-
ներուն անապակ գինին :

Ասոր համար է որ դժբախտ ենք բարե-
կամս եւ ես· որովհետեւ հոգեւին կը տեն-
չանք բան մըն ալ մենք ժառանգ ձգել մեզ-
մէ ետքը եկողներուն, պաղունց մը խունկ
նետել հիններուն վառած ոսկի բուրվառին
մէջ :

Ժամանակը սրընթաց կը սահի կ'ներ-
թայ : Գիշերը հպիւռ առաւօտ եղած, կը
տեսնենք որ արդէն նոր պիչերի մը կա-
մարին վրայ ասղները կը փայլին :

Ձիւղ է : Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճա-
կը, եթէ միչտ այսպէս չարունակուի ան-
փոփոխ : Անտառէն պիտի չկարենանք
դուրս ելլել : Օր մըն ալ պիտի մոլորինք,
եթէ մեզի օգնութեան հասնող չըլլայ :
Վաղուց երկուան հայելիները մթագնած
են, եւ աչխարհի պատկերներուն վրայ
ոսկեշող ճառագայթ մը չի՛նար այլեւս :
Երիտասարդական խանդավառութիւնն
ալ՝ որ մեր միակ ուժն էր, հետզհետէ կը
կորնչնէ իր հրեղէն աւիւնը :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը ...

Ծովամոյն մէկու մը տրտունջն է ասի-
կա իր ընկերոջ , որ լաստի մը կառչած կը
աչէ չէրցաւ ցոյց տալ որ եւ է յեղափո-
խական ծրագիր Դաչնակցականներու
կողմէ : Շեչտեց Հայերու նախընթաց
ջանքերը բարենորոգումներ առանալու
համար, ինչ որ Ապտիւլ Համիտի օրով ալ
պատճառ եղաւ Ջարդերու :

Թալէաթ ըսաւ Վարդգէսի .

— « Մեր տկարութեան օրերուն, է-
ութիւնի վերապրաւումէն ետք, դուք մեր
կոկորդէն բռնելով բացիք հայկական բա-
րենորոգումներու խնդիրը : Ահա թէ ին-
չո՛ւ մենք ալ պիտի օգտուինք ներկայ նը-
պաստաւոր կացութենէն, ձեր ժողովուր-
դը այնպէս մը ցրուելու որ յետոյ տարի
ձեր մխիթկն հանէք բարենորոգման որեւէ
դաւափար» :

Վարդգէս պատասխանեց .

— Ուրեմն որոշած էք չարունակե՞լ Ապ-
տիւլ Համիտի գործը :

Թալէաթ .— Այո՛ :

Նոյն տեղեկագրէն (էջ 221–222) .—

« ...Որովհետեւ դանազան կողմերէ պե-
տմուձներ կը կատարուէին Վարդգէսի եւ
Ջօհրապի համար, խոստացան ետ բերել
երկուքն ալ : Բայց այս դիմումները ուրիչ
հետեւանք չունեցան եթէ ոչ Գոնեայէն Ա-
տանա, Աւանայէն Հալէպ եւ Հալէպէն
Տիարպէքիր (աւելի ճիշդ՝ Ուրֆա) փո-
խադրել երկու երեսփոխանները : Եւ օր
մը Բ. Դուռը հետաքրքրով հարցրեց Տի-
կին Ջօհրապի թէ իր ամուսինը մեռած է :
Իսկ Վարդգէսի համար ըսին թէ անձնա-
փրկէ յուսահատօրէն դիմադրել մահ-
ուան .

— Ես ալ չեմ դիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլ-
լայ մեր վիճակը, եթէ մեզ հասկցող, հայ
գրականութեան դժբախտ մշակներուն
սրտցաւօրէն ձեռք մեկնողներ չէայտ-
նուին :

Մինչեւ այն ատեն, ամէն առաւօտ, պի-
տի հանդիպիմ բարեկամիս միեւնոյն տե-
ղը : Պիտի տեսնեմ միեւնոյն գրասեղանին
առջեւ սպիտակահեր գլուխը, ծանր հո-
գերով լեցուն գլուխը հակած ձեռագիր -
ներուն վրայ, թերթին փորձերուն վրայ·
— բայց ժպտուն, որովհետեւ իմ ներկա-
յութիւնս իրեն կը թուի ոչ թէ փրկու-
թեան լաստ մը, այլ որովհետեւ ան ինձ-
մով բախտակից մը գտած ըլլալու տարօ-
րինակ երջանկութիւնը ունի կարծես ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱՖ

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Դ.

«Հայ ժողովրդական հաւատքը » վեր-
նագիրն ունի Մանուկ Աբեղեանի զուտ
դիտական առաջին աչխատութիւնը (գեր-
մաներէն), իր համալսարանական աւար-
տառաքը, որ չօչափում է հայ գիցաբա-
նութեան եւ ֆոլքլորին, վերաբերեալ մի
շարք խնդիրներ :

Այդ նպատակով հեղինակն օգտագոր-
ծած է մեր հին ու նոր մատենագրական եւ
ազգագրական աղբիւրները : Զեռքի տակ
է ունեցած նման նիւթերի նայող օտար
աղբիւրներ եւ հետազոտութիւններ եւս ,
ինչ վերաբերում է առհասարակ հնդեւրո-
պական եւ մասնաւորապէս իրանական
ազգերին, որոնց հետ մերձաւոր ազգա-
կրութեան մէջ են գտնւում մեր հին ,
բայց նաեւ նոր ժամանակների ժողովր-
դական հաւատալիքները :

Եղնիկ Կողբացի, Ցովհան Մանդակու-
նի, Եղիչէ եւ Ցաճախատատում Մովսէս
Որենացի ու Անանիա Շիրակացի եւ ու-
րիչ հին մատենագիրներ առատ նիւթ են
մատակարարել հեղինակին այդ ուղղու-
թեամբ : Նոր հրատարակութիւններից՝
Սրուանձտեանի հատորները , Լալայեանի
«Ազգագրական Հանդէսը», ու , Նաւա-
սարդեանի «Հայ ժողովրդական հէքեաթ-
ներ»ի ժողովածոները, Ալիչանի »«Հին
հաւատքը», այլ եւ իր՝ Մ. Աբեղեանի սե-
փական ժողովածոները եւն. :

Աչխատութեան գլուխները սոսկ թը-
ւարկումն իսկ՝ կարող է մի մօտաւոր գա-
ղափար տալ գրուածքի մասին : 1. Հայ
ժողովրդական հաւատքի աղբիւրները եւ
նրա ընդհանուր բնոյթը :

2. Ոգեպաչտութիւն եւ մեռելական ծէ-
սեր : 3. Լոյս եւ խաւար : 4. Ճակատագրի
հաւատք : 5. Ջրերի եւ բոյսերի պաչտա-
մունք : 6. Կրակի պաչտամունք : 7. Վի-
շապների պաչտամունք : 8. Առասպելներ
մրջիւնի եւ փոթորկի մասին : 9. Հոգմերի
ոգին : 10. Ջրերի, անտառների եւ լեռնա-
յին ոգիներ : 11. Կախարդական ասաց -
ուածքներ եւ չար ոգիներ :

*

Մանուկ Աբեղեանի աչխատասիրած
զուտ գիտական ուսումնասիրութիւնների
թւում ժամանակագրական կարգով ա-
ռաջին տեղը զուտ իր «Հայ ժողովրդա-
կան հաւատքը» գործից յետոյ, «Հայ ժո-
ղովրդական առասպելները Մ. Որենացու
Հայոց պատմութեան մէջ» մեծածաւալ
հետազոտութիւնը (1901) :

« Քննադատութիւն եւ ուսուածք» է են-
թավերնագրել հեղինակն իր այդ գործը :
Քննադատութիւն՝ ուղղուած Ղազար -
եան ճեմարանի ուսուցչապետ Գրիգոր
Խալաթեանի ռուսերէն լեզուով հեղի -
նակած «Հայ ժողովրդական վէպը Մով -
սէս Որենացու Հայոց Պատմութեան
մէջ» մեծահատոր գրուածքի (1896)
դէմ : Ուսուածք՝— այսինքն ուսումնասի-
րութիւն — նուիրուած բուն իսկ հարցի
քննութեան :

Ջախջախիչ քննադատութիւն, որով
ծայրէծայր հերքւում են Խալաթեանի տե-
սակէտները Մ. Որենացիի մօտ պահուած
հայ ժողովրդական առասպելների մասին :
Այսինքն այն հիմնական տեսակէտը, հա-
մաձայն որի՝ պատմահօր «վէպ», «Զր-
ոյց», «Առասպել» եւայլն կոչած տիրիւր-
ները բնաւ ժողովրդական ծագում չու-
նին, այլ թէ, իրր, Որենացին այդ ա -
մէնն ինքն է յերիւրել զանազան աղբիւր-
ներից քաղելով եւ մանաւանդ Սուրբ Գրքի
այս կամ այն պատմութեան յարմարցնե-
լով քմահաճօրէն, բոլորը «չինծու» բա -
ներ՝ պատմահօր : Ամբողջովին մի տեսակ
բացասական տեսակէտ Մ. Խորենացիի
գործածած ժողովրդական աղբիւրների
մասին :

Մանուկ Աբեղեան մի առ մի խիստ քն-
նութեան է ենթարկում նախ Խալաթեանի
բոլոր փաստարկութիւնները եւ տեսա -
կէտները : Ու միաժամանակ բազդատա -
կան մեթոդով մօտենալով հարցին եւ հե-
տազոտելով պատմահօր գրքում մեզ պահ-
ուած ժողովրդական աղբիւրները՝ ցոյց է
տալիս նրանց կատարեալ հարազատու -
թիւնը եւ բուն իսկ ժողովրդական ծագու-
մը : Ուրիչ խօսքով՝ այդ ամէնը, ոչ թէ
Որենացին է յերիւրել իր կռմից, «չին-
ծու» բաներ ստեղծել, ոչ, այլ ամէնը նա
յիրաւի լսել է անձամբ ժողովրդի մարդ-
կանց բերանից եւ գրի առել :

Թէեւ նա ինքը, քերթողահայրը, ան -
ձամբ հաւատ չէ ընծայել այդ առասպել-
ներից չատերին, բայց եւ այնպէս տեղ է
տուել իր գրքում դրանցից չատերին :
Մի քանիսի մէջ՝ «այլաբանութիւն» տես-
նելով իրական դէպքերի ու պատմութիւն-
ների եւ այդ բոլորը «ճչմարտելով » իր
կողմից, այսինքն վեր հանելով այդ ա -
ռասպելների մէջ թաքնուած բուն ճչմար-
տութիւնը, միւսներն էլ առաջ է բերել ,
որովհետեւ իր մեկնասը, Մահակ Բզ -
նունի խլհանը, սիրող է եղել առա -

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

Հ. Ճահիտ կը շարունակէ.—

Թալէաթ կ'ակնարկէր այն միջա ու -
թեան, զոր ցարական Ռուսիա փորձէց Ա-
րեւելեան նահանգներու Հայերուն ի նը -
պաստ , պալքանեան պատերազմէն յե -
տոյ : Ռուսիա առաջարկած էր բարենորո-
գումներ կատարել «Հայոստանի» նա -
հանգներուն մէջ, եւ ուղած էր ահագին
թրքական հողերը աւելցնել երեւակայա -
կան Հայաստանի վրայ եւ դիւրաւ կարո-
ղանալ պատրաստել :

Վարդգէսի յիչեցնելէ ետք թէ կառա -
վարութիւնը ինչ տառապանքներ կրեց
այդ ձեռնարկին վրայ զոր հայ «քոմիթէ-
ճի»ները քաջալերեցին եւ այնքան մեծ
ներջանկութեամբ դիմաւորեցին, Թալէաթ
աւելցուց .

— Քաղաքականութիւն է այս, Վարդ -
գէս : Կարգով է : Հիմա մենք ենք ուժեղը :
Թրքական չահը ինչ որ պահանջէ , այն
պիտի ընենք :

Վարդգէս դէչ ցնցուեցաւ :

— Աման, Թալէաթ խնայէ ինծի· այն-
քան բարեկամութիւն ունինք իրարու
հետ :

Ամբաստ՝ ճակատագրի մեծութեան

առջեւ, եւ կարծես արմատախիլ ըրած
մարդկային զգացումները, Թալէաթ պա-
տասխանեց .

— Ասիկա հայրենիքի վերաբերեալ խն-
դիր մըն է, Վարդգէս, եւ անձնական
կապն ու բարեկամութիւնը տեղ չունին
հոն : Դուն կ'ըմբռնես ասիկա :

— Բայց, Թալէաթ, ես հիմա նախկին
Վարդգէսը չեմ : Ամուսնացած եմ, կին եւ
զաւակ ունիմ : Անոնց մեղքցիր : Եթէ վը-
տանգ մը կայ ինծի համար, ըսէ, հետա -
նամ այստեղէն :

Թալէաթ վարանումի պահ մը անցուց :
Անկեղծ պայքար մը, փոթորիկ մը փը -
թած էր հոգիին մէջ : Վերջապէս յաղթա-
նակեցին դիմութեան եւ մարդկութեան
զգացումները .

— Բնաւ մի կենար , մեկնէ, բաւ :

Եւ Վարդգէս բաժնուեցաւ, Թալէաթի
ձեռքը համբուրելէ վերջ :

Ցայտնի չէ ինչ ազդեցութիւններու հե-
տեւանքով, Վարդգէս չհետացաւ Իս -
թանպուլէն : Թերեւս կարծած էր որ է -
գածը պլոֆ մըն է : Եւ կեանքովը վճա -
րեց իր սխալը, որով կարեւորութիւն
չտուաւ Թալէաթի ազդարարութեան ,
չհաւատաց անոր վերահաստատեալ
մտադրութեան :

(Ցառաջ, 27 Հոկտ. 1936)

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆԵՐ

Լեփսիուսի տեղեկագրէն (էջ 219–220).

Վարդգէս Թալէաթի բնակարանը այցե-
լեց 1915 Մայիս 12ին (Ն. Տ.). Թալէաթ

ուղեց իմանալ թէ ինչ պիտի ընէ Ջօհ-
րապ եւ Վարդգէս, որոնք Իսթանպուլ
հասած էին Ապրիլ 9ին : Վարդգէս պա-
տասխանեց .

— Ջօհրապ պիտի մնայ Իսթանպուլ,
իսկ ես պիտի երթամ Ամերիկա, ուր ու-
նիմ ընտանիք եւ բարեկամներ : Ես ար-
դէն ծերացած եմ եւ ուզեցի ինծի հա -
մար հանգիստ ապրուստ մը ապահովել :

Թալէաթ ըսաւ Վարդգէսի .

— Ես ալ ուզեցի ինծի համար հան -
գիստ ապրուստ մը ապահովել, բայց
չկրցայ : Ես ալ ուզեցի ինծի համար հան -
գիստ ապրուստ մը ապահովել, բայց
չկրցայ :

Վարդգէս ըսաւ Թալէաթի .

— Ես ալ ուզեցի ինծի համար հան -
գիստ ապրուստ մը ապահովել, բայց
չկրցայ :

Թալէաթ ըսաւ Վարդգէսի .

— « Մեր տկարութեան օրերուն, է -
ութիւնի վերապրաւումէն ետք, դուք մեր
կոկորդէն բռնելով բացիք հայկական բա -
րենորոգումներու խնդիրը : Ահա թէ ին -
չո՛ւ մենք ալ պիտի օգտուինք ներկայ նը-
պաստաւոր կացութենէն, ձեր ժողովուր-
դը այնպէս մը ցրուելու որ յետոյ տարի
ձեր մխիթկն հանէք բարենորոգման որեւէ
դաւափար» :

Վարդգէս պատասխանեց .

— Ուրեմն որոշած էք չարունակե՞լ Ապ-
տիւլ Համիտի գործը :

Թալէաթ .— Այո՛ :

Նոյն տեղեկագրէն (էջ 221–222) .—

« ...Որովհետեւ դանազան կողմերէ պե-
տմուձներ կը կատարուէին Վարդգէսի եւ
Ջօհրապի համար, խոստացան ետ բերել
երկուքն ալ : Բայց այս դիմումները ուրիչ
հետեւանք չունեցան եթէ ոչ Գոնեայէն Ա-
տանա, Աւանայէն Հալէպ եւ Հալէպէն
Տիարպէքիր (աւելի ճիշդ՝ Ուրֆա) փո -
խադրել երկու երեսփոխանները : Եւ օր
մը Բ. Դուռը հետաքրքրով հարցրեց Տի-
կին Ջօհրապի թէ իր ամուսինը մեռած է :
Իսկ Վարդգէսի համար ըսին թէ անձնա-
փրկէ յուսահատօրէն դիմադրել մահ-
ուան .

— Ես ալ չեմ դիտեր թէ ի՞նչ պիտի ըլ-
լայ մեր վիճակը, եթէ մեզ հասկցող, հայ
գրականութեան դժբախտ մշակներուն
սրտցաւօրէն ձեռք մեկնողներ չէայտ-
նուին :

Մինչեւ այն ատեն, ամէն առաւօտ, պի-
տի հանդիպիմ բարեկամիս միեւնոյն տե-
ղը : Պիտի տեսնեմ միեւնոյն գրասեղանին
առջեւ սպիտակահեր գլուխը, ծանր հո-
գերով լեցուն գլուխը հակած ձեռագիր -
ներուն վրայ, թերթին փորձերուն վրայ·
— բայց ժպտուն, որովհետեւ իմ ներկա-
յութիւնս իրեն կը թուի ոչ թէ փրկու -
թեան լաստ մը, այլ որովհետեւ ան ինձ -
մով բախտակից մը գտած ըլլալու տարօ-
րինակ երջանկութիւնը ունի կարծես ...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱՖ

մրջիւնի եւ փոթորկի մասին : 9. Հոգմերի
ոգին : 10. Ջրերի, անտառների եւ լեռնա-
յին ոգիներ : 11. Կախարդական ասաց -
ուածքներ եւ չար ոգիներ :

*

Մանուկ Աբեղեանի աչխատասիրած
զուտ գիտական ուսումնասիրութիւնների
թւում ժամանակագրական կարգով ա -
ռաջին տեղը զուտ իր «Հայ ժողովրդա -
կան հաւատքը» գործից յետոյ, «Հայ ժո-
ղովրդական առասպելները Մ. Խորենացու
Հայոց պատմութեան մէջ» մեծածաւալ
հետազոտութիւնը (1901) :

« Քննադատութիւն եւ ուսուածք» է են-
թավերնագրել հեղինակն իր այդ գործը :
Քննադատութիւն՝ ուղղուած Ղազար -
եան ճեմարանի ուսուցչապետ Գրիգոր
Խալաթեանի ռուսերէն լեզուով հեղի -
նակած «Հայ ժողովրդական վէպը Մով -
սէս Խորենացու Հայոց Պատմութեան
մէջ» մեծահատոր գրուածքի (1896)
դէմ : Ուսուածք՝— այսինքն ուսումնասի-
րութիւն — նուիրուած բուն իսկ հարցի
քննութեան :

Ջախջախիչ քննադատութիւն, որով
ծայրէծայր հերքւում են Խալաթեանի տե-
սակէտները Մ. Խորենացիի մօտ պահուած
հայ ժողովրդական առասպելների մասին :
Այսինքն այն հիմնական տեսակէտը, հա-
մաձայն որի՝ պատմահօր «վէպ», «Զր-
ոյց», «Առասպել» եւայլն կոչած տիրիւր-
ները բնաւ ժողովրդական ծագում չու -
նին, այլ թէ, իրր, Խորենացին այդ ա -
մէնն ինքն է յերիւրել զանազան աղբիւր-
ներից քաղելով եւ մանաւանդ Սուրբ Գրքի
այս կամ այն պատմութեան յարմարցնե-
լով քմահաճօրէն, բոլորը «չինծու» բա -
ներ՝ պատմահօր : Ամբողջովին մի տեսակ
բացասական տեսակէտ Մ. Խորենացիի
գործածած ժողովրդական աղբիւրների
մասին :

Մանուկ Աբեղեան մի առ մի խիստ քն-
նութեան է ենթարկում նախ Խալաթեանի
բոլոր փաստարկութիւնները եւ տեսա -
կէտները : Ու միաժամանակ բազդատա -
կան մեթոդով մօտենալով հարցին եւ հե-
տազոտելով պատմահօր գրքում մեզ պահ-
ուած ժողովրդական աղբիւրները՝ ցոյց է
տալիս նրանց կատարեալ հարազատու -
թիւնը եւ բուն իսկ ժողովրդական ծագու-
մը : Ուրիչ խօսքով՝ այդ ամէնը, ոչ թէ
Խորենացին է յերիւրել իր կռմից, «չին-
ծու» բաներ ստեղծել, ոչ, այլ ամէնը նա
յիրաւի լսել է անձամբ ժողովրդի մարդ-
կանց բերանից եւ գրի առել :

Թէեւ նա ինքը, քերթողահայրը, ան -
ձամբ հաւատ չէ ընծայել այդ առասպել-
ներից չատերին, բայց եւ այնպէս տեղ է
տուել իր գրքում դրանցից չատերին :
Մի քանիսի մէջ՝ «այլաբանութիւն» տես-
նելով իրական դէպքերի ու պատմութիւն-
ների եւ այդ բոլորը «ճչմարտելով » իր
կողմից, այսինքն վեր հանելով այդ ա -
ռասպելների մէջ թաքնուած բուն ճչմար-
տութիւնը, միւսներն էլ առաջ է բերել ,
որովհետեւ իր մեկնասը, Մահակ Բզ -
նունի խլհանը, սիրող է եղել առա -
պան եղած է : Պոլսոյ միւս մատուռական-
ներու ճակատագրի մասին ոչինչ կարելի
եղաւ գիտնալ :

× Հալէպի գերման հիւպատոսը, Պ.
Ռիչոլէր, որ միչտ յարաբերութիւն կը
պահէր կիլիկիոյ Սահակ Բ. կաթողիկո -
սին հետ, տեզահանութեան մասին անոր
գրած նամակները Պաղբիարքարան կը
հասցնէր Պոլսոյ գերմանական դեսպան-
ատան միջոցաւ :

Հիւպատոսը հետեւեալ հեռագիրը ուղ-
ղած էր դեսպանատուն, 1915 Ցունիս 29ին
(Հ. Տ. 16) Թուականով, Ջօհրապի եւ
Վարդգէսի մասին.—

« Ծանօթ երկու երեսփոխանները ,
Ջօհրապ եւ Վարդգէս էֆէնտիները ներ -
կայիս այստեղ կը գտնուին, Տիարպէքիր
փոխադրուելու համար :

« Ամէն բան նկատի ունենալով, այս -
տեղ տիրող համոզումը այն է թէ այդ
փոխադրութիւնը ապահովաբար մահուան
պիտի յանգի :

«Ջօհրապ որոշ հիւանդութիւն ունի :
Տիկին Վարդգէս այս օրերս դաւակ մը ու-
նեցաւ : Ենթարկաբար կը խնդրեմ բան մը
ընել որպէսզի անոնք Հալէպի մէջ մնան :
Այս հեռագիրը կը գրեմ բարձրաստիճան
մահմետականի մը հաւանութեամբ»—
Ռէօսլէր : (Հաւանաբար կ'ակնարկէ կու -
սակալ ձկլալ պէյի որ յետոյ պաչտօնակից
եղաւ) :

(33)

(Շար.)

սարակ առասպելները ու զրոյցները եւ քանիցս փափաք է յայտնել, որ Խորենա – ցին չանտեսէ այդ ամէնը, այլ՝ մի առ մի յիշատակէ իր «Պատմութեան» մէջ :

Ահա այդ եւ զրանց հետ կապուած բազ– մաթիւ հարցերն են կազմում Մ. Աբեղ – եանի, Հայ ժողովրդական առասպելները Մ. Խորենացու Հայոց պատմութեան մէջ մեծածաւալ (602 էջ) , աշխատութեան քննութեան առարկան :

Եւ նա այդ հարցերը քննում է ամենայն մանրամասնութեամբ, տալով նախ եւ ա – ռաջ Պատմահօր գործածած մի շարք բա– ռերի բացատրութիւնը — առասպել, զը – րոյց, վիպասանք եւայլն, ապա անց – նում է իւրաքանչիւր առանձին առասպելի մանրամասն քննութեան — Վահագնի ա – ռասպելը, Արտաշէսին, Տիգրանին, Հայկ Նահապետին, Արայ Գեղեցիկին եւ Շամի– րամին, Տրդ Անգեղին վերաբերեալ զը – րոյցները եւն. եւն. :

Ինչպէս ասացինք՝ հեղինակն իր հետա– զոտութիւնները կատարում է բազմատա– կան մեթոդով : Փաստեր բերելով եւ ա – պացուցանելով, ը հայ ժողովրդական այդ հին առասպելներից շատերը իրենց զուտ ահռելիներն ունին հնդեւրոպական ու – րիշ ազգերի մօտ մի քանիսն էլ ընդհա – նուր մարդկային ծագում ունին : Ինչպէս որ «չինծու» չեն այդ բոլորը, «յերիւրա – ծոյ» չեն պատմահօր հաւաքած եւ մեզ պահած առասպելներն ու զրոյցներն եւս :

Ընդհակառակն՝ մի մի զոհար են զը– րանք, հին հայ ժողովրդական մշակոյթի մնացորդներ :Մեր ուրիշ մատենագիրները եւս — օրինակ Եղնիկ — մեզ ժառանգու– թիւն են թողել զէթ բեկորներ մեր հին մշակոյթի : Ու ցաւիլ կարելի է միայն, որ բաղձացուածինչափ շատ չեն զրանք :Մա– նուկ Աբեղեանի մի ծառայութիւնն է՝ բազմակողմանի կերպով քննած լինել այդ հարցերը, երեւան հանելով բուն իսկու – թիւնը :

Այդ ամէնից յետոյ պիտութեան սեփա – կանութիւն զարձան Մ. Աբեղեանի տեսա– կէտները: Խորենացին որպէս պատմական սղրիւր ծայրայեղօրէն ժխտող բանասէր – ներն անպամ՝ չեն ստորագնահատում նրա ունեցած առասպելների արժէքը, մինչեւ իսկ ինքն Գրիգոր Խալաթեան, մին մեր բազմավաստակ բանասէրներից, այլեւս փորձ իսկ չարաւ ընդդիմախօսել Մանուկ Աբեղեանին եւ հերքել նրա այս կամ այն տեսակէտը եւ քննադատութիւնը :

Կատարեալ իրաւունք ունէր Մկրտիչ Խմին, ուսուցիչը եւ նախորդը Գ. Ալա – յեանի, Լազարեան ճեմարանում, ա – ւելի քան հարիւր տարի սրանից առաջ (1851) գանգատելու : Չգիտեմ, ասում էր նա, թէ ինչու ամէնքը ժխտում են մեր հին ազգային երգերը : Մի օտար մարդու չորեքունքներին, չարունակում էր Խմին , թերեւս ներելի է այդ վերաբերմունքը : Անհերելի է սակայն այդ կարծիքը մե – րանցից, « որք ինքնակամ հրաժարին ի հայրենի ժառանգութենէ» :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

ՈՍՏԱՆԻԿ

(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵՐ)

★

ՆՄՐ.— Ինչպէս հաղորդեցինք ժամա – նակին, անցեալ Սեպտ. 7ին Թեհրանի մէջ յանկարծամահ եղաւ բանաստեղծ – ու – սուցիչ Ոստանիկ (Յովհաննէսեան) :

Ընկեր Հայկակ Կոսոյեան այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ իր կեանքի եւ գործի մասին.—

Ոստանիկ բնիկ Ողմեցի էր :

Ողմը Վասպուրականի հարաւակողմի հեռու ծայրամասի վրայ ընկած զուտ հայարնակ մի գիւղ է, շրջապատուած քրտական անհանգիստ եւ մոլեռանդ ազ – գարնակչութեամբ (Տինիսցիներ) : Շնոր – հիւ գիւղի մեկուսացած վիճակին, Ողմի հայ աշխատաւորութիւնը անազարտ պա – հել է արմենական դիմագիծը կորզուաց լեռնաչխարհում : Պահել է չեչուած զծերով, յաճախ պարտադրական պայքա– րի մէջ լինելով աւարառու, անաչխատ քիւրտ շրջապատի հետ : Ողմի գիւղացին, ամուր կապուած իր հող ու ջրի, մշտա – պէս ապրել է աղնիւ աշխատանքով : Ողմե– ցիք ունէին իրենց պապերից ժառանգած յատուկ արհեստ՝ զղրարութիւնը եւ թա– ղիքի պատրաստութիւնը , որի համար էլ նրանք անեղի հետ (զղոզ զործիք) շրջում էին Տիգրանակերտ, Բշերիկու զաշտ , Տարօն, Վան, մինչեւ Արարատեան դաշ– տը : 1890ական թուականներից վաստու – րականում ծաւալուող յեղափոխական շարժման Ողմը բերեց իր մասնակցու – թիւնը : Այն ժամանակուայ երիտասարդ սերունդից բազմաթիւ ողմեցի ռազմիկ – ներ զինուորագրուեցին հայդուկային խմբերի մէջ : Զինուած պայքարի փայլուն արարքներով իրենց արժանի տեղը զրա – ւեցին մեր ազատագրութեան պատմու – թեան մէջ՝ թէ Արեւմտեան Հայաստա – նում եւ թէ Արարատեան դաշտի կռիւնե – րում, 1918 թուին : Ողմի մարտական սե – րունդից զէմքեր անցան պատմուածքնե – րի մէջ : Անմահ Ա. Ահարոնեանի «Ազա – տութեան Ճանապարհին» արժէքաւոր հա– տորի առաջին զլուխը « Մայր » պատ – մուածքով է սկսում : « Մայր » մի ողմե– ցի հայդուկ է (բուն անունով Նիսո Ղա – զարեան), Նիկոլ Դումանի խմբում, նա– հատակուած Սարմասոի Մալհամ զիւ – զում : Կամ «Մայրերը» պատմուածքի մէջ Ալանի խրճիթում հիւր եղող զղրարը մի ողմեցի է, որ թէ զղում է եւ թէ երգում «Գարահիսար լերան կրծքին ...» սրատա– ռուչ եղերերգը... Ողմեցի հայդուկ – ութպարները բարմաթիւ են, մէկը միւսից աքանչելի ու հերքիմային :

Ողմի հարազատ զաւակը եղաւ Ոստա – նիկ. պատրաստուում էր ծառայելու նրան, սակայն հետագայ վայրիվերումները խորտակեցին նրա ուխտը :

Ոստանիկի հայրը կոչւում էր Յովհան– նէս Մարտիկեան : Սա 1895–96 թ. Հա – միտեան արիւնոտ արհաւիրքների տարի– ներին հարկադրուած է լինում ընտանի – քով Ողմից զաղթել Վան : Ճանապարհին, Հայոց Ձորի Անգղ զետի ափին ծնւում է Ոստանիկը :

Շատ չանցած, նորածին Ոստանիկի հայրը որ անզամ էր Արմենական կու – սակցութեան, մասնակցելով Վան – Ա.յ – զետանի կռիւներուն, կը սպաննուի 35 տարեկան հասակին մէջ :

Ոստանիկի մանկութիւնը կ'անցնի մօրը խնամքին տակ : Նորաչէն թաղի նախակր– թարանը, աւարտելէ ետք, Իշխանի կողմէ կ'ուղարկուի Ազթամարի թեմական զըպ – րոցը : Այս կրթարանը կը փակուի 1911ին, Ոստանիկ զարձեալ Վան կը վերադար – նայ, կը չարունակէ ուսումը Երամեան վարժարանին մէջ, յետոյ կ'անցնի էջմիա– ծին, ապա կը պատրաստուի Երեւանի թե– մական զպրոցը մտնել եղիչէ Զարենցի հետ, բայց Ա. Մեծ Պատերազմին հետե –ւանքով կ'անցնի Թիֆլիս, աշխատելով կամաւորական կեդր. Սպայակոյտի զը – րասենեակին մէջ, իբրեւ քարտուղար : 1915ին կ'անցնի Վան, որ ազատագրուած էր : Դժբախտաբար չուտ կը սկսի մեծ նահանջը եւ Ոստանիկ ալ ժողովուրդին հետ կ'անցնի Արարատեան դաշտը, զոնա– զան պաշտօններ վարելով : Հայաստանի Հանրապետութեան անկումէն վերջ կ'անց– նի Թաւրիզ, յետոյ Օհան Կարոյի Վանուշ Հախնազարեանի եւ ուրիշներու հետ կու զայ Փարիզ :

Մօտաւորապէս 11 տարի Փարիզ մնա – լուց յետոյ, 1934 թ. վերադառնում է Ի – րան ու հաստատւում Թեհրանում : Այս – տեղ ամուսնանում է մի կրթուած հայու– հու հետ ու միասին պաշտօնավարում Թեհրանի Դաւթեան տղոյին զպրոցում, ուր դասաւանդում էր հայագիտական ա– ռարկաներ : Թեհրանում անդամակցել է մանկական « Նոր Աղբիւր» հանդէսի խմ– բագրութեան :

Գրական կեանքը.— Ոստանիկ զբել ըս– կսել է դեռ պատանի տարիքից, երբ միջ– նակարգի աշակերտ էր Ազթամարի եւ Ե– րամեան զպրոցներում :

Այս շրջանի առաջին քերթուածները լոյս են տեսել Երեւանում «Հեկեկանք – ներ » խորագրի տակ : Հետզհետէ հրատա– րակուել են «Զիլֆի երգեր» Թաւրիզում 1921 թ. , «Արեւելք եւ Արեւմուտք» Փա – րիզում 1932 թ. , «Երգ երգոց» 1934 թ. Թեհրան, « Շահէնի խրճիթը» մանկական հեքիաթ, 1935 թ. : 1942 թ. Թեհրանում « Ներաշխարհ » 64 էջնոց մի հատոր, հե– տեւեալ ենթախորագրերով՝ Որոնուածներ, Մեղեդիներ, Հայրենական, Ներաշխարհ եւ Զարթօնք :

Ունի անտիպ եւ չհրատարակած գործեր, արձակ եւ տպագրածները, որոնք կը պա– հուին իր զրչի մօտ :

— Հէհէ, խելագա՞ր կը կարծես զիս :

— Բայց չէ՞ որ դուն պղպջած ես զայն , կը հեծեծէ մայրը յուսահատ :

— Գոզցա՞ծ, ու Վիլլի կը սկսի խենթի պէս քրքջալ, չիտակ որ հիանալի է ... Ան գողցուած չէ ,այլ բռնագրաւուած : Հա– պա ինչո՞ւ զէմս ելաւ : Պատերազմը պա– տերազմ է : Նայէ, ես անգլիական մարտա– կոցներու վրայ կը խոյանա՞մ... Գողցած ... Երբ մարդ զրամ կը վերցնէ, կարելի է գողնալու մասին խօսիլ· բայց ոչ այն առեն, երբ լաթիլու համար կը թոցնէ : Հակառակ պարագային մենք չատ գողու– թիւն ըրած պիտի լինէինք, չէ՞, երնամ :

— Անուշա, — կ'ըսեմ ,— աքլորը խո– քը վրաղ վազած է, Վիլլի, ճիշդ ինչպէս այն առեն մեր վաշտապետի ածան հաւը : Կը յիշե՞ս թէ ինչպէս դուն հաւի տպուր չինեցիր ամբողջ վաշտին համար· կէս առ կէս՝ ձիու մսի հետ :

Վիլլի կը ժպտի չղոքթրթուած :

— Այո, Վիլլի պիտի կերակուր եփել , — կ'ըսէ ան ու կը զառնայ մօրը :

— Վառելու բան ունի՞ս, ապա թէ ոչ կ'առնենք այս աքլորը, որ այլեւս մեծ ար– ժէք չունի :

Տիկին Հոմայեր ապշահար իր որդուն կը նայի : Ապա կը խլէ անոր ձեռքէն նախ աքլորը, յետոյ աքլորը ու կ'ելլէ՝ կաթ – նամաճառ Բինդինդին երթալու համար :

Վիլլի անկեղծօրէն վրդովուած է .

— Այժմ ահա թռչունը առն կ'երթայ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

« ՔՈՄՊԱ » իր չարաթական եւ զրա – կան բաժնին մէջ այս անզամ ալ կը զիմէ հրատարակիչներուն , խմանալու անոնց կարծիքը իրենց հրատարակած զիրքերու մասին :

Այս անզամ ամփոփուած են կարծիք – ները Էմօն Պիւզէի եւ Ժան Շասթէյլ , հրատարակիչները « Քորէա» հատատու– թեան , որոնք նշանակալից ազգեցութիւն ունին ժամանակակից զրական կեանքին վրայ : Շասթել հեղինակն է «Գպրոցի կեանքեր»ուն եւ «Ի. զարու մտացի զրա– զդեաներ»ու եւ քննիչներէն մէկն է «Սէնթ Պէօվ» զրական մրցանակին :

Անոնք կ'ըսեն թէ այս եղանակին երեք զիրք պիտի հրատարակեն, որոնք հետա– քրական է որ հետաքրքրեն չորս մեծ քն – նիչ զատուորները — «Ծատումի Աստ – ուածը» (Փիէռ Ժապէռ), «Նիքոլա Շեքրուվ» (Լիւսիէն Ժան), «Կամաւոր հր– զեհ» (Ռոպէռ Սուլա) :

Գալով այն հարցին թէ քննադատու – թիւնը կը կատարէ՞ իր դերը: Այս հեղի– նակները կը մտածեն թէ յանդգնութիւնը կը պակսի անոնց մէջ: Իրականին մէջ է – րեք չորս մեծ քննադատներ կան : Անոնք – ջապէս որ անոնք մէջնեղ հանուին եւ մատ– նանչեն հեղինակ մը, միւսները թութակի պէս կը կրկնեն :

— Զափազանց չատ վէպ կը հրատարակուի : Մեղադրելի են այն հրատարակիչները որ կը հրատարակեն « խոսմոնալից տաղանդներու» գործերը , այդ կերպով ոչ քննիչը եւ ոչ ալ հանրու– թիւնը լ վճռակի են ընթերլու : Գրական վճռակահանութիւնը վնասակար է գրա – կանութեան համար :

Անոնց կարծիքով ոչ վիպականութեան տաղնապ կայ, ոչ ալ վերանորոգում : Ոչ իսկ յատակ ուղղութիւն կայ, նոր տպա – ւորապաշտութիւն մը, նոր իրապաշտու – թիւն, նոր զիրերապաշտութիւն մը, ամէն զպրոցէ, բաւական արժէքաւոր զիրքեր կան ,առանց մտանուոր ինքնատպութեան :

Վէպի մը առաջին երեք յատկութիւննե– րը պէտք է ըլլան — նորութիւն, ոճի մէջ, կեանքի մէջ եւ արտադրականութեան մէջ (բարոյական, բնազանցութեան, հոգե – բանութեան եւն.) :

Եւ երեք թերութիւնները — զանհիմ – թիւն (կոպտութիւնը ընդունելի է, սա – կայն ոչ զանհիմութիւնը), ապուշութիւնը եւ պայմանադրականութիւնը (սնոպիզմ եւայլն) :

Գալով հրատարակիչներուն, անոնց ե – րեք յատկութիւնները կը կազմեն զրական արժէքին սէրը, խմատի յատկութիւն եւ հրապարակութիւն, իսկ թերութիւնները — համոյականատարութիւն չահադործման ճաշակ, պլըֆ, կողքերու ազմկալից գո – յադրութիւն եւն. :

Հրատարակիչ մը չի կրնար անտարբեր ըլլալ զրական մրցանակներուն հանդէպ , որոնք չորս հատ են Կոնֆրու, Ֆեմինա, Ռըլուսօ եւ Լիթէռալիէ :

Ե Տ Ֆ Ը . . .

•

Ձեռքը, զբօշի մը պէս, պարարտ աքլոր մը բռնած է : Պոչի կանաչ-ոսկեզոյն փե– տուրները եւ ծիրանի կատարը կը չողան լոյսի տակ· կոտւկէն արիւն կը կաթի : Թէեւ ես կուշտ կերած եմ, բայց բերնիս ջուրերը կը վազեն :

Վիլլի երանօրէն կը տարուբերէ թռչու– նը օդին մէջ: Տիկին Հոմայեր վեր կը ցատկէ եւ ճիչ մը կ'արձակէ·

— Վիլլի, ուրկէ՞ առիր այդ :

Վիլլի հպարտօրէն կը տեղեկացնէ թէ տեսած էր աքլորը տալլատան ետեւ, հոն ալ բռնած ու մորթած էր· ու այդ ամէնը՝ երկու վայրկեանի մէջ:

Ան թեթեւ կը զարնէ մօրը կռնակին :

— Ահիկա մենք հոն, դուրսը սպրմած ենք: Ձուր չէ որ Վիլլի տաւն մը վաշտա– յին խոհարարի փոխանորդ էր :

Մայրը կը նայի տղուն այնպէս՝ որ կարծես ան երախայ մը ապաննած լինէր : Ապա կը կանչէ այրը ու ընկճուած կը հա– ռաչէ·

— Օսկար, մէյ մը հոս նայէ ... ան Բինդինդի ազնուացեղ աքլորը սպաննած է :

Տիկին Հոմայեր կ'իյնայ աթոռի մը վրայ :

— Հապա պիտի ձգէի որ նման խորա – ված մը ձեռքէս փախչէ՞ր, կ'ըսէ Վիլլի զարմացած :

Էլկին Հոմայեր չի կրնար հանդստա – նալ ·

— Հիմա կը տեսնես թէ ինչ պիտի պա– տա՞հի : Բինդինդ առանց տատը ալ արդէն անտանելի մարդ մըն է ...

— Իրապէս ինչի՞ տեղ կը դնես դուն զիս, կը հարցնէ Վիլլի՝ այժմ լրջօրէն վէ· բաւորուած, տատոնայ մըն ալ զիս չտե – սաւ : Չէ՞ որ սկսնակ մը չեմ ես· ասիկա ճիշդ քսանհինգերորդն է որ կը ճանկեմ : Ըսթիւնական աքլոր մը... Մենք կրնանք զայն կատարեալ խաղաղութեամբ ուտել, ու այդ Բինդինդը բան մըն ալ չի կռահեր :

Վիլլի քնքշօրէն կը թօթուէ աքլորը ·

— Տէ՞ս, դուն պէտք է համեղ լինես... Ապա կը զառնայ մօրը·

— Եփե՞ք պիտի՝ թէ տապկենք :

— Կը խորհիս թէ ես անկէ կատր մը պիտի ուտե՞մ, կը բացատրէ տիկին Հոմայեր՝ ինքնիրմէ ելած, խոհոյն պէտք է ես տանիս ...

— Ինչպէ՞ս թէ Բինդինդի, կը հարցնէ Վիլլի :

— Հարկաւ, աքլորը կը պատկանի մեր զրացի կաթնավաճառ Բինդինդին... Ախ, Աստուած իմ, ինչպէ՞ս կրցար զուն այդ– պէս բան ընել :

Տիկին Հոմայեր կ'իյնայ աթոռի մը վրայ :

— Հապա պիտի ձգէի որ նման խորա – ված մը ձեռքէս փախչէ՞ր, կ'ըսէ Վիլլի զարմացած :

Էլկին Հոմայեր չի կրնար հանդստա – նալ ·

— Հիմա կը տեսնես թէ ինչ պիտի պա– տա՞հի : Բինդինդ առանց տատը ալ արդէն անտանելի մարդ մըն է ...

— Իրապէս ինչի՞ տեղ կը դնես դուն զիս, կը հարցնէ Վիլլի՝ այժմ լրջօրէն վէ· բաւորուած, տատոնայ մըն ալ զիս չտե – սաւ : Չէ՞ որ սկսնակ մը չեմ ես· ասիկա ճիշդ քսանհինգերորդն է որ կը ճանկեմ : Ըսթիւնական աքլոր մը... Մենք կրնանք զայն կատարեալ խաղաղութեամբ ուտել, ու այդ Բինդինդը բան մըն ալ չի կռահեր :

Վիլլի քնքշօրէն կը թօթուէ աքլորը ·

— Տէ՞ս, դուն պէտք է համեղ լինես... Ապա կը զառնայ մօրը·

— Եփե՞ք պիտի՝ թէ տապկենք :

— Կը խորհիս թէ ես անկէ կատր մը պիտի ուտե՞մ, կը բացատրէ տիկին Հոմայեր՝ ինքնիրմէ ելած, խոհոյն պէտք է ես տանիս ...

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՈՒ ԳԵՐՄԱՆ ՍՊԱՆԵՐՈՒՆ, Օպէր – կի (զօրավար) եւ Քնոխընի (գնդապետ) փաստաբանները վերջացուցին իրենց պաշտպանողականը, ամբաստանեալները ներկայացնելով պարզապէս իբրեւ զոր – ծաղրիչները վերջին տրուած հրամանին – բու: Վճիռը պիտի ազակուէր երէկ:

ՇԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ ձագած է Լիբիոյ իշխանական գերդաստանին մէջ, վտան – գելով ներկայ կառավարութեան դիրքը: Իտրիս թագուհին Պենկազիէն հեռանալով թողուած ունայ:

ԼԵՀ ՊԱՐՈՒՀի մը, Բրիսաինէ Պուժ – նովակա, որ Փարիզ եկած էր լեհական պարահումբի մը հետ, Ֆրանսայի պաշտ – պանութիւնը խնդրած է, չուզելով իր հայրենիքը վերադառնալ, ինչպէս կը վե – րեն տեղական թերթերը: Պարուհին 22 տարեկան է եւ հայրենակից կնոջ մը տու – նը ապաստանած է, խուսափելով խորհր – դային պահակներու հսկողութենէն:

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ քաղաքական յանձնա – խումբը 21ի դէմ 30 ձայնով մերժեց Իրա – քի պատուիրակին մէկ բանաձեւը, որ կ'առաջարկէր փութացնել Մարոքի հար – ցին քննութիւնը: — Ժողովը նախ պիտի քննէ զինաթափութեան խնդիրը:

ԵԳԻՊՏՈՍի կառավարութիւնը, որ ձեր – բակալուած էր Իսլամ Եղբայրներու դե – րագոյն Առաջնորդը, Հասան Հուէյպին, որուչեց հսկողութեան տակ պահել զայն, իր բնակարանին մէջ: Պայքարը հետզհե – տէ կը սաստկանայ կառավարութեան եւ այդ ընկերակցութեան միջեւ:

ԹՐԻՒՄԷի վէճին կարդադրութեան առթիւ, Իտալիոյ ծերակոյտը լսելով կա – ռավարութեան դեկուցումը, վստահու – թեան բանաձեւ մը քուէարկեց: Այժմ Ի – տալիա եւ Եուկոսլաւիա կ'աշխատին սերտ գործակցութիւն հաստատել:

Ս. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարը, Մոլոթով, որ երկու կարեւոր ճառեր խո – սած էր քանի մը օր առաջ, պարոշեց քարոզ – չական պտոյտ մը կատարել արեւելեան Գերմանիոյ մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ վարչապետը, Զըրչիլ, մօ – տերս պիտի քաշուի քաղաքական ասպա – րէզէն, իր պաշտօնը յանձնելով Պ. Իտ – ըն: — Քարափի բանուորներուն գործա – դուլը կը ծաւալի:

ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ խնդիրը կը քննուի կառավարութեան կողմէ: Օրինագիծ մը պիտի պատրաստուի, չափազանց խեղճ աշխատավարձերը աւելցնելու համար: Ընդհ. յաւելման խնդիր չկայ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻՆ հասած լուրերու համա – ձայն, կառավարութիւնը մտերս նոր ծանուցագիր մը պիտի ուղղէ արեւմտեան երեք պետութիւններուն, գերմանական հար – ցին եւ Եւրոպայի ապահովութեան մա – սին:

ՀՆԴԿԱՁԻՆի պլիտուր քաղաքներէն Ա – նոյի պարպումը վերջացաւ չարաթ օր: Ֆրանսական զօրքը քաշուեցաւ, բնիկնե – րուն յանձնելով իշխանութիւնը, համա – ձայն Ժընեւի պայմանագրին:

48 ԺԱՄ ի վեր ԾՆԱԾ երկու քոյրեր, որոնք իրար փակած էին, բաժնուեցան Ֆրանսայի վիրահատի մը կողմէ, Սէն Վէհնան հիւանդանոցին մէջ: Մէկը լաւ կ'երեւայ, միւսը կասկածելի:

ՊԻՅՐՈՒԹի մէջ 19 տարեկան երիտա – սարդ մը, Յակոբ Փանոսեան, որ կը պատրաստուէր Դամասկոս երթալ մար – գական խումբի մը հետ, սպաննուած է Թունուզի չորքուն վաճառորդի մը կող – մէ: Քանի մը պատանիներ կը ծաղրեն և – ղեր Թունուզին, որ կասկածելով Յակո – բի վրայ կը յարձակի եւ դանակը անոր փորը կը մխէ: Ոճրագործը Միշէլ անուն հայ գինուորի մը կողմէ ձերբակալուած առեն անոր վրայ եւս կը յարձակի, բայց ուրիշ երիտասարդներ օգնութեան կը հասնին եւ մարդասպանը կը յանձնեն ոս – տիկանութեան:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆի Ը. տարեշրջա – նի առաջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ու – նենայ այս չորեքշաբթի երեկոյ Քաոէ սրճարանի վերնայարկը:

Կը խօսի ՊՐՈՖ. Ֆ. ՖԷՑՏԻ, նիւթը՝ «Արդի հայերէնի արտայայտչական կա – րողութիւնը»:

Յարգելի դասախօսը իր այս ուսումնա – սիրութիւնը կարդացած էր Աբեւելագէտ – ներու 23րդ միջազգային համագումարին մէջ, որ գումարուեցաւ Քէմպրիճ (Անգ – լիա):

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ՏՕՆԸ

Այս կիրակի, Սրբոց Թարգմանչաց եւ Մշակոյթի նուիրուած ազգային եւ եկե – ղեցական տօնին առթիւ, պիտի մատուց – ուի հանդիսաւոր պատարագ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ:

Պիտի նախագահէ եւ քարոզէ առաջ – նորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ չրջանի դպ – րոցներու ուսուցիչները, աշակերտները եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եւ յարդել «Սրբոց Թարգմանչաց» անմահն յիշատակը: (Կնիք)

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՄ — Հաճընի Հայր. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տա – րեդարձը կը տօնէ մեծ շուքով, կիրակի 17 Հոկտեմբերին, առաւօտուն Սէն Մար – թէնի եկեղեցիին մէջ: Այս առթիւ վիէ – նէն Յովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան – գստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիշատակին:

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս – լեան, որ հրաւիրուած է Կրընոպլէն:

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ դպրոցի տաներուն կողմէ: Աւանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհաց: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակն – րուն յիշատակը յարգողները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԲԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յաւաջիկայ Հոկտեմբեր 31ին

HOTEL GEORGE Vի

չքեղ սրահներուն մէջ:

Կը խնդրուի ճկատի առնել:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Օր. Արփինէ Սարգիսեան իր ողբացեալ եղբօր ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ երկու հազար Ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Աղքատախնամին, երկու հազար Ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչի Պանէէօ Քա – չանի մասնաճիւղին եւ երկու հազար Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Նոյն առթիւով ընկեր Բարթամ Պասմա – ճեան հազար Ֆրանք Աղքատախնամին, հազար Ֆր. Ֆ. Կ. Խաչի Պանէէօ Քաչա – նի մասնաճիւղին, հազար Ֆրանք «Յա – ռաջ»ի բարգաւաճման:

Աղքատախնամի բաժինը առանալ «Յա – ռաջ»էն:

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ ընկերու – թեան վարչութիւնս ողբացեալ Հրաչ Սարգիսեանի մահուան առթիւ, վոխան Ծաղկեպսակի, խորին չնորհակալութեամբ առացած է հետեւեալ նուիրատուութիւն – ները.— Պ. Պ. Ագէմեան եղբարք 5000 Ֆրանք, Լէոն Նասիպ երկու հազար, Ա. – բամ Թէրզեան երկու հազար, Մկրտիչ Գազանճեան հազար, Աղամանդաւճառա – ներու ակումբ 2500, (Ծաղկեպսակին հա – մար հաւաքուած դումարին մնացորդը):

Վարչութիւն

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Մարիամ Երանեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Կարօ Երանեան փո – խան Ծեղկեպսակի հազար Ֆրանք կը նը – իրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, հազար Ֆրանք ալ Հայ Կաթողիկէ Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ: Տիկին Մաքրուհի Մի – նասեան հազար Ֆր. Փարիզի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, իրենց ողբացեալ հարսին՝ Մարիամ Երանեանի մահուան առթիւ:

Այրի Տիկին Լուսինէ Մուրատեան (Մօն – թէ – Կառլօ) 3000 Ֆրանք կը նուիրէ Մօն – մօրանսիի հանգստեան տան, իր սիրելի բարեկամուհիին մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Մկրտիչ Երան – եան եւ զաւակները, նաեւ Եզեկիէլեան եւ Երանեան ընտանիքները, խորին չնորհա – կալութիւն կը յայտնեն, բոլոր անոնց որ անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակներով կամ նուէրներով իրենց յարգանքը յայտ – նեցին ողբացեալ Մարիամ Երանեանի մահուան առթիւ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, սո – վորական հաւաքատեղին:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Մի – թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մեթրօ Փլաս տ'Իթա – լի: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱ – ԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԵՇԱԿՈՑԹԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը սկսի իր դասախօսութիւններու շարքը: Առաջին դասախօսը՝ բժիշկ Թիւրայր Բա – բիրեան, նիւթը «Բոլորն ալ արգելա – փակուած չեն»: Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս հինգշաբթի ժամը 21 – ին, Ազգ. Տան մէջ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէժան: Կը խնդրուի բո – լոր անդամուհիները ստիպողաբար ներ – կայ ըլլալ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկու – չաբթի ժամը 16ին, ընկերուհի Հ. Աւե – տիսեանի բնակարանը 195պիս, ռիւ տիւ Մէնիլ, Անիէռ: Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԷԹԵԱՆի յանձնախում – բի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 18ին, Ազգ. Տան մէջ: Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ եկեղեցւոյ հոգաբարձու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ Պարզեւ քհնյ. Մէրճանեան վերադարձած ըլլալով ար – ձակուրդէն, եկեղեցւոյս սպասարկութիւ – նը կը կատարուի կանոնաւորաբար ըստ առաջնոյն:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
Ets. HERO, 62, Rue du Temple
Paris (3) Tél. ARC. 48-09
Կ'ուզեն խուչուէ անորաթի համար ձեռնարկուներ (անթրըփռնէօր):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ

BERNARD LAFAY-ի

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

SALLE VOLTAIRE

Շարաթօրի էֆօլէն առնել 103 թիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆի

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ ՏԻԷՆԱՅԻ ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՈՒՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԹԻՒ
4500 frs
Complet-2 pièces
(Draperie et Tweed)
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ ՀԱԴՈՒՍՏՆԵՐ
ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ
ՄԻ ՄԻԱՅՆ **4500** ՖՐԱՆՔ
Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսա – ղողներուն համար 10 առ 100 զեղչ
ՈՒՆԻՆՔ ՆԱԵԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐ – ՊԱՍՆԵՐ ՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ
TISSUS BÉATRICE
ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԴԱՎՈՒԴԵԱՆ
97, Rue de Richelieu,
Métro Richelieu Drouot
Tél. RIC. 57 - 57

ԾԱԽՈՒ Է
Մեկնումի պատճառով ԺԱՄԱԳՈՐԾԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ, առեւտրական բանուկ եւ բազմամարդ թաղի մը մէջ: Դիմել նամա – կով, «Յառաջ»ի միջոցաւ:

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Մ'խակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է Մի – ԱՑՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, խակ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

MAISON
ARDY
— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:
Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք
Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
12
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
MARDI
12 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7494 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2905

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՒ ՉԵՆ ԱՐԹՆՑԱԾ

•

Երեւանի միակ ամսագիրը, «Սովետա – կան Գրականութիւն եւ Արուեստ», Սեպ – տեմբերի թիւին կ'սկսի աւելին, 110 էջ, յատկացուցած է Հայաստանի Գրողներու Գ. Համագումարին, որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 21 – 27, մասնակցութեամբ 142 պատգամաւորներու (ճիշդ այս բառով) :

Զարմազանց չափական առեղծուածք մը, մանրամասն զեկուցումներով :

Մեր ռուսագէտ աշխատակիցը, Պ. Ա. Խոնդկարեան, իր առենին չորս յօդուած – ներով ներկայացուց անցուդարձը, օգ – տուելով «Սովետական Հայաստան» եւ ռուսերէն «Կոմունիստ» օրաթերթերէն :

Բայց, ինչպէս դիտել կուտար, այն ա – տեն կը պակսէին ամբողջական զեկու – ցումները եւ ուրիշ նիւթեր :

Այդ բոլորը այժմ կ'երեւան ամսագրին մէջ, էջ 81էն 190 :

Նիւթերը բաժնուած են հետեւեալ դլուխներուն :—

1· Բացման խօսք (Ա. Խաչակեան) :—

2· Ժամանակակից Սովետահայ Գրա – կանութեան վիճակն ու խնդիրները (Հաշ – ուետու զեկուցում Գ. Բորեանի) :

3· Սովետահայ Արձակի Զարգացման հարցերը (Ս. Աղաբաբեան) :

4· Պոէզիայի ժողովրդայնութեան հա – մար (Հր. Թոմասեան) :

5· Եսպատերազմեան Սովետական դր – րատուրգիան (Մ. Ճարուխեանեան) :

6· Սովետահայ գրականագիտութեան եւ ճնճղատուրեան մի քանի խնդիրները (Հա· Թոփչեան) :

7· Բանախօսութիւն ռուս գրագէտ Սի – մոնովի :

8· Սովետահայ գրականութեան մի քա – նի հարցերի մասին (Ճառ կեդր. Կոմիտէի ընդհ· քարտուղար Մ. Հ. Թոմասեանի) :

9· Համագումարին օրագիրը (բուն ա – ւենազրութիւնը, ուղերձներով եւ քնա – դատական կամ ընտրատարեալ ատեաց – ներով, որոնց մասնակցած են նաեւ օտար հիւրերը :

Ամբողջութիւնը արժանի է լուրջ վեր – լուծման, դաղափար մը կազմելու համար հայրենիքին մէջ մշակուած դրականու – թեան եւ արուեստի, կատարուած նուա – ճումներուն, դրական եւ բացատական բարքերու եւ սիրոյ մատենդութեանց մասին :

Պիտի ջանանք պարբերաբար ներկայա – նել դլխաւոր նիւթերը, կարելի մանրա – մասնութեամբ :

Ինչպէս ամէն համագումարի, ժողովի կամ հրատարակութեան առթիւ, այս ան – դամ ալ խօսք դարձած է արտատահմանի դրական գործունէութեան մասին, միշտ նոյն պզտոյ առաջադրութեամբ, — վար – կարելի՞ ինչ որ իրապէս գոյութիւն ունի, եւ փատարանել ոչինչ է պիտոյ երեւոյթ – ներ, խեղճուկրակ եւ երկդիմի մարդանք – ներ ,կը բաւէ որ փարախին մօտեցած ըլ – լան չինծու մակդիրներով.— «պրոլեթ – սիւ, դեմոկրատ» :

Աւելորդ անդամ մը եւս կը հատատուի թէ ոչ կը սորվին, ոչ ալ կը մոռնան :

Այսպէս, դլխաւոր զեկուցարերը, Գ. Բորեան, յիշելով կարդ մը «պրոլետսիս» թերթեր եւ թութախներ, կը թելադրէ «քաջալերել եւ իրախուսել նրանց ազնիւ աշխատանքը» :

Իսկ Ս. Թոմասեան, կեդր. Կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը, իր ճառին մէջ դպ – րոցական աշակերտի մը պէս կ'արտասանէ բերնէ բերան եւ դրասենեակէ դրասենեակ փոխանցուած յանկերդներ :

Մեղքը, դեռ երէկ պաշտօնի կոչուած , ուրիշներ պէխապէր է հայկական արուա – ատհմանի գործունէութեան, մշակոյթի պարդացման եւ տարածման մասին որ, վճիռներ ալ կ'արձակէ, սեւելով, կեղծե – լով եւ խեղաթիւրելով :

Փատաբեր պիտի քաղենք իր իսկ ելոյթէն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ՄԵՐԺՈՒՄ

•

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԴԻՐՔԸ ՊԻՏԻ ՁՇԴՈՒԻ ԱՅՍՕՐ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

★

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ ԱՆՋԿՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ԵԼՔԻՆ

Այսօր, երեքշաբթի, Ազգ· ժողովը պի – տի վճռէ վատահութեան խնդիրը զոր յա – յտուցած է վարչապետը, Լոնտոնի համա – ձայնութեանց քննութեան առթիւ :

Պ. Մենդէս Ֆրանս պատասխանելով ե – րեսփոխանի մը հարցումին, ըսաւ թէ իր պահանջած քուէն կը վերաբերի միայն բանակցութեանց չարունակութեան : Ու – րիշ խօսքով, Ազգ· ժողովը պէտք է նո – րէն իր վստահութիւնը կամ բոլորովին մերժէ : Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը ,այս հարցը կրնար վտանգի ու – րթաթ օր : բայց դլխաւոր հոսանքները տա – կաւին ճշդած չէին իրենց դիրքը : Ուրեմն, երեք օր ժամանակ ունեցած , խորհրդակ – ցութիւնները չարունակելու համար : Այդ հոսանքներէն ընկերվարական եւ ժողո – վրդական կուսակցութիւնները բացառիկ ժողով դումարեցին, որպէսզի ճշդեն ի – րենց դիրքը : Ժողովրդական Շարժումը (կաթոլիկ) որոշած է ապատ ձդել իր և – րեսփոխանները, դրական կամ բացատա – կան դիրք բռնելու համար, համաձայն ըլլանց համոզման : Կը կարծուի թէ մեծ մասը ձեռնպահ պիտի մնայ : Իրենց վա – րիչներէն մին կը խոստովանի թէ դրեթէ անկարելի է մերժել նոր համաձայնու – թիւնները : Բայց եւ այնպէս , անհրաժեշտ կը դտնեն լրացուցիչ բանակցութիւններ, վաւերացման հարցը քննելէ առաջ :

Ընկերվարական կուսակցութեան խոր – հուրդը նիստի հրաւիրուած էր երէկ առա – ւոտ : Կը կարծուի թէ մեծամասնութիւնը կուսակից է ձեռնպահութեան, ինչ որ չի կրնար ջուրը ձդել վստահութեան խնդի – րը· բայց կրնայ տկարացնել դահլիճին դիրքը :

Ինչպէս դրած էինք, վեց բանաձեւեր կան օրակարդին վրայ : Ահաւասիկ վար – չապետին նախընտրած բանաձեւը , զոր մշակած է արմատական երեսփոխան մը·

— « Ազգ· ժողովը հաստատելով իր հաւատարմութիւնը Ատլանտեան դինակ – ցութեան եւ իր կամքը՝ չարունակելու Եւրոպայի կառուցումը, տեղեկութիւններ առանալով Լոնտոնի բանակցութեանց ըն – թացքի եւ արդիւնքի մասին, իր վստա – հութիւնը կը յայտնէ կառավարութեան , չարունակելու համար այդ բանակցու – թիւնները եւ կիրարկելու այն քաղաքա – կանութիւնը զոր պարզեց ժողովի բեմէն, եւ մերժելով որեւէ յաւելում, կ'անցնի օ – րակարդին » :

Վարչապետը, որ դաւառ դացած էր շա – բաթ եւ կիրակի, ճառ մը խօսելով յայ – տարարեց թէ մասնաւորապէս կապուրիչ դաւառ ուրբաթ օրուան վիճարանութիւնը : Իր կարծիքով, կարեւոր մեծամասնու – թիւն մը պատրաստ է համաձայնելու հարցի մը մասին որ երկար տեղ խորա – պէս եւ դժբախտաբար պատակտումի մատնած է հանրային կարծիքը : Ամէն պարադայի մէջ լայն մեծամասնութիւն մը դոյացած է հիմնական հարցերու մա – սին :

× Պ· Մենդէս Ֆրանս պատասխանելով ամերիկացի ծերակուտականի մը հա – դումներուն, հաւատաց թէ Ազգ· ժողովը երկու ամիսէն պիտի վաւերացնէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը : Բայց աւելցուց .

— Հարկ պիտի ըլլայ կատարի պայքար մը մղել այդ վաւերացման համար : « Եթէ ուրբաթ օր քուէարկութիւն կատարուէր , կը կարծեմ թէ արդիւնքը պիտի ըլլար 240 թէր, 220 դէմ եւ 180 ձեռնպահ : Սկզբ –

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ԹԻՒԵՐ

Ակօսի Յուլիսի թիւին մէջ կարդացի Պէյրութի Փալանեան Ձեմարանի տարե – վերջի տեղեկագիրը՝ ուր տրուած էին, շարժարանին նիւթական պատկերը ներ – կայացնող թիւեր :

Մասնաւոր տկարութիւն մը ունիմ թի – ւերու հանդէպ : Անմիջապէս թուղթ – մատիտ կ'առնեմ ձեռքս եւ կը սկսիմ գումա – րել, բաժնել, վերածել եւ եզրակացու – թեան մը գալ :

Այս անգամ ալ նկատեցի որ Ձեմարա – նին տարեկան եկեմուտքը 135·000 լիբա – նանեան ոսկի է, մօտ 40·000 տոլար :

Այս գումարին կէսը, 20·000 տոլարը ա – մերիկան իճ միութիւնը տուած է1953–1954ի ընթացքին : Այդ վերջին 20·000ին կէսն ալ Քալիֆորնիայ Կրթական Հիմնարկութիւ – նը, իսկ 4000ն ալ Հ· Օ· Մ·ը :

Մնացեալ վեց հազար տոլարը զանազան նուէրներ են անհատներէ կամ Միութիւն – ներէ, միշտ Ամերիկայէն :

Հաշուեցի նաեւ Ձեմարանին մէջ որ – դեգրուած սաներու թիւը :

Դարձեալ պատուոյ տեղը մեր Ամերի – կայի հայրենակիցներուն եւ Միութիւննե – րուն կը պատկանի : 100 սաներու թոշակը կը վճարուի բարեբարներու կողմէ : Այս 100ին 75ը Ամերիկահայերն են որ կը պահեն, մնացեալ 25ը զանազաններ :

Փակագծի մէջ ըսեմ որ ոչ իսկ մէկ հա – տիկ սան Ֆրանսայէն : Ոչ ալ մէկ ռսկի նուէր մեր երեւելի գաղութէն :

Այս պատկերին վրայ պէտք է աւելցնել որ 5000 տոլարի կտակ մըն ալ եղած է Տիքրոյիթէն (Տիգրան Ազատեանի յիշա – տակին), ի նպաստ Ձեմարանին մատենա – դարանին , իսկ Շիքակոյէն Նահիկեան 1000 տոլար տրամադրած է քիմիական աշխատանոցին հիմնարկութեան համար : Գործիքներու մեծ մասն ալ Նիւ Եորքէն , Յովհ· Թորիկեան :

Թուերու լեզուն ամէնէն պերճախօսն է, կ'ըսեն :

Ուրեմն ի՞նչ աւելցնեմ վերը շարած թի – ւերուս վրայ, ցոյց տալու համար թէ «տալ»ը, իրական առաքինութիւն մը, ա – մէն մարդու տրուած չէ : Ու կապ չունի Ունենալուն – Չունենալուն հետ, այլ կապ ունի սրտին հետ :

Չեմ ուզեր եզրակացնել թէ մեր գա – դութներուն մեծ մասով գրկուած է այդ առաքինութենէն· բայց անվարան կարե – լի է ըսել թէ մեր ամերիկահայ եղբայր – ներուն սրտին գարկը այնքան ուժեղ է որ, կը լսուի Քալիֆորնիայէն մինչեւ Լիբա – նան, Նիւ – Եորքէն մինչեւ Հալէպ :

ՍՕՍԻ

ՁԸՐՁԻԼ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ·—

«ԵԹԷ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՄԵԿՈՒՍԱՆԱՑ »

«ԵՒՐՈՊԱՆ ԿՈՐՇԱՆԱՑ Է»

Անգլիոյ վարչապետը, Ձըրչիլ որ 79 տարեկան է, կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ իր կուսակցութեան համագումարին մէջ, ապդարարութիւններ ուղղելով ազ եւ ձախ, մասնաւորապէս Ֆրանսայի :

Ահաւասիկ հիմնական մասերը·

— « Սթալին Եւրոպայի մէկ երրորդը վերածեց արբանեակի, ենթարկելով հա – մայնավար ահրապետութեան· բայց իր մահէն ի վեր խաղաղ համակեցութեան յոյս մը ծնած է : Ես միշտ այն տեսակէտն ունեցած եմ թէ միշտ աւելի սերտ կապե – րու հաստատումը Մ· Նահանդներուն հետ ամէնէն կարեւոր ապդակն է, մեր ապա – գային համար եւ թէ մենք միասնաբար պիտի ամրապնդենք ուրիշներուն եւ մեր ապահովութիւնը : Եթէ Մ· Նահանդները մեկուսանան, ամբողջ Եւրոպան պիտի դատապարտուի ռուս համայնավարներու ահրապետութեան տակ իյնալու ,իսկ մեր հոչակաւոր եւ սիրեցեալ կղզին պիտի մատնուի մահուան եւ կործանումի : Կա – րելի չէ երեւակայել աւելի մահացու ապդ մը քան այն խրատը զոր կուտան ամանք, թելադրելով որ Ամերիկացիները իրենց դործերով դրաղին : Արդէն մեկու – սացման ձգտում մը կը նշմարուի Մ·Նա – հանդներուն մէջ, «Ամերիկան ամրոց» կոչուած քաղաքականութեամբ :

Ապա Չերմապէս գնահատելով Լոնտոնի խորհրդաժողովը ,Ձըրչիլ յայտարարեց թէ կարեւոր դիջումներ կատարուեցան բոլոր կառավարութեանց կողմէ, կարելի եղա – ծին չափ լայն համաձայնութեան մը յան – դելու համար : Այս առթիւ մասնաւորա – պէս յիշեց իր երկրին եւ Տոքթ· Ատընա – ուրքի կատարած դերը : «Կը կրկնեմ ինչ որ ըսաւ Պ· Իդըն : Կշռելով բաները, կը յայտարարեմ ,— եթէ այդ համաձայնու –

թիւնները չվաւերացուին, ես չեմ տեսներ ուրիշ որեւէ միջոց մէջտեղ բերելու հա – մար կազմակերպութիւն մը որուն միա – նայ Գերմանիան ի չհ բոլորին : Սակայն – ուած եմ ճառս վերջացնել լուրջ եւ ծան – րակչիռ չեշտով մը : Ես համոզուած եմ թէ վերջապէս դուրս պիտի ելլենք անելքէն եւ կը յուսամ թէ պիտի կրնանք փրկել մարդկութեան ապագան , եթէ ապատ ազ – գերը յարատեւեն միասին աշխատիլ հան – դարտօրէն եւ համբերութեամբ » :

Անգլիոյ վարչապետին համար այլեւս խնդիր չէ կրնար ըլլալ բանակցութեանց վերսկսումը՝ Լոնտոնի համաձայնու – թեանց մասին :

Ծերունի վարչապետը Ե· Միութեան մասին ալ խօսելով յայտարարեց .

— « Յորչափ ազդ եմ եւ ուժ ունիմ , յա – րատեւօրէն պիտի աշխատիմ խաղաղ հա – մակեցութեան ձեւ մը գտնել Ե· Միու – թեան հետ : Թէեւ, ինչպէս բացատրեց Պ. Իդըն, քաղաքական չէ այդ կատարա – րութեան դիրքը Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ հանդէպ : Բայց կայ վտանգ մը որմէ պէտք է խուսափինք : Մեր քաղաքականութիւնն է խաղաղութիւն զօրութեամբ : Պէտք չէ որ կամովին կամ ակամայ մատնուինք ենթարկուելու վտանգին, ուժերու տկա – րութեամբ » :

ԱՁԵՒԱՏԱՎԱՐՉԻՒ ԽՆԴԻՐԸ

Կառավարութիւնը հրամանագիր մը հր – բատարակեց, որուն համաձայն փարիզ – եան չրջանին մէջ նուազագոյն ժամա – վարձը 115 ֆրանքէն կը բարձրանայ 121·50 ֆրանքի, այսինքն ամսական 24·300 : Այս յաւելումը չի փոխեր նախա – պէս որոշուած սակը, ժամական հարիւր ֆրանք ամսական 200 ժամ աշխատանքի համար, այսինքն համագումար 20·000 ֆրանք : Նուազագոյն օրապահիկի խնդիրը պիտի կարգադրուի յառաջիկայ ապրի – լին :

Եզմատական նախարարը, Պ· Խո· Ֆոռ , այս առթիւ զեկուցում տալով, բաւ թէ մօտերս վեց ան հարիւր պիտի զեղչուի ածուխին գինը : Իր յայտարարութեան համաձայն, երկրին ընդհանուր արտա – դրութիւնը աւելցած է 8·5 ան հարիւր , առեւտուրը 7 ան հարիւր : Աշխատավարձ – քի ժամական վեց ֆրանք 50ի յաւելումը նոյնքան կարեւոր կը համարուի որքան անցեալ փետրուարին կատարուած յաւե – լումը, 15 ֆրանք :

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

●

Քառորդ դարու անջրպետ մը պիս կը բաժնէ այն յիշատակելի օրէն, երբ առաջին անգամ կը հանդիպէի իրեն, ժամա – դործի իր աշխատանոցին մէջ։ Օհան Կա – բան էր որ պիս կը տանէր հոն, Վասպու – բականի Հայր։ Միութեան կազմակերպած մէկ հանդէսին առնչութեամբ ։

Հրաչ մեզ կ'ընդունէր սրտաբաց անկեղ – ծութեամբ մը, երբեւ թէ մտերիմ բարե – կամները եղած ըլլայինք երկար տարինե – րէ ի վեր։ Անոր քովն ի վեր կը թռչկոտէր նրբահասակ օրիորդ մը, որ իր զուարթ բայադանչութիւններով կ'ողեւորէր մթթ – նոլորտը։ Աբշալոյս Թէրլէմէզեան էր ան, Վասպուրականի Հարազատ աղջիկը, — ինչպէս կը ներկայացնէր ինձ լուսահո – գի Մուսասերը, — որ յետագային Հրա – չին կեանքի ընկերուհին պիտի դառնար ։ Շատ քաղցր ազատութիւն մը պիտի կրէի այս առաջին հանդիպումէն ։

Հազիւ տարի մը անցած, երբ հատա – ղաթի մը կ'ունենայինք մեր Քարթիէ Լա – թէնի բնակարանին մէջ, Վասպուրականի հերոսամարտին 15րդ տարեդարձը տօնե – լու առաջադրութեամբ, Օհան Կաբօն ինձ կ'ըսէր Հրաչէի մասին.

— Ա՛խր, նա քանքարաթաքոյց մարդ է, դժուարաւ կարողացանք համոզել եւ բերել մեր մէջ ...

Իրաւունք ունէր։ Երկար տարիներ եւ – րոպական շրջանակի մէջ ապրած, Հրաչ կարծես կը խրտչէր հայկական միջավայ –

եւ չատ տարիներ դրանէ առաջ (1904) լոյս ընծայած «Ժողովրդական խազեր» հատորում քննութեան ենթարկելով ամէն կողմէ հայ ժողովրդական երգերն ընդ – հանրապէս եւ արդի դեղջուկ երգերը մասնաւորապէս, կանդ է առել յատկա – պէս մեր հին «Հայրէննիկի» եւ նրանց անմիջական չարունակութիւնը կազմող արդի «անուշի» երգերի վրայ։ Արուես – տի, դաղափարների, լեզուի եւ տաղաչա – փութեան տեսակէտից միանդամայն ։

Այն եւս յիշենք այս կապակցութեան մէջ, որ Մանուկ Աբեղեան եւ ողբացեալ Կոմիտաս միասնաբար լոյս են ընծայել «Հազար ու մի խաղ» վերնագրով ժողո – վրդական երգարանի երկու պրակ (1903 եւ 1905)։

« Մոկաց Միրզէն» ծանօթ վիպերգն եւս նրանք միասին են մշակել բանահիւսական կողմով, դաշնաւորել է, ի հարկ է մե – նակ, հայ մեծ երաժիշտը։ Աւելնք վերջա – պէս, որ Մ. Աբեղեան, դեռ բոլորովին ե – րիտասարդ, ձեմարանում յօրինել է հան – րածանօթ «Լօ – լօ» ռոմէրգը, որ եւ նոյնտեղ ձայնագրել է պատանի Կոմիտա – սը, այն ժամանակ՝ Սողոմոն Սողոմոն – եան, ուսանող Գէորգեան ձեմարանի ։

Ս. ԱԲԵՂԵԱՆ

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Ե ։

Մովսէս Խորենացին « Հայոց պատմու – թեան» մէջ պահուած առասպելները, զրոյցները եւ «Դաղթան երգերը» մնա – ցորդներն են մեր ազգային հնագոյն Հայկազանց ժողովրդական վէպի ։

Ինչպէս այդ առասպելներէն, այնպէս նաեւ հետագայ հայ ազգային դիւցազնավէպե – րի հիմքում դրուած է հայրենի երկրի անկախութեան եւ սեփական ժողովուրդի ազատութեան, դրանց համար « տարերու եւ մեռնելու» դաղափարը ։

Մեր Բ. վէպն է Աբշակունեաց եւ Մա – միկոնեանց վէպը ։ « Պարսից պատե – րազմ» է անուանում Մանուկ Աբեղեան ։ Այդ վէպի ազբիւրներն են՝ մասամբ Ա – զաթանգեղոս եւ դլխաւորապէս Փաւստոս Բուզանդ, ապա թէ Յովհան Մամիկոն – եան ։

Մ. Աբեղեան այդ ամէնն եւս ուսումնա – սիրել է հիմնովին ։ Եւ նիւթը երկար տա – րիների ընթացքում դասախօսել է էջ – միածնի ճեմարանում ու Երեւանի համա – լսարանում ։

« Պարսից պատերազմ » կոչուած վէպի բովանդակութիւնը կազմում են Հայոց կողմից մղուած երկարամեայ կռիւները պարսիկ Սասանեանների դէմ ։ Առաջնոր – դութեամբ Մամիկոնեան տոհմի հերոս – ների, ընդ միշտ պատրաստ՝ տարերու եւ մեռնելու իրենց « բնիկ» տիրոջ՝ Արշա – կունեաց տան եւ մինչեւ իսկ մէկ թիզ հող չզիջելու համար թշնամիներին ։

Ժամանակը՝ չորրորդ դար դլխաւորա – պէս, երբ Պարսկաստանում տապալուել էր արդէն հինդհարիւրամեայ հարուստ – թիւնը Արշակունիների եւ նրանց պահն անցել էր Սասանեաններին, իսկ Հայաս – տանում տակաւին տէր էին հայ Արշա – կունիները իրենց իշխանութեան ։ Պայ – քարն այնուհանդերձ դեռ երկար չարունա – կուեց Հայոց եւ Պարսից մէջ, երբ հայ Արշակունիները եւս կորցրել էին արդէն իրենց դահը ։

Մամիկոնեան տոհմին պատկանող Հա – յաստանեան ազարակներն ու ամրոց – ներում դեկավարներն են եղել հայրենի – քի անկախութեան համար մղուած կռիւ – ների ։ Մամիկ – Կոնակ (Մամդուն), Ար – տաւազդ, Վաչէ, Վասակ, Մուշեղ եւ Մա – նուէլ ։

Վէպի այդ սերունդների հետ կապուած պատումները կազմում են — մեր արդի ժողովրդական վէպին « Սասնայ Ծռեր»ի բառով — մի – մի առանձին «ճիւղ»ն ամ – բողջ դիւցազներգութեան — « Պարսից պատերազմի» —, իսկ առաջնորդ դէմ – քերը՝ Մամիկոնեան ազարակականները, դլխաւոր հերոսները նրա ։

Ինչպէս սովորական է առհասարակ ազ – գային դիւցազնավէպերի մէջ, միշտ էլ յաղթող են դուրս դալիս կռիւներից այդ հերոսները ։ Միլիոնների են հասնում փա – րաոսի մօտ թշնամիների բանակները, բայց դարձեալ կոտորում են նրանք միշտ յաղթական Հայերի ձեռքով, յա – ճախ չի ազատւում նրանցից եւ ոչ մէկը ։ Ծովածի աւազի եւ երկնքի աստղերի չափ անթիւ ու անհամար Պարսիկներից եւ ոչ մէկին ազատուել չի կարողանում Հայերի առթած պարտութիւններից ։

Նման ու բազմաթիւ ուրիշ օրինակներ՝ բուն իսկ արտայայտիչ յատկանիշներն են Բուզանդի պահած հայ ժողովրդական վէ – պի ։ Այդպէս՝ հայրենի հողի պաշտա – մունքը խորհրդանշող հանդիպումը զերի ընկած Արշակ Թագաւորի եւ Պարսից ամ – բարտաւան արքայ Շապուհի միջեւ, Փա – ռանձէմի սուգը իր ամուսին Գնէլի սպա – նութեան առթիւ, Մանուէլ սպարապետի սպիտակ լինելն ամբողջ կեանքում Վա – սակ սպարապետի անվերջ քաջագործու – թիւնները, յար եւ միշտ « անմի» անելը բոլոր թշնամիներին եւ այլն, սիրալիր դծեր, առհասարակ ժողովրդական վէպի ։

Հարկաւ, այդ վէպերի բուն իսկ մի – ջուկը պատմական իրական եղելութիւն – ներ են եւ սակայն, վէպի կերպարանք ա – ռած ժամանակի ընթացքում ժողովուրդի բերանում եւ յետոյ, հինդերորդ դա – րում, դրի առնուած Փաւստոս Բուզանդի կողմից ։

Մանուկ Աբեղեան յաջողել է Փաւստոսի պատմութեան դրքից դրկել եւ ներկայա – նել նրանում տեղ դտած վիպական հատ – ուածները ։ Աւելին, նա այդ վերջինները վերականդնել է իրենց բուն իսկ նախնա – կան՝ չափածոյ կերպարանքի տակ ։

Բուզանդ — որպէս « դրադէտ վիպա – ռան»ի — դործը, ինչ վերաբերում է վի – պական տարրին, չարունակել է յետոյ (8րդ դար) Յովհան Մամիկոնեան ։ Վէպը դաղարել է արդէն համահայկական լինե – լուց եւ առել է տեղական դաւառական կերպարանք, որպէս « Տարօնոյ պատե – րազմ »։ Հերոսները դարձեալ Մամիկո – եաններն են, բայց նրանք կռիւը մղում են ոչ թէ ընդհանուր հայրենիքի, ամբողջ Հայաստանի անկախութեան եւ ազատու – թեան նչանաբանով, այլ՝ իրենց բնիկ տոհմի եւ երկրի միայն ։

*

Հայկազանց, Արշակունեաց եւ Մամի – կոնեան վէպերից յետոյ դալիս է մի ու – րիշը, նորը, « Սասնայ Ծռեր»ը կամ « Սա – սունցի Դաւիթ»ը, որի մանրամասն վեր – լուծմանը եւ քննութեանն եւս անդրա – դարձել է Մանուկ Աբեղեան իր մի ներ – հուն աշխատութեամբ ։ Մինչ այն, սա – կայն, մի քանի խօսքով ներկայացնենք հայ միջնադարեան եւ արդի ժողովրդա – կան երգերին նուիրուած իր առանձին ուսումնասիրութիւնները ։ Ինչպէս իր բո – լոր միւս դլխաւոր աշխատութիւնների, նաեւ այս վերջինների նիւթը տարիներ չարունակ հետեւողական մշակել եւ նախապէս կարդացել է պարբերաբար իր ճեմարա – նական դասախօսութիւններին, ապա թէ ազգագրութեան յանձնել առանձին հա – տորներով ։

« Հին հայ զուսանական ժողովրդական երգեր » վերնագիրն ունի այդ հարցերին նուիրուած դլխաւոր հետազօտութիւնը Մանուկ Աբեղեանի (1931) ։ Այդտեղ աւելի մանրամասնօրէն ներկայացրել է նա իր տեսակէտները մեր միջնադարեան երգերի մասին, որ էական դծերով դրի առած է եղել 1899 – 1900 թ. արդէն ։

Ահա իր եղրակացութիւնները ։

Սիրոյ երգերը բոլորը, մեծ մասով նա – եւ պանդուխտի երգերը, որ մեզ հասել են միջնադարից եւ պահուած են մնացել ձե – ռագիր հին տաղարաններում, ոչ թէ մի որոշ ժամանակի եւ մէկ անհատի ստեղ – ծագործութիւններ են, այլ ընդհանա – րական, դարերի ընթացքում եւ մի քանի սերունդների կողմից կատարուած եւ սկզբնապէս զուտ ժողովրդական ստեղ – ծագործութիւններ, միշտ նորինորոյ մշա – կութեան ենթարկուած զուսանների բե – րանում ։

Հաւաքական դործեր ։

Նահապետ Քուչակին վերագրուած եր – գերն եւս որեւէ հեղինակի դործեր չեն ամենեւին, այլ դարձեալ հաւաքական ստեղծագործութիւններ եւ ընդհանուր զուսանական վերամշակումներ ։

Ակներեւ է ներքին առնչութիւնը մի կողմից այդ հին երգերի, « Հայրէնեաց», եւ միւս կողմից Ակնայ արդի ժողովրդա – կան երգերի, « Անուշիների » միջեւ ։

Ցայտնի է սակայն, որ Ա. Զօպանեան « Նահապետ Քուչակի դիւանը» վերնագրի տակ հրատարակած իր հատորի մէջ (1902) այդ միակ անձին, Նահապետ Քուչակին է վերագրել ամբողջ չարքեր մեր միջնա – դարեան զուսանական ժողովրդական եր – գերի, « Հայրէննիկի»։ Առանց որեւէ հիմ – քի, պարզապէս ելակէտ ունենալով « Հա – յկեր» ժողովածոյի (1892) հրատարակիչ Տէվկանցի մի սոսկական կամ լսուի են – թադրութիւնը, այն եւս՝ ինչ մի հատիկ առաշաբքի (« Այս պատկան դիշերս ի քուն») է վերաբերում միայն ։ Ա. Զօպան – եան անսահման յոյնացրել է այդ — ինք – նին բոլորովին խախտում — չրջանակը եւ իր հրատարակած բոլոր երգերն անխտիր Ն. Քուչակին վերագրել ։

Մանուկ Աբեղեան ամենայն մանրա – մասնութեամբ եւ զուտ դիտական – բա – նասիրական մեթոտով քննել է ամբողջ հարցը, պարզել հայ միջնադարեան եր – գերի տեսակները եւ նրանց հնութիւնը, պրպտել բոլոր ձեռագիր եւ տպագիր տա – ղարանները եւ ոչ մի տեղ որեւէ — ու նա – եւ Քուչակինը — անուն չդտնելով՝ այն եղրակացութեան է յանդել, թէ Նահա – պետ Քուչակի անունը չունել պէտք է հայ հաւաքական ստեղծագործութիւնների վրայից ։

Ու լաւ է արել Ա. Զօպանեան՝ իր յիշ – եալ հատորի երկրորդ տպագրութիւնը — ճոխացրած եւ բարեփոխած (Փարիզ 1940) — « Հայրէննեաց բուրաստանը» վերնա – գրելով ։ Զուր տեղը սակայն թէեւ պայ – մանական կերպով, Ն. Քուչակին « վերա – գրուած» յորջորջելով դրանց մի մասը ։

Մանուկ Աբեղեան իր այդ, ինչպէս նա – եւ չատ ուրիշներ, դրքերի մէջ « չէթէ»ներու միացած եւ պա – նդուխտ վարած միջոցին պարտուելով մեռած է (ՅԱՌԱՋ.— Սիսալ) ։ Դայլէրիի երես – վոխան Թումայեան էֆէնտի նախընթաց տարեշրջանէն առաջ իր հայրենիքը լքելով անկէ ի վեր իր հայրենիքը վերադարձած չէ, ինչպէս հաստատուած է յետ քննու – թեան եւ ինչպէս կը հաղորդուի ներքին դործերու բարձր նախարարութենէն դրա – ւորագիս ։ (Թուրքերէն քնագիրը տպուած Ալպոյաճեանի գրքին մէջ, էջ 249)։

★

ՎԱՆՕՐ.— Այստեղ կը վերջանան Զօհրապի եւ Վարդվէսի սպանութեան վերաբերեալ նիւթերը։ Թղթածրարը կը պարունակէ նաեւ դանազան թուղթեր,— Զօհրապի բարեկորդման ծրագիրը՝ ֆը – րանսերէն, Տիկին Զօհրապի կողմէ Պ. Պօղոս Նուպարի ուղղուած նամակներ, Զօհրապի մէկ նամակը՝ Պոլսոյ մէջ ձրա – գրուած Հրատարակչականի մը մասին եւ այս տեսիլ տեսակէտներ՝ Հ. Բ. Ը. Մի – ութեան դործունէութեան մասին ։ Եւ վերջապէս չարք մը թուրքերէն պաշտօ – նագիրներ եւ թերթերու կտրօններ, ո – րոնք հրատարակուած են արդէն ։

Անտանեան միեւնոյն տունն կազմած է մանրամասն քարտէս մը՝ երկու նահա – տակներու տարադրութեան ճամբաներու մասին, մինչեւ սպանութեան վայրը, հիմնուելով իրագեկներու տուած տեղե – կութեանց վրայ։

Մուշի մէջ « չէթէ»ներու միացած եւ պա – նդուխտ վարած միջոցին պարտուելով մեռած է (ՅԱՌԱՋ.— Սիսալ) ։ Դայլէրիի երես – վոխան Թումայեան էֆէնտի նախընթաց տարեշրջանէն առաջ իր հայրենիքը լքելով անկէ ի վեր իր հայրենիքը վերադարձած չէ, ինչպէս հաստատուած է յետ քննու – թեան եւ ինչպէս կը հաղորդուի ներքին դործերու բարձր նախարարութենէն դրա – ւորագիս ։ (Թուրքերէն քնագիրը տպուած Ալպոյաճեանի գրքին մէջ, էջ 249)։

★

ՎԱՆՕՐ.— Այստեղ կը վերջանան Զօհրապի եւ Վարդվէսի սպանութեան վերաբերեալ նիւթերը։ Թղթածրարը կը պարունակէ նաեւ դանազան թուղթեր,— Զօհրապի բարեկորդման ծրագիրը՝ ֆը – րանսերէն, Տիկին Զօհրապի կողմէ Պ. Պօղոս Նուպարի ուղղուած նամակներ, Զօհրապի մէկ նամակը՝ Պոլսոյ մէջ ձրա – գրուած Հրատարակչականի մը մասին եւ այս տեսիլ տեսակէտներ՝ Հ. Բ. Ը. Մի – ութեան դործունէութեան մասին ։ Եւ վերջապէս չարք մը թուրքերէն պաշտօ – նագիրներ եւ թերթերու կտրօններ, ո – րոնք հրատարակուած են արդէն ։

Անտանեան միեւնոյն տունն կազմած է մանրամասն քարտէս մը՝ երկու նահա – տակներու տարադրութեան ճամբաներու մասին, մինչեւ սպանութեան վայրը, հիմնուելով իրագեկներու տուած տեղե – կութեանց վրայ։

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

× Երկու զոհերուն սպանութենէն մօտ մէկ չաբաթ եաքը, հիւպատոսը կը հեռա – դրէ Գերմանիոյ վարչապետ Պեթմանհոլ – վեգի, 1915 Յուլիս 27 թուականով (Հ.Տ. 13 Յուլիս).—

« Ծանօթ հայ երեսփոխանները, Զօհ – րապ եւ Վարդվէս, որոնք Պոլսէն աք – սորուած էին կարճ առնէ մը ի վեր, քանի մը օր Հալէպ մնացին ։ Անոնք դի – տէին որ պիտի սպաննուին, երբ կառա – վարութեան հրամանը դար պիրենք Տիար – պէքիր աքսորելու համար ։ Ես առիթ ու – նեցայ այս մասին լուր տալու (Պոլսոյ) կայսերական դեսպանատան ։ Ժանտար – մաները, որոնք անոնց կ'ընկերանային եւ հոս վերադարձան, յայտարարեցին թէ դիպուածով հանդիպեցան աւազակներու եւ թէ աքսորականները դնդակահարուե – ցան անոնց կողմէ ։ Այլեւս տարակոյս չկայ թէ կառավարութիւնը գանոնք սպաննել տուած է Ուրֆա – Տիարպէքիր ճամբուն վրայ ։— Ռէօսլէր ։ (Տէվլէտպիր Տոքթ. Լեփսիուսի, 1914 – 1918, էջ 109)։

★

Մեծ եպարքոս Սայիտ Հալիմ փաշա հետեւեալ գիրը ուղղած է Օսմ. երեսփ. ժողովին, 1916 Նոյ. 15 թուականով, ի պատասխան կառավարութեան ուղղուած պաշտօնագրին (1916 Նոյ. 2, թիւ 62)։

— « Նախորդ նահանդապետին բացակայող երեսփոխաններէն Էրզրումի երեսփոխան Վարդգէս եւ Պոլսոյ երեսփոխան Զօհրապ էֆէնտիները Տիարպէքիրի պատերազմա – կան առեանին կողմէ եղած պահանջման վրայ Տիարպէքիր ղրկուած առեն, Զէր – քէդ Ահմէտի եւ իր « չէթէ»ին մարդոց կողմէ սպաննուած բլլալով, առանք Դա – մատոսի պատերազմական առեանին կողմէ դատուած եւ մահուամբ պատ – ժուած են (ՅԱՌԱՋ.— Միայն երկուքը)։ Պիթլիսի երեսփոխան Զերոզ էֆէնտի զո – բահանութեան վեհուսումէն առաջ Եւրո – պա զացած է եւ չէ վերադարձած ։ Արդ – նիի երեսփոխան Սաեփան էֆէնտի նոր – կայիս ողջ չէ, ինչպէս կը հաստատեն նոյն վայրէն հասած տեղեկութիւններ ։ Վանայ երեսփոխան Վռամեան էֆէնտի Վանայ ապստամբութեան միջոցին սպաննուած է Պիթլիսի մօտերը ։ (ՅԱՌԱՋ.— Դաւա – դրութեամբ սպաննուած էր ապստամբու – թենէն առաջ)։ Փոխադեան էֆէնտի այ

ՄԵԾ ԵՊԱՐՔՈՍԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

★

Մեծ եպարքոս Սայիտ Հալիմ փաշա հետեւեալ գիրը ուղղած է Օսմ. երեսփ. ժողովին, 1916 Նոյ. 15 թուականով, ի պատասխան կառավարութեան ուղղուած պաշտօնագրին (1916 Նոյ. 2, թիւ 62)։

— « Նախորդ նահանդապետին բացակայող երեսփոխաններէն Էրզրումի երեսփոխան Վարդգէս եւ Պոլսոյ երեսփոխան Զօհրապ էֆէնտիները Տիարպէքիրի պատերազմա – կան առեանին կողմէ եղած պահանջման վրայ Տիարպէքիր ղրկուած առեն, Զէր – քէդ Ահմէտի եւ իր « չէթէ»ին մարդոց կողմէ սպաննուած բլլալով, առանք Դա – մատոսի պատերազմական առեանին կողմէ դատուած եւ մահուամբ պատ – ժուած են (ՅԱՌԱՋ.— Միայն երկուքը)։ Պիթլիսի երեսփոխան Զերոզ էֆէնտի զո – բահանութեան վեհուսումէն առաջ Եւրո – պա զացած է եւ չէ վերադարձած ։ Արդ – նիի երեսփոխան Սաեփան էֆէնտի նոր – կայիս ողջ չէ, ինչպէս կը հաստատեն նոյն վայրէն հասած տեղեկութիւններ ։ Վանայ երեսփոխան Վռամեան էֆէնտի Վանայ ապստամբութեան միջոցին սպաննուած է Պիթլիսի մօտերը ։ (ՅԱՌԱՋ.— Դաւա – դրութեամբ սպաննուած էր ապստամբու – թենէն առաջ)։ Փոխադեան էֆէնտի այ

ԳՏՆՎԵՑ

•

Ժամանակ առ ժամանակ, երբ հոգնում էի գրասենյակային աշխատանքից, ես ինձ համար հանգստություն էի գտնում նրանում, որ գնում էի «տախտակ» խաղալու։ Ես չէի սիրում խաղալ, բայց ինձ համար հանգստություն էր այն, որ ես կարող էի մտածել ուրիշ բանի մասին։

Մի անգամ, երբ ես ինձ համար հանգստություն էի գտնում այդ խաղում, ինձ մոտ եկավ Ռուբենը։ Նա ինձ ասաց, որ ինձ հետ ուզում է խոսել։ Ես նրան ասացի, որ ես ազատ եմ։ Ռուբենը նստեց իմ դիմաց և սկսեց ինձ պատմել իր գործերի մասին։ Նա ասաց, որ ինքը ուզում է ամուսնանալ, բայց չգիտի, թե ինչ անի։ Ես նրան հարցրի, թե ինչու է ուզում ամուսնանալ։ Նա ասաց, որ ինքը սիրում է մի աղջկա, և որ այդ աղջիկը նույնպես սիրում է իրեն։ Ես նրան հարցրի, թե ինչու է ինքը չի ամուսնանում այդ աղջկա հետ։ Նա ասաց, որ ինքը չունի փող, որ կարողանա ամուսնանալ։ Ես նրան ասացի, որ ինքը ևս չունի փող, որ կարողանա ամուսնանալ։ Ռուբենը ասաց, որ ինքը ուզում է ինձ հետ ընկերանալ, որովհետև ես ինձ համար հանգստություն եմ գտնում։ Ես նրան ասացի, որ ես ևս ուզում եմ ընկերանալ նրա հետ, որովհետև ինքը ևս ինձ համար հանգստություն է գտնում։ Ռուբենը ասաց, որ ինքը ուզում է ինձ հետ ընկերանալ, որովհետև ես ինձ համար հանգստություն եմ գտնում։ Ես նրան ասացի, որ ես ևս ուզում եմ ընկերանալ նրա հետ, որովհետև ինքը ևս ինձ համար հանգստություն է գտնում։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ երկու վերման ազաները, նախկին զօրավար Օ – պերկ եւ օդնականը՝ գնդ. Քնոլըն, հա – կառակ չորս ականատես վճռաբաններու ճարտասանութեան։ Երկուքն ալ վերա – քննութեան դիմեցին։ Այժմ Գերագոյն Ատեանը պիտի քննէ տառապածալ թղթա – ծրարը եւ դատավարութեան տեղիա – դրութիւնները, տառւելու համար թէ օրինական թերութիւններ կատարուա՞ծ են։ Մահավճիռը արձակուեցաւ երեք ժամուան խորհրդակցութենէ մը ետք։

ԹԵՀՐԱՆի գինուորական ատեանը մահ – ուան դատապարտեց Տօքթ. Մոսաեղի արտաքին նախարարը, Հոսէյն Ֆաթեմի, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սար – քած էր, Շահը տապալելու համար։ Ատեանը ցկեանս բանտարկութեանդատա – պարտեց նախկին երեսփոխան եւ նախա – բար Շապկականը, իբրեւ մեղսակից։

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԴՈՐԾԻՆ քննութիւնը կը շարունակուի ամէն օր։ Երէկ դէմ դիմաց պիտի հանուէին ոստիկանական տեսուչ Տիա եւ լրագրող – միջնորդ Պաւանէս, անջատ հարցաքննութենէ մը ետք։ Ներ – քին դործերու նախարարութիւնը կը պա – հանջէ դատական քննութիւն մը կատա – րել Տիսի դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ չարաշահած մը պահած է։ Թերթերը կը դրեն թէ նորանոր ծալքեր կը բացուին ամէն օր։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ապահովութեան վարչութեան ծածկագրի նախկին պաշ – օնեանները Բապըթի ձէքըն ձերբա – կալուեցաւ, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կատարած է ի հաշիւ օտար պետութեան մը։ Ամերիկեան թերթերը կը կարծեն թէ խնդիրը կապ ունի Փարի – զի լրտեսական դործին հետ։

ԼՈՆՏՈՆի քարափի բանուորներուն տեղ գինուորներ պիտի դործածուին, եթէ դործադուլը չդադրի։

ԻՏԱԼԻՈՑ առաջին գինուորները Թրիէս – թէ պիտի մտնեն Նոյեմբեր 4ին, որ տա – րեդարձն է 1914 – 18ի աւստրօ-իտալա – կան գինադադարին։ Անդլիացի հրամա – նատարը Ա. չրչիլը Իտալացիներուն պի – տի յանձնէ Հոկտ. 23ին։

ԱՆԴԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ յանկարծ ընդհատուեցան։ Անդլիոյ արտաքին նախարարութեան օդ – նականը, որ Գահիրէ կը դանուէր, Լոն – տոն մեկնեցաւ օդանաւով, խորհրդակցե – լու համար։

ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆԸ «ոչ մէկուն կարե – լի է, այլ եւ բացարձակապէս անհրա – ժեշտ», կը գրէ խորհրդային ականաւոր անտեսագէտ մը, Վարկա, «Նոր ժամա – նակներ» պարբերականին մէջ։

ԹՈՆՔԻՆի մայրաքաղաքը, Հանոյ, բո – նիկներուն յանձնուեցաւ Հոկտ. 10ին։ Ֆրանսական դրօշը վար առնուած էր չո – րեքշաբթի օր, 80 տարուան տիրապետութենէ մը ետք։ Բնիկ զօրքը քաղաք մտած ատեն ամբոխը կը ծափահարէր, կը մռնչէր եւ խնչահեղ ցոյցեր կը կատարէր։

ԼՈՆՏՈՆի թերթերը, որոնք օրական 15 միլիոն օրինակէն աւելի կը տպուին, լոյս չտեսան Ի. օր, մասնակի դործադուլի մը հետեւանքով։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ նախորդ փոխ – վարչա – պետը, Վասիլ Լուքա, որ միեւնոյն ատեն ելմտական նախարար էր, մահուան դա – տապարտուեցաւ։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը, Առնան Մեն – տերէս, Աթէնք ինչպէս, արեւմտեան Գնը – մանիայէն վերադարձած ատեն։ Թուր – քիա եւս կ'ուզէ մասնակցիլ Պրիւքսէլի դա – շինքին։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Որբերու Օգնութեան Մարմնի
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21ԻՆ
GRAND HOTELի շքեղ սրահներուն մէջ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆի Ը. տարեշրջա – *նի առաջին դասախօսութիւնը տեղի կ'ու* – *նենայ այս չորեքշաբթի երեկոյ Քառէ սրճարանի վերնայարկը։*

Կը խօսի ՊՐՈՖ. Ֆ. ՖԷՅՏԻ, *նիւթը՝* «Արդի հայերէնի արտայայտչական կա – րողութիւնը»։

Ճարգելի դասախօսը իր այս ուսումնա – *սիրութիւնը կարդացած էր Արեւելագէտ* – *ներու 23րդ միջազգային համագումարին մէջ, որ դումարուեցաւ Քէմպրիճ (Անգ* – *լիա)։*

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՒ — Հաճընի Հայր. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տա – րեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, Կիրակի 17 Հոկտեմբերին, տառւօտուն Սէն Մար – թէնի եկեղեցիին մէջ։ Այս առթիւ Վիէ – նէն Յովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան – դստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիշատակին։

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս – լեան, որ հրաւիրուած է կրկնոպլէն։

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ դպրոցի սաներուն կողմէ։ Ազանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհաց։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակն – րուն յիշատակը յարդողները։

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հաճընի հերոսամարտի անկման 34րդ տարեդարձին առթիւ ուխ հազար նահա – տակներու է յիշատակ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 ռիւ փոն Կուժօն), հո – դեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւ։ Կը հրաւիրենք յար – դել հերոսներու յիշատակը։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. Կ. ԽԱԶԻ
ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆի ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ
Կ Ա Ց Ա Ն Ի Ն

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն մին – չեւ լոյս, Մէզօն Տուէի շքեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԿՈՒՌ։

Մուտք 250 ֆրանք։

ԽՆԴՈՑՔ ՎԻԷՆի ՄԷՋ
Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի վար – չութեան։ Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, Համօ Օհանջանեան ակումբը

կը խօսի ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական բաժին։ Իրենց մաս – նակցութիւնը կը բերեն Յակոբ Ֆաչէր – եան իր «տիսք»երով (Լիմոնէն)։ Երիտա – սարդ Սերոբ Մարգարեան կովկասեան պարով, (Սէն Շամոնէն)։

Զանազան անակնկալներ։ Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով։

Հասոյթը պիտի յատկացուի Ֆ. Կ. Խա – չի նոր գնած օդափոխութեան կայանի նորոգութեան։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազ – միկներու Բարեկամական Միութեան, 1914 – 15 եւ 1939 – 45։

Կիրակի, 17 Հոկտեմբեր

Ա. ՄԱՍ — Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ Փրատոյի Մայր եկեղե – ցիին մէջ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն, երկու համաչխարհային պատե – րազմներու եւ ազատագրութեան զոհե – րուն համար։

Պիտի տօնուի Արտթայի ճակատամարտ – ի 36րդ տարելիցը։ Ի ներկայութեան պինուորական եւ քաղաքային բարձրա – ւիճան անձնաւորութիւններու եւ Ֆրանս. Բարմիկներու Ընդհ. Ընկերակցութեանց եւ Գերիներու Միութեան։ Սքաթաժար մասնակցութեամբ Հայ Արիւնուչներու։

Պատարագէն վերջ դրօշի պարզում մաս – նակցութեամբ Զին. նուագախումբի։

Պիտի խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹՒՔԻԼԵԱՆ, սպայ, պատուակալ նախագահ Բարմիկ – ներու Միութեան։

Բ. ՄԱՍ — Ճաշ Ֆրանքիւհայի, Շաթօ ան Ֆիէօրի մեծ սրահին մէջ, ժամը 13ին։

Ներկայ պիտի բլլան Ֆրանսացի ծանօթ անձնաւորութիւններ։

Ճաշի տոմսակներու համար դիմել քար – տուղարութեան, 6 ռիւ տ'Ալբօղ, հեռ. ՏՐ. 65–98։

Գ. ՄԱՍ. Ժամը (5.30ին) — Պարա – հանդէս, Օրքէսթը ՍԼՐԻԺ ԿԱՐՕ։

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան երգեր, անակնկալներ եւն.։ Կը հրաւիրուին բո – լոր հայկական կազմակերպութիւններն ու մամուլի թղթակիցները։

Մուտքը ազատ է։

ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱԽՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
RENE COTY ի
Président de la République Française
«ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»

Կը կազմակերպեն երեկոյթ մը ի նպաստ Օրլէանվիլի աղէտեալներուն։

Այս երկուշաբթի, Հոկտ. 18, ժամը 20.45, Palais des Sports

LA NUIT DE LA SOLIDARITE

Նախագահութեամբ ներքին դործոց նախարար՝

FRANCOIS MITTERANDի

Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստա – գէտներու՝ Պուովիլ, Ա. Քլաւօ, Ալի Քոստէ, Ռօպէր Լամուրէօ, Ֆրանսուա Փեռիէ, Ժոռժ Իլմէր եւ՝

MAURICE CHEVALIER

Տոմսերու գիները 1500, 1000, 600 եւ 350 ֆրանք։

ԴԻՄԵԼ — Փալէ ան Սփոռ, 8 Պուլվար տը Կրընէլ, Քուբ, 1 ռիւ Սմռիպ, Էքիփ թերթին, 10 Ֆոպուռ Մօնմարթր եւ «Քր – թանասկաց հանրապետութեան Բարեկամ – ներուն» 11 ռիւ Փոմբռէօ։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Զրի դասեր կը սրուին չափահասներու համար ամէն չորեքշաբթի կէսիր ժամը 19էն 20, առաջին տարի, ժամը 20էն 21 երկրորդ տարի։

Դասերը պիտի սկսին Հոկտ. 13ին։
Lycée Condorcet ի սրահի մը մէջ
8, Rue du Havre, PARIS (9e)
Métro St.Lazare ou Havre-Caumartin
Հետեւողութեամբ՝
«Manuel de Langue Arménienne» de Mr. Frédéric Feydit.

ՀԱՅԵՐԷՆի ԴԱՍԵՐ

Ա. Աճտէրեան հայերէնի մասնաւոր դասեր կուտայ։ Հասցէ.—
A. Ajderian, 41, Av. des Gobelins, Paris 13

ՀԱՅԵՐԷՆի ՄԱՄՆԱԻՈՐ ԴԱՍԵՐ

Հայերէնի մասնագէտ ուսուցչուհի մը տրամադրելի է դասեր տալու մատչելի պայմաններով։

Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ — Հ. Ց. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, սո – վորական հաւաքատեղին։

ՎԱՆԱՆ — Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Ա.Հարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրա – կարդ։

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Պանեէօ Քաչանի մասնա – ճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Տիկին Թորոսեանի բնակա – րանը։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայու – թիւնը անհրաժեշտ է։ Օրակարգ՝ պարա – հանդէսի հարց։

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միու – թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մեթրօ Փլաս տ'Իթա – լի։ Խնամ կարեւոր օրակարգ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱ – ԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը սկսի իր դասախօսութիւններու շաբաթ։ Առաջին դասախօսը՝ բժիշկ Փիրայր Բա – բերեան, նիւթը «Բալորն ալ արգելա – փակուած չեն»։ Դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս հինդշաբթի ժամը 21– ին, Ազգ. Տան մէջ։ Մուտքը ազատ է։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԻԹԵԱՆի յանձնախում – բի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 18ին, Ազգ. Տան մէջ։ Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Սեբաստիոյ Մու – րատ Ուսումնասիրաց Փարիզի վարչու – թիւնը կը փութայ իր խորին ցաւակցու – թիւնները յայտնել Հայրենակից Պ. Ռոպէն Եզեկիէլեանի եւ իր բոլոր պարագաներուն Տիկին Եզեկիէլեանի մահուան առթիւ։

ՀԱՑԵՐԷՆի ԴԱՍ ԱՆԿԷՆի ՄԷՋ

Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը ծանուցանէ նախանձա – խնդիր ծնողքներուն թէ՝ վերաբացուած է «Սահակ – Մեսրոպ» հայերէնի դասըն – թացքը, 8 ռիւ տիւ Շաթօ, Տէօ, հինգ – շաբթի օրերը ժամը 14–17, Մէրի Անկէս տը Տէօ, Լոպատւար սրահին մէջ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ
Dr. BERNARD LAFAYի
ORCHESTRE JACQUES HELIAN
SALLE VOLTAIRE

Շարաւթօն էքօլէն առնել 103 բիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆի

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ — ՍԱԼ ՏԻԷՆՆԱՅի ՄԷՋ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԸՆՏԻՐ ՅԱՅՏԱՓԻՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՄՕՏ ՕՐԷՆ

ԲԱԼՈՐ ՎԱՃԱՌԱՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի - պա, ներքին հագուս – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՐԱՍՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ։
հոսք գրքեր
rticles polichinelles համար
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
Ets. HERO, 62, Rue du Temple
Paris (3) Tél. ARC. 48-09
Կ'ուզեն ծառուչուէ ամբողջ համար ձեռնարկուներ (ամբողջ ինկօ)։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
եթէ կ'ուզէք մեծամասնակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա – րեւելեան գորգերու
Դիմեցէք
35, RUE DE TRÉVISE
Tél. PRO. 07 - 25
(Ազգ. Տան դիմաց)
Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը։
Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորո – գութիւններ։ Փոխա – նակութիւններ եւս կը կատարուի։
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄի ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
13
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
MERCREDI
13 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7495 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍՍԱԿԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2906

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱԶՆԻՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ»

●

Հայաստանի Սովետական Գրողներու Գ. Համագումարին ղեկավար տեղեկաբերը, Գ. Բորեան, իր զեկուցման մէջ քաղաքական խնդիրներ ալ կը յուզէ, յանգլուս Համար նոյն եզրակացութեան, — անխնայ պայքար «Դաշնակ»ներու դէմ.

— « Սովետական Հայաստանի գրողնեբրի սրբազան պարտքն է մերկացնել մեր ժողովրդի անարգ թշնամիները՝ միջազգային իմպերիալիզմի պնակալէզ դաշնակցական ավանտուրիստներուն խստմնելի գործունէութիւնը, ցոյց տալ նրանց թշնամական դէմքը, որոնք նստած արտասահմանում, վայրահոչում են Սովետական Միութեան, Սովետական Հայաստանի վրայ »:

Այս տեսակէտէն, զնահատելի կը դանէ «արտասահմանի դեմոկրատական պրոգրեսիվ հայ գրողներն ու հայ առաջադէմ մամուլը, որոնք զգալի դեր են կատարում դեմոկրատիայի եւ խաղաղութեան համար մղուող պայքարում եւ մերկացնում միջազգային իմպերիալիզմի վարձկաններին՝ Դաշնակիներին», (Սով. Գրակ. եւ Արուեստ, 1954 Սեպտ. էջ 96–97):

Այս առթիւ կը յիշէ կարգ մը հատուն – ներ անհատներ եւ թերթեր, թելադրելով «քաջալերել եւ խրախուսել նրանց ազնիւ աշխատանքը»:

Զեկուցարերը չի բացատրեր թէ ինչպէս կը կատարուի այդ «ազնիւ աշխատանքը»:

Չի պարզեր այդ աշխատանքին լրագրական մասը, որ պարզապէս զարշապատում խուժանավարութիւն մըն է, ձեւով թէ բովանդակութեամբ: Աւելի ժժգալի քան Թրքական որեւէ «պրովոգացիա»: (Գրականը, եթէ խակապէս արժէքաւոր է, չատ ալ տարբերութիւն չունի ուրիշներու մը – չափած գրականութենէն):

Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Ս. Թովմասեան, քիչ մը աւելի բաց կը խօսի :

Ան ալ արտասահմանեան գրականու – թիւնը կը բաժնէ երկու «իրենց մէջ հատուածների — ռէակցիոն գրականութեան եւ պրոգրեսիւ գրականութեան »:

«... Առաջինը պաշտպանում է իմպերիալիզմի շահերը եւ ներծծուած է նրա գաղափարներով, երկրորդը՝ կանգնած է խաղաղութեան եւ դեմոկրատիայի համար մղուող պայքարի դիրքերի վրայ »:

Պրծա՛ւ: Եթէ հետեւէն – մտէն կապ չունին մարքսիզմ–լենինիզմի հետ (Սթալինիզմը մեռաւ), հանճար ալ ըլլաս, մշակած գրականութիւնդ «ռէակցիոն» է, դատապարտուած՝ կործանման :

Այս առթիւ, հմտալի՛ց տեսութիւն մը եւս կը պարզէ Մ. Նահանգներու գրականութեան եւ արուեստի մասին, ուր «անկումն ու քայքայումը առաւել ակնյայտ է »:

— «Եւ, բանի որ նոյն ախտով է վարակուած նաեւ արտասահմանեան հայատառ ռէակցիոն գրականութիւնը, հետեւաբար նա եւս դատապարտուած է անխուսափելի կործանման»:

Ամէնապէ՛ս չհնովնիկը , որ չի պիտեր քանի ամիս պաշտօնի վրայ պիտի մնայ, բացատրութիւն մըն ալ կուտայ, գուցա – ւորելով իր վճիռը·

— « Իբրեւ կարող է ապրիլ ու զարգանալ մի գրականութիւն, որը ժխտում է հայրենիքի գոյութիւնը եւ ատելութիւն է սերմանում նրա նկատմամբ: Հայ ռէակցիոն գրչակիները հայ ժողովրդին «ազգովին դժբախտ» են համարում այն բանի համար, որ նա պետականութիւն եւ ազգային ինքնուրոյնութիւն է ձեռք բերել , որ նա անհնախընթաց յաջողութիւնների է հասել իր երկրի էկոնոմիկայի եւ կուլտուրայի բոլոր բնագաւառներում»:

Ասով չի վերջանար Պ. Ս. Թովմասեանի փառաբանած «ազնիւ աշխատանքը» :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՐՔԸ ԶՕՐԱՑԱՒ Ի

●

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԽՈՍՏԱՑԱՆ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՏԱԼ

Ազգ. ժողովը երէկ, երեքշաբթի, չարունակեց թեր ու դէմ վիճաբանութիւն – ները կատարել, վստահութեան քուէ տա – լու համար Մենտէս Փրանսի կառավարութեան :

Ընկերվարական կուսակցութիւնը, որ բացառիկ ժողով դումարած էր երկու – շաբթի օր, որոշեց թեր քուէարկել , մը – նալով հանդերձ վերապահ՝ Լոնտոնի հա – մաձայնութեան կարգ մը կէտերու մա – սին: Այնպէս որ առաւօտ մեծամասնու – թիւն մը ապահովուած էր դահլիճին հա – մար: Եթէ մեծամասնութիւնը աննշան ըլլար, դահլիճին դիրքը պիտի տկարա – նար յառաջիկայ բանակցութեանց ըն – թացքին: Այժմ մեծ լաւատեսութիւն կը տիրէ եւ կարծողներ կան թէ ընկերվա – րականները ի վերջոյ պիտի հաւանին մասնակցիլ դահլիճին :

Ընկերվարական կուսակցութեան քա – ոսուն մեծ վարիչներ միաձայնութեամբ քուէարկեցին այն բանաձեւը որ կ'արտա – յէր իր երեսփոխանները ուժ տալ վարչա – պետին: Վիճաբանութիւնը տեւեց մէկ օր: Ընկերվարականները Ազգ. ժողովին մէջ ունին 104 ներկայացուցիչներ, ինչ որ դահլիճին համար կ'ապահովէր առաւել մեծամասնութիւն մը, եւեթ քան օրինա – կան թիւը (314): Վարչապետը նախապէս բանակցութիւններ կատարած էր կուսակ – ցութեան վարիչներուն հետ, պարզելով նոր պատակտումի մը հետեւանքները :

Թեր քուէարկել որոշած էին նաեւ ար – մատականները , զօր. ազ Կոլի նախկին կուսակիցները եւ կարգ մը չափաւոր հա – ւանքներ: Ընկերվարական կուսակցու – թեան ամէնէն զօրաւոր մասնաճիւղերէն չորսը (Լիլ, Մարսէյլ, Պոռտօ եւ Լիմոժ), յանձնարարած էին իրենց պատուիրակնե – րուն պաշտպանել վարչապետին քաղաքա – կանութիւնը: Վիճաբանութեանց մէջ վճռական դեր կատարեց ընդհ. քարտու – ղարը, Պ. Կի Մոլէ, որ սկիզբէն ի վեր կուսակից է Եւրոպայի միացեալ պաշտ – պանութեան ծրագրին: Այդ պատճառով ալ վտանգ տեսաւ կարգ մը անկարգա – պահ եւ ըմբոստ անդամներ, ժիւլ Մոք , Լափի եւն.: Վիճաբանութեանց ընթաց – քին ընդհ. քարտուղարը հաղորդեց թէ վարչապետը պատրաստ է ընկերվարական նախարարներ առնելու դահլիճին մէջ : Մի եւնոյն ատեն հաւաստած էր թէ կա – բելն պիտի փորձէ, որպէսզի աւելի սերտ կապակցութիւն հաստատուի դէր – ման եւ դաշնակից պետութիւններուն միջեւ: Թեր քուէարկելու կուսակից էին նաեւ Փոլ Ռամատիէ ,որ վարչապետ էր 1947–ին, եւ նախկին նախարար Մարիուս Մու – թէ: Անկարգապահներէն Դ. Մայէր ալ խօսք առնելով, թելադրեց դահլիճին մէջ մնալ, երբ որ ատիթ ներկայանայ :

Կը կարծուի թէ ընկերվարական խոր – հուրդին վրայ ազդած էր նաեւ Զըրչիլի վերջին ճառը ,որով կ'ապդարարէր թէ Անգլիա պիտի չհանդուրժէ որ վերաբե – նութիւն կատարուի Լոնտոնի համաձայ – նութեան մասին :

Ազգ. ժողովին մէջ դահլիճին դէմ վճ – ռական դիրք բռնած էին համաչնամար – ները, իսկ երրորդ գլուխ կուսակցու – թիւնը, ժողովրդական Շարժում, ազատ ձգած էր իր անդամները, որպէսզի քուէ տան համաձայն իրենց խղճին :

.....

ԺԱՄԱԿԱՆ 121·50 ՖՐԱՆՔԻ օրէնքէն պիտի օգտուին 1·200·000 բանուորներ : Գործատէրերը դժգոհ են կատարուած յաւելումէն:

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

★

« Ա՛Լ ՉԵՄ ՎԱԽՆԱՐ »···

Ի՛նչ կսկծալի ողբերգութիւն,— հեռանալ հայրենիքէն, ապաստանիլ ազատ երկիր մը եւ բացագանչել·

— « Ա՛յլ եւս չեմ վախնար : Ամէն տեղ, փողոցը, թատրոնին կամ տանս մէջ այլեւս եաեւէս չեմ զգար մտալկիչ ներկայութիւնը լրտեսի մը որ պատրաստ է քաղաքական կոմիսարներուն տեղեկագրելու ամէնէն մանր չարժուձեւերս»:

Այս խօսքերը արտասանած է լեհական պարախտւմբին առաջնակարգ պարուհիներէն մին, Քրիստինա Պուչինովսկա, որ անցեալ շաբթու խոյս տալով, ապաստանած էր հայրենակցի մը տունը :

Տեղական թերթերը զարմանագան մանրամասնութիւններ հրատարակեցին, նկարագրելով փախուստին պարագաները :

Ամբողջ պարախտւմբը կը գտնուէր մասնաւոր պահակներու հսկողութեան տակ , փարիզեան դղեակի մը մէջ :

Երթեւեկի ատեն ուրական հոգիներ խումբեր կը կազմուէին, իւրաքանչիւրին գլխուն՝ երկու պատասխանատուներ որոնք նշանակուած էին Փարիզի լեհական դեսպանատան կողմէ :

Իրիկուն մը, իր խումբը երկուքի բաժնուած ըլլալով, պարուհին ինքզինքը փողոցի բազմութեան մէջ կը գտնէ: Անմիջապէս ինքնաշարժ մը կը նետուի եւ շուներ կ'առնէ հայրենակից տիկնոջ տունը :

Նախկին որբուհի մը, 22 տարեկան, Քրիստինա փայլուն դիրքի մը հասած էր շնորհիւ իր տաղանդին եւ աշխատանքին:

— « Դժբախտ չէի: Կը պարէի, չատ կը ճամբորդէի, — Մոսկուա, Փրակա, Սոֆիա, Պերլին, Փեքին: Սթալին անձամբ ծափահարեց զիս, Մոսկուայի մէջ :

« Եւ սակայն, բան մը կը պակսէր,— ազատութիւնը: Ամէն առաւ կոմիսարներ կուզային մեզի պարզելով վարչակարգին բարիքները, մեզի կ'ուզէին հարցումներ որոնց պարտաւոր էինք պատասխանել կատարեալ ճշդութեամբ : Ամենափոքր սխալը կրնար չատ ծանր հետեւանքներ ունենալ :

Կամաց կամաց այլեւս ուրիշ մտածում չունէի ,եթէ ոչ փախչիլ ···»:

Առաջին փախուստը չէ այս :

Ամէն օր կը լսենք աւելի շոնդալից պատմութիւններ, աշխարհի զանազան մասերուն մէջ:

Բայց, ո՛րքան պերճախօս է իր պարզութեամբ եւ սիրտիանքի հառաչանքով·

— Այլեւս չեմ վախնար··· Ետեւէս չեմ զգար մտալկիչ ներկայութիւնը լրտեսի մը, փողոցը, թատրոնին կամ տանս մէջ··

Վ.Ա.Հի

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Հոկտեմբեր 11ին Ազգ. ժողովին քա – ղաքական յանձնախումբը նիստ գումա – րեց, քննելու համար պինախթափութեան ծրագիրը, համաձայն Մ. Միութեան վերջին առաջարկներուն: Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները կարգ մը հարցումներ ուղղեցին Պ. Վիշինսկիի, մինչ – նոյն ատեն պարզելով իրենց հիմնական տեսակէտները: Մոսկուայի պատուիրակը պատասխանեց թէ Մ. Միութիւնը կը պնդէ որ հիւլէական եւ ջրածին զէնքերը արգիլուին եւ միեւնոյն ատեն միջազգային հսկակչիռ մարմնի մը ստեղծուի այդ արգելքը ապահովելու, ինչպէս եւ հիւլէական պինամթերքը ոչնչացնելու համար: Արեւմտեան պետութիւնները կը պնդեն որ հսկակչռի մարմինը հաստատուի եւ գործէ, արգելքին յաջորդութենէն առաջ :

Վիշինսկի նոյն ատեն առաջարկեց որ սպառազինութեանց կրճատումը սկսի ցամաքային ուժերու կրճատումով: Այս առթիւ յիշեցուց թէ 1948էն ի վեր կը պահանջէ զինեալ ուժերը կրճատել մէկ երրորդ համեմատութեամբ :

Այն ատեն դիտել տուեցաւ թէ 1950–ին ամերիկեան ծրագիրը մը կը նախատեսէր առաւելագոյն 1·500·000 Մ. Միութեան, Չինաստանի եւ Մ. Նահանգներուն համար, իսկ 800·000 զինուոր Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի համար :Վիշինսկի անմիջապէս պատասխանեց թէ խիստ անգոհացուցիչ է այս համեմատութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԻՆԹՐՊԸՐԻի «կարմիր» աւազերջյը , ինչպէս կը կոչեն ամէնքն ալ, Տօքթ. Հ. Ճոնսըն, Մոսկուա մեկնեցաւ Գշ. օր , հինգ չաբթեան պատյտ մը կատարելու համար Մ. Միութեան մէջ: Աւազերջյը մասնաւորապէս պիտի ուսումնասիրէ կրօնական, կրթական եւ ճարտարագործական կեանքը, դիրք մը գրելու համար :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ առթիւ դէմ դիմաց հանուելով, հաստատուեցաւ թէ ե – րեք ամբաստանեալներ , Տիա, Պատանէա եւ Տըլտուի (Շարլ)մաս կը կազմէին միեւնոյն հակալրտեսական ցանցին: Պատանէա խոստովանեցաւ թէ ապդ. պաշտպանու – թեան կոմիտէի բարձր պաշտօնատարնե – րէն Լապրիւա անձամբ իրեն յանձնեց Սեպտ. 10ի նիստին առնուազ տեղեկագրութիւնը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՍԵՒՉԻՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Մոսկուայի եւ Փէքինի անթելները հոկտեմբեր 11ին յայտարարեցին թէ երկու կառավարութիւնները կարգ մը համաձայնութիւններ կնքած են, Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան եւ. տարեդարձին առթիւ:

Այդ համաձայնութեանց դրական կէտերն են.—

1· Ամբողջական զործակցութիւն Մ. Միութեան եւ Չինաստանի միջեւ, իրենց հիմք ունենալով 1950 Փետրուար 14ի չինեւխորհրդային դաշնագիրը :

2· Երկու կառավարութիւնները պիտի խորհրդակցին այն բոլոր խնդիրներու մասին որ կապ ունին իրենց երկիրներուն հետ, ոչկոպի միասնաբար ձեւք առնեն անհրաժեշտ միջոցները, պահպանելու համար խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը Ծայր. Արեւելքի մէջ:

3· Փընեւի խորհրդաժողովը հաստատեց այն անհնական կացութիւնը որ յառաջ եկած է, իրրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու մերժումին՝ Ազգ. ժողովին մէջ առնելու Չինաստանը :

4· Երկու կառավարութիւնները որոշած են ամէն միջոց փորձել, ասիական խնդիրներու լուծման համար: Մասնաւորապէս առաջարկեն խորհրդաժողով մը գումարել, Քորէայի հարցին կարգադրութեան համար :

5· Ձափոն կը դանուի կէս – պալմային երկրի մը կացութեան մէջ, իրրեւ հետեւանք Սան Ֆրանչիսկոյի դաշնագրին: Այդ կացութիւնը վտանգ մը կը ստեղծէ, վասն դի ձափոն կրնայ օգտագործուիլ իրրեւ խարիսխ նախապատրաստման, ուրիշ խաղաղասէր ժողովուրդներու դէմ: Երկու կառավարութիւնները համաձայն են անհետեւական եւ ուրիշ յարաբերութիւններ հաստատելու Ձափոնի հետ :

6· Քորէայի պատերազմին դադարման եւ Չինաստանի ժողովրդական հանրապետութեան զօրացման հետեւանքով , երկու կառավարութիւնները համաձայն են որ խորհրդային զօրքը քաշուի Փորթ Արթիւրէն եւ այլ քաղաքին բոլոր հաստատութիւնները Չինացիներուն յանձնուին 1955 Մայիս 31ին:

7· Մ. Միութիւնը 520 միլիոն րուբլի պիտի տրամադրէ Չինաստանի: Ուրիշ պայմանագրի մը համաձայն, պիտի օգնէ կառուցանելու համար 141 ճարտարագործական ձեռնարկներ, 400 միլիոն րուբլի արժողութեամբ :

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Զ.

Հայ ժողովրդական դրականութեան թագն ու պսակը կազմում է մեր տակաւին կենդանի դիւցազնավէպը՝ « Սասնայ Ծռեր », «Սասունցի Դաւիթ» : Այդ մարդին է վերաբերում նաեւ Մանուկ Աբեղեանի հետազօտական աշխատանքների մի շատ կարեւոր մասը :

Գարեգին եպ. Սրուանձտեանն էր, դէմ առնելով, առաջին յայտաբերողը մեր այդ վէպի, հրատարակուած իր «Գրոց բրոց»ի մէջ (1874) : Տարիներ յետոյ՝ Մանուկ Աբեղեան դրեց առաւ եւ հրատարակեց (1889) մի երկրորդ, շատ աւելի ընտիր տարբերակը նրա, Մոկայ բարբառով : Եւ որ աչ նուազ կարեւոր է՝ նա իր մի չարք դրական – բանահիւսական ուսումնասի – րութիւններով եւ Գէորգեան ճեմարանում կազմակերպած դասընթացքներով մեծ դարկ տուաւ մեր արդի ժողովրդական վէպի չուրջը վար հետաքրքրութիւն ծա – դելուն :

Ու հետեւանքը եղաւ նախ այն, որ մէկը միւսի հետեւից լոյս տեսան, նոյնիսկ պատումներ մեր ազգային վէպի : Մի կարեւոր մասով՝ արդիւնք իր իսկ՝ Մանուկ Աբեղեանի երբեմնի աշակերտների աշխատանքների եւ կամ դարձեալ նրա քաջալերանքով ու խրախոյանքով կատարուած : Ու այդ պատումների թիւը ժամանակի ընթացքում տասնեակների հասաւ :

Հայտնի համալսարանում եւս նա հանդիպեց չարունակիչ այդ աշխատանքները, լինի զուտ տեսական թէ դործնական ուղղութեամբ : Եւ իր նախաձեռնութեամբ ու ընդհանուր դրութեամբ էր, որ 1936 թ. Երեւանում տեսաւ ըն – դարձակածաւալ, բազմապատկուած նկարներով և աւելի քան 1000մեծադիր էջերից բաղկացած ուր չքեղ առաջին հատորը «Սասնայ Ծռեր»ի թուով, 15, հին ու նոր, տպագիր եւ անտիպ պատումների ժող – ուածուն մեր ժողովրդական վէպի, (Բ. հատորը՝ 1939 թ.) :

Իր նախաձեռնութեամբ եւ իր առաջարկով ու դործօն մասնակցութեամբ էր նը – մանապէս, որ 1939 թ. Հայաստանում եւ Ս. Մխիթեան մէջ մեծ չուրով տօնուեց դար դիւցազնավէպի ծագման հազարամ – եակի յոբելենական հանդէսները : Այդօրե – րին լոյս տեսան մի քանի աշխատութիւն – ներ եւ հատորներ՝ նուիրուած նոյն նիւ – թին : Դրանց թուում, առաջին հերթին, «Սասունցի Դաւիթ» դարձեալ բազմատու – նաւիպ նկարներով զարդարուած հատո – րը, որ պարունակում է հետաքրքրական կամ միանական, ամբողջական բնագիրը մեր դիւցազնավէպի : Եղած բոլոր պատում – ների հիմ ունենալով, վէպին յատուկ ա – րեւմտեան ժողովրդական լեզուով :

Մի ժամանակ եւ պետական աշխատութիւնը՝ թէ «Սասնայ Ծռեր» եւ թէ «Սասունցի Դաւիթ » հատորները : Առաջինին Մ. Աբեղեան կցել է մի ընդարձակ ներածութիւն եւ յառաջաբաններ : Այդտեղ նա մի առ մի վերլուծման է ենթարկել մեր վէպը դրական, դեղարուեստական, պատմական, աշխարհագրական եւ լեզուական տեսակէտներից : Ամփոփ կերպով ներկայացնելով իր այն ըմբռնումները, որ նա շատ տարիներ դրանից առաջ բազմակող – մանիօրէն եւ սպառիչ կերպով դրի է ա – րել մեր դիւցազնավէպի բնութեանը նուի – րած իր մի մասնագիտական աշխատու – թեան մէջ :

« Հայ ժողովրդական վէպը» վերնագի – րըն է կրում Մանուկ Աբեղեանի այդ բազմահմուտ դործը, որ նախապէս (1906 1908 թ.) լոյս տեսաւ «Ազգագրական Հանդէս»ի մէջ, իսկ յետոյ՝ առանձին հատորով (1908, Թիֆլիս) : Հետաքրքրա – կէ՛ հետեւեալ հայ ժողովրդական ա – ռասպելները Մ. Խորենացու «Հայոց պատ – մութեան մէջ» եւ «Հին հայ դեւսանական ժողովրդական երգեր» դուտ դիտական աշխատութիւններին : Մէկը միւսը լրա – ցնող մնայուն դործեր :

Մի չարք կէտերի մէջ տանք հեղինակի եղրակացութիւնները մեր դիւցազնավէպի մասին :

1. Վէպը ծնունդ առնելով Սասունում եւ Տարօնում՝ հետզհետէ տարածուել է եւ մեր օրերում պատմուել է նաեւ Մշա – թի, Բուլանըխի կողմերում, յետոյ անցել է Արճէշ եւ Կարնոյ, ապա Այրարատեան դաշտ եւ Ալաշկան, եւ Արտամէտի լան – ջերը : Միւս կողմից էլ՝ Շատախից եւ Մոկսից անցել է Վան ու Պարսկահայք եւ ուրիշ վայրեր :

2. Նշանակում է՝ «Սասնայ Ծռեր» վէ – պը կորցրել է իր սկզբնական, զուտ տե – սական բնոյթը եւ առացել է համամոզո – վրդական, համահայկական բնոյթ, սե – փականութիւնը դարձել հայութեան ամ – բողջութեան :

3. Հնուէմը դոյութիւն է ունեցել յա – տուկ վիպասացների դպրոց, որ երգելիս ու պատմելիս են եղել վէպը, մեր օրերում անկման չրջան է ապրում ասացողների այդ դպրոցը :

4. Ժողովրդական վէ՞պ է, թէ հէք – եաթ — այսպէս էր կարծում Սրուանձտեան — «Սասունցի Դաւիթ»ը Մ. Աբեղեան մանրամասն ննջել է հարցը : Եղրակացութիւն՝ վէպ է :

5. Ինչպէս վիպասացներն իրենք, այդպէս նաեւ նրանց ունկնդիրները մեծ – ապէս կապուած են վէպին, մի՝ թէ առոյգ պատումութիւն է վէպը : Եւ իսկապէս, նրա միջուկը զուտ ազգային է եւ լայնօրէն արտացոլում է մեր հասարակ ժողովուրդի կեանքը՝ ինչպէս իր տանը, այդպէս նաեւ անից դուրս :

6. Վէպի աշխարհագրական միջավայրը, բնաշխարհը Սասունն է, ամբողջ շրջանը, ինչպէս մեր օրերում, այդպէս նաեւ անցեալում : Սասնոյ բերդը, լեռները, դիրքերը, վանքերը, այլեւ Տարօնն իր դամներէն մին որ մեր Քօլէճին ուսանող եղած էր, եւ լաւ կը ճանչնար Քիւրէլեանը, նպատակաւոր վկայութիւն տուած էր իր մասին :

Ուրիշ յիշատակելի պարագայ մը,— տակաւին քանի մը չաբաթներ առաջ Զէյթունէն աքսորեալներու կարաւան մը անցուցած էին Տարօնէն դէպի Գոնիա : Հանդրնի եւ Ալտնայի տարագրեալներու Տարանէն անցնիլը, Մ. Գ.ի կողմէ դրուած, բացարձակապէս անհիմն է :

Տեղական այս քիչ մը հանդարտ վիճա – կը պատճառ մը ըլ՛ը որ, Քոլէճի ուսանո – ղութիւնը, ամէն կողմէ հասնող վրդովիչ լուրերէն մտահոգ, մօտալուտ վտանգին մը սարսափով չէնցուէր :

Երեկոյ մը, Մայիս 26 կամ 27, Աստ – նայի պարսիկ հիւպատոսին տղան, որ Քոլէճի ուսանող էր, եւ չուկայ երթալ դալու որոշ պատասխանութիւն ունէր, իր հայ բարեկամ ուսանողին յայտնած էր թէ Պոլսէն խումբ մը Հայեր բերուած են ոստիկանական հսկողութեամբ, որոնց մէջ, «մէպուս»ներ ալ (օսմ. երեսփոխան) կային, եւ իջեւանած են Օսմանիկ պանդոկը որ չուկային մէջ կը գտնուի, (եւ ոչ թէ Քոլէճին դիմաց, ինչպէս կրուած է, Քոլէճին մօտերը որեւէ պանդոկ չկար) :

Այս լուրը չատով տարածուեցաւ տղոց մէջ : Քանի ընկերներով ուղեցինք երթալ եւ տեսնել այդ Հայերը, բայց դիշերով, հսկողութեան տակ գտնուող պանդոկ մը դանդաղ վայրերով : Հեղինակն այդ կա – պակցութեամբ խօսում է մասնաւորապէս Սասունցիների, նրանց դրաղումների, կենցաղի մի քանի դծերի մասին են :

7. Սասունցի յետագ պարբերաբանում է վէպի մէջ յիշուած աշխարհագրական միւս վայրերի պարագաները «Մբոյրը ոչ թէ Մուսուլն է, ինչպէս կարծել են շա – տեր, այլ իսկական Մբոյրը, Եգիպտոս, եւ որի մելիքները էյուբեան հարստու – թեան օրով (1169 – 1250) ժամանակաւորապէս տիրել են Սասունին եւ Հայաստանի արեւմտեան մասին : Հեղինակը մի առ մի խօսում է վէպի մէջ յիշուած ուրիշ երկիրների եւ վայրերի մասին եւս — Բաղդադ, Մուսուլ, Տիգրիս եւդլն, նը – մանապէս Վան, Մհերի Դուռ, Ծատան, Խլաթ, Նեմրութ, Կապուտակով եւն. :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԵՐՄԱՆ ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ՄԸ
ՀԱՅԿ. ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՄԱՍԻՆ

●

Ինչպէս կեսարու Գալղիան, նոյնպէս Գերմանիան բաժնուած է բնական երեք դասակներու, համաձայն իր կլիմային, երկրաբանական կազմին ու իր ղերքին : Կայ Հեռնոսական Գերմանիան որ լեռնային է, իսկ աշխարհագրական տեսակէտով կեդրոնի եւ Տարաւի մէջ բարդ : Կայ նաեւ ընդարձակ դաշտավայրով Գերմանիան, որ հիւսիսային ու արեւելեան կողմէ սառնամային է :

Անցեալ տարի այցելեցի Հեռնոսեան կողմերը :

Այս տարի միտքս դրի այցելել Պաւարիան, որ իր տեսարաններով եւ մշակոյթով շատ խայտարղէտ է, հրաշալի տեղեր դրօսաչրջիկներու եւ արձակուրդի գացողներու համար : Իր բնակիչները, Գեր. Հ. Լամպէրթ Սիւմմէրերի հրատարակած պատմական վաւերաթուղթերու համաձայն հայկական ծագում ունին : Միեւնոյն հեղինակը, առաջին համաշ – խարհային պատերազմէն վերջ առաջար – կած էր որ Ջարդերով ամայացած Հայաստանի մէջ գալթէին Պաւարիացիները, հարաւային Աւստրիացիներ եւ Զուիցի – րիացիներ, կազմելու համար Մեծ Հա – յաստան մը :

Բայց նախ քան մխրճուիլս Պաւարիայի այս դեղեցիկ հրաշալի, հիւրասէր, ա – ւանդութիւններով ու վիպասանութիւն – ներով լեցուն դաւառի մէջ, ուղեցի քանի մը օր մնալ Մայանս, Հռենոսի ոսկեզօծ քաղաքը, որ պատերազմի բոլոր արհա –ւիրքներուն եւ հոգեկան բոլոր պայքար – ներու խորհրդանիշ է : Գեղեցիկ պար – տականութիւն մը ունէի կատարելիք, այսինքն երթալ ու ողջունել Մայանսի համալսարանի ուսուցչապետ Հիլբմանը, որ քանի մը տարիէ ի վեր դերմանական յարաբերութեամբ մը հայերէն կը սորվի : Քիչ ժամանակի մէջ մեր յարաբերութիւնները իսկապէս բարեկամութեան փոխանակեցան : Իրեն ճամբած էի «Ցառաջ» թերթի այն թիւերը որուն մէջ հրատա – րակուած էր անցեալ տարուան Գերմա – նիա այցելութեանս ապաւորութիւնը, եւ կրցած էր հայ բարեկամի մը միջոցով, (Գրիգոր Տէր Պօղոսեան) կարդալ ու հասկնալ : Հազիւ կարդացած այդ յօդ – ուածաշարքը, ինձ կը դրէր : — Սիրելի բարեկամս ի՞նչ բաներ է որ դրեր ես մեր մասին : Տիկինս եւ ես մինչեւ մեր ա – կանջները կարմրեցանք, կարդալով այն գովեստները որ մեր մասին դրած էիր, ո – րոնց արժանի չէինք... Այդ գովեստնե – րուն փոխարէն կ'ուզեմ չնորհակալութի – նես ու երախտապարտութիւնս յայտնել, այս կերպով, այսինքն, բոլոր կարողութիւ – նովս աշխատիլ հայ մարտիրոս ժողո – վուրդին համար, որ պատմութեան մէջ նմանը չունի, ճանչցնել տալով զայն Եւ – րոպայի եւ Ամերիկայի ժողովուրդներուն եւ հասկցնելով թէ բոլոր քրիստոնեայ ժո – ղովուրդներն ալ երէկ ոչ կրօնական դէմ բարոյական պարտականութիւն մը ունին, օդնելու Հայերուն, յաւարդյն ապադայի մը հանելու իրենց պայքարի մէջ... : » Ուսուցչապետը այնքան ազնիւ դանուած էր ինձ հանդէպ որ այդ նամակի մէջ կը հրաւիրէր զիս իր մօտ քանի մը օր միա – սին անցընելու : Բաւական վարանումէ վերջ ընդունեցի, որովհետեւ դիտէի թէ ինչ անախորժ բան է ինձ նման անկարդ հիւր մը ընդունելը :

— Պ. Ուսուցչապետ, ի՞նչ առիթով է որ դուք ահագին հետաքրքրուիլ հայկական հարցերով :

— Նախ եւ առաջ ըսեմ որ, դեռ ուղա – ծիս չափ կատարեալ կերպով ճանչցած չեմ հայ ժողովուրդը, թէեւ բոլոր ճիգս կը թափեմ աւելի լաւ հասկնալու ու ճանչնալու համար զայն : Հայուն ճակա – տագիրը միշտ ալ ներչնչած է ինծի վառ համակրանք մը : Ճիշդ թուականը չեմ յի – շեր, բայց այն օրէն ի վեր երբ առաջին անգամ ահագին կարդալ կամ տեղեկու – թիւններ առնալ Հայերու մասին, ա – պանց անդրադառնալու եւ ինքնաբերա – բար, համակրանք մը ահագին զգալ որ կո – չին համար հալածուած այդ մարտի – րոս ազգին հանդէպ, հալածում կրօնքի մը համար որ նաեւ մերն էր : Մտատղ տարիքիս, մանկական տրամաբանութե – նէս տարուած, շատ զգայուն բայց իրա – կան սէր մը զդացած էի այս երեք ժողո – վուրդներու, այսինքն, Իրլանտացիներու, Լեհերու եւ Հայերու հանդէպ, որովհե – տեւ լսած էի թէ անոնք իրենց կրօնքին համար հալածուած ու ճնշուած էին : Այդ ազգերուն պատկանող անձնաւորութիւն – ներու հետ ունեցած յարաբերութիւննե – րուս ընթացքին դեռ աւելի հաստատուե – ցայ համոզումներուս եւ զգացումներուս մէջ :

Այն հարեւանցի դիտելիքները որ առա –

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ
ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ
(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

ՔԱՆԻ ՄԸ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՄԲ.— Այս հում նիւթերուն հպատա – րակութեան ընթացքին, բանի մը նամակներ ստացանք, իբրեւ լրացուցիչ տեղեկութիւն կամ լուսաբանութիւն : Ահաւասիկ ճշ – մարտութիւնը, ականատեսի տարբերութեամբ.—

1915ի Մայիսը վերջանալու մօտ էր : Տարօնի մէջ տակաւին Հայերու հանդէպ որոշ խոտութիւններ չկային, միայն՝ Քո – լէճի պատմութեան եւ թուրքերէնի ու – սուցիչ փրոֆ. Ս. Քիւրքեան Ատանայի պատերազմական տեսանէն կանչուած ու քանի մը անդամ հարցաքննուելէ ետք վե – րադարձած էր : Զէյն բանտարկած փրո – ֆէսորը անոր համար որ Ատանի ան – դամներէն մին որ մեր Քոլէճին ուսանող եղած էր, եւ լաւ կը ճանչնար Քիւրքեան – ը, նպատակաւոր վկայութիւն տուած էր իր մասին :

Ուրիշ յիշատակելի պարագայ մը,— տակաւին քանի մը չաբաթներ առաջ Զէյ – թունէն աքսորեալներու կարաւան մը ան – ցուցած էին Տարօնէն դէպի Գոնիա : Հա – ճընի եւ Ալտնայի տարագրեալներու Տար – սոնէն անցնիլը, Մ. Գ.ի կողմէ դրուած, բացարձակապէս անհիմն է :

Տեղական այս քիչ մը հանդարտ վիճա – կը պատճառ մը ըլ՛ը որ, Քոլէճի ուսանո – ղութիւնը, ամէն կողմէ հասնող վրդովիչ լուրերէն մտահոգ, մօտալուտ վտանգին մը սարսափով չէնցուէր :

Երեկոյ մը, Մայիս 26 կամ 27, Աստ – նայի պարսիկ հիւպատոսին տղան, որ Քոլէճի ուսանող էր, եւ չուկայ երթալ դալու որոշ պատասխանութիւն ունէր, իր հայ բարեկամ ուսանողին յայտնած էր թէ Պոլսէն խումբ մը Հայեր բերուած են ոս – տիկանական հսկողութեամբ, որոնց մէջ, «մէպուս»ներ ալ (օսմ. երեսփոխան) կա – յին, եւ իջեւանած են Օսմանիկ պանդոկը որ չուկային մէջ կը գտնուի, (եւ ոչ թէ Քոլէճին դիմաց, ինչպէս կրուած է, Քո – լէճին մօտերը որեւէ պանդոկ չկար) :

Այս լուրը չատով տարածուեցաւ տղոց մէջ : Քանի ընկերներով ուղեցինք երթալ եւ տեսնել այդ Հայերը, բայց դիշերով, հսկողութեան տակ գտնուող պանդոկ մը դանդաղ վայրերով : Հեղինակն այդ կա – պակցութեամբ խօսում է մասնաւորապէս Սասունցիների, նրանց դրաղումների, կենցաղի մի քանի դծերի մասին են :

7. Սասունցի յետագ պարբերաբանում է վէպի մէջ յիշուած աշխարհագրական միւս վայրերի պարագաները «Մբոյրը ոչ թէ Մուսուլն է, ինչպէս կարծել են շա – տեր, այլ իսկական Մբոյրը, Եգիպտոս, եւ որի մելիքները էյուբեան հարստու – թեան օրով (1169 – 1250) ժամանակաւո – րապէս տիրել են Սասունին եւ Հայաստա – նի արեւմտեան մասին : Հեղինակը մի առ մի խօսում է վէպի մէջ յիշուած ուրիշ երկիրների եւ վայրերի մասին եւս — Բաղդադ, Մուսուլ, Տիգրիս եւդլն, նը – մանապէս Վան, Մհերի Դուռ, Ծատան, Խլաթ, Նեմրութ, Կապուտակով եւն. :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԵՐՄԱՆ ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ՄԸ
ՀԱՅԿ. ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՄԱՍԻՆ

●

Ինչպէս կեսարու Գալղիան, նոյնպէս Գերմանիան բաժնուած է բնական երեք դասակներու, համաձայն իր կլիմային, երկրաբանական կազմին ու իր ղերքին : Կայ Հեռնոսեան Գերմանիան որ լեռնային է, իսկ աշխարհագրական տեսակէտով կեդրոնի եւ Տարաւի մէջ բարդ : Կայ նաեւ ընդարձակ դաշտավայրով Գերմանիան, որ հիւսիսային ու արեւելեան կողմէ սառնամային է :

Անցեալ տարի այցելեցի Հեռնոսեան կողմերը :

Այս տարի միտքս դրի այցելել Պաւարիան, որ իր տեսարաններով եւ մշակոյթով շատ խայտարղէտ է, հրաշալի տեղեր դրօսաչրջիկներու եւ արձակուրդի գացողներու համար : Իր բնակիչները, Գեր. Հ. Լամպէրթ Սիւմմէրերի հրատարակած պատմական վաւերաթուղթերու համաձայն հայկական ծագում ունին : Միեւնոյն հեղինակը, առաջին համաշխարհային պատերազմէն վերջ առաջարկած էր որ Ջարդերով ամայացած Հայաստանի մէջ գալթէին Պաւարիացիները, հարաւային Աւստրիացիներ եւ Զուիցիրիացիներ, կազմելու համար Մեծ Հայաստան մը :

Բայց նախ քան մխրճուիլս Պաւարիայի այս դեղեցիկ հրաշալի, հիւրասէր, ա – ւանդութիւններով ու վիպասանութիւն – ներով լեցուն դաւառի մէջ, ուղեցի քանի մը օր մնալ Մայանս, Հռենոսի ոսկեզօծ քաղաքը, որ պատերազմի բոլոր արհա – ւիրքներուն եւ հոգեկան բոլոր պայքար – ներու խորհրդանիշ է : Գեղեցիկ պար – տականութիւն մը ունէի կատարելիք, այսինքն երթալ ու ողջունել Մայանսի համալսարանի ուսուցչապետ Հիլբմանը, որ քանի մը տարիէ ի վեր դերմանական յարաբերութեամբ մը հայերէն կը սորվի : Քիչ ժամանակի մէջ մեր յարաբերութիւնները իսկապէս բարեկամութեան փոխանակեցան : Իրեն ճամբած էի «Ցառաջ» թերթի այն թիւերը որուն մէջ հրատարակած էր անցեալ տարուան Գերմանիա ապաւորութիւնը, եւ կրցած էր հայ բարեկամի մը միջոցով, (Գրիգոր Տէր Պօղոսեան) կարդալ ու հասկնալ : Հազիւ կարդացած այդ յօդուածաշարքը, ինձ կը դրէր : — Սիրելի բարեկամս ի՞նչ բաներ է որ դրեր ես մեր մասին : Տիկինս եւ ես մինչեւ մեր ականջները կարմրեցանք, կարդալով այն գովեստները որ մեր մասին դրած էիր, ո – րոնց արժանի չէինք... Այդ գովեստնե – րուն փոխարէն կ'ուզեմ չնորհակալութի – նես ու երախտապարտութիւնս յայտնել, այս կերպով, այսինքն, բոլոր կարողութիւ – նովս աշխատիլ հայ մարտիրոս ժողո – վուրդին համար, որ պատմութեան մէջ նմանը չունի, ճանչցնել տալով զայն Եւ – րոպայի եւ Ամերիկայի ժողովուրդներուն եւ հասկցնելով թէ բոլոր քրիստոնեայ ժո – ղովուրդներն ալ երէկ ոչ կրօնական դէմ բարոյական պարտականութիւն մը ունին, օդնելու Հայերուն, յաւարտն ապադայի մը հանելու իրենց պայքարի մէջ... : » Ուսուցչապետը այնքան ազնիւ դանուած էր ինձ հանդէպ որ այդ նամակի մէջ կը հրաւիրէր զիս իր մօտ քանի մը օր միա – սին անցընելու : Բաւական վարանումէ վերջ ընդունեցի, որովհետեւ դիտէի թէ ինչ անախորժ բան է ինձ նման անկարդ հիւր մը ընդունելը :

— Պ. Ուսուցչապետ, ի՞նչ առիթով է որ դուք ահագին հետաքրքրուիլ հայկական հարցերով :

— Նախ եւ առաջ ըսեմ որ, դեռ ուղա – ծիս չափ կատարեալ կերպով ճանչցած չեմ հայ ժողովուրդը, թէեւ բոլոր ճիգս կը թափեմ աւելի լաւ հասկնալու ու ճանչնալու համար զայն : Հայուն ճակա – տագիրը միշտ ալ ներչնչած է ինծի վառ համակրանք մը : Ճիշդ թուականը չեմ յի – շեր, բայց այն օրէն ի վեր երբ առաջին անգամ ահագին կարդալ կամ տեղեկու – թիւններ առնալ Հայերու մասին, ա – պանց անդրադառնալու եւ ինքնաբերա – բար, համակրանք մը ահագին զգալ որ կո – չին համար հալածուած այդ մարտի – րոս ազգին հանդէպ, հալածում կրօնքի մը համար որ նաեւ մերն էր : Մտատղ տարիքիս, մանկական տրամաբանութե – նէս տարուած, շատ զգայուն բայց իրա – կան սէր մը զդացած էի այս երեք ժողո – վուրդներու, այսինքն, Իրլանտացիներու, Լեհերու եւ Հայերու հանդէպ, որովհե – տեւ լսած էի թէ անոնք իրենց կրօնքին համար հալածուած ու ճնշուած էին : Այդ ազգերուն պատկանող անձնաւորութիւն – ներու հետ ունեցած յարաբերութիւննե – րուս ընթացքին դեռ աւելի հաստատուե – ցայ համոզումներուս եւ զգացումներուս մէջ :

Այն հարեւանցի դիտելիքները որ առա –

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

Զ.

Հայ ժողովրդական դրականութեան թագն ու պսակը կազմում է մեր տակաւին կենդանի դիւցազնավէպը՝ « Սասնայ Ծռեր », «Սասունցի Դաւիթ» : Այդ մարդին է վերաբերում նաեւ Մանուկ Աբեղեանի հետազօտական աշխատանքների մի շատ կարեւոր մասը :

Գարեգին եպ. Սրուանձտեանն էր, դէմ առնելով, առաջին յայտաբերողը մեր այդ վէպի, հրատարակուած իր «Գրոց բրոց»ի մէջ (1874) : Տարիներ յետոյ՝ Մանուկ Աբեղեան դրեց առաւ եւ հրատարակեց (1889) մի երկրորդ, շատ աւելի ընտիր տարբերակը նրա, Մոկայ բարբառով : Եւ որ աչ նուազ կարեւոր է՝ նա իր մի չարք դրական – բանահիւսական ուսումնասի – րութիւններով եւ Գէորգեան ճեմարանում կազմակերպած դասընթացքներով մեծ դարկ տուաւ մեր արդի ժողովրդական վէպի չուրջը վար հետաքրքրութիւն ծա – դելուն :

Ու հետեւանքը եղաւ նախ այն, որ մէկը միւսի հետեւից լոյս տեսան, նոյնիսկ պատումներ մեր ազգային վէպի : Մի կարեւոր մասով՝ արդիւնք իր իսկ՝ Մանուկ Աբեղեանի երբեմնի աշակերտների աշխատանքների եւ կամ դարձեալ նրա քաջալերանքով ու խրախոյանքով կատարուած : Ու այդ պատումների թիւը ժամանակի ընթացքում տասնեակների հասաւ :

Հայտնի համալսարանում եւս նա հանդիպեց չարունակիչ այդ աշխատանքները, լինի զուտ տեսական թէ դործնական ուղղութեամբ : Եւ իր նախաձեռնութեամբ ու ընդհանուր դրութեամբ էր, որ 1936 թ. Երեւանում տեսաւ ըն – դարձակածաւալ, բազմապատկուած նկարներով և աւելի քան 1000մեծադիր էջերից բաղկացած ուր չքեղ առաջին հատորը «Սասնայ Ծռեր»ի թուով, 15, հին ու նոր, տպագիր եւ անտիպ պատումների ժող – ուածուն մեր ժողովրդական վէպի, (Բ. հատորը՝ 1939 թ.) :

Իր նախաձեռնութեամբ եւ իր առաջարկով ու դործօն մասնակցութեամբ էր նը – մանապէս, որ 1939 թ. Հայաստանում եւ Ս. Մխիթեան մէջ մեծ չուրով տօնուեց դար դիւցազնավէպի ծագման հազարամ – եակի յոբելենական հանդէսները : Այդօրե – րին լոյս տեսան մի քանի աշխատութիւն – ներ եւ հատորներ՝ նուիրուած նոյն նիւ – թին : Դրանց թուում, առաջին հերթին, «Սասունցի Դաւիթ» դարձեալ բազմատու – նաւիպ նկարներով զարդարուած հատո – րը, որ պարունակում է հետաքրքրական կամ միանական, ամբողջական բնագիրը մեր դիւցազնավէպի : Եղած բոլոր պատում – ների հիմ ունենալով, վէպին յատուկ ա – րեւմտեան ժողովրդական լեզուով :

Մի ժամանակ եւ պետական աշխատութիւնը՝ թէ «Սասնայ Ծռեր» եւ թէ «Սասունցի Դաւիթ » հատորները : Առաջինին Մ. Աբեղեան կցել է մի ընդարձակ ներածութիւն եւ յառաջաբաններ : Այդտեղ նա մի առ մի վերլուծման է ենթարկել մեր վէպը դրական, դեղարուեստական, պատմական, աշխարհագրական եւ լեզուական տեսակէտներից : Ամփոփ կերպով ներկայացնելով իր այն ըմբռնումները, որ նա շատ տարիներ դրանից առաջ բազմակող – մանիօրէն եւ սպառիչ կերպով դրի է ա – րել մեր դիւցազնավէպի բնութեանը նուի – րած իր մի մասնագիտական աշխատու – թեան մէջ :

« Հայ ժողովրդական վէպը» վերնագի – րըն է կրում Մանուկ Աբեղեանի այդ բազմահմուտ դործը, որ նախապէս (1906 1908 թ.) լոյս տեսաւ «Ազգագրական Հանդէս»ի մէջ, իսկ յետոյ՝ առանձին հատորով (1908, Թիֆլիս) : Հետաքրքրա – կէ՛ հետեւեալ հայ ժողովրդական ա – ռասպելները Մ. Խորենացու «Հայոց պատ – մութեան մէջ» եւ «Հին հայ դեւսանական ժողովրդական երգեր» դուտ դիտական աշխատութիւններին : Մէկը միւսը լրա – ցնող մնայուն դործեր :

Մի չարք կէտերի մէջ տանք հեղինակի եղրակացութիւնները մեր դիւցազնավէպի մասին :

1. Վէպը ծնունդ առնելով Սասունում եւ Տարօնում՝ հետզհետէ տարածուել է եւ մեր օրերում պատմուել է նաեւ Մշա – թի, Բուլանըխի կողմերում, յետոյ անցել է Արճէշ եւ Կարնոյ, ապա Այրարատեան դաշտ եւ Ալաշկան, եւ Արտամէտի լան – ջերը : Միւս կողմից էլ՝ Շատախից եւ Մոկսից անցել է Վան ու Պարսկահայք եւ ուրիշ վայրեր :

2. Նշանակում է՝ «Սասնայ Ծռեր» վէ – պը կորցրել է իր սկզբնական, զուտ տե – սական բնոյթը եւ առացել է համամոզո – վրդական, համահայկական բնոյթ, սե – փականութիւնը դարձել հայութեան ամ – բողջութեան :

3. Հնուէմը դոյութիւն է ունեցել յա – տուկ վիպասացների դպրոց, որ երգելիս ու պատմելիս են եղել վէպը, մեր օրերում անկման չրջան է ապրում ասացողների այդ դպրոցը :

4. Ժողովրդական վէ՞պ է, թէ հէք – եաթ — այսպէս էր կարծում Սրուանձտեան — «Սասունցի Դաւիթ»ը Մ. Աբեղեան մանրամասն ննջել է հարցը : Եղրակացութիւն՝ վէպ է :

5. Ինչպէս վիպասացներն իրենք, այդպէս նաեւ նրանց ունկնդիրները մեծ – ապէս կապուած են վէպին, մի՝ թէ առոյգ պատումութիւն է վէպը : Եւ իսկապէս, նրա միջուկը զուտ ազգային է եւ լայնօրէն արտացոլում է մեր հասարակ ժողովուրդի կեանքը՝ ինչպէս իր տանը, այդպէս նաեւ անից դուրս :

6. Վէպի աշխարհագրական միջավայրը, բնաշխարհը Սասունն է, ամբողջ շրջանը, ինչպէս մեր օրերում, այդպէս նաեւ անցեալում : Սասնոյ բերդը, լեռները, դիրքերը, վանքերը, այլեւ Տարօնն իր դամներէն մին որ մեր Քոլէճին ուսանող եղած էր, եւ լաւ կը ճանչնար Քիւրէլեան – ը, նպատակաւոր վկայութիւն տուած էր իր մասին :

Ուրիշ յիշատակելի պարագայ մը,— տակաւին քանի մը չաբաթներ առաջ Զէյթունէն աքսորեալներու կարաւան մը անցուցած էին Տարօնէն դէպի Գոնիա : Հանդրնի եւ Ալտնայի տարագրեալներու Տարանէն անցնիլը, Մ. Գ.ի կողմէ դրուած, բացարձակապէս անհիմն է :

Տեղական այս քիչ մը հանդարտ վիճա – կը պատճառ մը ըլ՛ը որ, Քոլէճի ուսանո – ղութիւնը, ամէն կողմէ հասնող վրդովիչ լուրերէն մտահոգ, մօտալուտ վտանգին մը սարսափով չէնցուէր :

Երեկոյ մը, Մայիս 26 կամ 27, Աստ – նայի պարսիկ հիւպատոսին տղան, որ Քոլէճի ուսանող էր, եւ չուկայ երթալ դալու որոշ պատասխանութիւն ունէր, իր հայ բարեկամ ուսանողին յայտնած էր թէ Պոլսէն խումբ մը Հայեր բերուած են ոստիկանական հսկողութեամբ, որոնց մէջ, «մէպուս»ներ ալ (օսմ. երեսփոխան) կային, եւ իջեւանած են Օսմանիկ պանդոկը որ չուկային մէջ կը գտնուի, (եւ ոչ թէ Քոլէճին դիմաց, ինչպէս կրուած է, Քոլէճին մօտերը որեւէ պանդոկ չկար) :

Այս լուրը չատով տարածուեցաւ տղոց մէջ : Քանի ընկերներով ուղեցինք երթալ եւ տեսնել այդ Հայերը, բայց դիշերով, հսկողութեան տակ գտնուող պանդոկ մը դանդաղ վայրերով : Հեղինակն այդ կա – պակցութեամբ խօսում է մասնաւորապէս Սասունցիների, նրանց դրաղումների, կենցաղի մի քանի դծերի մասին են :

7. Սասունցի յետագ պարբերաբանում է վէպի մէջ յիշուած աշխարհագրական միւս վայրերի պարագաները «Մբոյրը ոչ թէ Մուսուլն է, ինչպէս կարծել են շա – տեր, այլ իսկական Մբոյրը, Եգիպտոս, եւ որի մելիքները էյուբեան հարստու – թեան օրով (1169 – 1250) ժամանակաւո – րապէս տիրել են Սասունին եւ Հայաստա – նի արեւմտեան մասին : Հեղինակը մի առ մի խօսում է վէպի մէջ յիշուած ուրիշ երկիրների եւ վայրերի մասին եւս — Բաղդադ, Մուսուլ, Տիգրիս եւդլն, նը – մանապէս Վան, Մհերի Դուռ, Ծատան, Խլաթ, Նեմրութ, Կապուտակով եւն. :

Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՋՕՀՐԱՊԻ ԵՒ ՎԱՐԴԳԷՍԻ
ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ
(ԹՂԹԱԾՐԱՐ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ)

●

ՔԱՆԻ ՄԸ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄՄԲ.— Այս հում նիւթերուն հպատակութեան ընթացքին, բանի մը նամակներ ստացանք, իբրեւ լրացուցիչ տեղեկութիւն կամ լուսաբանութիւն : Ահաւասիկ ճշմարտութիւնը, ականատեսի տարբերակութեամբ.—

1915ի Մայիսը վերջանալու մօտ էր : Տարօնի մէջ տակաւին Հայերու հանդէպ որոշ խոտութիւններ չկային, միայն՝ Քոլէճի պատմութեան եւ թուրքերէնի ուսուցիչ փրոֆ. Ս. Քիւրքեան Ատանայի պատերազմական տեսանէն կանչուած ու քանի մը անդամ հարցաքննուելէ ետք վերադարձած էր : Զէյն բանտարկած փրոֆէսորը անոր համար որ Ատանի անդամներէն մին որ մեր Քոլէճին ուսանող եղած էր, եւ լաւ կը ճանչնար Քիւրքեանը, նպատակաւոր վկայութիւն տուած էր իր մասին :

Ուրիշ յիշատակելի պարագայ մը,— տակաւին քանի մը չաբաթներ առաջ Զէյթունէն աքսորեալներու կարաւան մը անցուցած էին

ԳՏՆՎԱԾ

Մոսկվայի Հայկական դրամատիկական թատրոնի դերասանուհի Ալիսա Ալիսովայի մահվան կապակցությամբ ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատի կոլեգիան որոշեց հանձնել Ալիսա Ալիսովայի անունը Մոսկվայի Հայկական դրամատիկական թատրոնին:

Ալիսա Ալիսովայի անունը հանձնվում է նաև Երևանի Ա. Ս. Գրիբոյեդովի անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնին:

Ալիսա Ալիսովայի անունը հանձնվում է նաև Գյումրիի Ա. Ս. Պուշկինի անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնին:

Ալիսա Ալիսովայի անունը հանձնվում է նաև Ղարաքիլիսայի Ա. Ս. Պուշկինի անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնին:

Ալիսա Ալիսովայի անունը հանձնվում է նաև Ղազախի Ա. Ս. Պուշկինի անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնին:

Ալիսա Ալիսովայի անունը հանձնվում է նաև Ղափան

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ նախկին էմտական նա – խարարը, Վասիլ Լուքա, դատապար – տուած է ցկեանս ԹիւրգարուԹեան, եւ ոչ ԹէՀ մահուան, ինչպէս կը հաղորդէը ե– րէկ ԹերԹ մը: Իրեն հետ դատի յանձ – նուած էր երբեմնի ամենազօր նախարա – րը Տիկին Աննա Փաուքէը, բայց ԹերԹե – րը տեղեկուԹիւն չեն տար իր մասին: կը կարծուի ԹէՀ տիկինը, որ ՍՓալին խոչքին լոյսն էր, առանձին պիտի դատուի:

3500 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ անառուդուԹեան մառնուած են ԹրիէսԹէի մէջ: Իտալա – կան կառավարուԹեան կողմէ ներկայա – ցուցիչներ այցելեցին երկու զոՂԹակա – յանները: «Ն. Ե. Հէրըլտ կը գրէ ԹէՀ այս տարագիրներուն մէջ կան 884 Եուկոսլաւ – ներ, 802 Իտալացիներ, 589 Ռուսեր, 372 Պուլկարներ, 144 Զեխեր եւ փոքրաԹիւ Ալպանացիներ, Հայեր, Լեհեր, Ճոյներ, Թուրքեր, Պարսիկներ եւն. բոլորն ալ փախած՝ բոլշեւիկեան երկիրներէ: Մէյ – ուրիշներ ալ կը հասնին: Հարիւրաւոր – ներ Աւստրալիա փոխադրուած են:

ՄՈԼՈԹՈՎ կը շարունակէ չրջիլ Արե – ւելեան Գերմանիոյ գլխաւոր քաղաքները: Առջի օր այցելեց Լայպցիգի հանքերը, Զեխոսլովաքիոյ սահմանին վրայ, ին – պէս եւ պողպատի գործարան մը՝ ՍՓա – լինեան քաղաքին մէջ որ կը գտնուի լեհական սահմանին վրայ:

21ՐԴ ԹաղամաՍ մը պիտի չինուի Փա – րիզէն 12 քիլոմեԹը հեռու, Լա Սէլ Սէն Քլուի մէջ (Սէն է Ուազ), նախաձեռնու – Թեամբ քաղաքապետ ՏոքԹ. Պերնար Լա – Ֆէլ որ վճռած է 30.000 տուներ չինել քաղաքին կառուցած դեռնի մը վրայ:

500 ՖՐԱՆՔՈՑ ԹղԹատրամներ չրջա – բերութեան հանուցան Վիքթոր Հիւկոյի նկարով:

ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
RENE COTY Ի
Président de la République Française
«ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»
կը կազմակերպեն երեկոյԹ մը Ի նպաստ Օրլէանվիլի աղէտեալներուն:
Այս երկուշաբԹի, Հոկտ. 18, ժամը 20.45, Palais des Sports
LA NUIT DE LA SOLIDARITE
ՆախագահուԹեամբ ներքին գործերու նախարար՝
FRANCOIS MITTERAND Ի
ՄասնակցուԹեամբ ծանօԹ արուեստա – գէՀներու՝ Պուռվիլ, Ա. Քլաւօ, Ալի Քօսա, Ռօպէր Լամուրէօ, Ֆրանսուա Փեռիէ, ժոռժ Իլմէռ եւ՝
MAURICE CHEVALIER
Տոմսերու գիները 1500, 1000, 600 եւ 350 ֆրանք:
Դիմել.— Փալէ ոէ Սփոռ, 8 Պուլվար տը կրընել, Քուէ, 1 ռիւ Սէոխպ, *էքիփ* թերԹին, 10 Ֆօպուռ ՄօնմարԹր եւ «Փը – րանսական հաւրապետուԹեան Բարեկամ – ներուն» 11 ռիւ Փոմբռէօ:

Պ. Զաթիկ Այտընեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մարիամ Պաղտասարեան (Կափ), Տէր եւ Տիկին ՅարուԹիւն Պաղ – տասարեան, Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Պաղ – տասարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Վահան Պաղտասարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թադեոս Այվազեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Պզտիկեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Աւետեան եւ զաւակ – ները, Այրի Տիկին Դեզիկ Այտընեան, Տէր եւ Տիկին Մահտես Մանուկեան եւ զա – ւակները, Տէր եւ Տիկին Քիւրէղեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պզտիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մնացական Եզեկիէլեան եւ զաւակները, եւ բոլոր ազ – գականները՝ խոր կսկիծով կը ծանու – ցանեն, իրենց աղջկան, քրոջ, կնոջ եւ ազգականին՝

Օր. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԱՑՏՂՆԵԱՆԻ

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ, 10 Հոկտ., 26 տարեկան, Կիրակի առաւօտ, մահնա – ւոր զարմանատան մը մէջ:

ՅուղարկաւորուԹիւնը պիտի կատար – ուի այսօր, ՉորեքշաբԹի, առաւօտ ժամը 10ին, Իսի լէ Մուլինոյի գերեզմանատու – նը, եւ մարմինը՝ պիտի ամփոփուի, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Լիոնի եկեղեցական – նուԹեան յանձնախումբը չնորհակալու – Թեամբ ստացաւ տասը տոլար Նիւ Գրի – Թանհայէն (Ամերիկա) Պ. Ժօրժ Սիմոն – եանէ, ձեռամբ Պ. Նշան Պէրպէրեանի:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ
ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն միե – չեւ լոյս, Մէզօն Տոռէի շէՀդ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԳՐՈՒՆ:

Գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցուԹեամբ՝ Տիկին Ա. Թադէոս – եան եւ Օր. Ուզունեանին, պար, համելի անակնկալներ:

Մուտք 250 ֆրանք:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆԻ Ը. տարեշրջա – նի առաջին դասախօսուԹիւնը տեղի կ'ու – նենայ այս չորեքշաբԹի երեկոյ Քառէ սրճարանի վերնայարկը:

Կը խօսի ՊՐՈՖ. Ֆ. ԶԷՑՏԻ, նիւԹը՝ «Արդի հայերէնի արտայայտչական կա – րողուԹիւնը»:

Յարգելի դասախօսը իր այս ուսումնա – սիրուԹիւնը կարդացած էր Արեւելագէտ – ներու 23րդ միջազգային համագումարին մէջ, որ գումարուեցաւ Քէմպրիճ (Անգ – լիա):

ԽՆԶՈՑՔ ՎԻՒՆԻ ՄԷՋ
Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՆախաձեռնուԹեամբ Ֆ. Կ. Խաչի վար – չուԹեան: Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, Համօ Օհանջանեան ակումբը:

կը խօսի ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական բաժին: Իրենց մաս – նակցուԹիւնը կը բերեն Յակոբ Ֆաչէր – եան իր «տիւք»երով (Լիոնէն): Երեկո – սարդ Սերոբ Մարզարեան կովկասեան պարով, (Սէն Շամոնէն):

Զանազան անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Հասոյթը պիտի յատկացուի Ֆ. Կ. Խա – չի նոր դնած օդափոխուԹեան կայանի նորոգուԹեան:

ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտներու ՄիուԹիւնը կը ծանուցանէ ԹէՀ իր վիճակահանուԹիւնը տեղի ունեցաւ, եւ՝

ԹԻՒ 093

շահեցաւ շաբաթ մը պատչառ երաւուն – քը գոյդի մը համար, ի վնասուիկ: երեք – ւեկ, օթեւան, եւ անունդ ապահովուած:

Կը խնդրուի դիմել՝ Պ. Ս. էքսէքճեանի՝ 40 Լա Քանըպիէռ, Մարսէյլ:
Պ. Ա. Շէխիկեանի՝
Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվ. տ'Ալբէն Մարսէյլ:

ՄիուԹեանս վարչուԹեան փոփոքին համաձայն, որպէսզի Մարսիլիոյ հասա – րակուԹենէն զոյդ մը, անպայման, վա – յելէ սոյն ճամբորդուԹիւնը, կրկին վի – ճակահանուԹիւն տեղի պիտի ունենայ, եԹէ այս Թիւրը իր անդամներէն եւ կամ ի – րենց ընտանիքներէն մէկուն ելած է:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ մահ – ուան առԹիւ Պ. Հայկ –Արամ Լուսպա – րոնեան երկու հազար Ֆր. կը նուիրէ Մա – մոռանիի Հանդստեան Տան:

Սառնալ «Յառաջ»էն:

OCÉANIA
ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈՓԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿՐ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ
Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպուԹիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քա – ռատա, Թուրքիա, Լիբանան: Ա – մէն մանրամասնուԹեանց համար գրել՝
Պ. ԼԻՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58
• Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATLAN

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄիուԹեան ժողովը, այս չաբաթ, ժամը 9ին, սովո – րական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ԵնԹակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը: Պարտաւորիչ ներ – կայուԹիւն:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրա – կարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պանէվօ Քաշանի մասնա – ճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբԹի, ժամը 21ին, Տիկին Թորոսեանի բնակա – րանը: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայու – Թիւնը անհրաժեշտ է: Օրակարգ՝ պարա – հանդէսի հարց:

ՏԱՐՕՆ ՏԻՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միու – Թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մէԹրօ Փլաս ա'Իթա – լի: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

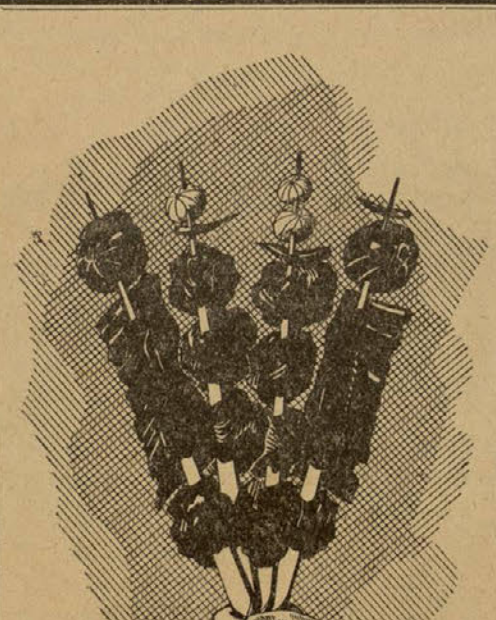
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՀԱՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱ – ԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը սկսի իր դասախօսուԹիւններու չարքը: Առաջին դասախօսը՝ բժիշկ Ժիրայր Բա – բէթեան, նիւԹը «Բոլորն ալ արգելա – փակուած չեն»: ԴասախօսուԹիւնը տեղի պիտի ունենայ այս հինգշաբԹի ժամը 21– ին, Ազգ. Տան մէջ: Մուտքը ազատ է:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԳՄԲԻԹԵԱՆԻ յանձնախում – բի ժողովը այս չորեքշաբԹի ժամը 18ին, Ազգ. Տան մէջ: Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի անպատճառ ներկայ ըլլալ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ, ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24
Պատուակալ նախագահուԹեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ
Dr. BERNARD LAFAY Ի
ORCHESTRE JACQUES HELIAN
SALLE VOLTAIRE
ՇարաԹօն էֆօլէն առնել 103 բիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՑԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ
6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ Տ'ԻԷՆԱՑԻ ՄԷՋ
ԿՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ **ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ**
ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾ
Պատմ. նոր ողբերգուԹեան երկու արարները միայն (Տիգրանի ԹագադրուԹիւնը)
Ինչպէս նաեւ Գ. Սունդուկեանցի ՊԷՊՕի Բ. արարը
Կը մասնակցին.— Տիկ. ԲԵՐԿՐՈՒՀԻ ԴԱՒԻԹԵԱՆ, Տիկ. ՄԱՏԼԱԼԷՆ ԷՒԻԶԵԱՆ– ՔԱՐԲԱՆԹԻԷ, Օր. ՀԱՑԿՈՒՀԻ ԽՐՏՉԵԱՆ, Պ. Պ. ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ, Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆ, ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Բ. ՀԱՊՇԵԱՆ, Ժ. ՍՐՔՅԱՆՕ, Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ
Բեմադիր՝ Տիկ. ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ

MAISON
ARDY
— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06
(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)
86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)
ՀաստատուԹիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:
Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք
Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
★
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ
ՇԱՆ ՋԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)
★
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաչլիք», «քարսքի»
★
BAR AMERICAIN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

LENDEMAIN RATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ զաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
14
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
JEUDI
14 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7496 30e ANNEE | խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2907

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՑՆԴԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

●

Երեւանի գրոց – բրոցներուն հիմնական դժբախտութիւնը այն է որ ոչ մէկ վաեր–բական բան գիտեն Հայկական Արտասահմանի գրական եւ լրագրական, առ հասարակ մտաւոր գործունէութեան մասին :

Ոչ գրողները կը ճանչնան : Ոչ ուղղակի եւ լրիւ գաղափար ունին տարադիր բազմութեանց մշակոյթի ճիգերուն վրայ : Ոչ ալ կ'ուզեն կամ կրնան գիտնալ :

Իրենց համար բաւական են գիմակաւոր անցորդներու չոչորթաբանութիւնները եւ « ժուռնալ »ները , թխմած բանաճեւնը մշակելու եւ վճիռներ արձակելու համար :

Այդպէ՞ս է որ, կեղծ · կոմիտէին ընդհ · քարտուղարը, երէկուան անձանօթը, — Ս · Թովմասեան, կը յայտարարէ Գրոզ – նեբու Համագումարին մէջ, ամենայն լրբութեամբ .

— « Ի՞նչպէս կարող է ապրիլ ու զարգանալ մի գրականութիւն, որը ժխտում է հայրենիքի գոյութիւնը եւ ատելութիւն է սերմանում նրա նկատմամբ» :

Ո՞ր գիւտաբար թշուառականը նեբընչած է այս քաութիւնը, անոր կցելով ուրիշ հրէշային բանաարկութիւն մը .

— « Հայ ռէակցիոն գրչակները հայ ժողովրդին «ազգովին դժբախտ» են համարում այն բանի համար, որ նա պետականութիւն եւ ազգային ինքնուրոյնութիւն (գրէ՛ ինքնավարութիւն) է ձեռք բերել » :

Դեռ աւելի գրգռիչն ու գարչելին .

— « Այդ ծախու գրչակները կուշեն աւում՝ հրաժարուել ներկայից ու ապագայից եւ վերադառնալ դէպի հիմը, դէպ ի մղձաւանջային անցեալը, երբ հայ ժողովուրդը տառապում էր սեփական եւ օտար հարստահարիչների արիւնոտ գարշապարի տակ» : (Սովետ · Գրակ · եւ Արուեստ, էջ 168–169) :

Բառե՛ր, բառե՛ր որոնց լմաստն ալ ապահովաբար չի հասկնար կեղծ · կոմիտէին ընդհ · քարտուղարը :

Ո՞ւր էր ինք, երանելին Ս · Թովմասեան, երբ ժողովուրդի զաւակները հայրենիքին հմայքը կը գնէին մսուրի մը մէջ, ափ մը հողի վրայ : Երբ հայրենիքի եւ պետականութեան կորիզը կը կազմէին «արիւնով, արցունքով եւ քրտինքով» :

Երբ Աբրահամեան գաշտը կը գառնար Հայաստան, աշխարհագրութեամբ եւ ազգագրութեամբ :

Այն ատեն իրենք գրազած էին ծագրել, անարգելով, մրռտելով եւ գաւելով :

Մինչեւ այսօր ալ իրենք, ինչպէս եւ իրենց իսկապէս ծախու եւ վարձու գրչակները եւ երկերես մտաւորականները պատիւ կը սեպեն հեգնել, վարկաբեկել այդ հայրենիքին մանկութեան տառապանքը :

Մինչդեռ «ռէակցիոն » ճակատը ուշադրութեամբ հետեւելով անոր պատառնութեան եւ երիտասարդութեան նուաճումներուն, կ'արձանագրէ անոր չարն ու բարին, սեւն ու ճերմակը :

Բայց մանաւանդ, կը հնչեցնէ ահազանգը՝ անոր դէմ գործուած անիրաւութեանց ատիւ :

Կը բողոքէ : Կը պահանջէ : Փաստեր եւ թուանշաններ կը ներկայացնէ, մատնանշելով ներսէն թէ դուրսէն սարքուած անլուր գաւերը՝ անոր ամման եւ բարգաւաճման դէմ :

Երեւանի կաղապարեալ մամուլը եւ ահարեկ «ինտելիգենցիա»ն կրնա՞ն ճայն ծպտուն հանել ներքին սահմաններու բռնարարման, եւ դեռ 1953 Մայիս 30ին գործուած հակահայ գաւադրութեան դէմ, որով Մոսկուան ըսել կուսար մի–նուճար Հայաստանի՝ թէ հողային պահանջներ չունի Թուրքիայէն :

Աբրահամեանի «պրոգրեսիւ – դեմոկրատ » կաշալակները համարձակեցա՞ն թարգման հանդիսանալ իրենց լուռ սառանքին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎՏՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԵՑԱԻ 113Ի ԴԷՄ 350 ՁԱՅՆՈՎ

●

ՈՒՐԵՄՆ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԲԱՆԱԿՑԻԼ

ԿԱՐԳ ՄԸ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ապր · 7ոզովը Դշ · օր վատահութիւն յայտնեց վարչապետին, 113ի դէմ ձայ – նով, չարունակելու համար բանակցու – թիւնները Լոնտոնի համաձայնութեան մասին : Այս քուէարկութիւնը նոր յաղ – թանակ մը կը համարուի Պ · Մենդէս Ֆրանսի համար, որ իր չորս ամսուան պաշտօնավարութեան ընթացքին վերջա – ցուց Հնդկաչինի պատերազմը եւ յաջո – ղեցաւ նոր ծրագիր մը կազմել ի խնդիր Եւրոպայի հետաքրքրական պաշտպանու – թեան :

Լուսանկարները կ'ենթադրեն թէ Ապր · 7ոզովը ի վերջոյ պիտի վաւերացնէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը, այսինքն Գերմա – նիոյ զինեալ ուժերու վերահաստատու – մը եւ վերագինումը, երբ վերջնական ձեւ առնէ պայմանագիրը :

Վիճաբանութեանց ընթացքին կարգ մը երեսփոխաններ առաջարկեցին դուրսէն առաջ բանակցութիւններ կատարել Խ · Միութեան հետ : Վարչապետը բացատրեց թէ երկու երեք տարի պիտի անցնի, Գերմանիոյ վերագինումը ցուցադրելու հա – մար եւ եթէ այդ միջոցին Խ · Միութիւնը հաւանի պինաթափութեան, Գերմանիոյ համար ալ պիտի գործադրուի սպառազի – նութեանց կրճատումը :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Ապր · 7ոզո – վին 104 ընկերվարական անդամները որո – շած էին թէր քուէարկել, համաձայն կու – սակցութեան հրահանգին · ինչ որ գոր – ցուց մեծամասնութիւնը : Այս առթիւ բա – նաձեւ մըն ալ քուէարկած էին, բայց – արելով թէ Լոնտոնի համաձայնութեան չի հակասեր զուգընթաց բանակցութեան Խ · Միութեան հետ : Կուսակցութեան խօսնակը յայտարարեց թէ կը սպասեն որ վարչապետը օգտուի ամէն առթէ կամ առթիներ առեղծէ, գինաթափութեան ծրագիրը յաջողցնելու համար : Պ · Մեն – ժէս Ֆրանս չպատասխանեց ,սակայն ծա – փահարեց , երբ ընկերվարական երեսփո – խանը կը վերջացնէր իր ճառը :

Վիճաբանութեանց առեն բաւական սրտնեղութիւն պատճառեց նախկին նա – խարար Պ · Փիէռ Քոթ (յառաջդիմական), որ երկար առենի ի վեր հիւանդ էր : Ջեր – մապէս դովելէ ետք վարչապետին առ – դանդը եւ ուշիմութիւնը, սկսաւ զգուշու – թեան խրատներ տալ, որպէս զի «արա – դութիւնը չչփոթէ արտակարգ աճապա – րանքին հետ» : Իր կարծիքով, Պ · Մենդէս Ֆրանս պիտի կորսնցնէ ժրնեւի խորհր – դաժողովին առթիւ չահած ժողովրդա – կանութիւնը, եթէ ընդունէ տայ Գերմա – նիոյ վերագինումը : Այս առթիւ ջանաց համոզել թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը չի կրնար վաւերացուիլ : «Այդ համաձայ – նութիւնը չատ ծանր վտանգներ կը պա – րունակէ, առանց բաւարար երաշխիքներ տալու դերման գինապաշտութեան վերա – ձնութեան դէմ : Ցետոյ, Լոնտոնի մէջ հրատարակուած զեկոյցը կը պարունակէ չատ վրդովիչ պարբերութիւն մը, որուն համաձայն Պոնի կառավարութիւնը կը ··նայ հռչակուիլ օրինաւոր կառավարու – թիւն ամբողջ Գերմանիոյ » :

Վ. սրչապետը դիտել տուաւ թէ այդ պարբերութիւնը կրկնութիւնն է 1950ին Ջրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ · Նահանգներու կողմէ եղած յայտարարութեան մը :

Ընդդիմադիր երեսփոխանը չարունա նկելով իր քննադատութիւնները, առա ·· ջարկեց միւնոյն առեն բանակցել Խ ·

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ · էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

ԴԱՐՁԵԱԼ «ՄԱՐԱՆԱԹԱ»

Հոկտ · 8ին Բանի մը դիտողութիւններ գրած էի «Մարանաթա» եղբայրներու մասին, որոնց համար եկեղեցի մը կը շինուի Վալանսի մէջ :

Տեղեկութիւններս հաղած էի «*Լը Տոֆինէ Լիբրէռէ*» օրաթերթէն, որ կարգ մը լուսաբանութիւններ ալ կը հաղորդէր , այս առթիւ :

Եւ ահաւասիկ բողոքագիր մը Մարսէյլէն (Տես Գ · էջ) :

Ինչպէս կը տեսնէք, նամակագիրը դըժգոհ է որ «աղանդ» կոչած եմ իրենց կազմակերպութիւնը :

— « *Հայ Աւետարանական Հոգեւոր եղբայրութիւնը աղանդ մը չէ երբեք, եւ ոչ ալ հայ բողոքական եկեղեցին տարբեր դաւանանք մը : Ընդհակառակն, անոնք իրար լրացնող յարանուանութիւններ են* » :

Ես բան մը չհասկցայ : Դուք հասկցաք՞ :

Արդէն ունէիք երեք յարանուանութիւններ որոնք լիուլի կը բաւէին, Տէրը գոհացնելու եւ ազգը··· պառակտելու համար :

Անհրաժե՞շտ էր չորրորդ Հոգեւոր եղբայրութիւն մը եւս հիմնել , հետեւողութեամբ Ամերիկացիներու եւ ուրիշ ազանդագողներու :

Եթէ տարբերութիւն չունին հայ աւետարանական կամ բողոքական դաւանութիւնէն, ինչո՞ւ առանձին եղբայրութիւն կը կազմեն, առանձին դպրոց եւ եկեղեցի կը շինեն, եւ *Մարանաթա* կը կարդան, հայերէն կամ հայատառ, երբեմնի «Աւետարեր»ին տեղ :

Ուրախ եմ որ հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն կը սորվեցնեն իրենց դպրոցներուն մէջ :

Բայց, ներէն կը հարցնեմ,— ի՞նչ պատճառներ ունին առանձին եկեղեցի եւ դպրոց պահելու :

«Հոգեւոր եղբայրութիւնը » ի՞նչ կ'աւելցնէ ազգին բարօրութեան վրայ :

Չի՞ վնասեր անոր միութեան, զօրութեան եւ յառաջդիմութեան :

Արդէն բաւական լայն ճեղքեր բացուած են, քաղաքական – կուսակցական գետնի վրայ :

Գոնէ բարի Բրիստոնեաները իրար հասկնային :

Ձեմ կարծեր որ Տէրն մեր Յիսուս Բրիստոս աւելի բարեհաճ նայուածք մը ձգէ մեր վրայ, երբ *Մարանաթա* կամ դամբ, մէկդի դնելով մեր անփոխարինելի Շարականները :

Անշուշտ ամէն մարդ ազատ է իր ուզած եղանակով գործածելու իր վատակած դրամը :

Բայց, ի՞նչ կը շահիք անճաատար ելլալով հոգեւոր մարզաւիճներու :

Կը շահի՞ք թէ կը կորսնցնէք, մասնիկներու վերածելով հիմնական դաւանաճաճիքներ, տաճար կանգնելով տաճարի դիմաց : Կամ «Յիսուսի եկ» երգելով, երբ աշխարհի մը կը բացուի մեր առջեւ, «Առաւօտ լուսոյ»ն հնչած ատեն ...

Վ.Ա.Հ.

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ՓԵՔԻՆ ԱՆԲԱԺԱՆ

ԿՈՒԶԷՆ ՏԻՐԱՊԵՏԵԼ ԱՍԻՈՑ ՄԷՋ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Խ · Միութեան եւ Չինաստանի միջեւ կնքուած նոր համաձայնութեանց, որոնք անդամ մը եւս կ'ամրապնդեն երկու համայնավար պետութեանց գործակցութիւնը : Մասնաւորապէս ուշադրաւ կը համարուին Մոսկուայի կատարած պիջումները ի նպաստ Փեքինի : 1950ին կնքուած պաչինքով, Խ · Միութիւնը պարտաւոր էր 1952ին Չինաստանի յանձնել Փորթ Արթիւրը եւ Տայրէնը : Ցետոյ ուրիշ համաձայնութիւն մը գոյացաւ, միասին վարելու համար նաւահանգիստը : Այժմ վերջնապէս Չինաստանի ձգելով Փորթ Արթիւրը, Մոսկուա կ'ուզէ գոհացում տալ անոր ազգային ինչերուն :

Փարիզի մէջ նոր համաձայնութիւնը մեծ յաջողութիւն մը կը նկատուի Չինաստանի համար, դիտել տալով թէ Ժընեւի խորհրդաժողովին մէջ հաստատուեցաւ որ նոր Չինաստանը տիրական դեր մը կը կատարէ Ասիոյ մէջ : Համաձայնութիւնը միեւնոյն ատեն կը հաստատէ Խ · Միութեան վտահութիւնը Չինաստանի հանդէպ :

Լոնտոնի մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին ռուսչինական դիւանագիտութեան նոր յարձակողականին : Ինչպէս կը հաստատէ պաշտօնական զեկոյցը , Մոսկուա շատ կարեւոր զիջումներ կատարած է, հաւատարմագոր ընկերակցի մը աստիճանին բարձրացնելով Չինաստանը : Ցօշափելի կը համարուի Չինաստանի տրամադրուած առեւտրական օգնութիւնը, թէեւ շատ վար կը մնայ Մ · Նահանգներուն կողմէ եւրոպական երկիրներու ընծայուած աջակցութենէն :

Առաջին անգամ է որ Խ · Միութիւնը հրապարակաւ կը միանայ Չինաստանի , պահանջելու համար Ֆորմոզայի պարպումը : Ցարդ Մոսկուա վերապահ դիրք մը բռնած էր այս մասին : Դարձեալ , առաջին անգամ է որ Խ · Միութիւնը եւ Չինաստան միասնաբար եւ ուղղակի հրաւէր կ'ուղղեն Ձախոնի, որպէս զի բնականոն յարաբերութիւններ հաստատուին եւ այդ երկիրը Թօթափէ օտարերկրեան լուծը» :

× Ձախոնի արտաքին գործերու նախարարը, Պ · Օկաթա հոկտ · 12ին մեկնելիք ռուսերէնական առաջարկը , բարեկամական յարաբերութեանց վերահաստատման մասին : Նախապարը կ'ըսէ թէ այդ յայտարարութիւնը «պարզապէս քաղաքական առմախաղ մըն է, եւ ոչ մէկ նորութիւն կը պարունակէ նախորդ ձեւնարկներուն վրայ : Մենք միտք չունինք փոխելու մեր գործակցութեան քաղաքականութիւնը Մ · Նահանգներուն հետ » :

Նախապարը վճռապէս մերժեց նաեւ Չինաստանի վարչապետին առաջարկը որ կը թելադրէր ոչ – յարձակման դաշինք մը կնքել, «երբ որ ձախոն դառնայ ապատ , անկախ եւ ժողովրդավար» : Օկաթա յայտարարեց .— « *Մենք փորձառաբար դէտ – անենք թէ ինչ կ'արժէ այդ կարգի դաշինք մը · օրինակ՝ 1941 ապրիլին կնքուած դաշնագիրը* :

ՉԻՆԱՔԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

*Մակի Քաղաք · յանձնաժողովը կը չարունակէ քննել գինաթափութեան խնդիրը : Առջի օրուան նիստին մէջ, ամերիկեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Խ · Միութիւնը մեծապէս նուազեցուց , եթէ ոչ մարեց սպառազինութեանց կրճատման այն չափը որ կը բխէին անց – եալ սեպտեմբերին ծանուցուած ծրագրէն : «Կը թուի թէ խորհրդային առաջարկները դուռ կը բանան նոր վիճաբանութեան մը, թէեւ երկդիմի են եւ անհատ : Մ · Նահանգները կ'ուզեն ձեռք առնել միջոցներ որոնք յանգին ճշմարիտ գինաթափութեան մը, եւ ոչ թէ կազմեն բաժակաճառներ՝ յանուն գինաթափութեան : Կարելի է այդ նպատակին հասնիլ քանի մը ճամբաներով,— հակակշռի տակ առնել հիւլէական ուժը, սահմանափակել մեծ պատերազմի զօրքին թիւը, փոխադարձաբար տեղեկութիւններ հաղորդել այդ ուժերու մասին եւն . : Մ · Նահանգները միտք չունին գործածելու հիւլէական ինչպէս եւ միւս գէնքերը, բռնարարելով Ապգաժողովին ուխտը· պիտի գործածեն ինքնապաշտպանութեան համար, եթէ նախայարձակման ենթարկուին : Եւ վերջապէս , Մ · Նահանգները համաձայն են միակ ծրագրի մը որ ընդգրկէ բոլոր սպառազինութիւնները եւ երաշխիքներ պարունակէ, այնպէս որ իւրաքանչիւր կողմ գինաթափ ըլլայ միւսին աչքերուն առջեւ » :

ՄԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂԵԱՆ

(ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՈՐԾԸ)

(Ե· եւ վերջին մաս)

8· *Անցնելով վէպի պատմականութեան խնդրին՝ այդ եւս ու մանաւանդ հանգամանքն քննում է Մ· Աբեղեան· «պատմական յիշողութիւնները ժխանգամանքն ճշդրտօրէն արտայայտուած ենք գտնում մենք վէպի մէջ», ասում է նա: «Դրանք վերաբերում են արաբական տիրապետութեան շրջանին »:*

9· *Այդ տիրապետութեան սկիզբին , հօթներորդ դարում, Թէոդորոս Ռշտունի էր ախտաւոր զէմքը հայ երկրում : Ապզային հերոս: Մեր վէպի մէջ նրա վերյիշումն է՝ Քեռի Թորոսը կամ Թեւաղտ – րոսը: Նրա մահից յետոյ երկրի իշխանութիւնն անցնում է Մամիկոնեաններին , Տարօնի եւ Սասնոյ տէրերը յաջորդ դարերում անցնում են Արաբների ղէմ ծագած ապստամբութեան գլուխը, որ բուն իսկ միջուկն է կազմում մեր վէպի :*

10· *Իններորդ դարու կէսերին Տարօնի եւ Սասնոյ տիրապետութիւնն անցնում է Բագրատունիներին: Արաբների ստեղծած քաղաքական դժխեմ պայմանները Հայաստանում, հանրածանօթ ու անիրաւ հայկականութիւնները ,այլ եւ հայ երիտասարդ ազնիւներ ու կանայք նահանջելը եւ Բագրատ տանելը, այդ ամէնը Հայաստանին մղում են ապստամբութեան: Բագրատ Բագրատունին դուրս է գալիս արար Հարիահանների: Բայց յետոյ խարէութեան միջոցներով դերւում է ու Բագրատ տարւում :*

11· *Բագրատի երկու որդիքը, Աշոտ եւ Դաւիթ, որ խոյս էին տուած եւ խոյք ապաստանած, անցնում են համաժողովրդական ապստամբութեան գլուխը, ուղղուած Բագրատի Խալիֆայի կողմից Հայաստան ուղարկուած Իւսուֆ ոստիկանի դէմ, որ 951–952 թ· ձմեռը Մուշ քաղաքում է անցընում: Հայ ապստամբների դեկավարների մէջ է լինում նաեւ Մուշեցի Յովհաննը: Հայերը յարձակւում են Մուշ բանակած արար զօրքերի դէմ, կոտորում են նրանց եւ ապահում մինչեւ իսկ նրանց առաջնորդ Իւսուֆ ոստիկանին :*

12· *Ահա, համառօտ կերպով, այս պատմութիւնն է, պատմութիւնը Սասունի որ կազմում է բուն իսկ միջուկը, Սասնոյ Ծռերը» դիւցազնավէպի: Պատմական Դաւիթ Բագրատունիի արձագանգն է վէպի Սասունցի Դաւիթը, Մուրեցի Յովհաննինը՝ Զէնով Օվանը եւայլն:*

13· *Վէպի մէջ արտացոլուած են նաեւ հետագայ դարերի — մինչեւ 13րդ դար— պատմական չատ անցքեր: Բագրատի խաղիֆայութիւն, Բուղա եւն.*

14· *Մեր դիւցազնավէպի Դաւիթի ճիւղի պատմական կողմը պարզելուց յետոյ Մ· Աբեղեան նոյնն անում է նաեւ, վէպի ա – ռաջին՝ Սանասար եւ Բաղդասար ճիւղի վերաբերմամբ, ուր դարձի է նաեւ Սուրբ Գրոց որոշ դէպքերի արձագանգը :*

15· *Ակնհարեւ է մեր նոր վէպի ներքին կապը հին վէպերի, նրանց գաղափարա – կանի հետ: Անկախութեան պաշտպանութիւնը, հարկերի հարցը, որբահայրերի աւերումը , կրօնաւորների կոտորածը եւայլն : Մինչեւ իսկ Հայկի վէպի որոշ*

ԲԱՆ ՄԸ ՓՈԽՈՒԱԾ Է Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

•

ԽՄԲ·— « Նիւ Եորք Թայմզ »ի Մոս – կուայի վաղեմի թղթակիցը, Հարիսըն Սալզպըրի, որ այժմ հեռացած է, յօդուածաշարքով մը կը նկարագրէ Խ· Միութեան վիճակը, Սթալինի եւ Բերիայի մահէն վերջ:

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը·—

Ա·

Խ· Միութիւնը ներկայիս կը վարէն այնպիսի մարդիկ , որոնք պայմաններուն յարմարելու մասնաւոր կարողութիւն մը եւ ճկունութիւն մը կը յայտնաբերեն , ներքին թէ արտաքին քաղաքականու – թեան, ինչպէս եւ օրուան հարցերու մա – սին: Շատ մը կէտերու մէջ Ռուսիոյ նոր տէրերը վճռականօրէն ցուցադրական ձեւով խզեցին սթալինեան շրջանի դաժան եւ անողոք կանոնները :

« Երբ այս մարդոց հետ կը խօսիս , կ'ըսէր վերջերս արեւմտեան պետութեան մը քաղաքագէտը, այնպիսի անկեղծ եւ հա – ճոյակատար երեւոյթով կ'արտայայտուին որ վայրկեան մը կը մոռնաս թէ ինչ տեսակ մարդոց հետ է գործը: Թէեւ այս տեսակէտով անոնք Սթալինէն աւելի վտան – գաւոր են»:

Սթալինի բերած ձեւերուն տակ աւելի վայելուչ ձեւերը նախընտրելով, նոր վարիչները յաջողեցան հեռացնել երկիրը

մասեր, տարբեր ձեւի տակ, ի հարկէ պահուել են մեր նոր վէպի մէջ: Այլ եւ դուռ հերոսական կոմիտը :

16· Մ· Աբեղեան հանգամանօրէն անդ – րադառնում է «Սասնայ Ծռեր»ի մէջ արտայայտուած կենցաղային գծերի քննու – թեան, որ յատուկ են հայ դիւցազուն : Մեր այդ վէպն ամբողջովին կրում է դիւցազգային ժողովրդական բնոյթ :

Այդ բոլոր եւ մի շարք ուրիշ հարցեր քննութեան ենթարկելուց յետոյ՝ Մ· Աբեղեան եզրակացնում է իր «Հայ ժողովրդական վէպը» ուսումնասիրութեան վերջը :

Մենք պէտք է սիրենք մեր դիւցազնավէպը, որովհետեւ մերն է, մեր անփոխարկելի, որովհետեւ նա տալիս է հարուստ պատկերը մեր ժողովրդի զարաւոր կեանքի: Ուսումնասիրենք այդ վէպն ամէն կողմով: Մենք նրա մէջ կը գտնենք խորքերը մեր ազգի ոգու: Եւ եթէ մի օր մի հանճարեղ բանաստեղծ ձեռք զարնէ, դարաւոր ական մշակմանն այդ նիւթի, նոյն այդ ժողովրդական ոգով, դա կը լինի իսկական մարգարիտը մեր ազգային բանաստեղծութեան :

Եւ այդ հանճարը, ըմպելով հայրենական աղբիւրից այնպէս, ինչպէս Դաւիթը, որ խմեց հայրենի անմահական աղբիւրից, ինքն եւս վայրկեանապէս կ'ածի ու կը դառնայ մի վիթխարի հսկայ: Ու չը – նորհիւ այդ ոյժի եւ հզօրութեան՝ նա կը ճեղքէ անճուկ սահմանները մեր ազգային ոգու, իր առջեւ կը բանայ ճանապարհը դէպի համաշխարհային դրականութեան ծովը: Ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ Սասնոյ փոքրիկ գետակը, թափելով լեռների կատարներից վար, դարձւում է հսկայական գետին, մի չերտով հոսում է ջրերի մէջտեղը եւ միանալով նրան՝ վազում է հաւասարակաց հունով :

Եւ այդպէս՝ կեցցէ՛ մեր դիւցազնավէպը առեղծող հայ ժողովուրդը :

★

Մենք էական գծերով եւ համառօտակի ներկայացրինք Մանուկ Աբեղեանի դիտարժան աշխատութիւնները: Քիչ չեն եւ միւսները, մեծ ու փոքր հատորներ, բոլորը միասին՝ աւելի քան մէկ քառասնեակ դիրք :

Տակաւին մնում է իր վերջին կոթողական գործը — « Հայոց հին գրականութեան պատմութիւնը», բազկացած երկու առաւար ու մեծածաւալ հատորներից, իր բուն իսկ գլուխ – գործոցը: Այդ մասին՝ այլ առթիւ:

Մի ամբողջ կեանք՝ նուիրուած հայ մշակոյթի խորանի, անդուլ աշխատանքով, ուխտեալի կոչումով :

Օրհնուած եղան իր կեանքն ու աշխատանքը, օրհնուած լինի եւ իր յիշատակը:

Ա· ԱԲԵՂԵԱՆ

(*) Անգլիոյ թագաւոր, որ ուր անգամ ամուսնացաւ եւ անիրաւ խժդժութիւններ գործեց :

րիչները: Այս «խորհուրդին» մէջ Մալենկով առաջին տեղը կը դրաւէ , սակայն այժմ «առաջինն է հաւասարներու մէջ»: Այս դեկավար հաւաքականութիւնը՝ անամէջ բան մը չէ եւ վարիչներու ամէն մէկը կ'աշխատի զործակցել այս սկզբունքը:

Կ'աշխատին բարենորոգել ներքին դրութիւնը : ճիշդ մը փորձել , որպէսզի կուսակցութեան հին նշանաբանները բռնկան աւելի մեծ գոհունակութիւն մը բերեն: Կը նշմարուի ձգտում մը աւելի լայն ազատութեան (մասնաւորաբար Մոսկուայի մէջ) եւ յաւելում ընթացիկ ապրանքներու արտադրութեան :

Կ'աշխատին պահել քաղաքական դրութիւնը այնպէս ինչպէս որ է, ինչպէս եւ աշխատանքի կայանները, սակայն ոստիկանութիւնը ենթարկելով քաղաքային իշխանութեան: Պիտի փորձեն կրճատել ոստիկանութեան թիւը եւ չարաշահութիւնները :

Պիտի չարունակեն Սթալինի սկսած գործը, զարգացնելու համար ծանր ճարտարարուեստը եւ կատարելագործելու խորհրդային զինեալ ուժերը, մանաւանդ հրթռիչային եւ ջրածին ռումբերը:

Պիտի չանան զարմանալ պատերազմի վնասները որոնց ենթարկուեցաւ երկրագործութիւնը, կոլխոզի ծրագրով եւ Բ· աշխարհամարտով :

Պիտի աշխատին բարւոքել պիւղացիներու վիճակը, ստեղծելով ազարակներու ընդարձակ մակերնաչարժ ցանց մը, զոր պիտի վարէ երիտասարդ եւ եռանդուն երիտասարդութիւն մը :

Արտաքին քաղաքականութեան մէջ պիտի աշխատին խուսափիլբահամէմ ,մեղմելով յարաբերութիւնները դլխաւոր դաշնակիցներուն հետ (Մ· Նահանգներ, Անգլիա եւ Ֆրանսա) :

Պիտի աշխատին համոզել ամբողջ աշխարհը եւ մանաւանդ Ռուսերը թէ Խ·Միութիւնը կը դեկավարուի այսօր խումբ մը « բանիմաց մարդոց» կողմէ որոնք ոդեւորմիտ քաղաքականութեան մը կը հետեւին, արտաքին թէ ներքին կեանքի մէջ:

Այս նոր ուղղութեան դլխաւոր արդիւնքներէն մէկը այն եղաւ որ կարծես թէ աւելի ազդեցութիւն գործեց արեւմտեան յարաբերութեանց քան թէ բուն խորհրդային քաղաքացիներուն վրայ :

Ամերիկացի թղթակիցը կը կարծէ թէ Ռուսերը աւելի սկեպտիկ են, թէեւ կը ջանան օգտուիլ նոր քաղաքականութենէն: Գրագէտները սկսան փոխել իրենց ոճը եւ երաժիշտները կը խօսին ճագի մասին, զոր Սթալին արգիլած էր :

Սակայն, հակառակ ասոր, տեսակ մը հակակրութիւն կը տիրէ ազատական այս նոր ձգտումներուն դէմ :

Ռուսերը չեն փորձեր բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել օտարական – ներու հետ, թէեւ դիւրաւ կը խօսին անոնց հետ չպեկաւքերու եւ թատրոններուն մէջ: Օրուան նշանաբանն է կարծես«սպասել եւ տեսնել »:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏՈՒՈՐ ԳՐԵԼ, ՄԵԼԱՆՈՎ ԵՒ ՄԻԿ ԼՋԻ ՎՐԱՑ :

ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԷՆ

•

... Պռո՛ւ – հա՛ – հա՛ – հա՛ – հա – հա՛ ...

Մտիկ ըրի առանց հասկնալու:

... Ուա՛ – ռա՛ – ռա՛ – ռա՛ – ռա՛ ...

— Առաւած իմ, գոչեցի հազիւ արթնցած .— Այս ինչ զարհուրելի ապմուկ է:

... Թա՛ – ռա՛ռա՛ռա՛ ... թա՛ – ռառառա ...

— Այս ապմուկը կրնայ արթնցնել նոյնիսկ մեռ ... ըսի, բայց չէարունակեցի :

Ո՞ւր կը գտնուէի :

... Թա՛ – ռա՛ռա՛ռա՛ռա ...

Ի՞նչ խռացուցիչ ժխոր :

— Ոչ, ըսի ինքն իրենս, պրեթէ պոռալով, որպէսզի ձայնս լսեմ: Ասիկա ան – պայման վերջին դատաստանին չեփորն է:

... Թռո՛ւ – ռռռռռռա՛ ...

★

Վերջին որոտումը դիս գերեզմանէս դուրս թռցուց, ինչպէս կարթն իր բռնած

ձուկը ջուրէն :

Դամբարանս փոքրիկ չէնք մըն էր, ո – րուն ճարտարապետը պիտի ուզէի ճանչ – նալ: Ծերացած նոճին եւ ծովալին տեսա – րանը մատաղուղին մէջ կորսուեցան եւ տեսայ անթիւ անհամար բազմութիւն մը, ամէն ազգէ, աճէն լեզուէ, մանուկ, երիտասարդ, ծեր, երկնքի չափ ընդարձակ սրահի մը մէջ: Մեր դիմացը, չլացուցիչ ամպէ չինուած գահին վրայ բազմած էր Տէր Ամենակալը, շրջապատուած Հրեշտակներու բանակին: Ճանչցայ Ապրահէմը՝ չնորհիւ իր Թուխ մօրթին, Միքայէլ Հրեշտակապետը՝ չնորհիւ իր սուրին, եւ Բարապան – Հրեշտակը՝ որուն չեփորը դեռ վեր անկուած էր:

— Շատ յանկարծակի է այս Մեծ Զարթօնքը· փիչ մը չատ անակնկալ, դիտել տուաւ քովս կեցած մարդ մը: Կը տեսնէ՞ք Հրեշտակն ու իր դիրքը :

Վիպը երկարեց աւելի լաւ տեսնելու համար մեր չուրջը խռնուած հոգիները :

— Ամէնն ալ այստեղ են, ամէնքը ... եւ չուտով ամէն բան պիտի դիտնանք ... Նայէ, ահա Տարուինը, ազատում չկայ իրեն համար: Եւ հոն այդ բարձրահասակ մարդը, որ ինքն իրեն այդքան կարեւո – րութիւն կուտայ եւ կը ջանայ գրաւել ուրիշ ուշադրութիւնը՝ Իշխանն է ... Սակայն անհամար մարդիկ կան, որոնք չեմ ճանչնար: Օհ, ահաւասիկ Պրոկլէսը, հրատարակիչը: Սրբագրութեանց համար անոր պահանջած յաւելուածական ծախքերը դիս միշտ կը զարմացնէին ... խորամանկ մարդ էր: Հէ, հէ, հէ, ամէն բան պիտի դիտնանք, նոյնիսկ իր հաշիւներուն դաղտնիքները: Փոքրիկ հանդէս մը պիտի տեսնեմ, իմ կարգս հասնելէն առաջ: Իմ անունս Ս–ով կը սկսի:

Եւ հիացման աուլոց մը արձակեց ա – տամներուն մէջէն :

— Օհ, պատմական անձեր ալ կան : Նայէ, ահա Հինրիկոս Ութերորդը(*) ... վկանելու թիւը չատ մեծ պիտի ըլլայ իրեն համար ... Ախ, մնդք , իր մականուն Թիւտոր է ...

Ցանկարծ ձայնը իջեցուց :

— Տես, տես, այս մարդը, մեր առջեւ, մարմինը մազերով ծածկուած ... նախա – մարդ մըն է ... եւ հոն, քիչ մը անդին ...

Բայց այլեւս մտիկ չէի ըներ, ուշադրութիւնս ամբողջովին տուի տիրոջ խօսքերուն :

★

— Ա՛յս է ամէնը, հարցուց Ամենակալը :

Հրեշտակը, անհամար հատորներէ բազկացած Գրքին առջեւ կեցած, հայեացքը պտտցուց ամբոխին վրայ եւ կարծես , մէկէն ի մէկ ընդհանուր դումարն ըրաւ:

— Ա՛յս է ամէնը, պատասխանեց եւ աւելցուց .— Ով Տէր, պիտիակ մօրթակի մը ժողովուրդն է այս :

Մեծ Դատաւորին Աչքը տարածուեցաւ մեր վրայ :

— Առեւանր բացուած է· յայտարարեց Յաւիտենականը :

★

Հրեշտակը դրքէն կարդաց անուն մը , որուն արձագանգները մեղի հասան ան – հունին խորերէն: Ձայն որոշ կերպով չկրնանցի, որովհետեւ նոյն վայրկեանին դրացիս աղաղակեց՝.

— Ո՞վ է :

Հ· Ճ· ՈՒԼՈՒ

(Շար·)

(1)

ԳՏԱԾ...

— Չէ՞... — ու ես լրջորեն, որ դուռն էինք, սպասեցի, որ կինոն սկսվի։ Ներսում ոչինչ չհասկացանք։ Ֆիլմի վերջում Շիրակը ինձ ասաց.

— Ասում են՝ Ծաղկաձորում Շիրակի անունով փողոց են անվանել։ Ես չգիտեի, որ նա այդքան մեծ մարդ է եղել։

— Ինչպե՞ս չգիտեիր։ Ամեն տարի Տիգրան Նազոյանցը մի ճառ է կարդում նրա մասին։ Ամբողջ դասարանը գնում է։ Դու ինչպե՞ս չգնացիր։

— Ես, իհարկե, գնացի։ Բայց ինչ-որ մեկը պետք էր մնար տանը։

Ես ուզում էի ասել, որ ինձ համար Շիրակը ոչ թե փողոցի անունով է հայտնի, այլ նրանով, որ ինձ նվիրել է իր ատրճանակը։ Բայց չասացի։ Ինչո՞ւ, չգիտեմ։ Գուցե ամաչեցի։

Ֆիլմը ինձ շատ դուր եկավ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ասել Շիրակի մասին, որ ամբողջ դասարանը հիանա։ Ասացի.

— Ֆիլմում ցույց տվեցին, որ Շիրակը ինքնաշեն ռումբեր էր պատրաստում։ Ես էլ գիտեմ, թե ինչպես։ Ուզո՞ւմ ես ասեմ։

— Ասա, ինչ կա որ։

— Ռումբ պատրաստելու համար պետք է մի ապակե շիշ վերցնել, մեջը լցնել կալիումի պերմանգանատ և ծծումբաթթու։ Ռումբը պատրաստ է։ Ինչպե՞ս է պայթում, չգիտեմ։ Ասում են՝ ինչ-որ մեկը ոտքով է տրորում։

— Ես էլ գիտեմ։ Ասում են՝ ինչ-որ մեկը ոտքով է տրորում

Մխութեան հետ: «Մենք կը մաղթենք որ դուք խաղաղութեան մարդը դառնաք եւ ոչ թէ Գերմանիոյ վերազինման մարդը»:

Նախկին վարչապետ Փոլ Ռենօ, այս անգամ ալ խօսք առնելով, դիտել տուաւ թէ Ազգ. ժողովը՝ ուրբաթ օր յայտնա – պէս վերք բռնած էր Լոնտոնի համաձայ – նութեան դէմ, քանի որ հոթը բանաձեւեր կը հրաւիրէին կառավարութիւնը չարու – նակել բանակցութիւնները՝ խափանելու համար Գերմանիոյ ազգ. բանակին վե – րածնութիւնը. բայց կառավարութիւնը վստահութիւն պահանջեց: Եւ յետոյ, ո – րոշեց ուշադրութիւն դարձնել նուազագոյն աչխատա – վարձքը եւ ասդ՝ հրաշիւք իմն, բաւարար մեծամասնութիւն մը ապահոված է...

Նախկին վարչապետին կարծիքով, նոր Եւրոպայի առաջնորդութիւնը, որ նա – ապէս կը պատկանէր Ֆրանսայի, կ'ացնի Անգլիոյ: «Պ. վարչապետ, եթէ Եւրոպա – յի փրկութեան համար զոհուածէիք կէ – ս այն տաղանդին զոր կը վաստկէք Գեր – մանիոյ ազգ. բանակին վերածնութեան համար, փրկած պիտի ըլլայիք զայն: Գալով մեզի, մենք կը մերժենք վաւերա – գրել զերման բանակին վերածնութիւնը»:

Զօր. որ Կոլի կազմակերպութեան ներ – կայացուցիչը, կասեցան Փալեւսկի, նոր երաչխիքներ պահանջեց Գերմանիոյ վե – րազինման դէմ, անհրաժեշտ դանելով ա – մերիկեան զօրքի ներկայութիւնը Եւրո – պայի մէջ: Նոյն հոսանքէն ուրիշ երես – փոխան մը յայտարարեց թէ Լոնտոնի հա – մաձայնութիւնը կը խախտէ Ֆրանքեւ – խորհրդային դաչինքը, արտօնելով Գեր – մանիոյ վերազինումը եւ զօրկ տալով պինարչաւին:

Վիճաբանութիւնները չարունակուե – ցան մինչեւ ուշ ատեն եւ ի վերջոյ վրս – տահութեան քուէ տրուեցաւ: Համայնա – վարները խմբովին դէմ քուէարկած էին:

Մէկ ամսուան մէջոցին երկու անգամ է որ դահլիճը վստահութեան քուէ կը չա – հի: Նախորդը կը վերաբերէր արտակարգ լիազօրութեանց, տնտեսական ծրագիրնե – րը դործադրելու համար: Այդ առթիւ 361 հոգի թեր քուէարկեցին, 90 դէմ, իսկ 143 հոգի ձեռնպահ մնացին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լոնտոնի նաւահանդստին զործադուլը չէ վերջացած տակաւին եւ կը վախցուի որ աւելի ծաւալի: Բանթողներուն թիւը հասած է 27·000ի եւ կրնայ բարձրանալ 32·000ի, եթէ նաւակներու սենեկքան ալ միանայ չարժումին:

Եգիպտոսի կառավարութիւնը որոշեց դատել 12 այրեր եւ կին մը, այն ամբաս – տանութեամբ թէ լրտեսական ցանց մը կազմած էին, ի հաչիւ Իսրայէլի: Բուն վարիչը եւ օդնականը փախած են:

Լրտեսական զործին քննութեան առ – թիւ նոր հարցաքննութեան մը ենթար – կուեցաւ ոստիկանական տեսուչը, Տիա, որ կ'ամբաստանուի թէ պահած է թիա – պարտութեան դատապարտուած չար – պարտ մը, Ալֆրէտ Տրեյֆուն (Շարլ): Երբ հարցուցին թէ փաստաբան կ'ուզէ՞, պա – տասխանեց.— « Պէտք չունիմ, կրնամ պաչտպանել ինքզինքս»: Ամբաստանեալը ապատ արձակուեցաւ առժամապէս: Նախ. Ռազմիկներու Ազգ. Միութեան նախագա – հը պահանջեց դանել, դատել եւ պատժել բոլոր պատասխանատուները, որքան ալ բարձր դիրք ունենան »:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ ներքին զործերու նախա – րարը յայտնեց Ազգաժողովի վերաեսուչ – չին թէ 35·000 տարագիրներ որոնք դեր – մաներէն չեն դիտեր եւ Աւստրիա հասած են 1952 Յունուար 1էն առաջ, մօտերս պիտի օդտուին տեղացիներու իրաւուն – քէն՝ աչխատանքի համար: Ուրեմն, պի – տի կրնան զործ ճարել:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ. — Համախարհրդի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Հայրենակից Պ. Միսաք Պա – րոնեանի ընտանեկան պարագաներուն իրենց քրոջ, Այթուն Թալանեանի (Ծնեալ Պարոնեան) մահուան առթիւ:

FOURRURES

ROGER YOPIAN
84, Boul. de Stalingrad, 84
CHOISY-LE-ROI (Seine)

FOURRURES

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ:

Շաբօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ:

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մին – չեւ լոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

★

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, Կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահը:

●

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 6ին:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵՆԴՐՈՆԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն մին – չեւ լոյս, Մէզօն Տոռէի շէեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԿՈՒՒՐ:

Գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Տիկին Ա. Թադէոս – եան եւ Օր. Ուզունեանին, *պար՝, համելի անակնկալներ:*

Մուտք 250 ֆրանք:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

24 Հոկտ. կիրակի ժամը 16էն 24
Օքէլ Մօտէրնի սրահներուն մէջ
Փլաս տը լա Ռէպուպլիք

Գեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր:

ԽՆԶՈՑՔ ՎԻՆԻ ՄԷՋ
Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի վար – չութեան: Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, Համօ Օհանջանեան ակումբը կը խօսի ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական բաժին: Իրենց մաս – նակցութիւնը կը բերեն Ցակոբ Ֆաչէր – եան իր «տիսք»երով (Լիոնէն): Երիտա – սարդ Սերոբ Մարգարեան կովկասեան պարով, (Սէն Շամոնէն:

Զանազան անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով:

Հաւաքը պիտի յատկացուի Ֆ. Կ. Խա – չի նոր դնած օգափոխութեան կայանի նորոգութեան:

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ իր դպրոցին, Ֆ. Կ. Խաչը կազմակերպած է պարահանդէս – եւե – կոյթ մը, այս կիրակի ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Արմընօվիլի մէջ:

Նոյն առիթով, Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի անցեալ տարեշրջանի չրջանաւարտները պիտի ստանան իրենց վկայականները:

Ընտիր նուագախումբ, համելի անակն – կալներ: Պիւֆէ՝ այլազան խմիչքներով եւ ուտելիքներով:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻՃԱԿԱԿԱՂ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտներու *Միութիւնը* կը *ծանուցանէ թէ իր վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ, եւ՝*

ԹԻՒ 093

շահեցաւ չաբաթ մը պատրաստ իրաւուն – քը զոյգի մը համար, Վենետիկ: Երեք – սին, օթելատ, եւ անուղղ ապահոված:

Կը խնդրուի դիմել՝ Պ. Ս. Էքսէրճեանի՝ 40 Լա Քանեպիէռ, Մարսէյլ:

Պ. Ա. Շէխիկեանի՝

Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվ. տ'Ալբէն Մարսէյլ:

Միութեանս վարչութեան փափաքին համաձայն, որպէսզի Մարսիլիոյ հասա – րակութենէն զոյգ մը, անպայման, վա – յելէ սոյն համբարդութիւնը, կրկին վի – ճակահանութիւն տեղի պիտի ունենայ, եթէ այս թիւը իր անդամներէն եւ կամ ի – րենց ընտանիքներէն մէկուն ելած է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՄԱՐՍԻՑԼԻ Հ. Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 13ԻՆ

★

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ԽԱՉԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒ – ԹԵԱՆ տարեկան պարահանդէսը Օքէլ Մ'ոտէռնի մէջ՝

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20ԻՆ 1955

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՕԳԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆԻ ՇԷՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է, Պ. Մու – շեղ ձիէրճեանէ (Մոնթէ Քարլօ) 50·000 ֆրանք:

ՌՈՄԱՆԻ հայրենակիցներէն.— Մեսրոպ Թոռոսեան, Մինասեան տասը հազարա – կան, Յովհաննէսեան, Զալըմեան եղբայր – ներ 5000ական, Ցակոր Ապահեճան 3000. Առաքել Զէյժեճեան, Բենիամին Թորոս – եան, Գիլիճեան, Մանուէլ Մարտիկեան, Գէորգ Քէօչկէրեան, Պաղտիկ Զալըմեան երկու հազարական, Յովհաննէս Պալիկ – եան, Ազաքսի Խրիմեան, Պապաճանեան, Արտաչ Գարակէօզեան, Գիլիճեան, Սա – հակեան, Պարզեւ Մարդիսեան հազարա – կան, Նեբսէս Քէօսկեան, Ղազար Պա – համեան 500ական: Ընդհ. դումար 53·000 ֆրանք:

ՀԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 7ին Ս. Ռընէ մասրան մէջ, 83 ռիւ տ'Ալբէօյ:

Ս. ԽԱՉԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան, Պ. Յովհ. Թերլէմէզեան եւ զաւակները, Օր. Արփինէ Սարգիսեան, Պ. Բ. Պաղմաճեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բոլոր պա – րագաները իրենց խորին չնորհակալու – թիւնը կը յայտնեն Փարիզի Առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վարդապետին, Պ. Պ. Մկր – տիչ Պարսամեանի, Գ.—Վահան Մաք – սուտանի իրենց դամբանականներուն համար եւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ ծաղկեպսակով, նամակով կամ նուէրնե – րով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սի – րելեաց ամուսնոյն, փեսին, եղբօր, մօ – րեղբօր եւ ազգականին՝

ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

դառնադէպ մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ ՀՐԱԶ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ մահ – ուան առթիւ Տիկ. Սիրանուշ Մավեան 2 հազար Ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ հազար Ֆրանք Ազքատախնամին: Մատնել « Ցառաջ»էն:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ Միութեան ժողովը, այս չաբաթ, ժամը 9ին, սովո – րական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, Ակարնանան Ակումբը: Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմի – տէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հր – աւիրէ բոլոր ընկերները, այս երկու – չաբթի ժամը 8·30ին, Ցոյներու սրահը, 5, ռիւ Պօնրփուա: Խիստ կարեւոր օրա – կարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ակարնանան ակումբը: Կարեւոր օրա – կարգ:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միու – թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քափէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մեթրօ Փլաս ա'Իթա – լի: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ Իթալիէ մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ օր ժամը 3·30ին, Ժանթիլիի Հայկ. դպրոցին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՒ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՍ.— Հաճընի Հայր. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տա – րեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով, կիրակի 17 Հոկտեմբերին, առաւօտեան Սէն Մար – թէնի եկեղեցին մէջ: Այս առթիւ Վիէ – նէն Յովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան – դստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիչատակին:

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս – լեան, որ հրաւիրուած է կրքնապլէն:

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ դպրոցի աշակերտներէ: Աւանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհաց: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակնե – րուն յիչատակը յարգողները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՒ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հաճընի հերոսամարտի անկման 34րդ տարեդարձին առթիւ ութ հարիւր նահա – տակներու ի յիչատակ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին մէջ (15 ռիւ ժան Կուժօն), հո – գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւ. : Կը հրաւիրենք յար – գել հերոսներու յիչատակը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ, ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16Է Ն 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ
Dr. BERNARD LAFAY

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

SALLE VOLTAIRE

Շաբաթօն էֆօլէն առնել 103 թիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցառաջիկայ Հոկտեմբեր 31ին

HOTEL GEORGE V

չքեղ սրահներուն մէջ:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Դուլպայ, մի - պա, ձերբին ճերմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՍԱԽՈՐ Դի – ՆԵՐՈՎ:
Ձոր գրներ
rticles polichinelles-ի համար,
Միայն հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS
Tél.: ARC. 66-50

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԻԹԷՆ

4500 frs
Complet-2 pièces
(Draperie et Tweed)
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ԱՑՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ
ՄԻ ՄԻԱՅՆ **4500** ՖՐԱՆՔ
Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսա – ցողներուն համար 10 առ 100 զեղչ
ՈՒՆԻՆՔ ՆԱԵԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐ – ՊԱՍՆԵՐ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆՆԵՐՈՎ
TISSUS BÉATRICE
ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԴԱՎՈՒԴԵԱՆ
97, Rue de Richelieu,
Métro Richelieu Drouot
Tél.: RIC. 57-57

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
15
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
VENDREDI
15 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7497 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2908

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ԳՈՑ ԱՋՔԵՐՈՎ

•

Բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր կը տիրապետէ մուքճ – մանգուղը, զրագէտը պաշտօնեայ մըն է որ կը հետեւի կեդրոնական կոմիտէի պատուէրներուն :

Այս առթիւ մշակուած տասնաբանեան կրնայ հետաւոր կապ անգամ չունենալ զրականութեան եւ արուեստի հետ, բայց պարտաւորիչ է բոլորին համար :

Ո՛ր եւ է չեղում՝ դուռ կը բանայ պատիժ փորձանքներու :

Պատուիրանը կը փոխուի պարբերաբար, հակասութենէ հակասութիւն ցլտրելով :

Ոչինչ, կը բաւէ որ ծպտանով մը, Սթալինի մը կամ Մալենկով մը տուած ըլլան նոր ազդանշանը :

Այնուհետեւ արշաւը կը սկսի, մրցանիշներ կոտրելու համար :

Այժմ օրուան պլհաւոր նշանախօսքն է խաղազութիւնը :

Ժողովներ, ճառեր, բազմալեզու հրատարակութիւններ՝ յանուն խաղաղութեան :

Գրագէտն ալ ստիպուած է արձագանգել, ծառայելով օրուան աշխարհակալութեան եւ պետականութեան չահերուն :

Եթէ գործը լաւ սրճած է, կը համարուի «պրոպրեսիւ եւ պետական» :

Եթէ կը հետեւի զրականութեան եւ արուեստի պահանջներուն, իրրեւ ուղեցոյց ունենալով իր ներշնչումները, կը դառնայ «ռէակցիոն» զրող :

Այս երեւոյթը անգամ մը եւս չհրաւիրեց Սովետահայ Գրողներու Համագումարին մէջ :

Կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը, բուն իշխանաւորը՝ Ս. Թովմասեան, երկու «իբերամերժ հատուածներուն» կը բաժնէր Աթաթուրքի Հայկական զրականութիւնը,— «ռէակցիոն զրականութիւն եւ պրոպրեսիւ զրականութիւն» :

Եւ կը յայտարարէր, ամէնայն տպիտուէմբ.

— « Առաջինը պաշտպանում է իմպերիալիզմի շահերը եւ ներծծուած է ևրա գաղափարներով, երկրորդը կանգնած է խաղաղութեան եւ դեմոկրատիայի համար մղուող պայքարի դիրքերի վրայ» :

Այս չափանիշին համաձայն, «յառաջդիմական» կը համարուի ճղճիմ փոքրամասնութիւն մը, իր թերթաչ մարզանք – ներով, իսկ յետադիմական՝ բուն զանգուածը, ջախջախիչ մեծամասնութիւնը, իր մտայղով, մտաւորականութեամբ եւ զրականութեամբ :

Ուրեմն, տրամաբանօրէն, ճղճիմ փոքրամասնութեան գոյզգոյն ապականները կը դառնան ախոյեան խաղաղութեան եւ ժողովրդապետութեան, իսկ միւսները՝ թշնամի երկուքին ալ :

Այսպէս, «իմպերիալիզմի չահերին» կը ծառայեն եւ պատերազմի կուսակից են այն տարեց եւ երիտասարդ զրագէտները, որոնք հայկական զրականութիւն կը մշակեն խանդավառութեամբ եւ յարատեւութեամբ : Պրպտելով, աքնելով, քրանելով : Իրենց երակները քամելով : Ոգի եւ հաւատք ներշնչելով տարագիր բազմութեանց ...

Երեսունեւհինգ տարի վերջն ալ, երեւանեան յարափոփոխ վարիչները կը մնան նոյն մանկամիտները : Իրերը կը դառնան եւ վճիռներ կ'արձակեն գոց աչքերով :

Եւ սուտ ալ կը խօսին :

« ... Սովետական գրականութիւնը օր օրի վրայ աւելի լայն տարածում է գտնում Հայրենիքի սահմաններից դուրս, աւելի խոր արմատներ ձգում միլիոնների սրտերում» :

Պիտի մաղէինք որ գային եւ բաց աչքերով ճղճէին նախ՝ «միլիոնները», յետոյ ընթերցողներուն թիւը, սկսելով «պրոպրեսիւ» գրողներէն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՏԵՍԱԿՑԻ ՋՕՐ. ՏԸ ԿՕԼԻ ՀԵՏ

•

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻՆ

Պ. Մենահէս Ֆրանս Դչ. օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ զօր. ար Կոլի հետ, Շան դ'Էլիզէի մէկ հիւրանոցին մէջ ուր կ'իջնէ զօրավարը, Փարիզ հանդիպած առեն : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ չատոնց նախատեսուած էր այս տեսակցութիւնը, որ տեղի կ'ունենայ արմատական կուսակցութեան համագումարի նախօրեակին :

Վարչապետին եւ զօրավարին բարեկամները հաւիւ քանի մը տեղեկութիւններ կրցած են տալ : Տեսակցութեան դիմաւոր նպատակն եղած է զօրացնել դաշինքին դիրքը, յառաջիկայ բանակցութեանց առթիւ : Զօրավարը անցեալ տարի յայտնած էր իր տեսակէտները Արեւմուտքի եւ Արեւելքի յարաբերութեանց մասին : Իր կարծիքով Ֆրանսա պէտք է նախաձեռնութիւնն ստանձնէ չօշափելու Ա. Միութեան տրամադրութիւնները, դիւանագիտական ճամբով, աստուգելու համար թէ կարելի՞ է խաղաղ համակեցութիւն մը հաստատել երկու ճակատներուն մէջ, մանաւանդ հիմա որ երկու կողմերն ալ ջրածին ռումբ ունին :

Այդ . ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, զօրավարին խօսնակը, Փալեւսքի եւս չօշափեց այս խնդիրը : Զօրավարը ցրուած է իր երբեմնի կազմակերպութիւնը, բայց իր նախկին հետեւորդները զուրգուրանքով կապուած են իրեն հետ :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ վարչապետը եւ զօրավարը անկեղծօրէն պարզած են իրենց տեսակէտները միջազգային հարցերու մասին, բայց առանց մանրամասնապէս ծանրանալու Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութեանց վրայ : Այս խնդիրը շատ փափուկ հանգամանք ունի : Ամէն պարագայի մէջ, Պ. Մենահէս Ֆրանս չուզեր որեւէ ձեռնարկ փորձել, մինչեւ որ տեսակցի նախագահ Այզընհաուըրի հետ, Ուաշինկթընի մէջ : Ինք համաձայն է զուգընթաց բանակցութիւններ կատարելու այս մասին, Լոնտոնի համաձայնութեան հետ, մանաւանդ չօշափելով Գերմանիոյ վերազինման խնդիրը :

Մենահէս Ֆրանսի պաշտօնավարութենէն ի վեր, առաջին տեսակցութիւնն է այս, զօր. ար Կոլի հետ : Պ. Մենահէս Ֆրանս պահած է ար Կոլի ոճիմանայ կառավարութեան հետ, եւ առիթով մը վշտացած էր, երբ զօրավարը Պ. Փլեւէնի կոմիտը բռնեց : Հակառակ այս միջադէպին, Պ. Մենահէս Ֆրանս անցեալ յունիսին կը գտնէր զօրավարը, իբրեւ մարդ մը որ «հայրենասիրութեան եւ անձնուիրութեան բարձր զասեր տուած էր իրեն » :

Նախկին կոլեաններ միացան Մենահէս Ֆրանսի պահլիճին, բայց զօրավարը ինք չուզեց մանակցիլ, դիտել տալով թէ ոեւէ մէկը, ինչքան ալ կարող ըլլայ, չի կրնար արդիւնաւորապէս գործել Ֆրանսայի ներկայ կարգուսարքին մէջ :

Իրապեկներ կը հաստատեն թէ վարչապետը եւ զօրավարը յարեւնման են չատ մը տեսակէտներով : Երկուքն ալ միշտ կը պահանջեն որ Ֆրանսան հաւատարիմ անգամ նկատուի արեւմտեան դինակցութեան մէջ եւ պահէ իր անկախութիւնը :

.....

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ 887·000 *ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ – ԲՈՒՆ վիճակը լրջօրէն կը դրազեցնէ Ազգ. ժողովը : Վերջին տեսակցութեան մը հաշիւով, 834·000 տարագիրներ պարէն կը առնեան մասնաւոր կազմակերպութեան մը միջոցաւ : Դրամով կը ճարուի հանդանակութեամբ, որուն վարիչ ատ. հարութիւնը Մ. Նահանդներէն : Զորս տարուան ընթացքին միայն 70·000 հոգի պահած են տարագիրներու թիւէն :*

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ԻՆՉ ԼԱՒ ԿԸԼԱԼԱՐ ...

Հայու սիրտով, գրագէտի աչքով եւ Դաշնակցական ոգիով Նարդունի զգաց, տեսաւ ու դատեց բոլոր այն վայրերը ուր իր «Մեծ ժողովուրդը » Հայկազանց, գացած տեղատուրուած է, նողոպրելով Մեծ Սպանդէն :

Անշուշտ առիթ պիտի ունենայ լայն հասարակութեան առջեւ պատմելու իր տեսածն ու զգացածը, ինչպէս եւ յայտնելու եզրակացութիւնը, մեր գաղթաշխարհի ամէնէն բախտաւոր հատուածին՝ Միջին Արեւելքի մասին :

Այն կամուրջը որ կը նետուի այս կարգի այցելութիւններով կամ պտոյտներով, գաղութէ գաղութ, ուժեղ ազդակ մըն է *չկորսուելու* մեր պայքարին :

Մամուլը կ'աշխատի ամուր պահել կապը մէկէն միւսը : Բայց, մասնակի պիտի ըլլար իր կատարած դերը, եթէ պարբերաբար որակեալ այցելուներ աչօք – բաց օք եւ բանիւ բերանոյ, օդակ մը չտեղացնէին շղթային, որ նետուած է հին աշխարհէն նորը, եւ փոխադարձաբար :

Մէկը կը վերադառնայ գրելու համար «Ահա Ամերիկան» : Ուրիշ մը կը խօսի լայն աշխարհ բերելով ցիրուցան բեկորները :

Եւ ահա Նարդունին կը տեսնէ մօտ 400 հազար հայութիւն, ամբողջ ժողովուրդ մը որ չուզեց մեռնիլ : Կը տեսնէ աւելի քան 50·000 մանուկներ ու պատանիներ որոնք մեծ մասով խարխուլ դպրոցներէ դուրս կ'ելլեն օձուն ճակատներով եւ հերթաւոր հայուածքներով : Կը տեսնէ կործանած վանքեր ու եկեղեցիներ որոնք իրենց կը պատմեն նորանոր գաղտնիքներ : Կը տեսնէ : Իր Հայու սիրտը կը բարախէ ուժգին : Իր տեսանողի աչքերը կը լեցուին պատկերներով : Հոգին կը ծծէ աւիշ մը թարմ ու կենսատու : Եւ կ'ըսէ.

— Պիտի ներարկեմ զայն բոլոր անհատներուն, որոնք դեռ կը տարակուսին մեր ժողովուրդին կենսունակութեան մասին եւ չեն հաւատար գալոց սերունդին հայկականութեան, չեն հաւատար թէ ամէն մէկ այցելու առաքեալ մըն է ինքինին որ իր ներշնչեալ խօսքով կր զովացնէ ա – ցապատէն բոպիկ ու ծարաւի հեռացած այս բազմութեանց սիրտը :

Ի՜նչ լաւ կ'ըլլար որ ուրիշներ ալ կարենային ըսել.— «Նկայ, տեսայ եւ հաւատացի» :

ՍՕՍԻ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

•

130·000 ՀՈԳԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒՄԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ Ազգ. ժողովը – թեան վերաբերեալ չորս, Պ. Պլանք, առջի օր տեսակութիւններ հաղորդեց ապագայ բանակի կազմակերպութեան մասին : Գերմանիա Ատլանտեանի դաշինքին պիտի մտնէր հաւասարութեան հիման վրայ, վայելելով փոխադարձ յարգանք : Կարգ մը տիրուր յիշողութիւններ փարատելու համար, ապագայ զերման բանակը «Վերմախտ» պիտի չկոչուի ; այլ պարզապէս «պինեալ ուժեր» : Բանակը պիտի բաղկանայ 500·000 պինուորներէ, կամաւորներու արձանագրութեամբ : Արդէն իսկ արձանագրուած են 150·000 հոգի : Գերմանական մեծ ապագիտցա պիտի չկազմուի, քանի որ մեծ մասով եւրոպական ճակատի հրամանատարութեան կամ Ատլանտեան կազմակերպութեան կ'երթան իրաւասութիւնները : Բարձրաստիճան սպաները, սկսելով զնդապետի աստիճանէն, պիտի ընտրուին անկախ յանձնաժողովի մը միջոցաւ : Թեթեւ զէնքերը կրնան չհնչել Գերմանիոյ մէջ, իսկ ծանրերու արտադրութիւնը արգիլուած է :

× Ամէն օր 750 երիտասարդներ կը ներկայանան, կամաւոր արձանագրուելու համար :

× Ամերիկան Թերթերը կը գրեն թէ Արեւմտեան Գերմաններուն այժմ աւելի շատ կը հետաքրքրուին երկրին վերամիացումով : Այս առթիւ պատասխանատու Թիւններ ստացած են մեծ քաղաքներու մէջ, մասնակցութեամբ արեւմտեան կիներու, Ռուսաստանէն վերադարձած զերիներու, համալսարանական ուսանողներու եւն. : Տարբեր կարծիքներ կը տիրեն միացման եղանակներու մասին :

Միւս կողմէ, ամէնէն փափուկ խնդիրը կը համարուի Սարի վէճը, որու մասին նախնական բանակցութիւններ կը կատարուին արդէն : Այս հարցին լուծումը սերտ կապ ունի Լոնտոնի համաձայնութեան վաւերացման հետ. վասն զի Պ. Մենահէս Ֆրանս քանիցս յիշեցուց թէ բոլոր համաձայնութիւնները մէկ ամբողջութիւն պէտք է կազմեն եւ թէ չի կրնար անջատել Սարի խնդիրը :

Առջի օր Սարի վարչապետ, Հոֆման, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մենահէս Ֆրանսի հետ :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ

« Յուսարեր »էն կը տեղեկանանք թէ Սուրիոյ երեսփ. ժողովին համար Հալէպէն ընտրուած է Պ. Տիգրան Զրաճեան : Ընկերը Հրաչ Փափազեան հայկական եւ քրիստոնէական շրջանակներու առաւել լայնոյն քաղէն ստացած էր, բայց համեմատական ընտրութեանց առեն մահմետականները լրնոյ քաղէներուն մեծ մասը առած են միւս թեկնածուին :

Այս անգամ միայն մէկ աթոռ տրամադրուած էր Հայերուն :

ԽՈՒՉԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Քանի մը օր առաջ անծանօթներ ռումբ նետած էին Փարիզի բանուկ փողոցներէն Արլանի համայնավարական ակումբին մէջ, ծանրապէս վիրաւորելով չորս հոգի : Ոստիկանութիւնը քննութիւններ կը կատարէ այդ օրէն ի վեր : Առջի օր խուզարկութիւններ կատարուեցան 24 կասկածելիներու տուներուն մէջ, բայց ոչ ռումբ գտնուեցաւ, ոչ ալ ձերբակալութիւններ կատարուեցան :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ 40 համայնավարներ ժողովի մէջ էին, երբ ռումբը պայթեցաւ :

Ազատագրութեան Տեսչութիւնն ալ խուզարկութիւններ կատարեց Հնդկաչինի տարագիրներու եւ Փրանքուչինական ընկերութեանց կեդրոններուն մէջ : Երկուքն ալ բարեկամ կը համարուին Համայնավարութեան : Կ'ըսուի թէ Հնդկաչինի մէջ բանտարկուած Ֆրանսացիներու ցանկը կը փնտռեն :

× Համայնավար կուսակցութեան Կոմիտէն կոչ մը ուղղեց այս ամիս, բոլորթերով կատարուած յարձակումներուն դէմ, զոր կը վերագրէ լրտեսական դործին տակ թափ ամբաստանուած ոստիկաններուն, Տիտի, Տրյատիւի եւն. :

.....

ՄՈՍԿՈՒԱ վերազարձաւ այն պատուիրակութիւնը որ Զինաստան զացած էր, նախագահութեամբ Կեդր. Կոմիտէի ընդհ. քարտուղար Խրուշչեւի : Այս վերջինը հրաժեշտի ճառ մը խօսեցաւ, փառաբանելով երկու երկիրներուն գործակցութիւնը :

ՆԱՒԱԿԻՆ ԲԱՀԱՆԱՑ ՄԸ, որ Վաթիկանի կողմէ կարգելոյծ հռչակուած էր 1953ին, իրրեւ կարմիր ուղևկից, Սթալինի խաղաղութեան մրցանակը պիտի ստանայ ; 30 միլիոն լիր կամ 48·000 տոլար : Փիլմազարկը, Անդրէա Կաճերօ, որ 38 տարեկան է, ձենովա զացած էր երկու տարի առաջ, գործելու համար խաղաղութեան կուսակիցներուն հետ : Նոր «յաջոխոսը» կը չարանուակէ «Տէյլ» կոչեւ թերթը :

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՆՔՈՒԵՑԱՒ 1914Ի ԶԱՐԱԲԱՍՏԻԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՄԲ.— Թուրք պատմագիր Ֆեբիհտաւն Ֆազըլ Թիւպէնտեի «Վագըք»ի Հոկտ. 3ի թիւին մէջ կը պատմէ թէ ինչպէս կընքուեցաւ 1914 Օգոստոս 2ի թուրք-գերմանական զինակցութիւնը (որ յանգեցաւ Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին բնաջնջման).—

Օսմանեան կայսրութիւնը, որ իտալիան (Տրիպոլիսի) եւ Պալքանեան պատերազմներէն վիրաւոր դուրս եկած էր ու բաւական հողեր կորնչուցած, դիմել մեկուսացած էր այն միջոցին երբ Համիտաշահին Ա. պատերազմը պատրաստող անառեսական ու քաղաքական մրցակցութիւններ, սիրակալութեան ձգտումներ, մրնոլորտը էլեկտրականացուցած էին եւ կը ձգտէր ազատիլ այս մեկուսացումէն եւ տեղ գրաւել Եւրոպայի հաւատարակշռութեան նպատակող ազգակներուն մէջ։

Ուզած էր Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ նոյնիսկ Ռուսիոյ հետ հասկացողութեան գալ եւ վշտա կամ վճռելի հարցերը կարգաւորել, բայց չէր յաջողած ու չէր կրցած մտնել անգլեւֆրանքեւռուս Երբեակ Համաձայնութեան մէջ։ Իսկ Երբեակ զինակցութիւնը կը կազմէին Գերմանիա, Իտալիա եւ Աւստրիա-Հունգարիա։

*Գերմանիա ժամանակն ու դեռինը չատ նպաստաւոր կը դանէր Օսմանեան կայսրութիւնը սիրաշահելու համար։ Իր զինուորական մարդիչներով, պատուիրակներով արդէն իսկ թափանցած էր երկրէն ներս։ Առաջին չիմուները

ԳՏԱԾ

— Ես ... — ասաց նա, ձեռքս դուրս քաշելով ինձանից: — Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ասեք, թե ինչո՞ւ եք դուք ինձ ատում:

Ես զարմացած նայեցի նրա վրա: Ինչպե՞ս կարելի է ատել այդ աղջկան, որ այդքան գեղեցիկ է, այդքան քնքուշ, այդքան ազնիվ: Ես ինձ կորցրած զգացի: Ես չգիտեի, թե ինչ պատասխանեմ նրան: Ես ուզում էի ասել, որ ես նրան չեմ ատում, որ ես նրան սիրում եմ, որ ես նրան ամենից շատ եմ սիրում, որ ես նրան ամենից շատ եմ սիրում, որ ես նրան ամենից շատ եմ սիրում

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԱՑՆՈՒՄ – Թիինը վերահաստատուեցաւ։ Հաւանական է որ առարապրուի վաղը, չաբաթ։ Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարին օդանաւով։ Նախապէս Անգլիա կը պահանջէր որ Սուէզի ջրանցքին պինուորական հատուածը անգլիացի մասնագէտները բերնակին, սպայակոյտի պաշտօնատան մէջ։ Եգիպտոսի վարչապետը դիտել տուած էր թէ այդ պարագան պիտի յիշեցնէ զրաւման չքջանը։ Վերջին պահուն Անգլիա հաւանեցաւ որ մասնագէտները այլուր բնակին։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծովային նախարարը ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Մ. Միութիւնը հիւլէական ռումբի փոխադրութեան համար առաւոնակներ ունի որոնք աւելի արագընթաց են քան ձայնը։

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ ամբաստանեալ – ներէն Ալֆրէտ Տըլտուբ, որ Սանթէլի բանտը կը գտնուի, առջի օր հարցաքն – նուեցաւ դինուորական դատաւորին կող – մէ։ Կ'ուզէին ճշդել թէ նախկին գատա – պարտեալը ինչպէս կրցած է ֆրանսական անցագիր մը ճարել, Մ. Նահանգները եր – թալու համար։ Ամբաստանեալը մերժեց պատասխանել առանց իր փաստաբանին ներկայութեան։ Տակաւին չէ ճշդուած թէ Տըլտուբ (Շարլ), որ 18 տարի բանտարկութեան դատապարտուած եւ բանտէն փախած էր, ինչպէս կրցած է մխանալ Տիսի հակաբռլշեւիկեան ցանցին։

ՋԱՐԼԻ ՋԻՓԼԻՆ (Շարլօ) Փարիզ պա – րսի, խանդավառ ընդունելութեան մը արժանացաւ։ Այս առթիւ բաւ թէ հինգ միլիոն ֆրանք պիտի տրամադրէ արբայ Փիէռի, բնակարան ճարելու համար Փա – րիզի անտնկ թղուառներուն։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը, Պ. էտ. Ֆաո, յայտարարեց թէ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, թեթեւցնելու համար մանր ա – ռեւտրականներու տուրքերը։ Մօտերս պիտի դեղչուին ղրամատուներու սակե – րը։ Առ այժմ որոշում արուած չէ եւեկ – տրական ուժի դիներուն կրճատման մա – սին։

ԱՀԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆԸ կը չարունակուին Մարոքի եւ Թունուզի մէջ։ Քայքայման – քայէն կը հետապրեն թէ երկու մեծ հրի – դումներ տեղի ունեցան, կառախումբ մը դիծէն հանուեցաւ, Ռապաթի մէջ սրճա – րան մը կրակի տրուեցաւ եւն.։ Թունուզի մէջ ալ ֆէլլահները ապստամբութիւններ կը կատարեն։ Կառավարութիւնը ծրագիր մը կը պատրաստէ, անզործութեան զար – ման տանելու համար։

ԼՈՆՏՈՆԻ հանրակառքերու աշխատա – ւորներէն հինգ հազար հոգի. գործադուլ յայտարարեցին, անչարժութեան դատա – պարտելով 7600 հանրակառքերէն 1157ը։ Կէս միլիոն քաղաքացիներ ծանր կացու – թեան մը մատնուեցաւ։ Կը վախցուի որ չարժումը աւելի տարածուի։ Նաւահան – դիստի բանուորներուն գործադուլը կը չարունակուի տակաւին։ Քաղաքին պա – րենաւորումը հետզհետէ կը դժուարա – նայ։ Փրկութեան կոմիտէ մը կազմուե – ցաւ չորս նախարարներէ, կացութեան դարման տանելու համար։ Մերթոյի եւ կառախումբերու աշխատաւորներն ալ կը սպառնան միանալ գործադուլին։ Շար – ժումը մարտած է նաեւ դատական քա – դաքները։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ վե – րահաստատման յանձնախումբը լրացուց իր աշխատանքը։ Մշակուած կանոնագրին համաձայն, դինուորական գրաւումը վերջ կը գտնէ եւ արեւմտեան Գերմանիան կը գառնայ գերիշխան պետութիւն ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան մէջ։

Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարը, Պ. Մոլոթով, որ քննական պատյտ մը կը կատարէր արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, Մոսկուա վերադարձաւ։ Ոգեւորթի գացած էին մարչտպետը եւ ուրիշ հրեւելիներ, ուստի խոստացան Արեւելեան Գերմանիոյ 18 միլիոն քաղաքացիները աւելի սերտ կապերով կապել Ի. Միութեան հետ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այսր Տիկին Աարինէ Պարոնվարդեան եւ պարագանները կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ պապային՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կի – րակի, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Միջին Արեւելքէն վերադարձին առթիւ։

Ուրբաթ 22 Հոկտ. ժամը 20ին

Սիրով կը հրաւիրուին գրագէտին բա – րեկամները.։

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանք։

արձանագրուիլ մինչեւ երեքշաբթի, 19 Հոկտեմբեր.—

Պ. Գաբիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris (10), TAI. 92-84

Պ. Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46

եւ Ճառաջի մօտ, 32, Rue de Trévise, PRO. 86-60

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻՆ

Շաբաթ, 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն միւ – չեւ լոյս, Մէզօն Տոռէի շէնք սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԿՈՒՐ։

Գեղարուեստական բաժին, սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Տիկին Ա. Թադէոս – եան եւ Օր. Ուզունեանին, պար, հաճելի անակնկալներ։

Մուտք 250 ֆրանք։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

24 Հոկտ. կիրակի ժամը 16էն 24

Օթէլ Մօտէրնի սրահներուն մէջ

Փլաս տը լա Ռէպուպլիք

Գեղարուեստական բաժին, եւրոպական պարեր։

ԽՆԴՈՑՔ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի վար – չութեան։ Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, Համօ Օհանջանեան ակումբը։

կը խօսի ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Գեղարուեստական բաժին։ Իրենց մաս – նակցութիւնը կը բերեն Յակոբ Փայէր – եան իր «տիսք»երով (Լիոնէն)։ Երիտա – սարդ Սերոբ Մարգարեան կովկասեան պարով, (Սէն Շամոնէն)։

Զանազան անակնկալներ։ Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

Հասոյթը պիտի յատկացուի Ֆ. Կ. Խա – չի նոր գնած օդափոխութեան կայանի նորոգութեան։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ իր դպրոցին, Ֆ. Կ. Խաչը կազմակերպած է պարահանդէս – երե – կոյթ մը, այս կիրակի ժամը 20էն մինչեւ կէս գիշեր, Սալ Արմընվիլի մէջ։

Նոյն առթիւ, Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի անցեալ տարեշրջանի շրջանաւարտները պիտի ստանան իրենց վկայականները։

Ընթերցանութեամբ, հաճելի անակն – կալներ՝ դիպէ՝ այլազան խմիչքներով եւ ուտելիքներով։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՑԱՍՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 7ին Ս. Ռրնէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Ալբէօյ։

Ս. ԽԱՉԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

Եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել լաւագոյն պայմաններով ձեր իմ – ցուչարժը, հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ, ՍԱՐԵԱՆԻ

3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)

Tél. WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h.)

Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 13ԻՆ

★

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ԽԱՉԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒՀԻ – Թեան տարեկան պարահանդէսը Օթէլ Մոտէռնի մէջ՝

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20ԻՆ 1955

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՇԱՄ.— Հաճընի Հայր. Միութիւնը «Աբծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տա – րեդարձը կը տօնէ մեծ շուքով, կիրակի 17 Հոկտեմբերին, առաւօտեան 8էն մար – քէնի եկեղեցիին մէջ։ Այս առթիւ վիէ – նէն Յովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան – դստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիշատակին։

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս – լեան, որ հրաւիրուած է Կրընոպլէն։

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ դպրոցի սաներուն կողմէ։ Ազանդական մատաղի օրհնութիւն եւ հոգեհաց։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակն – րուն յիշատակը յարդողները։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հաճընի հերոսամարտի անկման 34րդ տարեդարձին առթիւ ուխ հազար նահա – տակներու ի յիշատակ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 ռիւ Ժան Կուժօն), հո – գեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ։ Կը հրաւիրենք յար – գել հերոսներու յիշատակը։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համազգային ընկ. մայ – րենի լեզուի, պատմութեան, գրականու – թեան եւ աշխատաւորութեան դասըն – թացքները կը վերսկսին Հոկտ. 20ին, չո – րեքշաբթի իրիկուն, Ֆրանսական համա – լսարանի ամփիթատրոնին մէջ (40, Ալէ Լէոն Կամպէթա)։ Արձանագրուիլ նախօ – րօք կամ Հոկտ. 20ին իրիկուն։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ Միութեան ժողովը, այս չաբաթ, ժամը 9ին, սովո – րական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան Ակումբը։ Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմի – տէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հը – րաւիրէ բոլոր ընկերները, այս երկու – չաբթի ժամը 8·30ին, Ցոյներու սրահը, 5, ռիւ Պօլբֆուա։ Ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրա – կարգ։

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ժողովը՝ այս եր – եքշաբթի, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՏՈՐՈՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միու – թեան ընդհ. ժողովը կիրակի, 17 Հոկտ., կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը, մերթօ Փլաս տ'Իթա – լի։ Ներկայ կարեւոր օրակարգ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ Իթալիի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ օր ժամը 3·30ին, Ժանթիլիի հայկ. դպրոցին մէջ։ Ներկայ կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի տա – րեվերջեան յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէ – ժան։

ԾԱՆՕԹ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ Պ. Թ. Գատ – նիկ կը խնդրէ ծանուցանել թէ ապա – պահպանման մասին դասախօսութիւններ պիտի տայ Պոտոյի մէջ, այսօր, ուրբաթ ժամը 9ին, եւ կիրակի, ժամը 4ին։

Հ. Կ. ԽԱՉԻ Օգն. Մարմնի կեդր. վար – չութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր Ֆէսանվիլիէի օդափոխու – թեան կայանին։ Պ. Օննիկ Դարբինեանէ 500 ֆրանք, Տէր եւ Տիկ. Ադամ Պապիկ – եանէ հազար ֆր., Տիկին Թ. Թ.է 8000 ֆրանք։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵՑԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ, ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի Քաղաքապետ Dr. BERNARD LAFAY-ի

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

SALLE VOLTAIRE

Շարաթօթ էֆօլէն տանել 103 թիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն։

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները։

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
16
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
SAMEDI
16 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7498 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2909

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

●

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ դէպքեր, թուականներ եւ անուններ կան որոնք համազգային արժէք ունին :

Երբ կ'ըսենք Վասպուրականի, Տարօնի եւ Շապին Գարահիսարի հերոսամարտ, կամ Ուրֆա, Մուսա Լեռ, Հաճըն, Այնթապ, Մարաշ, Զէյթուն, Ֆընտըճաք եւն. մեր առջեւ կը պարզուի հետեւեալ պատկերը ,—

Զարդարար ամբոխը յարձակած էր այս եւ այն քաղաքին, գաւառին, լերան կամ դիւղին վրայ : Համբերութեան բաժակը յորդած էր : Ժողովուրդը իր ուժերը ամփոփելով ճակատ կազմեց եւ դիմադրեց :

Այս առթիւ, կառավարութեան «բազում գործս արութեան» : Բայց, ի վերջոյ տեղատուին դերազանց ուժերու կամ արուեստին գաւերու առջեւ : Ինքնապաշտպանութեան բոյնը խորտակուեցաւ արեան ճապաղիքներու մէջ, կանոնաւոր զօրքի եւ հրաձիգներու կրակին տակ :

Դիմադրական ճակատը վերածուեցաւ ահաւոր ողջակէզի մը, որուն յիշատակը մինչեւ այսօր ալ կը ըզգաէ մեր սիրտը :

Այսպէ՞ս թաղուեցաւ, նաեւ, Կիլիկեան արծուերոյնը, Հաճըն, որուն տարեդարձը կը տօնուի վաղը, կիրակի, Փարիզի եւ Շասլ մէջ (Լիոնի շրջան) :

Փարիզի Հաճընցիները ամէն տարի ո – դեկոչումը կը կատարեն հոգեհանդիստով եւ աւանդական հոգեճաշով :

Շասլ մէջ, ուր ունէին բազմաթիւ են, տարբած են յիշատակի հանդէս մը, բա – նախօսութեամբ, երգերով եւ արուեստա – նութիւններով :

Անշուշտ երկու պարագաներուն մէջ ալ կազմակերպիչները պիտի ջանան բա – ցատրել ուխ ամառան հերոսամարտին արժէքը , թէ բարոյական եւ թէ ռազմական տեսակէտով :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ութ հազար հոգի նահատակուեցան Հաճընի մէջ :

Մարդկօրէն կարելին փորձուեցաւ , եւ օրհասական կռիւներ մղուեցան մինչեւ այդ եղերական վախճանը, միշտ սպասելով արուեստին օգնութեան որ երբեք չհասաւ :

Ոչ միայն դիմադրել ուժը պակսեցաւ, այլ եւ սակը կը սպառնար քաղաքին :

Այդ օրերուն գրուած նամակ մը, Հաճընի գաւառաբարբառով, կը նկարագրէր համառօտած թշուառութիւնը :

— « Անօթութենէ մեռնողներուն թիւը սկսաւ շատնալ : Երանի կուտայիք փամփուշտով մեռած երկու հարիւր հոգիին – րուն··· Եթէ շուտով օգնութեան չհասնիք, մենք ոչ զինդակով, ոչ ալ դանակով, այլ անօթի պիտի մեռնինք » :

Այս նամակը գրուած էր 1920 Օգոստոս – սին : Սեպտեմբերէն հոկտեմբեր, զնդակն ու դանակը, հաթաղանն ու թնդանօթը լրացուցին պակասը :

Արծուերոյնը կ'իյնար հոկտ. 15ին, դուռ օգնութեան սպասելով լման ութ ա – միս ...

Յիշատակի հանդէս մըն ալ Մարսէյլի մէջ կը կատարուի, դարձեալ վաղը, կիր., Արարատի հակատամարտին 36 տարեդարձին առթիւ, (1918 Սեպտ. 19), մասնակցութեամբ ականաւոր Ֆրանսացիներու :

Այստեղ ալ հայկական բազուկն էր որ վճռական յաղթանակ մը կ'պատահովէր , արժանանալով դաշնակից հրամանատարին՝ Ալենպիի ջերմ գնահատութեան :

Ճակատ մը փրկուեցաւ ի հաշիւ հատ – քական դատին, եւ երբ «թաղաւորաց ժողովը» հաշուեյարդարի կը նստէր, ամէն նէն առաջ հայկական իրաւունքներն էին որ վճռաբի հանուեցան, իբրեւ մանրուք դրամ ...

Ամէն մէկը նոր հողեր գրաւեց կամ ամուր նստաւ իր հողերուն վրայ :

Մեր բաժինն եղաւ··· զէզ մը մատ – դաթ :

Ոչինչ : Դեռ կը զիմանանք : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԳԼԻ... ՄԷՋ

●

ԴԱՇԼԻՔԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԻՍՏ ԳՈՒՄԱՐԵՑ
ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

Ընկերային ծանր տագնապի մը մատ – նուած է Անգլիա, իբրեւ հետեւանք նոր գործադուլներու : Լոնտոնի նաւահանգիստի բանուորներուն գործադուլը կը շա – րունակուի 12 օրէ ի վեր : Առջի օր հան – րահաւքերու աշխատաւորները ալ միա – ցան չարժումին, անասնելի կացութիւն մը ստեղծելով : Զըրչիլ ստիպուեցաւ բա – ցառիկ նիստի հրաւիրել դահլիճը : Եթէ երկար տեւէ այս խլրտումը, պիտի վը – տանդէ երկրին պարենաւորումը եւ տըն – տեսութիւնը : Աշխատանքի նախարարը ժողովի հրաւիրեց նաւահանգստի գոր – ծատէրերը եւ Արհեստակցական Միու – թեանց ներկայացուցիչները, ելք մը գտ – նելու համար : Այս հրաւէրէն երկու ժամ առաջ, զլխաւոր Արհեստակցական Միու – թիւնը կը յայտարարէր թէ գործադուլը պիտի տարածէ երկրին բոլոր նաւահան – գիստներուն մէջ, յաջորդիկ քանի մը օրերու ընթացքին :

Գալով հանրակառքի աշխատաւորներու գործադուլին, չարժումը արդէօրէն ծա – ւալեցաւ : Երկրորդ օրը կրկնապատկուած էր բանթողներուն թիւը, անշարժութեան դատապարտուով Լոնտոնի 7600 հանրա – կառքերուն մէկ երրորդը :

Երէկ 12·340ի հասած էր բանթողներուն թիւը, ուրիչ խօսքով անշարժութեան դա – տապարտուած էին 2535 հանրակառքեր որոնք կը բանին քաղաքին 165 դիծերուն վրայ (ամբողջութիւնը 570 դիծ է) : Այս պատճառով չափազանց խճողուած է տորերկրեայ երկաթուղին (մետրօ) : Փողոցներուն մէջ պոչեր կազմուած են , կառք ճարելու համար : Շատեր ալ ստիպ – ուած են քալել, գործի երթալու կամ տուն վերադառնալու համար :

Թէ նաւահանգիստի եւ թէ հանրակառքի բանուորները յաւելում կը պահանջեն յաւելուածական աշխատանքի համար որ պարտաւորիչ է : Հանրակառքի աշխատա – ւորները նուազագոյն տասը շիլին տասը փէնին կը պահանջեն չորեքշաբթի 40 ժամ աշխատանքի համար :

Կառավարութիւնը նախապէս որոշած էր օրէնք միջամտութիւն չկատարել , բայց վերջին պահուն սկսաւ խորհրդակ – ցել նաւահանգստի սենտիքաներու ներ – կայացուցիչներուն հետ, նկատելով որ կացութիւնը կը ծանրանայ : Այս առթիւ էր որ զահլիճը բացառիկ նիստ գումա – րեց : Փողովէն վերջ յայտարարուեցաւ թէ կացութիւնը տակաւին հասունցած չէ , ազդու միջամտութիւն մը կատարելու համար : Եթէ գործադուլը այն տասիճա – նին հասնի որ լրջօրէն վտանգուի պա – րէնի եւ ուրիչ կենսական նիւթերու փո – խադրութիւնը, զինուորներ պիտի կա – տարեն այդ աշխատանքը :

Բաններկու հազար բանուորներ ամէն աշխատանք դադրեցուցած են Լոնտոնի նաւահանգստին մէջ : Թոնօներով միս եւ ուրիչ ուտելիքներ կղզուած կը մնան չո – գինաւերուն մէջ եւ անշուշտ պիտի փճա – նան : Նաւահանգիստին մէջ խարխիս նե – ուած են 132 նաւեր , որոնք ոչ միայն ուտելիքներ կը պարունակեն, այլեւ հազարաւոր ինքնաշարժներ եւ ուրիչ գոր – ծուած ապրանքներ :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն , ամէնէն ծանր վտանգը այն է որ բան – թողները զժգոհ են իրենց սենտիքանէ – րէն :

× Լոնտոնի հանրակառքերը սովորա – բար եօթը միլիոն մարդ կը փոխադրեն ամէն օր, իսկ մետրօն՝ 2ուկէս միլիոն : Ֆրանսական հաշուով ,հանրակառքի բան – ուրները կը ստանան չաբաթական 7 – 8000 ֆրանք, այժմ կը պահանջեն 10·000, ինչ որ չատ բարձր կը համարուի : Իրա – զեկները դիտել կուտան թէ որեւէ յաւե – լում չեն ստացած վերջին պատերազմէն ի վեր :

▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪▪

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը նոր ծրագիր մը պատրաստած է, որուն համաձայն 18 առ հարիւրի փոխարէն 9 առ հարիւր համե – մատական տուրք պիտի գանձուի մինչեւ 220·000 ֆր. եկամուտի համար, այսինքն 19·800 փոխանակ 39·800ի : Այս կանոնէն պիտի օգտուին մանր առեւտրականներ եւ ազատ ասպարէզներու հետեւողները :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

★

ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՆԵՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՒՆԴՐԵՑ

Այս շաբթու փոքրիկ մը պայքած էր Մ. Նահանգներուն մէջ :

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը , Պ. Ուիլսըն, ճառ մը խօսելով , տմարդի ակնարկ մը կ'ուղղէր գործազրկութեան ընպաստ ստացող աշխատաւորներուն :

Մօտաւորապէս հետեւեալ իմաստն ու – նէր իր ակնարկը.

— Ես կը նախընտրեմ որսորդ շուները, անոնք որ ապրին անդին կը վազեն, ու – տելիք ճարելու համար , քան թէ անոնք որ շնքոկած կը մնան իրենց որջին մէջ ···

Նմանութիւնը այնքան կոպիտ էր որ , ոչ միայն աշխատաւորութիւնը , այլ եւ ամբողջ հանրային կարծիքը գրգռուեցաւ :

Բողոքներու տեղատարափին տակ , նա – խագահ Այզընհաուըր հարկադրուեցաւ ապաքէզ իջնել , համոզելու համար թէ Ուիլսըն ազնիւ եւ բարեկիրթ , բարեգութ մարդ է , թէ երբեմ միտք չունէր վիրա –ւորելու աշխատաւորութիւնը , եւայլն :

Անօգուտ : Մամուլը , հանրային կարծի – քը , արհեստակցական կազմակերպու – թիւնները ճակատ յարդարեցին , պահան – ջելով որ նախարարը ետ առնէ իր խօսքը , եւ կամ ճամբուն անմիջապէս :

Վերջին պահուն , Պ. Ուիլսըն հարկա – դրուեցաւ ներողութիւն խնդրել ամերի – կացի ժողովուրդէն : Հրապարակաւ յայ – տարարեց թէ «ցաւալի սխալ մը» գործած է, «անճահ դիտողութիւններ ընելով » :

Հակառակ այս խոստովանութեան, երբ իր կուսակցութեան հաւաքատեղին կը մտնէր , տեսաւ որ բանուորները խումբ մը որսորդ շուներ բերած էին, հետեւեալ նշանաստախտակով.— «Ես որջիս մէջ շրջի – րոկած շուն մըն եմ» :

Անգլիոյ մէջ ալ առողջապահական նա – խարար մը կար որ գոեհիկ բառեր կը գործածէր , պարբերաբար : Տեսակ մը բերնի վարժութիւն :

Ինչ աշխատաւորական, անգամ մը «որդ, ճճի » կոչած էր պահպանողական ներբը :

Ամէն անգամ ալ նախարարը կարգի կը հրաւիրուէր հրապարակաւ, կարկուտի տեղատարափով մը :

Քաղաքակիրթ ժողովուրդներու համար սնամէջ բառ մը չէ հանրային կարծիքը :

Երբ աս ու անի չափը կ'անցընեն գոեհ – կութեամբ , կոպտութեամբ , զրպարտու – թեամբ կամ բանսարկութեամբ, արդուն է հանրային կարծիքը, իր տեղը նստե – ցնելու համար յանցաւորը :

Գարշանիէն գանելու զգացումը բթա – ցած է մասնաւորապէս արեւելեան ժողո – վուրդներու մէջ :

Յետին թշուառականը կրնայ բերան ուրել, մուր եւ մաղձ թափել, եւ ջուրին երեսը ելլել իբրեւ պատուաւոր մարդ :

Վ.Մ.Հ.

Ն՞ՈՐ ԱՐԹՆՑԱՆ...

Փչացայի համաձայնաւոր կուսակցու – թեան Ա. քարտուղարը , Խաւան Քոմաչ, կը յայտարէր թէ « շատ մը ընկերներ անբրաւարար գտած են կեղծ ամբաստանութիւններով, Ապահովու – թեան տեսչութեան կողմէ (Զեկա) :«Պէտք է անկեղծօրէն խոստովանինք.Ապահովու – թեան նախորդ վարչութիւնը ձերբա – կալած է շատ մը ընկերներ, ի գործ դնե – լով եղեռնական մեթոտներ եւ դատա – պարտած է յերիւրածոյ եւ բանի կար – գուած ամբաստանութեանց եւ վկայու – թեանց վրայ : Մեծ սխալ մըն էր այս եւ մեզք մը մեր կուսակցութեան եւ այն ըն – կերներուն հանդէպ որոնք բանտարկուե – ցան անմեղ ըլլալով հանդերձ : Մեր կու – սակցութեան եւ կառավարութեան ուժը այն է որ այս կարգի բանտարկեալներու պարադան քննուեցաւ Փեթրոյի հարցէն վերջ եւ անմեղները ազատ արձակուեցան :

Փեթրոյ կապէր զօրավար մըն էր , նախ – կին վերատեսուչը պետական ապահովու – թեան տեսչութեան որ անհետացաւ 1953– ին· իսկ այս տարի ծանուցին թէ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուած է , ո – ճիրներ գործած ըլլալով ժողովուրդին եւ պետութեան դէմ :

Առաջին անգամ է որ պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ հարիւրաւոր քաղաքացի – ներ, կուսակցականներ եւ նախարարներ դատապարտուած են անիրաւաբար Հուն – գարիոյ մէջ, եւ այժմ կ'արձակուին : Շա – տերը խմբովին դատուած եւ դատապար – տուած էին 1951ին , մէկէն ըլլալով ներքին նախարար Եանոս Քաթարը եւ արտաքին նախարար Թայբը, որոնք մահապատժի ենթարկուեցան, ինչպէս գրուեցաւ այն ատեն :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթակիցէն կը ստանինք հետեւեալ տեղեկութիւնները, 151 հա – մայնավարներու դատապարտութեան մա – սին :—

Վճռագիրը, որուն ընթերցումը երկու ժամ տեւեց, կը յայտնէր թէ ամբաստան – եալները Թուրքիոյ մէջ «հիմնած են հա – մայնավար գաղտնի կուսակցութիւն մը » եւ լայն գործունէութիւն ցոյց տուած են Մարքս – Լենինեան վարչաձեւը արմատա – կանելու համար : Բազմաթիւ փաստերու , երկու հոգիի խոստովանութիւններուն եւ ոստիկանական տեղեկագիրներուն վրայ յենլով, վճռագիրը կը ջրէր պաշտպան – գլխանը : Նկատուածները խիստ պարզ ու յստակ ձեւով բանաձեւուած էին : Ցնայ կարգադուեցաւ իւրաքանչիւր ամբաստա – նեալի արուած պատիժին չափը :

184 ամբաստանեալներէն 52ը անպատ – կ'արձակուին , իսկ մնացեալ 131ը 5–10 եւ 2–7 տարուան ծանր բանտարկութեան պատիժի կ'ենթարկուին, իսկ մէկուն ար – գասը ժամանցումի կ'ենթարկուէր : Ամ – բաստանեալներուն մեծ մասը 1951 Դեկ տեմբեր 11էն առաջ յանցանք գործած ը – լլալով, բարեփոխութեան ենթարկուած 5844 թիւ օրէնքին տրամադրութիւններ, անոնց համար չեն կիրարկուիր : Իսկ մեծ մասը գանազան պատիժներու կ'ենթար – կուի, Զինուորական պատժական օրէն – քին 148րդ յօդուածին Բ. հատուածին տրամադրութեան համաձայն :

Այս պատճառով դեկավարներուն 5 – 10 տարուան, իսկ կուսակցութեան անդա – մագրուած անձերուն ալ 27 տարուան բանտարկութեան պատիժ տրուած է : Բի – չերը բարեփոխուած օրէնքին համաձայն պատիժ կը կրեն :

Տրուած վճիռին համաձայն, երեք հա – մայնավար կուսակցական եւ դեկավար կը դատապարտուին տասը տարուան բան – տարկութեան, մէկը ինը տարուան, հին – գը՝ ութ, եօթը՝ 7, եօթը՝ վեց, 9ը՝ 5, չորսը՝ 4, երեքը՝ 3, 48ը՝ 2 եւ 14ը մէկ տարուան բանտարկութեան : Իսկ տասը հոգի ալ մէկ տարիէն պակաս պատիժ կը կրեն :

Հինգ տարիէն աւելի պատիժ կրողները ցմահ կը զրկուին հանրային պաշտօններէ եւ զանազան կուսակալութեանց մէջ պի – տի մնան ոստիկանական հսկողութեան

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ· էջ)

"ԴԻՏՈՂՆԵՐԸ"

●

Կրնայինք ըսել դժգոհները, մտանանչելու համար մեր ժողովուրդին այն տարբերը, որոնք կուսակցական չեն :

Մեծ է թիւը այս տարբերուն, որոնք դեռ կարելի է մասերու բաժնել, առնուազն՝ երկու մասի : Մարդիկ՝ որոնք ոչ միայն կուսակցական չեն, այլեւ զէմ են մինչեւ իսկ անոնց գոյութեան, մանաւանդ գործունէութեան :

Եւ մարդիկ՝ որոնք համակրական չատ բարակ թելերով կապուած են այս կամ այն կուսակցութեան, սակայն միշտ վէրապահ եւ միշտ դժգոհ՝ անոնց ընդհանուր գործունէութենէն :

Անոնք կը սիրեն քննադատել, սխալները գոյց տալ, երբեմն ,նոյնիսկ, խմաւորութիւն ալ ծախելով :

Կը դիտեն ու կը պատեն միայն, միշտ ի վնաս գործին ու գործողներուն, սակայն միշտ ալ կը մնան հեռու. ոչ մէկ քայլ անձնապէս կամ խմբովին, եւ ոչ մէկ նախաձեռնութիւն՝ առանձինն կամ եղած կազմակերպութիւններու հետ :

Հայ կեանքը երկար տասնամեակներէ ի վեր, յատակ կը մղուի կուսակցութիւններու գոյութեամբ ու գործունէութեամբ : Գործունէութեամբ իրենց համակիրներուն :

Այնուհետեւ, նաեւ պայքարով :

Զինք դրաւիր հանրային այն խաւերով, որոնք աւելորդ, նոյնիսկ վնասակար կը նկատեն կուսակցութեանց գոյութիւնը :

Այդ խաւերը, առնուազն, միամիտներ են, «մի հօտ մի հովիւ»ի ցնորքէն տարուած . կրնանք ըսել ժամանակավրէպ են եւ հանրային գործունէութեան տեսակէտէն՝ անկենդան, անօգուտ, ինչու չէ, մեռած տարրեր :

Կը մնան միւսները. անոնք՝ որ տարակուսիլն չունին կուսակցութիւններու գոյութեան մասին, սակայն «քննադատ» ծնած են. կը սիրեն դիտել ու գտնել մեայն, առանց պատասխանատուութիւն ըստանձնելու : Լաւագոյն զղացումներով տոգորուած են անշուշտ, սակայն աւելի հաճելի կը նկատեն հեռուն կենալ, պատուհանի առջեւ, մայթերուն վրայ, ուրիշներուն գործունէութիւնը դիտելու համար միայն :

Կ'ուզեն որ մտանուոր կարեւորութիւն մը տրուի իրենց. բացառիկ պատիւներ ընծայուին. ազգային, եկեղեցական, կրթական, մշակութային ձեռնարկներու առեն իրենց կարծիքը առնուի, իրենք վրան նոյնիսկ, ոչ – կուսակցականի, «անկախ» գործունէութեան մը առանձնաչնորհները վայելելով :

Ունին, յաճախ, յատկանիշեան լայն քաժին մը, որպէս թէ խմաւորութիւնը, անկողմնակալութիւնը եւ հեռատեսութիւնը, այսինքն ազգային ամէն կարգի չնորհները իրենց մօտ ապաստանած ըլլային :

Երկար ժամանակէ ի վեր, Հայկական Դատ կը վարուի. անհուն զոհողութիւն – ներ կ'ըլլան՝ նիւթապէս ու բարոյապէս. դիմումներ կ'ըլլան , նոր կապեր կը հաստատուին, սակայն մարդիկ զժգոհ են : Ոչ կուսակցականներու զանգուածը — քիչերու բացառութեամբ — կը սիրէ քննադատել, քաղաքական տեսութիւններ պարզել, վճիռներ արձակել :

Սակայն, միշտ հեռու գործէն ու աշխատանքէն :

Կրթական գործ կը կազմակերպուի. մարդիկ զարձեալ զժգոհ են տարուած աշխատանքներէն. զպրոցէն, դասերէն , դասագրքերէն, յանձնախումբերէն. ամէն բանէ :

Սակայն, կը մնան հեռու, միշտ խորհրդատու ծրագիրներ պարզելով :

Մշակութային ձեռնարկներ կ'ըլլան.— հաւաքոյթ, հանդէս, դասախօսութիւն , ներկայացում ու համբերք : Դժգոհ են դարձեալ. ոչ հաւաքոյթներուն կուգան , ոչ կազմակերպութիւններուն կը մասնակցին, ոչ ալ զոհաբերութեան :

Եկեղեցիներ կը կառուցուին, Ակումբներ կը հիմնուին, թերթեր կը հրատարակուին. սակայն կան տարրեր, որոնք թէեւ համակիր այդ բոլորին, սակայն ծուռ կը տեսնեն գործերու ընթացքը , առանց ղբական աշխատանքի ու մասնակցութեան իրենց կողմէ :

Ոչ մէկ նախաձեռնութիւն իրենց կողմէ, ոչ մէկ փորձ՝ աւելի լաւը ընելու, կամ իրենց կարելին ընելու :

Սակայն, եկեղեցին, ղբականութիւնը , մամուլն ու մշակոյթը, երգն ու թատրոնը կուսակցական չեն. ազգային են : Կուսակցութիւնները ունին իրենց գործը , ծրագիրն ու մտածուածը նպատակները : Մնդիր է թէ, կուսակցութիւնները եթէ « միայն » իրենց գործով զբաղին, ան – կախ տարրերը պիտի լծուի՞ն գործի : Պիտի կազմակերպե՞ն հանդէս ու հատ – գոյթ, եկեղեցի ու զպրոց, թատրոն ու ներկայացում :

Պէտք չկայ սակայն, որ կուսակցութիւնները, կամ կուսակցականները քաշ – ուին ազգային ու հանրային գործունէութենէ : Անոնք որ գործելու եռանդ ունին եւ ազգային ու մշակութային գործերը վարելու ընդունակութիւն ու ջիղ, անոնք կրնան ասպարէզ իջնել եւ չինարար գործի լծուիլ :

Իրողութիւնը այն է, որ ունինք տասնաւոր թիւով զանգուած մը, որ անգործո՞ւի – ճակի մէջ է. հոգիով, տարակոյս չկայ , լաւ Հայ, սակայն չունի նախաձեռնութեան ոգի :

Ոմանք այս զանգուածի անդամներէն , նիւթական միջոցներ ունին. հարուստ են. ուրիշներ սէր ու ըմբռնում՝ ազգային արժէքներու հանդէպ, ուրիշներ ընդունակութիւն հանրային չարժումներ վարելու : Ինչո՞ւ չգան հրապարակ, անկախօրէն գործելու, եթէ դժգոհ են գործերու ընթացքէն :

Ժամանակին, կրթական չարժում բուռեղծող Միացեալ Ընկերութիւնը կուսակցական չէր. եկեղեցիները, հիւանդանոցները, զպրոցներն ու ճեմարանները հաստատողները կուսակցականներ չէին , թերթ ու գիրք հրատարակողները թատրոն ու նուագահանդէս կազմակերպողները կուսակցական չէին : Հայեր էին, զգիտակցաբար ու ազգային առողջ ղգացումով Հայեր, որոնք «ազգասէր» կոչուեցան :

Զունի՞նք այսօր այս Հայերէն. ունինք անշուշտ :

Պիտի ուզէինք որ գործի լծուէին ա – նոնք, գոնէ զուտ ազգային ու մշակութային դաշտը հերկելու համար : Հերկողներուն աջակցելու համար իրենց ուժերուն չափով :

Պէտք ունինք բոլոր ուժերուն մեր գոյութեան պայքարի այս օրերուն :

(Խմբագրական՝ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մահուան տասնամեակին առթիւ, 1944 – 1954)

●

ՅՄԲ.— Բանաստեղծ Մերուժան Պարսամեանի մահուան տասնամեակին առթիւ (16 Հոկտ. 1944), հանոյքով հրատարակութեան կուտանք ղրքացեալ Երուանդ Տէր Անդրէասեանի անտիպ մէկ գրութիւնը, գրուած 21 Նոյեմբեր 1944ին (Լիոն), «Կեանք եւ Արուեստ» ամսագրին համար: Այս գրութիւնը մեր տրամադրութեան տակ դրած է բանաստեղծին եղբայրը, Մկրտիչ Պարսամեան.—

Հայ Զարմին, Արմատին տակունքը – թեան զպտնիքներէն մին ալ ա՛յն է որ, ինչ ալ պատահի ջրջակայքը, համայնքան պարտիզը ինչ աւերումներու ալ են – թարկուի, հասարակաց կոչուած վտանգ մը ինչ քայքայումներու ալ դուռ բանայ, — գոյութեան երկճիւղ փայտին աննչան իսկ մէկ ոսպին վրայ տակաւին թռչնիկի մը, վտարանդի վերապրողի մը զեղգեղը կը լսուի, հատկլած, մինչեւ իսկ ազատուն, հապիւ լսելի զեղգեղ մը, բայց, ամէն պարագայի մէջ զարմին, սեռին ձայնատու մէկ չեշտը, ոլորակը, որ իր վէրաւմներով անցեալին չէնութեան ուրուականը, պատկերը կը յաւերժացնէ : — Երբ Մերուժան Պարսամեանին մահուան դոյժը պատահական բարեկամի մը նամակին ծոցէն հնչեց ականջիս, յանկարծ ցնցուեցաւ սիրտս, եւ նուազկոտ միտքիս ալքերէն անցաւ յապարակի մշուշի մը մէջէն այս խորհրդաւորութիւնը: Հեռուէն՝ չիշողութեան ցոլքեր նոյն մշուշին քանձր պատերու վրայէն սաղարթաճեմ սահելով, տարին քչեցին դիս անապատէ անապատ, միանգամայն մշակուած ամուներու մէջէն չրջան մը, ուր հայկապարմ ոգին կը թրթռար իրեն յատուկ պայծառ համադրութեան մը մէջ, որուն պարուներակին լուսաւորներէն մին ալ Մերուժան Պարսամեանն էր: Ինքնատիպ հայ դրող մը, չրջասփիւռ աւելի կամ նուազ հին կամ նոր հանճարներէն ոռոգուած, իր բնատուր չուքներուն կայծերով պարանոցիկ քերթող մը, հայ փառքին ու զարմին անդաստանը չէնցնող, մէկ խօսքով՝ հայ երգին ձայնն յաւերժող կռունկ մը եւս, որ, թէեւ տարիէն հետ խառնուած, ունէր իրեւ պահածոյ իր ինքնայատուկ գնացքն ու սլացքը: Հայ դրականութեան մէջ մեծութիւնը չի չափուիր հասակներու տարողութեամբ, եւ ոչ ալ ոեւէ վարպետի մը ճպռտին ուժգնութենէն, այլ ինքնատիպ գոյութենէն, հոգիի կամ միտքի աւելի կամ նուազ ճառագայթներու քանակի մը, խտութի մը ինքնեկ արտափայլումէն, որ կուգայ յանկնկալ կարմիրով մը ներկել մեր հորիզոնին մէկ եզերքը, երանգ մը, մոյնք մը կերտելով , նկարելով ցոլայիկ:

1900 – 1915 չրջանին ոլորակուած զուռնապեղ պատուհին վրայ, այսպէս, իրեն սեփական անկիւնը ունեցաւ Մերուժան Պարսամեան: Ահա միակ պատճառը , զանց ընելով ուրիշ ամէն մանրամասնութիւն, եւ այս պարագան խլելով, ուսկանելով ակարացած չիշողութեանս խառնարանէն, թէ ինչո՛ւ Մերուժան կ'ապրէր, պիտի ապրի ի հեճուկս հասարակաց տափակութեան, որ անզօր ու անճիզն հետ – գնեակ կը տարածուի մեր մշակոյթին չուրջ, սպառնալով անոր դարաւոր դիմադարձութեան: Բայց այդ տափակութեան որ եւ է մէկ զուգէին տակ Քրիստոսեան մը կը չարժի, հոգերու անպէտ խուրձ մը կը չարժի, հոգերու անպէտ խուրձ – ուն տակ արմատէն զողարիկ հեղինակ մը սակաւիկ ինչ պարարտ արգանդ մը գտնելով՝ կը տամկանայ հոն, իր ձեւովն ու ամրութեամբ ճամմնաձիգ կամ ուռուցիկ: Ու օր մը, յանկարծուստ, նոյն տափակութեան մէկ առլեփին վրայ անուշիկ դէմք մը, բոյր մը, ինչ անունով ալ չիկ դէմք մը, բոյր մը, ինչ անունով ալ ուզես որակել, իր կողմը կ'առնէքնէ ուշ ուզես որակել, իր կողմը կ'առնէքնէ ուշ եւ ուրուչ եւ նայուածք եւ հրապոյր: Ահա այդ չրջանի հրեշտակներէն մին ,որ ի կենդանութեան հայ դրական – քերթողական անդաստանին զարդերէն ըլլալով հան – դերձ, ահա անոր, այդ անդաստանին անպակաս չէնութիւններէն իրեւ որոշ մէկ դիծ պիտի պատկերանայ հայ դրականութեան պատկերներով հետաքրքրուող ոեւէ ապագայ պատմիչի :

Իմ ընթերցողս կը ներէ, կը խնդրեմ , թող ներէ, երբ կը թուիմ ուելի չէշտ, աւելի ցոլք ,աւելի ուիչ ներարկել անհատ – կամ առանձին պատկերի մը, անհետացած չրջանը դժուար է ուրոյն իր դիծերով ամբողջական մը սակաւիկ ինչ պարարտ արգանդ մը գտնելով՝ կը տամկանայ հոն, իր ձեւովն ու ամրութեամբ ճամմնաձիգ կամ ուռուցիկ: Ու օր մը, յանկարծուստ, նոյն տափակութեան մէկ առլեփին վրայ անուշիկ դէմք մը, բոյր մը, ինչ անունով ալ չիկ դէմք մը, բոյր մը, ինչ անունով ալ ուզես որակել, իր կողմը կ'առնէքնէ ուշ եւ ուրուչ եւ նայուածք եւ հրապոյր: Ահա այդ չրջանի հրեշտակներէն մին ,որ ի կենդանութեան հայ դրական – քերթողական անդաստանին զարդերէն ըլլալով հան – դերձ, ահա անոր, այդ անդաստանին անպակաս չէնութիւններէն իրեւ որոշ մէկ դիծ պիտի պատկերանայ հայ դրականութեան պատկերներով հետաքրքրուող ոեւէ ապագայ պատմիչի :

Իմ ընթերցողս կը ներէ, կը խնդրեմ , թող ներէ, երբ կը թուիմ ուելի չէշտ, աւելի ցոլք ,աւելի ուիչ ներարկել անհատ – կամ առանձին պատկերի մը, անհետացած չրջանը դժուար է ուրոյն իր դիծերով ամբողջական – կել իր կալին մէջ. ամբողջութիւն մը յանկարծ կը կերպաւորուի միտքիդ առջեւ, պատկերներուն ցանկը, ցանկորմը միահատոյն խորխոխ մը չուրջ կ'ամփոփուի, եւ հետաքրքիրը կը պարտաւորուի նախ ամբողջութենէն դիմաուել, հը – մայուել, իւրաքանչիւրին առաջագի նկարագիրը ճշդելով ըմբռչնելով հանդերձ : Այնպէս որ այդ պատկերներէն ոչ մէկը իր բնիկ նկարագիրը կը սուզէ միւսին մէջ , բոլոր դէմքերը իրենց դիծերով կը պահպահուին, իւրաքանչիւրին արժէքն ու լիներութիւնը դոյք մը, դանձ մը աւելի է հայ դրականութեան պատմութեան մէջ : Այս տեսութեան իրրեւ հետեւանք, ահա նոյն չրջանին յատուկ եւ աւելի կամ նուազ մերձաւոր դէմքերէն յանկարծական ցնցումի մը ենթարկուելով՝ հիացկոտ ու սարսափահար յիշողութենս կը դիպին դէմքեր, անուններ, իրենց կարուկ չրջանակներով, իւրաքանչիւրը տէ՛ր իր հոգին ու պահպանուածին, իւրաքանչիւրը իր յատուկ տպաւորութիւնը ներկայացնելով դիտողին աչքին ու զարմանքին: Առանձնակի, առանց հոս իրենց մտանուոր գործերուն արժանիքէն որեւէ արժէքէն դրուելու, իրենց հմայքէն նոյնիսկ թերեւս չափազանց դրուուած, ընդարմացած , առանց կարելի ու դիրքի զանազանութեան կ'անցնին ահա: Դասակարդութիւնը չէ որ կը հետաքրքրէ դիս այս պահուն, այլ լոկ պատկերացումը, մանաւանդ հայ դրականութեան ներկայ կամ ժամանակակից տանտօրութեան միջոցին, որ իր պատմութեան բացառիկ մէկ ակարութիւնը գոյց կուտայ, երբ չրջասփիւռ տեսուր պարպաներ ուն ծանրակչիռ բեռան տակ ընկճուած խեղճ միտք մը ամրապահեսա դրդրամագլուխի մը կը կարօտի, իր զարմին, հայ զարմին չբեղութեան անցեալ հրապոյրը չթօթափելու համար: Այդ հրապոյրը յատկտ անհրաժեշտ է մեր ցեղին յատկութեան ի նպատա, անոր յարակից պատմական ոեւէ ճիւղին համար անխուսափելի դրականութեան գոյութիւնը, այդ հոգին անհորուսա պահպանումը : Ցեղիս դրականութեան յարաբերական այս ամրութեան միջոցին, անոր արթնութեան յարատեւ պահպանականներէն ժամանակից 1900 – 1915 չրջանին քանի մը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԷՆ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Կը սպասէի որ Աստուած զուրս հանէ պարն, բայց անսահման է Տիրոջ ողորմութիւնը :

Հրեշտակը աւարտեց ընթերցումը :

— Ցաջորդը, ըսաւ Մեծ Դատաւորը եւ մատուռ ու ցնցոտիներով ծածկուած պատրած մը կեցաւ Տիրոջ ափին վրայ :

★

— Արդեօք գժոխքը Աստուծոյ թեզանիքին մէ՞ջն է. հարցուց մէկը :

— Նախ գժոխք գոյութիւն ունի՞ , ըսի :

— Ըստ երեւոյթին դրախտ ալ չկայ , դիտել տուաւ դրացիս :

— Սո՛ւս, բարկացաւ կին մը ծուռ ծուռ մէկի նայելով: Մարիկ ըրէք այս պատկառելի սուրբին խօսքերը :

★

— Ան երկրային արքայ մըն էր, բայց եւ, երկնային թագաւորին մարգարէն էի, յայտարարեց սուրբը: Ժողովուրդը հիացաւ իմ հրաշքներուս վրայ, որովհետեւ , ով Տէր, ինծի ձանօթ էին քու փառքերդ: Առանց տրտունջի, առանց դանդաղի կը համբերէի չարչարանքներուս, սուրի հարուածներուն, եղունգի տակ մխուած փուչերուն ցաւին, պոկուած մխերուս տատապանքին, եւ այս մարտիրոսութիւնը կը տանէի յանուն Քո Փառքին :

Աստուած ժպտեցաւ :

— Ի վերջոյ հեռացայ, ծածկուած ցնցոտիներով ու արիւնաթաթաւ, չուրջս սփռելով սուրբ տատապանքիս զոլորշին ...

Գարբիէլ հրեշտակապետը չկրցաւ զսպել խնդուքը :

— ... Եւ կեցայ անոր պալատին դրան առջեւ, իբրեւ Նչան եւ որպէս Սատա ...

— Իրրեւ ժանտախտ ու փորձանք, ընդհատեց հրեշտակը, եւ սկսաւ կարդալ, առանց ուշադրութիւն դարձնելու սուրբին, որ կը չարունակէր թուել, իր դրախտ երթալու նպատակով կատարած փառաւոր բաղէս ողորմելի գործերը :

Հրեշտակի Գրքին մէջ վերլուծուած էին անոր բոլոր արարքներուն յետին միտքերը, որոնք ամէնն ալ ապչեցուցիչ անտիկնկալներ էին մեզի համար :

Կարճ առենէն Սուրբն ալ սկսաւ Աստուծոյ ափին վրայ վազվզել դիւահարի նման: Ան ալ ապշեց, պապատեցաւ ու գարերուեցաւ ճշմարտութեան խարազանին անողոք հարուածներուն տակ, չարին նման, ան ալ Տիրոջ թեզանիքին մէջ ապատանեցաւ : Թեզանիքին մէջ անցած գարձածը տեսանելի էր: Երկու մարդուկները նատած էին քով քովի, ամէն կեդծիք մերկացած, նման եղբայրներու, պատսպարուած երկնային ողորմութեան դղեակէն:

Ես ալ, իմ կարգիս, սոխալուեցայ հոն մտնելով: Մարիկ ըրէք այս պատկառելի սուրբին խօսքերը :

★

— Ան երկրային արքայ մըն էր, բայց եւ, երկնային թագաւորին մարգարէն էի, յայտարարեց սուրբը: Ժողովուրդը հիացաւ իմ հրաշքներուս վրայ, որովհետեւ , ով Տէր, ինծի ձանօթ էին քու փառքերդ: Առանց տրտունջի, առանց դանդաղի կը համբերէի չարչարանքներուս, սուրի հարուածներուն, եղունգի տակ մխուած փուչերուն ցաւին, պոկուած մխերուս տատապանքին, եւ այս մարտիրոսութիւնը կը տանէի յանուն Քո Փառքին :

Աստուած ժպտեցաւ :

— Ի վերջոյ հեռացայ, ծածկուած ցնցոտիներով ու արիւնաթաթաւ, չուրջս սփռելով սուրբ տատապանքիս զոլորշին ...

Գարբիէլ հրեշտակապետը չկրցաւ զսպել խնդուքը :

— ... Եւ կեցայ անոր պալատին դրան առջեւ, իբրեւ Նչան եւ որպէս Սատա ...

— Իրրեւ ժանտախտ ու փորձանք, ընդհատեց հրեշտակը, եւ սկսաւ կարդալ, առանց ուշադրութիւն դարձնելու սուրբին, որ կը չարունակէր թուել, իր դրախտ երթալու նպատակով կատարած փառաւոր բաղէս ողորմելի գործերը :

Հրեշտակի Գրքին մէջ վերլուծուած էին անոր բոլոր արարքներուն յետին միտքերը, որոնք ամէնն ալ ապչեցուցիչ անտիկնկալներ էին մեզի համար :

Կարճ առենէն Սուրբն ալ սկսաւ Աստուծոյ ափին վրայ վազվզել դիւահարի նման: Ան ալ ապշեց, պապատեցաւ ու գարերուեցաւ ճշմարտութեան խարազանին անողոք հարուածներուն տակ, չարին նման, ան ալ Տիրոջ թեզանիքին մէջ ապատանեցաւ : Թեզանիքին մէջ անցած գարձածը տեսանելի էր: Երկու մարդուկները նատած էին քով քովի, ամէն կեդծիք մերկացած, նման եղբայրներու, պատսպարուած երկնային ողորմութեան դղեակէն:

Ես ալ, իմ կարգիս, սոխալուեցայ հոն մտնելով:

★

Աստուած մեզ զուրս թօթափեց իր թեզանիքէն, մեզ գրուելու համար, այն մոլորակին վրայ, զոր մեզի կը յատկացներ, անոր վրայ նոր կեանք մը ապրելու համար: Մոլորակը իրրեւ արեւ ունէր Շնիկ կանաչ ապտը (Սիրիուս) :

— Ուրեմն, ըսաւ, հիմա որ դիս աւելի լաւ կը ճանչնաք եւ կը հասկընաք... նոր փորձ մը ապրեցէք ...

Այն ժամանակ Ինքն ու Իր հրեշտակները անհետացան միջոցին մէջ, բայց ա – նոնց ծիծաղին պայծառ գուարթութիւնը դեռ կը հնչէ իմ ականջներուս :

Շուրջս հրաչալի նոր աշխարհ մը կը տարածուէր, աւելի գեղեցիկ, քան ինչ որ տեսած էի երկրագունդին վրայ. անմբ – չակ, գաժան, բայց գեղեցիկ, չրջապատուած էի մարդոց վերածնուած հոգինե – րով, տեղաւորուած նոր եւ հաճելի կերպարանքներով մարմիններու մէջ :

Հ. Ճ. ՈՒՒԼԱ

Ընդհատ ոչնչացրած, ու տեսիլքները ջնջուեցան ինձանից: Ես նորից դարձայ դէպի ծովը: Ալիքները ինձ կանչում էին իրենց մէջ, ինչպէս մայրը իր զաւակին: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չտեսնեմ ինձ հալածող ստուերները: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չլսեմ ինձ հետապնդող ձայները: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չզգամ ինձ հետամուտ եղող ոգիների ներկայութիւնը: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չտեսնեմ ինձ հալածող ստուերները: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չլսեմ ինձ հետապնդող ձայները: Ես ուզում էի ինքնասպան լինել, որ չզգամ ինձ հետամուտ եղող ոգիների ներկայութիւնը:

ման : 3–5 տարի պատժուածները լրենց պատապարտութեան տարիներուն չափ հանրային պաշտօններէ կը զրկուին ու կը մնան ոստիկանական հսկողութեան տակ գանազան կուսակալութեանց մէջ : Այս ձրամադրութեան տակ կ'իյնան 131 հա – մայնավարները :

184 ամբաստանեալներէն 130ը ոչ ձերբակալեալ վիճակի մէջ կը պատուէին , 54ն ալ ձերբակալուած :

Դատապարտեալներուն մէջ կը գտնուի Հայ մը, Վահէ Տամկաճեան, որուն պատիժն է երկու տարի բանտարկութիւն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթի վէճին կարգադրութեան առթիւ , Ֆ. Մխիթեան նամակ մը ուղղած է Ազգաժողովին Ազատովութեան Խորհուրդին , յայտնելով թէ « կ'արձանագրէ» Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ կրնքուած համաձայնութիւնը, այն յոյսով թէ պիտի նպաստէ յարաբերութեանց բարւոքման, Եւրոպայի այդ մասին մէջ : Եուկոսլաւիա գոհունակութիւն յայտնեց որ Ֆ. Մխիթիւնը բարենշան կը նկատէ դոյացած համաձայնութիւնը :— Մոսկուա գաղրեցուց ատաիօ Պելկրատ անթելին իանդարտումները :

Ա.Մ.Ա.Կ.Ա.Ն կուսակցութեան 49րդ համագումարը, որ տեղի կ'ունենայ Մարսէյլի մէջ , մասնակցութեամբ 1200պատգամաւորներու , գոհունակութիւն յայտնեց Մենտէս Ֆրանսի վարած քաղաքականութեան համար (վարչապետն ալ արմատական է) : Օրակարգին վրայ կան չատ կարեւոր խնդիրներ — համակեցութիւն Արեւելքի հետ , վերաքննութիւն սահմանադրութեան , ընտրական բարենորոգում եւն. :

Մ. Նահանկներուի արտաքին նախարարին օդնականներէն Բոպերթսըն Ֆարմգա գնաց , չափաւորութեան խրատներ տալու համար :

Կիպրոսի մետրոպոլիտը , Մակարիոս արք. Լոնտոն գնաց , ուր պիտի մնայ տասը օր , Նիւ Եորք երթալու եւ խնդրագիր մը ներկայացնելու համար Ազգաժողովին :

Դամասկոսին կը հետապրին թէ 15 ուսուցիչներ եւ 17 ուսուցչուհիներ «Ալ – Նիհատ» լրագրին խմբագրատունը ապատանեցան , ուր ծոմ կը պահեն , բողոքելու համար կրթական նախարարին մէկ որոշման դէմ : Երեքը հիւանդանոց փոխադրուեցան :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԿՐՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ի նպաստ իր գաղթօջախին , Ֆ. Կ. Խաչը կազմակերպած է պարահանդէս – երեկոյթ մը, այս կիրակի ժամը 20ին մինչեւ կէս գիշեր , Սալ Արմբռնովիլի մէջ :

Նոյն առիթով , Ֆ. Կ. Խաչի գաղթօջախ անցեալ տարեշրջանի չրջանառարանները պիտի առանան իրենց վիճակահանները :

Ընտիր նուագախումբ, հաճելի անակնկալներ , լուսիկ՝ այլազան խմիչքներով եւ աւետիքներով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԽՆԶՈՑՔ ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ
Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութեան : Այս կիրակի կէսօրէն վերջ , Համօ Օհանջանեան ակումբը :

Կը խօսի ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Գեղարուեստական բաժին : Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն Յակոբ Ֆաչէրեան իր «տիւք»երով (Լիոնէն) : Երիտասարդ Սերոբ Մարգարեան կովկասեան պարով , (Սէն Շամոնէն :

Զանազան անակնկալներ : Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

Հասոյթը պիտի յատկացուի Ֆ. Կ. Խաչի նոր գնած օդափոխութեան կայանի նորոգութեան :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ , մի - պա , ներքին ներմա - կեղէններ , ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ Գի - ՆԵՐՈՎ :

Ցոյց գրներ

rticles polichinelles *ի համար :*

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227 Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Միջին Արեւելքէն վերադարձին առթիւ :

Ուրբաթ 22 Հոկտ. ժամը 20ին

Սիրով կը հրաւիրուին դրագէտին բարեկամները :

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանգ :

արձանագրուիլ մինչեւ երեքշաբթի , 19 Հոկտեմբեր .—

Պ. Գաբիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris (10), TAI. 92-84

Պ. Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46

եւ Ցառաջի մօտ , 32, Rue de Trévise, PRO. 86-60

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ
ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Ի ՆՊԱՍՏ ԿԵԴՐՈՆԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ Կ Ա Ճ Ա Ն Ի Ն

Շաբաթ , 16 Հոկտեմբեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Մէզօն Տուէի շէեղ սրահին մէջ, ՓԼԱՍ ՊԵԼԿՈՒՐ :

Գեղարուեստական բաժին , սիրայօժար մասնակցութեամբ՝ Տիկին Ա. Թադէոս – եան եւ Օր. Ուզունեանին , պար , հաճելի անակնկալներ :

Մուտք 250 ֆրանգ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան , 1914 – 15 եւ 1939 – 45 :

Կիրակի , 17 Հոկտեմբեր

Ա. Մ.Ա.Մ.— Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն , երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար :

Պիտի ասնուի Աբարայի ճակատամարտի 36րդ տարելիցը : Ի ներկայութեան պինուորական եւ քաղաքային բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու եւ Ֆրանսական Դրամիկներու Ընդհ. Ընկերակցութեանց եւ Գերեզմաններու Միութեան : Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հայ Արիւնուչներու :

Պատարագէն վերջ դրօշի պարզում մասնակցութեամբ Զին. Նուագախումբի :

Պիտի խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ Թէրէեան , ազգ , պատուակալ նախագահ Իտալիկ – ներու Միութեան :

Բ. Մ.Ա.— Ճաշ Ֆրանքեւհայկ. , Շաթօ ած Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, ժամը 13ին :

Ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսացի ծանօթ անձնաւորութիւններ :

Ճաշի տոմսակներու համար դիմել քարտուղարութեան , 6 ռիւ տ'Արբօլ , հեռ. ՏՐ. 65–98 :

Գ. Մ.Ա. ժամը (5·30ին) .— Պարահանդէս , Օրքէսթր ՍԻՐԱ ԿԱՐՕ :

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան երգեր , անակնկալներ եւն. : Կը հրաւիրուին բոլոր հայկական կազմակերպութիւնները ու մամուլի թղթակիցները :

Մուտքը ազատ է :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ–Ֆաշանի մասնաճիւղին հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի , չաբաթը մէկ անգամ , ուսուցչութեամբ ՆՇԱՆ ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ :

Առաջին դասը տեղի կ'ունենայ այս չաբթաշաբթի , ժամը 21էն 23 , ռիւ Մատամ Քիւրի , Պանեէօ (հայկական գպրոցի սրահը) :

Բոլոր փափաքողները սիրով կ'ընդունուին : Դասերը ձրի են :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աբրինէ Պարսեղարեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ ազգակին՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ , այս կիրակի , Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Միջ – մասնաճիւղային ընկերական հաւաքոյթ , նախաձեռնութեամբ Տէսլիի մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ Հ.Յ.Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան :

Այս կիրակի ժամը 14ին , Հ.Յ.Դ. տան մէջ :

Կը հրաւիրուին կեդր. Ֆրանսայի մեր մասնաճիւղերուն ընկերները եւ ընկերուհիները : Ներկայ պիտի ըլլայ կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբ .— Հաճընի Հայր. Միութիւնը «Արծուաբոյն»ի հերոսամարտին 34րդ տարեդարձը կը տօնէ մեծ չուքով , կիրակի 17 Հոկտեմբերին , առաւօտուն Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ : Այս առթիւ Վիէ – նէն Յովսէփ վրդ. Լեւոնեան հոգեհան – գստեան հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ 8000 անթաղ նահատակներու խնկելի յիշատակին :

Օրուան բանախօսն է Պ. Սիսակ Սիս – լեան , որ հրաւիրուած է Կրընոպլէն :

Երգ եւ արտասանութիւններ՝ դպրոցի սաներուն կողմէ : Ազանդական մատաղ օրհնութիւն եւ հոգեհաց : Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ նահատակն – րուն յիշատակը յարգողները :

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՃԸՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հաճընի հերոսամարտի անկման 34րդ տարեդարձին առթիւ ուխ հազար նահատակներու յիշատակ , Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ (15 ռիւ ժան Կուժօն) , հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւ : Կը հրաւիրենք յարգել հերոսներու յիշատակը :

ՀԱՑԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԷՕՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 7ին Ս. Ըընէ մատրան մէջ , 83 ռիւ տ'Արբէօյ :

Ս. ԽԱՉԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱՒԻ, ՇՈԳԵՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւակերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա , Թուրքիա , Լիբանան : Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille

Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris

4, Rue de Castellane.

Adresse telegraphique PACATLAN

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ Միութեան ժողովը , այս չաբաթ , ժամը 9ին , սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրխտաափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 21ին , Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրխտաափոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին , Ահարոնեան Ակումբը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վաթանդեան կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս երեքշաբթի ժամը 8·30ին , Ցոյներու սրահը , 5 , ռիւ Պոնըֆուա : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ :

ԱԶԱՏ ՀԱՑԱՍՏԱՆի ժողովը՝ այս երեքշաբթի , ժամը 20·30ին , սովորական հաւաքատեղին :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փորթ Իթալիէ մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը , այս չաբաթ օր ժամը 3·30ին , Թանթիլիի հայկ. գպրոցին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պահանդէսի յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռէժան :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը կիրակի , 17 Հոկտ. , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին , Քաֆէ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը , մեթրօ Քլաս ա'Իթալի : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱՇԱՐԲԵՐԳԻ կարատէի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ , ժամը 2·30ին Բարեգործականի սրահին մէջ : Օրակարգի հարցեր տեղէն վրայ : Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ ոչ –անդամ բոլոր Խարբերդցիները անխտիր :

ԾԱԽՈՒ Է

Հացագործի եւ նպարեղէնի խանութ մը (Ալիմանթասիոն ժէնէրալ) Լիոնէ մօտակայ արուարձանի մը մէջ : Ընդարձակ եւ չահուեստ գործառնութիւններ , արդիական կազմակերպութեամբ : Ունի չորս սենեակնոց յարկարաժին մը , 4–5 հոգի – նոց ընտանիքի համար , գործը չատ փայլուն վիճակի մէջ է : Գին 4միլիոն միլ. ֆր : Գրել՝

SAVIO, 15, Rue Cuvier, Lyon

●

Արհեստանոց մը յարակից բնակարանով որ կը բաղկանայ հինգ սենեակներէ մեծ պողոտաներուն վրայ (Է կրան Պուլվար) գեղեցիկ դիրքով :

Հետաքրքրուիլ մինչեւ ժամը առաւօտեան

10, SUF. 72 - 64.

կամ դիմել «Ցառաջ»ին վարչութեան :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ,

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի քաղաքապետ

Dr. BERNARD LAFAY*ի*

ORCHESTRE JACQUES HELIAN

SALLE VOLTAIRE

Շարաթօն էֆօլէն առնել 103 բիւ օթօպիւսը , իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի , 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE*ի ընդարձակ սրահներուն մէջ*

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին . —

Երգ՝ Օր. Ներ Ն. Տիրատուրեան եւ Շ. Պէնկեան , *ընկերակցութեամբ* Ա. Մեսուրմեճցի , *կովկասեան պարեր՝* Պ–Քաշաճի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր. Լ. Ցակոբեան *եւ ուրիշներ :*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով

Հաճելի անակնկալներ ճոխ պիւֆէ *Սեղանները ապահովել հետաքրքրով*

TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
17
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
DIMANCHE
17 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7499 — 30e ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2910

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱԽԱՒԵՐ ՋԵՈՒՆԱՐԿԸ

●

Պուքրէշի միակ չաթաթաթներէն, «Նոր Կեանք», որուն խմբագիրները մեծ մասով նախկին վարժապետներ են, կը չարունակէ կարծիքներ հաւաքել, արտասահմանի մէջ ալ տարածելու համար Երեւանի «պետական լեզուն»:

Քանի մը չաթաթ առաջ խօսեցանք այս նոր ձեռնարկի մասին, որ կոչուած է նոր ճեղքեր բանալու մշակոյթի ճակատին լրայ:

Մանաւանդ որ, մարդիկ արդէն հայրենասիրական գնանի վրայ դրած են հարցը:

Ցարդ հրատարակուած պատասխաններէն մանաւորապէս կը չեշտեն այս կէտին վրայ:

— «Արտասահմանի հայ վարժարաններուն մէջ գործող հայ ուսուցիչները պէտք է կատարեն հայրենասիրական մեծ պարտականութիւն մը, դասաւանդելով հայ լեզուն եւ այլ առարկաներ Սով. Հայաստանէն ստացուած դասագրքերու լեզուով»: (29 Օգոստ.):

Բնականաբար այս նոր չարժումին գլուխը պիտի անցնի «արտասահմանի հայ առաջադէմ մտաւորականը», ինչպէս կը փորձէ արդէն, դանազան քաւրջերու միջոցով:

Նկատելով որ իրենց ուժերը բաւական չեն գլուխ հանելու այս ձախաւեր ձեռնարկը, մեր վարժապետները օգնութեան կանչած են, ինչ, Ռումանացի մը, Վլատա Պընըցեանու, դասախօս Պուքրէշի Մանկավարժական Համալսարանի եւ պատմութեան կաճառի հայերէն լեզուի (դրաբար):

Ճաճախ ատիթ ունեցած ենք խօսելու այս բանակերի մասին, որ գնահատելի աշխատանքներ կատարած է հայերէնի ուսուցման համար:

Դժբախտաբար յուսախաբ եղանք այս անգամ:

Դասախօսը, որ անուշա օրուան կարգադրիչներէն է, կարաւանին մէջացած է բոլորովին հակապիտական եւ ձախաւեր տեսութեամբ մը:

Աչքի առջեւ ունինք իր յօդուածներուն առաջին երկուքը, որոնք ամբողջովին հիմնուած էնՄթալինի հանճարեղ տեսութեան վրայ, «Մարքսիզմը եւ լեզուաբանական խնդիրներ»:

Աւելորդ է ըսել, որ մեր կարծիքով Մթալինի հանճարը ոչ մէկ տեսութեան վրայ չի կրնար հիմնուիլ, որովհետեւ ինքը ոչ մէկ տեսութիւն ունի, ոչ ալ կրնայ ունենալ:

Ան գործնական մարդ է, որ կը գործէ ըստ պահանջի, ըստ պարագայի, ըստ հանգամանքի:

Ան ոչ մէկ տեսութեան հետեւած է, ոչ ալ կրնայ հետեւիլ

ՃԱՄԲՈՒ ՄԸ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ամէն անգամ կը հասունցայ ջերմու – թեամբ միայն : Եւ ինչ է թէժմորը, եթէ ոչ կենդանութիւն մը՝ ջերմիկ միջավայ – րի մը նպաստով :

Աղջային թէժմորը եւս կը հասունցնէ զանգուածը այն ջերմութեամբ միայն , զոր կուշեցի բարձր տրամադրութիւն , չու – նենալով աւելի յարմար եւ աւելի արագ – յարտիչ բառ մը, էօֆորի բառին համա – պատասխան :

Արդ , դիտած եմ որ սպառած է այդ ջերմութիւնը ժամանակակից ժողովուրդ – ներու մօտ : Այդ սպառումը կը համարիմ հետեւանք կամ արագացուցիչ հո – գեխառնականի երեւոյթի մը, ծանօթ՝ յոգնութիւն կամ խոնջինք անունով : Ցոր – նած են ժողովուրդները, մանաւանդ մե – ծերը, յոգնած , պարապած , սպառած ու ծերացած : Ցաղթականն ալ, պարտեալն ալ : Արեւմուտքի մէջ, եւ Արեւելքի մէջ :

Արեւմտեան յոգնութեան ձեւը կը կոչ – ուի ափաթի ,— արդարեւ ափաթիֆ դար – ձած են երիտասարդները, Եւրոպային մինչեւ Ամերիկա : Շատը fոfքէյլին անձնատուր , հետամուտ սեռային զոյգ – րուն , սինէմաներու հետաքրքրութեան , պարահանդէսներու զրզռութեանց , ար – կածներու սիրահարութեան , (օդանաւի կամ ինքնաշարժի ռիսֆերու ծարաւ՝ ա – մերիկեան հոգեբանութեամբ) : Եւ այս ա – մէնը՝ պարզապէս մոռնալու համար հո – գեկան խոնջինքին ցաւը :

Արեւելեան յոգնութեան ձեւը կը կոչ – ուի օթոմաթիմ ,— մարդկային արարա – ծը ձանձրացած է աշխարհէն , շռշռուն սկզբունքներէն , մեծամիտ յեղափոխու – թիւններէն , այնքան որ կը նախընտրէ մնալ օթոմաք , (կ'ապրի եւ չապրիր , կը շարժի ըստ հրամանի , կը մտածէ ըստ հը – րահանգի , կը խօսի ըստ լոզունգի , կը զրէ ըստ կաղապարի , եւ կը խորհի մեքե – նայի պէս) :

Այսպէս , երկու աշխարհներն ալ , ու – րեմն , արդի մեծագոյն կայսրութիւննե – րը , ծայր աստիճան յոգնութեան ախտա – նշանները ցոյց կուտան :

Նման իրազութեան մը դէմ յանդիման՝ հպարտութիւն կը պատճառէ ինձ տեսնել որ բարձր է հայ ժողովուրդին հոգեկան արտադրութիւնը : Ես տեսայ այդ ժո – ղովուրդը քաղաքներէն դուրս ելած , ճամբաներու վրայ , ծաղկեփունջ ի ձե – ռին : Ես տեսայ այդ ժողովուրդը քաղաք – ներու եւ աւաններու հանդիսասրահնե – րէն ներս , որ ծափողջոյն կուտար , կը հրճուէր ու կը խայտար , ի տես գրակա – նութեան գոհարերութեան :

Չէ՛ , մեծ է այս ժողովուրդը , ոչ ան – շուշտ այն տրամաբանութեամբ թէ որով – հետեւ կը պատուէ դիս՝ ինչպէս ըսել կու տայ ինձ մեր սիրելի Տէր – Յակոբեանը յետ – ճաշու իր ընթերցանութեամբ , այլ այն պատճառաբանութեամբ թէ այս ժո – ղովուրդը ընդունակ է նոյնիսկ խարտեչի մը ջերմութեամբ լեցնելու Յ . Թարեեանը իր Յ . Սպիտակ ստորագրելու տարիքին մէջ անգամ : Դժուար չէ հաւատալ այդ ուժին , կը բուէ կանդնիլ այն հազարաւոր աչքերու դէմ , որոնք կրնան լուսաւորել ամէնէն ապահաւատին կամ անտարբերին դիչերները : Նման սխալ եւ անտեսի խօս – քեր արտասանողը , — տարին մէկ յոր – ուած դրդռի քմայքովն իսկ , — չէ տեսած մեր ժողովուրդը : Պէտք է ըսել՝ ժողո – վուրդ չէ տեսած ,— ջրվէժ աչքերու , հե – զիզ երիտասարդութեան :

Իսկ եթէ կան մարդիկ , որ հակառակ բոլոր հնոցներու ջերմութեան՝ չեն կո – րնար ջերմանալ , զարմանալի չէ , մեր ժո – ղովուրդին ալ մեղքը չէ ,— Աստուած , ի պէտս հրշէջներու , ստեղծեր է ասպէտքը , անկիզելի քարը , « որ ի բոց անկեալ կա – լով ոչ ծախի ի հրոյ » : Ատիկա , ուրեմն , պատրուակ չի կրնար դառնալ , որ մեզ – դրենք եւ փոքր անուանենք այն ժողո – վուրդը , որ չէ մեծարեր եւ պատուեր ոչ որ , մեծ կամ փոքր , չէ յօժարեր ինքզինք պահել եւ հրկիզել , սորված ըլլալով առնել բայց չտալ , փոխանակ տալու՝ առանց առնելու : Այսպէս կ'ըսէ մեր «փոքր» ժո – ղովուրդը բոլոր «մեծ» զրադէտներուն , առանց «չարամտութեան» , ինչ որ ըսել է՝ չուզելով «ի բարեկամաց ստիւա լի – նել » :

Բայց , զարձեալ , ստպտանք (շիֆաճ) չէ՞ միթէ , երբ մեր սիրելի Յ . Քիւրեան – ը «անբացատրելի» եւ «զարմանալի» կը դնէ «խանդավառութիւնը» կամ «իրա – րանցումը» , որ տեղի ունեցաւ ոչ թէ Նա – րեկի Քրանսերէն Թարգմանութեան տա – ճիւ , ինչպէս կարծել կուտայ իր զրախօ – սականին մէջ (Հայրենիք , Օգոստոս) , այլ ժան Պալարի եւ Լիւք – Անարէ Մարսէլի անցքին առթիւ՝ Հայկազանց Ճանապար – հէն : Ընդհակառակն , «ինչ ընելիքը կոր – անցնելու տատիճան ինքզինքէն ելած»մար – դու մը նման ծիծաղելի կը համարիմ , ես , պահանջել որ « մեզի երախտապա՛րտ ըլ – լան այն օտարները ,որոնք կ'օգտուին եւ կը ներչնչուին մեր արժէքներէն» : Ինչո՞ւ միայն երախտապարտ , կարելի էր պա – հանջել , Թերեւս , որ ծունկի գան , ափ ի բերան , մեր արժէքներուն առջեւ :

Թող չըսուի Թէ եկաւ – չեկաւ՝ կռիւ սկսաւ : Բայց հարկ կը համարիմ , իրրեւ մէկը մեր արժէքներուն պահապաններէն , յայտնել Թէ օտարներուն երախտիքը տո – ղորութիւնս է պահել մաշած հոգաթափ – ներուս մէջ , չմոռնալով աւելցնել Թէ Նա – րեկի Թարգմանութեան եւ մեր երկու Քը – րանասէր բարեկամներուն ճամբորդու – Թեան պատճառած «իրարանցումը » տար – բեր կշիռ ունի , եւ տարբեր արժէք :

Նախ , այսօր ունինք երիտասարդու – Թիւն մը , որ Քրանսերէն կը կարդայ ,— անո՛նց համար պէտք էր Քրանսերէնի Թարգմանել մեր Թանկագին ժառանգնե – րը , ինչպէս անգլերէնի Թարգմանել ան – գլերէն կարդացող մեր երիտասարդու – Թեան համար , օտարներուն ընԹերցանու – Թեան մասին մտածելէ առաջ : Եւ այս մտահոգութիւնը զործ մըն է , զոր պէտք չէ երբեք անտեսել :

Երկրորդ , մեր մէջ սովորութիւն է հե – տաքրքրուիլ հայկական ,արժէքներով՝ երբ կը տեսնուի որ կը հետաքրքրուին օ – տարները , (նոյնիսկ օտար լեզուով մեր դրողներուն հանդէպ մասնաւոր հետաքր – քրութիւն մը եւս ցոյց կուտայ հայ մա – մուլը իր կարգին , անկախ այդ դրողնե – րուն արժէքէն ,— մեր սոխը մեզի միշտ անուշ կը Թուի՝ երբ կը անկուի օտար պարէզի մէջ) : Արդ , կարելի է միշտ օգտուիլ մեր ունակութիւններէն : Գէ՞չ կ'ըլլայ՝ երբ օտարներուն հետաքրքրու – Թեամբ կը սլանք մերոնց հետաքրքրու – Թիւնը եւ կը բարձրացնենք հայկական Էօֆորին կամ արտադրութիւնը :

Ի՞նչ հարկ կայ շիֆաճէի՝ բարեկամի մը աշխատանքին տալիս , որ չունի ուրիշ նը – պատակ , բայց եթէ աճեցնել մեր ժողո – վուրդին հոգին , լեցնել աւիշով , ջերմու – Թեամբ : Սովորութի՛ւն դարձած է , չար – չիի հոգեբանութեամբ , ըսել Թէ այս ժո – ղովուրդը գնահատել չի գիտեր իր զրա – գէտները , իր արուեստագէտները , իր ար – ժէքները , (չեմ գիտեր Թէ ի՛նչ կը հաս – կնան գնահատել բառով , առուտո՞ւր) : Բայց երբ կը գնահատէ մեծարանքով , պատիւներով , ճամբաներուն վրայ Թա – փելով , իմաստ ունի՝ շիֆաճին ,— տարին մէկ յօդուած գրելով , եւ այն ալ… շի – ֆաճութի :

Ժողովուրդը չի հետաքրքրուիր հայ գր – ականութեամբ , կ'ըսեն շատերը : Բայց երբ օտարի մը չունչով կամ բարեկամներու հեռքով՝ « իրարանցում » ցոյց կուտայ ժողովուրդը եւ խանդավա – ռութիւն , իմաստ ունի՞ շիֆաճէն , — 77 տող նուիրելով Նարեկի գրախօսականին , բայց ո չիսկ մէկ տող կատարուած գոր – ծին :

Ճամբան , ուրկէ անցան Պալար եւ Լիւք Անարէ Մարսէլ , վիրէնք առաջնորդեց ժո – ղովուրդի մը ճանաչման : Եթէ նոյնիսկ բնաւ հետաքրքրութիւն չարթնցնէ օտար գրադէտներու մօտ՝ թարգմանութիւնը , շահ մըն է գործը , որ պիտի մնայ օտար պրպտութեանց Թանգարանին մէջ : Եթէ նոյնիսկ գատապարտեն ոմանք Պալարի եւ ընկերոջ ճամբորդութիւնը , մեր տե – սած բանական է հատատանելու Թէ ժամա – նակ է լքելու հին ճամբաները՝ քալելու համար այս ճամբէն :

Ճամբան , ուրկէ անցայ ես իմ կարգիս , Դամասկոսի ճամբան չէր անշուշտ : Բայց այդ ճամբան վրայ ես տեսայ լուսաւոր դէմք մը ,որ , կ'ըսէր .

— Ով որ դիս փնտռէ գնահատութիւն ապահովով , չի կրնար մեծ ըլլալ : Եթէ ան – տեսնէ այսօր , վաղն ալ պիտի անտեսեմ զայն : Ժողովուրդներու գնահատութիւնը չէր որ մեծ ըրաւ զիս , այլ ճամբան , ոգր տեսար : Հիմա քեզի կը մնայ նկարագրել այդ ճամբան եւ ինչ որ տեսար :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մահուան տասնամեակին առթիւ ,
1944 – 1954)

●

(Բ . եւ վերջին մաս)

Հազա հայ Գաւառը իր ոսկեման խծիծ – ներով պճնազարդուած հայ իմացական աշխարհին ռահվիրաները , որոնցմէ ահա բնազդօրէն յիշեմ միայն Թլկատինցին , Զարդարեանը , Իսմիրլի Մամուրեանն ու իր զպրոցը : Նպատակս է միայն զազա – փար մը ամփոփել , նոյնիսկ լաւագոյն դէմքեր զանց ընելով անկամ չուԹափու – միս մէջ : Տրուպ ու փանաքի գրիչս զեռ կը զառնուի այդ ու նախորդ չրջաններուն ոսկեղինիկ պզպզումի համայքին տակ , ու չմոռցած , չէ կարող կանգնիլ կարչնող ամ – բարտակի մը վրայ ,ու հանդարտօրէն դի – տել ճչմարիտ հանճարեղներու եռուղեռը : Պարսամեան ահա մէկն էր այդ եռուղե – ռին մէջ տատկուող ու տատկող նկարա – գիրներէն , ուժեղ միտքով , տենդոտ սիր – տով , որքան խոնարհամիտ , նո՛յնքան նա – խանձախնդիր՝ նպատակին ժամանելու չափին մէջ , պիրկ ու ամուր՝ հետապն – դուած ընդհանուր գրականութեան իրեն սահմանեալ բաժինին մէջ , եւ ունեցաւ ա – պահով կռուան մը ,ուր կը չառաչէր Պար – սամեանի Պեգասոսին նետքը :

Ա՛խ , կը խղդեմ , նոյնիսկ լալագին ,

բականութեամբ , կ'ըսեն շակռէն հոգի – ներ : Բայց երբ օտարի մը չունչով կամ բարեկամներու հեռքով՝ « իրարանցում » ցոյց կուտայ ժողովուրդը եւ խանդավա – ռութիւն , իմաստ ունի՞ շիֆաճէն , — 77 տող նուիրելով Նարեկի գրախօսականին , բայց ո չիսկ մէկ տող կատարուած գոր – ծին :

Ճամբան , ուրկէ անցան Պալար եւ Լիւք Անարէ Մարսէլ , վիրէնք առաջնորդեց ժո – ղովուրդի մը ճանաչման : Եթէ նոյնիսկ բնաւ հետաքրքրութիւն չարթնցնէ օտար գրադէտներու մօտ՝ թարգմանութիւնը , չահ մըն է գործը , որ պիտի մնայ օտար պրպտութեանց Թանգարանին մէջ : Եթէ նոյնիսկ դատապարտեն ոմանք Պալարի եւ ընկերոջ ճամբորդութիւնը , մեր տե – սած բանական է հատատանելու Թէ ժամա – նակ է լքելու հին ճամբաները՝ քալելու համար այս ճամբէն :

Ճամբան , ուրկէ անցայ ես իմ կարգիս , Դամասկոսի ճամբան չէր անշուշտ : Բայց այդ ճամբան վրայ ես տեսայ լուսաւոր դէմք մը ,որ , կ'ըսէր .

— Ով որ զիս փնտռէ գնահատութիւն ապահովով , չի կրնար մեծ ըլլալ : Եթէ ան – տեսնէ այսօր , վաղն ալ պիտի անտեսեմ զայն : Ժողովուրդներու գնահատութիւնը չէր որ մեծ ըրաւ զիս , այլ ճամբան , գոր տեսար : Հիմա քեզի կը մնայ նկարագրել այդ ճամբան եւ ինչ որ տեսար :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԻՐ ՁՕՐ)

Ա .

Վիրաւոր , հսկայ արծիւի մը պէս , ամ – պերէն վար կը պահավիժի յանկարծ օ – դանաւը ու կ'անչարժանայ , ձիթենիներով չրջապատուած զաշտի մը մէջ :

Ապշեցուցիչ է ապաւորութիւնը : Ամէն ինչ փոխուած է իմ չուրջս , իմ մէջս : Մո – լորակ փոխեցինք կարծէք . երկինքէն ի – ջանք երկիր :

Մեքենաներու խլացուցիչ ազմուկին , մարդկային անձկոտ ձայներուն փոխա – րէն , ճպռուններու միապաղաղ երդն է հի – մա , որ կը բարձրանայ , կ'երկարաձգուի , յամր յառաջացող իրիկուան քաղցրու – Թեանը մէջ : Շրջակայ բլուրներէն Թեւ ա – ռած հովը , վայրի ծաղիկներու , ծաթրի – նին ու անանուխին բոյրերը կը բերէ կը խառնէ ծովային աղերուն : Ծովն ու ցա – մաքը կը միանան այստեղ : Մարսէյլ ենք :

Վերջացա՛ւ…

Վերջացա՛ւ խօլ արշաւը , որ կը տեւէր օրերէ ,չարաթներէ ի վեր , երկինքին մէջ , ծովերուն վրայ , ցամաքներու մակերեսին … : Վերջացա՛ւ հրաշալի հեքիաթը…

Ու հիմա , մինա՛կ , կը նայիմ չուրջս . չուարած , յուսահեկ , կը նայիմ հեռուն , ընդմիշտ կորսուած հորիզոններուն : Գա – զափար իսկ չունիմ ոչ ընելիքիս մասին եւ ոչ ալ ուր գտնուելուս :

Մեծ տխրութիւն մը յանկարծ կը հա – մակէ զիս : Անսահմանելի վիճակ մը . այն խորունկ պահերէն մէկը , ուր ամէն ինչ ալ կը լռէ մէջդ , միտքդ կորսուած՝ ան – ծայր պարապութեան մը մէջ :

Շեփոթի ու մոլորանքի պզտիկութիւն , գլխու պտոյտ …

Պայուսակս աթոռ բրած՝ կը նստիմ բաց զաշտին մէջ :

Ո՞ւր եմ եւ ի՞նչ կ'ընեմ այս տեղ … ի՞նչ պատահեցաւ ինծի … :

Հետզհետէ աւելի կը տարածուի այդ մեծ տխրութիւնը միջոցին մէջ , հետզհե – տէ աւելի կը թափանցէ ինձմէ ներս :

Կը ջանամ ,կը փորձեմ մտածել :

Ծովէ կայ մէջս , ու անհուն կարօտ մը , որ կը մղէ զիս մերթ ապագային , երկինքը , մերթ լարս … :

Կ'այրի հոգիս : Կորսուած ապուր պա – հերու կարօտն է : Ի՞նչ կախարդանք , ի՞նչ հրապոյր կը ծորին հիմա անոնցմէ :

Երբեք այնքան հրապուրիչ ու քաղցր չեն կեանքին հաճոյքները , քան այն վայրկեանին , երբ կը վերջանան անոնք… Ինչեր պիտի չտայի հիմա վերապատնալու համար բերկրանքիս այդ չինչ ապրիւրնե – րուն … :

Ծովէ ու բերկրա՛նք…

Օ՛ , դեռ չատ մը ուրիշ բաներ ալ , զորս կարելի չէ բացատրել :

Ինչ որ ալ ըլլան անոնք , հիմա կ'ուզեմ , որ ընթերցողը ներողամիտ ըլլայ ընդհա – նուր տպաւորութիւններուս այս լայնա – տարբ եւ , ինչո՞ւ ծածկեմ , տեսակ մը քաոսային չրջապիծին մէջ , ուր խեղճ յի – չողութիւնս ինքնադատող ճիգ մը կ'ընէ , սա՛ հակիրճ բողոքներուն , իր երիտասար – դութեան տարիները զղջահար ճարտա – րապետի մը լարով ամփոփելու , երբ իր մատենադարանէն դուրկ , իր ապրած մի – ջավայրին դիւրութիւններէն , պատկան դարաններէն հեռի , կը աթոռի տհա տեսակ մը ամօթխածութեան պատրուակին տակ , վերյիչելու զրեթէ զար մը , որ լաւագոյն յիշատակներու արեւափառ դանձէն պատ , կը բովանդակէ դժխեմ ճակատագրական ապչտներ , որոնց մէջէն սոխպտած ըլ – լաս բուռն ձեռամբոյրի կամ ոտնատրոփ քրտնաթոր տաժանքով մը բառնալու քո – զը , պատրուակը , որուն եռեւ յաչէտ սեւեռած կը մնան , իրենց կալուածին մէջ լայնանիստ , անմոռանալի դէմքեր ,պատ – կառանքներ , մեր ապրած քամբախտ չըր – ջանին տեսակ մը Նարեկացիներ , Շնոր – հալիներ , Լամբրոնացիներ , ըստ իւրա – քանչիւր սեռի եւ աստիճանի , եւ կը պա – հեն դեռ ոստաքանց ծառին վայելչութիւ – նին ու հպարտութիւնը : Կը թուալիմ ընդ – հանրական ծովու մը տիրը , անդրադարձ չարժում մը ընելով միայն դէպի այն հանճարները , որոնք 1900–1915 չրջանին կարող էին դեռ իրենց կապարճներուն տակ ապաստանած , հանճարի ցոլք–նետեր արձակելու :

Հէ՛ք Հայ Մարդկութիւն , զոր անդորք ճակատագիրը վարատական տիեզ ի ծա – նս աչխարհի , եւ ազգ ցաւագին երկունքի արդիւնք , հայկական Սփիւռքին մէջ դեռ ապրող ու տեւող մխթարչին մին ալ ահա — ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ — ինկա՛ւ , հայրենի կարօտը սիրտին մէջ , տարինե – րէ ի վեր արդէն անապմուկ ու սրատարափ կթած իր այդ կարօտին վաղամեռն ծե – րութեան տակ : Այս տխուր չրջանին տե – սակ մը անտեսութեան մէջ հիւսած էր արդէն իր համբաւին ծաղկեփունջը : Մե – զի անկ է այսօր այդ ծաղկեփունջին ճա – կատը գրել , — Պա՛կ աւհմահութեամբ Մե – րուժան Պարսամեանի… :

Թոյլ տուէ՛ք որ , միջանկեալ — պատ – մեմ տեսակ մը մանրամասնութիւն Մերուժանի մասին ,— Միտը , հակառակ իր օտար ծա – գումին , հայկական հնութեան եւ պատ – կառելի բիւրամեակներու նարօտին պըս – պղուն , շողշողուն մէկ չիղն է , նարօտին հիւսկէնին գիսակ մէկ թելը : Կարծես իսր մոռացութեան մը ծոցէն սա բոպէս կը տատերագծուի աչքիս առջեւ փորագիր դրուագի մը պէս Պարսամեանին խոնար – համիտ ծիծաղը , երբ կ'տառաջարկէի ի – րեն՝ Մերուժանը ձեւափոխել խսկական արմատին , եւ գրել ու կոչուիլ «Մերուր – ժան» , նախաքրիստոնէական — տատապե – լական չրջանի մը պաշտելութեան խորա – նը վերակազմելով իր անունին մէջ : Վրայ բերի Թէ այդ ճակատագրական յորդոր – չումը ինքնին իր տտացած արժանաւոր համբաւին տեսակ մը կնիքն ու ամրու –

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈՂԵՐԻՑ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈՂԵՐԻՑ

Լիմա, 21 Մայ. 1944

ՄՈՒՐ. — Մեր առաքելությունը վերադարձավ Ամերիկա, ինչպես ծրագրված էր։ Մենք հանդիպեցանք մեր ընտանիքներուն հետ, որոնք մեզ ջերմորեն ողջունեցին։ Ամերիկա վերադարձի ճանապարհին մենք այցելեցինք Ռուսիա, Իրան, Իրաք, Պաղեստին, Սուրիա, Եգիպտոս, Լիբանան, Թուրքիա, Պուլկարիա, Հունգարիա, Չեխոսլովակիա, Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա, Իռլանդիա, Նորվեգիա, Իսլանտիա, Կանատա եւ Միացեալ Նահանգներ։ Մեր ճամբորդութեան ընթացքին մենք ունեցանք հանդիպումներ ռուս, անգլիացի, ամերիկացի, ֆրանսացի, հոլանտացի, նորվեգացի, իսլանտացի, կանատացի, չեխ, լեհ, հունգարացի, պուլկարացի, յունաստանցի, թուրք, սուրիացի, պաղեստինցի, իրաքցի, իրանցի, հնդիկ, չինացի, ճափոնացի եւ մեքսիկացի պետական մարդոց, զինուորական եւ ռազմական ղեկավարներու հետ։ Մենք ունեցանք նաեւ հանդիպումներ հայ գաղութներու ներկայացուցիչներուն հետ։ Ամենուրեք մեզ ընդունեցին ջերմութեամբ եւ բարեկամութեամբ։ Ամենուրեք մենք գտանք ամերիկացի զինուորներ, որոնք ծառայութեան մէջ էին

ԹՈՒՆՈՒՋԻՆ կը հետապրին թէ պինեալ հրոսախումբեր կը շարունակեն յարձակումներ կատարել արեւմտեան շրջանի մէջ, մինչեւ Ալժերիա մտնելով։ Նոր մեղադրեալներ ձեռք առնուեցան։

ԹԵՀԻԱՆի մէջ դեռ մը եկեղեցը Հոկ. 5 ռումբեր վնասեց դանուած է Վարդան Սահակեանի դիակը։ Ան հիմնած էր Իրանի համայնավարական ապարանը։

ԹԵՐԹԵՐը կը գրեն թէ, յետ քննութեան հաստատուած է որ սպաննուած է համայնավարներու կողմէ, որպէսզի գաղտնիք չդառնան ոստիկանութեան։ «Թիւրքիէ» կը գրէ թէ Վարդան Իրան գրկուած էր գաղտնօրէն քամինֆորմի կողմէ եւ թէ Մարքսիստական Հայաստանի մէջ կարեւոր գերեզման մը կը գրաւէր։

ԵՒՈՎՊԻՈՑ կայսրը, Հայելէ Սելասիէ, Լոնտոն հասնելով արժանացաւ խանդավառ ցոյցերու, հակառակ ընդհ. գործադուլի տագնապին։ Կայսրը, որ 62 տարեկան է, բազմաթիւ թանկագին նուէր ներ տարած է թագուհիին, Լոնտոնի քաղաքապետին եւ ուրիշ երեւելիներու համար։

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ պատահած է Վիթրիի մէջ երէկ։ Աւազով բեռնուած 18 թոննոց բեռնատար մը, խոյացած է կարմիր լոյսին առջեւ կեցած ինքնաշարժներու վրայ, կեցնող շոֆէրներուն կատարած ըլլալուն պատճառով։ Հակառակ վարիչին ճիգերուն, որ յաջողած է քիչ մը դանդաղեցնել ընթացքը, ուժգին թափին առջեւ խորտակուած են դանազան մեծութեամբ վեց ինքնաշարժեր։ Կան երկու մեռելներ, ականատեսներ կ'ըսեն թէ աւելի մեծ կրնար ըլլալ անոնց թիւը, եթէ վարիչը չյաջողէր քիչ մը ձախ թեքել։ Քննութիւն մը բացուած է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Աջէ Պուլ. Օտառի վարչութիւնը եւ թաղ. խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած են, Տէր եւ Տիկին Արտէն Թէճիրեանէ հազար Ֆր. զպրոցին համար, Տէր եւ Տիկին Օհան Թէճիրեանէ 500 Ֆր. զպրոցին եւ 500 կիան Թէճիրեանէ 500 Ֆր. կապոյտ Աջէն համար, վոխան ծադկեպահակ Տիկին Իսկուհի Քէնամիր – եանի մահուան առթիւ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԻԹՔՆ
4500 frs
Complet-2 pièces
(Draperie et Tweed)
ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ
ՄԻ ՄԻԱՅՆ **4500** ՖՐԱՆՔ
Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսանողներուն համար 10 առ 100 զեղչ
ՈՒՇԻՆԴ ՆԱԵՒ ԱՄԻՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ՄԱՏՉԵԼի ԳԻՆԵՐՈՎ,
TISSUS BÉATRICE
ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԴԱՎՈՒԴԵԱՆ
97, Rue de Richelieu,
Métro Richelieu Drouot
Tél.: RIC. 57-57

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ դրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ դրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ։
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 80)

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Մէջլին Արեւելքէն վերադարձին առթիւ։
Ուրբաթ 22 Հոկտ. ժամը 20ին
Սիրով կը հրաւիրուին զրագէտին բարեկամները։

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանք։
արձանագրուիլ մինչեւ երեքշաբթի, 19 Հոկտեմբեր.—
Պ. Գաբիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris (10), TAI. 92-84
Պ. Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46
եւ Ցառաջի մօտ, 32, Rue de Trévise, PRO. 86-60

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան, 1914 – 15 եւ 1939 – 45։
կիրակի, 17 Հոկտեմբեր

Ա. ՄԱՄ.— *Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանդիստ Փրատոյի Մայր եկեղեցին մէջ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասուն, երկու համաշխարհային պատերազմներու եւ ազատագրութեան զոհերուն համար։*

Պիտի ճօնուի Արարայի ճակատամարտի 36րդ տարելիցը։ Ի ներկայութեան դիւանագիտական եւ քաղաքային բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու եւ Ֆրանս. Ռազմիկներու Ընդհ. Ընկերակցութեանց եւ Գերիներու Միութեան։ Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հայ Արիւնուչներու։

Պատարագէն վերջ դրօշի պարզում մասնակցութեամբ Զին. նուագախումբի։

Պիտի խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԻՒՐԻԵԱՆ, սպայ, պատուակալ նախագահ Ռազմիկներու Միութեան։

Բ. ՄԱՄ.— *Ճաշ Ֆրանքիւհայկ., Շաթօ ու Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ, ժամը 13ին։*

Ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսացի ծանօթ անձնաւորութիւններ։

Ճաշի տոմսակներու համար դիմել քարտուղարութեան, 6 ռիւ տ'Արթօլ, հեռ. ՏՐ. 65–98։

Գ. ՄԱՄ. Ժամը (5·30ին).— *Պարահանդէս, Օրքէսթր ՍԼՐԺ ԿԱՐՕ։*

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան երգեր, անակնկալներ եւն.։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայկական կազմակերպութիւնները ու մամուլի թղթակիցները։

Մուտքը ազատ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— *Այրլ Տիկին Թարվէզ կարեւոր պետական եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կարմիրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սահակ Նաճարեան, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Էքինճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովակիմ Իւնիքոլեան եւ զաւակները (Լանսէ), Տէր եւ Տիկին Նշան Տէրսէրեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով կամ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին ՆՇԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ շաբաթ, 9 հոկտ., 46 տարեկան հասակին։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Կիւրեղ Մանուկեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յովհաննեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով կամ ծադկեպատակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, զոքանչին եւ մեծմօր ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՅՈՎՆԱՆՆԵԱՆի մահուան առթիւ։*

ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
RENE COTY ի
Président de la République Française
«ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»
Կը կազմակերպեն երեկոյթ մը ի նպաստ Օրլէանվիլի աղէտեալներուն։
Այս երկուշաբթի, Հոկտ. 18, ժամը 20·45, Palais des Sports
LA NUIT DE LA SOLIDARITE
Նախագահութեամբ ներքին գործերու նախարար՝
FRANCOIS MITTERAND ի
Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու՝ Պուռվիլ, Ա. Բլավօ, Անի Ֆոռտի, Ռօպէր Լամուռէօ, Ֆրանսուա Փեռիէ, Ժառժ Իլմէռ եւ՝
MAURICE CHEVALIER
Տոմսերու գիները 1500, 1000, 600 եւ 350 ֆրանք։

ԴԻՄԵԼ.— *Փալէ ան Սփոռ, 8 Պուլվառ տը Կրընէլ, Բուֆ, 1 ռիւ Սէռիպ, Էքիփ թերթին, 10 Ֆօսյու Մօնմարթր եւ «Ֆրանսական հանրապետութեան Բարեկամներուն» 11 ռիւ Փօմբռէօ։*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԻՐԵՐՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մեծ ցերեկոյթ – պարահանդէսը
Կիրակի, 5 Դեկտեմբեր, ժամը 15էն 24, Պուա Քոլոմպ քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ, 2 ռիւ տ'Էթիէն տ'Օրվ, (կայարանին քով)։
Կը նախագահէ՝
Mr. EMILE TRICON
(Maire de Bois-Colombes)
Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Ց. Դ. «Քրխտասփոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։*

ԼԻՈՆ.— *Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ամիսդարաբաս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս երկուշաբթի ժամը 8·30ին, Ցոյներու սրահը, 5, ռիւ Պօնբֆուա։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՏԻՍԻՆ.— *Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։*

ԱԶԱՏ ՀԱՑԱՍՏԱՆի ժողովը՝ այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶի Ֆ. Կ. Մաշէի մասնաճիւղի պարահանդէսի յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 15·30ին Քաֆէ Ռեժան։

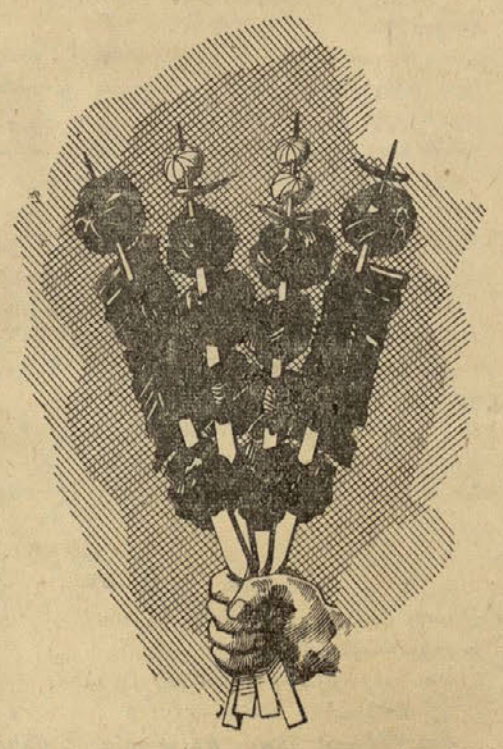
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը Քառէ սրճարանի վերնասրահը, այս չորեքշաբթի երեկոյ։ Նիւթն է.— Հարցուփորձ մը՝ պատասխանման հարցի մասին՝ ի՞նչ գործնական միջոցներով կարելի է ապահովել Սփիւռքի ազգ. կեանքը։ Ներածական՝ Պ. Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆէ։ Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն։

ՄԱՐՍԻԼՅ.— *Համազգային ընկ. մայրենի լեզուի, պատմութեան, գրականութեան եւ աշխարհագրութեան դասընթացքները կը վերսկսին Հոկտ. 20ին, չորեքշաբթի իրիկուն, Ֆրանսական համալսարանի ամփիթեատրոնին մէջ (40, Ալէ Լէոն Կամպէթա)։ Արձանագրուիլ նախօրօք կամ Հոկտ. 20ին իրիկունը։*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԻՐԱԿԻ 17 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24
Պատուակալ նախագահութեամբ՝ Փարիզի քաղաքապետ
Dr. BERNARD LAFAY ի
ORCHESTRE JACQUES HELIAN
SALLE VOLTAIRE
Շարաւթօն էֆէկտ առնել 103 թիւ օթօպիւսը, իջնել Ռիւ տը լ'Իւնիօն։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ
Կիրակի, 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24
HOTEL MODERNE ի *ընդարձակ սրահներուն մէջ*
Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին.—
Երգ՝ Օր. Ներ Ն. Տիրատուրեան եւ Շ. Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա. Մեսրոպեանի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Քաշաղի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր. Լ. Յակոբեան *եւ ուրիշներ։*
ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ
իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով
Հաճելի անակնկալներ ճոխ պիւֆէ *Սեղանները ապահովել հեռաթօսելով*
TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ
Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ
★
Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ Վ.ՐԱՑ
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
(Métro: F. D. Roosevelt)
★
Հաճելի մթնոլորտ
Առաջնակարգ կովկասեան խորոված–ներ, «շաչլիք», «քարսքի»
★
BAR AMERICAIN

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆԻ
6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ ՏՒԻՆԱՑԻ ՄԷՋ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ
ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾ
Պատմ. նոր ողբերգութեան երկու արարները միայն (Տիգրանի թագադրութիւնը)
ԲՆՄԱԴԻՐ՝ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
MARDI
19 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7500 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2911

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՇ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ…

●

Կը թուի թէ Գուբկչի Մանկավարժական Համալսարանին դասախօսը, պրոֆ. Վլատ Պլնըցեանու, մասնաւոր պաշտօն ստացած է ամէն գնով նսեմացնելու ա-րեւմտահայ աշխարհաբարը եւ անոր տեղ պարտադրելու «պետական լեզու»ն։

Այս պաշտօնը կատարելու համար, ա-պաւնած է Սֆալինի լեզուաբանական տեսութեան, որ թագուհեցաւ հեղինակին հետ։

Դասախօսը կը կարծէ թէ հինի եւ նորի պայքար է ինչպէս ուղղագրութեան, նոյնպէս պետական լեզուի խնդիրը։

Մինչդեռ, եթէ նախապաշարուած չըլ-լար եւ պետականօրէն քննէր երկու հարցերը, պիտի հաստատէր թէ ափ մը չինովնիկներ են որ կ'ուզեն իրենց տիրու-թիւնը պարտադրել ամբողջ ժողովուրդի մը։

Ինչ որ «նոր» ուղղագրութիւն կը կո-չեն, հինէրուն հինն է, Ժ.-Ժ. դարերէն ալ եա մնացած, թիւածոյ, անբնական եւ հակագիտական։ Ցաւակոչս պարտադրուած՝ անջրպետ մը բանալու հա-մար երէկուան եւ այսօրուան միջեւ։

Պ. Վլատ Պլնըցեանու դիտարի ուսու-ցիչ է եւ եթէ չի խոստովանիր կատար-ուած սեերը, կը նշանակէ թէ կը կեղծէ։

Իր դիրքը նախատինք մըն է Հայաս-տանի ճշմարիտ բանասէրներուն եւ ակա-դեմականներուն համար, որոնք տակաւին կ'ատեն այդ տեսակ պարտադրութիւնը։

Դասախօսը թերեւս չի գիտեր թէ ինչ պայմաններու տակ պարտադրեցին այդ բարբարոսութիւնը, չարաչար գործած-ով Մանուկ Աբեղեանի բարեմտութիւնը։

Անշուշտ չի գիտեր թէ ուրիշ ակադե-միկոս մը, Սահակեան Մալխասեան, ինչ յամառութեամբ պահանջեց որ հարցա-տու ուղղագրութեամբ հրատարակուի իր քա-ռահատոր բառարանը։

Եւ վերջապէս չի գիտեր թէ ինչ տա-ժանելի պայքարներ մղեց երրորդ բաղ. մահմուտ Հանդուցեալը, Հրաչեայ Ա-ճառեան, որպէսզի Մաշտոցի մուրճն ու մեծ դաղը հետու պահեն լեզուական – բանա-սիրական անզգաստանէն։

Եթէ երեւան մնացած ճշմարիտ բանա-կերներն ու գրագէտները կարենային ար-տասահման անցնիլ, իրենց առաջին դոր-ձը պիտի ըլլար պահանջել նոր, բուն բա-ռով՝ չինծու եւ օտարոտի ուղղագրու-թեան ջնջումը։

Ռումանացի դասախօսը դեռ ուրիշ բա-ներ ալ չի գիտեր։

Երբ այնքան սիրաբար կը խօսի, ա-համաբերելով արեւմտահայ աշխարհաբա-րը եւ բոլշեւիկեան պատգամներ արձակե-լով, կը մոռնայ կարեւոր պարագայ մը եւս։

Կը մոռնայ թէ անոնք որ «բարբառ»ին համարէին արեւմտահայ աշխարհաբարը, նոյնպէս դատապարտուեցան։

Անցեալ ամառ, Երեւանի առւսերէն օ-րաթերթը, «Կոմունիստ» մասնաւոր յօդ-ուածի մը մէջ, դիտել կուտար թէ նախ-կին վերակաւարութիւնը «սխալ վերաբե-րում» ունէր նաեւ արեւմտահայ աշխար-հաբարի մասին, զոր կը կոչէր բարբառ, ինչպէս լեզու է, անկախ եւ ինքնուրոյն։

Մենք այս վկայութեանց պէտք չու-նէինք, հաստատելու համար տարրական ճշմարտութիւն մը։

Եւ բարեհամբաւ կը թելադրենք պրոֆ. Վլատ Պլնըցեանուի, որպէսզի գործի չղատնայ օրուան իշխանաւորներուն եւ կամկաս վարժապետներու ձեռքը, իր կարգին ճեղքել բանալով հալածական ժողովուրդի մը մշակոյթին մէջ։

Իր ամբողջ յօդուածաշարքը վրիպում-նեւրու ցուցահանդէս մըն է։ Իր վճիռները հիմնուած են կանխակալ կարծիքներու եւ կիսկատար դիտելիքներու վրայ։

Պիտի խօսինք հատուած առ հատուած։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՇԱՐՔ ՄԸ ԿԱՐԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՑՍՕՐ, ՎԱՂԸ ԵՒ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

●

Դիւանագիտական գործունէութեան կեդրոնը Փարիզ փոխադրուած պիտի ըլ-լայ այս շաբթու։

Այսօր, երեքշաբթի, առաջին տեսակ-ցութիւնը պիտի ունենան Պ. Մենդէս Ֆը-րանս եւ Տոքթ. Ատենաուըր, մանաւա-նապէս քննելով Սարի խնդիրը։

Վաղը, չորեքշաբթի, Զորս Մեծերը պի-տի քննեն արեւմտեան Գերմանիոյ զերիչ-խանութեան վերահաստատման խնդիրը։

Յաջորդ օրը, հինգշաբթի, ինը պին-ա-կիցները պիտի հաւաքուին, լրացնելու համար Լոնտոնի մէջ կնքուած համաձայ-նութիւնները։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ ան-համբեր կը սպասեն երեք ժողովներու արդիւնքին։ Մասնաւորապէս մտահոգու-թիւն կը պատճառէ Սարի խնդիրը, մա-նաւանդ որ Ֆրանսայի վարչապետը պայ-ման դրած է անոր կարդադրութիւնը, որ-պէսզի դիւրանայ Լոնտոնի համաձայնու-թեան վաւերացումը Ազգ. Ժողովին կող-մէ։

Իններու դործը պիտի ըլլայ վերջնապէս ճշդել սպառազինութեանց հսկողութեան եւ արտադրութեան պայմանները։

Մասնաւոր դժուարութիւն մը չի նե-ր-դաշնակները արեւմտեան Գերմանիոյ դին-ուրական դրաման բարձումը, քանի որ մասնագէտները առանձին քննած են այս խնդիրը։ Կարդ մը մանրամասնութիւն-ներ պիտի ճշդուին յառաջիկային։

Այս քաղաքական գործունէութեան հա-կադդելու եւ մասնաւորապէս Լոնտոնի համաձայնութեանց վնասելու նպատա-կով, Արեւելեան Գերմանիոյ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը ընդհ. ընտրութիւններ սարքած էր կիրակի օր, քուէարկութեան դրասենեակները բանալով իրաքանչիւր հատար բնակիչի համար։ Օրուան նշանա-խօսքն էր խաղաղութիւն, եւ պայքար Լոնտոնի համաձայնութեանց դէմ։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՄԱՒԱԼԵՑԱՒ

ԼՈՆՏՈՆԷՆ ԵՏՔ ԼԻՎԼՐՓՈՒԼ ԵՒ ՈՒՐԻՇ

ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐ

Լոնտոնի նաւահանգիստին բանուորնե-րու գործադուլը, որ կը տեւէ 15 օրէ ի վեր, ուելի ծանրացաւ կիրակի օր, երբ Լիվըրփուլի 17·500 բանուորներն ալ պաշ-տօնապէս հրաման առացան աշխատանքը դադրեցնելու, իրրեւ համերաշխութեան ցոյց։

Այս նոր գործադուլը պիտի սկսէր Բ-ւտու ժամը 8ին, ջնջուելով 183 անգլիա-կան եւ օտար նաւեր որոնք խարիսխ նե-ուած են նաւահանգիստին մէջ։ Լոնտոնի 22·000 բանուորներն ալ կաշկանդած են 133 նաւեր։

Կազմակերպիչները կը յուսան թէ իրենց չարժումը պիտի յաջողի, չնորհիւ այս նոր գործադուլին։ Բանթողները կը պա-հանջեն ջնջել յաւելուածական աշխա-տանքի պարտադրութիւնը եւ բանակցել ուրիշ կէտերու վրայ։

Լիվըրփուլի գործադուլին հրամանը տ-ուեցաւ երբ կառավարութիւնը կը փորձէր ապահովել աշխատանքի վերսկսումը։ Դահլիճը երեք հոդինոց քննիչ ատեան մը կազմած էր, բայց Լիվըրփուլի գործադու-լը խանգարեց հաշիւները։ Կը վախցուի որ ուրիշ կարեւոր նաւահանգիստ մը, Սաութ Ամփթընի բանուորներն ալ միանան գործադուլին։ Առաջին քուէարկութեամբ գործադուլին։ Առաջին քուէարկութեամբ մեծամասնութիւն մը պիտի կատարուէր։ Եթէ այս անգամ գործադու-լի որոշում տան, այն ատեն չորեքշաբթի հազորդակցութիւնները պիտի դադրին Անգլիոյ եւ Նիւ Եորքի միջեւ։

Լիվըրփուլի բանուորները գործադուլի որոշում տուին երկու ժամուան ազդակի ժողովէ մը ետք որ տեղի ունեցաւ բացօ-ւեայ։

Միեւնոյն ատեն կը չարունակուի Լոն-տոնի հանրակառքերուն գործադուլը։ Փոխադրութեանց բանուորներու սենեա-քային նախարարը, Տիքըն, մեղադրեց համայնավարները թէ խռովութիւններ կը սերմանեն, ձեռք անցընելու համար Անգ-լիոյ նաւահանգիստներուն սիրտ պահե-ստ-թիւնը։

Գեռապին նաւարկութիւնն ալ խանգար-ուած է, դժուարացնելով հրանութի վա-ճառքը։

Երկու 70·000ը կ'անցընէր բանթողնե-րուն թիւը։ Մէկ չաբթուան մէջ չորս ան-գամ ըլլալով գահլիճը նիստ գումարեց նախապահութեամբ Զըրչիլի։ Կը կարծուի թէ բացառիկ միջոցներ ձեռք պիտի առ-նուին, եթէ գործադուլը ծաւալի ուրիշ նաւահանգիստներու մէջ։

Վերջին լուրերու համաձայն, Լոնտոնի ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է համայնավարներու դէմ, իրենց պաչտօ-նաթերթին մէջ հրատարակուած դրու-թեան մը առթիւ։

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

★

ՊԱՏԵՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵՒՍ

Թերեւս ոչ մէկ տարի այսքան նոխ եւ այլազան ազդեր հրատարակուած էին հա-յերէնի դասերու համար, որեան այս տա-րի։

Սովորական դասընթացքներէն զատ, կան այցելուներ, ուսուցիչ թէ ուսուց-չուհի։

Եւ կան անձնուէրներ որոնք տարիներով տճած եւ հարիւրաւոր աշակերտներ հասցուցած են Պոլսոյ թէ գաւառի մէջ։

Կան գրագէտներ եւ հեղինակներ ալ, ո-րոնք յանձն կ'առնեն ամէն յոգնութիւն, իրենց մշակած լեզուին ճաշակը տալու համար չափահասներու։

Եթէ պատանիները եւ երիտասարդները իրենք ալ թերեւս նիզ մը փորձեն, պատ-ճառ չկայ որ շրջաւուարտներու կոկիկ բազմութիւն մը չհասնի, բանի մը տա-րիէն։

Ուրիշ, տակաւին, Արեւելեան Լեզու-ներու վարժարանը, Սեւռի Մուրատեանը որ ցերեկօթիկ աշակերտներ կը փնտռէ, եւ Դպրոցասէրը։

Ցառաջի ալ կրնայ ծառայել իբրեւ լրա-ցուցիչ դասընթացք, շատերուն համար։

Այնոիկ որ Ցառաջի Սաները կոչուեցան իրենց նախաձեռնութեամբ, արդէն դար-ձած են վարժ գրողներ։

Պայմանները շատ աւելի դժնդակ էին, 25–30 տարի առաջ, երբ անոնք քանի-գործ երիտ հայերէն սորվիլ կամ իրենց գիտ-ցածը լրացնել, ուշադրութեամբ հետեւե-լով այս թերթին։

Ահաւասիկ պատեհութիւն մը եւս, չա-փահասներուն համար։

Հայ Օգնութեան Միութեան պարբերա-թերթը ատենէ մը ի վեր կը հրատարակէ նոր շարք մը, «Քերականութիւն աշխար-հաբար հայերէնի», ուսուցանելով տար-րական գիտելիքներ, նախաձեռնութեամբ վարժ խմբագրի մը որ կը ստորագրէ Ե. Բոպոպեան։

Դասընթացքը սկսած է, 1953 հոկտեմ-բերին եւ կը շարունակուի 1954 Յունուա-րի, ապրիլի, յուլիսի եւ հոկտեմբերի թի-ւերուն մէջ։

Պարբերաթերթը կը գտնուի կապոյտ հաչի եւ միւս էջը կազմակերպութեանց բոլոր մասնաճիւղերուն էով։

Բաժնեգինն ալ տարեկան մէկուկէս տո-լար,— մէկ ճաշի կամ սրուակ մը օղիի գինը։

Ազատ երկիրներու երիտասարդները եւ իրենց հայրիկներն ու մայրիկները եթէ այս դասընթացքներէն, դասախօսութիւն-ներէն, մանկական եւ պատանեկան թեր-թերէն եւ գիրքերէն ալ չօգտուին, կը նր-շանակէ թէ խաչ հաշած են իրենց ազգ-գիտակցութեան, արժանապատուութեան եւ ապագային վրայ։

Այլեւս ի՞նչ համարձակութեամբ կը խօսինք Հայրենիքի, Հայ Եկեղեցւոյ եւ ուրիշ պարծանքներու մասին։ Վ.Ա.Հէ

ՆՈՐ ՀԵՐՔԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴՐԻՆ ՄԷՋ

Անակնկալները իրարու կը յաջորդէն լրտեսական խնդրին մէջ։ Շաբաթ օր, երկ-րի ապահովութեան պաշտօնեաներուն անդամ ձիլերը առաջնորդեցին հարիւ-րապետ Ֆազալէի ձերբակալութեան, «Երկրին արտաքին ապահովութեան դէմ գործունէութիւն» մեղադրանքով։ Հա-րիւրապետը կարեւոր պաշտօն մը ունէր «Փարիզի ապահովութեան դրասենեակ»ին մէջ, եւ իր դիմակալած ըլլալը չատ կա-րեւոր յաջողութիւն մը կը նկատուի իշխողներէն։

Լսպրիւան է որ առաջին անգամ արտա-սանեց Ֆազալէի անունը, ուրբաթ օր։ Բայց առժամապէս ապատ ձգեցին զայն, մինչեւ որ իր բացակայութեան բնակա-րանին խուզարկութիւնը մէջտեղ հանէր կարեւոր փաստաթուղթեր ինչպէս նաեւ երկու ատրճանակ։ Ձեռք ձգուած թուղ-թերուն քննութիւնը բացայայտ դարձուց Ֆազալէի դաւաճանութիւնը։

Շաբաթ դիշերը պայ առաջնորդեցին եր-կու ոստիկաններու ընկերակցութեամբ նախ Ռէօյիի զօրանոցը, իր պետին, հա-պարապետ Ռէմէկիէի դրասենեակը, եւ անկից ալ ուղղակի Ֆրէնի բանտը։

Տակաւին մանրամասնութիւնները կը պակսին, բայց առաջին հարցաքննութիւ-նը ննջեցրել կուտայ թէ Ֆազալէն, Լապ-րիւան եւ Պառանէսի փոխանցած է մայ-րաքաղաքին պաշտպանութեան վերաբեր-եալ չատ կարեւոր թուղթեր։ Ուրեմն իր պարապան տարրեր է նախապէս ձերբա-կալուածներու պարագային։ (Այս վեր-ջինները ձեռք ձգած էին Ապրպային Պաչ-պանութեան Կամիսէի թուղթերէն)։ Ինչ որ կը փաստէ թէ լրտեսական ցանցը չատ աւելի տարածուած է, քան ինչ որ կը կարծուէր։

Թէեւ խնդրին քննութեան պատասխա-նատուները ցոյց կուտան մեծ զգաստա-պահութիւն, կարելի է սակայն ծանա-նչել կարդ մը բացարձակ իրողութիւններ։ Լսպրիւան եւ Պառանէսի տունէն գտնուած էին կարդ մը զգաստի ծրարիկներ, ո-րոնցմէ մէկուկան պատճէն պահուած կը մնար Ֆազալէի դրասենեակին դրամար-կղին մէջ։ Միայն ինքն է որ պիտի կա-րենար առաջիններուն փոխանցել այդ թուղթերէն օրինակներ։ Եւ փաստած են թէ մէքենագիտներուն օրինակել տուած է դանոնք Օգոստոս ամսուն, երբ իր գոր-ծակից ատրճանակաւորները արձակուրդի էին ... Ծրարիկները կը վերաբերին՝ մայրաքաղաքի յանկարծական դրաւման, անկարգելատրներու խուժումին, թափա-նաբարութեան եւն. պարագաներու ատ-նուելիք միջոցներուն։ Դեռ չատ քարտէ-սը Փարիզի այն կէտերուն, որոնց օգր հանուելով մայրաքաղաքը անչար-ժութեան կրնայ դատապարտուիլ։

Ցայտնի չէ տակաւին թէ ինչն է մղած Ֆազալէն լրտեսական գործունէութեան։ Դրա՞մը թէ իր քաղաքական համոզում-ները։ Իր փաստաբանը կը յայտնէ թէ մա-տահ է հարիւրապետին հայրենասիրու-թեան վրայ, եւ թէ կրնայ ան դոն եւսած ըլլալ սխալմունքի մը։ Քննութիւնը կը չարունակուի։ կը սպասուին դպայցուն-յայտնութիւններ։ Խնդրին բոլոր ծալք-երը դեռ չեն բացուած։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ի.— ՍՈՒՐԱՄՅԱՆԸ ԵՎ ՄԱՐՏԻՆ Ե. ՄԱՐՏԻՆԵՑԸ ԱՐՁԱ

(ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆ – ՏԵՂ ՉՈՒՆԵՑԱՎ)

Ի. Հարցում եղավ, թե ինչպես է ստացվել, որ Մարտին Ե. Մարտինեցը արձակ է արտասանում Ի. Սուրամյանի բանաստեղծությունները։

Մարտին Ե. Մարտինեցը պատասխանեց, որ ինքը ոչ մի բանաստեղծություն չի արտասանում, այլ ինքն է ստեղծագործում։ Ինքը ոչ թե կարդում է, այլ ասում է։ Ինքը ոչ թե ասում է, այլ ապրում է։ Ինքը ոչ թե ապրում է, այլ ինքն է։ Ինքը ոչ թե ինքն է, այլ ուրիշ մեկը։ Ինքը ոչ թե ուրիշ մեկը

ԲԱԺԻՆ

— Իսկույն, ես ու Ֆրանսուան Չելլը ու Ժերոմը ու Ժիլը, ընկերներս, մեզ բոլորիս ձերբակալեցին, մեզ տարին Ֆրեսնի բանտը, ուր մենք մնացինք մինչև գարնան վերջերը։ Ես ու Ժերոմը դատապարտվեցինք հինգ տարվա բանտարկության։ Ֆրանսուան Չելլը ազատվեց երեք տարվա բանտարկությունից։ Ժիլը ազատվեց մեկ տարվա բանտարկությունից։

Ընկեր Ֆոնտանը, ես ու դուք ենք մնացել մեր խմբից միակ ողջ մնացածները։ Ես ու դուք ենք միակ ողջ մնացածները։ Ես ու դուք ենք միակ ողջ մնացածները։ Ես ու դուք ենք

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ

Ի. Մխիթիւնը ընդունեց անցեալ շաբաթ, Պ. Վիշինսկիի բերնով, պինպաշ փութեան համար միացեալ յայտարարութիւն մը ընելու արեւմուտքի առաջարկը: Դէպքը ինքնին աննախընթաց է: Յարդ պայման դրած էր որ հիւլէական բոլոր պահեստները փճացուին ընդհանուր զինաթափութեան վերաբերեալ համաձայնութիւն մը առորոշուելէ առաջ: Հիմա նոթիւն մը առորոշուելէ առաջ: Հիմա այլ մասին խօսք չկայ: Անշուշտ ներկայիս, հարցը կը կայանայ միայն պինպաշ փութեան մասին ընդհանուր վարչաքր հրապարակող վաստաթուղթի մը առարկութեան մէջ: Ուրեմն «գործէ» առելի, խօսք է տակաւին: Բայց յատկանշական է այն կէտը թէ յայտարարութեան տակը Ամերիկայի եւ Ի. Միութեան առորոշութիւնները պիտի երեւան կողք – կողքի:

Մակի մէջ կարծիքները բաժնուած են: Ոմանք կը կարծեն թէ Մոսկուայի մէկ նոր խաղին առջեւ կը գտնուին, թէ ան կը փորձէ գործադրութեան դրուելէ առաջ վիժեցնել Լոնտոնի համաձայնութիւնները. իսկ ուրիշներ լաւատես են եւ կը խորհին թէ Ռուս. իշխանութիւնը անկեղծօրէն կ'ուզէ յաջողցնել պինպաշութեան ծրագիրը: Ըստվհետեւ իսկական ճիգ կ'ընէ Միութեան մէջ կեանքի մակարդակը բարձրացնելու, ի վնաս ռազմական պիւտճէին: Բայց իրարկէ չբջանակները պիտի վերապահ են եւ զգոյշ: Մոսկուայի յանկարծական որոշումը կրնայ նաեւ հետապնդել ուրիշ նպատակներ: Ամերիկայի ռազմական ճարտարարուեստ – ին կասեցումով՝ տնտեսական տագնապ առեղծել արեւմուտքի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ համաձայնութիւնը պիտի կնքուի այսօր, երեքշաբթի, համաձայն վերջին լուրերու:

ՄԱՐՈՒԲի մայրաքաղաքին մօտ ոսոխ – կան մը սպանուեցաւ: Ցէսի արարական թաղին մէջ ալ 15 հոգի վիրաւորուեցան. ռումբ մը արձակուած ըլլալով:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ համագումարը փակուեցաւ կիրակի ցերեկ Մարսէյլի մէջ: Նախագահ ընտրուեցաւ վերստին Մառ – թինօ – Տեվլա 746 ձայնով 689ի դէմ Տա – լաճիէի: Վարչապետը այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ, որ ընդունեցաւ իբրեւ ուղեղիծ, կուսակցութեան նոր տարեշրջանին: Նախագահ Խրէօ կարեւոր հլոյթով մը չաուադուեց Մենդէս Ֆրանսը չհշալով թէ «այդ բացարիկ մարդուն կը ձգէ արմատական կուսակցութեան ապագան»:

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւն – ները վերսկան:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՖՈՒԹՊՕԼԸ երկու կարեւոր յաղթանակներ տարաւ չարաթ եւ կիրակի: Անապատելի էր Հանովրի մէջ Գերմանացիներուն պարտութիւնը, թէեւ այս վերջիններէն կը պակսէին 5–6 լաւ խաղացողներ: Ֆրանսան յաղթեց 3–1ով: Կիրակի, Լիոն, Ֆրանսան կրկին յաղթական եղաւ միջազգային ուրիշ հանդիպումի մը մէջ (Ֆրանս – Սառ 3–1): Այս յաղթանակները մեծ խանդավառութիւն ըստեղծեցին Ֆրանսական բոլոր չբջանակներու մէ ջուր լուրջ վերապահութիւններ կային Ազգային խումբին ուժին նկատմամբ:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ց. Կ. Խաչի Պորսայի մասնաճիւղը իր չնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք փոխան ծաղկեպսակի Մարիամ Գոնեալեանի մահուան առթիւ հեռաւեալ նուէրները ըրին Կ. Խաչի դպրոցին: Սեդրակ Թումիկեան, Զ. Քէն – ոէրեան, Կիրակոս, Գէորգ Հալաճեան – ներ, Ս. Գոնեալեան հաղարական Ֆր.: Յ. Վարդուկեան, Ճասրով Մարգարեան, Մ. Ճերմակեան, Տ. Համբարձումեան, Ի. Հաճիկեան, Ճ. Տօնիկեան, Կ. Վարդանեան, Ե. Գալֆայճեան, Վ. Վարդան – եան, Ա. Քէնոէրեան, Ա. Մինքայէլեան Հ. Թաչճեան, Կ. Տօնէրեան 500ական, Ա. Մարգարեան, Մ. Ցակոբեան եւ Պ. Զէն – ոէնեան 300ական:

★

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. մարմինը Այրի Տիկ. Ե. Տախմախեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, չնորհակալութեամբ առացած է Այրի Տիկնոջ Պօյաճեանէ հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Հայթայեանէ երկու հազար:

Հրաչ Սարգիսեանի մահուան առթիւ,

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը ոօնուի մեծ պատրաստութեամբ:

Շաբթօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ:

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները վաղը:

●

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 28ին, Իսիի քաղաքապետա – րանին սրահներուն մէջ:

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Մէջին Աբեւելքէն վերադարձին առթիւ:

Ուրբաթ 22 Հոկտ. ժամը 20ին

Սերով կը հրաւիրուին ղրազէտին բա – րեկամները;

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանք:

արձանագրուիլ մինչեւ երեքշաբթի, 19 Հոկտեմբեր.—

Պ. Գաբիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris (10), TAI. 92-84

Պ. Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46

եւ Ցառաջի մօտ, 32, Rue de Trévise, PRO. 86-60

ՅՈՐԵԼԵԱՆ
ՓՐՈՖ. Գ. Գ. ԽԱՑԻԿԵԱՆԻ

կրօնական, ազգային եւ կրթական յիսնամեայ բազմօգուտ գործունէութեան առթիւ:

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի եկեղեցական, ազգային եւ մշակութային բոլոր կազմակերպութեանց, իրրեւ ցոյց համազգային դնահատանքի եւ երախտապարտութեան:

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Սալոն Մարընոյի մէջ (ռիւ տ'Օպաներ): *Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3·30ին:*

Կը նախագահէ՝ վեր. Ց.Ն.ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին Պատ. Ս. ՊԱՊԱԼԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Սիրայօժար կը մասնակցին, ուրիշ շատեր կարդին.— Փրոֆ. Յ. Քիւրքճեան *իր երչախումբով*, Տիկ. Մ. Նազգաշեան (*մեներգ*), Օր. Մաճէսքի (*չութակ*), Օր. Շահպազեան (*դաշնակ*):

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Համազգայինը Մշակ. Ընկ. Մարսէյլի մասնաճիւղը շուտով կը վերսկսի իր գործունէութիւնը: Ինչպէս անցեալին մէջ, անդի պիտի ունենան պարբերական դասախօսութիւններ, (հայերէն եւ ֆրանսերէն) Ֆրանսական համալսարանի ամփիթեատրոնին մէջ: Շուտով պիտի ոօնուի «Համազգայինի Ընկերութեան» 25ամեակը, հանդիսաւորապէս:

Կը խնդրուի բոլոր գրասէր հայրենակիցներէն՝ անդամ արձանագրուիլ վարչութեան մօտ, աւելի զօրացնելու համար մեր Միութիւնը:

Քարտուղար ԱԶԳԻՆ, նախագահ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Ցարութիւն Մերթինեան եւ Մեր – սինեան ընտանիքը, Պ. Ալեանաքեան, Այրի Տիկին Մարկոսեան (Կափ), Պ. Պ. Մերթինեան եւ Փէնթեան (Փարիզ), Պ. Պ. Փասիւ Քափքէր եւ Ցոմակիմեան ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով, եւ հեռագրով յաղակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ պապիկանին Այրի Տիկին Բուամի Մերթինեանի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 3 Հոկտ. 1954, Մարսէյլի մէջ:

Նոյնպէս չնորհակալութիւն Ամասիոյ Հայր. Միութեան:

Պ. Զարեհ Զուհաճեանէ երկու հազար:

Ինչպէս նաեւ ի նպաստ Ֆէսանվիլիէի օգտիսութեան կայանին, Պ. Փափազ – եանէ, Պ. Ժիրայր Տամլամեանի միջո – ցով, երեք հազար ֆրանք, Պ.Ժ. Զ.է, Պ. Բ. Տամլամեանի միջոցով հինգ հազար:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՓՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱԶԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի, 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE *ընդարձակ սրահներուն մէջ*

Դեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—
Երգ՝ Օր. Ներ Ն. Տիրատուրեան եւ Շ. Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա. Մեսուճենցի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Քաշաճի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր. Լ. Ցակոբեան *եւ ուրիշներ:*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով

Հաճելի անակնկալներ Ճոխ պիւֆէ *Սեղանները ապահովել հեռախօսելով*

TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Քրխասափոր» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՏԻՄԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չարաթ ժամը 21ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԶԱՏ ՀԱՑԱՍՏԱՆի ժողովը՝ այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համազգային ընկ. մայրենի լեզուի, պատմութեան, ղրականութեան եւ աշխարհագրութեան դասընթացքները կը վերսկսին Հոկտ. 20ին, չորեքշաբթի իրիկուն, Ֆրանսական համալսարանի ամփիթեատրոնին մէջ (40, Allée Léon Gambetta): Արձանագրուիլ նախօրօք կամ Հոկտ. 20ին իրիկունը:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել լաւագոյն պայմաններով ձեր իմքնաշարժը, հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)

Tél. WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h.)

Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

ԲՕԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին հերմա - կեդեճներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ - ՆԵՐՈՎ:

նոր գրքեր

rticles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը Քաւէ սրճարանի վերնասրահը, այս չորեքշաբթի երեկոյ: Նիւթն է.— Հարցուփորձ մը՝ պատասխանման հարցի մասին՝ ի՞նչ գործնական միջոցներով կարելի է պատուել Սփիւռքի ազգ. կեանքը: Ներածական՝ Պ. Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԷ: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

« ՆՈՐ ՔՆԱՐ »

Չայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարանին Բ. տպագրութիւնը, հիմնովին բարեփոխուած եւ ընդլայնուած *Հայաստանէն լսուող բազմաթիւ նոր երգերով:*

640 էջ, 800 ԵՐԳ, 342Ը ՉԱՅՆԱԳՐՈՒԱԾ

եւ 132 ՆԿԱՐՆԵՐ

Այս բովանդակութեամբ երգարան ցարդ լոյս չէ տեսած որեւէ տեղ:

Գինը 1400 ֆրանք (*Թղթատարի ծախքը պնդին վրայ*)

Թղթատարի ծախքը պնդին վրայ:

Դիմել «Ցառաջ»ի հասցէով: Մարսէյլի չբջանէն դիմել Պ. Ցակոբ Մալքանին,

3, Bld. Th. Turner, Marseille.

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի ֆրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
20
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
MERCREDI
20 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7501 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2912

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՆԱՄԷՋ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

●

Ի յառաջադունէ որոշած ըլլալով ժխտել արեւմտահայ աշխարհտարաբին գոյութեան իրաւունքը ,պրոֆ. Վլատ Պընըցեանու « սուր հաչիւնը »կը վերապրէ բոլոր ա – նոնց որ պայքար կը մղեն Երեւանի յեսա – դիմական ուղղադրութեան եւ «պետա – կան » կռչուած թիամծոյ լեզուին դէմ :

Ո՞ւր էին այսօրուան նորելուկները , երբ մենք նոյն պայքարը կը մղէինք Ա. Ա – հարոնեանի, Ցոլհ. Թումանեանի, Աւե – տիք Իսահակեանի, Մ. Վարանդեանի, Շիրվանզադէի եւ ուրիշներու դէմ, որոնք հաճոյքով կը լսէին :

Կարելի՞ է բաղդատել անոնց կարգ մը օտարաբանութիւնները այսօրուան խառ – նիճաղանճին հետ ուր տգիտութիւնը , կամայականութիւնը եւ բռնութիւնը «լեզուինքա» կը պարտէն, տարնորէն ի վեր :

Մեր դիմակալուր դպիրները նկատում կը տեսնեն ամէն քննադատութեան մէջ :

Ռումանացի դասախո՞ն ալ վարակ – ուած է նոյն մոլութենէն, բոլշեւիկեան կաթ ծծած ըլլալով :

Հայկարան դասախօսը կը դրէ, սրատ – ո՛ւշ պարզամտութեամբ .

— «Սովետական Հայաստանի մէջ խօս – ուած լեզուն, շնորհիւ երջանիկ զարգաց – ման մը, դարձաւ անհամեմատ կերպով աւելի հարուստ, աւելի կատարելագոր – ծուած եւ արտայայտիչ լեզու մը »:

Երկրորդ յօդուածին մէջ ալ կը կրկնէ .

— « Սովետական Հայաստանի գրական եւ ազգային լեզուն կարողացաւ հասնիլ կատարելութեան շատ բարձր մակարդա – կի մը, ճոխ բառամթերքով ».

Ապացո՞յց,— չունի եւ չի կրնար ցու – ցնել։ Եթէ փորձէ, փաստերը իրեն դէմ են :

Վասն զի, բոլշեւիկեան իշխանութիւնը կանգ չառաւ որեւէ միջոցի առջեւ, կա – տարեալ խառնիճաղանճի մը վերածելու համար այդ լեզուն, բառակազմութեամբ, քերականութեամբ եւ շարադրութեամբ :

Հրապարակաւ կը հրաւիրենք Պ. դասա – խօսը որ պրպտումներ կատարէ բարե – խղճօքէն :

Այն առեն պիտի տեսնէ որ ԼԲէ հինգ հարիւր բառ աւելցուցած են 33 տարուան ընթացքին, 450ը բոլորովին օտար է, չին – ծու , մակարոյծ եւ անճաշակ : Օտարաբա – նութիւն մը որ լեզուն կ'աղճատէ : ,

Իսկ այդ խարդախ պատուաստին դէմ , հարիւրաւոր հարազատ, ճկուն, բովան – դակալից բառեր մահուան դատապար – տած են, բռնութեամբ, տգիտութեամբ եւ կուսակցական հաւատաքննութեամբ :

Այսպէս ,խեղճերը կը վախնան որ քրիս – տոնէութեամբ վարակուած կ'ըլլան, ԼԲէ ուրացող կամ հաւատուրաց պրեն, փոխա – նակ «ռեննպաս»ի :

Եւ կամ « բուրժուա – նացիոնալիստ» հոսանքին հետեւած կ'ըլլան, ԼԲէ մէկուն դէմ բարբարոս կապկութիւնները ,— պրըմիէր – միհիստր, (վարչապետ), վի – ցէ – պրեզիտենտ (փոխ – նախագահ) , սեսիա (նստաշրջան), ասամբլիա (ընդհ. ժողով) եւն. :

Պրոֆ. Պընըցեանու տեղ մը կ'ըսէ .

— « Հայերէն լեզուն այնքան հարուստ է իր արտայայտութիւններով որ մեր երկրի (Ռումանիա) Հայերը, որոնք կը խօսին «արեւմտահայ» բարբառը, երբեմն դժուար կը հասկնան Սովետական Հա – յաստանի թերթերու եւ հանդէսներու կարգ մը արտայայտութիւնները, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ ետ մնացած է «արեւ – մտահայ» բարբառը »:

Պատիւ ունինք յայտարարելու Պ. դասախօսին թէ՝ այդ Հայերը այնքան լաւ պիտեն իրենց մայրենի լեզուն որ, չեն հանդուրժեր կատարուած աղճատումնե – րուն :

Արեւմտահայ աշխարհաբարը չէ որ ետ մնացած է, այլ սովետական կոչուած բարբառը, խախտելով մայրենի լեզուին հիմքերը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

ԿՐ ՑՈՒՄԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՑԱՆԳԻԼ

Երէկ, երեքշաբթի, սկսան քաղաքական բանակցութիւնները Փարիզի մէջ, առա – ջինը՝ Սարի մասին. Ֆրանսայի եւ արեւ – մտեան Գերմանիոյ վարչապետները կը – լուխ պիտի խորհրդակցութիւն մը ունե – ցան, լաւատեղն տրամադրութիւններով : Ինչպէս յայտնի է, այս վէճին կարգա – դրութիւնը սերտ կապ ունի միւս բանակ – ցութեանց հետ, որոնք պիտի կատարուին այսօր, չորեքշաբթի եւ վաղը, հինգշաբ – թի :

Իրագեկներու կարծիքով, կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ Սարի մասին : Գերմանները նոր ծրագիր մը պատրաստած են, ջնջելու համար տնտե – սական տարմանափակումները Գերմանիոյ եւ Սարի չրջանին միջեւ :

Աւելի մեծ լարուածութիւն կը տիրէ Լոնտոնի համաձայնութեան վերաբերեալ բանակցութեանց մասին : Վերջին չաբաթ – ներու ընթացքին բաւական աշխատանք – ներ կատարուած են, կարգ մը դժուարու – թիւններ հարթելու համար : Զորս պատա – քին նախարարները անհրաժեշտ հրա – հանգներ ստացած են այսօրուան խորհր – դաժողովին համար : Գլխաւոր կնճիռնե – րէն մին էր սպառազինութեանց հակա – կշռի խնդիրը : Ֆրանսայինները բաւական ճամբայ կտրած են, հակողութեան են – թարկելի դէնքերու ցանկի մասին. բայց կարգ մը խնդիրներ դեռ առկախ կը մնան : Գերմանիոյ դերիչխանութեան վերահաս – տատման խնդիրը պիտի քննուի այսօր , չորեքշաբթի : Վաղը տեղի պիտի ունենայ ինր պինակից պետութեանց պատասխին նա – խարարներու ժողովը, իսկ ուրբաթ օր նիստի հրաւիրուած է Ատլանտեան Խոր – հուրդը :

Մէկ խօսքով՝ վճռական չաբաթ մը, Եւրոպայի համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« ԹՐԻԵՍԹԻ համաձայնութիւնը ամէն կարելիութեան դուռ կը բանայ որպէսզի ստեղծուի Իտալիեւուկոսլաւ սերտ դոր – ձակցութիւն » յայտարարեց Մաթա – ջախ Թիթօ, Պելկրատի մէջ : Ցետոյ ա – ւելցուց, թէ չնորհիւ իր պատաքին ան – կախ քաղաքականութեան, Եուկոսլաւիան խաղաղութեան նպաստող տարր մըն է աշ – խարհի մէջ : Վերջացնելէ առաջ ըսաւ « Ատրասահմանի մամուլը սխալմունքի մէջ է եթէ կը կարծէ թէ, կը ղիմենք դէպ ի Մոսկուա : Մենք բնաւ վերարկու չենք զգեցուցած » :

ՏՈՒՔ. ԱՏԼՆԱՒՒՐ Մ. Նահանգներ պիտի երթայ , ամերիկեան հանրային կարծիքին բացատրելու թէ ինչպէս կը տեսնէ ինք ապագայ Գերմանիան երբ ան ըլլայ ինքնիչխան եւ զինուած : Երկու ճառ պիտի խօսի, մին 29 Հոկտ.ին Ուուչինկ – թըն, միւսը 1 Նոյեմբերին Քոլոմպիա Համալսարանին մէջ :

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԸ ներում չչնորհեց հա – մայնավար տասը մահապարտներուն : Պի – տի գնդակահարուէին երէկ առաւ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ընարու – թիւնները կատարուեցան այնպէս ինչպէս կը կատարուին արեւելեան պլոքի երկիր – ներուն մէջ : Ազգային ճակատին ցանկերը ստացան քուէներու թիւին 99·3 առ հա – րիւրը : 12 միլիոն քուէարկողներէն 98·4 առ հարիւրը չմասնակցեցան : 250·000 հոգի կամ ձեռնպահ մնացին, կամ «ոչ» քուէարկեցին, եւ կամ ճերմակ քուէ տը – ւին : Վարչաձեւին « հակառակորդնե – րուն» թիւը 50 հազար աւելի է քան թէ 1950ին :

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԴԱԴՐԵՑՆԵԼՈՒ

Լոնտոնի հանրակառքի աւնախքանեռուն վարիչները կոչ մը ուղղեցին, դադրեցնե – լու համար գործադուլը որ կը տեւէ եօթը օրէ ի վեր : Միեւնոյն առեն նաւահան – դիստի բանուորներու գործադուլը կը ծաւալէր Լիվերփուլի եւ ուրիչ նաւահան – դիստներու մէջ : Անգլ. թերթերը կը գրեն թէ Լիվերփուլի նաւահանգիստի 17·500 բանուորներուն աւելի քան կէսը միթժեց միանալ գործադուլին, ընդհ. ժողովէ մը առաք :

Այնպէս որ, խառնաչփոթ վիճակ մը կը տիրէ նաւահանգիստին մէջ : Ցայտնի չէ թէ չարժումը պիտի ծաւալի՞ թէ կէս ճամբան պիտի մնայ : Կառավարութիւնը կը սպառնայ պինուորական միջոցներ ձեռք առնել :

Պաշտօնական տեղեկագրի մը համա – ձայն, 26·281 բանուորներ կը մասնակցին Լոնտոնի գործադուլին, անչարժութեան դատապարտելով 144 նաւեր : Լիվերփուլի բանձողներուն թիւն է 7100, ուրիչ նա – ւահանգիստի մը մէջ՝ 1493 : Սաութէմփ – թընի նաւահանգստին բանուորները որա – չում չեն տուած տակաւին : Հնդի բան – ուորներն ալ սպասողական դիրք մը բռ – նած են :

Հանրակառքի բանձողներուն մեծ մասը տրամադիր է գործադուլը դադրեցնելու , անմիջապէս բանակցութիւններ կատարե – լով գործատէրերուն հետ :

Պ. ԻՏԷՆ այսօր Փարիզ կը հասնի մաս – նակցելու համար Ատլանտեան Կազմա – կերպութեան նախարարական ատենաշրջանին վերայ ըլլալիք ժողովին : Իրեն կ'ընկերա – նայ Պ. Հարոլտ Մաք Միլան, Անգլիա – Ապր. պաշտպանութեան նոր նախարարը : Ինչպէս պիտի, անգլիական պատվիրը վերջերս ունեցաւ նեղքին կարեւոր փո – փոխութիւններ :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ նեղքին քաղաքա – կանութեան անմիջական նպատակակէտ – ներէն մէկն է բնակարաններու չինութեան հարցը : Այս ուղղութեամբ 12 նոր օրէնք – ներ պիտի հրատարակուին չուտով, ո – րոնք ուղղակի պիտի նպաստեն կամ քա – ջալերեն չինութիւնները :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԽՆԴՐԻՆ առթիւ երէկ դէմ առ դէմ հանուեցան Թիւրփէն , (ձեր – բակալուած) եւ Պ. Մոնտ (նախկին պա – տերազմական պաշտպանութեան նախարար) : Նախկին Փրէֆէ, Պ. Պայլօն ալ հարցքննուեցաւ :

ԱՐԵՒՄՏ. ՊԵՐԼԻՆԷՆ «Թէյկրաֆ » կը յայտնէ թէ Մ. Միութիւնը պիտի պարպէ արեւելեան Գերմանիան, Դեկտ. 31էն ա – ռաջ : Լուրը պաշտօնական չէ, բայց թեր – թը կ'երաշխաւորէ թէ «վատահելի ազ – բիւրներէ» ստացած է : Ըստ նոյն ազբիւ – րին, Մոսկուան պիտի պահանջէ արեւմտ – եան պետութիւններէն որ իրենք ալ ետ քաշեն իրենց ուժերը, որպէսզի անդն – դունելի է օտար ուժերու ներկայութիւնը երկու իմպիրիալական Գերմանիաներուն մէջ :

ՀՈԿՏ. 18ին աննախընթաց տաք մը ըս – բաւ Փարիզ : Օդերեւութաբանական դի – տոցը կը մատնանչէ թէ 24 ատիճանի ջերմութիւն մը բնաւ չէ եղած ուէք առեն տարուան այս չրջանին :

ԵՐԿԱԱՇԱՐԺԻ կիսաքանդ Օրլէանվի – լի վերաչինութիւնը պիտի սկսի 25 Հոկ – տեմբերին, յայտարարեց Պ. Միթէրան քաղաքին բնակիչներուն :

ՀԵՂԵՂԱՆՄԱՆ անձրեւներ , որոնք 48 ժամէ աւելի է որ կը տեւան , կը սպառնան ողողել հիւսիսային Անգլիան : Բազմաթիւ գիւղերու եւ քաղաքներու մէջ ջուրը արդէն փողոցները ծածկած է 30 սմ.ի խորութեամբ : Ծածկուած են նաեւ ճամբաներ եւ երկաթուղագծեր : Օդերե – ւութաբանական սպասարկութիւնը կը յայտնէ թէ անձրեւները դեռ պիտի չա – րունակուին նոյն սաստկութեամբ : Ազգու միջոցներ ձեռք առնուած են կառավարու – թեան կողմէ :

ՆԵՀՐՈՒ — ՀՕ ՇԻ ՄԻՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Փէքին մեկնելէ առաջ, Նեհրուն մէկ ու կէս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ հիւսիսային Վիէթնամի նախագահին հետ, որ պինք ընդունեց գրկաբաց՝ նա – խագահական պալատին մէջ : Տեսակցու – թեան պաշտօնական մասին ներկայ գըտ – նուեցան միայն համապատասխան լրագրող – ները : Ցետոյ երկու պետական մարդիկը առանձնացան :

Նախքան տեսակցութիւնը, Նեհրուն կարճ յայտնարարութիւն մը ըրաւ մամու – լին : «Ոչ մէկ մտնուազ խնդիր գոյութիւն ունի Հնդկաստանի եւ Վիէթնամի ժողո – վրդական հանրապետութեան միջեւ : Շատ ուրախ պիտի ըլլայի եթէ նախագահ Հօ Շի Մին տար ինձի իր կարծիքը հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մասին» : Ցետոյ աւել – ցուց թէ ներկայիս Հնդկաստանը չէր կը – նար պաշտօնապէս ճանչնալ Հնդկաչինի չորս կառավարութիւնները, որովհետեւ միջազգային յանձնախումբին մէջն ըլլա – լով պէտք էր պահէր բացարձակ չեզոքու – թիւն մը :

Տեսակցութենէն ետք պաշտօնական պի – տոյ մը հրատարակեցին : Հօ Շի Մին ա – նանց վերապահութեան կը յարի Նոր Տէլ – հիի հինգ սկզբունքներուն, որոնք կը բնորոշեն Հնդկաստանի եւ Չինաստանի փոխյարաբերութիւնները, և կը հաւատայ թէ Վիէթնամի ժողովրդական Հանրապե – տութեան յարաբերութիւնները Լաոսի եւ Քամպոճի հետ պիտի նեղնեն ա – նոնց օրինակէն :

Կը յիշեցնենք թէ այդ սկզբունքները մը – շակուեցան Նեհրուի եւ Շուէն Լայի կող – մէ, այս վերջինոյն նոր Տէլհիի այցելու – թեան առեն, եւ կը դամարեն հինգ կէ – տեր .

1.— Փոխադարձ խոնարհում , յարգելու երկու երկիրներու ամբողջականութիւնն եւ ինքնիչխանութիւնը :

2.— Ոչ – յարձակման խոստում :

3.— Նեղքին գործերու անձնանմխելի – ութիւն :

4.— Հաւասարութիւն եւ փոխանակու – թիւններ :

5.— Խաղաղ գոյակցութիւն :

Ձեկոյցը կը յայտնէ նաեւ Հօ Շի Մինի երաշխիքը, թէ անվերապահօրէն պիտի օժանդակէ Միջազգային Ցանձնախումբին որպէսզի ժընեւի համաձայնութիւնները կէտ առ կէտ գործադրուին : Ցետոյ երկու պետականներուն փոխգրը՝ Հնդկաստանի Վիէթնամի, Լաոսի եւ Քամպոճի ժողո – վուրդներուն միջեւ ամբարձակելու գոյու – թիւն ունեցող կապերը : Վերջին պարբե – րութիւնը Նեհրուէն է, որ կ'ըսէ :

« Հնդկաստանի վարչապետը համոզ , ուած է թէ նոր Տէլհիի սկզբունքներուն կիրարկումով կարելի պիտի ըլլայ բոլոր երկիրներու միջեւ խաղաղ գործակցու – թիւն եւ բարեկամական յարաբերութիւն – ներ ստեղծել » :

× Վերջին պահուն կը տեղեկանանք թէ Նեհրու հասաւ արդէն Փէքին : Իրագեկ չրջանակներու կարծիքով այս այցելու – թիւնը չատ կարեւոր եղելութիւն մըն է ոչ միայն Ասիոյ համար, այլ նաեւ համայն աշխարհի : Պաշտօնապէս քաղաքավարա – կան այցելութիւն մըն է, Շուէն Լայի ժընեւէն վերադարձին ըրած այցին փոխա – դարձ : Բայց արդէն յայտնի է որ պիտի ձեռնարկուին չատ կարեւոր խնդիրներ, երկու պետութիւններուն միջեւ, որ կը դա – մարեն մէկ միլիառ մարդոց զանգուած մը :

ՉԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ հարցը նոր անկիւ – նադարձ մը ունեցաւ, Վիչինսկիի ելոյ – թէն ետք, բանակցութեանց վերսկսելու անգլիական առաջարկով :

ՀՆԴԿԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

(ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ)

Ա.

ԽՄԲ.— Վերջերս ամփոփած էինք այս խմբագրականին Ա. մասը, որ հիմնուած է Երուսաղէմի պատր. տեղապահ Եղիշէ արք. ի տեղակագրին վրայ: Ահաւասիկ վերջին մասը, ուր պարզուած տեսակէտները կապ ունին նաեւ ուրիշ գաղութներու հետ —

Իրաւամբ ըսուած է թէ, ովկիանոսի մէջ նաւը ընկղմելէ վերջ, առաջասէն ծուխները եւ տախտակի կտորները երկար առեն կը ծփան դեռ ջուրերուն վրայ, բայց այլ էլ նշանակեր թէ նաւը չէ ընկղմած: Այս է պատկերը կը խորհի ազ մեզի Հնդկաստանի հայ գաղութին, այլ նաեւ մեր շատ մը գաղութներու, որոնք հակառակ իրենց առերեւոյթ զոյութեան, օրէ օր կը խլին օտարութեան ծոցը, տարբեր ազգութիւններու եւ մշակոյթներու մաշումին ենթակայ:

Մուշը եղած է Հնդկահայութեան տուրքը այս տեսակէտէն, եւ տարիներէ ի վեր իր յետախաղաց օտարացումը պինդը վերածեր է այսօր այլեւս արտում խլեակներու: Հնդկաստանի մէկ ծայրէն միւսը Պիլմանիոյ եւ Մալայեան թերակղզիի բոլոր քաղաքներուն մէջ եւ շրջակայքը, տակաւին կանգուն կը մնան հայկական բազմաթիւ սրբավայրեր, որոնց համբոյրէն մաշած ու ծուխէն ու ժամանակէն սեւցած խաչքարերը կը պատմեն այցելուին՝ Հնդկաստանի հայութեան ջերմ հաւատքին ու եռանդի չէն ու բարգաւաճ վիճակի մասին:

Բախտորոշ նոր պայմաններ առեղծուած են, Անգլիացիներու հետացումէն յետոյ: Հնդկահայ գաղութները չրջապատուած ըլլալով այժմ տեղացի տարբերէն, խոշոր չափով նուազած է ձուլումի վտանգը, որ համաճարակի հասնող վիճակի մէջ էր անգլիական տիրապետութեան շրջանին: Միւս կողմէ տակաւին անգլիական տիրապետութեան վախճանէն յետոյ, տնտեսական զժնդակ կացութիւն մը առեղծուած է օտարականներու համար: Հնդկաստանի կառավարութիւնը տակաւ ազգայնացնելու վրայ է բոլոր առեւտրական ձեռնարկները ու շարասներ որ ազգաս հնդիկէն դատ ունէ օտար կը բռնայ դործ ունենալ այս մարդին մէջ եւ պաշտօն՝ կառավարական պաշտօնատուներէն ներէն ներս: Բազմաթիւ հայ երիտասարդներ, որոնք տարուէ տարի կ'ուսանին Մարդասիրական ճեմարաններ, նոր առեղծուած այս պայմաններու ներքեւ կը մնան անգործ եւ շուար, եւ կը տեսնուին մեկնիլ Անգլիա եւ Ամերիկա, այլ հիւրընկալ երկիրներու մէջ դործ եւ ապաստան որոնելու ի խնդիր:

Միւս կողմէն տակաւ կասկած վրայ է Պարսկաստանէն, գլխաւորաբար Նորդուդայէն, Մարդասիրական ճեմարան նկատ աշակերտներու մուտքը ի Հնդկաստան: Այս պարագան ոչ մէկ կողմէն Պարսկահայութիւնը կը ծիւրէր ի նպաստ Հնդկաստանի եւ Հնդկաստանէն տակաւ կը պոկուէր օտարութեան ի հաշիւ, այժմ արդիւնելու ենթակայ է, վասնզի Հնդկական կառավարութիւնը դիւրին մուտքի արտօնութիւն չի շնորհեր: Եթէ իրերը այս կերպ ընթանան, Մարդասիրական ճեմարանի դոյութիւնն ու չարունակութիւնը նոյնպէս սպառնալիքի ենթակայ է, վասնզի տեղացիներէն շատեր իրենց զաւակները առհասարակ օտար կրթական հաստատութիւններ կը դրկեն, դլխաւոր՝ բարբ Անդլիա:

Յարդ Հնդկաստանի Հայութիւնը կ'ապրէր, շնորհիւ Նոր Ջուղայէն չարունակաբար Հնդկաստան պալթողներուն: Ջուղան կը պարպուէր, բայց Հնդկաստան չէր լեցուեր Հայերով: Ջուղայի տուները կ'ամայանային հետզհետէ, իսկ Հնդկաստանի մէջ դերեզմաններ կ'աւելնային տարէ տարի: Այս տխուր իրողութեան կրնան վկայել, Ակրայի, Սուրաթի, Մալակկայի, Մանըլէի, Սմրկանտի, Մատրասի, Հայատառապատի դերեզմանները, ուր այցելող Հայը չի կրնար զսպել իր արցունքները: Սասյղ է թէ նորկ Ջուղայեցիք ապրային ոգեւորութիւն եւ կեանք կը բերէին իրենց հետ, տակաւն ժամանակ մը յետոյ, այլ բոլորը կը մարէին օտարացուցիչ ազդեցութիւններու ներքեւ:

Այժմ, դժբախտաբար ըսենք կամ բախտաբար, փակուելու մօտ է Ջուղայէն դէպի Հնդկաստան խուժող երիտասարդներու արշաւը, երկրին առասպելական հարստութիւններու հրապոյրէն քաշուած: Ազգային տեսակէտով, մեծ բարիք մըն է այս կասեցումը Պարսկահայոց համար, միւս կողմէն այս պարագան պատճառ կրնայ դառնալ Հնդկահայութեան չուտափոյթ նուազումին եւ ցամքեցման:

Հայ գաղթավարքը ընդհանրապէս եւ Հնդկաստանը մասնաւորաբար, իր Փիլիքական տարանջատումներու պատկերով կը ներկայանայ նաեւ կրթական, կրօնական եւ ընկերային մարդերու մէջ: Մեզի չեն պակսիր ամենուրեք անտեսական զոհողութիւն պայմաններ, մեր գաղութներու մէջ տկարացած չեն նոյնպէս կրօնական ու կրթական զպացումներն ու նախանձախնդրութիւնները, ոչ սակ իրրեւ ազգ ապրելու դիտակցութիւնը, մեզի տակաւ յաճախ կը պակսի այս բոլորը նպատակաուղղող աշխարհահայեացքը:

Հնդկահայութեան մէջ կրթական եւ մշակութային ճիգերը, ինչպէս մեր նախորդ խմբագրականին մէջ մատնանշեցինք, սկիզբէն ի վեր եղած են օրինակելի: Տպարան, Մամուլ, Դպրոց, իրարու հետ զուգորդուած, տակաւին զոր մը առաջ այս գաղութը վերածեր էին մշակութային իրական կեդրոնի մը, երբ տակաւին մեր չատ մը գաղութներուն մէջ՝ միայն եկեղեցիներու չուրջ կրթական ձեռնարկներ կը սկզբնաւորուէին: Այսօր այդ բոլորին ժզտոյն պատկերը միայն գոյութիւն ունի, հակառակ Հնդկահայութեան պէտք է ըսեմ անմիջապէս, թէ մեծագոյն զոհունակութիւնը ան պարզեւեց իմ Հայու հոդիս: Վստահ եմ, թէ նոյն երջանկութիւնը ունեցան բոլոր անոնք, որ ճանչցան զինք ու լսեցին անոր խօսքերը, զանազան առիթներով: Ան էր, որ արտասանեց ամէնէն անկեղծ ու սրտաբուխ բառերը մեր ժողովուրդի հասցէին:

Մեր վերադարձին՝ այս ազնիւ Ցերան-սուէին էր, որ պիտի յայտարարէր բեմէն, Փրանսայի եւ Հայ ունկնդիրներու առջեւ.— «Հարիւրին հարիւր Փրանսացի մեկնեցաւ, հարիւրին հարիւր Հայ կը վերադառնամ»:

Այս չէ՞ր արդէն մեր առաքելութեան գլխաւոր նպատակներէն մէկը:

Գ.— ՋՐՈՑՑ՝ ՆԱԻՈՒՆ ՎՐԱՑ

Բայց ես ինչո՞ւ կ'աճապարեմ: Զգենք որ մեր արդիական դեղեցիկ չոգենաւը սահի Միջերկրականի կապոյտ ջուրերուն վրայէն: Կամրջակին վրայ ենք, չորս մէկ, կողք կողքի, մինչ կամաց կամաց կ'անհետանի Մարսէյլը մեր ետին: Լուռ ենք, ամէն մէկս խորասուզուած մեր մտածումներուն մէջ: Արդէն իսկ կարօտցեր ենք մեր սիրելիները, ազգական ու բարեկամ:

— Հարկ է ծրագիր մը մշակել, լուռ-թիւնը կ'ընդհատէ Տիկին Պալար. քիչ յետոյ ախորժարեր պիտի առնենք նաւապետին հետ, կէսօրէ ետք, ժամը հինն, երբ-

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԱՐԵԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Ամէն ոք գիտէ թէ կենդանական մարմնոյն մէջ երկու տարբեր հեղուկներ անընդհատ շրջան կ'ընեն մշտահոս գետերու նման, հաղորդակցութեան մէջ դնելով բոլոր բջիջները իրար հետ: Առաջնորդ մէկը արիւնն է: Իսկ երկրորդը՝ ափիւը, կամ ճերմակ արիւնը: Այսօր խօսինք արեան մասին:

Արիւնը՝ կեանքն իսկ է: Ան է որ իւրաքանչիւր բջիջի կը հայթայթէ կենսական նիւթերը, թթուածինը, հորմոնները, սիսեղակը եւ ուրիշ հանքային նիւթերը, սահեցնելով բազմանալու, վերանորոգուելու բոլոր նպաստաւոր պայմանները, նաեւ բջիջներէն հաւաքելով անոնց թունաւորութեան մնացորդ՝ ապականած, հիւծած ու թունաւոր նիւթերը: Արեան շրջանառութեան կարճ դադար մը կը նշանակէ թթուածինի նուազում, հետեւաբար բջիջներու շնչահեղձումի վտանգ: Եթէ կարելի է ապրիլ թոքերու, սրտի երակներու, սաստիկ կամ լեարդի մեծ մասին կորուստ, արեան 50 առ հարիւրի կորուստ մը ենթակային մահուան պատճառ կը դառնայ: Մարդկային մարմինը, (չափահասի մը մօտ) կը պարունակէ 5–6 լիտր արիւն, որ իր մարմնին ծանրութեան 13րդ մասը կը ներկայացնէ:

պատրաստութիւններուն եւ կրթասիրական ձգտումներուն:

Այս տրտում իրողութեանց իսկական պատճառը՝ թէ Հնդկաստանի եւ թէ միւս մեր բոլոր գաղութներուն մէջ, առաւել կամ նուազ չափերով, պարտուողական ոգին է: Մեծ իրողութիւն է թէ ազգերու եւ ժողովուրդներու կեանքի սկզբունքը եւ անոնց ուժին ու յառաջդիմութեան գաղտնիքը, նիւթական չէ եւ պիտի չըլլայ երբեք: Ժողովուրդները չեն մեռնիր իրենց փիլիքական վէրքերէն, ընդհակառակն անոնց յառաջդիմութեան փաստը կը յայտնուի այն հրայրքին մէջ, զոր անոնք պիտի ընծայել հոգեկան արժէքներուն: Պարտուողական է ոգին, երբ հաշտ չէ ինքզինքին հետ, երբ կը լքէ իր ցեղային յատկանիշները, որոնք աւանդութիւններ եւ սկզբունքներ ըլլալէ յետոյ, եղած են նախ շարժուն արիւն մեր երակներուն մէջ եւ քաղցրացուին լոյս մեր ուղեղներուն ներքեւ:

Մեր ժողովուրդին ամուր բնազդը ինքնապաշտպանութեան ճիգը աննմարելի չէ անտարակոյս բոլոր գաղութներուն մէջ, սակայն ապատնաչքներ, վտանգներ եւ մանաւանդ յուսահեղձ ազդեցութիւններ, անպակաս են ամենուրեք, որոնք չատ յաճախ բաժան կ'ընեն զինք իրարու դէմ, սպառելով մեր ուժերը, ձուլումի ճամբուն մէջ առաջնորդելու համար յոտյ պանոնք:

(Մնացեալը յաջորդով)

Այ նան կառուցուածքը ուսումնասիրելու լաւագոյն միջոցն է քննութիւնը կատարել խափանցիկ դործածանի մը երակներուն մէջ, նկատի ունենալով արեան պտոյտային բնոյթը: Կարելի է ուսումնասիրել նաեւ կենդանիի մը երակին մէկ մասը չէզոքացնելով, կամ արիւնը կեդրոնամիդ ուժի մը ենթարկելով: Այս կերպ դիտելով, արիւնը անգոյն հեղուկ մը կ'երեւայ, որուն մէջ առկախ կը տեսնուին չատուկ բջիջներ՝ այսինքն, արեան կարմիր թէ ճերմակ գնդիկները, որոնք իր վերջոյ կը հանդչին հեղուկին չատակը: Այդ անգոյն հեղուկը փլազման է, արեան չիճուկը, որուն 9/10րդ մասը ջուր է: Հանքային աղերը կը կազմեն 8–9 հազարերորդը, իսկ հինդ հազարերորդը՝ մեր գործածած խոհանոցի հասարակ աղը: Փլազման կը պարունակէ նաեւ բնատոլ-տային, շաքարային ու ճարպային նիւթեր, նաեւ հարեւանցի ակնարկ մը նիւթեր արեան գնդիկներու կազմին ու բնախօսութեան վրայ: Շատեր այն գաղափարն ունին թէ կարմիր գնդիկները գնդաձեւ են: Մինչդեռ անոնք երկդոզաւոր սկաւառակի կը նմանին եւ չափահաս իրար կպելով, մեսոզէ դրամներու դէզի մը տեսքը կ'առնեն: Մէկ խորանարդ միլիմէթր արիւնը հինդ միլիոն կարմիր գնդիկներ կը պարունակէ: Իսկ եթէ մարդուս մարմնին բոլոր գնդիկները իրարու քով բերուին մէկ անգամ աշխարհի շուր-ջանը ներկայացնող երկարութիւն մը կազմէ:

Շնորհիւ իրենց պարունակած երկաթին, հինդ լիտր արիւնը կը պարունակէ երեք կրամ երկաթ: Կարմիր գնդիկները յարաձգութիւնն ունին դիւրաւ միանալու թթուածինին ու բնածխային կապին հետ, ծնունդ տալով բաղադրեալ անկայուն մարմիններու, որոնք հիմը կը կազմեն արեան բնախօսութեան: Այսպէս, գնդիկներուն հեմոկլոպինը թոքերուն մէջ թթուածինին կը միանայ ու արեան շրջանառութեամբ այդ թթուածինը կը փոխադրուի մարմնին ուրիշ գործարաններուն մէջ: Իսկ վերադարձին նոյն հեմոկլոպինը կը միանայ բնածխային թթուին, թոքերէն դուրս վռնտելու համար զայն:

Իրականութեան մէջ այս գործունէութիւնը աւելի բարդ վիճակ մը կը ներկայացնէ: Քրանսացի բնախօս Գլոտ Պերնար խօսելով մարմնի շարժուն հեղուկներու մասին զանոնք կը կոչէ «ներքին միջավայրը»: Իսկ ուրիշ բնախօս մը, Ռընէ Ֆէնթոն, ասկէ կէս դար առաջ պատահանելով արեան բաղադրութեան մէջ ալի ներկայութեան հարցին, կ'աւելցնէ թէ՝ այդ «ներքին միջավայրը» չարունակութիւնը պէտք է նկատել այն «արտաքին միջավայրին» այսինքն՝ ծովային տարածութեան, որուն մէջ ծնունդ առին, սպրեցան, ու բազմացան կեանքի առաջին միաբջիջ ներկայացուցիչները: Արդարեւ, նախակենդանը, այդ ջրային էակը, կազմուած միակ բջիջէ մը, պարուրուած կէս թափանցիկ թաղանթով մը, իր անունդ

Դարձեալ կ'իյնանք մեր մտածումներուն մէջ: Տխուր է մանաւորապէս Լիւքը: Պ. Պալար աչքով ինծի կը հարցնէ առնոր տիրութեան պատճառը: Ուսով, դէմքով կ'ըսեմ, թէ չեմ գիտեր: Լուռ-թիւնը կ'ընդհատեմ հետեւեալ առաջարկով.

— «Յուսարեր»ի համար «ղբոյց» մը պէտք է պատրաստեմ, կը խնդրեմ ձեզմէ, որ օդնէք ինծի: Կը բաւէ, որ ձեզմէ իւրաքանչիւրը անկեղծօրէն ըսէ, թէ ինչ կը մտածէ հայ ժողովուրդի մասին:

— Ի՞նչ «ղբոյց», եղբայր, կը պատասխանէ յանկարծ Նարեկացիի թարգմանիչը, իր երազանքէն սթափելով, յայտնապէս սրտնեղած: Ի՞նչ կ'ուզես որ ըսենք հիմակուընէ: Կեցիր նայինք, անգամ մը երթանք տեսնենք, բան չտեսած տպաւորութիւն կրնա՞նք ունենալ: Ես անհամբեր եմ տեսնելու Նարեկացիի բուն ժողովուրդը, կ'ըսէք թէ հոն է ան ...

— Կը տեսնես, կը տեսնես, սիրելի բարեկամ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(3) (Շար.)

ՎՐԻՊԱԿ.— Կիրակիի թիւին «Լուսաւոր Ճամբան» գրութեան մէջ, Գրդ սիւնակի վերջին երկու տողերը, ինչպէս նաեւ Դրդ սիւնակի վերջին տողը պէտք է ըլլան այդ կարգով Գրդ սիւնակի սկիզբը:

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԻՐ ՁՕՐ)

Բ.— ՄԵՐ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Ցամքային ղէպս, մեր խումբին մէջ պոռնէ ես ճիշդ ու ճիշդ կը կրկնի այն հոդին, որով մեր պապերը ուխտի կ'երթային Սբ. Կարապետի կամ Նարեկայ վանքերը: Ուխտագնացութիւն բառը հոս կը առանձնացնեն իր խորունկ արժէքը այն իմաստով, որ մեր ճամբորդութեան վրայ թեւածող հոդին սուրբի մը հոդին էր: Մեր անտեսանելի մեծ առաջնորդը Նարեկացին էր, հայ մեծագոյն սուրբերէն մէկը, ամէնէն հանճարեղը անկասկած:

Ուսած, գժուար չէ ըմբռնել, թէ ինչու մեր խումբին մէջ ամէնէն երջանիկը ես էի, ներքնապէս զոնէ: Իսկ արտաքին պէս, ուրախութեան զգացմունակէտին վերայէն կը զանուէր այն ազնիւ Փրանսուհին, որ վերջին պահուն կրցաւ ընկերանալ մեզի,— Տիկին Պալար: Հոս պէտք է խոստովանիմ, թէ լաւ աչքով չդիտեցի անոր ներկայութիւնը մեր մէջ: Կը վախնայի բարդութիւններէ. ամէն պարագայի, ոչ մէկ օտարակարութիւն կրնար ունենալ ան մեր առաքելութեան մէջ:

Այսպէս կը խորհէի մեր մեկնումին առան:

Ու զարձեալ, անկեղծ ըլլալու համար

ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷ ՄԵՐ ՄՈՏ

ԳՏՆՎԱԾ...

Ե. ՓՈՓՈՂՅԱՆ

Ամառ էր, և դուրս էինք եկել ընտանեկան մի զբոսանքի։ Ես, մայրս, քույրս, մի քանի հարևաններ և մի հյուր, որ Երևանից էր եկել։ Ճանապարհը երկար էր, և մենք ուզում էինք հանգստանալ։ Ուստի որոշեցինք մի ավտոբուս վարձել։ Ավտոբուսը մեզ տարավ մի գյուղ, որտեղ մենք ուզում էինք ճաշել։ Գյուղը գեղեցիկ էր, և մենք ուրախ էինք։ Ճաշից հետո մենք որոշեցինք գնալ մի հին եկեղեցի տեսնելու, որ գյուղի ծայրին էր։ Ճանապարհը նեղ էր, և մենք ստիպված էինք քայլել։ Եկեղեցին հին էր, և նրա պատերը ծածկված էին մամուռով։ Մենք մտանք ներս, և ես նկատեցի, որ մի պատի վրա մի հին որմնադրություն կար։ Ես հետաքրքրվեցի, թե ինչ է գրված, և մոտեցա։ Գրությունը հայերեն էր, և ես կարդացի մի քանի տող։ Դրանք մի հին աղոթք էին, որ գրված էր մի վանականի կողմից։ Ես ուզում էի ավելի մոտիկից նայել, բայց ընկերներս արդեն դուրս էին եկել, և ես ստիպված էի նրանց հետևել։ Դուրսը արդեն մթնում էր, և մենք որոշեցինք վերադառնալ։ Ավտոբուսը մեզ տարավ քաղաք, և մենք բաժանվեցինք։ Ես տուն եկա հոգնած, բայց ուրախ։ Այդ օրը ես շատ բան սովորեցի։ Սովորեցի, որ հին եկեղեցիները պահպանում են մեր պատմությունը, և որ մենք պետք է հոգանք դրանց մասին։ Սովորեցի նաև, որ ընկերների հետ միասին ավելի հետաքրքիր է ժամանակ անցկացնել։ Այդ օրը ես երջանիկ էի։

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ես ուզում եմ պատմել մի դեպքի մասին, որ պատահեց ինձ հետ անցյալ տարի։ Ես այդ ժամանակ ապրում էի Գյումրիում։ Ամառվա մի գեղեցիկ օր էր։ Ես և իմ ընկերները որոշեցինք գնալ Ախուրյան գետի ափը։ Մենք վերցրինք մեր լողազգեստները և գնացինք։ Գետը հեռու չէր մեր տնից, և մենք հասանք շուտով։ Ջուրը սառն էր, և մենք սկսեցինք լողալ։ Ես լավ լողորդ եմ, և ինձ դուր եկավ լողալը։ Մենք լողացինք մոտ երկու ժամ, և հետո դուրս եկանք ափ։ Ես ուզում էի նորից մտնել ջուրը, բայց ընկերներս ասացին, որ արդեն ուշ է, և պետք է տուն գնալ։ Ես համաձայնեցա նրանց հետ։ Մենք հագանք մեր հագուստները և սկսեցինք քայլել դեպի տուն։ Ճանապարհին մենք հանդիպեցինք մի ծեր մարդու, որ նստած էր մի քարի վրա և ինչ-որ բան էր գրում մի տետրակի մեջ։ Մենք մոտեցանք նրան և հարցրինք, թե ինչ է նա անում։ Նա պատասխանեց, որ նա գրում է իր հուշերը։ Նա ասաց, որ ապրել է շատ տարիներ և տեսել է շատ բան։ Նա ուզում է գրել իր հուշերը, որպեսզի մարդիկ կարդան և սովորեն։ Մենք զարմացանք և հարցրինք նրա անունը։ Նա ասաց, որ իր անունը Գրիգոր Ավետիսյան է։ Մենք ասացինք նրան, որ մենք էլ ենք գրում մեր հուշերը, և նա ուրախացավ։ Նա ասաց, որ մենք պետք է շարունակենք գրել, և որ մեր հուշերը շատ հետաքրքիր կլինեն։ Մենք հրաժեշտ տվեցինք նրանից և գնացինք տուն։ Այդ օրը ես շատ բան սովորեցի։ Սովորեցի, որ մարդիկ շատ հետաքրքիր են, և որ նրանց հետ խոսելը շատ օգտակար է։ Սովորեցի նաև, որ պետք է գրել մեր հուշերը, որպեսզի մարդիկ կարդան և սովորեն։ Այդ օրը ես երջանիկ էի։

Ռ. ՊՕՂՈՍՅԱՆ

Մենք շատ ենք սիրում մեր դասարանի պատերը։ Դրանք մեզ համար ոչ միայն պատեր են, այլև մեր ընկերները։ Մենք այստեղ անցկացրել ենք շատ ուրախ ժամեր, և մեր հիշողությունները միշտ կապված են այս պատերի հետ։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նկարներ, որոնք մենք ինքներս ենք նկարել։ Դրանք մեր առաջին նկարները չեն, բայց մենք դրանք շատ ենք սիրում, որովհետև դրանք մեր աշխատանքի արդյունքն են։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ստեղծագործությունները։ Մենք գրել ենք շարադրություններ, պատմություններ և բանաստեղծություններ։ Մեր ուսուցիչները միշտ գովում են մեր աշխատանքը, և մենք ուրախանում ենք, երբ տեսնում ենք, որ մեր աշխատանքը գնահատվում է։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ընկերների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ընկերներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն ուրախ պահերը, որ միասին անցկացրել ենք։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ուսուցիչների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ուսուցիչներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն դասերը, որ նրանք մեզ տվել են։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ծնողների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ծնողներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն ուրախ պահերը, որ միասին անցկացրել ենք։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ծնողների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ծնողներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն ուրախ պահերը, որ միասին անցկացրել ենք։

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ես ուզում եմ պատմել մի դեպքի մասին, որ պատահեց ինձ հետ անցյալ տարի։ Ես այդ ժամանակ ապրում էի Գյումրիում։ Ամառվա մի գեղեցիկ օր էր։ Ես և իմ ընկերները որոշեցինք գնալ Ախուրյան գետի ափը։ Մենք վերցրինք մեր լողազգեստները և գնացինք։ Գետը հեռու չէր մեր տնից, և մենք հասանք շուտով։ Ջուրը սառն էր, և մենք սկսեցինք լողալ։ Ես լավ լողորդ եմ, և ինձ դուր եկավ լողալը։ Մենք լողացինք մոտ երկու ժամ, և հետո դուրս եկանք ափ։ Ես ուզում էի նորից մտնել ջուրը, բայց ընկերներս ասացին, որ արդեն ուշ է, և պետք է տուն գնալ։ Ես համաձայնեցա նրանց հետ։ Մենք հագանք մեր հագուստները և սկսեցինք քայլել դեպի տուն։ Ճանապարհին մենք հանդիպեցինք մի ծեր մարդու, որ նստած էր մի քարի վրա և ինչ-որ բան էր գրում մի տետրակի մեջ։ Մենք մոտեցանք նրան և հարցրինք, թե ինչ է նա անում։ Նա պատասխանեց, որ նա գրում է իր հուշերը։ Նա ասաց, որ ապրել է շատ տարիներ և տեսել է շատ բան։ Նա ուզում է գրել իր հուշերը, որպեսզի մարդիկ կարդան և սովորեն։ Մենք զարմացանք և հարցրինք նրա անունը։ Նա ասաց, որ իր անունը Գրիգոր Ավետիսյան է։ Մենք ասացինք նրան, որ մենք էլ ենք գրում մեր հուշերը, և նա ուրախացավ։ Նա ասաց, որ մենք պետք է շարունակենք գրել, և որ մեր հուշերը շատ հետաքրքիր կլինեն։ Մենք հրաժեշտ տվեցինք նրանից և գնացինք տուն։ Այդ օրը ես շատ բան սովորեցի։ Սովորեցի, որ մարդիկ շատ հետաքրքիր են, և որ նրանց հետ խոսելը շատ օգտակար է։ Սովորեցի նաև, որ պետք է գրել մեր հուշերը, որպեսզի մարդիկ կարդան և սովորեն։ Այդ օրը ես երջանիկ էի։

Ռ. ՊՕՂՈՍՅԱՆ

Մենք շատ ենք սիրում մեր դասարանի պատերը։ Դրանք մեզ համար ոչ միայն պատեր են, այլև մեր ընկերները։ Մենք այստեղ անցկացրել ենք շատ ուրախ ժամեր, և մեր հիշողությունները միշտ կապված են այս պատերի հետ։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նկարներ, որոնք մենք ինքներս ենք նկարել։ Դրանք մեր առաջին նկարները չեն, բայց մենք դրանք շատ ենք սիրում, որովհետև դրանք մեր աշխատանքի արդյունքն են։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ստեղծագործությունները։ Մենք գրել ենք շարադրություններ, պատմություններ և բանաստեղծություններ։ Մեր ուսուցիչները միշտ գովում են մեր աշխատանքը, և մենք ուրախանում ենք, երբ տեսնում ենք, որ մեր աշխատանքը գնահատվում է։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ընկերների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ընկերներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն ուրախ պահերը, որ միասին անցկացրել ենք։ Մեր դասարանի պատերին կախված են նաև մեր ծնողների լուսանկարները։ Մենք շատ ենք սիրում մեր ծնողներին, և մեզ համար շատ հաճելի է տեսնել նրանց լուսանկարները։ Երբ մենք նայում ենք այդ լուսանկարներին, հիշում ենք այն ուրախ պահերը, որ միասին անցկացրել ենք։

Ա.— Այսօր 12 հոգով խոնարհ ենք ներկայացել ձեզ։

Ֆ.— Ինչո՞ւ համար։

Ա.— Մեր հարսնացուն է։

Ֆ.— Ինչ է նա։ Ասկեղ ունի՞ տեղ։

Ա.— Ինչո՞ւ չունենա։ Ասկեղ ունի տեղ։

Ֆ.— Ինչ է նա անում։

Ա.— Ուսանող է։

Ֆ.— Ինչ ուսանող է։

Ա.— Ֆիզիկոս է։

Ֆ.— Ֆիզիկոս է։ Ինչ ֆիզիկոս է։

Ա.— Ֆիզիկոս է։ Ֆիզիկոս է։

Ֆ.—

ՊԱՏԱՐԱԳ և ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿՈՄԻՏԱՍԻ

Փարիզի Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ և – կեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի Հանդի – սաւոր Ս. պատարագ եւ պիտի կատար – ուի հոգեհանգստեան յատուկ պաշտօն ԿՈՄԻՏԱՍԻ մահուան 19րդ տարելգարձին առթիւ, այս կիրակի:

Արարողութիւնները կը նախագահէ Եւ – րոպայի Թեմի Հայրապետական պատուի – րակ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան:

Հոգեպարծութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եկեղեցի իր երկիւղած յարգանքը արտայայտելու համար անմահ վարդապետին պանծալի յիշատակին: — (Կնիք)

ՊԱԼԱՖԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 20ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհան – դիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ 9:եւտնաչէ առթիւ, Պօմոնի Ս. Գ.Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Սիրով կը հրա – ւիրուի Մարսիլիահայ գաղութը՝ ներկայ ըլլալու յարգանքի եւ յիշատակի այս ա – րարողութեանց: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, հո – գեհանգիստ ժամը 11·45ին:

Պ. Ենովք Նազարէթեան եւ զաւակնե – րը, Տէր եւ Տիկին Օ. Նազարէթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խ. Լուսիկեան եւ զաւակները (Մատաիասքար), Տէր եւ Տիկին Թ. Աբիսեան եւ զաւակը, Տիկին Աբմենուհ Աբիսեան, Տէր եւ Տիկին Յա – կոբեան Աշխէնազ Աբիսեան եւ զաւակները (Պո – ւիս), Տէր եւ Տիկին Մ. Մաւեան եւ զա – ւակները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծա – նուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, կնսրոջ, զոքանչին, մօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՎԵՐՈՆԻԿԱ ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Լաթիպուազիէդի հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու – նենայ հինգշաբթի ժամը 2·15, Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ ժան կուժօն), ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ Լաշէզի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Անկէնի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Հրաչ Սարգիսեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Այրի Տիկ. Արշալոյս Սարգիսեանին, Օր. Արփինէ Սարգիսեանին եւ ընտանեկան պարագաներուն:

★

Համախոբը. Միութեան Լիոնի մասնա – ճիւղս իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակցուհի Այրի Տիկին Թերվէզ Կարապետեանի, զաւակներուն եւ իր բոլոր ազգականներուն: Հայրենա – կից Նշան Կարապետեանի զաւնազէտ մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբացեալ Հրաչ Սարգիսեանի զաւնա – զէտ մահուան առթիւ Պ.Յովհաննէս Թէր – լէմէկեան երկու հազար ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խաչին, երկու հազար ֆր. Ազ – քատախնամին եւ երկու հազար ֆր. «Ցա – ռաջ»ի բարգաւաճման համար:

Տառնալ «Ցառաջ»էն:

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

« ՆՈՐ ՔՆԱՐ »

Գայնագրուած եւ պատկերազարդ եր – գարանին Բ. տպագրութիւնը, հիմնո – վին բարեփոխուած եւ ճոխացուած *Հայաստանէն լսուղ բազմաթիւ նոր երգերով:*

640 էջ, 800 ԵրԳ, 342Ը

ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԱԾ

եւ 132 ՆԿԱՐՆԵՐ

Այս բովանդակութեամբ երգարան ցարդ լոյս չէ տեսած որեւէ տեղ:

Գինը 1400 ֆրանք (*Թղթակազմ*)

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ:

Դիմել «Ցառաջ»ի հասցէով: Մար – սէյլի չրջանէն դիմել Պ. Յակոբ Մա – լաքեանին,

3, Bld. Th. Turner, Marseille.

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ:

30 Հոկտեմբեր, Շաբաթ ժամը 9էն մին – չեւ լոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Շաթօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կո – միտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բո – լոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ խաչին:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE *ի*

Մարսէյլի Քաղաքապետ, նախկին նա – խարար:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկ. Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Տ. ԹԱՒՈՑԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՒ, ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕԺԻ ՄԱՌՒՒԻՍ:

Գեղարուեստական բաժնին մանրամաս – նութիւնները յայտնուած:

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

●

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 6ին:

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

●

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահը:

●

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 28ին, Իսիի քաղաքապետա – րանին սրահներուն մէջ:

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Մէջքին Արեւելքէն վերադարձին առթիւ:

Ուրբաթ 22 Հոկտ. ժամը 20ին

Սիրով կը հրաւիրուին զրագէտին բա – րեկամները:

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանք:

Պ. Գաբիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris-(10), TAI. 92-84

Պ. Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46

եւ *Ցառաջի մօտ,*

32, Rue de Trêvise, PRO. 86-60

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ՓՐՈՖ. Գ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆԻ

Կրօնական, ազգային եւ կրթական յիսնամեայ բազմօգուտ գործունէութեան առթիւ:

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի եկեղե – ցական, ազգային եւ մշակութային բոլոր կազմակերպութեանց, իրրեւ ցոյց հա – մազգային գնահատանքի եւ երախտագի – տութեան:

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Սալոն Մա – ղրնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը): Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3·30ին:

Կը նախագահէ՝ Վեր. Յ.Ն.ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին Գատ. Ս. ՊԱՊԱԼԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Սիրայօժար կը մասնակցին, ուրիշ չա – տերու կարգին.— Փրոֆ. Յ. Քիւրքճեան իր երչտախտմբով, Տիկ. Մ. Նազգաշեան (մեներգ), Օր. Մանէսմի (ջութակ), Օր. Շահպազեան (դաշնակ):

ԽՆԴՈՑՔ

Սերտաստիաց Նահանգի մէջ բոլոր հայ – բնակիչները կը հրաւիրուին ընտանեօք այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4էն 10ր. Իսի, 2 ռիւ տը լա Տէփանս – Սրբխեան վարժարանին սրահը, ծանօթա – նալու ուսումնասիրական 2 սանեհրուն:

Երգ, մենախօսութիւն, նուագ, պար – առատ բմպելի մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

Սեր. Մուրատ. Ուսումն. ի Փարիզի Վարչութիւն

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՓՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի, 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE *ի ընդարձակ սրահներուն մէջ*

8bis, Place de la République

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին. —

Երգ՝ Օր. Ներ Ն. Տիրատուրեան եւ Շ. Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա. Մեսու – մեճի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Քաշաճի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր. Լ. Յա – կոբեան *եւ ուրիշներ:*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով

Հաճելի անակնկալներ ճոխ պիւֆէ *Սեղանները ապահովել հեռաթօսկով*

TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

Տոմսերը ապահովել Բալուեան եւ Պարսամեան գրատուններէն:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-Ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը Քատէ սրճա – րանի վերնասրահը, այս չորեքշաբթի ե – րեկոյ: Նիւթն է.— Հարցուփորձ մը՝ ազ – գապահպանման հարցի մասին՝ ի՞նչ գործնական միջոցներով կարելի է ապա – հովել Սփիւռքի ազգ. կեանքը: Ներածա – կան՝ Պ. Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԷ: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Օր. Մարի Գորգիկեանի ամուսնու – թեան առթիւ Պ. Սարգիս Գորգիկեան ե – րեք հազար ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խա – չի օգափոխութեան կայանի չէնքին, 1000 ֆր. Ուրֆայի Հայր. Միութեան: Նոյն առթիւ Պ. Նշան Դարբինեան (Կնքահայ – րը) հազար ֆր. Ուրֆայի Հայր. Միու – թեան:

Ուրֆայի Հայր. Միութիւնը այս առթիւ իր խնդակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Նշան Միքայէլեանի:

OCÉANIA

ՕԴԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ճա – պաստա, Թուրքիա, Լիբանան: Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille

Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris

4, Rue de Castellane.

Adresse telegraphique PACATLAN

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՈՒՐՖԱՅԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժո – ղովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժան: Բոլորին ներկայութիւնը անհրա – ժեշտ է:

ՓՈՐԹ ՏՒԹԱԼԻԻ կապ. Խաչի մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երե – կոյ ժամը 20·30ին, Ժանթիլիի հայկ. դպ – րոցին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Նահանգային «Եփրատ» Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ա – ռաւօտ ժամը 10ին, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա, Պ. Քէօսէեանի լուսանկարչատու – նը: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ (Մարսէյլ):

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ՍԻՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ԴՊՐՈՑԻՆ

Սինթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղե – ցւոյ մէջ ամէն հինգշաբթի հայերէնի դա – սաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան:

Տնողներէն կը խնդրուի իրենց զաւակ – ները փութով արձանագրել:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ

Լոյս տեսաւ 1955ի «Գոյամարտ» Օրա – ցոյցը (հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ Մարսէյլի շրջանի), Ազգային, պատմական, դիտական եւ այլազան ճոխ բովանդակութեամբ: Շաբաթական թիւը – թիկներով եւ պատկերազարդ: Էջ՝ 59: Ներկայանալի արտաքինով եւ մատչե – ապարդութեամբ: Ապսպրանքներու հա – մար դիմել՝

BARSAM AGOPIAN 22 Rue d'Aix Marseille

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

MAISON ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 21 OCTOBRE 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7502 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2913

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉԳԵՑԷՔ ՈՐ ՋԱՐԳԱՆԱՆ

•

Ճմարիտ հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ թոյլ տալ որ երկու աշխարհաբարները զարգանան ազատօրէն եւ բնական ընթացքով, փոխանակ մէկը մեւսին դէմ հանելու :

Ռումանացի հայկաբանին ալ պարտականութիւնն էր ոչ թէ խմաստակներու կարաւանի մը առաջքն անցնիլ, այլ կարդի հրաւիրել զանոնք :

Ինք մէկ ըսելիք ունէր, — Տղաք, ամէն բան կորնչցուցիք, աշխատեցէք խանդավառութեամբ պահել ձեր ճկուն եւ հարուստ մայրենիքը, որուն համար սեւ բանդերը իրենց արիւնը քամած են :

Պետական լեզուի խնդիրը ապազայի հարց է եւ չի կրնար լուծուիլ «գեկրէտ»ներով կամ անօվարի մարզանքներով :

Պրոֆ. Վլատ Պընըցեանու վրիպումէ վրիպում դյորելով, կը գրէ Բ. յօդուածին մէջ.

— « Սովետական Հայաստանի մէջ խօսուած լեզուն համեմատած « արեւմտահայ» բարբառին հետ, աննահանջելի է իր ճոխութեամբ եւ կատարելութեամբ, շնորհիւ հայ մշակոյթի զարգացման հայկական պետութեան շրջանակին մէջ եւ շնորհիւ տնտեսական նոր պայմաններու» :

Երեւանցիները իրենք ալ պիտի որ այս յայտարարութիւնը երբեք չի համապատասխաներ բուն իրականութեան :

Օրուան իշխանութիւնը ոչ թէ նորութիւն, այլ չորութիւն կը ներմուծէ : կը ձգտի ցամքեցնել ազատ զարգացման ամէն բիւրները, առւտական եւ բոլշեւիկեան կապագործին յարմարցնելով ոչ միայն բառերը, այլ եւ չարահիւսութիւնը :

Տարիներէ ի վեր կը ներկայացնենք ապացոյցները եւ պատրաստ ենք նորէն պարզելու, յաւելեալ եւ ճոխացեալ ման - րամասնութիւններով :

Պ. Վլատ Պընըցեանու սխալ կը մեկնէ, նաեւ, երկու աշխարհաբարներուն տար - բերութիւնները :

Մէյա չակերտելով «արեւմտահայ»ը, կը յայտարարէ սրտառուչ անդիտակցու - թեամբ .

— « Արեւմտահայ » բարբառը չի կըրնար ըլլալ անկախ լեզու մը· ան չունի Սովետական Հայաստանի մէջ գործածուած լեզուէն տարբեր բառամթերքի պահեստ մը (մթերքի պահեստ?), ոչ ալ իրեն յատուկ սեփական բերականական կառուցուածք» (3 Հոկտ·) :

Բայց, ի՞նչպէս գրի առնք եւ կամ թարգմանել տունք ձեր յօդուածաշարքը, Պ. պրոֆեսոր, եթէ «արեւմտահայ բարբառը չունի բառամթերքի գլխաւոր պահեստ եւ իր մասնաւոր քերականութիւնը :

Արեւմտահայ աշխարհաբարը անկախ լեզու էր, երբ սովետական Հայաստանի հին ու նոր վարիչները չէին կրնար քանի մը տող հայերէն խմբագրել :

Գալով «բառամթերքի պահեստին» — ճոխութեան եւ այլազանութեան, երեւի Պուքրէշի վարժապետներն ալ մտացի են իրենց հայերէնը, քանի որ չեն կրցած բացատրել թէ երկու աշխարհաբարներէն ո՛րն է աւելի ճոխ, իր յատկան եւ թաքուն ապրիւրներով :

Նորէն եւ նորէն կը յիշեցնենք, մէյա ոչ երկու աշխարհաբարներու ազատ զարգացման,— Մի՛ փութաք նոր ճեղքեր բանալ, հայրենասիրութիւնը չխոթելով խուժանավարութեան , պիտութիւնը՝ ապիտութեան հետ :

Ամէնքս ալ ունինք մէկ պարտականութիւն, այս հարցին մէջ,— թոյլ չտալ որ այնտեղ պատահարուած խանդիճապանճը արտասահման փոխադրուի, խախտելով լեզուի անկախութիւնը եւ մշակոյթի հարատեւութիւնը :

Եթէ կրնաք, չհասկը սորվեցուցէք անոնց, փոխանակ ծուռը, խորթը եւ չին - ծուն օրինակելու կապկօրէն : Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

•

ԵՐԿՈՒ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՎԱՐՁԱՊԵՏՆԵՐԸ ԿԸ ՅՈՒՍԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ

★

ԱՒԱԶԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՒԵՑ ՈՒԹ ԺԱՄ

Ֆրանսայի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետները Գ·· օր լման ութ ժամ քննակին երկու երկիրներուն միջեւ եղած խնդիրները, եւ մասնաւորաբար Սարի հարցը, որուն լուծումը սերտ կապ ունի Լոնտոնի համաձայնութեանց վաւերացման հետ :

Տոքթ. Ատընաուըր Փարիզ հրաւիրեց Գերմանիոյ դլխաւոր կուսակցապետները, որպէսզի իրենց տեսակէտները յայտնեն վիճելի խնդիրներու մասին: Խորհրդակցութիւնները տեղի կ'ունենան պատմական դղեակի մը մէջ, Լա Սէլ Սէն Քլու , ուր ժամանակին բնակած է Տիկին տը Մէնթընոն եւ որ այժմ պետական սեփականութիւն է :

Գերման կուսակցապետները Փարիզ հասած պիտի ըլլային երէկ: Իրենց հետ նուիրիներ պիտի հարթէ կարգ մը դժուարութիւններ, տնտեսական եւ քաղաքական դործակցութիւն հաստատելու համար Սարի շրջանին մէջ: Այս հարցին լուծումը իր կարգին պիտի դիւրացնէ Լոնտոնի համաձայնութեան վաւերացումը , մանաւանդ Արեւմտեան Գերմանիոյ դերիշխանութեան վերահաստատումը եւ անոր անդամակցութիւնը Ատլանտեան դաշինքին :

Երկու վարչապետները դեկոյց մը հրատարակեցին առաջին օրուան խորհրդակցութեանց մասին, հետեւեալ բովանդակութեամբ :—

Խօսակցութեանց ընթացքին որոնք տեւեցին ժամը 15էն 21, երկու վարչապետները աչքէ անցուցին Ֆրանքֆուրթեան յարաբերութեանց վերաբերեալ բոլոր խնդիրները: Նախ քննեցին առեւտրական , տնտեսական, հոդատրծական եւ ճարտարդործական խնդիրներ: Այս առթիւ հաստատեցին թէ խիստ դոհացուցիչ են Ֆրանքֆուրթեան առեւտրական փոխանակութիւնները: Եւ համաձայնեցան կարգ մը միջոցներու մասին, զարկ տալու համար անոնց բարդաւաճման, միեւնոյն առեն աւելի լայն դործակցութիւն մը հաստատելով ճարտարարդործական եւ հոդատրծական տեսարկին մէջ: Յետոյ քննեցին մշակութային յարաբերութեանց խնդիրը, եւ որոշեցին զարկ տալ: Վերջապէս ծանրացան Սարի բարդ հարցին վրայ, քննելով տնտեսական եւ տնտեսական դանազան երեւոյթները : կարգով յայտնեցին իրենց կառավարութեանց տեսակէտները: Որոշ յառաջդիմութիւն մը եղաւ կատարուեցաւ եւ նոր տեսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան այս շաբթուան ընթացքին, ապահովելով մտերմացման քննութեանց արդիւնքին :

Այս դեկոյցին առթիւ հրատարակուած տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ երկու վարչապետները քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներու երկար ցանկ մը յանձնած են մասնագէտներու քննութեան: Ֆրանսա - կան շրջանակներու մէջ յուսալից կը նկատուն առաջին օրուան խորհրդակցութիւնը: Պ. Մենտէս Ֆրանս եւ Տոքթ. Ատընաուըր , որոնք թունդ հակառակորդներ էին վերջին ամիսներու ընթացքին, առաձին խօսակցութիւն մը ունեցան 15 վայրկեան, բուն բանակցութիւններէն առաջ: Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը ուրիշ քանի մը բառ Ֆրանսերէն գիտ - ակ , բայց Պ. Մենտէս Ֆրանս բաւական վարժ է գերմաներէնի: Քառորդ ժամուան խօսակցութենէն ետք, երկու վարչապետները քանի մը օգնականներ հրաւիրեցին , բանակցութիւնները սկսելու համար :

Պաշտօնական դեկոյցին մէջ յիշուած « յառաջդիմութիւն»ը չի նշանակեր թէ ամէն դժուարութիւն հարթուած է: Այդպէս դեկոյցն ալ յատկապէս կը յիշէ Սարի հարցին «բարդ» հանդամանքը: Բայց եւ այնպէս, մթնոլորտը նպաստաւոր կր համարուի :

Սարի վիճին դլխաւոր դժուարութիւնը այն է որ Գերմանները միշտ գերմանական հող կը նկատեն այդ շրջանը եւ չեն ուզեր հրաժարիլ այդ իրաւունքէն , քանի հաշտութեան դաշնադիր կնքուած չէ: Կայ նաեւ շրջանը «եւրոպականացնելու » ծրագիր մը :

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

ՅՈՒԵԻԿ – ՅՈՒԵԻԿ

Լիոնէն հասած տեղեկութեանց համաձայն, եկեղեցւոյ հիմերը դրուած են արդէն եւ պատերն ալ բանի մը սանթիմեթր բարձրացած :

Ուրեմն, բուն շինութիւնը կը սկսի մօտերս, համաձայն մշակուած յատակագծին:

Ազգ· Միութիւնը եւ շինութեանց յանձնաժողովը, ինչպէս եւ Տիկիններու եւ եբիտասարդներու օժանդակ յանձնախումբերը կը շարունակեն իրենց եռանդուն աշխատանքը, նիւթական միջոցներ ճարելու համար :

Ժողովրդական հանգանակութիւնները դէն, զանազան հասարաթեր ձեռնարկներ զատ, ներքին գործերու նախարարութիւնը արտօնած է որ վիճակախաղ մը սարքեն (*Թոմպոլա*):

Կազմակերպիչները կը յուսան չորսու - կէս միլիոն ֆրանք ճարել այս վիճակախաղէն, որուն տոմսերը չափազանց ժամանեն, հատը հարիւր ֆրանք, (կրնամ ստանալ նաեւ *Ցառաջի* խմբագրատունէն):

Միւս կողմէ, կ'իմանամ թէ «կամաւոր» մը եւս ուղղած է այն ճարտարապետներուն եւ մասնագէտներուն վրայ, որոնք սիրայօժար կ'աջակցին շինութեան գործին, ողջացեալ Ա· Յակոբեանի եղերականն վախճանէն ի վեր :

Լոգանի մեր բարեկամը, ճարտարապետ Սարգիս Ճէվահիր, որ վերջին տարիներ - ուն ընդարձակ այնճան հետազոտութիւններ հրատարակեց Հայկա - կան Ճարտարապետութեան մասին, սի - րով յանձն առած է տրամադրել ամէն մասնագիտական օժանդակութիւն :

Պ· Ճէվահիրի համար գաղտնիք չունի Հայաստանի դարաւոր վանքերու եւ տկեղեցիներու — ինչպէս եւ բերդերու — շինութեան արուեստը, սկսելով էջմիածնէն եւ Անիէն :

Այնպէս որ, փրանսացի ազնիւ ճարտարապետը մասնաւոր ներդրութիւն մը պիտի չկրէ, ապահովելու համար տաճարին հայադրումի հանգամանքը :

Մնաց որ, շինուելիքը միայն եկեղեցի չէ, այլ եւ առաջնորդարան, դպրոց եւ ժողովասրահ: Ուրիշ խօսքով, տեսակ մը Ազգ· Տուն :

Աւելորդ է բացատրել թէ ազգան ծանր բեռի մը տակ մնած է Լիոնի գաղութը, այս շինարար ծրագրով :

Առաջին օրէն իսկ, Ազգ· Միութիւնը եւ Շինութեանց յանձնաժողովը իրարու դրամագլուխ ունեցան իրենց հաւատքը եւ աշխատանքը :

Այդ հաւատքը մինչեւ այսօր ալ ըսել կուտայ թէ ժողովուրդի զաւակները կէս ճամբան պիտի չձգեն գիրենք :

Միւս կողմէ, յոյս կը ներշնչէ թէ վերջին պահուն օգնութեան պիտի հասնին մէկ - երկու բարերարներ, գոնէ տաճարին շինութեան հոգը ստանձնելու համար, ի յիշատակ իրենց ջարդուփշուր հարազատներուն:

Ամէն պարագայի մէջ, շինութիւնը կը շարունակուի յուշիկ - յուշիկ:

Թերեւս ամէնէն առաջ Պ· Էոիօն զարմանայ, տեսնելով որ Ազգ· Տան հիմնարկէքէն ետք, բացման պարտականութիւնն ալ իրեն կ'իյնայ: *Վ.Ա.Հէ*

ՁՈՐԱԵՐՈՒ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ

ԱՌ ԱՑԺՄ ԼԱՒԱՏԵՍ ԿԵՐԵՒՄԱՆ

Երէկ, չորեքշաբթի, չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարներն ալ իրենց առաջին խորհրդակցութիւնը կատարեցին, դարձեալ Փարիզի մէջ , Լոնտոնի համաձայնութեանց մասին: Իսկ այսօր , պիտի դումարուի այդ համաձայնութեան ինը անդամներուն նոր խորհրդաժողովը, վերջնական ձեւ տալու համար դաշինքին:

Անդլիոյ երեսփ· ժողովին Գ·· օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը, Պ. Իրըն, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Լոնտոնի համաձայնութեանց մասին: Այս առթիւ դոհունակութիւն յայտնեց որ Ֆրանսայի վարչապետը վճռած է Ազգ· ժողովին վաւերացումն առանձ մինչեւ տարեվերջ : Անդլ· կառավարութիւնն ալ պատեհ ժամուն խորհրդարան նին հաստատութեան պիտի ենթարկէ կըն - քուած համաձայնութիւնները : Երեսփ· ժողովը լուելեայն հաստատութիւն յայտնեց այն յանձնառութեան որով Անդլիա կը խոստանայ դինեալ ուժեր պահել եւրոպական դաշտին վրայ, մինչեւ յիսուն տարի: Ժողովը չերմագին ծափահարեց , երբ Իրըն կը ներկայացնէր Լոնտոնի համաձայնութեան ուրիշ մէկ տրամադրութիւնը , — Գերմանիոյ ներկայութիւնը ազատ ազգերու ծոցին մէջ,— «աղբեր ո - րոնք անցեալին մէջ պատերն եղան գերմանական յարձակման »:

Պ· Իրըն իր ճառին մէջ բացատրեց թէ Լոնտոնի համաձայնութիւնը սեւեռ մէկուն դէմ ուղղուած չէ· ընդհակառակին պիտի ամրապնդէ ազատ աշխարհին ապահովութիւնը , բարւոքելով Արեւելքի եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները:

Վերջաբանութեանց ընթացքին Ըըրչիլ եւս խօսք առնելով, հասկցուց թէ պատրաստ է տեսակցելու Պ· Մալենկովի հետ, «որեւէ վայրի մէջ, եթէ բուն ժամանակը եւ պատեհութիւնը ճշդուին»: Յետոյ ը - նաե թէ ինք եւ Պ· Իրըն պատրաստ են համաշխարհային գինաթափութեան մասին խօսելու որեւէ ծրագրի վրայ· «բայց անհրաժեշտ է նախապէս համաձայնիլ ժամանակի եւ մեթոտի մասին: Իմ կարծիքով , անպատեհ պիտի ըլլար խզել այն բանակցութիւնները որոնք այժմ տեղի կ'ունենան Ազգաժողովին մէջ»:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

ՍՈՒԷՋԻ ՇՐՋԱՆԸ ՊԻՏԻ ՓԱՐԳՈՒԻ ՔՍԱՆ ԱՄԻՍԷՆ

Հոկտեմբեր 19ին Գահիրէի մէջ սառբայրուեցաւ անգլեւեգիպտական դաշնադիրը, փակելով երկարամեայ վէճ մը: Համաձայնութիւնը արդէն նշանաբրուած էր (առաջին առարաբրութիւն) յուլիս-27ին ,եւ այժմ վերջնական ձեւ կը առնայ: Առկախ կը մնային կարգ մը կէտեր, մասնաւորաբէս 1200 անդլիացի մասնագէտներու բնակավայրի խնդիրը : Այս հարցն ալ կարգադրուեցաւ, գոհացում տալով երկու կողմերուն :

Այսպէս, վերջ կը գտնէ բրիտանական ներազատութիւնը Եգիպտոսի վրայ, 72 տարուան տեւողութենէ մը ետք: Գարձեալ բանակցութիւններ կը կատարուէին մասնաւորաբէս 1922էն ի վեր, երբ Մեծն Բրիտանիա պաշտօնապէս կը հռչակէր Եգիպտոսի անկախութիւնը :

Հաւատարիմ գաշնագրին դլխաւոր արտաբրութիւնները· —

(Շար·ը կարդալ Գ· էջ)

ՀՆԴԿԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

(ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մասնաւորելով մեր խօսքը Հնդկահայութեան մասին, պէտք է ըսել թէ այդ պատուական հայ ցեղամասը, հակառակ իր երբեմնի փայլուն անցեալին, այսօր կը սուսերու վտանգին մէջ է, խուճապի չափերով ղրկուած ըլլալով իր լեզուէն ու հոգեկան ու մշակութային կռուաններէն: Եկեղեցիներ, Մարդասիրական Ճեմարանն ու Դաւթեան աղջկանց վարժարանը, ան – չուշ կը կառաւրեն իրենց բարերար դէմքը, սակայն իրենց այժմու վիճակին մէջ կը մնան անբաւարար, գաղութին հայեցի նկարագիրը եւ ոգի կարենալ տալու համար: Ճեմարանը որ ոչ միայն Հնդկահայոց այլ բովանդակ հայութեան ամէնէն հին եւ բազմարդիւն կրթական յարկերէն մին է, լուրջ խնամքի եւ նոր ճիգերու կը կարօտի, ժամանակի պահանջներուն համեմատ կարենալ ծառայելու իր նպատակին: Զի բաւեր Պարսկաստանէն եւ ուրիշ վայրերէն եկած հայ տղոց անդլերէն եւ կարգ մը դիտելիքներ միայն տալ, որպէսզի անոնք կարենան Հնդկաստանի մէջ իրենց ապրուստը ճարել: Մարդասիրական Ճեմարանը, իբրեւ հայ երկրորդական վարժարան, իբրեն նպատակ պարտի ընել ազգային եւ ընդհանուր կրթութիւն մը տալ Հնդկաստանի հայ տղոց, իբրեւ մարդ եւ Հայ պատրաստելու համար զանոնք իրենց ապագային, որպէսզի հայութիւնը կարենայ չքմեղանալ իր գոյութիւնը Հնդկաստանի մէջ:

Այդ նպատակին կարենալ ծառայելու համար, անհրաժեշտ է որ անոր ծրագիրը հաւասարի տեղական բարձրագոյն վարժարաններու: Անհրաժեշտ է նոյնպէս որ վարժարանէն ներս մասնաւոր խնամքով ուսուցուին մասնագիտութեան յատուկ ոճոր ճիւղերը, որոնց կարիքը այժմ լրջօրէն կը զգացուի նոր պետութիւն եղած Հնդկաստանի բոլոր մասերուն վրայ: Ցեղոյս անհրաժեշտաբար մինչեւ վերջին տարին պարտաւորիչ ընել հայերէնի, Հայոց պատմութեան, հայ գրականութեան, կրօնի եւ Հայ Եկեղեցւոյ դասերը: Նիւթականը չէ որ կը պահէ բարեբախտաբար, քիչ մը կամք եւ հայեցի նախանձախնդրութիւն պէտք բաւէր որ Մարդասիրական Ճեմարանը իր անունին վայել կրթական մը ըլլար:

Բարեբախտութիւն է որ Մարդասիրական Ճեմարանին կից այսօր կայ նաեւ Դաւթեան աղջկանց վարժարանը, իբր լրացուցիչ մաս ներքնդի կրթութեան: Ազգի մը կրթութեան հիմն է ընտանեկան դաստիարակութիւնը, իսկ ընտանիքներու կրթութեան հիմն է իսկական տեսի դաստիարակութիւնը: Առանց անոր՝ տունին կէսը միայն լուսաւորուած է ապագային ճրագէն: Բարիքը զոր աղջկանց այս վարժարանը այժմէն իսկ սկսած է սփռել իր չուրջ՝ ակներեւ է ամենուրեք եւ յուսալից:

Այժմ գաղթած է այլեւս անդլիական արքայատութեան չրջանը Հնդկաստանի մէջ եւ կառած նոյնպէս անտեսական մարդին վրայ Հայերու կողմէն եղած նուաճումները: Հնդկահայ գաղութը չունի իր երբեմնի նիւթական փայլուն դիրքը: Վերջին պատերազմները իրենց ապահովիչ ապրանքներու հետ միասին ունեցած են նաեւ իրենց յատի ապրուստները Հնդկահայութեան համար: Դարեր շարունակ Հնդկահայութեան մարմինը թէեւ Հնդկաստանի մէջ, սակայն անոր հոգիին կէսը ապրած է Լոնտոն, չնորհիւ անշուշտ այն սերտ յարաբերութեան եւ գործակցութեան, զոր Հնդկահայութիւնը ունեցած է միշտ Անդլիացիներու նկատմամբ: Գալով տնտեսական չաջողութիւններուն, պէտք է ըսել թէ Հնդկահայ մեծահարուստներէն միայն քիչեր դիտցած են օգտակար ըլլալ իրենց ազգային ու եկեղեցական հաստատութիւններուն եւ անմահացնել իրենց անունը ազգային երախտաւորներու ոսկեմատեանին մէջ: Շատերու հարստութիւնը ինչպէս որ եկած, այնպէս ալ գացած է, չատ յաճախ կակիծ ու արտմութիւն ձգելով իրենց յետոյ ումեմն պէտս վատնումներուն եւ կորուստին համար: Բնական է թէ ներքնդի նիւթականը չի վերածուիր բարոյական ուժի, կամ չափկցիր անոր, կը գտնայ յաճախ իրենց միջոց քանդումի եւ ուծացումի:

Հնդկաստանը այսօր թէ Հնդկահայութեան եւ թէ բովանդակ հայութեան համար գաղթած է այլեւս ըլլալու դիրքին եւ առաջելական հարստութիւններ դիտելու վայր: Փոխուած են ժամանակներն ու պայմանները, ու այսօր, որեւէ երկրէ աւելի, հոն է որ Հայը, հակառակ իր բարեմասնութիւններուն եւ ձեռներէցութեան, կը դժուարանայ ապահովելու իր ապրուստը:

Նիւթական պայմաններու այս նուազումը կրնայ այլապէս իր բախտորոշանգրադարձը ունենալ Հնդկահայութեան վրայ, որ յետ այսու, փոխան մտածելու իր ոտկի դէպերուն՝ իրբեւ գերագոյն ապահովութիւն եւ մխիթարութիւն իր կեանքին, մտածէ իր հոգեկան հարստութեան, իր հայութեան եւ զայն փրկելու եւ իրագործելու մասին: Առանց բարոյականացրա – կացութիւններու յանդիլ ուղելու, պէտք է ըսուիանք թէ նիւթական հարստութիւնները մեզի չեն պատկաներ, անոնք ժամանակաւոր բարիքներ փոխանակելու մի – ջոցներ են լոկ, շատ յաճախ հոգիները անդգածութեան եւ մահուան առաջնորդող:

Հնդկահայ գաղութը գրկուած իր ոսկիներէն, եւ զանոնք իրբեւ գերագոյն մխիթարանք եւ ապահովութիւն նկատելու յոյսէն, մտածել սկսած է արդէն իր ներքին, բուն հարստութեան, իր հայութեան, անոր ապահովութեան եւ երկարաձգման կարելիութեան, եւ զայն գործնական ուժի մը վերածելու մասին:

(ՍԻՄՈՆ)

Հ.Օ.Մ.Ի 34-ՐԴ ՊԱՏԳԱՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Ամերիկայի Հայ Օգն. Միութեան Գատմ. Ժողովը գումարուած է Ցուլիսին Նիակարա Ֆոլսի մէջ:

Կեդրոնական վարչութեան տեղեկագրէն կ'ամփոփենք դլխաւոր կէտերը:

Անցեալ տարի ընդհ. եկեմտութիւնը եղած է 55·000 տոլար: Տիկին Սերոբեան իբրեւ գործիչ – կազմակերպիչ այցելած է բոլոր մասնաճիւղերուն եւ գրաւած անոնց ներքին կեանքով: Անոր համաձայն Հ.Օ.Մի ներքին կազմակերպութիւնը չատ ուժեղ է ներքնապէս: Անդամները նուիրուած են գործին գօրաւոր հաւատքով և չատ աւելի մեծնալու ու զարդանալու կարելիութիւններ կան:

Կազմակերպութեան ուժեղացման ու փրոփականտին համար վարչութիւնը մտածած է օգտագործել նաեւ ձայնասփիւռը: Ցանձնախումբ մը կազմուած է, որու նպատակն է ծանօթացնել Հ.Օ.Մի – ութեան գործը ինչպէս եւ գրուագներ մեր պատմութենէն, ըրականութենէն եւ երաժշտութենէն: Սակայն այս գեղեցիկ եւ գործնական ծրագիրը անկարելի եղած է գործադրել, քանի որ կապուած էր մեծ ծախքերու հետ որուն համար պիւտճէ չունէր:

Ուչագրաւ է Հ.Օ.Մի կրտսեր մասնաճիւ – ղերուն գործունէութիւնը, օրինակ Ջաւո Շանթ մասնաճիւղը երկու տարիէ ի վեր որդեգրած է Շեթորայի Ապրալեան վար – ժարանը որուն ղրկած է գրենական պի – տոյքներ եւ զանազան նուէրներ: Սան Ֆրանչիսկոյի Կրտսեր մասնաճիւղը եւս որդեգրելով Ապրալեան վարժարանը տա – րեկան 300 տոլար կը յատկացնէ:

Հ.Օ.Մը ներկայիս ունի ինը կրտսեր մասնաճիւղ: Ընդհանուր մասնաճիւղերուն թիւն է 82, եւ անդամներուն թիւը 2202: Այս տարեշրջանին 160 անդամի չաւելում մը ունեցած են:

Պէյրութի «Պնակ մը կերակուրի» ար – շաւէն այս տարի գոյացած է 7924 տոլար: Այս ձեռնարկին համար իրբեւ մնայուն նուիրատու ունին 8–900 հոգի: Նմանա – պէս «Ծոմապահութեան Օր»ը արդիւնա – ւոր եղած է, ապահովելով միութեան 1165 տոլար: Աշխատած են այս տարի աւելի եւս զարկ տալ կրթական գործին: Կազմած են յանձնախումբ մը եւ ունեցած պաշտօնեայ որ շրջելով քաղաք քաղաք կազմակերպած է կրթական գործը, թէեւ ապահուած արդիւնքը չեն կրցած ձեռք բերել: Անոնց գլխաւոր դժուարութիւնը եղած է նիւթականի եւ ուսուցիչներու պակասը: Հ.Օ.Մ.Ի կրթական յանձնախումբին տրամադրութեան տակ դրած է 9000 տոլար: Մասնաճիւղերը հաւաքաբար ծախսած են 10·341 տոլար: Այս տարեշրջանին դպրոցներուն թիւը եղած է 45, աշակերտութեան թիւը 878:

Ամերիկայի մէջ երկրորդական դպրոցի մէլ խնդիրն ալ օրակարգի վրայ եղած է եւ առաջարկուած է հիմնադրամ մը ստեղծել, նուէրներով, կտակներով:

Ուսանողներու համար թէեւ 1500 տո – լարի գումար մը տահմանուած էր, սա – կայն վարչութիւնը ստիպուած է յատկացնել 2728 տոլար, նկատի ունենալով կիւ – ղիներու մասնաւոր պայմանները: Անց – նող տարուան ընթացքին օժանդակած են արտատահմանի տասը ուսանողներու: Իսկ Ամերիկայի ուսանողներուն տուած են 1175 տոլար:

Բացի դպրոցներու եւ ուսանողներու օ – ժանդակութենէն, Հ.Օ.Մ.Ի միութիւնը աշ – խատած է օժանդակել նիւթապէս այն պա – տիկներուն, որոնց ծնողքը չէ կրցած հո – գալ Քէմփի ծախքերը, որովհետեւ Հ. Ե.Դ.Ի հայկական Քէմփը լաւագոյն մի – ջավայրն է ուր տղան պիտի ստրվի հայե – րէն եւ Հայոց պատմութիւն:

Հ.Օ.Մ.Ի միութեան պարբերաթերթը ունի 2560 բաժանորդ, որոնց 1450ը Ամերիկա – յի մէջ, 1110ը արտատահման:

Հ.Օ.Մ.Ի միութիւնը աշխատած է ընդ – հանրացնել կտակի գաղափարը, մասնաւոր աշխատանք կատարելով ամէն գաղութի մէջ: Այս տարի ունեցած են Տիկին Աննա Թէրզեանի կտակը 14·000 տոլար: Իսկ Պ. Թորիկեան, անօրէնը Թորիկեան գի – տական աշխատանոցին նուիրած է 2090 տոլար արժոյ գնդեր:

Հ.Օ.Մ.Ի արտատահմանի մասնաճիւղերէն Հաթաւային Ամերիկան ունի ութ մասնաճիւղ 1829 անդամներով: Ան պահած է տասը ան Փալանճեան ճեմա – րանին մէջ: Օգնած է Այնճարի, Քարէն Եփէճ եւ Արզարեան վարժարաններու: Հակերով հագուստ ղրկած է երեսադէ – մի աղէտեալներուն: Ունեցած է 79·777 փէսօ մուտք, 77·832 ելք:

ՊՐԱԶԻԼԻՈ ունի 5 մասնաճիւղ, 500 անդամներով:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Կապ. Խաչը այս տարի իրբեւ կարեւոր գործ գնած է 1·150·000 Ֆրանքի չէնք մը օգտակարութեան կայա – նի համար, Ամերիկայի Հ.Օ.Մի վարչու – թիւնը կրցած է 500 տոլարի օժանդակու – թիւն մը ընել այս նպատակին համար:

ԼԻԲԱՆԱՆ ունի 17 մասնաճիւղ, 2484 անդամ, եւ 225 Արժանիկներ:

Լիբանանը իր «Պնակ մը Կերակուր»ի ձեռնարկով, գարմանատուններով, չքա – ւոր ընտանիքներու իր օգնութիւններով, 612 սաներով գանազան վայրերու մէջ ըս – տեղծած է համակրական լայն չրջանակ: Ունի օգտակարութեան կայան: Անցեալ տարի քաւասուն պպտիկներ երկու խումբով հինգական չաբաթ տարուան են Շեթորայի Ապրալեան վարժարանի սենեակնե – րը: Այս տարի այս թիւը պիտի բարձրացնեն հարիւրի: Կրթական գործին մէջ 612 սաներու թոշակը հոգացած է ծախսելով 22·215 ոսկի: «Պնակ մը կերակուր»էն 800 պպտիկներ չաբաթը չորս օր տաք կերակուր կը ստանան: Այս ձեռնարկին հա – մար տեղական հանգանակութենէն գոյա – ցած է 13·420 ոսկի: Իր գարմանատուներ –

Լ. ՈՒՍԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԻՐ ՉՕՐ)

— Չգէ որ հանդիպինք, յետոյ կը խոր հինք զրոյցիդ մասին ...

— Ես խօսք կ'ուզեմ, կ'ըսէ Տիկին Պա – լար, ժպիտը դէմքին, ցուցամատը վեր առած, թէեւ մենք, կիներս, մեր դիտուն մէջ չատ բան չունինք, կը պատահի ա – կան երբեմն, որ մենք ալ մտածում մը ունենանք... երբեմն, բոլորովին անդի – տակցաբար ...

Խորանակ հեղնանք կայ իր ձայնին մէջ եւ քարը կը հանի իր տեղը: Տիկին Պա – լար կը չարունակէ, աչքին տակէն նայե – լով Լիւքին, խօսքը սակայն ինձի ուղղած.

— Սիրելի զրուցադիր, ահա լսելիքս – Տարիներ չարունակ ազօթեր եմ, խունկ եմ ծխերու մոմ վառեր բոլոր սուրբե – րուն: Ոչ մէկը լսեց դիս ... Երկու չաբա – թէ ի վեր կ'ազօթեմ, կը պաղատիմ. « Դուն լսէ ձայնս, ով սուրբ մենակեաց, Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի... Շատ կը խնդրեմ, որ դիս ալ եդիպտոս տանիս ..: Բարի էր հայ սուրբը, ազօթքս լսեց, ար – տաս արտիս ուզածը, որ չատ ալ ձեր գոր – ծին չէը դար... Բայց չէք դիտեր, թէ ինչ կը ներկայացնէ ինձի համար այս ճամ – բորդութիւնը. հրաչքի պէս բան մը: Տա – րիներէ ի վեր, դեռ փոքր ապչիկ, կ'երա – զէի Աբեւելքը... ինչ խորհուրդներ կը պարունակէր ան ինձի համար... Գալով ձեզի, կը կարծեմ թէ դուք ալ մանուկ պատճառ մը չունիք դժգոհելու հայ սր – բակեաց ճղնաւորէն: Չէ՞, Պ. տնօրէն « Քայիկ տիւ Սիւտ»ի... Անոր առաջին թարգմանութիւնները հապիւ երեւցած թերթիկ մէջ, կը չահէս մեծագոյն մրցա – նակը: 1930ին, առաջին անդամ ըլլալով, թերթդ կը հռչակուի « Ֆրանսայի գրա – կան լաւագոյն թերթը»: 1951ին ոչինչ 1952ին գարձեալ ոչինչ: 1953ին հայ քեր – թողը երկրորդ անդամ կը խառնէ իր ա – ռուածային չունչը մեր խօսքերուն: Հը – բաչքը չուչանար: Դարձեալ կը չահի մեր թերթը նախանձելի մրցանակը ...: Իսկ 1954ին ,այսօր, այս հրաչալի ճամբոր – դութիւնը, միչտ չնորհիւ հայ մեծ սուր – բին ...: Չէ՞ս կարծեր, սիրելի Պ. Պալար, որ չնորհակալութեան մը արժանի է այս հրաչագործ բանաստեղծը, եւ Պ. Թարգ – մանիչը չի՞ խորհիր իր կարգին, թէ այս մտածումը կապ չունի հասակի հետ... մարդկային ամէնէն նախնական զգացումն է ան, որ կը կոչուի երախտագիտութիւն եւ որ կը բնակի հոս, սրտին մէջ...: Կը խնդրեմ մեր սիրելի հայ բարեկամէն, որ գան հաղորդէ իր բոլոր հայրենակիցնե – րուն :

— Կեցցես, Մարքու, կեցես ...

Պ. Պալարն է, ոսքի, ծափահարելով: Մարքու, Տիկ. Պալարի անունն է « Բ

— ... Ջրաղացը մնում է մեզ մոտ, ես ու Ռուբոն կաշխատենք նրա վրա, իսկ դուք ձեր ուզածը վերցրեք ու գնացեք ձեր տունը, ես ձեզ ոչ մի կոպեկ էլ չեմ տալու, ասաց Ավետիսը:

Ռուբոն ու Ղուկասը ոչինչ չկարողացան պատասխանել, նրանք ամաչում էին իրենց ընկերոջ առաջ, որ նրանց ամբողջ ժամանակ ծաղրում էր, ինչպես երեխաներին, ու հեռացան:

Ավետիսը ուրախ էր, որ ազատվել էր նրանցից, որովհետև նրանք միշտ խանգարում էին իրեն, ինչպես որ ճանճերը խանգարում են ձիուն, երբ նա ուզում է հանգիստ քնել

Բրիտանական ուժերը (80·000 զինուոր) Եգիպտոսէն պիտի քաշուին յառաջիկայ քանի ամիսներու ընթացքին.— Ընդունած է 1936 Օգոստ· 26ի դաշնագիրը, որ կընքուած էր Լոնտոնի մէջ.— Բրիտանական ուժերը պիտի կրնան վերադրաւել պին – ուրական հաստատութիւնները երբ պին – եալ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի , Թուրքիոյ կամ Արաբական Դաշնակցու – թեան անդամակից երկիրներէն մէկուն դէմ.— Բրիտանական ուժերը թէկ հար – կադրուին ջրանցքի շրջանը վերազառնալ, անմիջապէս պիտի հետանան, երբ թշնա – մութիւնները դադրին.— Եգիպտոսի հան – րապետութիւնը պարտաւոր է զիւրու – թիւնները ընծայել անպէսական օդանաւ – րու թռիչքին, տեղաւորման եւ պահպան – ման համար.— Երկու կառավարութիւն – ները կ'ընդունին թէ Սուէզի ջրանցքը մի – ջազգային կարեւորութիւն ունի տնտեսա – կան, առեւտրական եւ ռազմավիտական տեսակէտով· Հետեւաբար պիտի պահպա – նեն նաւարկութեան ազատութիւնը, հա – մաձայն 1888 Հոկտ· 29ի պայմանագրին , կնքուած՝ Կ· Պոլսոյ մէջ:

Եգիպտոսի կողմէ դաշնագիրը ստորա – գրեց վարչապետը, գնդ· Նասըր, իսկ նախագահը եգիպտական պատուիրակու – թեան, իսկ Անգլիոյ կողմէ՝ արտաքին նախարարին օգնականը, Ընթրնի Ելթինկ: Ստորագրութենէն ետք երկու կողմերը մտքերնին որ բարեկամութեան նոր շըր – ջան մը բացուի երկու երկիրներուն մի – ջեւ:

× Ինչպէս յայտնի է, այս համաձայ – նութեան դէմ բուռն պայքար կը մղեն Իսլամ եղբայրները: Կառավարութիւնը ահռելի զօրամիջոցներ ձեռք առնել, ձերբակալութիւններ ալ կատա – րելով :

Դաշնագրին արտօնագրութեամբ, 1200 անգլիացի մասնագէտներուն 800ը պիտի առնուին Անգլիայէն, իսկ 400ը Եգիպտա – սէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՆ այն տասը պար – սիկ սպաները որոնք մահուան դատա – պարտուած էին Թէհրանի վիճուորական առեանին կողմէ, իրենց լրտես եւ հայրե – նադաւ: Հետապիրը կ'րսէ թէ բոլորն ալ մեռան համաձնավարական նշանախօսքեր արտասանելով: Մահապարտներէն ինը բանակի սպաներ էին, մէկը քաղաքացի : Մահուան դատապարտուած էին տասը ժամուան դատավարութենէ մը ետք: Ու – րիշ երկու մահապարտներ, մէկը սպայ, միւսը քաղաքացի, վերջին պահուն իմա – ցան թէ ցիանիս բանտարկութեան փոխ – ուած է իրենց պատիժը: Ամբաստանեալ – ները ձերբակալուած էին Ապատանի չըր – ջանին մէջ: Ոստիկանութեան տեղեկա – գիրը կ'րսէ թէ անոնք դաւ մը սարքած էին, քարիւղի գործարանը պայթեցնելու համար :

ԱՆԳԼԻՈՑ հանրակառքի աշխատաւոր – ներուն գործադուլը հետզհետէ կը մեղ – մանայ, իսկ նաւահանգիստներու բան – ուորները չեն ուզեր տեղի տալ: Աչխա – տանքի նախարարը ապրպարութիւն մը ուղղեց բանթողներուն որպէսզի վերսկսին աշխատանքը, նկատելով որ գործադուլը ծանր հետեւանքներ կ'ունենայ տնտեսա – կան տեսակէտով: «Կառավարութիւնը վճռած է ի հարկին ձեռք առնել անհրա – ժեշտ միջոցները, պաշտպանելու համար ազգային շահը »: — Տեղատարափ անձ – րեւները եւ ոլորտմներն ալ ծանր վնաս – ներ պատճառեցին Անգլիոյ մէջ, ինչպէս դրած էինք երէկ:

ԻՐԱՔի վարչապետը, Սայիտ Նուրի փաչա Անպարայէն Պոլիս անցնելով , յայ – տարարեց թէ իր տեսակցութիւնները զր – բաղան արդիւնքի մը պիտի յանգին մօ – տեցս: Ինք հակառակ չէ գործակցելու Փաքիստանի հետ: Իր կարծիքով, արա – բական երկիրները այժմ անհրաժեշտ կը դանեն գործակցութիւնը Արեւմուտքի հետ:

ՄՆԱՑՈՑԲ

Սեբաստիոյ Նահանգի մեր բոլոր հայ – բնակիչները կը հրաւիրուին ընտանեօք այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4էն 10ր, իսկ , 2 ռիւ տը լա Տէֆանս , Իրիմեան վարժարանին սրահը, ծանօթա – նալու ուսումնասիրասիրական 2 տանեղան:

Երգ, մենախօսութիւն ,նուագ, պար առատ բմպելի մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

Սեր· Մուրատ· Ուսումն·ի Փարիզի վարչութիւն

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Կազմակերպուած է ճաշ մը ի պատիւ իր նախագահին՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

Մէջին Արեւելքէն վերադարձին առթիւ :

Ուրբաթ 22 Հոկտ· ժամը 20ին

Սիրով կը հրաւիրուին վերոգիտին բա – րեկամները :

Մասնակցութիւն՝ 650 ֆրանք :

Պ· Գարիկեանի 116, Rue La Fayette, Paris-(10), TAI. 92-84

Պ· Բալուեանի 43, Rue Richer PRO. 25-46

եւ Ցառաջի մօտ , 32, Rue de Trévise, PRO. 86-60

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ

ՓՐՈՖ. Գ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆԻ

Կրօնական, ազգային եւ կրթական յիսնամեայ բազմօգուտ գործունէութեան առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի եկեղե – ցական, ազգային եւ մշակութային բոլոր կազմակերպութեանց, երբեւ յոյժ հա – մազգային դնահատանքի եւ երախտագի – տութեան :

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Սալոն Մա – զընայի մէջ (ռիւ տ'Օպաննը) : Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3·30ին : Կը նախագահէ՝ վեր· Ց·Ն·ՂԱՁԱՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին Պատ· Ս· ՊԱՊԱԼԵԱՆ եւ Պ· Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին · Սիրայօժար կը մասնակցին, ուրիչ չա – տերու կարգին.— Փրոֆ· Ց· Քիւրքճեան իր երչանաւոր, Տիկ· Մ· Նագգաշեան (մենակ), Օր· Մանէսքի (ջութակ), Օր· Շահպազեան (դաշնակ):

ՊԱԼԱՔԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 20ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհան – դիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Գիւտնաչէ առթիւ, Պօմոնի Ս· Գ·Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Սիրով կը հրա – ւիրուի Մարսիլիայի դաղութը՝ ներկայ ըլլալու յարդանքի եւ յիշատակի այս ա – րարողութեանց: Սկիզբը ժամերդութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին , հո – գեհանդիստ ժամը 11·45ին :

ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ «ԱՐԾԻՒ»

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի ժամը 20ին, Պատ էնթէռ – նասիօնալ, 230 Շեմէն տը լա Մատրակ – վիլ :

Կը նախագահէ՝ ընկ· ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՍԱՐ – ԳԻՍԵԱՆ :

«Արծիւ» թատերախումբը կը ներկա – գընէ ընկեր Ազատ Յակոբեանի դեկավա – րութեամբ՝

ՈՒՇ ԼԻՆԻ - ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին՝ ընկ· Պարոյր Կարապետեան թատով: Երեսպական պար :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Պուլվար Օս – մոյի «Վսեմեան» ենթախմբիէն իր խո – րին յաւակցութիւնները կը յայտնէ ըն – կերներ Ոսկիան եւ Գրիգոր Քէնտիրեան – ներուն, իրենց մօրը դառնակսկիծ մահ – ուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հա – զար Ֆր· կը նուիրեն Թագին Ազգ· դպրո – ցին :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Հրաչ Սարգիսեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Ս· Տամլամեան եւ Տէր եւ Տիկին Զ· Մու – թաֆեան հազարական Ֆր· կը նուիրեն Ց· Կ· Ֆաչին եւ Հ· Կարմիր Ֆաչին: (Գու – մար 4000 ֆրանք) : Առանձ «Ցառաջ»էն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր· Շաքէ եւ Պ· Կարապետ Մէսեհեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի , Փարիզ, Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին ի – րենց մօր՝ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՄԷՍԵՀԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ազգացանչն յիշատա – կը յարգողները :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի , 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE *ի ընդարձակ սրահներուն մէջ*

8bis, Place de la République

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին. —

Երգ՝ Օր·ներ Ն· Տիրատուրեան եւ Շ· Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա· Մեսու – մենցի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Քաշաճի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր· Լ· Յա – կոբեան *եւ ուրիշներ :*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

իր նոր կտրուած ընտիր նուագախումբով

Հաճելի աւակնկալներ ճոխ պիւֆէ *Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով*

TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

Տոմսերը ապահովել Բալուեան եւ Պարսամեան գրատուներէն :

ՊԱՏԱՐԱԳ Ե. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փարիզի Հայոց Ս· Ցովհ· Մկրտիչ Ե – կեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդի – սաւոր Ս ·պատարագ եւ պիտի կատար – ուի հոգեհանգստեան յատուկ պաշտօն ԿՈՄԻՏԱՍԻ մահուան 19րդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի :

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Ե – րոպայի Թեմի Հայրապետական պատուի – րակ Սերովբէ Ծ· Վ· Մանուկեան :

Հոգարարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եկեղեցի իր երկիւղած յարգանքը արտայայտելու համար անմահ վարդապետին պանծալի յիշատակին : — (Կնիէ)

ԱՐՄԵՆԻԱ Ի

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ գիշեր :

LE CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ԴՊՐՈՑԻՆ

Սէնթ Անթուանի Ս· Թագէոս եկեղե – ցւոյ մէջ ամէն հինգշաբթի հայերէնի դա – սաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան :

Ծնողներէն կը խնդրուի իրենց զաւակ – ները փութով արձանագրել :

TOMBOLA

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒ ԵՒ ԱԶԳ· ՏԱՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ :

Մէկ պարզեւ՝ ՑՈՒԿԱՔ ԿԱՌՔ ՄԸ

Տոմսերու գինը՝ 100 *Ֆրանք :*

Փարիզի համար դիմել ՅԱՌԱՋի :

Վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 4ին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Շէնքերու ներկարար բանուորները, ար – հեստին ծանօթ կամ ոչ: Դիմել անձամբ Պ· Հայրապետեանի, ամէն օր առաւօտ ժամը 8էն եւ իրիկունը ժամը 8էն վերջ, 78, Rue des Rosiers, Métro Porte de Clignancourt, St. Ouen

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդր· ջերմութիւն, երկու յարկ: Ունի 500 ք· մ· հող: Վիլիէ սիւր Մառն: Օթօպիւս Շաթօ տը Վէնսէնէն կամ կառախումբ Կառ տը լ'Էսթէն :

Դիմել՝ Սիմոնեան՝

16, Rue Rapatel, Montreuil

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՌԹԻՒ

4500 frs

Complet-2 pièces

(Draperie et Tweed)

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆՆԵՐՈՒ

ՄԻ ՄԻԱՅՆ **4500** ՖՐԱՆՔ

Դպրոցի աշակերտներուն եւ ուսա – նողներուն համար 10 առ 100 զեղչ ՈՒՆԻՆՔ. ՆԱԵԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԵՐ – ՊԱՍՆԵՐ ՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆՆԵՐՈՎ

TISSUS BÉATRICE

ՏՆՕՐԻՆ Պ· ԴԱՎՈՒԹԵԱՆ

97, Rue de Richelieu, Métro Richelieu Drouot

Tél.: RIC. 57-57

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՏԷՄԻՆ.— Հ· Ց· Դ· կոմիտէի ընդհ· *ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :*

ՈՒՐՖԱՑիի Հայր· Միութեան ընդհ ժո – ղովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժան: Բոլորին ներկայութիւնը անհրա – ժեշտ է :

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Փորթ տ'Իթալիի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ երե – կոյ ժամը 20·30ին, Ժանթիլիի հայկ· դպ – րոցին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Նահանգային « Եփրատ » Միութեան ընդհ· ժողովը այս կիրակի ա – ռաւօտ ժամը 10ին, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա, Պ· Քէօսէեանի լուսանկարչատու – նը: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ (Մարսէյլ):

ՀԱՄԱ – ԽԱՐԲԵՐԴԻ Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) անդամ եւ ոչ անդամ հայրե – նակիցները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 9ին առաւօտեան, Պատ Վիլաթիք, Պ· Մարտիկեանի սրահը :

ՃԾՂՈՒՄ.— Օհան Տուրեանի երաժշ – տական ասուլիսին փոխարէնը բառը սխալ – մամբ տպուած է պալատ, քանի մը թիւ – երու մէջ:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԱԾ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտներու *Միութիւնը* կը ծանուցանէ թէ իր վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ, եւ՝

ԹԻՒ 093

շահեցաւ չաբաթ մը պատյտ երեւուն – քը զոյգի մը համար, Վենեսիկ: Երեք – ւեկ, օթելեան, եւ անուղղ ապահովուած :

Կը խնդրուի դիմել՝ Պ· Ս· Էքսէրճեանի՝ 40 Լա Քանրպիէռ , Մարսէյլ:

Պ· Ա· Շէխիկեանի՝

Ցարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվ· տ'Ազէն Մարսէյլ :

Միութեանս վարչութեան փափաքին համաձայն, որպէսզի Մարսիլիոյ հատա – րակութենէն զոյդ մը, անպայման , վա – յելչ սոյն ճամբորդութիւնը, կրկին վի – ճակահանութիւն տեղի պիտի ունենայ , եթէ այս թիւը իր անդամներէն եւ համ ի – րենց ընտանիքներէն մէկուն եկած է :

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boul. de Stalingrad, 84

CHOISY-LE-ROI (Seine)

FOURRURES

AUTOMOBILES DE TOUTES MARQUES

Եթէ կ'ուզէք գնել կամ ծախել լաւագոյն պայմաններով ձեր իմ – նուշարժը , հաճեցէք դիմել՝

ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

3, VILLA MONCEAU, Paris, (17)

Tél. WAGram 13 - 95 (9h, 14h. 20h.)

Փորձառութիւն 1928էն ի վեր

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
22
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
VENDREDI
22 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7503 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2914

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ »

●

Զարմանալի երեւոյթ մը.—

Այս տարի, հայերէնի չարաճիճական դասընթացքներու վերաբացման առթիւ, բոլոր ազդերուն մէջ յատկապէս կը շեշտեն.
— «Դասերը ձրի են»:

Եթէ այսպէս չարունակուի, թերեւս յառաջիկայ տարի ալ կարդանք.

— Դասաւանդութեան ատեն շահառ պիտի բաժնուի: Նկողներուն ճամբու ծախքին ալ կը ստանձնենք, երէ նոյն իսկ մայրիկը կամ հայրիկը միասին ըլլան :

Այս երեւոյթին առջեւ, անշուշտ կը յիշէք երբեմնի ուսանդութիւնը :

Այն ատեն, մայրիկը դպրոց տանելով տղան, ի՛նքէր վարժապետին .

— *Միտը քեզի, ոսկորը ինձի ...*

Ո՛րքան շուտ փոխուեցան բարքերը:

Այն ատեն պարծանք էր տղան դպրոց դնել, որպէսզի «մարդ ըլլայ»: Անշուշտ ամէնէն առաջ մայրենի լեզուն սորվելով:

Այսօր, օտարութեան մէջ, հազարումէկ պատեհութիւններ կան մարդ ըլլալու, կը բաւէ որ մէկզի դնես մայրենի լեզուն, իբրեւ «մաշած շոր»:

Ազգային կրթութի՞ւն, սերունդի փըչացո՞ւմ, ինքնապաշտպանութի՞ւն, — որո՞ւ հոգ ...

Եւ դասընթացքներու կազմակերպիչները ի զուր կը փորձեն կարելի եղածին չափ շատ աշակերտներ ապահովել, ստանձնելով ամէն ծախք եւ յոգնութիւն :

Դեռ վերջերս պոլսահայ թերթերը կը դրկին թէ աշակերտներու թիւը բազմապատկուած է այս տարի եւ թէ տեղ չկայ միջնակարգ վարժարաններուն մէջ :

Մենք տակաւին չկրցանք ճշդել թէ ինչ պատկեր կը ներկայացնեն եղած – չեղած դասընթացքները :

Աշակերտներու թիւը աւելցա՞ծ է : Պակսա՞ծ է: Ի՞նչ համեմատութեամբ : Միջին հաշուով, իւրաքանչիւր աշակերտ քանի՞ տարի կը յաճախէ անընդհատ :

Համառօտ վիճակագրութիւն մը շատ բան պիտի պարզէր, բանալով մեր աչքերը :

Ամէն պարապայի մէջ, մեր առաջին հարցումը պիտի ըլլար — Ո՞ւր կ'երթանք:

Աւելի ընդլայնելով խնդիրը, կրնայինք հարցնել, տակաւին.

— *Որեւէ յառաջդիմութիւն կատարա՞ծ են այն պատանիները եւ բարձրագոյն ուսում ստացած երիտասարդները, որոնք բաւական հայերէն պիտի էին:*

Եթէ այս ուղղութեամբ քննութիւն մը կատարուէր առանց դաւանանքի խորութեան, կը կարծենք թէ եզրակացութիւնը շատ աւելի տխուր պիտի ըլլար :

Եղածով, դիտցածով գոհանալու յամառութիւնը պիտի մարէ մեր ծուխը:

Ուսանելու տարիները քանի մաւալին, այնքան պիտի դժուարանայ յառաջդիմութիւնը: Ոչ միայն հայապետութեամբ, այլ եւ ամէն տեսակէտով :

Երիտասարդութեան արդար իրաւունքն է դիրքեր գրաւել, թէեւ տալ հանրային ծառայութեան :

Կիսկատար դիպլոմներով սերունդ մը, փոխանակ այդ վերանորոգիչ դերը կատարելու, իր կարգին պիտի նպաստէ լճացման, միջակութեան ծաւալման :

Եւ մեր հանրային թէ մասնաւոր մակարդակը հետզհետէ պիտի դեղնի, պիտի ճապաղի, դառնալով անշնչելի :

Ի՞նչ կ'արժէ երկրորդական ,մինչեւ անդամ համալսարանական կրթութիւն մը, եթէ վարը պիտի սոսկութի՞ւնք թարգմանով խօսիլ մեր գաւակներուն հետ :

Պայմանաւ որ թարգման մնացած ըլլայ, մայրենի լեզուին համար ...

Ամէնէն տրտմաւէտը պարապան այն է որ, երիտասարդները մեծ մասով հարեւանցի կը հետեւին այս հարցին :

Շատեր այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ խնդիրը կապ չունի իրենց հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԳՐԱՒՈՒՄԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ

●

ԼՈՆՏՈՆԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԻՆ ՎԱՂԸ, ՇԱԲԱԹ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու եւ արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարները Դշ. օր ժողով գումարելով Շայոյի պատուհին մէջ, մէկուկէս ժամ քննեցին այն դաշնագիրը որուն հիման վրայ պիտի դադրի արեւմտեան Գերմանիոյ զինուորական գրաւումը: Բնագիրը մշակած էին խումբ մը մասնագէտներ, համաձայն Լոնտոնի մէջ արուած հրահանգներուն: Այդ օրը միայն մէկ պայմանագիրը վերջնական համաձայնութեան յանգած չէր տակաւին,— ի՞նչ իրաւական վիճակ պիտի ունենան զաշնակից պետութիւնները Գերմանիոյ մէջ: Համաձայն 1945ին չորս պետութիւններ կողմէ եղած յայտարարութեան մը, դաշնակիցները իրաւունք ունին դիմուոր պահելու արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Պերլինի մէջ : Տոքթ. Ատենաուըրի կարծիքով դաշնակից դիմուորներ կրնան մնալ դերմանական կառավարութեան ապահովութեամբ : Մասնագէտները ընդունելի չեն գտներ այս տեսակէտը, այն պատճառաբանութեամբ թէ Մ. Միութիւնը կրնայ առարկութիւն ներ յարուցանել: Վերջին պահուն Ֆրանսա ուրիշ բանաձեւ մը առաջարկեց, որ պիտի քննուէր երէկ: Միեւնոյն առեն ժողովի հրաւիրուած էին ինը դաշնակիցները, վերջնական ձեւ տալու համար Լոնտոնի այն պայմանագրին որով Գերմանիա եւ Իտալիա պիտի ընդունուին Պրիւսէլի դաշինքին մէջ: Այսօր, ուրբաթ, Ատլանտեան խորհուրդը պիտի վաւերացնէ այս համաձայնութիւնը որով արեւմտեան Գերմանիան կը մտնէ Ատլանտեան դաշինքին մէջ :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ բոլոր համաձայնութիւնները պիտի վաւերացուին չաբաթ օր, Ֆրանսայի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ :

Այս բանակցութեանց միջոցին Ֆրանսայի եւ դերման մասնագէտները անընդհատ կ'աշխատէին, քննելով անտեսական գործակցութեան պայմանները Սարի մէջ: Գալով բուն վէճին, Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետները պիտի վերսկսին երէկ, ապաւելով դերման կուսակցապետներու գաղտաժին :

Զորսերու խորհրդակցութենէն եաք , պաշտօնական դէկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'ըսէ թէ չորս նախարարները քննեցին մասնագէտներու տեղեկագիրը եւ թէ լուծումներ առաջարկուեցան կարգ մը վիճելի կէտերու մասին:

× Ինչպէս խոնք, այսօր ուրբաթ , Ատլանտեան Մորհուրդը նիստի հրաւիրուած է քննելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ անդամակցութեան խնդիրը : Այս առթիւ պիտի քննուի նաեւ զերագոյն հրամանատարութեան ընդարձակման հարցը, իրրեւ նոր ապահովութիւն մը Գերմանիոյ վերազինման հանդէպ , որ պիտի սկսի 12 զօրաբաժիններով (400 , 500·000 զինուոր), 75·000 օդաչու եւ 25 հազար նաւագ : Թէեւ կարգ մը վիճելի կէտեր կը գտնուին այս բոլոր պայմանագիրներուն մէջ, բայց համաձայնութիւն գոյացաւ որ չաբաթ օր ժամը 2·45ին հանդիսաւոր նիստ մը գումարուի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ , առարաքելու համար բոլոր դաշնագիրները :

.....

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ Հայֆոնկ քաղաքին մէջ բնիկները չարձակեցան Ֆրանսական զօրքին վրայ, երբ զոյքերու փոխադրութիւն կը կատարուէր: Կին մը սպաննուեցաւ : Առաջին միջադէպն է այս, Հնոյի դրաումէն ի վեր :

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

★

ՃՈԽՈՒԹԻՒՆ, ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ...

Գովեստ մնա՞ց որ չշռայլեն Երեւանի «պետական լեզու»ին :

Այն ալ՝ առանց կանոնատրապէս հետեւելու որեւէ սովետահայ հրատարակութեան,— օրաթերթ, ամսագիր թէ գիրք:

Ես ալ ուզելով «պրոպագանդել» այդ լեզուին թանկագին պրժանիքները , մէկ ակնարկով հետեւեալ բառերը գտայ , իբր ապացոյց ճոխութեան եւ կատարելութեան.

էլէմէնտ, էտապ, ժուռնալ, ռէալիս – տական, իմպերիալիստական, պրոբլեմ , դեպարտամենտ, ֆորմալիզմ, դիբեկտոր, (գործարանի կամ դպրոցի) , կոնֆլիկտ , նեկրոլոգ, բիոլոգիա, գէոլոգիա, պոէ – զիա, ռէակցիոն, պրեսիա, ֆէոդալա – կան, պրոլետարիատ, ֆրազ, ռեւոլուցիոնէր, ռեսուրսլիզմ, կոնսպիրացիա, կոնսուլ – տացիա, տատմբլեա, դելիպերացիա , կոնտարուկցիա, սեսիա, պրըմիէր – մի – նիստր, պրեզիդենտ, վիցէ – պրեզիդենտ, լաուրեատ, սալիւտ, ադմիրալ, մայոր , գենեռալ – մայոր, լեյտենանտ, գեներալ, ասպզուտա , զեպուտատ , չղնպուտ , ֆրանտ, տատիրտ , արտիլերիա, տենդենց, գենեռալիսիկ, օպտիմիզմ , պեսոսիմիզմ , գեկլարացիա, զաւթել, զաւթիչ , ադրե – բիտոր, բոստան, բաղ, էկոպոռնատ, կու – բորա, ալպինիստ, ռենեգատ, դեղերատոր, չամպատ, չէմպիոն, բէլտներ (անգլ. բէլլս) կոնտր-ռեւոլուցիոն, տաղէտ եւն.:

Եւ դեռ բայերը ,— *էվակուացնել, օ – կուպացնել, մոբիլիզացնել , պրոպագան – դել :*

— Բայց մենք այս բոլոր բառերուն համազատ հայերէնը ունինք, աւելի հասուն, աւելի նկուն եւ գեղեցիկ, ինչո՞ւ չեն գործածեր :

= Լո՛ւ, ռէակցիոն պրովոկատոր, ֆեզի՞ մենց էնթադատել «պետական լեզու»ն, որուն վրայ կը հիանան բոլոր պրոգրեսիւ գրողները: Զկարդացի՞ր. Պուբէշի Մանկավարժական համալսարանին դասախօսներէն Պ. Վլատ Պըլըգեանուն անգամ կը յանձնարարէ իւրացնել եւ տարածել զայն :

— Ուրմեն ես ալ կրնամ որեւէ օտար բառ թխել գրածներուս մէջ, ինչպէս եւ նոր բայեր շինել.—

Ադմինիսթրացնել , ռեֆորմել, պլեղը – դել, ասիստել, դիվորսել, ռեվիզիոնել , տանտել («տանսէ տանսէ փաթիկէ օ – տում», կ'ըսէին Պոլսոյ նորելուկ սայո – նականներ :

= Ինչ որ ալ ընէէ, դուք արժանի չէք հառաջդիմական տիտղոսին ,ոչ ալ կրնաք ապացուցանել ձեր հայրենասիրութիւնը:

— Ուրեմն ուրիշ ծաղկեփունջ մը եւս ներկայացնեմ պետական լեզուի ճոխութենէն, կատարելութենէն եւ «բառամթերքի պահեստէն »:

= Երէ այդ աշխատանքը կատարէէ համակրանքի յայտնելով կամ գոնէ առանց դիրք ճշդելու, դուք ալ հառաջդիմական կը համարուիք : **Վ.Ա.Հ.**

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԶԱՏ Է
1517Է Ն· Ի ՎԵՐ

●

ԵՐԱՒԱԾԱՆՔՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՏԵԻՆ ՏԱՍԸ ՕՐ

Անգլուեգիպտական համաձայնութեան կնքումը անհետաձգելի խանդավառութիւն պատճառեց ամբողջ երկրին մէջ: Ամբողջ տասը օր խրախճանքներ պիտի կատարուին, տօնելու համար այս մեծ յաղթանակը: Հինգշաբթի օրը ազգային տօն հռչակուած էր եւ ամէն աշխատանք դադրեցուց: Բոլոր պաշտօնեաները եւ բանուորները պիտի առանան լրնոց լման աշխատավարձը: Զորեքշաբթիէն հինգշաբթի լուսնալու պիշերը դրօշակներ պարզուած էին փողոցներուն մէջ, ամէն տեսակ վերտառութիւններով, որոնք կը փառաբանէին կատարուած հրաշքը: Թերթերը մէկ բան խորապէր ապած էին կէս

ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԸ ԿՌՈՒԱՆՁՈՐ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսայի վարչապետը պիտի չառորգրէ համաձայնագրերը, մինչեւ որ չընդունուին իր պահանջները Սարի մասին,— անջատում Գերմանիային իսկ անտեսապէս միացում՝ Ֆրանսայի հետ: Երկու վարչապետները ցարդ քննած են միայն տեսական խնդիրները: Ֆրանսա երաշխիքներ կը պահանջէ, որպէսզի Սարի շրջանը վատարան մը չդառնայ կուսակցական գործունէութեան, եւ պահանջելու համար զայն իրրեւ զերմանական հող : Այս առթիւ պիտել կը սրսւի թէ շրջանը գերմանական է ոչ միայն ժողովուրդով եւ մշակոյթով, այլ եւ պատմութեամբ : Տոքթ. Ատենաուըր կը հաւանի որ Սարի շրջանը Գերմանիային անջատուած մնայ մինչեւ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը. ը այսկերկու կողմերն ալ կ'ընդունին թէ կարելի չէ արդիլել ժողովրդապետականները պատուհիւնները: Եթէ պատ ընտրութիւններ կատարուին եւ Սարի նոր խորհրդարանը արդիլէ որեւէ խլրատմ՝ շրջանը Գերմանիոյ վերադարձնելու համար, Տոքթ. Ատենաուըր պատմագիր կ'ենթադրէ համակերպելու: Բայց Պ. Մենդէս Ֆրանս աւելի զօրաւոր երաշխիքներ կը պահանջէ համագերման խլրատումներու դէմ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք պրաւէր բարեկամէ մը 5000 Ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ:

էջի վրայ, — « Պարպում » : Ժողովուրդը կը խելայեղ ցոյցեր կը կատարէ : Պահեստները լրնոց գործերը ձգելով վար – չապետարան կ'երթան, նախարարները ծափահարելու համար :

Գահիրէի անգլ. դեսպանը , Անգլիոյ արտաքին նախարարին օգնականը եւ զօր. Պենըն որոնք ստորագրեցին համաձայնագիրը եւ անգլ. պատերազմական բոլոր անդամները ճաշի հրաւիրուեցան ե – գիպտոսի կառավարութեան կողմէ, այս հաշտարար երթին առթիւ :

× Կնքուած համաձայնութեամբ, Անգլիա պիտի պարպէ Սուէզի չրջանին մէջ տեղաւորուած ութսուն հազար զինուորները, ինչպէս գրեցինք երէկ: Այսպէս Եգիպտոս առաջին անգամ ըլլալով կատարելապէս անկախ կը գառնայ 1517 յուն – ուա բ20էն ի վեր, երբ կը գանուէր Օս – մանեան տէրապետութեան տակ : Համաձայնութեան տորագրութիւնը տեւեց վեց վայրկեան: Երկու կողմի պատուէրակութիւնները նստած էին մեծ սեղանի մը չուրջը որուն վրայ կը գտնուէին վաւերագիրները ,մօտ երկու քիլօ ծանրութեամբ: Ատենագրութեան քով գրուած էին բուն գաշնագիրը (13 յօդուած) եւ 16 հատ փոխանակուած ծանուցագիրներ :

Աւելորդ է ըսել թէ գնդ· Նասըրի դիրքը մեծապէս կը զօրանայ այս համաձայնութեամբ, թէեւ Իսլամ Եգիպտոսը կը չարունակէն պայքար մղել, զրգռելով հանրային կարծիքը: Ամէն պարապայի մէջ նոր գարաշրջան մը կը բացուի Եգիպտոսի համար :

Այս մեծ յաղթանակին առթիւ ճառ մը խօսելով, գնդ· Նասըր յորդորեց անձնատուր չըլլալ գինուորութեան, քանի որ տակաւին չատ գործեր կան կատարելիք :

× Համաձայնութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Իսրայէլի մէջ, այն մտավախութեամբ թէ Եգիպտոս գառնայ տէր – տէրական Սուէզի, աւելի ան – հաշտ դիրք մը պիտի բռնէ :

.....

(Շար·ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆՈՐ ԹՄՈՐՈՒՄՆԵՐ ԱՍԻՈՑ ՄԷՋ

●

Դիւանագիտական անդրադարձ – ցուցեամբ մը, Մոսկուան կ'աշխատի էջ – դգացնել Ուռչինկթընի ձեռք ձգած առա – ւելութիւնները Ս. Միութեան հարաւային սահմաններուն վրայ, Ինտոնէզիայէն մինչեւ Թուրքիա :

Ակնարկ յաջողութիւններ էին ամերիկեան ռազմավարութեան համար Հարաւ. Արեւելեան Ասիոյ մէջ Մանիլայի դաշնագրի – քը մէկ կողմէ եւ չղթան ամբողջացնելու համար Թուրք – վաքիստանեան ռազմա – կան դաշինքը՝ միւս կողմէ :

Ահա Մոսկուան կը ղիմադարձէ ուժ – գնօրէն եւ արագութեամբ, կնքելով պին – ւորական համաձայնութիւն մը կարմիր Չինաստանի հետ :

Խորհրդային պատգամաւորութեան գլուխն անցած էր Խրուշեւ, կեդր. կոմի – տէին Ա. քարտուղարը : Թէեւ բոլոր հա – մաձայնագրերը անցած են իր վերջնական հաւանութենէն, բայց ան դրգռած է մա – նաւանդ անտեսական եւ ելեւմտական հարցերով : Ռազմական բոլոր բանակցու – թիւնները կատարուած են մարաջախտ Բուլկանինի եւ գեր. Ջու – Թէի միջեւ :

Մին՝ անդամ Քաղաք. Բիւրոյի եւ Ս. Միութեան պաշտպանութեան նախարար, իսկ միւսը՝ Չինաստանի «Թիւ 2»ը : Ա – դարեւ Սեպտեմբերէն ի վեր, արտաքին նախարար Ջու Ան Լէյէն ալ առաջ անցած է Ջու – Թէ, եւ հաւանական յաջորդը կը նկատուի Մաօ – Ցէ Թունկի, որ թոքախտէ կը տառապի :

Այսքան կարեւոր անձնաւորութեանց միջոցաւ կատարուած բանակցութիւններ՝ արդէն կը յայտնեն համաձայնութեանց խորութիւնը :

Նոր համաձայնութիւնները արտակար – գէն կ'ամրապնդեն ռուսուչինական դաշնակցութիւնը : Անգլիոյ արտաքին նախարարը Իտըն, լուրը լմցած տան կը բացատրէր «Բայց նոր առանցք մըն է որ կը ստեղծուի» : Արդարեւ , կնքուած համաձայնութիւնները իրենց կարեւորու – թեամբ, անհաճոյ եւ վրդովիչ են Անգլիոյ համար որ իր տնտեսական քաղաքականու – թիւնը հիմնած է այն յոյսերուն վրայ թէ խզում մը յառաջ պիտի գայ Չինաստանի եւ Ս. Միութեան միջեւ, եւ կամ որոշ ընդհանրութեամբ մը կարելի՛ է ցրուել Թին տեղծել երկու համաչափ կայ – ունութեանց յարաբերութիւններուն մէջ : Ս՛սար մեծապէս նուազած են այդ յոյսե – րը : Այս իրողութիւնը ուելի զօն է, մա – նաւանդ անոր համար որ, Էթլի եւ Պի – ւրն Փէքին էին երբ մարաջախտ Բուլկանինն կը վարէր բանակցութիւնները :

Անգլիոյ երկդիմի քաղաքականութի – ւնը, որ համաչափ այնքարին հետ կապ պահելու համար կ'օգտագործէ աշխատա – ւորական կուսակցութեան անպաշտօն խը – նամութիւնը « ընկերվարական » եր – կերներուն հետ , անշուշտ միշտ մղուած առեւտրական նկատում – ներէ , հիմա իր կարգին կը գտնուի անսակ մը անելի մէջ : Թէ ի՞նչ նոր ուղի – ներ պիտի գտնէ , միայն ապագան կրնայ ցոյց տալ :

Ուռչինկթընի համար հարցը առաւելա – պէս ռազմավարական հանգամանք ունի : Դիւանագիտական ուղղակի յարաբերու – թիւններ չկան Ամերիկան տարմիրը պա – շարման ենթարկած է չինական եկերքնե – րը, ուրեմն Մ. Նահանգները ունին բացէ ի բաց թշնամական դիրք, եւ արդէն քա – նիցս խօսուեցաւ դիւանագիտական դարձս – դութենէ եւ չինական կարգ մը քաղաք – ներու ռմբակոծման մասին :

Բուլկանինի եւ Ջու – Թէի ռազմական նոր համաձայնութիւնները չատ փոփոխ կը դարձնեն Ամերիկայի այս բերա դիր – քը : Ուռչինկթընի այժմ ստիպուած է չատ զգոյշ ըլլալ, որովհետեւ Փէքինի դէմ ուղղակի ուժ գործածելով, կրնայ Մոս – կուան ալ հրաւիրել կրակին մէջ : Մանա – ւանդ որ հսկայածաւալ Չինաստանէն տա – կաւին մեծ մտահոգութիւններ չունի Մոսկուայի Քաղաք. Բիւրոն, եւ ուրեմն կարելի չէ յուսալ որ ներկայիս Թոյլատրէ անոր ճգմումը երթղդ ուժի մը կողմէ :

Իսկ Մ. Նահանգներու մերացեալ սպա – ւոյական համար ամենամեծ մտահոգու – թիւնը ոչ թէ Փորթ Արթիւրի Չինացին – երն է, այլ Թորմոզայի դրաւումը կամ ընդար – ձակել Փէքինի գործունէութեան դադարը Ասիոյ մէջ,— այլ ռազմավարական եր – կաթուղիներու նոր ցանցի մը չինուելիքը : Արդարեւ նախ որոշուած է գիծ մը նե – տել Հիւսիսային Չինաստանէն Մոնկոլիա, եւ Մոնկոլիայէն մինչեւ Պայքալ լիճը՝ ուր պիտի միանայ միջօրէականական եր – կաթուղիին որ արդէն երկու գիծ ունի : Ցետոյ ուրիշ գիծ մը՝ որ պիտի երկննայ կեդր. Չինաստանէն մինչեւ Սին Քիանի նահանգը ուր սկսած է արդէն քարիւղի եւ իւրանիումի հանքերուն չահագործու – մը : Վերջապէս երրորդ երկաթուղի մը՝ որ Ղազախստանի մայրաքաղաք Ալմա – Աթայէն պիտի միկնի եւ հասնի նորէն Սին – Քիան միանալով նախորդ գծին : Այդ՝ Ալմա – Աթան Ս. Միութեան կեդ – րոնական Ասիոյ ռազմավարական բանա – լեն կը նկատուի : Հոն է որ կը գտնուի այդ չորքանի ընդհանուր սպայակոյտը : Հոն են կեդրոնացած չատ կարեւոր ռազմական ուժեր, ընդհանրապէս «արագաշարժ » բանակներ, որոնք կրնան խուժել որեւէ ուղղութեամբ, Պարսկաստան կամ Աֆ – գանիստան, Հնդկաստան կամ Փաքիս – ան :

Ինչպէս գիտել կուսայ ամերիկեան բա – պայակոյտի մէկ բարձրադրն ատիճա – նաւորը, այս բոլորը Մոսկուայի պա – տասխանն է հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան դաշինքին, եւ մանա – ւանդ՝ Թուրքեւիրաքիստանեան դիմուրա – կան համաձայնութեան, որ ատորագրուե – ցաւ վերջերս, Ամերիկայի կնքահայրու – թեամբ :

Ռազմավարական այս չատ կարեւոր խը – մորումները ունին նաեւ իրենց հետաւոր արձագանգները : Հնդկաստանի, եւ ա – սիական ռազմավիժին եւրոպական ծայ – րին՝ Եւկոսլաւիոյ մէջ :

Հիմա որ Թրիէսթէի խնդրին կարգա – դրութեամբ Իտալիոյ եւ Եւկոսլաւիոյ յարաբերութիւնները բարւոքուած են, կը խորհին Պելկրատն ալ առնել Պրիւքսէլի ուղղութեան մէջ : Մանաւանդ որ Թրիէսթ, դաշնակիցն է Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, երկուքն ալ անդամ Ատլանտեան դաշին – քին :

Բայց Մոսկուան կրկին կը դիմադարձէ : Ջուզեր որ Մանիլայէն սկսող ճակատը — որ մինչեւ Թուրքիա կը հասնի առանց բե – կումի, եթէ ոչ բոլորովին Հնդկաստանի վրայով, գոնէ Ասատալիոյ բերդէն անց – նելէն ետք,— առանց ճեղքի չարունակ – ուի մինչեւ կեդրոնական եւրոպայի սահ – մանները եւ Արեւմտեան Գերմանիա : Եւ ահա ճեռք կ'երկնցնէ համաչափարու – թեան կողմէ հերձուած հռչակուած Թի – թոյին :

Վիշինսկի ՄԱԿի բեմէն բարի դրացնու – թիւն կը մաղթէ Իտալիոյ եւ Եւկոսլա – ւիոյ միջեւ, Թրիէսթէի համաձայնու – թեան առթիւ : Առաջարկներ կան դիւա – նագիտական յարաբերութիւնները վերա – հաստատելու, եւ արդէն առեւտրական դաշնագիր մը կնքուած է որ ուելի պիտի ընդարձակուի 1955ին : Մալենկով հրա – մայեց դադրեցնել Պելկրատի ռատիոկա – յանին ռուսերէն յայտագիրներուն խա – փանումը, ինչ որ կը կատարուէր ռուսա – կան ռատիոկայաններու կողմէ հինգ տա – րիէ ի վեր : Մշակութային վեհանի վրայ եւս առաջարկներ :

Վերջապէս լայն բացուած ափ մը կ'եր – կընգնեն Թրիէսթի : Իսկ այս վերջինը կը դառնայ խորհրդարար գիրքի մը մէջ : Ցատկանշական են այն երկու այցելու – թիւնները, որ ըստ կարգ մը տղեկութիւններու կը պատրաստուի մեծ զգուշութեամբ : Դէպի Փաքիստան, եւ մասնա – ւանդ ... դէպի Հնդկաստան : Դէպի Փա – քիստան ճամբորդութիւնը կրնայ կապ ու – նենալ Թուրքեւիրաքիստանեան դինակցու – թեան հետ : Պելկրատ դաշնակից՝ Անգա – րայի : Անգարա դաշնակից՝ Քարաչիի : Թերեւս Ուռչինկթըն կը փորձէ կապերը ուելի ամրապնդել, յուսալով յաջողցնել Փաքիստան – Եւկոսլաւիա համաձայնու – թիւն մըն ալ : Բայց դէպի Հնդկաստան այցելութիւնը ...

Ամերիկան մտահոգ է մանաւանդ այդ երկրորդ ճամբորդութենէն, վախնա – լով որ Եւկոսլաւիան կրնայ յարել հա – րաւային Ասիոյ կարգ մը «չէզոք» պետու – թիւններուն եւ իրրեւ ռազմավարական օ – րակ՝ ձեռք ելլել : Ցետոյ Թրիէս կրնայ Մոսկուայի հետ տարբեր լեզու մը պա – նել Ասիոյ մէջ — Հնդկաստան — բան մը՝ որ անկարելի եղած էր եւրոպական Թա – նեցածը , ծովը՝ ըսել կ'ուզեմ , ընդհան – րապէս բարի է այս եղանակին. որովհե – տեւ մէկ թէ միւս պարագային, չատ բան կախուած է եղանակէն, այսինքն արտա – քին ազդեցութիւններէ ... ծովը եւ կինը ինքնին ... :

Կը կարմրի նետապետը, յուսահատա – կան չարժում մը կ'րնէ եւ կ'ուելցնէ .

— Մարդս պէտք է վստահի թէ մէկուն, թէ միւսին , դիտնալով հանգերձ որ գոր – ծը ... յեղյեղուկ ու միշտ փոխուող տար – բերու հետ է :

Կէսօրուան ճաշի դանդակը կը հնչէ , վերջ տալով մեր խօսակցութեան: Բաժ – նուելէ առաջ մեր կարգին կը հրաւիրենք հետ հիւրընկալողները ախորժարերի, յա – ջորդ կէսօրին :

*

Պ. Պալարը եւ Լիւքը կը դանեմ դէմ դիմաց : Դառն խօսքեր կ'արտասանուին : Զգրուած յղումներու խօսքը կ'ըլլայ : Կը նատիմ պլեխկոր , աչքերս փակ : Չեմ դիտեր ի՞նչպէս , ուրկէ ՞ուր , վիճաբա – նութիւնը կուգայ կը կենայ ... Պատառնի վրայ : Գիտեմ , որ Լիւքը մեծ հետաքրքրող մըն է յոյն փիլիսոփային . իսկ Պ. Պալար որոշ վերապահութիւններ ունի :

— Պատառնը դաղաթի մըն է , այն բացա – յրիկ մարդկէն , որոնք յաւերժական են : Մեր քաղաքակրթութենէն առաջ , ան չը – ջանն ըրած է այն բոլոր հարցերուն , ո – րոնք մերն են այսօր ալ ... Պատառն լու – ծած է անոնցմէ չատերը ... հոկայ մըն է ան ... ամէնէն կատարեալ մարդերէն մէկը ...

— Չէ՞ք կարծեր , որ կարճ մրափ մը անհրաժեշտ է ճաշէն ետք , մէջ կ'իջնամ ես , վրան հրաւիրելով բանատեղծին բարկութիւնը եւ անհուն համոյք պատ – ճառելով Պ. Պալարին. որովհետեւ դի – տեմ , թէ ան սովորութիւն ունի ամէն կէսօրէ ետք ժամ մը հանգստանալու :

Տեսնելով սակայն, որ յոյն փիլիսոփա – յին կատաղի պաշտպանը դիւրին դիւրին պիտի չձգէ խեղճ մարդուն օձիքը, ոտքի կ'ելլեմ եւ մեկնումի ողջոյնը կուտամ :

Պ. Պալար, երախտապարտ, նոյնպէս ոտքի կ'ելլէ եւ ժպտադէմ կը հետեւի ին – ծի :

— Ցը ... ժամէ մը ... մտածէ բաած – ներուս վրայ, եթէ միտք չունիս պատկե – լու :

— Ամէն ինչ մտածուած է, կ'ըսէ Լիւք, մինչ մենք երկուքով ատիճաններուն վը – րայ կ'ենք արդէն :

Երբ ժամը 4ին կը բարձրանամ, նոյն ա – ֆոռներուն մէջ նատած, նոյն նիւթը ծե – ծելու վրայ են անոնք, այս անգամ սիկ. Պալարն ալ ունենալով իրրեւ խօսակից եւ յանախ վիկայ կամ միջնորդ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ԶՕՐ)

*

Կը կրեն նոյն համազգեստները եւ նոյն ճաղատ գլուխները : Կը տարբերին իրար – մէ մէկ բանով, նետապետը մէկուկէս հա – սակն ունի իր ընկերոջ : Այս վերջինը մեր էսմիսէքն է : Նեթքնազէս կը ծիծաղիմ հատակներու այս մեծ տարբերութեան վրայ, յիշելով քիչ առաջուան մեր վի – ճաբանութիւնը :

Խօսակցութիւնը վարողը Պ. Պալարն է : Հրաշալի խօսակից մըն է ան եւ մէկը մի – սէն հետաքրքրական հարցումներու տա – րաիով մը կ'ողողէ երկու ճաղատ գլուխ – ները, որոնք, չատրած, չեն գիտեր ինչ ըսեն, որ մէկ հարցումին պատասխանեն :

Կը խօսինք քիչ յետոյ մեր առաքելու – թեան մասին, որուն անդնակ են անոնք : Եգիպտոսի վրայ տեղեկութիւններ կու – տան, իրաւունք նաեւ, որովհետեւ երկու – քէն ալ տպրած են հոն երկար տարիներ :

Նետաքրքրութեան մասին երկար ճառ մը կը խօսի Պ .Պալար գործածելով գիս , գործածելով նաեւ մեր ծովային սպասնե – րը :

Սոսկալի մարդ մըն է այս ուչիմ պղտիկ մարդը, ամէն բանի տեղեակ :

Դիւանագիտական անդրադարձ – ցուցեամբ մը, Մոսկուան կ'աշխատի էջ – դգացնել Ուռչինկթընի ձեռք ձգած առա – ւելութիւնները Ս. Միութեան հարաւային սահմաններուն վրայ, Ինտոնէզիայէն մինչեւ Թուրքիա :

Ակնարկ յաջողութիւններ էին ամերիկեան ռազմավարութեան համար Հարաւ. Արեւելեան Ասիոյ մէջ Մանիլայի դաշինքը – քը մէկ կողմէ եւ չղթան ամբողջացնելու համար Թուրք – վաքիստանեան ռազմա – կան դաշինքը՝ միւս կողմէ :

Ահա Մոսկուան կը դիմադարձէ ուժ – գնօրէն եւ արագութեամբ, կնքելով պին – ւորական համաձայնութիւն մը կարմիր Չինաստանի հետ :

Խորհրդային պատգամաւորութեան գլուխն անցած էր Խրուշեւ, կեդր. կոմի – տէին Ա. քարտուղարը : Թէեւ բոլոր հա – մաձայնագրերը անցած են իր վերջնական հաւանութենէն, բայց ան դրգռած է մա – նաւանդ անտեսական եւ ելեւմտական հարցերով : Ռազմական բոլոր բանակցու – թիւնները կատարուած են մարաջախտ Բուլկանինի եւ գեր. Ջու – Թէի միջեւ :

Մին՝ անդամ Քաղաք. Բիւրոյի եւ Ս. Միութեան պաշտպանութեան նախարար, իսկ միւսը՝ Չինաստանի «Թիւ 2»ը : Ա – դարեւ Սեպտեմբերէն ի վեր, արտաքին նախարար Ջու Ան Լէյէն ալ առաջ անցած է Ջու – Թէ, եւ հաւանական յաջորդը կը նկատուի Մաօ – Ցէ Թունկի, որ թոքախտէ կը տառապի :

Այսքան կարեւոր անձնաւորութեանց միջոցաւ կատարուած բանակցութիւններ՝ արդէն կը յայտնեն համաձայնութեանց խորութիւնը :

Նոր համաձայնութիւնները արտակար – գէն կ'ամրապնդեն ռուսուչինական դաշնակցութիւնը : Անգլիոյ արտաքին նախարարը Իտըն, լուրը լմցած տան կը բացատրէր «Բայց նոր առանցք մըն է որ կը ստեղծուի» : Արդարեւ , կնքուած համաձայնութիւնները իրենց կարեւորու – թեամբ, անհաճոյ եւ վրդովիչ են Անգլիոյ համար որ իր տնտեսական քաղաքականու – թիւնը հիմնած է այն յոյսերուն վրայ թէ խզում մը յառաջ պիտի գայ Չինաստանի եւ Ս. Միութեան միջեւ, եւ կամ որոշ ընդհանրութեամբ մը կարելի՛ է ցրուել Թին տեղծել երկու համաչափ կայ – ունութեանց յարաբերութիւններուն մէջ : Ս՛սար մեծապէս նուազած են այդ յոյսե – րը : Այս իրողութիւնը ուելի զօն է, մա – նաւանդ անոր համար որ, Էթլի եւ Պի – ւրն Փէքին էին երբ մարաջախտ Բուլկանինն կը վարէր բանակցութիւնները :

Անգլիոյ երկդիմի քաղաքականութի – ւնը, որ համաչափ այնքարին հետ կապ պահելու համար կ'օգտագործէ աշխատա – ւորական կուսակցութեան անպաշտօն խը – նամութիւնը « ընկերվարական » եր – կերներուն հետ , անշուշտ միշտ մղուած առեւտրական նկատում – ներէ , հիմա իր կարգին կը գտնուի անսակ մը անելի մէջ : Թէ ի՞նչ նոր ուղի – ներ պիտի գտնէ , միայն ապագան կրնայ ցոյց տալ :

Ուռչինկթընի համար հարցը առաւելա – պէս ռազմավարական հանգամանք ունի : Դիւանագիտական ուղղակի յարաբերու – թիւններ չկան Ամերիկան տարմիրը պա – շարման ենթարկած է չինական եկերքնե – րը, ուրեմն Մ. Նահանգները ունին բացէ ի բաց թշնամական դիրք, եւ արդէն քա – նիցս խօսուեցաւ դիւանագիտական դարձս – դութենէ եւ չինական կարգ մը քաղաք – ներու ռմբակոծման մասին :

Բուլկանինի եւ Ջու – Թէի ռազմական նոր համաձայնութիւնները չատ փոփոխ կը դարձնեն Ամերիկայի այս բերա դիր – քը : Ուռչինկթընի այժմ ստիպուած է չատ զգոյշ ըլլալ, որովհետեւ Փէքինի դէմ ուղղակի ուժ գործածելով, կրնայ Մոս – կուան ալ հրաւիրել կրակին մէջ : Մանա – ւանդ որ հսկայածաւալ Չինաստանէն տա – կաւին մեծ մտահոգութիւններ չունի Մոսկուայի Քաղաք. Բիւրոն, եւ ուրեմն կարելի չէ յուսալ որ ներկայիս Թոյլատրէ անոր ճգմումը երթղդ ուժի մը կողմէ :

Իսկ Մ. Նահանգներու մերացեալ սպա – ւոյական համար ամենամեծ մտահոգու – թիւնը ոչ թէ Փորթ Արթիւրի Չինացին – երն է, այլ Թորմոզայի դրաւումը կամ ընդար – ձակել Փէքինի գործունէութեան դադարը Ասիոյ մէջ,— այլ ռազմավարական եր – կաթուղիներու նոր ցանցի մը չինուելիքը : Արդարեւ նախ որոշուած է գիծ մը նե – տել Հիւսիսային Չինաստանէն Մոնկոլիա, եւ Մոնկոլիայէն մինչեւ Պայքալ լիճը՝ ուր պիտի միանայ միջօրէականական եր – կաթուղիին որ արդէն երկու գիծ ունի : Ցետոյ ուրիշ գիծ մը՝ որ պիտի երկննայ կեդր. Չինաստանէն մինչեւ Սին Քիանի նահանգը ուր սկսած է արդէն քարիւղի եւ իւրանիումի հանքերուն չահագործու – մը : Վերջապէս երրորդ երկաթուղի մը՝ որ Ղազախստանի մայրաքաղաք Ալմա – Աթայէն պիտի միկնի եւ հասնի նորէն Սին – Քիան միանալով նախորդ գծին : Այդ՝ Ալմա – Աթան Ս. Միութեան կեդ – րոնական Ասիոյ ռազմավարական բանա – լեն կը նկատուի : Հոն է որ կը գտնուի այդ չորքանի ընդհանուր սպայակոյտը : Հոն են կեդրոնացած չատ կարեւոր ռազմական ուժեր, ընդհանրապէս «արագաշարժ » բանակներ, որոնք կրնան խուժել որեւէ ուղղութեամբ, Պարսկաստան կամ Աֆ – գանիստան, Հնդկաստան կամ Փաքիս – ան :

Ինչպէս գիտել կուսայ ամերիկեան բա – պայակոյտի մէկ բարձրադրն ատիճա – նաւորը, այս բոլորը Մոսկուայի պա – տասխանն է հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան դաշինքին, եւ մանա – ւանդ՝ Թուրքեւիրաքիստանեան դիմուրա – կան համաձայնութեան, որ ատորագրուե – ցաւ վերջերս, Ամերիկայի կնքահայրու – թեամբ :

Ռազմավարական այս չատ կարեւոր խը – մորումները ունին նաեւ իրենց հետաւոր արձագանգները : Հնդկաստանի, եւ ա – սիական ռազմավիժին եւրոպական ծայ – րին՝ Եւկոսլաւիոյ մէջ :

Հիմա որ Թրիէսթէի խնդրին կարգա – դրութեամբ Իտալիոյ եւ Եւկոսլաւիոյ յարաբերութիւնները բարւոքուած են, կը խորհին Պելկրատն ալ առնել Պրիւքսէլի ուղղութեան մէջ : Մանաւանդ որ Թրիէսթ, դաշնակիցն է Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ, երկուքն ալ անդամ Ատլանտեան դաշին – քին :

Բայց Մոսկուան կրկին կը դիմադարձէ : Ջուզեր որ Մանիլայէն սկսող ճակատը — որ մինչեւ Թուրքիա կը հասնի առանց բե – կումի, եթէ ոչ բոլորովին Հնդկաստանի վրայով, գոնէ Ասատալիոյ բերդէն անց – նելէն ետք,— առանց ճեղքի չարունակ – ուի մինչեւ կեդրոնական եւրոպայի սահ – մանները եւ Արեւմտեան Գերմանիա : Եւ ահա ճեռք կ'երկնցնէ համաչափարու – թեան կողմէ հերձուած հռչակուած Թի – թոյին :

Վիշինսկի ՄԱԿի բեմէն բարի դրացնու – թիւն կը մաղթէ Իտալիոյ եւ Եւկոսլա – ւիոյ միջեւ, Թրիէսթէի համաձայնու – թեան առթիւ : Առաջարկներ կան դիւա – նագիտական յարաբերութիւնները վերա – հաստատելու, եւ արդէն առեւտրական դաշնագիր մը կնքուած է որ ուելի պիտի ընդարձակուի 1955ին : Մալենկով հրա – մայեց դադրեցնել Պելկրատի ռատիոկա – յանին ռուսերէն յայտագիրներուն խա – փանումը, ինչ որ կը կատարուէր ռուսա – կան ռատիոկայաններու կողմէ հինգ տա – րիէ ի վեր : Մշակութային վեհանի վրայ եւս առաջարկներ :

Վերջապէս լայն բացուած ափ մը կ'եր – կընգնեն Թրիէսթի : Իսկ այս վերջինը կը դառնայ խորհրդարար գիրքի մը մէջ : Ցատկանշական են այն երկու այցելու – թիւնները, որ ըստ կարգ մը տղեկութիւններու կը պատրաստուի մեծ զգուշութեամբ : Դէպի Փաքիստան, եւ մասնա – ւանդ ... դէպի Հնդկաստան : Դէպի Փա – քիստան ճամբորդութիւնը կրնայ կապ ու – նենալ Թուրքեւիրաքիստանեան դինակցու – թեան հետ : Պելկրատ դաշնակից՝ Անգա – րայի : Անգարա դաշնակից՝ Քարաչիի : Թերեւս Ուռչինկթընի կը փորձէ կապերը ուելի ամրապնդել, յուսալով յաջողցնել Փաքիստան – Եւկոսլաւիա համաձայնու – թիւն մըն ալ : Բայց դէպի Հնդկաստան այցելութիւնը ...

Ամերիկան մտահոգ է մանաւանդ այդ երկրորդ ճամբորդութենէն, վախնա – լով որ Եւկոսլաւիան կրնայ յարել հա – րաւային Ասիոյ կարգ մը «չէզոք» պետու – թիւններուն եւ իրրեւ ռազմավարական օ – րակ՝ ձեռք ելլել : Ցետոյ Թրիէս կրնայ Մոսկուայի հետ տարբեր լեզու մը պա – նել Ասիոյ մէջ — Հնդկաստան — բան մը՝ որ անկարելի եղած էր եւրոպական Թա – նեցածը , ծովը՝ ըսել կ'ուզեմ , ընդհան – րապէս բարի է այս եղանակին. որովհե – տեւ մէկ թէ միւս պարագային, չատ բան կախուած է եղանակէն, այսինքն արտա – քին ազդեցութիւններէ ... ծովը եւ կինը ինքնին ... :

Կը կարմրի նետապետը, յուսահատա – կան չարժում մը կ'րնէ եւ կ'ուելցնէ .

— Մարդս պէտք է վստահի թէ մէկուն, թէ միւսին , դիտնալով հանգերձ որ գոր – ծը ... յեղյեղուկ ու միշտ փոխուող տար – բերու հետ է :

Կէսօրուան ճաշի դանդակը կը հնչէ , վերջ տալով մեր խօսակցութեան: Բաժ – նուելէ առաջ մեր կարգին կը հրաւիրենք հետ հիւրընկալողները ախորժարերի, յա – ջորդ կէսօրին :

*

Պ. Պալարը եւ Լիւքը կը դանեմ դէմ դիմաց : Դառն խօսքեր կ'արտասանուին : Զգրուած յղումներու խօսքը կ'ըլլայ : Կը նատիմ պլեխկոր , աչքերս փակ : Չեմ դիտեր ի՞նչպէս , ուրկէ ՞ուր , վիճաբա – նութիւնը կուգայ կը կենայ ... Պատառնի վրայ : Գիտեմ , որ Լիւքը մեծ հետաքրքրող մըն է յոյն փիլիսոփային . իսկ Պ. Պալար որոշ վերապահութիւններ ունի :

— Պատառնը դաղաթի մըն է , այն բացա – յրիկ մարդկէն , որոնք յաւերժական են : Մեր քաղաքակրթութենէն առաջ , ան չը – ջանն ըրած է այն բոլոր հարցերուն , ո – րոնք մերն են այսօր ալ ... Պատառն լու – ծած է անոնցմէ չատերը ... հոկայ մըն է ան ... ամէնէն կատարեալ մարդերէն մէկը ...

— Չէ՞ք կարծեր , որ կարճ մրափ մը անհրաժեշտ է ճաշէն ետք , մէջ կ'իջնամ ես , վրան հրաւիրելով բանատեղծին բարկութիւնը եւ անհուն համոյք պատ – ճառելով Պ. Պալարին. որովհետեւ դի – տեմ , թէ ան սովորութիւն ունի ամէն կէսօրէ ետք ժամ մը հանգստանալու :

Տեսնելով սակայն, որ յոյն փիլիսոփա – յին կատաղի պաշտպանը դիւրին դիւրին պիտի չձգէ խեղճ մարդուն օձիքը, ոտքի կ'ելլեմ եւ մեկնումի ողջոյնը կուտամ :

Պ. Պալար, երախտապարտ, նոյնպէս ոտքի կ'ելլէ եւ ժպտադէմ կը հետեւի ին – ծի :

— Ցը ... ժամէ մը ... մտածէ բաած – ներուս վրայ, եթէ միտք չունիս պատկե – լու :

— Ամէն ինչ մտածուած է, կ'ըսէ Լիւք, մինչ մենք երկուքով ատիճաններուն վը – րայ կ'ենք արդէն :

Երբ ժամը 4ին կը բարձրանամ, նոյն ա – ֆոռներուն մէջ նատած, նոյն նիւթը ծե – ծելու վրայ են անոնք, այս անգամ սիկ. Պալարն ալ ունենալով իրրեւ խօսակից եւ յանախ վիկայ կամ միջնորդ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՄԸ

ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՅՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

*

Թրօ, Դարբինեան, Ահարոնեան եւ Բ. Նա – ւասարդեան վկայութիւններ կուտան

Նիւ ԵՈՐՔ, 13 Հոկտ.— Հոկտեմբեր 13ի առաւօտ , Նիւ Եորքի Պետական Դա – տարանին մէջ, Ամերիկեան խորհրդարա – նի « Համաչափար գործունէութեան քննիչ յանձնախումբ»ը հրապարակային նիստի մը ընթացքին քննեց Հայաստանի խորհր – դայնացման պայմանները :

Վկայութեան կանչուած էին Թրօ, Ռ. Դարբինեան, Վ. Ահարոնեան եւ Բ. Նա – ւասարդեան :

Առաջին հերթին կանչուեցաւ Բ. Նա – ւասարդեան, որ նկարագրեց Հայ ժողո – վուրդի ազատագրական չարժումը, Հա – յաստանի Ազատ ու Անկախ Հանրապե – տութեան հաստատումը եւ Համաչխա – րհային դաշագրութիւնը՝ Թուրքերու հետ միասին, տապալելու համար Հայաս – տանի անկախ հանրապետութիւնը :

Ի Դարբինեան տուած մանրամասնու – թիւններ համաչափար գործելակերպի մասին, յիշատակելով, թէ անոնց «Քնք – նիչ»ը մնացած է նոյնը մինչեւ այսօր : տերաբեմին վրայ, 1948էն ի վեր :

Որովհետեւ Նէհրուի դիրքն ալ ատ – նուազն խորհրդաւոր է : Թիթոյի հետ տեսնուելէ առաջ, ահա կը մեկնի Չինաս – տան... սերտելիք երեսփներ ունենալով Փէքինի մասին, իր ճամբու ընթացքին :

Թերեւս Նէհրու չէր կարծեր թէ Փէքի – նի բանակցութիւններուն պիտի յաջողէին այսքան մեծ տարողութեամբ դաշնագիր – ներ : Ու հիմա քիչ մը անակնկալի եկած ուելի՛ մտահոգ է հոկայական բայց տկար Հնդկաստանի ճակատագրի մասին : Կ'ու – զէ իր նոր երկիրը հետու պահել հաւանա – կան պատերազմի մը ուելներէն, եւ ան – կասկած իր «չէզոքութիւնն» է որ պիտի հաւատալ Փէքինի : Եւ իր չէզոքի դիրքը ամրապնդելու համար, կը փորձէ համա – չափել ուրիշ տեսակ երկիրներ ալ :

Այս պատճառով է որ Փէքինի իր նախ – կին դեսպանը, Սարտար Փանիքար «Ա – սիական չէզոք խմբակցութիւն» մը կազ – մելու յոյսերով ճամբայ հանած է դէպի պանդան երկիրներ — Իրաք , Արաբիա , Պարսկաստան, Եմէն, Ինտոնէզիա ; եւն. : Իր չրջան դեսպանին կարգախօսը պիտի ըլլայ՝ չհետեւիլ Փաքիստանի եւ Թուր – քիոյ օրինակին եւ դինուորական դաշնա – գրերով չկապուիլ որեւէ կողմի հետ :

Քաղաքական այս բարդ խաղերէն կը հետեւի թէ միջազգային քաղաքականու – թեան բանկերակը փոխադրուած է Ասիա :

Ներկայիս, Ասիան է վառօդի տակառը եւ ոչ թէ Եւրոպան : Ս. Վ. – ՍՋՍՏ

Հայաստանի պարապային ալ Մոսկուան ձեւացուց բարեկամ ըլլալ, բանակցու – թիւններ վարեց Լ. Շանթի առաքելու – թեան հետ Մոսկուայի մէջ, մինչ կը պատրաստէր զինուորական յարձակում մը Հայաստանի դէմ Թուրքիոյ եւ կար– միր բանակներու կողմէ :

Դրօ ներկայացուց զինուորական այն ուժերը, որոնք հաստատէն թէ հիւսիսէն յարձակում կատարելու Հայաստանի հանրապետութեան վրայ : Նշելով Դեկտ. 2, 1920ի դաշնագրի պայմանները այն պատմեց, թէ ինչպէս համաձայնագրները ոտնակոխ ըրին այդ դաշնագրին բոլոր յանձնառութիւնները հայ վարիչները բանտարկելով, հայ սպանները ոչնչացնելով եւ Հայաստանի հողերը Թուրքիոյ եւ ու– րիշներու բաշխելով :

Վ. Ահարոնեան նկարագրեց հանրապե – տութեան վերելքը, պետական կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ, նշեց Սեւրի դաշնագիրը եւ այն պարագան որ նախա– պահ Ուիլսըն պիտի դնէր Հայաստանի սահմանները : Ան տուաւ նաեւ հետաքր – քրական տեղեկութիւններ, թէ ինչպէս 600 տարուան մէջ առաջին անգամ ըլլա– լով Հայաստանը կազմակերպեց իր դա – տարաններըը երդուեալ առնակայներու դրութիւնը հաստատելով, մինչդեռ յա – րական Ռուսաստանի տիրապետութեան տակ, Հայաստանի բնակիչները կը դատ – ուէին Ռուսաստանէն ղրկուած դատաւոր– ներու կողմէ :

Ցանձնախումբի անդամները, Լեւսիս – եան Ֆէյսն, Լեւսիսեան Շարբովիչ, Ի– րաւական խորհրդատուով Թայլ եւ յանձ– նախումբի վարչական կազմի նախագահ Օքսնոր Ջերմ շնորհակալութիւն յայտնե– ցին վկաներուն, որոնք հնարաւոր դար – ձուցին պաշտօնական հաստատումով այն պայմաններուն որոնց տակ Համայնա – վարները, գաւառրութեամբ, վարչու – թեան եւ զինուորական միջամտութեամբ վերջ տուած էին Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան :

«Իւնայթէտ Փրէս»ի, «Իսոշիյէթ Փը– րէս»ի եւ Նիւ Եորքի բոլոր դաւոր թեր– թերու ներկայացուցիչները խմբուեցան վկաներու շուրջ յատկապէս մանրամաս – նութիւններ ու տեղեկութիւններ ստանա– լու համար :

Քննութեան բովանդակ արձանագրու – թիւնը կազմուած էր յանձնախումբի պաշտօնական քարտուղարութեան կողմէ եւ շուտով հրատարակութեան կը տր – ուի, մասչելի դառնալով բոլոր հասարա – կութեան :

Միաժամանակ, քննիչ յանձնախումբը պիտի կազմէ իր պաշտօնական զեկուցու– մը Հայաստանի խորհրդայնացման պայ – մաններու մասին :

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆ

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Խալիա էլ Ասմի, որ վար – չապետ եղած է 1949ին եւ 1951ին :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

*Տ�էՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀԱՄՐԻ ՔԱՐԵՄԱՆ, որոնք Փարիզէն Գահիրէ գացած էին, ջերմ ընդունելութեան արժանացած են : Հոկտ. 14ին իրենց ի պատիւ ճաշ մը արուած է «Ցուսաբեր»ի ակումբին մէջ : Ներկայ ե– ղած են «Ցուսաբեր» ընկերակցութեան, Համազգայինի եւ Հ. Կ. Խաչի անդամնե– րը, անդամուհիները եւ Հ. Ց. Դ. Գահի– րէի կազմին ընկերները : Սեղանապետն ե– ղած է ընկ. Գրիգոր Գարապաճեան, խո– սած են ընկերներ Սահակ Մանդրեան, Վ. Նաւասարդեան, Հ. Աւագեան, Օ. Մաճառեան, Թ. Խաչատուրեան, Գ. Լալ– եան եւ բժ. Ե. Խաթանասեան : Ընկեր Քարեան պատասխանելով, լրացուցիչ տե– ղեկութիւններ տուած է ամերիկահայ դպրոցի եւ կրթական հիմնարկութեան կատարած եւ ծրագրած գործերու մասին : Ան տաքիւ չեչտած է.— Ներելի չէ ոչ մէկ հայ կազմակերպութեան, միութեան կամ անհատի որ վճռեր ստեղծէ դպրոց– ներու օգնութեան գործին մէջ» : Տէր եւ տիկին Քարեան մեկնած են Լիբանան, ուր ներկայ պիտի ըլլան Համազգային ընկե – րուհիներուն եւ Փալանճեան ճեմարանի յա – րելեաններուն :

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Հայաստանի մէջ անցեալ յուլիսին մեռած է ծանօթ մանկավարժ – ուհի Օր. Զապէլ Զաքարեան, որ պատած էր վերջին ներդպրոցին : Պաշտօ – նավարած է նախ Պոլիս, ապա Գահիրէ եւ Հայաստան : Գրած է «Նոր Մանկավարժ – ուհի» ձեռագիրքը, որ մեծապէս գնահատուած էր Եղիպտոսի եւ Մերձին Արեւելքի հայկական դպրոցներուն մէջ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թեմական առաջնորդը Մամբրէ արք. Սիրունեան, հոկտ. 1ին պատած է Փաթրաս, ընկերակցութեամբ Սպ. Կեդր. վարչութեան անդամներուն :

Այցելած են քաղաքի Մետրոպոլիտին եւ յոյս յայտնած են թէ հելլէն եկեղեցին եւ կրօնական իշխանութիւնը իրենց աջակ – ցութիւնը պիտի չզլանան տեղւոյն Հա – յերուն : Այցելած են նաեւ նահանգապե – տարան : Կուսակալին փոխանորդը, Պ. Զաֆիրասի դոված է Փաթրասի Հայերուն օրինապահութիւնը եւ աշխատասիրու – թիւնը եւ հաստատած է թէ անոնք միշտ պիտի վայելեն կառավարութեան պաշտ – պանութիւնը : Առաջնորդը պատասխանած է թէ յաւիտեան երախտապարտ են Հելլե– դային, հելլէն կառավարութեան, եւ ժո– ղովուրդին : Ապա այցելած են քաղաքա – պետին որ ջերմ ընդունելութիւն մը ըրած է : Հոկտեմբեր 3ի կիրակին առաջնորդը պատարագած է Ցունաց Աչիու Աթեանա – սիոս եկեղեցիին մէջ : Երդեցողութիւննե – րը կատարուած են նախկին դպրոցհիներու խումբի մը կողմէ, զեկավարութեամբ Պ. Օննիկ Տէր Ներսէսեանի :

Առաջնորդը եւ իր հետեւորդները այ – ցելած են նաեւ Էյիոնի եւ Կորնթոսի փոք– րաթիւ հայ գաղութին :

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ Թուրքիէն դրը– ւած քարոզ մը յանձներ է Սահակ Ծ. Վ. Փափազեանին որ զայն կարդացած է Ա– նատոլուի Հայերուն, իր այցելութեան ընթացքին : Պատրիարքը այս քարոզին մէջ ըսած է թէ հակառակ իր փափաքին առիթ չէ ունեցած դաւառ երթալու հովուելոր միաբանութիւն տալու ժողովուրդին, « Ծանօթ թէ անծանօթ, խոշոր եւ հաշտ ապրեցէք բոլոր հայրենակիցներդ : Մի հարցնէք թէ անոնք ինչ ցեղի կամ կրօնի կը պատկանին, բոլորն ալ Աստուծոյ որ – դիներըը ըլլալով անոնք ձեր եղբայրները, ձեր ընկերներն են : Նուիրական է հայրե– նիքը : Հայրենիքի մը զաւակները բոլորն ալ հարազատ եղբայրներ են : Մի մոռնաք թէ այս երկրին հարազատ որդիներն էք : Դեմոկրատա կառավարութիւնը բարի Սա – մարացին պէս է» եւն. . . :

ՈՒՐՖԱՅԻ ԳՈՒԵՇԱՊԱՏՈՒՄԸ մամուլին յանձնուած է Սեպտ. 29ին Պէյրութի մէջ : Դրքին Ա. մասը, որ կ'ընդդրկէ հին դա – րերէն մինչեւ 1895 թուականը տպագրը – ուած պիտի ըլլայ երկու ամիսէն :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՑԱՋՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

ԼԻՒՆ, 18 Հոկտ.— Ֆ. Կ. Խաչի բաց– առիկ պարահանդէսը տեղի ունեցաւ հոկտ. 16ին, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21ին, քաղա– քի լաւագոյն սրահներէն «Մէզօն Տօ – ռէ»ի մէջ :

Լիոնահայ գնդուհիը, թէեւ ծանրարեւ– նուած է այս օրերուս եկեղեցի եւ ազգ– ուն շինելու նուիրական գործով, գովելի առատաձեռնութեամբ միշտ կը մասնակցի որեւէ ազգօգուտ ձեռնարկի, որոմա – դրելով իր նիւթական ու բարոյական ա– ջակցութիւնը : Ապացոյց ,ահա այս պա– րահանդէսը : Սրահը լեցուած էր գաղու– թիս բոլոր գաւակներով :

Պարահանդէսը բացառիկ հանդամանք ունէր անոր համար որ եղած էր խառն, Ֆրանկհայկական մթնոլորտի մը մէջ, եւ վստահաբար շատ մը Ֆրանսացիներ պատեհութիւն ունեցան, մօտէն ճանչնա – լու Հայերը, տեղեկութիւններ քաղելու Ֆ.Կ. Խաչի գործունէութեան մասին ,լսե– լու հայկական երաժշտութիւնը եւ ճաշա– կելու համեղ անուշեղէնները :

Կէս գիշերին, դադարի մը ընթացքին , Տիկին Մամուեան յանձն կազմակերպիչ յանձնախումբին շնորհակալութիւն յայտ– նեց բոլոր ներկաներուն, համաձօտակի պարզեց Ֆ. Կ. Խաչի նպատակները, յայտնելով նաեւ թէ այս պարահանդէսի հասոյթը պիտի յատկացուի Միութեան , օգափոխութեան կայանի չէնքին նորո – գութեան :

Յաջորդ ծանօթ երգիչ Պ. Ժօրժ Մաս (Մանուեան) որ ամէն ձեռնարկներու առթիւ իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ, երգեց Ֆրանսերէն քանի մը եր– գեր, գնեալով ոչի եւ պատում :

Տեղի ունեցան պարի ցուցադրութիւն – ներ 1952ի Ֆրանսայի ախոյեան զոյգի մը կողմէ :

Վիճնի Նոր Սերունդէն Օր. Ուզունեան, իր քնքոյշ ձայնով երգեց «Կուռնկ» ը, վրայ կը յայտնուին հիմնալիօրէն տպա– կուած «կուպլեա»ներ : Կը հոտուրատ . իսկական խոզի «կուպլեա»ներ են : Անոնց երեւոյթը մոռնալ կուտայ ամէն անա – խորժ բան : Կ'առնեմ լաւ կտոր մը ու ան– սահման հաճոյքով կը սկսիմ ծամել : Ջա– փազանց երկար տաեն է որ «կուպլեա» չեմ կերած : Ֆլանդրիա կը պանուէինք ... երկու խոզի ճաշ բռնած էինք, զորս հր – րաշալիօրէն մեզմ ամրան երեկոյ մը յա– փեցինք ոսկորներով մէկտեղ... այն ա– տեն կատչինակի տակաւին ոզջ էր ... ախ Կատ... Նաեւ Պաուլ Բոյմեր... Ես կը յի– նուամ արմուկներս սեղանին ու կը մոռնամ ամէն ինչ շուրջս, այնքան մօտ կը տես – նեմ զիրենք առջեւս... Ծոպի ճաղուկները շատ նուրբ էին... Գետնախնձոր ալ տապկած էինք... Լէկըր նոյնպէս հոն էր եւ Հայէ Վեստհուզ... այո, Հայէ ... ես կը կորսուիմ յիշողութիւններու մէջ ...

Ինդուք մը կ'ապրինդնէ զիս : Սեղանին շուրջ լռութիւն տիրած է : Տիկին Լինա չիշ մը ծծմբաթթուուտ երեւոյթ ունի : Բովս նստած աղջիկը կը դոզէ իր ծիծա– ղը : Ամէնքն ալ դէպի իմ կողմը կը նային :

Նորէն քրտինքս դուրս կուտայ : Ես նս– տած եմ՝ ինչպէս այն տէն Ֆլանդրիա . ինքնամոռացութեան մէջ, արմուկներս սեղանին սեղմած՝ բռներ եմ իւղոթա – թախ ձեռքերս «կուպլեա»ին մնացորդը ու կը կրծեմ ...

(Շար.)

Ի. ՄԱՌՈՒՏ ՕՒՏՊՈՒՔ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— « Արծիւ » Մարզական Միութիւնը, իր հիմնադիրներէն հան – դուցեալ նախագահին՝ Զաւէն Արզուման– եանի յիշատակին, կազմակերպած էր բա– ժակի մրցում մը Փրովանսալի դաշտին վրայ : Հրաւիրուած էին երեք լաւագոյն խումբեր , Հ.Մ.Ը.Մ.Ը, Օտտօն, Ս.Ա.Մ. եւ Լօտին :

Սեղանին վրայ կը գտնուէին երկու բա– ժակներ.— Ա.— Զաւէն Արզումանեանի , Բ.— Սէլէսթէնի :

Առաուան մրցումներուն արդիւնքը է – ղաւ.— Լօտին երկու, Հ. Մ. Ը. Մ.ը մէկ : Ս.Ա.Մ.մէկ «Արծիւ» երեք :

Կէսօրէ եաք Լօտին երկու, «Արծիւ» 1 : « Լօտին» կը շահէր Զ. Արզումանեանի բաժակը, հռչակուելով օրուան ախոյեան :

«Արծիւ»ը կը շահէր Սէլէսթէնի բա – ժակը :

Վարչութիւնս իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Զ. Արզումանեա– նի եւ իր զաւկին որոնք իրենց ներկայու– թեամբը փայլ տուին մրցումին :

Նաեւ տարեց անդամներուն որոնք ան – խոով եկած էին յարդելու իրենց հանգուց– եալ ընկերոջը յիշատակը :

Վերջապէս բոլոր հայ ներկաներուն ո – րոնք խուռներամ եկած էին քաջալերելու մարզիկները :

Այդ օրը « Արծիւ»ը կրնար պնդա – հաստուեցաւ իր կարապապահութեամբ , ոչ միայն Հայերէն, այլ եւ օտարներէն : Ան՝ իր հիմնադրութենէն ի վեր առաջին անգամն էր որ կը կազմակերպէր բաժա – կի մրցում մը :

Միութեան պնդախումբի 1954–55ի մրցում– ները յաջողութեամբ պսակուեցան :

Միութիւնը այս տարի խումբ մը եւս ունկցուց եւ այժմ ունի չորս խումբ, մօտ յիսուն մարզիկներով : Առաջին, պահես – ու, կրտսերներ եւ փոքրներ :

Մարզական բաժնի զեկավարութիւնը յանձնուած է ընկ. Ա. Վարդանեանի, իսկ գեղարուեստական բաժինը՝ Ա. Ճակռ – եանի :

ԱՐԾԻՒ

«Մոլը», եւ « Ելլեմ ման գամ», հայկա – կան ոճեր, հայրենարաղձ եւ մերթ ըզ– ուարթ չեշտերով : Ցետոյ, նուագը վեր – սկսաւ ու խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, պարերը չարունակուեցան մինչեւ լոյս :

Կը կարծեմ թէ կովիկ հասոյթ մըն ալ պոյացած է : Զանազան անուշեղէններու կարգին, ծախուեցան նաեւ « անակնկալ պահարաններ» որոնք անմիջապէս ոպա – ռեցան :

Հանդէսը լաւ կազմակերպուած էր : Շը– նորհաւորելի էր Խաչուհիներու եռանդը եւ կատարած աշխատանքը :

Ապրին բոլոր անոնք որ կը սատարեն ազգապահպանման նուիրական գործին տեւական զոհողութեամբ եւ գիտակցու – թեամբ : Ցաջողութիւն անոնց բոլոր ձեռ– նարկներուն : Ց. Հ.

Ե Տ Ջ Ը . . .

Անոր կինը, Լինա, տափակ՝ որպէս արդուկատախտակ , չոր աչքերով ու կեղծանոյշ բերանով, կը սօսափէ իր սեւ մետաքսեայ չրջազգեստին մէջ : Ես ըս – ափսոսած եմ ձեռք տալ շատ մը պնձերու եւ ուր մնաց քրտնիլ : Այս մարդիկը , — կը խորհիմ դայլոյթով,—կը չարժին այն– պէս թեթեւ, ինչպէս կինը. իսկ ես ա – նոնց հանդէպ կատարեալ «թանկ» մըն եմ : Ես ապրած եմ խրամներու, այլ ոչ հիւ – բասրահներու մէջ. այդ պատճառով ալ հոս նեղութեան կը մատնուիմ : Երկչոտ կերպով կը փորձեմ թաքցնել ձեռքերս , վառնդի խրամներու ապրը, ինչպէս թոյն, խորապէս անոնց մէջ թափանցած է : Գաղ– ափարը անոնց մէջ թափանցած է : Գաղ– ափարը անոնք տարաժիս կը քամի, սա– կայն ճիշդ այն պահուն, երբ պէտք է սիինոջ մը ձեռքը սեղմել, կը պատմ որ նորէն խոնաւ են :

Ապին ու անդին դառնալու պահուն կը պատմ ճենապակիէ իրի մը, որ դեռին կ'ինայ ու կը փշրուի :

— Ափսոս, կ'ըսեմ, բայց այս առարկա– ներն ալ չափազանց դիւրաբեկ են :

Տիկին Լինա կը ծռի փշուրներուն վր – րայ՝ ինչպէս մեռած երախայի մը, ու բաներ մը կը մոլոտայ իսկական ճենա – պակի լինելու մասին : Ես կը թօթուեմ ու– սերս. ինչպէ՞ս կարելի է այդչափ կա – րեւորութիւն տալ կաւէ պատկի մը. կար– ծես մէկու մը ոտքը կտրած լինէին... Չէ՞ որ օգանաւորդի մէկ ուսմբ կրնար ամբողջ բնակարանը ջարդ ու փշուր ընել, մէկը հաշուելով նաեւ խոհանոցի կերակուրնե – րը , ինչ որ իրապէս մեծ կորուստ մը պի– տի լինէր :

Գոհ եմ որ վերջապէս սեղան կը նս – տինք : Քովս սեղ դրուած է դեռատի աղ– ջիկ մը՝ կարասրի փետուրներէ վզնոցով : Ան համակրելի է ինձի, սակայն չեմ պի – տեր թէ ինչ խօսիմ հետը : Իրրեւ պին – ուր՝ ես չատ քիչ խօսած եմ, իսկ կինն – րու հետ՝ բնաւ : Ուրիշները աշխոյժ կերպով կը խօսակցին : Ես կը փորձեմ ա – կանջ դնել՝ բան մը սորվելու համար : Կը խօսին յեղափոխութեան, բաժնեթուղթե– րու, քաղաքականութեան եւ հաշուու – թեան պայմաններու մասին : Տիկին Լինա երազկոտ կը յիշէ թէ որքան դեղեցիկ էին առաջ օդանաւորդները :

— Այո, տափակ այն տեղն բոլորովին տարբեր բան մըն էր՝ քան այսօր, կը յայտարարէ հօրեղբայրս, դրդռուած դէպ ի վեր կ'ոլորէ ընչացքը եւ կը պնդէ որ՝ եթէ մենք երկու ամիս ալ դիմանայինք , պատերազմը չտեւած կը լինէր :

— Իրապէս չէի՞ք կրնար տակալ, էր – նեա, կը դիմէ ան ինծի :

— Եթէ մենք ձեր այս պայմաններուն մէջ լինէինք՝ անտարակոյս , կը պատաս– խանեմ ու ապահարար կը խմեմ ոսկրա – ծուձկ ապուրը :

— Ափսոս միայն այսօր այսպէս է , կ'ըսէ ինծի տիկին Լինա Թունտա, իսկ սովորարար մեր կերածը չորգամ է :

Ծօսակցութիւնը նոյն ձեւով կ'ընթա – նայ : Այն, ինչ որ հոս կը խօսուի, ուղղա– կի կոկորդիս կը նստի : Ցաղնութիւն կը դգամ : Որքան անտարբեր կը թուի այդ ամէնը, երբ կը խորհիմ թէ պատահմամբ ներս ինկած ռումբ մը տակնուվրայ պիտի ընէր այս ամբողջ հաստատակութիւնը եւ վերջ պիտի դնէր ամէն վիճաբանութեան : Ես կը ձանձրանամ ու կը նկատեմ որ ատ– հասարակ չեմ յարմարիր միջավայրին : Վզնոցով աղջիկը հեգնօրէն կը հարցնէ ինծի թէ՝ արդեօք պատերազմի մէջ համր դարձած եմ :

— Չէ, կը պատասխանեմ ու կը մտա– ծեմ . «ապուշ արարած, դուք պէտք էիք հոս անցամ մը կողոլէի եւ Տիաղէնի մի – ջեւ նստիլ, որպէսզի տեսնէիք թէ անոնք ինչպէս պիտի խնդային այն ափեկցիւն – դութիւններուն վրայ, զորս դուք ան– սահ դուք եւ որոնցմով դեռ կը տանջուք ալ : Ատիկա կը պայծառնայ զիս. իսկ Կոպ– լէն եւ Տիաղէնը բնաւ ալ պիտի չպայթ– ցնէր » :

Փառք Աստուծոյ՝ նոյն պահուն սեղանի

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԾԱԻԱԼԵՑԱԻ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

Լոնտոնի նաւահանգիստին զործադուլը, որ կը շարունակուի երկու շաբաթէ ի վեր, ուելի ծաւալեցաւ: Լիվերփուլէն վերջ, ուրիշ երկու կարեւոր նաւահանգիստներու բանուորներն ալ միացան շարժումին: Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ ժամանակը եկած է օդնութեան կանչելու զօրքը, քանի որ 50 միլիոն բնակիչներ եւ երկրին ամբողջ անտեսական կեանքը ճարահատ ազդուածութիւնը անելի մը մատնուած են: Նաւահանգիստները փակուած ըլլալով, ոչ ուտելու կրնան առնալ, ոչ հում նիւթ, ոչ ալ կրնան ապրանք արտածել:

Կացութիւնը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.— Լոնտոնի նաւահանգիստին մէջ բանթողներու թիւն է 26·217: Անշարժութեան դատապարտուած են 151 նաւեր: Լիվերփուլի մէջ բանթող՝ 9363, նաւ՝ 60: Սաութհեմփթընի մէջ բանթող 1640, նաւ՝ 16: Հըլի մէջ բանթող՝ 2955, նաւ 22, Պիրքընհէտի մէջ բանթող 1795, նաւ 16 եւայլն:

Անգլիոյ մայր – թագուհին մեծ զբաղութեամբ նաւ նստաւ, Ամերիկա երթալու համար: Մակուկավարները չուելին խանգարել մեկնումը, ի յարգանս արքունիքին: Երկկ բանթողներուն թիւը հասած էր 42·327ի, ինչ որ կը կազմէ նաւահանգիստի 76·000 բանուորներուն կէսն աւելին:

Պելժիոյ նաւահանգիստները անընդհատ կը բանին, այս զործադուլին չնորհիւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Ամերիկայի հրէական զաղութին հաւատամքին 300ամեակին առթիւ: (Ճաչկերոյին էր 50 տոլար): Ըսաւ թէ Մ. Նահանգները իրենց պինդ ուժերը պիտի զործածեն «մէկայն ազատ աշխարհի պաշտպանութեան համար, եւ ոչ թէ պատերազմելու համար ոեւէ ազգի դէմ»:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ առթիւ ձերբակալուած նոր ամբաստանեալը, հարիւրապետ Օկիւտա Քազալէ, նոր հարցաքննութեան մը ենթարկուելով, խոստովանեցաւ թէ «անխոհեմութիւն» զործած է կարեւոր վաւերաթղթիրներ պահելով, բայց պնդեց թէ զաղտնիքներ յանձնած չէ ոչ Լաւրրիւսի, ոչ ալ ուրիշ ոեւէ մէկուն: «Ես երբեք պատեհութիւն չեմ ունեցած զաղտնիքներ լսելու ազգ. պաշտպանութեան մասին»:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ արտաքին եւ ֆրանսերէն թերթերը ապստամբութիւն մը առացան «ազատագրական բանակի հրամանատար» բուքենէն որ կ'ըսէ թէ «բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, հաւատքի ոազմիկները պինուորական մեծ զործողութեան մը պիտի ձեռնարկեն»: Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, 17 ֆէլլահներ սպաննուած են վերջին ընդհարումներու առեն:

ՉՕՐ. ՏԸ ԿՈՀ. որոշեց բոլորովին քաշուելի քաղաքական կեանքէ, լուծելով իր կազմակերպութիւնը կամ տարբեր ձեւի մը վերածելով զայն:

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը, Իւքըն, Ծնրակալի պատուանշանը առացաւ եւ այսուհետեւ պիտի կոչուի Սըր Էնթընի Իւքըն (ազնուականութեան աստիճան մը):

ՊԱՑՏԱՐ մը կատղելով սպաննեց կինը, երեք անչափահաս զաւակները եւ ծնողքը, յետոյ կրակի տուաւ տունը եւ փախաւ, Շաթոուռի զաւառին մէջ: Ոստիկանութիւնը կը կատարուին անտառներու մէջ: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց իր սիրուհին:

Վերջին պահուն լուր առնուեցաւ թէ հրէշը անձնասպան եղած է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Պ. Զաւրիկ Այազնեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Մարիամ Պաղտասարեան եւ զաւակները, այրի տիկին Դեզիկ Այազնեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց զաւկին, քրոջ, զարմիկին եւ ազգականին, վաղամեռիկ Հոիսիսիմէ Այազնեանի կսկծալի մահուան առթիւ: Ցուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Հոկտեմբեր 10ին:

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ
ԿՐՈՆՖ. Գ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆԻ

կրօնական, ազգային եւ կրթական յիսնամեայ բազմօգուտ գործունէութեան առթիւ:

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Եկեղեցական, ազգային եւ մշակութային բոլոր կազմակերպութեանց, երեւելի ցոյց հանդիսային զնահատանքի եւ երախտագիտութեան:

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Սալոն Մազնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը): Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3·30ին:

Կը նախագահէ՝ Վեր. Յ.Ն.ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին Պատ. Ս. ՊԱԳԱԼԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Սիրայօժար կը մասնակցին, ուրիշ շատերու կարգին.— Փրոֆ. Յ. Քիւրքճեան իր երչախումբով, Տիկ. Մ. Նագգաշեան (մէնտրլ), Օր. Մանէսքի (ջութակ), Օր. Շահպազեան (դաշնակ):

ՆԱՐԴՈՒՆԻի ձաշին արձանագրուող – ներուն համար հասցէն է՝

35, Rue du Louvre, Maison des Journalistes

ՊԱԼԱՔԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 20ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Գիւտաձաչի առթիւ, Պօտոնի Ս. Գ.Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Սիրով կը հրաւիրուի Մարսիլիացի զաղութը՝ ներկայ ըլլալու յարգանքի եւ յիշատակի այս առթիւ: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, հոգեհանգիստ ժամը 11·45ին:

ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ «ԱՐԾԻԻ»

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի ժամը 20ին, Պառ Էնթէռնասիօնալ, 230 Շըմէն տը լա Մատրակ – վիլ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

«Արծիւ» թատերախումբը կը ներկայացնէ ընկեր Ազատ Յակոբեանի վեկավարութեամբ՝

ՈՒՇ ԼԻՆԻ - ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ընկ. Պարոյր Կարապետեան թառով: Երթոպական պար:

ՄՆԱՑՈՐԴ

Սեբաստիոյ Նահանգի մեր բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ընտանեօք այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին 10ը, Իսի, 2 ռիւ տը լա Տէֆանս. Երիմեան վարժարանին սրահը, ծանօթանալու ուսումնասիրացիս 2 սանեակն:

Երգ, մենախօսութիւն, նուագ, պար. առատ ըմպելի մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

Սեբ. Մուրատ. Ուսումն. ի Փարիզի վարչութիւն

ՎԻՃԱԿԱՒՈՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մուրատ Ռափայէլեան Նավկին Աշակերտներու Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ, եւ՝

Թիւ 093

չահեցաւ շաբաթ մը պատյաի էրեւուն – քը զոյգի մը համար, Վենետիկ: Երեք – ւեկ, օթիւան, եւ անունդ ապահովուած:

Կը խնդրուի դիմել՝ Պ. Ս. Էքսէրճեանի՝ 40 Լա Քանըպիէռ, Մարսէյլ:

Պ. Ա. Շէխիկեանի՝

Ֆարմասի Սանիթրալ, 1 Պուլվ. տ'Ալթէն Մարսէյլ:

Միութեանս վարչութեան փափաքին համաձայն, որպէսզի Մարսիլիոյ հասարակութենէն զոյգ մը, անպայման, վայելէ սոյն ճամբորդութիւնը, կրկին վիճակահանութիւն տեղի պիտի ունենայ, եթէ այս թիւը իր անդամներէն եւ կամ իրենց բնտանիքներէն մէկուն ելած է:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Շէնքերու ներկաբար բանուորներ, արհեստին ծանօթ կամ ոչ: Դիմել անձամբ Պ. Հայրապետեանի, ամէն օր առաւտեան ժամը 8էն եւ իրիկունը ժամը 8էն վերջ,

78, Rue des Rosiers, Métro Porte de Clignancourt, St. Ouen

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՓՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի, 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE *ընդարձակ սրահներուն մէջ*
8bis, Place de la République

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին.—
Երգ՝ Օր. Ե. Տիրատուրեան եւ Շ. Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա. Մեսուրճեցի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Բաշաճի Նոր Սերունդի *պարախումբէն* Օր. Լ. Յակորեան *եւ ուրիշներ:*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ
իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով
Հաճելի աւանդակալներ ճոխ պիւֆէ *Սեղանները տաքահովել հեռաթռեակով*
TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

Տոմսերը ապահովել Բալուեան եւ Պարսամեան զրատուններէն:

ՊԱՏԱՐԱԳ Ե. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փարիզի Հայոց Ս. Ցուհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ պիտի կատարուի ոգեհանգստեան յատուկ պաշտօն ԿՈՄԻՏԱՍԻ մահուան 19րդ տարելցեանին առթիւ, այս կիրակի:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Եպրոպայի Թեմի Հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Ծ. Վ. Մաճուկեան:

Հոդարարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եկեղեցի իր երկիւղած յարգանքը արտայայտելու համար անմահ վարդապետին պանծալի յիշատակին: — (ԿՆԻԲ)

ՍՏԻՊՈՂԱՒԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻ

Պատանի մը 16 – 17 տարեկան որ աշխատած ըլլայ կօշիկի վրայ:

Դիմել՝ Chaussures Déesse
18, Rue Mélingue, Paris (19)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարթ տ'Իթալիի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, Ժանթիլիի հայկ. զպրոցին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Նահանգային «Եփրատ» Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա, Պ. Քէօսէեանի լուսանկարչատունը: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ (Մարսէյլ):

ՀԱՄԱ – ԽԱՐԲԵՐԴԻ Սէնթ Անթուանէթ (Մարսէյլ) անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 9ին առաւօտեան, Պառ Վիատիւք, Պ. Մարտիկեանի սրահը:

ԿՐ ՓՆՏՈՒԻՆ.— Խառնըցի Ցուհաննէս եւ Մկրտիչ Էյվազեան եղբայրները, որոնք կը բնակին Մարսիլիա: Տեղեկացնել Պ. Սեդրակ Սամուէլեանի,

126, Ave. des Chartreux, Marseille

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԼԻԹԵԱՆԻ

6, ՆՈՅԵՄԲԸՐ, ՇԱԲԱԹ ԻՐԻՇԵՐ ՍԱԼ Տ'ԻԷՆԱՑԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒԻ **ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ**

ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾ

Պատմ. նոր ողբերգութեան երկու արարները միայն (Տիգրանի թագադրութիւնը) կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Բ. Դադիքեան, Ա. Թադէոսեան, Օր. Խրտըշեան, Պ. Պ. Գ. Տէրվիշեան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ա. Գմբէթեան *ինչպէս եւ հեղինակը:*

Տոմսերը ապահովել.— «Յառաջ»էն, Գրատուն Մ. Պարսամեանէն, եւ յանձնախումբի զանձապահ Պ. Ն. Ցուհաննէսեանէն՝ 14, Rue Rochambeau, Paris (9)

ՌԵՄԱԴԻՐ՝ **ՏԻԿՈՒՀԻ ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ**

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

MAISON
ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine
pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286–

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 23 OCTOBRE 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7504 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2915

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՏԵԼ՝ ԲԱՑ ԱՉՔԵՐՈՎ

Ոը եւ է ազանդ կամ վարդապետութիւն կրնայ իբրեւ յատուկ լեզու մը մշակել, խառն ի խուռն բառեր թխելով կամ նա – խադասութիւններ կարկատելով :

Բայց իբաւունք չունի զայն պար – տադրելու իբրեւ աղբային – ըրական կամ պետական լեզու :

Այդ պարագային, ոչ ըրականութիւն կը մնայ, ոչ ա՛լ Տարազատ լեզու :

Բոլշեւիկները հետեւողական են ամէն բանի մէջ :

Ձկայ ճակատ մը ուր ճեղք մը չբանան, իբրեւ բնական երեւոյթ ներկայացնելով իրենց երկդիմի գործունէութիւնը :

Իրենք աշխարհը վերանորոգել կ'ու – զեն, զըրզռզին, արիւնազանգ յեղափո – խութիւն մը սարքելով :

Կա՞ր որեւէ տրամաբանութիւն, որ այս պայքարին մէջ իրբեւ դինակից առնէին հոգեաններ, մոլլաներ եւ թուրք արիւնաբ - բու փաշաները, որորելու համար ան – ճար, անտէր ժողովուրդները :

Եւ սակայն կատարեցին այդ անպատիւ գործը, իրենց յատուկ մեթոտներով : Աբատաւորելով բուն յեղափոխական չար – ժումը :

Իրենց համար հիմնականը յաղթանակն է : Մնացեալը՝ մանրամասնութիւն :

Այսպէս, նաեւ, մշակոյթի ճակատին վրայ, ուր իշխանաւորի «ճիզմէ»ներուն ձայնը կը լսուի ամէն արտայայտութեան, մինչեւ անգամ բառերու մէջ :

Հայ ժողովուրդը լեզու եւ մշակոյթ ունէր Կովկասի մէջ, երբ իրենք ծրագիր – ներ կ'որոճային, ցարական բռնապետու – թիւնը տապալելու համար :

Ունէր բանաստեղծներ, գրագէտներ, բանաէրներ, պատմագիրներ եւ դասա – խօսներ, պատկառելի վաստակով :

Իրենք եկան, անոնց գլխուն վրայ եւս թառեցան, եւ սկսան պատգամներ տը - ձակել, հզատակութիւն պահանջելով, փոխան նիւթական բարօրութեան :

Բանաբարոյ կոմիտաներ եւ կեղծ - կո – միտէի կիսակիրթ քարտուղարներ դար – ձան պատուհաս՝ Մալխասեաններու, Ա – ճառեաններու, Արեւշատներու, Մանանդ – եաններու, Ա. Խաչատրեաններու, Ղա – փանցեաններու եւ ուրիշ բազմաթիւ տկա – նատուր դէմքերու գլխուն :

— « Կա՛մ այսպէս կը գրէք եւ կամ... դուք կիսէք»:

Եւ այս՝ տարիներով : Երբեմն թոյլ, երբեմն դաժան :

Այս, մշակոյթը գարգացաւ : Բազմաթիւ գիրքեր հրատարակուեցան : Տպագրա – կան մեքենան կը բանի անընդհատ :

Ամէնքս ալ ուրախութեամբ կ'արձանա – գրենք այս նուաճումները :

Բայց, միեւնոյն ատեն կը հարցնենք :

— Ո՛րքան աւելի փայլուն պիտի ըլլար արդիւնքը, եթէ ազանդամոլ հետապնդո – ղութիւնը, բռնութիւնը, կամայականու – թիւներ եւ տղիտութիւնը աւերներ չգոր – ծէին, նոյնիսկ զէպի մահ առաջնորդելով տարեց թէ երիտասարդ արժէքներ ...

Եւ դեռ ո՞վ պիտի թէ ի՞նչ խեղաթիւ – րումներ կատարուած են չատ մը բնագիր – ներու մէջ :

Երիս անգամ «ռեվիզիոնեցին» Դ. Դե – միրճեանի «Վարդանանք»ը եւ դեռ գոհ չեն :

Ո՞ւր մնացին Մ. Աբեղեանի գրականու – թեան պատմութեան միւս հատորները :

Եղիչէ Զարենցը խաչեցին, թաղեցին, վերջին գիրքն ալ այրելով : Եւ այժմ կը փառաբանեն, ոչ միայն պնոր գործերը հրատարակելով, այլ եւ մասնաւոր գիր – քեր նուիրելով իր յիշատակին ...

« Պրպրեսիս» կոչուելու համար պայ – ման չէ ժխտել, նոյնիսկ փառաբանել ան – պարակելի բարբարոսութիւններ, սկսելով ուղղագրութեան եւ լեզուի աղճատումէն :

Ո՞ր հայրենիքը բարիք տեսած է կեղծի – քէն եւ գլխիկոր համակերպումէն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱԾ

ՆՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ – ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԳԵ – ՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ — ՎԵՐԱԶԻՆՈՒՄ ԵՒ ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻՆ

Եչ. օր, 21 Հոկտ. Պրիւքսէլի վերա – մշակուած դաշինքին ինը անդամները վերջնապէս համաձայնեցան Եւրոպայի նոր կազմակերպութեան մասին, այնպէս ինչպէս ծրագրուած էր Լոնտոնի մէջ :

Նոյն օրը ժամը 11ին տեղի ունեցաւ Ին – ներու ժողովին բացումը, Շայոյի պալա – տին մէջ (Գրանտա, Մեծն Բրիտանիա, Մ. Նահանգներ, Գերմանիա, Քանատա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմ – պուրկ) : Օրակարգն էր վերջնապէս հաս – տատել այն պայմանագիրները որոնց հի – ման վրայ արեւմտեան Գերմանիան եւ Ի – տալիան կը մտնեն Պրիւքսէլի դաշինքին մէջ :

Ժամը 15ին Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու եւ արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչները վերջնապէս խմբա – գրեցին այն վաւերագիրները որոնք վերջ կուտան արեւմտեան Գերմանիոյ դինուա – րական գրաւման, վերահաստատելով ա – նոր գերիշխանութիւնը :

Ժամը 16ին ինը պետութեանց ներկա – յացուցիչները նորէն հաւաքուեցան Շա – յոյի պալատին մէջ, չարունակելու հա – մար իրենց վիճաբանութիւնները : Այս ժո – ղովը տեւեց մինչեւ ժամը 20 :

Առաուն Փարիզ հասած էին արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարական մեծամաս – նութեան կառավարչապետները, որոնք հրաւիրուած էին Տոքթ. Աթընաուերի կողմէ : Վարչապետը անմիջապէս ունկն – դրութեան ընդունած էր զանոնք :

Ինը երկիրներու արտաքին նախարար – ները վերջնապէս վաւերացուցին չորս պայմանագիրներ որոնք պիտի կցուին Պրիւքսէլի դաշինքին :

Այդ պայմանագիրներուն առաջինը կը հաստատէ Իտալիոյ եւ արեւմտեան Գեր – մանիոյ մուտքը արեւմտեան Եւրոպայի միութեան մէջ, միեւնոյն ատեն ճշդելով Պրիւքսէլի նախարարներու խորհուրդին ի – րաւասութիւնները : Այս մարմինը, որ խորհրդակցական հանդամանք ունի, այ – ժմ կը դառնայ գործադիր օրկան, իր – բեւ կեդրոն ունենալով Լոնտոնը :

Երկրորդ պայմանագիրը կը ճշդէ թիւը այն զինուորներուն զոր իւրաքանչիւր դաշնակից պիտի տրամադրէ Եւրոպայի միացեալ հրամանատարութեան : Սահ – մանուած մակարդակը կրնայ փոխուիլ միայն նախարարական խորհուրդին մեծ – ձայն որոշումով : Գերմանիա արտօնուած է միայն 12 զօրաբաժին կազմակերպելու (450 – 500 000 զինուոր) :

Երրորդ պայմանագիրը կը ճշդէ արգիլ – ուած եւ հակակշռի ենթակայ զէնքերը, իսկ չորրորդը կը ճշդէ ապառազմնու – թեանց տեսչութեան իրաւասութիւնները : Այս տեսչութիւնը (մաժոնս) պիտի կա – տարէ հակակշիռը, իրբեւ կեդրոն ունե – նալով Փարիզը :

Ինը ներկայացուցիչները միեւնոյն ա – տեն որոշեցին որ արեւմտեան Եւրոպայի նոր միութեան նախարարներու խորհուր – դը տարեկան տեղեկագիր մը պատրաստէ իր գործունէութեան մասին, ներկայա – ցնելու համար Սթրազպուրգի խորհրդակ – ցական ժողովին :

Այս որոշումներէն առաջ, Զորս Մեծերը նոր ժողով մը գումարելով, համաձայ – նեցան այն պայմանագիրներու մասին ո – րոնք պիտի կցուին Պոնի պաշնագրին, վերահաստատելով Գերմանիոյ զերիշխա – նութիւնը եւ արտօնելով վերազինումը Ատլանտեան դաշինքի շրջանակին մէջ : Վերջնական բնագիրները խմբագրուած պիտի ըլլային երէկ եւ հանդիսաւոր ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, շաբաթ :

Մնացած է միայն մէկ խոչընդոտ, Սարի վէճը : Այս մասին խորհրդակցու – թիւններ կատարուեցան Տոքթ. Աթըն – աուերի եւ իր հրաւիրած կուսակցապետ – ներուն մէջնէ : Երէկ ալ Փարիզ եկաւ ընդ – դիմադիր հոսանքին՝ ընկերվարական կու – սակցութեան վարիչը, Պ. Էրիք Օլէնհա – ուըր, որ բոլորովին տարբեր տեսակէտ ունի այս հարցին լուծման մասին :

Սակայն հարց մը եւս,— Լոնտոնի խոր – հրդաժողովէն ի վեր, Ֆրանսայի վարչա – պետը կ'ուզէ ապառազինութեանց միաց – եալ վարչութիւն մը հաստատել Եւրոպա – յի մէջ : Միեւնոյնը ցարդ մերժած էն այս ծրագիրը, բայց առջի օր հաւանեցան որ քննուի յաջորդիկայ յունուար 17ին :

Երէկ, ուրբաթ, Հիւս. Ատլանտեանի խորհուրդը նիստ գումարեց, նախապա – հութեամբ Բոնսոտտանի արտաքին նա – խարարին, վաւերացնելու համար պայ – մանագիրը մը որով արեւմտեան Գերմա – նիան կ'ընդունուի նոյն կազմակերպու – թեան մէջ :

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ԻՐ ՄԻԱԿ ՍՓՈՓԱՆՔԸ

Վարդան Շահապազ, արդէն իննսունը անց, ամէն տարի նորութիւն մը կը մտա – ծէ, ի փառս Հ. Յ. Դաշնակցութեան, իբրեւ հաւատարիմ զինուոր :

Թերեւս իմէն ալ մռացած է իր կազմած յիշատակարաններուն քիւը :

Դանի մը տարի առաջ, տախտակի վրայ փորագրելով պատրաստած էր պատ – կեր մը՝ հայ շինականի հողագործական կեանքէն : Լծկաններով, արօրով եւ մր – ճացեալով :

Ինչ որ յղանայ եւ լրացնէ, անմիջապէս կը դրկէ Փարիզ, Հ. Յ. Դ. Թանգարանը :

Այս անգամ ուրիշ անակնկալ մը :

Կազմած եւ դարձեալ թանգարան ղըր – կած է թանկագին Ալպոմ մը, Ցառաջի մե – ծութեամբ եւ 10 – 12 սանթիմեթր թանձ – րութեամբ :

Կողքին վրայ կ'երեւայ Հ. Յ. Դ. զինա – նշանը բարձրաքանդակ : Ձորս կողմը՝ հայկական զարդանկարներ :

Ալպոմը կը փակուի արծաթեայ շղթա – յով մը, որուն մէկ ճարմանդին վրայ փորագրուած է հայկական զինանշանը, միւսին վրայ՝ Էջմիածինը :

Ալպոմը ձօնուած է հայկական ազատա – գրութեան շարժումին եւ կը պարունակէ 375 նկարներ, գլուխ ըլլալով Խրիմեան Հայրիկը :

Ամէն ինչ դասաւորուած ճաշակով եւ գուրգուրանքով :

Ինչպէս կ'երեւայ, տարիներու բեռը բան չէ պակսեցուցած իր եռանդէն եւ հաւատքէն :

Անոնք որ ամէն օր պատեհութիւն ունին գինքը տեսնելու Պէյրութի մէջ, կ'ըսեն թէ երբեմնի փետային շատ մը երիտա – սարդներու ասպարէզ կը կարդայ իր տո – կուն առողջութեամբ :

Այս շինարար եւ ներշնչող յիշատակա – րանները ալ՝ իր գերագոյն մխիթարու – թիւնը կը կազմեն :

Ոսկի կամուրջ մը՝ հին սերունդին եւ նորին միջեւ : Վ.Ա.Հէք

ԵՐՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԸ ԵՒ ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ԶԷՆՔԵՐԸ

Մառեչալ Մոնթկոմըրի, եւրոպական ճակատի զէր – պատրաստը, առջի օր ճառ մը խօսելով Լոնտոնի մէջ, ըսաւ թէ ժամանակը եկած է համաշխարհային նոր ռազմապիտութիւն մը յօրինելու եւ վե – րակազմելու Ատլանտեան դինակցութեան ուժերը, ի հարկին օգտագործելու հա – մար հիւլէական եւ ջրածին զէնքերը : Իր կարծիքով, դեռ երկար պիտի տեւէ ներ – կայ լարուած վիճակը եւ հարկ պիտի ըլ – լայ նոր զէնքեր գործածել, պատերազմի մը պարագային : Ճառը սկսած ատեն, ը – սաւ թէ հետզհետէ բացորոշ կ'երեւայ որ ատոմ պատերազմ մը (հիւլէական եւ ջրա – ծին զէնքերով) փոխադարձ ինքնասպա – նութեան պիտի ըլլայ երկու կողմերուն համար : Իսկ բանախօսութեան վերջին մասին մէջ կարծես կը հակասէր ինքն իրեն, ըսելով թէ կողմերէն մին կրնայ յաղթանակ չտեսնել այդ զէնքերուն գործա – ծութեամբ : « Եթէ կորսնցնենք օդանաւա – յին կռիւները, կը կորսնցնենք պատե – րազմը, եւ չատ արագ : Անհրաժեշտ է որ արեւմտեան զինակիցները կարենան վե – րակազմել ռազմական ծրագիրները, ի նախատեսութիւն հիւլէական ամբակոծու – թեան մը» :

վերահաստատելով Գերմանիոյ զերիշխա – նութիւնը եւ արտօնելով վերազինումը Ատլանտեան դաշինքի շրջանակին մէջ : Վերջնական բնագիրները խմբագրուած պիտի ըլլային երէկ եւ հանդիսաւոր ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, շաբաթ :

Մնացած է միայն մէկ խոչընդոտ, Սարի վէճը : Այս մասին խորհրդակցու – թիւններ կատարուեցան Տոքթ. Աթըն – աուերի եւ իր հրաւիրած կուսակցապետ – ներուն մէջնէ : Երէկ ալ Փարիզ եկաւ ընդ – դիմադիր հոսանքին՝ ընկերվարական կու – սակցութեան վարիչը, Պ. Էրիք Օլէնհա – ուըր, որ բոլորովին տարբեր տեսակէտ ունի այս հարցին լուծման մասին :

Սակայն հարց մը եւս,— Լոնտոնի խոր – հրդաժողովէն ի վեր, Ֆրանսայի վարչա – պետը կ'ուզէ ապառազինութեանց միաց – եալ վարչութիւն մը հաստատել Եւրոպա – յի մէջ : Միեւնոյնը ցարդ մերժած էն այս ծրագիրը, բայց առջի օր հաւանեցան որ քննուի յաջորդիկայ յունուար 17ին :

Երէկ, ուրբաթ, Հիւս. Ատլանտեանի խորհուրդը նիստ գումարեց, նախապա – հութեամբ Բոնսոտտանի արտաքին նա – խարարին, վաւերացնելու համար պայ – մանագիրը մը որով արեւմտեան Գերմա – նիան կ'ընդունուի նոյն կազմակերպու – թեան մէջ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք վաղեմի բարեկամէ մը (Լիբանան) 10·000 ֆրանք :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Իսլամ եղբայրները, որոնք բացառական դերը բռնած էին կառավարութեան դէմ, չատ կարեւոր որոշում մը տուին առջի օր, անվերապահական դաշնադրին տոո – րագրութեան առթիւ : Ընկերակցութեան Սահմանադիր ժողովը նիստ գումարելով որոշեց պաշտօնէ արձակել գերագոյն Ա – ռաջնորդը, Հասան Հուէյտի, անորոշ ժամանակով : Առաջնորդը որ չարաթներէ ի վեր թաքստոց մը ապաստանած էր ձեր – բակալութենէ խուսափելու համար, բուռն պայքար կը մղէր վարչապետին՝ գնդ. Նասերի դէմ, Անգլիոյ հետ համաձայնե – լու համար : Ինչպէս յայտնի է, այս հա – մաձայնութեան տրամադրութեամբ, անգ. զօրքը կրնայ Սուէզի չրջանը վերա – դառնալ, եթէ Թուրքիա կամ արաբական երկիր մը յարձակում կրէ օտար պետու – թենէ մը :

Առաջնորդին դէմ արուած որոշման մա – սին զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'ըսէ թէ ինք հոգիովոց յանձնախումբ մը կազմուած է նախագահութեամբ Իսմիս Համիտայի, վարելու համար բնկերակ – ցութեան գործերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի Մէճլիսը (ներփ. ժողով) 5ի դէմ 113 ձայնով վաւերացուց քարիւղի չահագործման մասին կնքուած պայմա – նագիրը : Երկու երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին : Ժողովը հոկտեմբեր 10էն ի վեր կը քննէ պայմանագիրը, որ այժմ լրաց – ուած է ծերակոյտին եւ կը յուսացուի թէ պիտի վաւերացուի մինչեւ տասը օր :

ԱՆԳԼԻՈՑ ԳԱՂԹԱՏԻՒԸ դադրեցնելու համար կառավարութիւնը կը պատրաս – տուէր դինուորներ կանչելու, բայց վեր – ջին պահուն յետադարձ, տեսնելով որ հաշտարար արտադրութիւններ կ'նեն – ան գործատէրերուն եւ բանթոպնէրուն միջեւ : Ուրբաթ օր 43·500ի հասած էր նաւահանգիստի բանթոպներուն թիւը, ան – շարժութեան գատապարտելով 302 նա – ւեր : Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Ա՛նթիքաներն ալ տրամադիր են գործա – դուլը դադրեցնելու : Զբաղիլ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ աշխատանքի նախարարին հետ : Կառավարութիւնը ո – րոշած է քան հապար դինուորներ գոր – ծածել, նաւերը պարպելու համար, եթէ ուսեսար տաղնապ ծագի կամ հանրային առողջութիւնը վտանգուի, գործադուլին երկարաձգման հետեւանքով :

(Շար. ը էարդալ Գ. էջ)

ԳՈՀԱՐ ՁԱՐԵԳՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ «ՊԱՏԱՆԵԿԱՎՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉ»

(ԵՊՀՀՏՈՒ – ԼԻԱԿԱՆ – ՏԱՐ ՀՕՐ)

Գ.— ՀՐՈՒՅՑ ՊԱՐՄԱՆ ԱՂԱՑՔ

Լեփ Նիսաոյ Տոլստոյ անհատա-
պաշտության մասին։ Ինչ-որ
մի ֆետիշ է նա դարձրել։ Ան-
ձի ազատությունը, ինչպես
նաև ամեն ինչ, որ կապված է
անձի հետ, նրա համար ոչինչ
է։ Նրա համար գոյություն
ունի միայն մի բան՝ ընդհա-
նուրը։ Ամեն ինչ ընդհանուրի
համար, ամեն ինչ ընդհանուրի
անունով։ Ահա թե ինչ է քա-
րոզում Տոլստոյը։ Ինչպես
տեսնում եք, նա ոչ միայն
ժխտում է անհատի իրավունք-
ները, այլև ոտնահարում է
նրա ամենասուրբ զգացմունք-
ները։ Ինչպե՞ս կարող է ան-
հատը ապրել, եթե նա չունի
ոչ մի իրավունք։ Ինչպե՞ս կա-
րող է նա ապրել, եթե նրա
ամենասուրբ զգացմունքները
ոտնահարվում են

ԵՍ ԿԱՐԾԵՑԻ...

Մեկու՞ն չէ ուրիշ. Վերջում մնացել եմ ես ու ինձ նման մի քանի հոգի. ես, որ ամեն ինչ ուզում եմ ասել – ասում եմ, ինչ ինձ ոչնչացնում է, ինչ ինձ ոչնչացնում է, ես ոչ մի բան չեմ ասում: Ես ինձ ոչ մի բան չեմ թողնում: Ես ինձ ոչ մի բան չեմ թողնում: Ես ինձ ոչ մի բան չեմ թողն

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 105 միլիոն տոլարի տնտեսական օգնութիւն մը խոստացած են Փաքիստանի, մինչդուն առեն փութա – ցնելով զինամթերքի առաքումը: Նոր օգ – նութիւնը պիտի բաղկանայ փոխառու – թիւններէ եւ պարզեւներէ :

ՆՈՊԼԻի բժշկական մրցանակը արուե – ցաւ երեք ամերիկացի բժիշկներու , ո – րոնք մասնաւոր աշխատանքներ կատա – րած էին, մանկական անդամալուծութիւ – նը զարմանելու համար :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ զործին առթիւ նոր վկայ մը երեւան հանուեցաւ, խորհրդաւոր կին մը որ դինուորական առեանին ներկայա – ցած էր առջի օր: Իր ինքնութիւնը զաղա – նի կը պահուի առ այժմ: Թերթերը «կա – նանչ հաղուստով կինը» կը կոչեն այս նոր վկան եւ կ'ենթադրեն թէ նոր յայտնու – թիւններ պիտի ըլլան, զինուորական առ – եան առաջնորդելով ուրիշ ակռաւոր ան – ձեր: Հարիւրապետ Քազալէ նորէն հար – ցաքննուեցաւ: Թերթ մը կեղծ դին – ուոր եւ կեղծ զիմադրական կը կոչէ այս ամբաստանեալը :

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը, Եոշիտա, որ քննական պտոյտ մը կը կատարէ, Լոնտոն հասաւ առջի օր, պիտի մնայ մէկ չաբաթ, իբրեւ կառավարութեան հիւրը :

ԵՄԷՆԻ կառավարութիւնը Ազգաժողո – վին դիմելով, պահանջեց իրեն յանձնել Աէնի չրջանը: Այս առթիւ իր պատուի – րակը զիտել տուաւ թէ «Անգլիացիները Աէնը զրաւած կը պահեն հիմնուելով անորոշ համաձայնութեանց վրայ որոնք պարտադրուած էին սպառնալիքներով եւ բռնի ուժով »:

ԵՒՈՎԻՈՈՑ կայսրը, Հայիլէ Սելասիէ, որ այժմ Լոնտոն կը զտնուի, Փարիզ պի – տի զայ հոկտ. 28ին եւ պիտի մնայ երեք օր: Այժմէն վայրկեան ընդունելութիւններ սարքուած են:

ՑՈՐԴԱՆԱՆի կառավարութիւնը հրա – ժարեցաւ :

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ հասած տեղեկու – թեանց համաձայն, Սարի խնդրին լուծու – մը անելի մը յանգած է :

ՊԱՏԱՐԱԳ և ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փարիզի Հայոց Ս. Ցոփհ. Մկրտիչ և – կեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդի – սաւոր Ս. պատարագ եւ պիտի կատար – ուի հոգեհանգստեան յատուկ պաչտօն ԿՈՄԻՏԱՍի մահուան 19րդ տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Եւ – րոպայի Թեմի Հայրապետական պատուի – րակ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան:

Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եկեղեցի իր երիւզած յարդանքը արտայայտելու համար անմահ վարդապետին պանծալի յիշատակին: — (Կնիք)

ԽՆԴՈՑՔ

Սեբաստիոյ Նահանգի մեր բոլոր հայ – բնակիչները կը հրաւիրուին ընտանեօք այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին 10ր, Իսի , 2 ռիւ տը լա Տէփանս . Արիմեան վարժարանին սրահը, ծանօթա – նալու ուսումնասիրացիս 2 տանիքուն:

Երգ, մենախօսութիւն, նուագ, պար . առատ ըմպելի մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

Սեր. Մուրատ. Ուսումն. Փարիզի Վարչութիւն

ՏԱՐՕՆ ՍԱՂՈՑ ՁՈՐԻ Հայր. Միու – թիւնը իր երկու տրժանաւոր զաւակներ – քուն հերոսուհի ՍՕՍԻի եւ հերոս զօր. ՍՄԲԱՏի յիշատակին սպահանդէս մը կազ – մակերպած է Հոկտ. 31ին, կիրակի կէս – օրէ վերջ ժամը 3ին Սալ Մապլօ , 88 ռիւ տ'Օպտնեը , Մարսէյլ :

Կը խօսի Գ. ՇԷՒԻԿԵԱՆ

Հրաւիրուած են եւ խօսք պիտի առնէ երեք յարանուանութիւններու եւ քաղաքական կուսակցութիւններու Հայր. Միութիւնը ներկայացուցիչներուն :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հ.Ց.Դ. ՆորՍերունդի Պանկէօ-Քաչանի մասնաճիւղին հայկերէնի դասընթացքը կը վերսկսի , չաբաթ մէկ անգամ, ուսուց – չութեամբ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի :

Առաջին դասը տեղի կ'ունենայ այս չա – բաթ, ժամը 21էն 23, ռիւ Մատամ Քիւրի, Պանկէօ (Հայկական զպրոցի սր – բահը) :

Բոլոր փափաքողները սիրով կ'ընդուն – ուին : Դասերը ձրի են :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ԽԱՐԲԵՐԴԻ Նահանգային « Եփրատ » Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, 2 ռիւ Պէռնար տիւ Պուա, Պ. Քէօսէեանի լուսանկարչատու – նը: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ (Մարսէյլ):

ՀԱՄԱ. – ԽԱՐԲԵՐԴԻ Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) անդամ եւ ոչ անդամ հայրե – նակիցները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 9ին առաւօտեան, Պառ Վիատիւք, Պ. Մարտիկեանի սրահը :

ՅՈՐԵԼԵԱՆ
ՓՐՈՖ. Գ. Գ. ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ

Կրօնական, ազգային եւ կրթական յիսնամեայ բազմօգուտ գործունէութեան առթիւ :

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի եկեղե – ցական, ազգային եւ մշակութային բոլոր կազմակերպութեանց, իբրեւ ցոյց հա – մազգային զնահատանքի եւ երախտագի – տութեան :

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Սալոն Մա – զընոյի մէջ (ռիւ տ'Օպտնեը) : Այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 3·30ին :

Կը նախագահէ՝ Վեր. Յ.Ն.ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին Պատ. Ս. ՊԱՊԱԼԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին .

Սերայօժար կը մասնակցին, ուրիշ չա – տերու կարգին.— Փրոֆ. Յ. Քիւրքճեան իր երչխամարով, Տիկ. Մ. Նագգաշեան (մէներգ), Օր. Մանէսքի (ջութակ), Օր. Շահպազեան (դաչնակ):

ՊԱԼԱՔԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ 20ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

Հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհան – դիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Դիւռնայէի առթիւ, Պօմոնի Ս. Գ.Լուսա – ւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Սիրով կը հրա – ւիրուի Մարսիլիահայ գաղութը՝ ներկայ ըլլալու յարգանքի եւ յիշատակի այս ա – րարողութեանց: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին , հո – գեհանգիստ ժամը 11·45ին

ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ «ԱՐԾԻԻ»

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Այս կիրակի ժամը 20ին, Պառ Էնթէր – նասիոնալ, 230 Շեմէն տը լա Մատրակ – Վիլ :

Կը նախագահէ՝ ընդհ. ԵՆԴՐԱՆԻԿ ՍԱՐ – ԳԻՍԵԱՆ :

«Արծիւ» Թաեքուանտոյի ներկայա – ցուհի ընկեր Աղաւ Յակոբեանի զեկուա – րութեամբ՝

ՈՒՇ ԼԻՆԻ - ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին՝ ընդհ. Պարոյր Կարապետեան Թառով: Եւրոպական պար :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր. Շաքէ եւ Պ. Կարապետ Մէսեհեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաչտօն պիտի կատարուի այս կիրակի , Փարիզ, Ս. Ցոփհ. Մկրտիչ եկեղեցին ի – բենց մօր՝ ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՄԷՍԵՀԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ազգացեալին յիշատա – կը յարգողները :

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդներ կօշիկի գործարանի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝ Chaussures Déesse
18, Rue Mélingue, Paris (19)

ԲԱՅԻՍ ՎԱՃԱՌՈՒՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Նուագող, մի - պա, ներքին ներսմա – կեսներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գրքեր

rticles polichinelles- համար

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

30 Հոկտեմբեր , Շաբաթ ժամը 9էն մին – չեւ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Շաբօ տէ Ֆլէօռի Հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կո – միտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բո – լոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ Կապոյտ Խաչին :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE ի

Մարսէյլի Քաղաքապետ , նախկին նա – խարար :

Կը նախագահէ՝ ընդհ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընդհ. Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Տ. ԹԱՂՈՑԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՐ , ԱՇԻԼ ՍԻՆՅ, ՊՕՃԻ ՄԱՌԻԻՍ :

Գեղարուեստական բաժնին մասնրամաս – նութիւնները յայտրտուած :

●

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոկտ. 31ին, կիրակի :

Կը խօսի ընդհ. Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

6 Նոյեմբեր, Շաբաթ :

Կը խօսի ընդհ. Թ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

6 Նոյեմբեր , Շաբաթ :

Կը խօսի ընկերը Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

6 Նոյեմբեր , Շաբաթ :

Կը խօսի ընկերը. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Անի » կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. « Նոր Սերունդ»ի եւ սանուհիներու :

Քաղաքապետարանի նորակառոյց ըն – դարձակ սրահին մէջ, չաբաթ 30 Հոկտ. ժամը 20·30էն մինչեւ առաւօտեան ժա – մը 3ը :

Կը նախագահէ ընկ. ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , արտասանութիւն, երգ, կարող ուժերու կողմէ : Հաճելի անակնկալներ :

Հանդէսէն վերջ աւանդական խնջոյք եւ եւրոպական պարեր ընտիր նուագա – խումբով: Ձոխ պուֆէ ժողովրդական գի – ներով : Մուտքը ազատ է

●

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկ. Պ. ՋՈՒՒՔՃԵԱՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկերը. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկ. Թ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԿՐԸՆՈԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ԺԷ, Սէն Լուի սրահը :

Կը խօսի ընկերը Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 28ին, Իսիի քաղաքապետա – րանին սրահներուն մէջ :

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

Կիրակի , 24 Հոկտեմբեր ժամը 16–24

HOTEL MODERNE ի ընդարձակ սրահներուն մէջ·
8bis, Place de la République

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին· —
Երգ՝ Օր·ներ Ն· Տիրատուրեան եւ Շ· Պէնկեան, *ընկերակցութեամբ* Ա· Մխսու – մենցի, *կովկասեան պարեր՝* Պ–Բաշանի Նոր Սերունդի *պարախումբին* Օր· Լ· Ցա – կորեան *եւ ուրիշներ :*

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

իր նոր կազմած ընտիր նուագախումբով

Հաճելի անակնկալներ ճոխ պուֆէ *Սեղանները ապահովել հեռաձայնելով*

TRUdaine 27 - 35 ou AVRon 26 - 47

Տոմսերը ապահովել Բալուեան եւ Պարեամեան դրատուներէն :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ· ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ. ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER
Attractions internationales avec accordéon, chanteur de charme.
Avec autorisation des Concerts Mayol.

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

OCÉANIA

ՕՒՆԱՆԱՒԻ, ՇՈՒՆՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԻՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու , Պա – ճատա, Թուրքիա, Լիբանան : Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ· ԼԻՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆի

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATL'AN

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Վերարկուի համար մեքանիսիէններ կամ օգնական եւ վերարկուի փինիսիօնի աշխատողներ : Դիմել՝

NADIRIAN, 40, Rue du Bois
Paris (19), Escalier A., No. 19

ԿԱՐՕՒԶԵԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 տարուան փորձառութեամբ եւ լաւագոյն վկայականներով

Académie DAYDOU

12, Rue Lafayette, Paris (9e)

Métro: CHAUSSEE d'ANTIN

եւ բոլոր կայարանները

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Շէնքերու ներկաբար բանուորներ, ար – հեստին ծանօթ կամ ոչ: Դիմել անձամբ Պ. Հայրապետեանի, ամէն օր առաւօտ ժամը 8էն եւ իրիկունը ժամը 8էն վերջ,
78, Rue des Rosiers, Métro Porte de Clignancourt, St. Ouen

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
24
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
DIMANCHE
24 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7505 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2916

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅՈՐԵՆԸ ԵՒ ՅԱՐԴԸ

•

Տակաւին ծանծաղամիտներ ունինք ո – րոնք վարժապետի ձեւեր կ'ուզեն, ըսկզբ համար թէ բնական երեւոյթ է լեզուէ լեզու փոխառութիւնը, թէ հարիւրաւոր պարսկերէն, յունարէն եւն. բառեր կան մեր մայրենիքին մէջ։

Այս երանելիները բան մը լսեր, կոր – զացեր են, բայց լաւ չեն հասկցեր ։

Այո, ամէն լեզու բառեր փոխ կ'առնէ — կամ կը յարմարցնէ ուրիշ աւելի ձոխ լեզուէ մը, իր պահանջը լրացնելու համար ։

Մեր նախահայրերն ալ, երբ լեզու կը կազմէին, օգտուած են ղրացի ազգերէն ։

Փոխ առնելով ինչ որ չունինք, անոնք յղկեր, չակեր եւ յարմարցուցեր են մեր լեզուի օրէնքներուն։

Եւ այնքան յաջողութեամբ կատարեր են այդ աշխատանքը, որ փոխառեալ բա – զը հայացեր, դարձեր է հարազատ, հա – մապատասխան, դրեթէ բնածին ։

Այսօր քանի՞ հոգի կրնան կռահել թէ «հրեշտակ»ը պարսկերէն «ֆերիշտէ»ն է ։

Նոյն աշխատա՞նքն է որ կը կատարուի երեւանի մէջ, «պետական լեզու» կոչո – ւած յատկնութեամբ ։

Ուրբաթ օր 50 – 60 օտար բառեր ցանկ մը երեւցաւ «Յառաջ»ի մէջ ։

Տարիներէ ի վեր ուրիշ բան –բան օ – բինակներ կուտանք եւ դեռ պիտի տանք։

Այդ բառերէն որո՞ն հարազատ, հա – զօր հայերէնը չունինք ։

Որո՞նք մասնագիտական են եւ ան – անհրաժեշտները։

Ցաճախ մերինը աւելի բովանդակալից է եւ աւելի առոյգ, քան անոր օտար հո – մանիշը ։

Ինքնուրոյն, անկախ եւ ինքնաբաւ մայ – րենիք ունեցած կ'ըլլայի՞նք, եթէ մեր նախնիքներն ալ օթեակ հոգի փշրանքներու պէս մուրացկանի տոպրակը լեցնէին այ – լանդակօրէն ձեւափոխուած, ընդհանրա – պէս ուրարական կազմատարին յարմար – ցուած բառեր։

— Պրոգրեսիւ, տեմոգոճ, լաուրիատ, ռեմեկատ, վիցե – պրեզիդենտ, պրոմիէր – մինիստր, ռէակցիոն, օպտիմիատ եւն։:

Եւ դեռ— փոշմանիլ, գաւթել, գարթիչ, բոստան, դուրբան, նիկեար եւն.։

Այսպիսի հարիւրաւոր բառերու մէջ, կո՞յ լեզուի փիլիսոփայութիւն, բառա – կազմութեան բնական օրէնք, պիտա – ւութիւն, ճաշակ ։

Լեզուն կը ճոխանա՞յ, կը հրբանա՞յ, կը կատարելագործուի՞, երբ աունին ցրտնը, նուշը կամ ծիրանը մէկդի նետելով, կ'ևր թաս որոմ, կորկոտ կամ գարի կը պղնաս հարեւանին տրուի։

Հարիւր տարի առաջ, երբ պզ. տահ – մանադրութիւն կը մշակէին Պալսոյ մէջ, անոր հիմնադիրները մտահոգուած էին որ խորհրդարանական բառեր ալ ճարեն ։

Բարեհաճեցէք թղթատել 1860ի տահ – մանադրութիւնը եւ պիտի գտնէք մէկը միւսէն յաջող դիւտեր ...։

Այսօրուան ըմբռնումով տասը տակտե – միկոններ դժուար թէ գտնէին «յղկի» բառը ։

Ֆրանսայի խորհրդարանին մէջ յաճախ կը հանդիպիք question préalable բա – ռին , որ անթարգմանելի կը համարուի ։

Նահապետ Ռուսինեան գտած է բառը . — Նախասվճիռ ։

Եւ այս՝ այն պահուն երբ արդի աշ – խարհաբարը իր մանկութեան շրջանը կը բոլորէր ։

Ի՞նչ կը սեպհենք այսօր ։

Մեր կամկառ զպիրները փոխանակ տէր դառնալու սեփական վառատակին եւ ար – ժեզնելու անոր գանձերը, բռժոժաւոր կա – բաւանի մը հաւէն կը վախնան կամ անոր առաջքը կ'անցնին, որպէսզի պրոգրեսիւ երեւան ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԱՐԻ ԿՆՃԻՒՐԸ ԿԸ ԴԺՈՒԱՐԱՑՆԷ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ

ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

•

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՁԻՓԵՐ, ՆՈՐ ՋԱԽՈՂԱՆՔ

ՄԸ ԿԱՆԽԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Այս տողերը գրուած ատեն, տակաւին անորոշ է կացութիւնը ։ Իսկոր դժ – ուարութիւնները հարթուած էին, համա – ձայն Լոնտոնի մէջ կնքուած պայմանա – գիրներուն ։ Ուրբաթ օր Ամերիկան խոր – հուրդն ալ հաստատեց արեւմտեան Գեր – մանիոյ մուտքը Ատլանտեան դաշինքին մէջ։ Կը մնար միայն Սարի վէճը։ Ֆրան – սայի վարչապետը վճռած է չտատրտղել կնքուած համաձայնութիւնները, մինչեւ որ չհարթուղուի այդ հարցը։ Նախապա – րտական խորհուրդն ալ վաւերացուցած էր այս որոշումը, միաձայնութեամբ։ Տե – ղական թերթերը կը գրեն թէ քանի մը նախապարներ դժգոհութիւն յայտնած էին որ վարչապետը հաշտարար դիրք մը գտ – նած է Տոքթ. Ատենաւորի հանդէպ։ Շա – բաթ առաւ նորէն նիստի հրաւիրուեցաւ դահլիճը, անդամ մը եւս քննելու համար խնդիրը ։

Միւնոյն ատեն, արտակարգ փորձեր կը կատարուին, մասնաւորապէս Անգլիոյ արտաքին նախարարին Սըր Էնթընի Իոլ – ընի կողմէ, որպէսզի այնքան դժուարու – թեամբ ձեռք բերուած արդիւնքը չուրը չինայ։ Միջնորդի դեր կը կատարէ նաեւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախա – րարը, Պ. Ֆ. Տըլլըս ։

Ուրբաթ օր Պ. Մենդէս Ֆրանսա երկու ժամ անընդհատ վիճաբանեցաւ Տոքթ. Ատենաւորի հետ, առանց եզրակացու – թեան մը յանգելու։ Վարչապետը միշտ կը յիշեցնէր թէ պիտի չտատրտղէ համա – ձայնութիւնները, եթէ նոր պիջումներ չիտատրուին ։

Ինչպէս յայտնի է, Տոքթ. Ատենաւորը Փարիզ հրաւիրած է արեւմտեան Գերմա – նիոյ կուսակցապետները, ինչպէս եւ իր կաբինէտը ընդլիմատիրը, Օլենհաուըր(ընտ – կերմարական)։ Հրատարակուած տեղե – կութեանց համաձայն, գերմանական տես – ակէտը հետեւեալն է ։— Սարը գերմա – նական հող է եւ այդպէս ալ պէտք է մը – նայ։ Կարելի է քաղաքականօրէն բաժնել Գերմանիայէն եւ դարձնել ինքնաւար շր – ջան, իրրեւ առժամեայ կարգադրութիւն, մինչեւ հաշտութեան դաշնագրին կնքու – մը։ բայց ոչ թէ իրրեւ առանձին պետու – թիւն, ինչպէս կը տրամադրէ ներկայ տահմանադրութիւնը։ Այս վերապահու – թեամբ, գերման բանագնացները կ'առա – ջարկեն ատոմ ընտրութիւններ կատարել եւ մէկ տարի ատոմ պայթարի չերթան մը բոլորել, յետոյ հանրաքուէ կատարելու համար ։

Ֆրանսացիները վճռապէս կը մերժեն այս առաջարկը եւ կը պնդեն որ Սարի ներկայ խորհրդարանը պաշտօնի վրայ մնայ եւ հանրաքուէ մը կատարուի ան – միջապէս, այսինքն մինչեւ երկու ամիս։ Այնուհետեւ, եթէ Սարի ժողովուրդը վա – ւերացնէ ինքնաւարութիւնը, այն ատեն պէտք է արդիւնել օրէնք քաղաքական խոր – տակ՝ Սարի շրջանը Գերմանիոյ վերա – դարձնելու համար ։

Ֆրանսացիները դիտել կուտան թէ Գերմանիա կ'ուզէ կարելի եղածին չափ առժամեայ եւ խախուտ կարգադրութեան մը յանգիլ, իր նպատակին տանելու համար ։

Իրենի կարգադրութեամբ, Փարիզի անգլիական դեսպանատան մէջ մտանուր անհապ մը յատկացուած էր, որպէս դի Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետները հանդիպեան խորհրդակից երկ – երկու օդնականներով։ Իսկ Իարն – ենք անձկութեամբ կը սպասէր յարակից սենեակի մը մէջ, անգլիական դեսպանին հետ։ Երկու վարչապետները ճաշի հրա – ւիրուած էին դեսպանին կողմէ ։ բայց խո – սակցութիւնը չարունակուեցաւ կէս օրէն վերջն ալ, երբ յայտնի եղաւ թէ Պ. Մենդէս Ֆրանս պիտի չտատրտղէ համաձայնու – թիւնները, առանց նոր դիջումներ տա – նելու Սարի մասին ։

ԱԶԳ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 20 Հոկտ.— Լիբանանի թե – մի Ազգ. Գաւառ. ժողովը երկուշաբթի, 18 Հոկտեմբերը, երեկոյեան ժամը վեցին բացառիկ նիստ մը գումարեց Ազգ. Ա – ռաջնորդարանի Դահլիճին մէջ, նախա – գահութեամբ առաջնորդ Տ.Թէրճեան։ Բաբսյեանի։ Ժողովին ներկայ էին 28ի վրայ 26 երեսփոխանները ։

Նկատի ունենալով նիստին բացառիկ հանգամանքը, ժողովը յետաձգեց նա – խորդ նիստիատենապետութեան ընտրե – ցումը եւ անցաւ օրակարգի առաջին հար – ցին — Քաղաք. ժողովի տեղեկագիրը կարդդ. ընտրութեան եւ ընդհանուր ժո – ղովի գումարման մասին, տեղապահ Տոդ. Արք. Աջապահեանի հետ կատարուած բա – նակցութիւններու մասին։ Գաւառ. ժո – ղովի դիւանի ատենադպիրը Պ. Ղազար Զարըճ կարդաց տեղեկագիրը եւ Տեղա – պահին երկու պաշտօնագրերը, ուղղուած Թեմիս առաջնորդին ։ Այդ պաշտօնա – գրերով, Տեղապահը Ազգ. Գաւառ. ժո – ղովին կը հրահանգէր կատարել Ազգ. ընդհանուր ժողովի անդամներուն լսա – ցուցիչ եւ կարդդ. ընտրութեան պատգա – մաւորներու ընտրութիւնները ։

Այնուհետեւ տեղի ունեցան Ազգ. ընդ – հանուր ժողովի լրացուցիչ ընտրութիւն – ներ, վիճակով դադրած երեսփոխան Պ. Յակոբ Տէր Մելքոնեանի եւ վախճանեալ Արշակ Յովհաննէսեանի տեղ։ Ընտրուե – ցան Պ. Պ. Յակոբ Տէր Մելքոնեան եւ Գառնիկ Մինասեան ։

Ապա տեղի ունեցաւ կարդդ. ընտրու – թեան պատգամաւորներու ընտրութիւնը։ Լիբանանի թեմէն պատգամաւոր ընտր – ուեցան երեք եկեղեցականներ եւ 16 աշ – խարհականներ։— Ցաջորդիւն քննդ. կչ – պէնեան, Գէորգ քհնյ. Տէր Յարութիւն – եան , Յովհաննէս քհնյ. Պօղոսեան , Պ. Պ. Միսաք Ազիրեան, Յակոբ Տէր Մել – քոնեան, Մոմոս Տէր Գալուստեան, Տիգ – րան Թօսպաթ, Տօքթ. Յովսէփ Ենիգոմ – շեան, Տօքթ. Երուանդ Ձիտէճեան, Ապրօ Ապրօեան, Օննիկ Չէրքէզեան, Տօքթ. Մելքոն Հայրապետեան, Խոսրով Շամ – լեան, Տօքթ. Հրանդ Զաղլաեան, Ռու – բէն Մամիկոնեան, Վահէ Սեթեան , Գառնիկ Մինասեան, Գեղամ Խանամիր – եան, Տօքթ. Արամ Պաղտասարեան ։

ՄՄԲ.— Ցաջորդիւ՝ Հալէպի մէջ կա – տարուած ընտրութիւնները։ Ինչպէս կ'ե – րեւայ այս ձեռնարկները նախապատրաս – տական աշխատանքներ են, Կիլիկիոյ կա – թող. ընտրութեան համար ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԱՆԴԱՄ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻՆ

Ատլանտեան Խորհուրդը ուրբաթ , օր ժողով գումարելով , միաձայնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց որ արեւմտեան Գերմանիան կազմակերպութեան մէջ մտ – նէ երրեւ 15րդ անդամ։ Այս որոշումը պիտի դրծադրուի անմիջապէս որ վաւե – րացուին Փարիզի մէջ կնքուած համաձայ – նութիւնները։ Տօքթ. Ատենաւորը այդ ժողովին ներկայ եղաւ երրեւ դիտող ։ Խորհուրդը նաեւ վաւերացուց այն պայ – մանագրութիւնը որուն համաձայն կը դադ – րի արեւմտեան Գերմանիոյ պինուորական գրաւումը, Իտալիա եւ Գերմանիա կ'ըն – դունուին Պրիւսէլի դաշինքին մէջ, կը վերահաստատուի Գերմանիոյ գերիշխա – նութիւնը, կը ճշդուին իրաքանչիւր պե – տութեան կոմկ ուժամատրելի զինուոր – ներու թիւը եւ սպառազինութիւնները եւն.։ Ցետոյ վաւերացուց այն պայմա – նագիրը որով արեւմտեան Գերմանիան կը մտնէ Ատլանտեան դաշինքին մէջ ։ Այս – պէս նոր հիմերու վրայ կը դրուի եւրո – պական միութիւնը եւ երաշխիքներ կը տրամադրուին գերման զինապարտութեան վերածնութեան դէմ »։

Այս առիթիւ հրատարակուած դեկոյցը կ'ըսէ թէ Ատլանտեան խորհուրդը Լոնտո – նի ֆորհրդաժողովին բոլոր որոշումները եւ յաջողապարտ եղած կարգադրութիւն – ները կը նկատէ իրրեւ մէկ ընդհանուր կարգադրութիւն որ ուղղակի կամ անուղ – ղակի կը չահագրգռէ Ատլանտեան դաշին – քին բոլոր անդամները ։

Ատլանտեան Խորհուրդին գումարման առիթիւ ճառեր խօսեցան Քանատացի, Տանմարքացի, Փորթուգալի, Իսլանտա – յի եւ Նորվեկիոյ արտաքին նախարարնե – րը։ Պ. Ֆ. Տըլլըս ալ խօսք առնելով բաւ։

— « Եօթը չարաթ առաջ արեւմտեան աչխարհը գրեթէ ահռելի տպնապի մը մատնուած էր։ Եւ հրաչք մը պատահե – ցաւ։ Ազատ աչխարհի ժողովուրդներուն հնարամտութիւնը, արիութիւնը եւ հանճարը այսուհ, արեւմտեան Եւրոպա – յի մէջ, եկք մը դարձ այս տագնապին ։

Այս ազատ երկիրներուն դիւանագէտ – ները նոր էջ մը բացին պատմութեան մէջ »։

Անգլիոյ արտաքին նախարարն ալ, որ գործօն դեր կատարած էր Լոնտոնի հա – մաձայնութեանց մէջ, իր ծորդին փոխա – րանց գաչնակից տպրերուն միաբանու – թիւնը որուն չնորհիւ կարելի եղաւ բարե – բաստիկ եզք մը գտնել ։

× Վերջին լուրերու համաձայն, արեւ – մտեան Գերմանիոյ կուսակցութիւնները կը պնդեն որ վարչապետը տեղի չտայ Սարի հարցին մէջ ։

ՉԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պ. ՄԵՆԴԷՍ ՖՐԱՆՍ Ուղչնկթը հրա – ւիրուած է Նոյ. 18ին, երրեւ Այզընհաուր – ի հիւրը։ Տօքթ. Ատենաւորը եւս Ուռ – չինկթըն պիտի այցելէ աւելի ատաջ, Հոկ – տեմբեր 28ին։

ԱՆԳԼԻԱՑ ԳՕՐԾԱԴՈՒԼԸ հետզհետէ կը մեղմանայ։ Կառավարութիւնը վերջնա – կէս մը ուղղեց բանթողներուն, ապրարա – բելով թէ պիտի տեսնուի գինուորներ գործածել, եթէ աչխատանքը չվերսկսին մինչեւ երկուշաբթի։ Շաբաթ օր երկու հազար բանթողներ վերադարձած էին ։ Գործադուլը կը տեւէ քան օրէ ի վեր ։ Աւելի քան երեք հարիւր միլիոն սթերլին արժողութեամբ նեթածելի եւ արտածելի ապրանքներ անշարժութեան դատապար – տուած են նաւամատոյցներուն մէջ , 320 նաւերով ։

30·000 ՖՐԱՆՔ ՏՈՒԳԱՆՔԻ դատա – պարտուեցաւ Փարիզի համաչնավար օ – րաթերթը, «Իւմանիթէ», այն ամբաստա – նութեամբ թէ անուանարկած է Ֆրանսա – կան բանակը, 1953 Դեկտ. 5ին հրատա – րակած դրութեամբ մը,— «ինչպէս կա – մաւոր մը կը չինեն Հնդկաչինի համար»։

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ պինթափութեան յանձնաժողովին հինգ անդամները, Մ. Թորհանդեր, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա, Քանատա եւ Ա. Միութիւնը համաձայ – նութեան մը յանդեցան, զանիկ չարու – նակելու համար բանակցութիւնները ։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մարզպանը ազդարարու – թիւն մը ուղղեց տեղական թերթերուն, որպէսզի սիրալ տեղեկութիւններ կամ ծուռ համբարականներ չհրատարակեն, մնասելով կատարուած բանակցութեանց։ Անատատղները խոտորէն պիտի հետապն – դուին։ Վերջերս դադարման դատապար – տուեցան կարգ մը թերթեր ։

ԱՄԵՆԱՑՈ ՍԲՐՈՑ ժօնին առթիւ դրա – մատուներները գոց պիտի մնան Յունիս օր։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

(Մահուան տարեդարձին առթիւ)

●

Կրօնական ատելեան մը, որ հազարա – ւորներու ճղուած է մեր կուսակրօն և – կեղեցականներէն, բայց կարելի՛ է կո – միտասէն տարբեր մէկը պատկերացնել երբ «Վարդապետը» կ՛ըսենք :

Վարդապետը եկաւ Պոլիս 1911ին եւ ձմրան երեկոյ մը այցելեց Բերայի է – ատեան վարժարանը, աչքէ անցընելու ա – շակերտները դասարան, ա – ռաջնորդութեամբ Տնօրէնին՝ Պ. Գրիգոր Մարգարեանի : Պատուիրած էին ուսուց – չական կազմին հաւաքուիլ վերի սրահը, ուր ընդհանրապէս տեղի կ՛ունենային զա – նազան հաւաքոյթներ, ինչպէս դպրոց – կան հանդէսներ, հինգշաբթիներու «հրա – պարակային ընթերցում»ները, երաժշ – տական փորձեր, իսկ կիրակիներ ուրիշ հանրային ձեռնարկներ.— պրտկան ատու – լիսներ եւ աւելի վերջը կոմիտասի երգ – չախումբին ընդհանուր փորձերը :

Մեր աչքին դարնող առաջին տարբերու – թիւնը «մեր իններ»էն Վարդապետին տա – րբան էր անշուշտ, բոլորովին տարբեր, մինչեւ այդ օրը մեր տեսածներէն : Իր աքսմը, լայն եւ թափթփած ոսկի վերար – կուն չէր, մէջքէն սեղմուած, կոկիկ սեւ հագուստ մըն էր պրեթէ, եւ պլուզը «գա – ստակ » մը փոքր, 4–5 մատ բարձրու – թեամբ : Էջմիածնի Միաբաններուն եւ ընդհանրապէս Արեւելահայ Եկեղեցական – ներուն յատուկ տարազն էր անշուշտ ի – րենը : Չեմ կրնար բացատրել թէ ինչո՛ւ ե – զած է տրտաքին պղեղատարումի այդ տարբերութիւնը մեր երկու հատուածի կրօնաւորներուն մէջ, բայց կը զգամ որ Վարդապետինը շատ աւելի գործնական, տեսքով դուստ եւ վայելուչ էր քան մեր վարդապետներուն «ճիւղպէկ»ն :

Մինչդեռ էր արդէն, երբ բոլորս ելանք վեր տղաքը ճամբելէ վերջ : Տնօրէնը մեզ Վարդապետին ներկայացուց եւ բացատ – րեց անոր այցելութեան նպատակը, — թէ դասել երկտէ աշակերտութենէն « պի – տանի տարբեր» իր կազմելիք - երգչա – խումբին համար : Մանչերուն եւ մեծ – րուն համար նոյնը որոշած էր ընել կեղ – րոնական վարժարանէն եւ յետոյ հրաւի – րել դուրսէն անոնք որ կը փափաքէին մասնակցիլ խումբին : Ուրեմն արդէն ո – ՛նէր ծրագիր մը եւ տեղեկութիւններ :

Վարդապետը լրացուց ինչ որ կը պա – կսէր ուսուցչական կազմէն եւս եւ կը պատրաստուէր հրաժեշտ առնելու, մեզ ձգելով քիչ մը ապշած, իր տարօրինակ աշխուժութեամբ, եռանդուն խօսուածքով եւ չարժուձեւերով :

Պ. Մարգարեան չձգեց օձիքը :

— Վարդապետ, բան մը երգէ մեզի, պիտի՛նք, լսած ենք որ ...

Ու կոմիտաս նստաւ դաշնակին առջեւ, քանի մը ձայնանիշ ու «Տէր Ողորմեան», իր «Տէր Ողորմեան» յուշիկ յուշիկ բար – ձրացաւ սրահէն դէպ մեհուհեան մէջ, սըր – տաղին ու թախծոտ :

Շուտիչ չէինք առներ, կարծես կը վախ – նայինք որ օդին մէջ ծփացող այդ ալիք – ները՝ որոնք ուղղակի մեր սիրտերուն առջեւ կը փշրուէին յամրաբար, պիտի պղտորուէին, խաթարուէին, մեր հեթա – նոսի չունչով :

Չէինք տեսներ դիմքը Իրիկուան մութին մէջ դաշնակին հետ կորսուած էր : Իր ձայնն էր, այդ զմայլելի ազօթքին խոր – հուրդն էր, այդ երկուքէն բխած հմայքն էր որ սարսուռով մը կը համակէր մեզ, զամբլով մեզ մեր աթոռներուն :

Տնօրէնն էր որ սթափեցուց մեզ :

— Ապրիս , վարդապետ,— Դուն եթէ միայն այս «Տէր Ողորմեան»ն երգես եկէ – ղեցին, մենք « խուրպան » կ՛ըլլանք բո – լոր ժամուն խորանին առջեւ :

Վարդապետ թեթեւ խնդուքով մը պա – տասխանեց աչքէն – ձախէն տեղացող շնոր – հակալութիւններուն : Իր խնդուքը ... Տակաւին անձանօթ մեզի, եւ որ յետոյ պիտի բացատրէր իր նկարագրին քիչ մը բարդ դիծերը : Խնդուք մը որ յաճախ կնճռ էր, պարտիզու համար յանդիմա – նութիւն մը, դժդոհութիւն մը, երբեմն սկեպտիկ, երբեմն հեգնոտ :

Այդ խնդուքը որ դեռ այն առեն տարօ – րինակ կը թուէր մեզի, ի՞նչպէս յետոյ աստիճանաբար փոխուելու վրդովիչ ա – ցատղին ծիծաղի մը որ այլեւս ոչինչ ա – նէր իր հանճարին դեղեցիկ եւ արտայայ – տիչ ճառագայթումէն : Ոչ իսկ իր որ – ակն բնած ճիչ մըն էր ան որով վինոր այնքան դուրգուրանքով չըջապատած և – րեսասարդներուն կը պատասխանէր, աչ – խոյժ, եւ անդուռդ չարժումով մը :

Ու մարեցաւ ի վերջոյ այդ ծիծաղն ալ իր հանճարին հետ : Մթագնեցաւ հորի – զոնը իր շուրջ , ինչպէս մթագնած էր այդ երեկոն, երբ իր « Տէր Ողորմեան»ն կը բարձրանար ալիք ալիք : Այդ զմայլելի մեղեդին իր հոգեհանգիստներուն ալ պիտի բարձրանայ երինակամարէն ան – դին, արձագանգելով մեր սիրտերուն մէջ, Վարդապետին առեղծուածութեան խոր – հուրդին հետ որ կը ծփար անշուշտ իր սիրած ազօթքներուն ալիքներուն մէջ ...

« Ապրիս վարդապետ, քու այդ մեղե – դիդ միայն թող հնչէ միշտ մեր եկեղե – ցիին կամարներուն տակ եւ մեր սիրտե – րուն մէջ պիտի ապրիս դուն յաւիտեանս :

Տ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

●

— Որոշելու ենք թէ ո՞ւր պիտի երթանք, բաւ Արամ Տիգրանեան :

Բայց նկատելով որ ընկերը՝ Յակոբ Սիրունեան՝ դժգոհացաւ միայն ուսերը թօթ – ուելով, զայրացկոտ շեշտով մը՝

— Ի՞նչ տեսակ մարդ ես դուն, եղբայր, կը կարծես թէ հո՞ս պիտի մնանք ան – վախճանօրէն : Եւ յետոյ, ի՞նչ կայ հոս . չմանձրացա՞ր այսքան սանդ ի վեր . կա՞նք է ասիկա . չուրջդ նայէ անգամ մը . կ՛երեւի թէ աչքերդ գոց կ՛ապրիս :

Բոլոր – Սայիտի նաւահանգիստին մէջ նաւերը սկսած էին սուլել միաձայն՝ ա – ւետելով առաջին մեծ պատերազմին դի – նադադարը :

Երկու երիտասարդները՝ որոնք վերի բոնուած էին Անգլիացիներու կազմէ Պա – զետինի ճակատին վրայ, կը գանուէին Մուտեմպոսիներու յատկացուած վրանա – քաղաքը : Պարենաւորման դրասենեակի պաշտօնեաներ էին, երկուքն ալ Պոլսեցի, Պէրպէրեան վարժարանէն չըմանուարտ : Մտերմացած էին իրենց կրած տուռա – պանքներուն, ունեցած դպրոփարներուն եւ կարօտներուն հանդիսութեան չնոր – հիւ :

Արամ Տիգրանեան զուարթախոհ մէկն էր : Յակոբ Սիրունեան աւելի ներաշխոյ – հաց եւ թախծոտ բնաւորութեան տէր՝ յաճախ կը տատակէր իր ընկերը՝ անոր քիչ մը չափազանց ուրախ երեւոյթներուն հա – մար :

— Չեզ ալ չուտով հայտնէր պիտի գար – ձնենք...

— Ինչէ՞ն պիտէք թէ չենք, կը զգաստա – նանք Զուիցերիայեն : Կը ճանչնանք Հա – յերը, թէ կրնա եւ թէ ոս... Թրնեւի մէջ ճանչցած ենք անոնցմէ, ինչպէս նաեւ Ռումանիա, Պուլկարիա : Համաձայն եմ ձեզի, լաւ մարդիկ են ... Հիմա բարի ե – ղէք ներելու մեզի, կինս կարծեմ յոգնե – ցաւ ... պիշեր բարի ... :

Մարսելը քանի մը վայրկեան առաջ ան – ձայն հեռացած է : Կը փնտռենք, չենք գ – տներ : Ձիս կը զրկեն ննջասենեակ . հոն ալ չէ : Երեքով կը սկսինք մանրակրկիտ կեր – պով քննել ամէն ծակ ու ծուկ : Ջայն կը գտնենք բոլորովին ամայի անկիւն մը, նա – ստած, երեսը ծովուն : Այնքան խորասուզ – ուած է , որ չիմանար մեր մօտենալը :

— Հէ՛յ, բանաստեղծ, կը ցնդէ գայն Պ. Պալաթ, ի՞նչ կ՛ընես հոս, ի՞նչ կը փնտը – ռես ծովուն մէջ, ծովանոյշնե՞ր թէ... դարձեալ Պղատոնն է ...

— Կ՛ուզէք ծիծաղեցէք, կ՛ուզէք խենթ հռչակեցէք զիս... միշտ Պղատոնն է զիս զրպղեցնողը... Կը բաղդատեմ ներկայ մարդիկը անոր հետ... մտածման մը մին – չեւ վերջը չենք կրնար երթալ ...

— Պիտի չվերսկսիս, կը յուսամ... Կէս պիշերը անցած է ... Ինչ չիմարութիւն ը – րի ես եւ Պղատոնի անունը տուի ... Ել , ել, հանգստանալու ժամանակն է :

Կ՛ուղղուինք մեր ննջասենեակները :

— Լրջութիւնդ չես պահեր, կ՛ըսէր ա – նոր .եւ յետոյ, եթէ վայրկեան մը նե – րամփոփուիս եւ մտածես թէ ո՞ւր կը զա – նուինք, այսպէս չրջապատուած մահուան ճիրաններէն հրաչքով փրկուած հազարա – ւոր զոհերէ , ակամայ պիտի մղուիս յո – ռետեսութեան : Դուն ամէն ինչ թեթեւ կ՛առնես , խորը չես նայիր ահռելի իրա – կանութեան :

– –Եթէ , կը պատասխանէր միւսը, ա – մէն մարդ քեզի պէս ըլլար, կեանքը պի – տի դադրէր, պիտի չբաբախէր անհուն եւ խորհրդաւոր այն սիրտը՝ որ տիեզերքն է, կեանք եւ սէր տեղծող Աստուածը :

–Նորէն սկսար բանաստեղծել :

— Դուն ալ նորէն ծաղրել սկսար :

Արամ Տիգրանեան իրապէս բանաստեղ – ծական հոգի մը ունէր : Տպաւորիչ եւ հաղորդական կերպով կ՛արտասանէր իր ամէնասիրելի բանաստեղծին՝ Վարուժա – նի քերթուածները, որոնցմէ մէկ քանին անպատճառ պիտի ըսուէին երեկոները , երբ կը հաւաքուէին ուսուցչի մը վրանին տակ, ջուրին եղերքը, վրանաքաղաքին ամայի մէկ անկիւնը :

— –Հաւատա ինծի, կ՛ըսէր Արամ, քիչ մը ախոռանոքով պիտի թողունք այս ա – մէնը : Վարժուած էինք այս կեանքին՝ որ հակառակ ամէն բանի՝ ունէր իր ուրա – խութեան բաժինը :

— Ուրախութեան կամ հաճոյքի բաժի – նը... Հիմակ ալ ինքզինքիդ վրայ կը խնդաս ...

Նաւերը կը սուլէին դեռ : Նաւամատոյ – ցին վրայ խռնուած էր բազմութիւնը՝ որ Բոլոր Սայիտէն եկող նաւին կը սպասէր :

Շատերը կ՛ուզէին քաղաք երթալ եւ ամ – բողջ օրը հոն անցընել . վրանաքաղաքին եկեղեցին պատարագ պիտի մատուցէր օրուան սրբազան խորհուրդին առթիւ : Հոգեհանգիստի արարողութիւնը պիտի յաջորդէր պատարագին . հանգիստ բոլոր անոնց , որոնք բնկած էին պատերազմի դաշտին վրայ՝ փոքր ազգերու ազատա – գրութեան համար :

Տեսնենք ի՞նչ պիտի ընեն մեծերը իրենց փոքրիկ դաշնակցին՝ Հայաստանի հա – մար :

— Կը յուսա՞ս որ բան մը ուզեն ընել, հարցուց Արամ :

— Թերահաւատ . գրեթէ պատաց Յա – կոբ :

— Ապրողը կը տեսնէ :

Այն օրէն սկսեալ, ժամանակը կարծես տարօրինակ ընթացք մը սկսաւ : Նոր կէ – տպր մը կար աշխարհի չարժումին մէջ : Շաբաթները, ամիսները յաջորդեցին ի – րարու, միօրինակ եւ արագաչարժ պատ – կերներու պէս : Օրին մէկն ալ արդէն կը խօսին վերջնական մեկնումին մասին :

— Գոլի՞ս թէ Փարիզ, հարցուց Արամ :

Յակոբ կը տարուբերէր երկու ճամբա – ներու մէջտեղ : Առաջինը դինքը պիտի տա – նէր հոն՝ ուր թերեւս իրեն սուգը կը սպասէին : Երկրորդը հոն՝ ուր երազ մը իր լուսեղէն թեւերը կը բանար : Ճարատա – բանելու ըլլալ կ՛ուզէր : Այս ցնորքը կա – խարդական տեսիլք մը կը պարզէր անոր աչքերուն առջեւ :

— Ինչո՞ւ չես պատասխաներ :

— Որովհետեւ դիւրին բան չէ անտար – հուրդ որոշում մը տալը : Ինչո՞վ պիտի ուսանինք :

— Աստուած ողորմած էր կը բուէ որ անգամ մը ոտքերնիս դնենք Փարիզ, մը – նացեալը կը կարպատրենք հոն : Կարծեմ Ուսանողական միութիւն մը կայ , եւ յե – տոյ չատ մը հարուստներ՝ որոնք մեզ ե – րեսի վրայ չեն ձգեր :

— Փորձենք : Բայց քիչ մը դրամ ունիս կարծեմ մինչեւ Մարսիլիա ճամբորդելու համար :

— Կը դանենք :

Նոյեմբերի մշուշապատ առաւօտ մը «Լոթիուս» անուն Ֆրանսական նաւին վրայ կը դտնուէին երկու երիտասարդ – ներ, հինգամաշ երկու պարտատակներու քով : Երբ խարիսխը բարձրացուցին կէս մը ալիկոծ ծովին յատակէն, Արամին աչ – քերը արցունքով լեցուեցան :

— Ինչ, կուլա՞ս, ըսաւ Յակոբ :

— Այդպէս բան մը . բայց եթէ հար – ցնելու ըլլաս, պիտի չկարենամ ըսել թէ ինչո՞ւ չեմ կրնար արցունքներս զսպել :

— Տարօրինակ ես դուն, կ՛ուզէ՞ր արդեօք որ նաւին ցաւակր դէպի արե – ւե՛լք դարձած ըլլար :

— Աստր համար չէ :

— Ազգի՞կ մը կը սիրէիր հոն, վրաննե – րուն տակ :

— Իրաւ է որ պեդեցիկներ չատ կային հոն, բայց մենք իրաւունք չունէինք սի – րելու : Մեղք ունի օրան մը հետ խաղալը :

Շատերը կ՛ուզէին քաղաք երթալ եւ ամ – բողջ օրը հոն անցընել . վրանաքաղաքին եկեղեցին պատարագ պիտի մատուցէր օրուան սրբազան խորհուրդին առթիւ : Հոգեհանգիստի արարողութիւնը պիտի յաջորդէր պատարագին . հանգիստ բոլոր անոնց , որոնք բնկած էին պատերազմի դաշտին վրայ՝ փոքր ազգերու ազատա – գրութեան համար :

Տեսնենք ի՞նչ պիտի ընեն մեծերը իրենց փոքրիկ դաշնակցին՝ Հայաստանի հա – մար :

— Կը յուսա՞ս որ բան մը ուզեն ընել, հարցուց Արամ :

— Թերահաւատ . գրեթէ պատաց Յա – կոբ :

— Ապրողը կը տեսնէ :

Այն օրէն սկսեալ, ժամանակը կարծես տարօրինակ ընթացք մը սկսաւ : Նոր կէ – տպր մը կար աշխարհի չարժումին մէջ : Շաբաթները, ամիսները յաջորդեցին ի – րարու, միօրինակ եւ արագաչարժ պատ – կերներու պէս : Օրին մէկն ալ արդէն կը խօսին վերջնական մեկնումին մասին :

— Գոլի՞ս թէ Փարիզ, հարցուց Արամ :

Յակոբ կը տարուբերէր երկու ճամբա – ներու մէջտեղ : Առաջինը դինքը պիտի տա – նէր հոն՝ ուր թերեւս իրեն սուգը կը սպասէին : Երկրորդը հոն՝ ուր երազ մը իր լուսեղէն թեւերը կը բանար : Ճարատա – բանելու ըլլալ կ՛ուզէր : Այս ցնորքը կա – խարդական տեսիլք մը կը պարզէր անոր աչքերուն առջեւ :

— Ինչո՞ւ չես պատասխաներ :

— Որովհետեւ դիւրին բան չէ անտար – հուրդ որոշում մը տալը : Ինչո՞վ պիտի ուսանինք :

— Աստուած ողորմած էր կը բուէ որ անգամ մը ոտքերնիս դնենք Փարիզ, մը – նացեալը կը կարպատրենք հոն : Կարծեմ Ուսանողական միութիւն մը կայ , եւ յե – տոյ չատ մը հարուստներ՝ որոնք մեզ ե – րեսի վրայ չեն ձգեր :

— Փորձենք : Բայց քիչ մը դրամ ունիս կարծեմ մինչեւ Մարսիլիա ճամբորդելու համար :

— Կը դանենք :

Նոյեմբերի մշուշապատ առաւօտ մը «Լոթիուս» անուն Ֆրանսական նաւին վրայ կը դտնուէին երկու երիտասարդ – ներ, հինգամաշ երկու պարտատակներու քով : Երբ խարիսխը բարձրացուցին կէս մը ալիկոծ ծովին յատակէն, Արամին աչ – քերը արցունքով լեցուեցան :

— Ինչ, կուլա՞ս, ըսաւ Յակոբ :

— Այդպէս բան մը . բայց եթէ հար – ցնելու ըլլաս, պիտի չկարենամ ըսել թէ ինչո՞ւ չեմ կրնար արցունքներս զսպել :

— Տարօրինակ ես դուն, կ՛ուզէ՞ր արդեօք որ նաւին ցաւակր դէպի արե – ւե՛լք դարձած ըլլար :

— Աստր համար չէ :

— Ազգի՞կ մը կը սիրէիր հոն, վրաննե – րուն տակ :

— Իրաւ է որ պեդեցիկներ չատ կային հոն, բայց մենք իրաւունք չունէինք սի – րելու : Մեղք ունի օրան մը հետ խաղալը :

ԼՈՒՍԱԻՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ՁՕՐ)

Դ.— ՁՐՈՑՑ ՆԱՒՈՒՆ ՎՐԱՑ

Իսկ տարօրինակը այն է, որ դառնութի – ձման մարդ մըն է, երբ հետը կը խօսիս , հեզ, սակաւախօս, ամչկոտ : Առիւծի կը փոխուի երբ բեմ բարձրանայ :

— Ձեր պաշտութիւնն է, սիրելի Պ. Պալաթ ,որ ըսել կուտայ այդ խօսքերը , դոնէ իմ մասիս : Իսկ դուք, ձեր երկուքին մենք յաւէտ երախտապարտ ենք պղտո – ւին : Մենք պարզ խարտմաններըը եղանք մեր ժողովուրդին զգացումներուն : Շու – տով պիտի տեսնէք այդ : Մենք հարազատ զաւակներն ենք այդ ժողովուրդին, եթէ լաւ ենք, անով ենք լաւ, եթէ պղնիւ ենք, դարձեալ անով պղնիւ ենք : Ան է մեծ, հայ ժողովուրդն է մեծ, ան է պղնիւ : Վստահ եմ, թէ ձեր վերադարձին ճիշդ ինծի նման պիտի յայտարարէք . «Ան է մեծ, ան է պղնիւ»:

— Չեմ կասկածիր ...

Ե.

ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՎՐԱՑ

Պ. Պալաթը կը զգոնայ դիւանագէտին եւ իր կնոջ, որոնք հետաքրքրութեամբ մտիկ կ՛ընէին մեզ .

Ամէնէն խորունկ կը քնանամ : Առ – աւուն, ըստ սովորութեանս, կ՛արթննամ ժամը վեցին : Ոտքիս մատներուն վրայ դուրս կ՛ելլեմ եւ կը սպասեմ մինչեւ 7 : Շատ ուշ մեզի կը միանայ Մարսելը :

Օրը կ՛անցնի նոյն ծրագրով, քիչ մը վիճաբանութիւն, ճաշ, երաժշտութիւն :

Հետզհետէ աւելի խոր տերութեամբ կը համակուի Լիւքը ...

— Մեզ է, խօսեցէք Պղատոնի մասին , կը թելադրէ Տիկին Պալաթ :

Իրիկուան կ՛անցնինք Մեսինայի նեղու – ցը : Արդէն յունական ջուրերուն կը մօ – տենանք :

Ծովը կը չարունակէ խաղաղ ըլլալ, եւ նաւապետը որոշապէս կը խոստանայ մեզ Փորտ Սայիտ հասցնել Շաբաթ իրիկուն :

Հինգշաբթի գիշեր ընդոստ կ՛արթննամ ... լոյսը վառած է , ժամը երեք ...

— Ինչ ահաւոր երազ, կ՛ըսեմ բարձրա – ձայն... արթո՞ւն ես, Լիւք ...

— Այո, ի՞նչ է , երա՞զ կը տեսնէիր...

— Այո, սոսկալի փոթորիկի մը բըռ – նուած էինք :

— Վա՛յ երանելի, դուն եղակի մէկն ես, Փօլաւեան: Էհ, լաւ չունե՞ս.... Եր – կու ժամէ ի վեր երկինք երկիր անցած են իրար :

— Չէ ... Կը փորձեմ անկողնէս իջնել , կը զարնուիմ լուացարանին, անկէ կը նետուիմ պատուակիս վրայ... Նաւը կը պարէ ընկոյզի կեղեւի մը պէս : Կը մա – շեցնէ անկողնէս ներս :

— Գոհ ես, չէ՞, կ՛ըսեմ, պլուխս դէպի վեր, հովիտ հրճուանքի մէջ է, իսկ իմ սիրտս ... Կը լսե՞ս, Լիւք, ինչո՞ւ չես պատասխաներ :

Կը զգամ թէ մեզմօրէն կը ծիծաղի :

– –Հետաքրքրուեցա՞ր Պալարներով, ի՞նչ վիճակի են անոնք ...

— Պալարը արդէն... սառամոքսը բան չէ մնացեր... Տիկ. Պալարը սակաւ, աւելի կայտառ ,քան երբեք, հիւանդապահու – թիւն կ՛ընէ :

Նոյն պահուն ներս կը մտնէ Տիկին Պա – լար :

— Բարի լոյս, Փօլաւեան, քիչ առաջ եկայ, խորունկ կը քնանայիր : Ի՞նչպէս էք, հիւանդապահուհիի պէտք չունի՞ք :

— Ես՝ ոչ, կ՛ըսէ ինքնավստահ Լիւքը , բայց կարծեմ Փօլաւեանին սիրտը...

— Դուն քեզի նայէ, կը պատասխանեմ չոր, Փօլաւեանը բան մըն ալ չունի, եւ դառնալով մեր այցելուին :

— Ի՞նչպէս է Պ. Պալարը :

— Շատ դէշ...

— Ի՞նչ կրնանք ընել :

— Ոչինչ :

Անկողնէն քաջարար վար կը ցատկեմ :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ԲՆԱԿԱՆ...

•

Մեզ մի՛ տար գերեզման, տար եւ ոչ մեզ մի՛ տար գերեզման, տար եւ ոչ մեզ մի՛ տար գերեզման...

Մեր մանկութեան տարիները, որոնք անցան Ալաշկերտի ընդարձակ դաշտերուն վրայ, ամենէն գեղեցիկ տարիներն էին մեր կեանքին։ Ամենէն ազատ, ամենէն անհոգ, ամենէն ուրախ։ Ամենէն ազատ, ամենէն անհոգ, ամենէն ուրախ։ Ամենէն ազատ, ամենէն անհոգ, ամենէն ուրախ։

Ալաշկերտի դաշտերը, որոնք կը տարածուին Մասիսի ստորոտներէն մինչեւ Արարատ, ամենէն գեղեցիկ վայրերն էին աշխարհի վրայ։ Ամենէն գեղեցիկ վայրերն էին աշխարհի վրայ։ Ամենէն գեղեցիկ վայրերն էին աշխարհի վրայ։

Հոն, ուր ոչ մի ծառ կար, ոչ մի ժայռ, ոչ մի բլուր, ոչ մի ձոր, ոչ մի գետակ, ոչ մի աղբիւր, ոչ մի ակ, ոչ մի լիճ, ոչ մի ծով, ոչ մի օվկիանոս, ոչ մի ամպ, ոչ մի անձրեւ, ոչ մի ձիւն, ոչ մի կարկուտ, ոչ մի փոթորիկ, ոչ մի երկրաշարժ, ոչ մի հրաբուխ, ոչ մի ժանտախտ, ոչ մի սով, ոչ մի պատերազմ, ոչ մի յեղափոխութիւն, ոչ մի հեղափոխութիւն, ոչ մի ռեակցիա, ոչ մի ազատութիւն, ոչ մի հաւասարութիւն, ոչ մի եղբայրութիւն, ոչ մի սէր, ոչ մի ատելութիւն, ոչ մի կեանք, ոչ մի մահ, ոչ մի յարութիւն, ոչ մի դատաստան, ոչ մի դժոխք, ոչ մի դրախտ, ոչ մի աստուած, ոչ մի սատանայ, ոչ մի հրեշտակ, ոչ մի մարդ, ոչ մի կին, ոչ մի տղայ, ոչ մի աղջիկ, ոչ մի ծերուկ, ոչ մի պառաւ, ոչ մի մանուկ, ոչ մի նորածին, ոչ մի սաղմ, ոչ մի բջիջ, ոչ մի մոլեկուլ, ոչ մի ատոմ, ոչ մի էլեկտրոն, ոչ մի պրոտոն, ոչ մի նեյտրոն, ոչ մի մեզոն, ոչ մի ալֆա մասնիկ, ոչ մի բետա մասնիկ, ոչ մի գամմա ճառագայթ, ոչ մի ռենտգէն ճառագայթ, ոչ մի ուլտրամանուշակագոյն ճառագայթ, ոչ մի ինֆրակարմիր ճառագայթ, ոչ մի միկրոալիք, ոչ մի ռատիոալիք, ոչ մի երկար ալիք, ոչ մի կարճ ալիք, ոչ մի միջին ալիք, ոչ մի ուլտրակարճ ալիք, ոչ մի հեռուստալիք, ոչ մի ռատիոալիք, ոչ մի հեռագրալիք, ոչ մի հեռաձայնալիք, ոչ մի հեռատեսալիք, ոչ մի հեռաչափալիք, ոչ մի հեռադիտակալիք, ոչ մի հեռադիտակ, ոչ մի հեռադիտակային աստղ, ոչ մի աստղ, ոչ մի արեգակ, ոչ մի մոլորակ, ոչ մի արբանեակ, ոչ մի գիսաստղ, ոչ մի աստերոիդ, ոչ մի մետեորիտ, ոչ մի երկինք, ոչ մի երկիր, ոչ մի տիեզերք, ոչ մի գալակտիկա, ոչ մի միգամած, ոչ մի արեգակնային համակարգ, ոչ մի մոլորակային համակարգ, ոչ մի տիեզերական համակարգ, ոչ մի գալակտիկական համակարգ, ոչ մի տիեզերական միգամած, ոչ մի գալակտիկական միգամած, ոչ մի տիեզերական աստղ, ոչ մի գալակտիկական աստղ, ոչ մի տիեզերական մոլորակ, ոչ մի գալակտիկական մոլորակ, ոչ մի տիեզերական արբանեակ, ոչ մի գալակտիկական արբանեակ, ոչ մի տիեզերական գիսաստղ, ոչ մի գալակտիկական գիսաստղ, ոչ մի տիեզերական աստերոիդ, ոչ մի գալակտիկական աստերոիդ, ոչ մի տիեզերական մետեորիտ, ոչ մի գալակտիկական մետեորիտ, ոչ մի տիեզերական երկինք, ոչ մի գալակտիկական երկինք, ոչ մի տիեզերական երկիր, ոչ մի գալակտիկական երկիր, ոչ մի տիեզերական տիեզերք, ոչ մի գալակտիկական տիեզերք, ոչ մի տիեզերական գալակտիկա, ոչ մի գալակտիկական գալակտիկա

ՄԱՐՈՒԲԻ մարզպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ : Ներկայ էր նաեւ Մարոքի եւ Թունուզի գործերու նախարարը, Պ· Ֆուշէ : Երեքը մասին քննեցին բարենորոգման ծրագիրը, որ պիտի հրատարակուի մօտերս, իբրեւ կառավարական յայտարարութիւն :

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ գործին առթիւ առջի օր լուսնեցաւ ներքին գործերու նախկին նախարարը, Պ· Շարլ Պրիւն, որովհետեւ ոստիկանական տեսուչ Տխտ ըսած էր թէ ան եւ ոստիկանութեան ընդհ· վերատեսուչը տեղեկութիւն ունէին գաղտնի ոստիկան Ալֆրէտ Տըլտուի կացութեան մասին :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը, որ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր զօր· Ֆըրանքոյի հետ, Փարիզ եկաւ առջի օր :

ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ուսանողներ ձերբակալուեցան Պուէնոս Այրէսի մէջ (Արժանթին) :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Թերթը մամուլին յանձնուած առեն հաստատութիւն կը նախատեսուէր Սարլ մասին : Պ· Մենէս Ֆրանս եւ Տոքթ· Աւրնաուբր առջի գիշեր հինգ ժամ վիճաբանելով մէջերնին ճամբայ մը գտած էին : Քաղաքական պիջումներ եղած են երկու կողմէն եւ առկախ կը մնան կարգ մը տնտեսական խնդիրներ : Երկու վարչապետները նոր տեսակցութիւն մը ունենան եւ երէկ առաւ, այնպէս որ ապահովուած կը նկատուէր Լոնտոնի համաձայնութեանց առարկրութիւնը, կէս օրէն ետք :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հատոր մը, Քառէ սրճարանի վերնայարկը, այս չորեքշաբթի եւ երեկոյ : Դասախօսն է ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթը՝ Սփիւռքի ժամանակակից բանաստեղծները եւ Արամայիս Սրապեանի բանաստեղծութիւնը :

TOMBOLA

Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻՈՆի ԵԿԵՂԵՑիի ԵՒ ԱԶԳ· ՏԱՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ :

Մէկ պարզեւ՝ ՅՈՒԿԱՔ ԿԱՌՔ ՄԸ

Տոմսերու գինը՝ 100 *ֆրանք :*

Փարիզի համար դիմել ՅԱՌԱՋի :

Վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 4ին :

ԱՐՄԵՆԻԱ Ի

ՊԱՐԱՒԱՆԴԵՍԸ

Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ գիշեր :

LE CLUB, 51, Rue Grignan, Marseille

ՀԱՑԵՐԷՆի ԴԱՍԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼի ՄէՋ

Ֆ· Կ· Խաչ-Մարսէյլի վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ հայերէնի դասերը սկսած են արդէն, բոլորովին ձրի, (հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն), կարող եւ փորձառու ուսուցչուհի Տիկին Հազարեանի կողմէ : Սրահին տաքութիւնը ապահովուած է : Կը խնդրենք ծնողքներէն ատճառարկել իրենց զաւակները արձանագրել հինգշաբթի օրերը ժամը 9ն 12 *Ռիւ ակ Քոնվալեսան ,* 26 *թիւ :*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄՇԱԿՈՑԹի ՆԱԽԻՐՈՒԱՆ

ՄԵՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Կազմակերպուած Փարիզի Կեդրոնի Կրթական Մարմնի կողմէ Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ 20 *Փետր· 1955 , ժամը* 3ին, *մասնակցութեամբ բոլոր զպրոցներու աշակերտութեան :*

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՇԵՓԿԱՑ ՄԵԼԱՑԻՆ (*Հայկական դուարճախօսութիւն*) : Գրեց՝ Սարգիս Բախտիկեան, Տպ· Պէյրութ : Գինն 50 *ւեննթ :* Հասցէ — Պուաթ Փօսթալ 3034, Պէյրութ, (Լիբան) :

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

FOURRURES FOURRURES FOURRURES

ԹԱՐԻԶԻ Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԹՄԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կիրակի , 31 Հոկտ· Փարիզի Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ԿԿԵՂԵՑՒոյ Օծման 50րդ *տարեդարձին տեղիւ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ եւ պիտի կատարուի Հոգեհանդստեան մատնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի ԿԿեղեցիին եւ մեծ բարերար ազգասէր ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ զերդաստանի համօրէն ննջեցեալներու յիշատակին :*

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ· Վ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Ամբ տեղիւ կոչ կ'ուղղենք բոլոր Հայերուն, որպէսզի խուռներամ ներկայ գտնուին ԿԿեղեցի, իրենց երկիւղած յարգանքը տալու համար մեծ բարերարի անմահ յիշատակին :

(Դիւան հոգաբարձութեան)

ՊԱՏԱՐԱԳ Ա. ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փարիզի Հայոց Ս· Յովհ· Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ պիտի մատուցուի հանդիսաւոր Ս· պատարագ եւ պիտի կատարուի Հոգեհանդստեան յատուկ պաշտօն ԿՈՄԻՏԱՍի մահուան 19րդ *տարեդարձին առթիւ, այս կիրակի :*

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Եւրոպայի Թեմի Հայրապետական պատուիրակ Սերովբէ Ծ· Վ· Մանուկեան :

Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ եկեղեցի իր երկիւղած յարգանքը արտայայտելու համար անմահ վարդապետին պատճառի յիշատակին : — (Կնիք)

ՍԻՓԱՆ — ԿՈՄԻՏԱՍ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ Երկչաթուոմբին վերամուտ հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ, կիրակի 31 *Հոկտ· ժամը* 15ն 22, *Ապր· Տան թատերասրահին մէջ : Կը հրաւիրենք բոլոր անդամները, ընտանիքները եւ երկչաթուոմբին բարեկամները :*

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆի ՄէՋ

Լիոնի եկեղեցւոյն Տիկնանց Մխիթարեան կազմակերպած է թէյասեղան – պարահանդէս մը, ի նպաստ եկեղեցւոյ չի – նուիթեան, Նոյեմբեր 7ին *կիրակի օր ժամը* 15ն *մինչեւ կէս գիշեր :*

Սալ Ֆուայէ Փէրաշի սրահին մէջ : Փէրաշի կայարանին հեռու, 80, Քուր Նաթլրմանիե : Հանրակառք թիւ 8–4–7–26 :

Հաճելի անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուետոյժներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ յաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60(Poste 89)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Երէ կ'ուզէք մեծաքանակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 · 25

(Ապր· Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք գիւղական պինդերով ճոխ մեծ ընտրանի մը : Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ : Փոխանակութիւններ եւս կը կատարուին :

ՀԱՑԵՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄի ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿՐ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

30 Հոկտեմբեր , Շաբաթ ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Շաքօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ հաչիւն :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE *ի*

Մարսէյլի քաղաքապետ , նախկին նա – խարար :

Կը նախագահէ՝ ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկ· Ց· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՌ , ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕԺի ՄԱՌԻՒՍ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս – նակցին ՍԱՐԳԻՍ ՉԼՕՐՔՓՃԵԱՆ (ջութակ), Ա· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ եւ Ժ· ՄԱ – ԿԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ժ· ԳԱՍ – ԵԱՆ եւ Ժ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ (երգ) :

Եւրոպական նուագախումբ ԷՄԻՐ ԿԱՐՕ (Սփրանսիա) : Հայկական նուագախումբ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ :

Ծախքերու մասնակցութեան համար 100 *ֆրանք :*

Հանրակառք թիւ 19, 22, 23 *եւ* 41, *իջնել Փառճ Շաճօ :*

●

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄէՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, *կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը* 15ին, *Ռիւ ժէ, Սէն Լուի սրահը :*

Կը խօսի ընկերը Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ· 7ԻՆ

ՎԻԵՆԻ ՄէՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Անի» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդ»ի եւ սանուհիներու :

Քաղաքապետարանի նորակառոյց ընդարձակ սրահին մէջ, շաբաթ 30 *Հոկտ· ժամը* 20·30էն *մինչեւ առաւօտեան ժամը* 3ը :

Կը նախագահէ ընկ· ՄԻՍԱԷ ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի ընկ· ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , արտասանութիւն, երգ, կարող ուժերու կողմէ : Հաճելի անակնկալներ :

Հանդէսէն վերջ աւանդական խնջոյք եւ եւրոպական պարեր ընտիր նուագախումբով : Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գներով : Մուտքը ազատ է

●

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄէՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկ· Պ· ՉՈՒՒՔՃԵԱՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄէՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկերը· ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ

ՌՈՄԱՆԻ ՄէՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկ· Ե· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԻՍԻԻ ՄէՋ

Նոյեմբեր 28ին, Իսիի քաղաքապետարանին սրահներուն մէջ :

ՏԻՄԻՆԻ ՄէՋ

Հոկտ· 31ին, կիրակի :

Կը խօսի ընկ· Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄէՋ

6 Նոյեմբեր, Շաբաթ :

Կը խօսի ընկ· Ե· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԼԻՈՆԻ ՄէՋ

6 Նոյեմբեր , Շաբաթ :

Կը խօսի ընկերը Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆի ՄէՋ

6 Նոյեմբեր , Շաբաթ :

Կը խօսի ընկերը· ԷԼԼԷՆ ԲԻՒՋԱՆԴ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ· ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER Attractions internationales

FRANÇOIS, avec son accordéon, (chanteur du charme)

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻՆ

երիտասարդներ կօշիկի գործարանի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝ Chaussures Déesse

18, Rue Mélingue, Paris (19)

ԿՈՒԶՈՒԻ

Շէնքերու ներկարար բանուորներ, արհեստին ծանօթ կամ ոչ : Դիմել անձամբ Պ· Հայրապետեանի, ամէն օր առաւտեան ժամը 8էն եւ իրիկունը ժամը 8էն վերջ, 78, Rue des Rosiers, Métro Porte de Clignancourt, St. Ouen

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

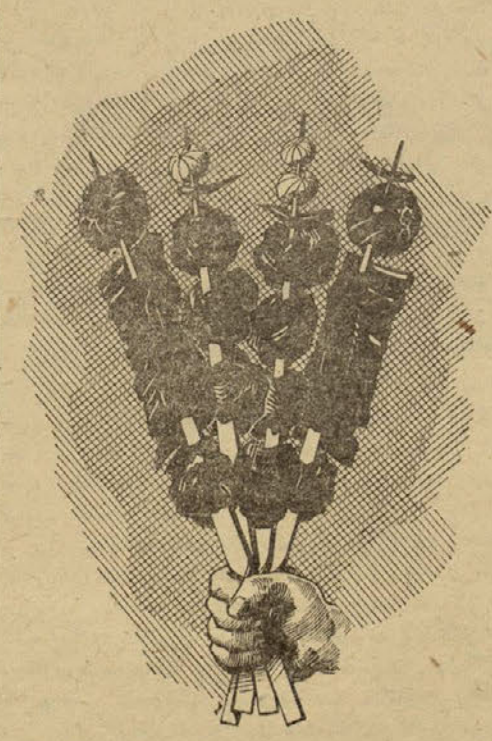
ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթական դասախօսութիւնը (հայերէն), այս ուրբաթ ժամը 21ին, *Ապր· Տան մէջ : Դասախօս՝ աւտամնաբոյժ Պ· Ա· ՃԻՆՃԵԱՆ : Նիւթը՝ Բերնի եւ ակռաներու առողջապահութիւնը : Մուտքը ազատ է :*

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Վերարկուի համար մեքենաիսէյներ կամ օգնական եւ վերարկուի փինիսիօնի աշխատաւորներ : Դիմել՝

NADIRIAN, 40, Rue du Bois

Paris (19), Escalier A., No. 19

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ՉԵԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քաբաբ»

★

BAR AMERICAIN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
26
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
26 OCTOBRE
1954

ՅՕՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7506 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2917

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ ԵՒ ՋԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

•

Անցեալ չաբթու ամփոփած էինք չաբք մը չահեկան տեղեկութիւններ՝ Հայ Օգնութեան Միութեան տնտեսքին (1954 *Հոկտեմբեր*)։

Ինչպէս տեսաք, Միութեան Հիւս. Ամերիկայի կեդրոնը մանաւանդ աշխատանք թափած է, զարկ տալու համար հայերէնի ուսուցման ։

Այս առաջադրութեամբ, կրթական Յանձնախումբին տարեմտղրութեան տակ դրած է 9000 *տոլար, իսկ տեղական մասնաճիւղերը ծախսած են, հաւաքաբար,* 10·314 *տոլար* ։

Կրթական Յանձնախումբին զեկուցման համաձայն, անցեալ տարեշրջանին ղբօսրոցներուն թիւը եղած է 45, *աշակերտներուն թիւը՝* 878։

Դժբախտաբար ձեռք բերուած արդիւնքը չի համապատասխաներ նիւթական եւ բարոյական զոհողութեանց ։

Ամէն տեղ ալ, փոքրաթիւ է աշակերտներու թիւը ։

— « Տարուան սկիզբը կ'արձանագրուին 5 հոգի, տարուան վերջը կը մնան հազիւ 8–10 հոգի։ Երբեմն ալ տարուան սկիզբը կը բացուի դպրոց մը, բանի մը ամիս վերջը փակուելու համար»։

Ճարահատ չկայ թէ այս տխուր կացութեան պատասխանատու են ոչ միայն ծնողները իրենք, այլ եւ ծնողները։

Նոյն պատճառները չե՞նք տեսներ մեր գիւղերին մէջ ալ, Փարիզէն մինչեւ Մարսէյլ ։

Շատերուն համար սերունդի փրկութեան հարց չէ պահանջ մը,, այլ պարզապէս պարտականութիւն մըն է, այլ տեսակ մը մոռա։ Անցեալ տարի ասկէ, այս տարի ալ ասկէ ...

Հ· Ը· Մ·ի կեդր· վարչութիւնը կ'առաջարկէ հայախօսութեան պայքար մը կամ արշաւ մը (քէմփէյն) բանալ տուներէն ներս, ակռքով իր անդամներէն։

—« եթէ մենք չկարենանք ընել այս քանը, դժուար է յուսալ որ դուրսի ժողովուրդը ընէ մեր ուզածը»։

Ուրիշ խօսքով, առաջին օրինակը պէտք է տան Միութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, իրենց անդամներով, անդամներով եւ պաշտօնեաներով ։

Ընկեր կամ քաղաքացի, ո՛վ որ ճառ կը խօսի կամ կը գրէ սերունդի փրկութեան մասին, պարզապէս փուչ ցանած կ'ըլլայ, եթէ հայերէնի դասընթացքի մը չի դրկեր իր զաւակները, կամ թոյլ կուտայ որ ան-ձինն լեզու խօսին տան մէջ, քացի մայրենիէն ։

Հ· Ը· Մ·ի տեղեկագրին մէջ մասնաւորապէս աչքի կը զարնէ ասլիշ հիմնական մտահոգութիւն մը ։— երկրորդական վարժարան ։

Տարիներէ ի վեր կ'արձագանգուի այս խնդիրը, ջիներ ու զէմ կարծիքներով ։

Շատեր անկարելի, նոյն իսկ աւելորդ կը նկատեն այդպիսի ձեռնարկ մը Մ.Նահանգներուն մէջ ։

Ուրիշներ կը կարծեն թէ ձեռնարկը ոչ միայն անհրաժեշտ է, այլ եւ կարելի, «եթէ բլայ ուժեղ կամք եւ հաւատք»։

Մայրերու եւ քոյրերու այս կազմակերպութիւնն ալ, որ մեր գաղութին մէջ կը կոչուի Կազդուրեան Միջոց, ինչպէս Միջին Արեւելքի մէջ՝ Օգնութեան Ալաշ, լաւատես է, եւ որոշած է հիմնադրամ մը կազմել։

Այսպէս, կը յուսան ջնջուելի գումար մը գոյացնել, ամէն տարի մասնաւոր վարկ մը բանալով սովորական եկամտացոյցին մէջ ։

— « Նուէրներ եւ կտակներ ալ կրնան բլլալ, եւ կարճ ժամանակէն անկարելի նկատուած գործը կը դառնայ կարելի։

Ուրախութեամբ արձանագրելով այս դրական եւ վճռական դիրքը, կ'ուզէինք տեսակէտ մը եւս յայտնել։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐԸ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԵՑԱՆ

•

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱԾ ԷՐ ՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱՆ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻ ՆՈՐ ՀԻՄՔԵՐՈՎ

Շաբաթ օր, 23 Հոկտեմբեր, 15 նախարարներ առաջադրեցին 19 պաշտօնակիցներ, որոնց հիման վրայ պիտի վերակազմուի միացեալ Եւրոպան։ Վերջին պահուն համաձայնութիւն գոյացած էր նաեւ Սարի մասին, որով այլեւս պատճառ չկար յետաձգելու։ Այժմ անհամբեր կը սպասուի Ֆրանսայի Ազգ· ժողովին վաւերացման ։

Ահա թէ ինչպէս տեղի ունեցաւ այս պատմական դէպքը —

Առաջին արարողութիւնը տեղի ունեցաւ ժամը 15·30ին, Ֆրանսայի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ։ Այդ պահուն 15 արտաքին նախարարներ մէջ կը ընդունէին Զան Մոնէի ժողովը, զերմանական հարցին լուծման համար։

Առաջարկութեան երկրորդ արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ Շայոյի պալատին մէջ, ուր կը գտնուի Ատլանտեան կազմակերպութեան կեդրոնը։ Արարողութենէն ետք, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ· Տըլլըս ամերիկեան դեսպանատուն հրաւիրեց Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները։ Երեքը միասին մասնաւոր ճեպակցութիւն մը ունեցան որ տեւեց 90 վայրկեան։ Ցետոյ Պ· Տըլլըս Ուաշինկթըն վերադարձաւ ։

300 ԷՋ ՎԱԻԵՐԱԳԻՐ, 30·000 ԲԱՌ

Այս պատմական արարողութիւնը տեղի կ'ունենար Եւրոպացի միացեալ բանակի ծրագրին ձախողումէն ետքը։ Բոլոր նախարարները վստահ էին թէ անդամ մը որ կնքուած համաձայնութիւնները առարկրուին, Մոսկուա նոր հրաւէր պիտի ուղղէ, բանակցութիւններ կատարելու համար, թէեւ ոչ ոք կը հաւատար թէ այդ ձեռնարկը պիտի կատարուի ճիշդ առարկրութեան պահուն ։

Շաբաթ օր առարկրուած պաշտօնական դիրքերը կը բաղկանան 19 կտորներէ, — 300 էջ, 30·000 բառ։

Առաջին վաւերագիրը, 57 էջ, կը պարունակէ համաձայնութիւններ, առնչուած իրաւութիւններ եւ փոխանակուած նամակներ արեւմտեան Գերմանիոյ դերիչխանութեան վերահաստատման մասին։ Այս վաւերագիրը առարկրած են արեւմտեան Գերմանիա, Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ· Նահանգները։

Երկրորդ վաւերագիրը, 27 էջ, կը բովանդակէ եւ կ'ընդարձակէ Պրիւսէլի դաշինքը, ընդունելով Իտալիոյ եւ Գերմանիոյ անդամակցութիւնը· կ'արտօնէ արեւմտեան Գերմանիոյ սահմանափակ վերազինումը եւ կը հաստատէ ապառազմականութեան հսկողութեան մը, որպէսզի նախատեսուած սահմանէն աւելի զէնքեր չէներուին։ Այս համաձայնութիւնը առարկրուեցաւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Պելժիոյ, Լիւքսէմպուրկի եւ Հոլանտայի կողմէ· իսկ իրեւ երաշխաւոր առարկրիչին Մ· Նահանգները եւ Քանատա, թէեւ անդամ չեն։

Երրորդ վաւերագիրը բանաձեւ մըն է որով Ատլանտեան դինակիցները կ'ընդունին եւրոպական ճակատի վերազէն հրամանատարութեան իրաւասութիւնները, որպէսզի աւելի սերտօրէն միացուին ազգային բանակները, մէջն ըլլալով գերմանական զինուորը։

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՀԱՐՑ – ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Փարիզէն ընթերցող մը, Կ· Ֆ·, կարգ մը հարցումներ ուղղած է *Յառաջի* միջոցաւ։

Կը պատասխանեմ հրապարակաւ·—

Հ· Ինչո՞ւ *Յառաջը* կը գրէ Մենտէս Ֆրանս, փոխանակ Մանտէսի ։

Պ·— Որովհետեւ Մենտէս կը կարդան տեղացիները, ինչպէս ուրիշ յատուկ անուններ (Քաթիւլ Մենտէս) ։

Հ·— Ինչո՞ւ *Հանոյ*, երբ Հանէոյ կը հնչուի ։

Պ·— Օտար անուն է եւ կը կարդացուի ճիշդ այնպէս ինչպէս կը գրուի։ Երբեմն վրիպակներ կը պատահին ։

Հ·— «*Յառաջ*»ին մէջ յաճախ կը կարդամ «ողբացեալ» այսինչ։ Դեռ անցեալ օր կարդացի «ողբացեալ Տարագ»։ Կը հաս կրնամ նոր մեռնողի մը համար, բայց տարիներ վերջը···

Պ·— Ամէն լեզուի մէջ կան կարգ մը բառեր, սեռեր եւ ասուքիւններ, ինչպէս եւ ածականներ եւ մակբայներ որոնց գործածութենէն դժուար է խուսափիլ։ Այնպէս կ'ունենանք տեսակ մը հեռագրական լեզու, չար ու ցաւմբ ։

Այդ կարգէն են *հանգուցեալը, ողբացեալը* եւն·։ Երկուքն ալ կապ չունին մահուան թուականին հետ ։

Երբ կը խօսիք հանգուցեալ դէմքերու մասին, «ողբացեալը» ինքնաբերաբար կու գայ ձեր գրչին տակ, ինչպէս ժողովրդական «լուսահոգի»ն ։

Հ·— «Օրը Օրին»ներուն մէջ պիտի ուզէի կարդալ սա *դառնակսկիծ* բառի մասին, որ կ'երեւայ բոլոր մահազդներուն մէջ ։

Պ·— Մահազդներն ալ ունին իրենց յատուկ տարազները (ֆորմիւլ)։ Միւս կողմէ, շատեր կը գրեն, կորուստը զգուժած կամ ցաւակցութիւն յայտնած ատեն·— «*Տխուր* մահը, *տխուր* մահուան առթիւ»։

Անշուշտ աւելորդ է, բանի որ մահը ինքնին տխրութիւն է։ Ամբողջ ողբերգութիւն մը։

Բայց, շատ բան կախում ունի մեռնողին հանգամանքէն, տարիքէն, մահուան պարագաներէն։ Այսպէս մահը կը դառնայ իսկապէս դառնակսկիծ, կսկծալի եւն·, երբ մեռնողը երիտասարդ է կամ զոհ եղեռնական արկածի մը։

Ուրիշ բան է երբ 80–90 տարեկանի մը մահը կը ծանուցանեն, եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ երբ, օրինակ, ծնողք մը կը կորսնցնէ իր հոգեհատորը կամ զինուոր մը կ'իյնայ ռազմադաշտին վրայ ։

Հ·— կարելի չէ՞ սահման մը դնել ցաւակցական հեռագիրներուն, նամակներուն, եւայլն ։

Պ·— Պարագաներէն կախում ունի։ Երբ սիրելի մը կը մեռնի, ներելի չէ գրիչ խաղցնել։ «Էջմիածին» ամբողջ էջեր լեցուցած էր իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ,— ցաւակցական հեռագիրներ եւ նամակներ՝ Գէորգ Զ· կաթողիկոսի մահուան առթիւ ։

Այո, յաճախ չափազանցութիւններ կը պատահին ։

Ամէն տեղ ալ սովորական մահերու առթիւ, դրացիէ դրացի յայտնուելիք ցաւակցութիւնները անգամ թերթին կը դրկեն։ Ինչպէս նաեւ խնդակցութիւնները՝ նշանդրէի, հարսնիքի, մկրտութեան եւ ուրիշ սովորական պարագաներու մէջ ։

Այս բարքերը մասնաւորապէս տարածուած են պոլսահայ եւ ամերիկահայ մամուլին մէջ, ինչպէս տեսած ըլլալու էք ։

Վ.Ա.Հ.

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒՄ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Պ· Մենտէս Ֆրանս Ազգ· ժողովէն պիտի պահանջէ վաւերացնել կնքուած համաձայնութիւնները, վստահութեան խնդիր յարուցանելով։ Ուրեմն Ազգ· ժողովը, որ կը վերաբացուի նոյեմբերին, իր օրակարգին վրայ պիտի ունենայ այս խնդիրը, իրրեւ տիպօտական հարց ։

Վարչապետը հաստատուեց այս պարագան, կիրակի օր, իր չաբաթական ասուլիսին մէջ։ Այս առթիւ բացատրեց թէ Սարի մասին գոյացած համաձայնութեամբ կը լուծուի երկարատեւ եւ տագնապի վէճ մը որ կը թունաւորէր Ֆրանքեւրթման յարաբերութիւնները ։

« Արեւմտեան Գերմանիան Ֆրանսայի առաջին յանախորդն է եւ անոր երկրորդ հայթայթիչը։ Կը նշանակէ թէ Ֆրանսա եւ Գերմանիա իրարու պէտք ունին, թէ իրենց առեւտրական յարաբերութեանց զարգացումը կը համապատասխանէ բնական պահանջի մը։ Մենք վճռած ենք երկարաձեւ համաձայնութիւններ կնքել, մնայուն չահաստանններ ապահովելով Ֆրանսայի ցորենին, չաքարին, կաթնեղէնին եւն· համար։ Հարկ է նաեւ քաջալերել գերմանական եւ Ֆրանսական ձեռնարկներու եւ զբամագլուխներու ընկերակցութիւնը »։

Վարչապետը երկարօրէն պարզեց գոյացած համաձայնութեան բարիքները ։

× *Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Տոքթ· Ատենաուըր իր կարեւոր դիջումներ ըրած էր վերջին պահուն, Սարի վճռը կարգադրելու համար։ Ամերիկեան դործակալութիւնները կը ծանուցանեն թէ կնքուած համաձայնութիւնները որ եւէ խանդավառութիւն չպատճառեցին Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ։ Գերմաններ մասնաւորապէս գժգոհ են Սարի «եւրոպականացումէն»։ Շատեր կ'ըսեն ։— « Այսպէս կամ այնպէս, Սարը կորսնցուցինք։ Ծերունին Տոքթ· Ատենաուըր ծախեց Սարը»։*

× *Նախագահ Այզընհաուըր մասնաւոր*

Տիգրանի.— ԼԵՒՈՆ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Հիւանդանոցի մը մէջ մեռաւ է բարեբար Ալեքսանդր Մանթաշեանցի երէց որդին, Լեւոն, որ հիւանդ էր երկար տարիներ է վեր։

Անցեալ տարի ալ իր միւս եղբայրը մեռաւ ։

Լեւոն Մանթաշեանց 74 տարեկան էր, եւ ընդհանրապէս հետաւ կը մնար հանրային կեանքէ։ Ցուղարկաւորութեան թափառին ճշդուած չէ տակաւին ։

× *Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ վախճանած է Ալֆորվիլի հոգեւոր հովիւը, Գէորգ Բահանայ Դաւիթեան, խոր ծերութեան մէջ։*

Նիստի մէջ հրաւիրեց դասլիճը, լսելու համար Պ· Տըլլըսի զեկուցումը։ Նախազահը չատ գոհ է կնքուած համաձայնութիւններէն եւ մասնաւորապէս պիտի պատուէ Պ· Տըլլըսը, անձամբ դիմաւորելու երթալով մինչեւ օդակայան։ Պ· Տըլլըս ալ Փարիզէն մեկնած ատեն ըսաւ ։— «Փարիզէն կը մեկնիմ խոր գոհունակութեամբ։ Այն յոյսերը որ ցնդած կը համարուէին հոծ չարաթ առաջ, վերակենդանացած։ Ա· Բատօրէն դանուեցաւ միջոցը՝ զօրացնելու արեւմտեան եւրոպացի միութիւնը, ինչպէս եւ աւելի ուժգին պաշտպանութիւն մը կազմակերպելու »։

.....

ԹՐԻՔՍԹԻ դինուորական ատեանը, որ հինգ հազար գաւառ քննած էր ինք տարուան ընթացքին, իր վերջին նիստը դումարեց ուրբաթ օր։ Դադնակից կառավարութեան քաղաքային պաշտօնէութիւնն ալ գործելուց ամէն աշխատանք, չարաթ օր։ Արդէն իսկ խռովարար տարրիկաններ կը կատարեն օրինական գործողութիւնները՝ սահմանապլութիւն վրայ։ Քաղաքը ամբողջովին Իտալացիներուն յանձնուած պիտի բլլայ հոկտեմբեր 26ին։

ԲԱՑԱՌԻԿ վիճակ յայտարարուեցաւ Փարիսեանի մէջ։ Կառավարութիւնը լուծեց սահմանադիր ժողովը։ Ընթ հոկինոց նոր դահլիճ մը կազմուած է, գործերը վարելու համար։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՍԼԱՄԸ ԱՌԱՆՁՆԱՁՆՈՐՀԵԱԼ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՋԲԻՆ

●

Ցաճախ հարկադրուած հաչտեցնելու իր մղած պայքարներուն ներսի եւ դուրսի երեսները, Մոսկուան ինքզինք կը գտնէ երբեմն փափուկ կացութեան մը առջեւ: Կրնայ պատահիլ որ ներքին անհրաժեշտութիւն մը հակասէ արտաքին շահերու: Անուրանալի է ճարտարութիւնը որով ան կը յաջողի յաճախ դուրս ելլել անելիէն, եւ գտնել երեւութապէս հաչտեցնել հակասութիւնները: Իսկ ծայրագոյն պարագաներուն մէջ, կա՛յ մէյա երկաթեայ վարագոյրը:

Ու երբ կը չօչափենք խորհրդային աշխարհի խնդիրները, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ երկու երեսներն ալ, — վարագոյրէն ասդին կամ անդին — երես՝ ներ, որ ինչպէս ըսինք կրնան խառնուիմամբել իրարու: Այս տեսակէտէն, յատկանշական են հետեւեալ երեւոյթները.

Ա.— Կառավարութիւնը մազէ կ'անցը՝ նէ հոն գոյութիւնը կամ հոնկէ դուրս ելլողները:

Բ.— Ընդհանրապէս արգիլուած է տեղական մամուլին արտածումը: Արտասահմանի համար ունին մասնաւոր հրատարակութիւններ, որոնք երբեմն արգիլուած են խորհրդային քաղաքացիին համար:

Այս կը նշանակէ, (մանաւանդ երկրորդ հատուածումը) թէ ինչ որ կ'ըսեն հոն յանուն համայնավարութեան, չեն կրնար ըսել նոյն ձեւով դուրսը, յանուն նոյն համայնավարութեան: Ցաճախ տեսուած են ներսի քարոզութեան տրամագծօրէն հակառակ դիրք մը բռնել դուրսը: Ու ահա երկաթէ վարագոյրը, նոյն՝ իսկ զազափարական գետնի վրայ, եւ «արտասահմանի հետ կապի» մասնաւոր հրատարակութիւնները:

Ներսի — դուրսի հաչտեկչիռը, ներքին պահանջներու եւ արտաքին ակնկալութեանց համեմատութիւնը կը բացատրեն այն մասնայատուկ դիրքը զոր խորհրդային իշխանութիւնը բռնած է ցարդ մարքսեականութեան հանդէպ: Որովհետեւ այս պարագային մանաւանդ, խնդրին ներքին եւ արտաքին երեւոյթները յարաբերած են սուր հակադրութիւն: Եւ կշիռը թեքած է զէպի լայն ներազգամտութիւն եւ արտօնութիւններ, գտնէ մինչեւ վերջերս, որովհետեւ ներքին անպատասխանատուութիւնները եւ արտաքին աշխարհի մէջ հնարաւորութիւնները իրարու վրայ դուրս՝ այդ են թելադրած:

Ու խլամբ եղած է զաւանանքներուն մէջ ամէնէն առանձնաշնորհեալը:

Մոսկուան չէր կրնար խրաչեցնել խլամական մոլեռանդ աշխարհը անոր դէմ բռնօրէն հանելով իր աշխարհակալութեան ձեռք զարձիք դարձած վարդապետութիւնը: Նախ սիրաչահիլ՝ նոյնիսկ եթէ անհրաժեշտ է դիջիլ դազափարական գետնի վրայ, եւ ընդունիլ օրինակի համար, թէ աշխարհային դրախտէն ան՝ դին կա՛յ հուրիներու – փերիներու դրախտը:

Մանաւանդ որ Մահմետականութիւնը, թէեւ ինքն ալ տիեզերական վարդապետութիւն, չէր կրնար բլլալ նոյնքան վտանգաւոր որքան կաթոլիկութիւնը: Ան չունի այս վերջինին կազմակերպական կուռ ցանցը, երկրէ երկիր: Մահմետականները երկիրներու մէջեւ, կապը չի յենուր պաշտօնատարներու չօչափելի տանդղաշարին, այլ միայն տեսական Գուրանին վրայ: Ապագային, երբ ժամանակը զար, դիւրին էր գայն քանդել: Կը բաւէր առժամեայ դիջումներու չնորհիւ, մահմետական մոլեռանդութիւնը տահեցնել դէպի համամնավար մոլեռանդութիւն, առանց զգացնելու:

Եւ այդ դիջումները կարելի էին, որովհետեւ մահմետական համաչխարհային ծաւալումը քարոզութեան տեղ զոհած է առաւելապար թուրը ... Խալիֆաններուն, Շահերուն, Սուլթաններուն թուրը: Չկան հիմա անոնք: Չկայ նաեւ հիւսիսային Ափրիկէն մինչեւ Փաքիստան մահմետական միութիւն, իր կեդրոնով, քարոզիչներով, եւ կազմակերպուած «ընդլայնումով», ինչ որ պարագան է կաթոլիկութեան: Ուրեմն քարոզչական գետնի վրայ նուազ վտանգաւոր խաչընդոտ մըն էր մահմետականութիւնը քան թէ կաթոլիկութիւնը, համամնավարութեան համար: Պայմանաւ որ ուղղակի դէմ եւ լեզուի չդրգռէր հաւատացեալներու մոլեռանդութիւնը: Կա՛մ մոլլան. մզկիթին ամպիոնէն մէկ ճառ՝ եւ ահա պիտի քան դուէր բազմաթիւ համամնավար զործիչ – ներու արդէն զժուարին աշխատանքը որ չէր կրնար ներշնչուիլ քարոզութեան տալորական կերպերէն եւ որդեգրել թափանցումի դասական ուղիները, մահմետական դանդուածին մէջ:

Ու Մոսկուան աւելի քան երեք տասնեակ տարի հանդուրժեց Մուհամմէդին, ի հարկին համամնավար համազգեստ ալ հագցուց անոր, քանի որ այդ կը պահանջէին իր անմիջական շահերը: Երբ, ղրկուած անցեալի ծաւալման իր միջոցներէն, տեղ – քայլի մէջ էր այդ տիեզերական վարդապետութիւնը.— եւ ուրեմն զրեթէ զազրած տիեզերական ըլլալէ, — երբ արդէն սկսած էր նոյնիսկ նահանջել ազդանպաշտ զարթօնքին առջեւ, ուր լսրզ էր տեսաբանական կանխահաս եւ բիրտ բախումով մը խրաչեցնել հատուածներու զանդուածը: Մանաւանդ որ քաղաքական կարգ մը նպատակներու համար օգտագործելի տարր մըն էր ան, եթէ ճիւնութիւն ցոյց տրուէր:

Մինչեւ վերջերս, մոլեռանդօրէն հաւատացեալ եւ ազգայնական՝ մահմետական աշխարհի միակ հաւատոյ հանդանակը Գուրանն էր եղած: Կարելի չէր կրօնա – կան մոլեռանդութեան տեղ դիւրութեամբ թեւել համամնավար մոլեռանդութիւնը:

Եւ այս՝ ներսն ալ, դուրսն ալ, հակառակ ներսի «տարբեր» կարելիութիւնները: Չէր նմանիր մահմետական թիւրքմէնը, օրթոտոքս մուժիկին որ թէեւ պատկերապաշտ, ունէր նաեւ ուսուլ պիտակիցութիւնը: Համամնավարութիւնը կրնար մօտենալ այս վերջին ուսուցչական դիմակով եթէ աչխատուրին բարեփոխման խոստումները բաւական համոզիչ չբլլային:

Իսկ Թիւրքմէ՞նը, կամ Իւզպէ՞կը ... մահմետական էին միայն, այն ալ չատ յետամնաց, եւ ուրեմն զազափարական քարոզութեան համար՝ ամուլ անապատ ... Որքան ալ արտասուց թուի, Ասիոյ չատ մը կղզիացած չրջաններուն մէջ, համամնավարութիւնը վարձած է մօտենալ ժողովուրդին կրօնքին հանդերձանքով եւ Մոսկուայի մէջ զաստիարակուած «մոլլա»ներով:

Ա. Վ.—ԱՋԱՏ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երբ Մարսիլիա հասան հինգերորդ օրը, կ'անձրեւէր: Հակաղրուած էին մնալու հոն, մինչեւ որ զրամ ճարէն, կերպով մը փարիզ երթալու համար:

— Նաւահանգիստը բեռնակրութիւն կ'ընենք, կ'ըսէր Արամ:

Կայարանին դիմացը ժողովրդական պանդոկի մը մէջ սենեակ մը վարձեցին:

— Քաղաքը ճանչնալու ենք, ըսաւ Արամ: Պէտք է գտնել Հայերէն յատմնուած սրճարան մը: Հարցուցին պանդոկապետին՝ որ անոնց հասցէ մը տուաւ:

Դժուարաւ գտան փոքրիկ, մաչած սեղաններով եւ աթոռներով կէս մը ճաչարան սրճարան մը՝ որուն տէրը պարտիզակցի Հայ մըն էր, Սերոբէ:

— Բարի չէք եկեր, տղաքս չբայց եթէ լինդի հարցնէիք, խորհուրդ կուտայի որ Պոլիս երթայիք: Ի՞նչ պիտի ընէք հոս:

— Փարիզ պիտի երթանք, ուսանող պիտի ըլլանք:

Մարդը գլուխը չարժեց.

— Հինները ազգին տուներ քանդեցին ուսանելով, նորերն ալ հիմա պակասը պիտի լրացնեն: Մեղք եղաւ մեղի:

Արամ պիտի պատասխանէր, ընդվզած, երբ Ցակոբ անոր թեւէն քաչելով դուչսուց.

— Զարժեր խօսիլ, մարդը իր հասատատ համոզումները ունի:

Նատեցան եւ սուրճ ապսպրեցին: Սրբացարանին մէջ կային մէկ քանի ուրիչ Հայեր՝ որոնց հետ նաեւ երխտասարդ կին մը, շատ տղեղ կերպով չպարուած:

— Երբ մեկնելու համար ոտքի ելան, Սերոբէին հարցուցին ապագային առաջնորդարանի հասցէն:

— Ին՞չ պիտի ընէք:

— Կ'ուզենք առաջնորդ սրբազանը տեսնել:

Հետեւեալ առաւօտ կանուխ երբ պանդոկէն իջան, Արամին միտքը բնակատեղի պէրեանի իր ընկերներէն մէկը, Լեւոն Սմբատեանը:

— Ցակոբ, կը յիչե՞ս Լեւոն Սմբատեանը: Պատերազմէն առաջ Մարսիլիա գնաց եւ յետոյ իմացանք որ հոս նկարչական աչխատանոց մը ունի:

— Այդ տղան նկարի՞չ... Խելքս չի հասներ:

— Տունի նկարիչ, պատ ներկող:

— Հիմա թելքս հասաւ: Ի՞նչ. կը կարծես որ օգտակար չբլլա՞ր մեզի:

— Կարելի է:

Կը քալէին, յաճախ կանգ առնելով ցուցափեղկերու առջեւ: Կէս մը կախարդուած պէս էին երկուքն ալ, կէս մը դիտողի պէս եւ անոնց քալուածքին մէջ կը նկատուէր երազային ճամբորդներէ անց նողներու տարտամ չարժում մը:

— Շիտակ չբալե՞ս, Արամ:

— Շիտակ կամ ծուռ, այս ճամբան մեզ պիտի հասցնէ կամ երջանկութեան եւ կամ մահուան:

— Խնդի խօսքեր. միչտ խնդի խօսքեր. ինքզինքդ զեռ Սուէզի ջրանցքին է – զերքը կը կարծես:

— Երանի թէ քիչ մը եւս չարունակուէր այդ կեանքը: Կը յիչե՞ս, երեկոները ուչ ատեն երգելով կ'երթայինք բանատեղծ ուսուցչին վրանը.

«Ա՛խ, մարալ ջան,
«Ծաղիկս թոռմած մնաց,
«Սիրտս կրակած մնաց»...

Սկսաւ երգել մեղմաձայն:

— Լաւ տղայ էր այդ բանաստեղծը, նոր ամուսնացած: Անոր կինն ալ երազային էակ մըն էր, տարաշխարհիկ իրականութիւն մը, որուն ներկայութիւնը ես ալ ինքզինքս անիրական աչխարհէ մը եկած ուղեւոր մը կը կարծէի:

Այսպէս կ'երթային անոնք, երբ յանկարծ ցուցափեղկի մը առջեւ կանգ առաւ Արամ, եւ ընկերոջը թեւէն ուժով մը քաչեց:

Ատենէին ցուցատախտակը կը կրէր հետեւեալ անունը ֆրանսերէն տառերով «Լէոն Սամպա»:

Ներս մտան:

—Ինչ բախտ որ գտանք քեզ, բացատրեց Արամ Լեւոն Սմբատեանի վիզը էյնալով եւ ողջագուրելով զայն:

Բայց մարդը որ յաղթանդամ թուխ եւ բխտասարդ մըն էր, խորթ վերաբերում մը ունեցաւ եկուորներուն հանդէպ եւ ֆրանսերէնով հարցուց անոնց.

— Որո՞ւն կողմէն կուգաք:

— Ինչ, որո՞ւն կողմէ, ծո դուն մեր Լեւոնը չէ՞ս, տարիներով միեւնոյն դասարանին մէջ անցընելէ եաքը հիմա ելեր ես՝ որո՞ւն կողմէն կուգաք: Որո՞ւն կողմէն.

— Երբ մեկնելու համար ոտքի ելան, Սերոբէին հարցուցին ապագային առաջնորդարանի հասցէն:

— Ին՞չ պիտի ընէք:

— Կ'ուզենք առաջնորդ սրբազանը տեսնել:

Հետեւեալ առաւօտ կանուխ երբ պանդոկէն իջան, Արամին միտքը բնակատեղի պէրեանի իր ընկերներէն մէկը, Լեւոն Սմբատեանը:

— Ցակոբ, կը յիչե՞ս Լեւոն Սմբատեանը: Պատերազմէն առաջ Մարսիլիա գնաց եւ յետոյ իմացանք որ հոս նկարչական աչխատանոց մը ունի:

— Այդ տղան նկարի՞չ... Խելքս չի հասներ:

— Տունի նկարիչ, պատ ներկող:

— Հիմա թելքս հասաւ: Ի՞նչ. կը կարծես որ օգտակար չբլլա՞ր մեզի:

— Կարելի է:

Կը քալէին, յաճախ կանգ առնելով ցուցափեղկերու առջեւ: Կէս մը կախարդուած պէս էին երկուքն ալ, կէս մը դիտողի պէս եւ անոնց քալուածքին մէջ կը նկատուէր երազային ճամբորդներէ անց նողներու տարտամ չարժում մը:

— Շիտակ չբալե՞ս, Արամ:

— Շիտակ կամ ծուռ, այս ճամբան մեզ պիտի հասցնէ կամ երջանկութեան եւ կամ մահուան:

— Խնդի խօսքեր. միչտ խնդի խօսքեր. ինքզինքդ զեռ Սուէզի ջրանցքին է – զերքը կը կարծես:

— Երանի թէ քիչ մը եւս չարունակուէր այդ կեանքը: Կը յիչե՞ս, երեկոները ուչ ատեն երգելով կ'երթայինք բանատեղծ ուսուցչին վրանը.

«Ա՛խ, մարալ ջան,
«Ծաղիկս թոռմած մնաց,
«Սիրտս կրակած մնաց»...

Սկսաւ երգել մեղմաձայն:

— Լաւ տղայ էր այդ բանաստեղծը, նոր ամուսնացած: Անոր կինն ալ երազային էակ մըն էր, տարաշխարհիկ իրականութիւն մը, որուն ներկայութիւնը ես ալ ինքզինքս անիրական աչխարհէ մը եկած ուղեւոր մը կը կարծէի:

Այսպէս կ'երթային անոնք, երբ յանկարծ ցուցափեղկի մը առջեւ կանգ առաւ Արամ, եւ ընկերոջը թեւէն ուժով մը քաչեց:

Ատենէին ցուցատախտակը կը կրէր հետեւեալ անունը ֆրանսերէն տառերով «Լէոն Սամպա»:

Ներս մտան:

—Ինչ բախտ որ գտանք քեզ, բացատրեց Արամ Լեւոն Սմբատեանի վիզը էյնալով եւ ողջագուրելով զայն:

Բայց մարդը որ յաղթանդամ թուխ եւ բխտասարդ մըն էր, խորթ վերաբերում մը ունեցաւ եկուորներուն հանդէպ եւ ֆրանսերէնով հարցուց անոնց.

— Որո՞ւն կողմէն կուգաք:

— Ինչ, որո՞ւն կողմէ, ծո դուն մեր Լեւոնը չէ՞ս, տարիներով միեւնոյն դասարանին մէջ անցընելէ եաքը հիմա ելեր ես՝ որո՞ւն կողմէն կուգաք: Որո՞ւն կողմէն.

ԼՈՒՍԱԻՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԻՐ ՁՕՐ)

Ե.

ՓՈՔՈՐԻԿ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՎՐԱՑ

Դուռը եաեւէս ամուր կը փակէի եւ կ'ելլէի դուրս: Ժպտադէմ կը մօտենայի Պ. Պալաբին.

— Ալօր, փարթօն:

— Ձայն մի հաներ, խեղճ անիծուելցաւ ... քուրջի կտորի վերածուած եմ... ես առանկ ալեկոծութիւն չեմ տեսած, նաւը ինքն իր վրայ կը դառնայ, վեր կ'ելլէ եւ օդին մէջ չուրջառնակի կը դառնայ... եթէ երկուքի չբաժնուի, լաւ է ...

— Բան չբլլար, չուտով կը վերջանայ, ի՞նչ կրնանք ընել հիմա ձեզի համար...

— Ոչինչ.. Մարսելը ի՞նչ վիճակի է, ի՞նչ կ'ընէ... ախ այս բանաստեղծները: ինչ է իմ փչացած անոնց ձեռքէն, քառասուն տարիէ ի վեր... Գնա պառկէ, այդպէս մի մնար ...

— Կ'ուզեմ բարձրանալ մինչեւ կամրջակը, նայիմ ի՞նչ կայ, ի՞նչ կ'ըսեն ուրիշները ...

— Եթէ կրնաս նարինջ դտնել ... խոհանոցէն ուղեցէք, կամ կիտրոն:

— Կ'ընկերանամ ձեզի, կը յարէ Տիկին Պալար:

Կատակ չէ, գլինովի պէս կը զարնուինք պատերուն: Կը յաջողինք բարձրանալ մինչեւ կամրջակը, ոչ ոք: Լոյս է արդէն, եւ ծովուն տեսքը սարսափ կ'ազդէ: Ամեհի ալիքները կը բարձրանան ու կ'անցնին նաւուն վրայէն: Կամրջակը ողողուած է ջուրով: Տիկին Պալար կ'ուզղէ իր լուսանկարչական զործիքը կատղած ծովուն:

— Երթանք նախաճաչենք, կ'առաջարկէ, տաք բան մը խմենք, ժամերէ ի վեր ոտքի եմ եւ անքուն, յետոյ նայինք թէ կրնա՞նք նարինջ դտնել:

Մեկմէկ պատ ոչ ոք: Ծառայողները զործի վրայ են եւ չուտով կ'ունենանք մեր նախաճաչը: Կ'ունենանք նաեւ չորս-հինգ նարինջ եւ պիսքուի:

Կը խնամենք մեր հիւանդները, որոնց – մէ մէկը զեռ կը պնդէ, թէ բան չունի. միայն թէ տեղէն չի չարժիր:

Փոթորիկը զադրելիք չունի, ընդհակառակն, երթալով կը սաստկանայ:

Ադին անդին կը սկսին երեւալ ճամբորդներ: Կէսօրուան ճաչին զրեթէ պատրաստ են սեղանները: Լիւքը մեր հետն է. բայց լաւ վիճակ մը չունի. ամէն չնաք կը թափէ որեւէ տկարութիւն ցոյց չտալու: Շուտով կը վերադառնայ իր անկողինը:

Կէսօրէն եաք կը յաջողինք տեսնել քոմիսէրը: Ան ալ զեղներէ է, կորսնցուցեր է իր ժպիտը:

— Ահաւոր փոթորիկ մըն է, կ'ըսէ. մեկմէկ քանի մը մղոն անդին օդանաւ մը կանգնած է ծովը... իսկ թէ ե՞րբ պիտի զադրի անոր կատաղութիւնը, չենք զիտեր... հաւանաբար նաւարկենք այսպէս մինչեւ վիչեր:

— Իսկ մեր ժամադրութի՞ւնը, քոմիսէր:

— Արդէն իսկ երկու ժամ կորսնցուցած ենք... արագութիւնը պակսեցուցած ենք, պղպիկ նորոգութիւններ կատարելու համար ցոռւիկին վրայ:

Ընթրիքին Տիկին Պալարն եւ ես ենք մեր խումբին: Պտուղ եւ պիսքուի կը բերենք հիւանդներուն:

Գիչերուան մինչեւ երեքը, հակառակ յոգնութեանս, չեմ կրնար աչքերս փակել: Անկողինս հուժկու ձեռքերով օրօրուած կախօրրանի մը նմանի:

Երբ աչքերս կը բանամ, ննջասենեակիս կլոր պատուհանէն լոյս մը ողողած է զիմքս: Ոտքի կ'ելլեմ. նաւը չի չարժիր:

Յաղթանդութիւն ամենուդուն:

Կէսօրուան մօտերը իրարու հետէ կ'երեւին Տիկին Պալարը, Մարսելը, յետոյ Պ. Պալարը:

Կը լուացուինք ու թարմացած կ'ներքնատուն ճաչի:

— Շատ մը ուրիչ բաներու կարդին «զրոյց»դ ալ ծովը ինկաւ, կ'ըսէ աղօտ ժպիտով մը Պ. Պալար:

Փորտ Սայիտի առջեւ կը հասնինք իրիկուան ժամը 9ին: Պայտասկիները կանգած կը սպասենք անհամբեր ցամաք ելլելու:

— Երբ մեկնելու համար ոտքի ելան, Սերոբէին հարցուցին ապագային առաջնորդարանի հասցէն:

— Ին՞չ պիտի ընէք:

— Կ'ուզենք առաջնորդ սրբազանը տեսնել:

Հետեւեալ առաւօտ կանուխ երբ պանդոկէն իջան, Արամին միտքը բնակատեղի պէրեանի իր ընկերներէն մէկը, Լեւոն Սմբատեանը:

— Ցակոբ, կը յիչե՞ս Լեւոն Սմբատեանը: Պատերազմէն առաջ Մարսիլիա գնաց եւ յետոյ իմացանք որ հոս նկարչական աչխատանոց մը ունի:

— Այդ տղան նկարի՞չ... Խելքս չի հասներ:

— Տունի նկարիչ, պատ ներկող:

— Հիմա թելքս հասաւ: Ի՞նչ. կը կարծես որ օգտակար չբլլա՞ր մեզի:

— Կարելի է:

Կը քալէին, յաճախ կանգ առնելով ցուցափեղկերու առջեւ: Կէս մը կախարդուած պէս էին երկուքն ալ, կէս մը դիտողի պէս եւ անոնց քալուածքին մէջ կը նկատուէր երազային ճամբորդներէ անց նողներու տարտամ չարժում մը:

— Շիտակ չբալե՞ս, Արամ:

— Շիտակ կամ ծուռ, այս ճամբան մեզ պիտի հասցնէ կամ երջանկութեան եւ կամ մահուան:

— Խնդի խօսքեր. միչտ խնդի խօսքեր. ինքզինքդ զեռ Սուէզի ջրանցքին է – զերքը կը կարծես:

— Երանի թէ քիչ մը եւս չարունակուէր այդ կեանքը: Կը յիչե՞ս, երեկոները ուչ ատեն երգելով կ'երթայինք բանատեղծ ուսուցչին վրանը.

«Ա՛խ, մարալ ջան,
«Ծաղիկս թոռմած մնաց,
«Սիրտս կրակած մնաց»...

Սկսաւ երգել մեղմաձայն:

— Լաւ տղայ էր այդ բանաստեղծը, նոր ամուսնացած: Անոր կինն ալ երազային էակ մըն էր, տարաշխարհիկ իրականութիւն մը, որուն ներկայութիւնը ես ալ ինքզինքս անիրական աչխարհէ մը եկած ուղեւոր մը կը կարծէի:

Այսպէս կ'երթային անոնք, երբ յանկարծ ցուցափեղկի մը առջեւ կանգ առաւ Արամ, եւ ընկերոջը թեւէն ուժով մը քաչեց:

Ատենէին ցուցատախտակը կը կրէր հետեւեալ անունը ֆրանսերէն տառերով «Լէոն Սամպա»:

Ներս մտան:

—Ինչ բախտ որ գտանք քեզ, բացատրեց Արամ Լեւոն Սմբատեանի վիզը էյնալով եւ ողջագուրելով զայն:

Բայց մարդը որ յաղթանդամ թուխ եւ բխտասարդ մըն էր, խորթ վերաբերում մը ունեցաւ եկուորներուն հանդէպ եւ ֆրանսերէնով հարցուց անոնց.

— Որո՞ւն կողմէն կուգաք:

— Ինչ, որո՞ւն կողմէ, ծո դուն մեր Լեւոնը չէ՞ս, տարիներով միեւնոյն դասարանին մէջ անցընելէ եաքը հիմա ելեր ես՝ որո՞ւն կողմէն կուգաք: Որո՞ւն կողմէն.

Ժամը 9·30ին բարձրախօսը մեզի կ'իմացնէ, թէ Ջրանցքին անցքը ազատ չէ եւ թէ մինչեւ կէս գիչերին պիտի իջնենք ցամաք:

Կէս գիչերը կ'ըլլայ ժամը երկու, երբ կը նաւարկենք: Հոլորտ ուժգին է, անքուն, յոգնած, ջղայնացած:

— Ինչ խայտառակութիւն է այս, կը բացականչէ Պ. Պալար, հապա մեզի ըսպասողնե՞րը: ...

— Ի հարկէ չլուր ունին մեր ուչացումէն:

— Ի՞նչ օգուտ, մենք ալ լուր ունինք, բայց կը չարչարուինք. գիտե՞ս ինչէն առելի կը վախնամ, կ'առլցնէ Պ. Պալար. եթէ կիրակի իրիկուն պատախօսութիւն որոշած են, գործերնիս պէչ է ...

Առտուան ժամը վեցին կը սկսինք դուրս գալել: Մաքսային գործողութիւնները կը տեւեն ճիշդ երկու ժամ: Ոչ ոք կը տես – նենք մեր կողքին. բայց կ'իմանանք, թէ մեզ հարցնողներ եղած են:

Մեզ դիմաւորող խումբին կը հանդիպինք, երբ մաքսային չինովնիկները դուրս կ'ելլենք: Հետուէն կը նչմարեմ Նարդունիի դլուխը...

— Հէ՛յ, հոս ենք ...

Կ'ողջագուրուինք: Նարդունիին կ'ըն – կերանան Տիկ. Միսաքեան, Օր. Թիր – եաքեան եւ բժիչկ Միսաքեան:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

մեր անցեալէն, մեր առաջին զեղեցիկ չըջաններէն կուզանք, մեր մոխրացած յարաներէն, մեր ընկերական զպացումներէն, մեր ցաւագին կարօտներէն, մեր այսօր – ուան թշուառութիւնէն կուգանք. հասկը – ցա՛ր, Լեւոն, հասկցա՛ր, Լեւոն Սմբատեան, որ անունդ փոխեր, եղեր ես Լէոն Սամպա ...

Երկու բազուկներէն բռնած՝ կը ցնցէր ուժգին: Բայց պատի նկարիչը հրեց անոր կուրծքը եւ կրկնեց իր հարցումը միշտ ֆրանսերէն.

— Որո՞ւ կողմէ կուգաք: Չեմ ճանչնար ձեզ, ի՞նչ կ'ուզէք ինձմէ. երթաք չեմ ճանչնար ձեզ, ես Ֆրանսացի եմ:

Ծակոր քաշեց Աբամին թեւէն.

— Թերեւս ան չէ, բայց նմանութիւնը չփոթեցուցիչ է իրապէս:

— Ինքն է, կարելի չէ այսքան նմանիլ. ինքն է. չուներ:

Մարդը սանդուխի մը վրայ եղած՝ հրամայական ցուցատախտակ մը կը նկրկէր, երբ անոնք հեռացան:

Այն օրն իսկ, երեկոյեան, Սերոբէին արձարանը երթալով հարցուցին հոն եղած Հայերուն Լէոն Սամպայի մասին: Ամէնքն ալ հաստատեցին անոր հայութիւնը:

— Չէ՞ ըսեր քեզի որ ինքն էր: Շունչն ունի պատ, բայց նմանողը չունի ոչ մէկ իմաստ կ'ունենայ. Ազոլիք կը վախնայ խնամուներուն մէջէն անցնող ճամբէն... իր ճամբան է այդ, իր խնամուները, իր տունը, իր կինը... սիրտը կը դարնէ՝ ինչպէս դարբնի մուրճ մը, վեր, վեր մինչեւ կոկորդը ... կը բանայ դուռը, խոր չունչ կը քաշէ, ներս կը մտնէ ...

— Մարի ...

Ազոլիք կը տեսնէ կինը. իր նայուածքը իսկոյն կ'ընդգրկէ զայն .. Բուռն զգացում մը կը տիրէ իրեն. կիսամութիւ, իր տունը, ժամացոյցին ձայնը, սեղանը, մեծ բազկաթոռը, կինը... կ'ուզէ մօտենալ անոր: Բայց կինը ետ ետ կ'երթայ ու անշարժ նայուածքով կը դիտէ ամուսինը՝ իրեւ տուեր մը:

Ազոլիք տակաւին բան մը չըմբռներ:

— Այդքան վախցա՞ր, կը հարցնէ բանդալով:

— Ա՛յո, կ'ըսէ կինը երկչոտ:

— Ոչինչ, Մարի, կ'անցնի, — կը պատասխանէ այրը, յուզումէ դողդողով:

Այժմ, երբ ան տեղեակին մէջ է, իր ներսը ամէն ինչ կը սպասայ, մանաւանդ որ անջատումը չատ երկար տեւած էր:

— Ես չէի գիտեր, թէ դուն արդէն կը վերադառնայ, Ազոլիք, կ'ըսէ կինը, որ՝ խուսափելով ամուսինէն՝ կեցեր է պատրանին մօտ ու լայն բացած աչքերով անոր կը նայի:

Վայրկեան մը պաղ բան մը կը համակէ այրը ու կը ճնշէ անոր թոքերը:

— Միթէ դուն բնաւ ուրախ չե՞ս, կը հարցնէ ան անճարակօրէն:

— Հարկաւ ուրախ եմ, Ազոլիք...

— Գուցէ բա՞ն մը պատահեր է, կը շարունակէ ան՝ բերած իրերը միշտ ալ ձեռքին մէջ:

Ու ահա կը սկսի լաց ու կոծը: Կինը լինած է աթոռի մը վրայ՝ գլուխը սեղանի տախտակին սեղմած: Այո. պէտք է որ Ազոլիք իսկոյն իմանայ եղածը. ինչո՞ւ սպասել որ ուրիշները հաղորդեն անոր... ինքը բան մը ունեցեր է ուրիշ մէկու մը հետ, տիկնայ պատահեր է իր կամքէն դուրս... ինքը բնաւ չէր ուզեր որ միշտ Ազոլիքի մասին կը մտածէր. ու հիմա թող ան պատնէշ դնէ քէն կ'ուզէ ...

Ազոլիք միշտ ոտքի վրայ է ու վերջապէս կը նկատէ որ պարկն ալ տակաւին մեր չէ առած կռնակէն: Կը քակէ զայն, կը սկսի հանել մէջի իրերը եւ անընդհատ նոյնը կը խորհի. «ոչ, տիկնայ չէ կրնար ճիշդ լինել... չէ՞ որ տիկնայ չէ կրնար ճիշդ լինել»... ու կը չարունակէ հանել իրերը — միայն թէ այդ պահուն անշարժ չմնալ... Մեատքը կը շրջէ իր ձեռքին մէջէն: Ազոլիք կ'երկարէ զայն կնոջը.

— Այս ալ ուզեցի քեզի բերեմ ...

Ու նորէն նոյն մտածումը. «Աղիկա չի կրնար ճիշդ լինել... չէ որ չի կրնար..»:

Անօգնական բռնած է կարմիր մետաքսը, ու իր գանկին մէջ եղելութիւնը տակաւին ոչ մէկ ձեւ առած է:

Իսկ կինը կուլայ ու բան մը չուզեր լսել: Ազոլիք կը նոտի եւ կը սկսի խորհիլ. ու յանկարծ ոստոկի քաղց կը զգայ: Ահա հոն սեղանին վրայ խնձորներ կան իրենց պարագլխին, հիանալի խնձորներ: Ա. Ազոլիք կ'առնէ հատ մը ու կ'ուտէ, վախնալի պէտք է բան մը բնէ: Սակայն քիչ ետքը ձեռքերը կը թուլնան, ու ան կ'ըմբռնէ ամէն ինչ: Ահռելի կատաղութիւն մը կ'եռայ ու կը բարձրանայ իր մէջ. ան ջարդելու, փշրելու փափաք մը կը զգայ եւ դարս կը նետուի մարդը փնտռելու:

Զգոնելով զայն, զինեալ կ'երթայ: Հոն զինքը կ'աղջունեն, բայց ամէնքն ալ կարծես փուչի վրայ նստած են. կը նային անոր քոմնահ եւ զգույշ են իրենց խօսակցութեան մէջ. ուրեմն արդէն գիտեն է – պածը:

(Շար.)

Լ. ՄԱՌԻՍ ՌԵՄԱՐՔ

ԱՆԾԱՆՕԹ ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

Արաբայի 36րդ տարեդարձին առիթով դեռ մաքիս մէջ թարմ են քանի մը դէպքեր: Առաջին աշխարհամարտին վարդապետներ էինք, համախմբուած Հալէպի մէջ, դեռ կը կոտտային հայաջինջ սարսափներուն վէրքերը:

1919ի սկիզբը Համաձայնականները գրաւած էին Սուրիան եւ Կիլիկիան, հազարաւոր որբեր խռնուած էինք Պատուելի Ահարոն Շիտէհճանի ձեռքով բացուած հայկական որբանոցը, ուր ամէն օր տասնեակ մը որբեր կը մանէին, այդքան մըն ալ իրենց կորսուած ծնողքը գտնելով կը հեռանային: Մեզի համար այլեւս ազատութեան եւ նոր կեանքի մը սպասկինք որ մեր կորուսեալ ընտանիքէն մէկը գտնուէր եւ մեր ծննդավայրը վերադառնայինք:

Հալէպ քաղաքը եղած էր իջեւան մը հայկական բոլոր նահանգներէն մազապուրծ ազատած բիւրաւոր հայ դպրթա – կաններու համար: Իւրաքանչիւր բնակչութիւն նիքէն հապիւ քանի մը հոգի մնացած էին: Այդ օրերուն էր որ լսեցինք Արաբայի Հայ կամաւորներու մեծ յաղթանակը: Մեր հոգիներուն մէջ կը բացուէին հայրենիքի ու ազատութեան չոզերը: Թէեւ Հալէպ քաղաքի մէջ չկրցանք տեսնել հայ կամաւորական գունդերը, որովհետեւ ամբողջ Սուրիան գրաւուած էր Անգլիացիներու կողմէ: Իսկ հայկական լեգէոնը Պաղեստինեան եւ Սուրիական ճակատը ձեղքելէ վերջ ուղղուած էր դէպի հայկական Կիլիկիա, Ֆրանսական բանակին հետ:

Ամէն կիրակի հանդէս մը կը սարքուէր մեր որբանոցին մէջ: Քանի քանի տղոցին դէմքեր ու անպլիտացի զօրավարներ խրախուսիչ խօսքերով կ'ըսէին մեզի.— «Հայ տղին ազգասէր ձեղմէ կախում ունի: Դուք էք վաղուան սերունդը»: Մեր փայտէ կեղծ հրացանները որով բարեւի կը կենայինք, մեր մտքերուն մէջ կ'արթնէին ազգասէր հայ ռազմիկի ու հայրենիքի պաշտպանութեան սէրը: Այդ կիրակնօրեայ հանդէսներէն մին յատկացուած էր հայ կամաւորի մը ընդունելութեան: Ինքը խրոխտ կեցուածքով պարզ դէմքով բնիկ Մարաշցի, Ամերիկահայ եւ Արաբայի կռիւներուն մասնակցած էր: Քանի մը օր առաջ արդէն սպրմած էինք հայ կամաւորին նուիրուած երգը.

Ծաղկեցան այգունիք,
Ծաղկեցան տաղեր,
Վրէժ գոռացին անմահ հայ ֆաջեր,
Զէնիի շարժում է բնդում է երկիր
Հերոս հայրենեաց օգնութեան հասէք:

Երբ հայ կամաւորը նեղս մտաւ իր պատկառազդու զէմքով ու խրոխտ կեցուածքով, տեսանք իր զէմքին մէջ հայ ազգին տառապանքը վրիժառու բոցը: Բոլորս պատրաստ բարեւի կեցանք մեր փայտէ զէնքերով: Իրեն ալ խօսք տրուեցաւ: Դպրոցին ծախհարութիւններով բեմ բարձրանալով, «ես շատ լաւ ճառ – խօս մը չեմ», ըսաւ եւ սա պատառանուէ – թիւնը ըրաւ.

ՀԱՅ ԿԱՄԱՒՈՐԻՆ

Ո՛չ բնարը իր մոգական շեշտերով,
Ո՛չ սոխակին դայլայլիկը հմայուն,
Եւ ոչ կոյսը մեղանոյշ սրինգով,
Կրցաւ յուզել սիրտն ու հոգին հայ տղուն:
Ո՛չ արեւը, ո՛չ լուսինը լուսաշող,
Ո՛չ աստղերը, ո՛չ ասուպը եթերին
Ո՛չ լճակը, ո՛չ վտակը կարկաչուն
Կրցան յուզել սիրտն ու հոգին հայ տղուն:
Ո՛չ կարմիրը դեռատիպիր վառ վարդին
Ո՛չ կապոյտը յուշիկ ծովուն ծալքերուն.
Ո՛չ հմայքը դալարագեղ մի դաշտին,
Կրցաւ դիւթել սիրտն ու հոգին հայ տղուն:
Բայց երբ անդին անգութ Թուրքին ձեռ – քին տակ,
Ընկճեալ հեծեց հայրենիքը գալարուն,
Իր ցաւերուն մէջ շաղախուն,
խռովեցաւ սիրտն ու հոգին հա՛յ տղուն:
Երբ որ հոյերը մեղամաղձիկ, դալկահար,
Արիւն արցունք խառնեն իրենց ողբերուն,
Հղդեն զանոնք ուժգոյն սրտաբեկ
Կը մորմոքին սիրտ ու հոգին, հա՛յ տղուն
Սեւեր հագած հայ մայրիկներ հեռարձակ
Իրենց կուրծքեր փաթթել են սեւ հողերուն
Կ'օծեն նիրհող հաջ պատանւոյն սուրբ
դիակ,
Չի դիմանար սիրտն ու հոգին հայ տղուն:
Վառուած սրտեր յանկարծ ցայտեց հուր
եւ բոց
Սեւաբոյր ձեռ կարկառեց զէնիերուն,
Ուվտեց զարնել գագանը վատ, խարեբայ,
Տրորել իր ոտքերուն տակ, հայ տղուն:

Ինչպէս կը տեսնէք, բոլոր կամաւորներու սրտին կը խօսէր այս հայրենակիցը, որ իր Ամերիկայի կեանքը ձգելով եկած էր, հայ տղին մնայուրդայը ապահովելու եւ հայրենիք մը հիմնելու:

Յարգանք՝ իրենց յիշատակին:

Մ. ԳՐԱՃԵԱՆ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ ԵՒ ԵՐԳԱՀԱՆ

★

Խօսքս Պ. Շահան Պէրպէրեանի մասին է, որ չատ զգայուն երգահան մըն է:

Մի ժամ վայելեցի իր երաժշտական գործերը, որ, ինքնաբուխ եւ սրտաբուխ, աղբիւրի պէս կը հոսէին եւ հասկցայ, որ պարոնը նոր ուղի կը բանայ մեր երաժշտական արտայայտութեան ձեւին մէջ: Վարուժանի, Թէքէեանի, Միսաք Մեծարենցի, Ռ. Սեւակի, Մատթէոս Զարիֆեանի սքանչելի բանաստեղծութիւնները ներշնչում կուտան երաժշտին, որ վարպետաբար կ'արտայայտէ զանոնք երաժշտութեան միջոցով:

Այդ երաժշտութիւնը (երգ եւ դաշնակ) անպատճառ ժողովրդական չէ, եւ ալ բնաւ նորազոյն չունչն ունի, բայց, ինչ որ անդնահատելի է, ճիշդ կ'արտայայտէ բանաստեղծութիւնների դեղեց – կութիւնը: Անհամար են Պ. Շահանի երաժշտական արտաղրութիւնները, որոնք դեռ կը սպասեն հրատարակութեան:

Կ'ուզեմ այնուամենայնիւ յիշատակել Ա. Խաչատուրեանի քան քնարական բանաստեղծութիւնները, Ցովհ. Թումանեանի «Անուշ»ի քնարական պատկերներէն – բաժանմամբ երգահանի մտահղացութեամբ, որ 1940ին ներկայացուցած էր Երեւան – ղէմ մեծ յաջողութեամբ: Նոյն տեղ Օշական «Սասունցի Դաւիթ»ի թատերախաղի համար գրուած երաժշտութիւնը նուագախումբի մասնակցութեամբ մեծ հասունութիւն էր ստեղծած նոյն տարին:

Այս վայրկեանիս աչքիս առջեւ է նոր լոյս տեսած «Լուսաւորչի կանթեղը», ներշնչուած՝ Ցովհ. Թումանեանի բանաստեղծութիւնէն եւ նուիրուած է երաժշտագէտ Գաբրիէլ Ա. կաթողիկոսի յիսնամեակին, (տպ. Անթիլիաս, 1954, դէ – պարսուեսասական նրբութեամբ):

Կ'իմանամ թէ չուտով լոյս պիտի տեսնեն հինգ երգեր, մի մասը ժողովրդական

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱԶԳ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

ՀԱԼԷՊ, 16 Հոկտ.— Ազգ. Գաւառ. ժողովը զումարուեցաւ ուրբաթ իրիկուն, Կաթող. տեղապահ Ծաղ. արք. Ա.Ջաջանեանի հրահանգին վրայ կատարելու համար ազգային ընդհ. ժողովի լրացուցիչ եւ կանոնակարգական ընտրութեան պատգամաւորներու ընտրութիւնները:

Վիճակով դադրած անդամներու տեղ Ազգային ընդհ. ժողովի անդամ ընտրուեցան՝ Պ. Պ. Հրաչ Փափազեան, Միհրան Հերմոնեան եւ Տոքթ. Ց. Գասպարեան:

Ժողովը անցնելով երկրորդ օրակարգին ընտրեց Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան Բերիոյ թեմի պատգամաւորները.—

Մկրտիչ Ա. քհնյ. Մուրատեան, Կարապետ քհնյ. Նալպանդեան, Կորիւն քհնյ. Ալաճանեան, Պ. Պ. Հրաչ Փափազեան, Գրիգոր Ազիրեան, Վահան Տուրմանեան, Տոքթ. Գասպար Գասպարեան, Յարութիւն Գուլումճեան (Լաթաքիա), Միհրան Հերմոնեան, Երուանդ Թիւմպալեան, Պետրոս Մարանկոզեան, Մարտիրոս Գունտաքճեան, Արամ Սալաքեան, Տոքթ. Աւետիս Ինճէճիքեան (Քէսապ), Լեւոն Տաշեան, Ծատուր Շահվէքիլեան եւ Տոքթ. Լեւոն Ենիփամճեան:

տպագրէ ներշնչուած:

Ջերմապէս բաղձալի է որ մեր մեկնեները քաջալերեն տպագրուիլ ուեւտագէտին երկերը, հարստացնելով մեր գեղարուեստին գանձարանը:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆ

Շատախօս *Տիկինը*.— Ի՞նչ ունիմ ուտելիք:

Բժիշկը.— Ոչինչ. քիչ մը հանգիստ կը կարօտիք:

Տիկինը.— Լեզուս ալ կը քնէ՞ք քիչ մը:

Բժիշկը.— Ան ալ քիչ մը հանգիստի կը կարօտի ...

Ե Տ Ջ Ը ...

●

Ան գլուխը ձեռքին կը յենու:

— Դուն կը հասկնաս պիս, էրնըստ, ու ես՝ քեզ. իսկ դալով անոնց — կարծես պատ մը լինէր մեր միջեւ:

Ի վերջոյ կ'իմանամ ամէն ինչ:

Ազոլիք կը վերադառնայ ռազմաճակատէն՝ այլեւայլ մթերքներով լեցուն պարկ մը կռնակին տուրճ, չոկոլատ, մինչեւ իսկ մետաքսէ կերպաս ամբողջ դղեակի մը համար: Կարգ մը բաներ Լեզերհոզէ վաճառած էր անոր, իսկ մետաքսը ձեռք բերուած էր մեծ դժուարութիւններով: Բեթիկ կ'ուզէ տուն հասնելուն պէս կերպասը կնոջ ուսերուն, կուրծքին, կռնակին նետել ու հարցնել. «կը հաւնի՞ս ա – նոր, Մարի»: Մարդ իրապէս կրնայ ուրախ լինել, երբ նման հեռանկար մը ունի իր առջեւ. այդ պարագային իր ուրքերը առանձին ուժ կը ստանան եւ իրմէ անկախ կը վազեն:

Ազոլիք կ'ուզէ կամացուկ տուն մտնել՝ կնոջը հաճելի անակնկալ մը պատրաստած լինելու համար: Սակայն չուներ կը սկսի կատաղի կերպով հաջել ու քիչ կը մնայ որ կործանէ իր տնակը: Զգուշութիւնը այլեւս ոչ մէկ իմաստ կ'ունենայ. Ազոլիք կը վազէ խնձորենիներու մէջէն անցնող ճամբէն... իր ճամբան է այդ, իր խնձորենիները, իր տունը, իր կինը... սիրտը կը դարնէ՝ ինչպէս դարբնի մուրճ մը, վեր, վեր մինչեւ կոկորդը ... կը բանայ դուռը, խոր չունչ կը քաշէ, ներս կը մտնէ ...

— Մարի ...

Ազոլիք կը տեսնէ կինը. իր նայուածքը իսկոյն կ'ընդգրկէ զայն .. Բուռն զգացում մը կը տիրէ իրեն. կիսամութիւ, իր տունը, ժամացոյցին ձայնը, սեղանը, մեծ բազկաթոռը, կինը... կ'ուզէ մօտենալ անոր: Բայց կինը ետ ետ կ'երթայ ու անշարժ նայուածքով կը դիտէ ամուսինը՝ իրեւ տուեր մը:

Ազոլիք տակաւին բան մը չըմբռներ:

— Այդքան վախցա՞ր, կը հարցնէ բանդալով:

— Ա՛յո, կ'ըսէ կինը երկչոտ:

— Ոչինչ, Մարի, կ'անցնի, — կը պատասխանէ այրը, յուզումէ դողդողով:

Այժմ, երբ ան տեղեակին մէջ է, իր ներսը ամէն ինչ կը սպասայ, մանաւանդ որ անջատումը չատ երկար տեւած էր:

— Ես չէի գիտեր, թէ դուն արդէն կը վերադառնայ, Ազոլիք, կ'ըսէ կինը, որ՝ խուսափելով ամուսինէն՝ կեցեր է պատրանին մօտ ու լայն բացած աչքերով անոր կը նայի:

Վայրկեան մը պաղ բան մը կը համակէ այրը ու կը ճնշէ անոր թոքերը:

— Միթէ դուն բնաւ ուրախ չե՞ս, կը հարցնէ ան անճարակօրէն:

— Հարկաւ ուրախ եմ, Ազոլիք...

— Գուցէ բա՞ն մը պատահեր է, կը շարունակէ ան՝ բերած իրերը միշտ ալ ձեռքին մէջ:

Ու ահա կը սկսի լաց ու կոծը: Կինը լինած է աթոռի մը վրայ՝ գլուխը սեղանի տախտակին սեղմած: Այո. պէտք է որ Ազոլիք իսկոյն իմանայ եղածը. ինչո՞ւ սպասել որ ուրիշները հաղորդեն անոր... ինքը բան մը ունեցեր է ուրիշ մէկու մը հետ, տիկնայ պատահեր է իր կամքէն դուրս... ինքը բնաւ չէր ուզեր որ միշտ Ազոլիքի մասին կը մտածէր. ու հիմա թող ան պատնէշ դնէ քէն կ'ուզէ ...

Ազոլիք միշտ ոտքի վրայ է ու վերջապէս կը նկատէ որ պարկն ալ տակաւին մեր չէ առած կռնակէն: Կը քակէ զայն, կը սկսի հանել մէջի իրերը եւ անընդհատ նոյնը կը խորհի. «ոչ, տիկնայ չէ կրնար ճիշդ լինել... չէ՞ որ տիկնայ չէ կրնար ճիշդ լինել»... ու կը չարունակէ հանել իրերը — միայն թէ այդ պահուն անշարժ չմնալ... Մեատքը կը շրջէ իր ձեռքին մէջէն: Ազոլիք կ'երկարէ զայն կնոջը.

— Այս ալ ուզեցի քեզի բերեմ ...

Ու նորէն նոյն մտածումը. «Աղիկա չի կրնար ճիշդ լինել... չէ որ չի կրնար..»:

Անօգնական բռնած է կարմիր մետաքսը, ու իր գանկին մէջ եղելութիւնը տակաւին ոչ մէկ ձեւ առած է:

Իսկ կինը կուլայ ու բան մը չուզեր լսել: Ազոլիք կը նոտի եւ կը սկսի խորհիլ. ու յանկարծ ոստոկի քաղց կը զգայ: Ահա հոն սեղանին վրայ խնձորներ կան իրենց պարագլխին, հիանալի խնձորներ: Ա. Ազոլիք կ'առնէ հատ մը ու կ'ուտէ, վախնալի պէտք է բան մը բնէ: Սակայն քիչ ետքը ձեռքերը կը թուլնան, ու ան կ'ըմբռնէ ամէն ինչ: Ահռելի կատաղութիւն մը կ'եռայ ու կը բարձրանայ իր մէջ. ան ջարդելու, փշրելու փափաք մը կը զգայ եւ դարս կը նետուի մարդը փնտռելու:

Զգոնելով զայն, զինեալ կ'երթայ: Հոն զինքը կ'աղջունեն, բայց ամէնքն ալ կարծես փուչի վրայ նստած են. կը նային անոր քոմնահ եւ զգույշ են իրենց խօսակցութեան մէջ. ուրեմն արդէն գիտեն է – պածը:

(Շար.)

Լ. ՄԱՌԻՍ ՌԵՄԱՐՔ

նական նորածին բանակը, եւ անհրաժեշտ հակակշիռը գործադրուի անոնց բաշխման եւ պինամարժութեան մասին: Այս վաւերագիրը առորագրուեցաւ Շայոյի պալատին մէջ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգներուն, Իտալիոյ, Ճաւնաստանի, Թուրքիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Լիւքսէմպուրկի, Տանմարքայի, Նորվեկիոյ, Իսլանտայի, Փորթուկալի եւ Գանատայի կողմէ:

Այս բանաձեւին կցուած է պայմանագիր մը որով Ասլանեան գաշինքին 14 անդամները կ'ընդունին արեւմտեան Գերմանիոյ անդամակցութիւնը:

Գլխաւոր վաւերագիրներէն զատ, առորագրուեցան ղեկ մը յատուկ արձանագրութիւններ եւ պայմանագիրներ, որոնց համաձայն կը կարգադրուին զանազան խնդիրներ,— գաղնակից պինուժերուն բնակութիւնը արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, քննիչ յանձնախումբ մը կենքերու առաջադրութիւնը ներգաշնակելու համար, մասնաւոր իրաւասութիւններ արեւմտեան երեք Մեծերուն՝ Պերլինի մէջ եւն.:

ԻՆՉ ՈՒԺ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԸ

Սարի խնդիրը վերջին պահուն գրական ելքի մը յանգած էր Պ. Մենդէս Ֆրանսի եւ Տոքթ. Ատընաուերի միջեւ: Բոլոր մանրամասնութիւնները հրատարակուած չեն տակաւին:

Եթէ անակնկալներ չպատահին, Մ. Մրութեան նոր ձեռնարկին առթիւ, չորս օր առորագրուած համաձայնութիւնները կը լուծեն արեւմտեան երկրպայի առկախ հարցերը, ամրապնդելով դիւանագիտական եւ ռազմական միութիւնը:

Կնքուած համաձայնութիւններով արեւմտեան Գերմանիան պիտի արտօնուի պինուժ մը ունենալ 400·000 զինուորներով, 75·000 օդաչուներով եւ 25·000 նաւաստիներով: Այս ուժերուն վրայ որեւէ յաւելում կրնայ կատարուիլ միայն Պրիւքսէլի դաշինքին անդամներուն միաձայն հաւանութեամբ: Բանակին սահմանուած թիւը միևնոյն առեն կրնայ փոփոխուիլ հանրաժողովի մը կամ ընդհանուր ընտրութիւններ:— 3· Պարպում օտար բանակներու:— 4· Հաւաքական ապահովութիւն Եւրոպայի: Արեւմտեան եւ մասնաւորապէս ամերիկեան չրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ ծանուցագիրը անակնկալ մը չէր եւ թէ հաւանական չէ որ գուգընթաց բանակցութիւններ կատարուին Մ. Մրութեան հետ, Փարիզի համաձայնութեանց վաւերացումէն առաջ:

.....

ԹԵՀՐԱՆԷն կը հեռագրեն թէ 30 սպաներ եւս ձերբակալուեցան իբրեւ համայնավար: Կալանաւորներէն առաջ կը պատկանին ցամաքային բանակին, իսկ մնացեալ քառը կրոսեր սպաներ են: Ցարդ աւելի քան վեց հարիւր հոգի ձերբակալուած են ցամաքին, ծովային եւ օդային ուժերէն: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ձերբակալութիւնները կը շարունակուին դաւադիր մէջ:

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցան հինգ օդաչուներ, Թեհրանի զինուորական առանձին կոդէ, երկու հոգի ալ ցկեանս բանտարկութեան: Այս վճիռով 33ի կը բարձրանայ մահապարտներուն թիւը: Բոլորն ալ ամբաստանուած են իբրեւ հայրենադաւ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը, Քառէ սրճարանի վերնայարկը, այս չորեքշաբթի 6 – ընկոյց: Դասախօսն է ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Սփիւռքի ժամանակակից բանաստեղծները եւ Արամայիս Սրապեանի բանաստեղծութիւնը:

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ Հայր· Մխու – թիւնը իր կրկու արժանաւոր պատկնե – րուն հերոսուհի ՍՕՍԷի եւ հերոս զօր· ՍՄԲԱՏի յիշատակին սգահանդէս մը կազմակերպած է Հոկտ. 31ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սալ Մապլնօ, 88 ռիւ ս'Օպանեը, Մարսէյլ:

Կը խօսին Գ. ՇԻՒԻԿԵԱՆ
եւ Կ. ՏԷՐՄՈՑԵԱՆ (Վիէննէն)

Օրուան պատշաճ երգեր եւ արտասանութիւններ:

Հրաւիրուած են եւ խօսք պիտի տրուի երեք յարանուանութեանց, քաղաքական կուսակցութեանց եւ Հայր. Մխութեանց ներկայացուցիչներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՍԻՓԱՆ — ԿՈՄԻՏԱՍ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին վերամուտի հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ, կիրակի 31 Հոկտ. ժամը 15էն 22, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլոր անդամները, ընտանիքները եւ երգչախումբին բարեկամները:

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՅԱԿՈԲ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ (Լիսէ Միւզիքալի վրօֆիսէօրներէն), հաճոյքով կը ծանուցանէ թէ իր սքիւտիոն օժտուած է այժմ ամէնէն կատարելագործուած արճանագրող գործիքներով (ամրժիսթրէօր), որ ազատելի հաւատարմութեամբ կը վերարտադրէն երգուած կամ նուագուած ամէն կտոր:

Իր աշակերտները այժմ կրնան՝ մեծագոյն արուեստագէտներու օրինակին հետեւելով՝ ամէնէն արդիական մեթոտին դիմել արագ եւ տեւական յառաջդիմութիւն ապահովելու համար, այն է՝ արձանագրել իրենց նուագածութիւնը մագնիսական ժապաւէնի վրայ, եւ յետոյ քննադատի ականջով մտիկ ընել զայն:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԶՐԻ ԵՆ:

Կ'ընդունուին միայն ջութակի աշակերտներ: Մասնաւոր դասընթացք՝ պաշնակի ընկերակցութեամբ յատաջացած դաշնակահարներու համար:

Դիմել՝ Լիսէ Միւզիքալ, 10 Պուլվ· Սալվաթօր, Մարսէյլ, եւ կամ իր բնակարանը, 52 Պուլվ· տը Վօճուա, Պոմոն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Մ·Ը·Մ·Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13ԻՆ

★

ՓԱՐԻԶԻ Ս. ԽԱՉԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ տարեկան պարահանդէսը Օթէլ Մոռէոնի մէջ՝

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20ԻՆ 1955

★

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Որբերու Օգնութեան Մարմնի
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21ԻՆ

GRAND HOTELի շքեղ սրահներուն մէջ

★

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1955

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ:

Նոր գրենք

rticles polichinelles ի համար:
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ լոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Շաթօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ խաչին:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE ի

Մարսէյլի քաղաքապետ, նախկին նախարար:

Կը նախագահէ՝ ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ընկ· Ց· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՐ, ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕԺԻ ՄԱՌՒԻՒՍ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին ՍԱՐԳԻՍ ՋԻՕՐՋԻՃԵԱՆ (ջութակ), Ա· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ եւ Ժ· ՄԱ – ԿԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ժ· ԳԱՍ – ԵԱՆ եւ Ժ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ (երգ):

Եւրոպական նուագախումբ ԷՄԻՐ ԿԱՐՕ (Սիմֆոնիա): Հայկական նուագախումբ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ:

Մասնակցութեան համար 100 ֆրանք:

Հանրակառք թիւ 19, 22, 23 եւ 41, իջնել Փառճ Շաճօ:

●

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Անի» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդ»ի եւ սանուհիներու:

Քաղաքապետարանի նորակառոյց դարձակ սրահին մէջ, այս չաբաթ, ժամը 20·30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3ը:

Կը նախագահէ ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Կը խօսի ընկ· ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին, արտասանութիւն, երգ, կարող ուժերու կողմէ: Հաճելի անակնկալներ:

Հանդէսէն վերջ աւանդական խնջոյք եւ եւրոպական պարեր բնտիր նուագախումբով: Ճոխ պուֆէ ժողովրդական գիներով: Մուտքը ազատ է

●

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոկտ. 31ին, կիրակի:
Կը խօսի ընկ· Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ· 7ԻՆ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, 31 ՀՈԿՏ· ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER Attractions internationales

FRANÇOIS, avec son accordéon, (chanteur du charme)

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ կեդր· վարչութիւնը արտակարգ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի, չրջանի բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները անխտիր, խորհրդակցելու համար կայանի չէնքին նորոգման մասին, այս չաբաթ ժամը 3·30ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, մէթրօ Փատէ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 8·30ին; սովորական հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ակտրոնեան» խումբին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի: Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ «Արշակ Զօպանեանի կեանքն ու գրականութիւնը»:

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Արդութեան» խումբի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» հնթակոմխէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացականները նախ պիտի առնուին:

ՀԱՄԱՆԱՐԲԵՐԴԻ Մխիթեան Լիսէի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթական դասախօսութիւնը (Հայերէն), այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ: Դասախօս՝ առաջնորդ Պ· Ա· ՃԻՆՃԵԱՆ: Նիւթը՝ Բերնի եւ ակռաներու առողջապահութիւնը: Մուտքը ազատ է:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Վերարկուի համար մեքանիսիէններ կամ օդնական եւ վերարկուի փինիսիօնի աշխատողներ: Դիմել՝

NADIRIAN, 40, Rue du Bois
Paris (19), Escalier A., No. 19

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻՆ

երիտասարդներ կօշիկի գործարանի մէջ աշխատելու համար:

Դիմել՝ Chaussures Déesse
18, Rue Mélingue, Paris (19)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

MAISON

ARDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —
Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.
Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները:

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա· եւ Բ· կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
27
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
MERCREDI
27 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7307 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2918

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԱԼ ՃԱԿԱՏԸ

●

Իսկապէս նոր շրջան մը կը բացուի ա-բեւմտեան Եւրոպայի պատմութեան մէջ, այն դաշնագիրներով որոնք ստորագրուեցան շաբաթ օր, 23 Հոկտ. Փարիզի մէջ:

Տակաւին քանի մը օր առաջ, ամէն ինչ մութ կ'երեւար :

Միացեալ բանակի ծրագրին ձախողութիւնէն ի վեր, ամրողջ Արեւմուտքը անձկութեամբ կը հետեւէր անցուդարձին :

Այս անդամ ալ, համբերութեան փորձ մը կը կատարուէր, քիչ – շատ զոհողութիւն մը պահանջելով, բայց իւրաքանչիւր երկրի ապահովութեան եւ ընդհանուր խաղաղութեան :

Անգամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ վճռակատը կը չահի: Մանաւանդ երբ ունի որոշ տեսակէտ եւ գործելու կամք :

Ազատ աշխարհը նոյնքան ծանր մահասպառնալիքի մը մատնուած էր 1948ին, երբ Եւրոպայի դիկտատորը կը բաժնուէր Կոմինֆորմէն, պահելով հանդերձ իր համակիրները :

Թիթօ, նոյնպէս թիթու բոլշեւիկ, չէր ուզեր դառնալ հնազարակ սրբանկար մը, ինչպէս մեծ գերդի երկիրները :

Եւ երբ գլուխ վերցուց, գժտութիւնը կրակները թափեցան իր երկրին վրայ, առաջնորդութեամբ Մոսկուայի :

Տնտեսական եւ քաղաքական պաշարում: Մինչեւ անդամ զանազան ձեռնարկներ չներքնէն պայթեցնելու համար մըչ նաբերդը :

Դիմադրական ճակատը կազմուած էր արդէն: Բոլոր սպառնալիքները մնացին ապարդիւն :

Եւ ահա վեց տարի վերջ, անոնք որ չունէին թարձակ եղյմներ կը փորձէին, կը վերահաստատուին դիւանագիտական եւ տնտեսական յարաբերութիւնները «անակ»ին հետ: Եւ գեռ ուրիշ միջոցներ կը փորձեն, աւելի սերտ կապեր հաստատելու համար :

Մօտաւորապէս նոյն անցուդարձը տեղի ունեցաւ, միացեալ Եւրոպայի կազմակերպութեան առթիւ :

Արեւմուտքը յանդուգն ձեռնարկ մը կը փորձէր, իր ինքնապաշտպանութեան համար: Կը ջանար միացեալ ճակատ մը կազմել, յանուն ապահովութեան, ազատութեան եւ խաղաղութեան :

Մխքերը անընդհատ կը գործէին: Լաւագոյն ծրագիրը յղանալու համար :

Վաղուան մղձաւանջին առջեւ, ամէնէն եռանդուններն անգամ տրամադիր էին բան մը զոհելու ապագային վերիչխանութեանէն:

Ծրագիրներ ալ մշակեցին, այդ մասհողութեամբ,— միացեալ բանակ, հաւաքական պաշտպանութիւն, վերազինում արեւմտեան Գերմանիոյ , եւն. :

Ջոբս – հինգ տարուան ակադեմական վիճաբանութիւնները յանգեցան անկախ ռուսական ձախողանքի մը, երբ Ֆրանսայի Ապգ. ժողովը մերժեց նկատի առնել միացեալ բանակի դաշինքը :

Մթնոլորտը կը թանձրանար: Ճնշում աջէն եւ ձախէն :

Եւ նորէն յաղթեց դիմադրական ոգին:

Ճակատը վերակազմուած է արդէն , աւելի ճկուն եւ աւելի գօրաւոր :

Ամբողջ անցուդարձին մէջ, ամէնէն կարեւոր պարագան այն է որ՝ ճամբան կը հարթուի հաշտարար մթնոլորտ մը ստեղծելու համար Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջեւ :

Սարի մասին գոյացած համաձայնութիւնը նախադրանը կը համարուի աւելի լայն գործակցութեան մը, քաղաքական թէ տնտեսական դետնի վրայ :

Միւս կողմէ, Արեւմուտքը ամրապնդելով իր միութիւնը եւ պաշտպանողական ցանցը, կը յուսայ աւելի վճռական դիրք մը բռնել ապագայ բանակցութեանց մէջ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹԵՐ ՈՒԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

●

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԴԺԳՈՀ Է

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ճ. Տըլլըս, Ուաշինկթընի վերադառնալով, օդակայանին մէջ դիմաւորուեցաւ նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ, ինչ որ աննախընթաց պարագայ մըն է: Նախարարը Փարիզի մէջ ստորագրուած համաձայնութեանց մասին տեղեկութիւններ հաղորդեց հետապահակերով (թելեֆոն – գիրն): Մանաւանդ ընդգծեց թէ կընքուած համաձայնութիւնները վինակից – ներ դարձնելով Ֆրանսացիները եւ Գերմանները, երկարատեւ թշնամութենէ մը ետք, «նոր դարաշրջան մը կը բանան Եւրոպայի համար»: Այզընհաուըր հրաւիրած էր բոլոր Ամերիկացիները հետապահակին առջեւ անցնիլ, ուշադրութեամբ լսելու համար Տըլլըսի զեկուցումը: Անդուլա այս բացառիկ ձեռնարկը կապ ունի նաեւ ընարական պայքարին հետ, որ հետզհետէ կը սաստկանայ, ամերիկեան երկու մեծ կուսակցութեանց միջեւ: Տըլլըս չատ զոհ կ'երեւայ կնքուած համաձայնութիւն – ներէն :

Նոյն օրը Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Սըր Էնթընի Իըըն եւս զեկուցում տուաւ երեսի. ժողովին մէջ, ծանրանալով հետեւեալ երկու կէտերուն վրայ :—

1. Գոյացած համաձայնութիւնը կ'ապագուցանէ Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետներուն քաջութիւնը եւ համբերութիւնը:— 2. Բրիտանական կառավարութիւնը կը յուսայ թէ Պրիւսէլի նոր դաշինքը կը ներկայացնէ լաւագոյն ապագայի մը սկզբնաւորութիւնը :«Եթէ կարենանք հաստատուն վճռակամ մը առնել եւ հաստարակաց նպատակ մը գտնել Արեւմուտքի մէջ, հաստատած պիտի ըլլանք էական հիմք մը որուն վրայ կրնանք համաձայնութիւն մը փորձել Արեւելքի հետ »:

Այս յայտարարութիւնէն առաջ նախարարը յայտնած էր թէ Փարիզի մէջ կընքուած համաձայնութիւնները խորհրդարանին պիտի հաղորդուին Սպիտակ Տետրակի մը ձեւով, կարելի եղածին չափ չուտ: Ճեռոյ պարզեց արեւմտեան Գերմանիոյ դիւանագիտական զբաղման վերջ տալու պայմանները: Մինչեւ որ Գերմանիան Ատլանտեան կազմակերպութեան մէջ մտնէ, դաշնակիցները պիտի շարունակեն հսկել երկրին ապագինման եւ զինաթափութեան վրայ: «Եթէ Գերմանիա Ատլանտեան դաշինքին մէջ մտած չըլլայ մինչեւ տարեվերջ, այն ատեն պիտի քննենք թէ ինչպէս պիտի կատարուի այդ հսկողութիւնը»: Ֆրանսայի Ապգ. ժողովին վարչութեան կը սպասուի մինչեւ դեկտեմբեր : Գոյացած համաձայնութիւնները կ'ապահովեն արեւմտեան Գերմանիոյ սերտ զօրակցութիւնը իրրեւ ազատ եւ հաւասարազօր անդամ արեւմտեան հասարակութեան :

Նախարարը զգուշակութիւն յայտնեց նաեւ Թրիէսթէի վէճին կարգադրութեան համար: Իր համոզումով, այսուհետեւ ոչ մէկ ազգ պիտի կրնայ խափանել Աթլանտեան դաշինքին պաշտպանողական ոգեմտութիւնը :

Կնքուած համաձայնութիւնները մեծ զգուշակութիւն պատճառեցին Իտալիոյ մէջ: Կառավարութիւնը դաշնագիրները խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ Նոյեմբերի կիսուն եւ կը յուսայ թէ պիտի վաւերացուին առանց դժուարութեան :

Պ. Վիչինսկի, Ազգ. ժողովին խորհրդային գլխաւոր պատասխանատուն, յայտարարեց թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերաբերմամբ կը հակառակ զինաթափութեան աշխատանքներուն: «Գերմանները արդէն վրէժ եւ հատուցում կ'երազեն : Արեւմտեան Գերմանիոյ զրպարտները անմիջական զգուշութիւն պիտի ըլլան այս գետնի վրայ» :

Ն. Միութեան ներկայացուցիչը այս ազդարարութիւնը կ'ուղղէր զինաթափութեան յանձնաժողովին առջեւ: Հնդկաստանի ներկայացուցիչը այս առթիւ թելադրեց որ Արեւմուտքը եւ Արեւելքը դադրեցնեն զինամթերքի արտադրութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ համաձայնութեան մը յանդիլ զինաթափութեան մասին :

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

★

ՆՈՐԻՆ ՄԱՌԵԱՆ – ԽԱՏՏ

Լոնտոնի մեծակեացը, Պ. Աբշակ Սափրաստեան, կը շարունակէ գրաբար գրել իր յօդուածները, հիւրընկալ էջեր գտնելով Ամերիկայի ռամկավարներու պաշտօնաթերթի մէջ:

Անշուշտ յօդուածագիրը եւ խմբագիրը հաշ գիտեն թէ իրենց ամէնէն բանգէտ ընթերցողն ալ կը խրտչի այդ գրութիւններէն: Մանաւանդ որ նիւթերն ալ մասնագիտական են :

Այսպէս, նկարագրելով Հայագիտու-թեան վերջին համագումարը Ֆէմպրիճի մէջ, վանեցի բանասէրը կը գրէ :

— «*Մինչեւ այդ թուականն (1928), Ջինաստանն եւ Ափրիկէ չէին յիշեալ ի ծրագիրն, իսկ Քեմբրիճի համագումարում յաւելեալ են Ալթայական ուսմունք, Հեռաւոր Արեւելք, եւ Ափրիկէ իբրեւ ա-նանձին ճիւղք*, (1. Հոկտ.):

Եթէ հարցնէք Պ. յօդուածագրին թէ ինչո՛ւ յամառօրէն գրաբար կը խաղայ, բանի որ իր նպատակն է ժողովրդական-նացնել գիտութիւն մը, ժողովուրդին հաղորդել զանազան գիտելիքներ, ինքն ալ պիտի չկրնայ պատասխանել :

Եւ կամ պիտի բսէ թէ հայերէնի տա-րածման կը ծառայէ:

Չեմ գարմանար :

Իր ուրիշ մէկ հայրենակիցը, դարձեալ Ամերիկայի նոյն թերթին մէջ, պինդ յամառութեամբ կը շարունակէ *ինսերնա-ցիոնալ* հայերէն թխել, իրար խառնելով նեմարաւնէն առնուած բառերը, ռուսերէնը, թաթարերէնը եւ վերջին պահուն ալ՝ անգլերէնը:

« Շատ գիտցողը շատ կը սխալի», կ'ըսէ արեւելեան առածը:

Այսպէս ալ Պ. Սափրաստեան :

Երկրորդ յօդուածին մէջ կը կարդամ.

— « *Երբ մարդիկ դուրս եկան անտառէ եւ քարայրէ հին Քարաղարի վերջին շրջանին, եւ սովորեցան չինել ձեղունա-ծածկ հիւղակը եւ խրճիթը եւ հետզհետէ կայուն եւ հաստատուն բնակարանը*» եղեն:

Իրրեւ հաշ գրաբարագէտ, Պ. Սափ-րաստեան պիտի գիտնար թէ կոպիտ սրխալ է «ձեղունածածկ»ը, ինչպէս երբէ «*հողածածկ*» ըսէիմ, եւ ոչ թէ «*հողածածուկ*»:

Ինչ մը աւելի վարը, կ'երեւայ «յետ – սառցային » բառ մը: Անշուշտ ըսել կ'ուզէ «*յետ – սառնային*»:

Ո՛րքան փորձանքներ բացած են սա պարզունակ «*սառ*», «*սառոյց*» բառերը , իրենց ածանցումներով :

Կովկասէն ընդօրինակելով, մինչեւ այսօր շատ մը վարժ գրիչները կը շարունակեն գրել սառցարան (սառնարան) , սառցակոյտ (սառնակոյտ), սառցադարան (սառնադարան):

Կը մոռնան որ բառին արմատը *սառ* է, ոչ թէ *սառոյց*: Ինչպէս որ Պ. Սափրաստեան ալ կը մոռնայ թէ սառնաշունչ հով մը կը փչէ իր խառեան – խստոտի – խարդի հայերէնէն, եւ փոխանակ լեզուն ճոխացնելու կամ նորոգելու, ետ կը տանի մինչեւ Ժ. դար:

Եթէ ծերունիներն ալ այսպէս թերխոշ մարգուիներ կատարեն, վա՞ղ կը հասնինք թէ ... Սպասեմ : Վ.Ա.Հէ

ԻՆՉՊԷՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ ՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըը, որ երէկ Ուաշինկթընի մեկնեցաւ, ձայնասփիւռ ճառով մը կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդեց ժողովուրդին, Սարի մասին գոյացած համաձայնութեան առթիւ : Այս համաձայնութիւնը տհաճութիւն պատճառած է Գերմանիոյ մէջ. բայց Տոքթ. Ատընաուըրի կարծիքով, այդ խնդիրը երկրորդական կը մնայ այն դաշնագիրներուն քով զոր ստորագրեց Փարիզի մէջ, վերահաստատելով 50 միլիոն քաղաքացիներու իրաւունքները իրրեւ ազատ պետութիւն: Երբ Ուաշինկթընէն վերադառնայ, պիտի բացատրէ թէ պիտի քանդուէր արեւմտեան Գերմանիոյ զինակցութեան, մինչեւ անդամ վերկութեան դործը, եթէ չընդունէր Սարի մասին գոյացած համաձայնութիւնը :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Տոքթ. Ատընաուըը կարեւոր զիջումներ կատարած է, վերջին պահուն :

Համաձայնութեան դլխաւոր կէտերն են.— Սարի շրջանը պիտի ունենայ եւրոպական կարգուսարք մը, որ եթէ վերացուի հանրաքուէի մը միջոցաւ, չի կրնար վիճելի դառնալ մինչեւ Գերմանիոյ հաշտութեան դաշնագրին կնքումը : Եւրոպայի վերահսկիչ մը պիտի ներկայացնէ Սարի չափերը արտաքին գործերու եւ ապր. պաշտպանութեան ճակատին վրայ: Այդ վերահսկիչը պիտի նշանակուի Արեւմտեան Եւրոպայի Միութեան նախարարներու խորհուրդին կողմէ : Վերահսկիչը ոչ Ֆրանսայի կրնայ ըլլալ, ոչ ալ Սարցի: Վերահսկիչը ամէն տարի տեղեկագիր մը պիտի ներկայացնէ : Սարի շրջանն ալ պիտի մասնակցի Եւրոպայի պաշտպանութեան, մասնաւոր կարգադրութեամբ: Պիտի չունի քաղաքական կառավարութեանց , բնակչութեանց, թերթերու եւ հրատարակչական ժողովներու համար արտօնագիրը տալու դրութիւնը: Եթէ Սարի ժողովուրդը վաւերացնէ Եւրոպական կարգադրը, կընայ խորհրդարան մը պիտի ընտրուի : Եւայլն :

.....

ԹԻՀՐԱՆԸ կը հետապրէն թէ իբրեւ լրտես եւ հայրենադաւ ամբաստանուած 600 ազանները բաժնուած են աւելի քան 50 խումբերու, իւրաքանչիւրը տասը հոգի – նոց: Յարդ դատուած են չորս խումբեր : Պատասխանելով Թրիճակցի մը որ կը կարծէր թէ երեսուն հոգի մասնուան պիտի դատապարտուին 600 ամբաստանեալնե-րու վրայ, Թէհրանի դինուորական կառավարիչը դիտել տուաւ թէ «այդ հաշիւը իրականութենէն վար կը մնայ»: Դատարի մէջ կազմուած դինուորական տեսանողներն ալ գործել սկսան: Ամբաստանի մէջ ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց 50 ազանեներու եւ ճարտարապետներու դէմ :

ԵԳԻՊՏՈՍ 40 միլիոն տարարի օդնութիւն մը պիտի տանայ Մ. Նահանգնե-րէն, ութ ամսուան ընթացքին.— Առջի օր նոր դինարան մը բացուեցաւ Գահիրէի Շուպրա արուարձանին մէջ :

(Շար. կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Մասնաւոր նամակէ մը կ'իմանանք թէ ընկեր Ս. Վրացեան, որ բաւական տեղէն ի վեր զարձեալ կը տառապէր աչքերու տկարութենէ, նոր գործողութեան մը ենթարկուած է Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ , Հոկտ. 20ին: Գործողութիւնը կատարուած է ձախ աչքին վրայ: Բժիշկը կը վստահեցնէ թէ պիտի կրնայ դիւրաւ կարդալ եւ գրել :

Մեր վաստակաւոր ընկերը կը տառապի նաեւ ներքին հիւանդութենէ մը :

Արագ ապաքինում կը մաղթենք :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՍԼԱՄԸ ԱՌԱՆՁՆԱՁՆՈՐՀԵԱԼ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱԶԴԻՆ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եւ յետոյ կար արտաքին մահմետական աշխարհը: Համայնավար քաղաքականութեան համար չատ աննպատակ պիտի ըլլար յառաջ բերել վտանգաւոր խզում մը նոր-սի մահմետականութեան եւ դուրսի կրօնականներուն միջեւ :

Նախ ընդհանուր կերպով, որովհետեւ նոր չկայ մահմետական միութիւն, կա՛յ մահմետական եղբայրակցութիւնը Ափրիկէէն մինչեւ Ասիա, եւ աչք դոցել ներսը, պիտի նշանակէր սիրաշահիլ «դուրսը» չկրկռել ամբողջ մահմետականութիւնը համայնավարութեան դէմ: Եւ այս չատ կարեւոր էր համայնավար թափանցումին համար, արտաքին աշխարհին մէջ, ուր, ի բացակայութեան դեռ քիչ նայող ազդային դիւանագիտութեան, կամ բանուորական կազմակերպուած դասակարգին, խորհրդային քարոզութիւնը կը փորձէր դործածել Իսլամը երրեւ տեսակ մը կամուրջ, արտածման ճամբայ՝ համայնավար տարաղներու: Անուանդն միշտ պիտի՝ բնու ուղղակի պայքար չէր մղեր, ինչպէս ուրիշ դաւանանքներուն դէմ :

*Եւ դեռ կային երեւոյթին զուտ քաղաքական մասնայատկութիւնները,— Թուրքիան, Պարսկական Ասպատակականը եւ Աֆղանիստանը մէկ կողմէ, Խորհրդային Ասրբէյճանը միւս կողմէ: Մանաւանդ Թուրքիան: Ցեղափոխական առաջին չքնաղ յաւակնութիւններէն նաք, երբ քեմալական չարժումին մէջ կարծեցին տեսնել աշխատաւորական յեղափոխութիւն մը, իրենց յոյսը առին մը դրին ի խնդիր համայնավար ծաւալման Պրէսթ – Լիթո – վոքքի խաղերուն ընթացքին պահ մըը – ուած ազդակի մը վրայ, — Համաթուրա – նականութիւնը: Բայց այդ ալ վիժեցաւ: Զկրցան դլուխ հանել այդ չարժումը, ո – րուն չնորհիւ կը ապահէին Թուրքիան խորհրդային կառքին կապել Բաքուի մի – ջոցաւ: Շուտով անդրադարձան, թէ Թուրք ազդայնական զարթօնքը խորքին մէջ դեռ զօրաւոր կապեր ունէր Իսլամութեան հետ, եւ թէ Աթաթիւրքի երկրին աշխարհականացման համար ըրած բոլոր ճիգերը կը բախէին լուրջ դժուարութեանց տալով յաճախ երեւութական արդիւնքներ միայն: Եւ ճարահատ վերադարձանիսլամին, իրրեւ ծաւալման ճամբայ: Մանաւանդ որ աւելի ընդհանրական էր ան, ընդդրկելով արտաքին աշխարհն ալ : Եւ անչուշտ լայն առանձնաչնորհներ Աղրբէյճանի, Թանկարժէք կապը իսլամական աշխարհին հետ: Վկայ՝ Ղարաբաղը, Նախիջեւանն ու Գանձակը, ինչպէս նաեւ այն իրականութիւնը թէ երբ Հայաստանի մէջ իրարու նաեւէ նախապահներ ու վարչա – պետներ կ'անհետանային , տարիներով կաթոլիկոսական աթոռը թափուր կը մնար եւ կրօնականները հետզհետէ կը նը – ւազէին, Ադրբէյճանի մէջ երեսուն տար – ուան ընթացքին միայն մէկ երկու նախա – պահներ պաշտօնէ արձակուեցան, իսկ կրօնական դասը, կարգ մը ապրիւրներու համաձայն, մնաց համեմատաբար միշտ զօրաւոր: Նոյնիսկ չատ աւելի նուազ հա – լածանքներու ենթարկուեցաւ ան, քան թէ Թուրքիոյ մէջ քէմալական չարժումին սկզբնական շրջանին: Եւ այսպէս, Մոս – կուայի դիրքը հանդէպ Մահմետական աշ – խարհին, պատճառ եղաւ որ իր ներքին քաղաքականութեան մէկ երեսը դառնայ ուղղակի արձագանդը արտաքին քաղա – քականութեան որոշ ակնկալութեանց :

Բայց, ինչպէս արդէն դրած էինք, այժմ սկսած է պայքարը մահմետականութեան ալ դէմ, «մանաւանդ մահմետականութեան եւ օրթոտոքսութեան » դէմ (Փը – րաւտա) :

Կը նշանակէ թէ բան մը փոխուած է պա – պմութեան – քաղաքական հաւասարա – կշռութեան մէջ: Ու անմիջապէս կարելի է եզրակացնել թէ ներսի անպատեհու – թիւնները աւելի մեծ կարեւորութիւն ըս – տացած են, քան թէ արտաքին աշխարհին մէջ, եւ թէ ներսը սահղծուած է պայքարի ա – ւելի նպաստաւոր դետին, մինչ դուրսը նուազած են Իսլամին կարեւորութիւնն ու չահագործման կարելիութիւնները:

Ու եթէ փորձենք մօտենալ պատճառնե – րուն, կը տեսնենք :

— Թուրքիոյ մէջ.— Ռուսին հանդէպ վտանգի թշնամութիւնը եթէ թոյլ չի տար համայնավարութեան որ «ազդային ա – զատագրման» պատմուճանով մօտենայ , հասած է սակայն զործաւոր դասակարդ մը՝ յարմար դետին քարոզութեան: Իսկ կրօ՞նը ... յարաբերաբար տեղատուու – թեան մէջ, եթէ ոչ զործիքը ամերիկեան քաղաքականութեան, Փաքիստան – Թուր – քիա, Իրաք – Թուրքիա մերձեցումներու ընթացքին: Յամենայն դէպս, հաստա – տուն կապերով Ամերիկայի կապուած Թուրքիան ցնոր տնօրինութիւն կոր – ուած դետին է Մոսկուայի համար, որ ուրեմն կրնայ աւելի ազատօրէն զործել ներսի մահմետականութեան դէմ :

— Արաբական եւ բնդհանրապէս իսլա – մական աշխարհին մէջ — : Կրօնքին ուժը՝ նորէն նուազումի ենթակայ: Ցեղային – բարմեան ազդայնական զարթօնքը, ազ – գային դիւանագիտութիւնը, զօրաւոր հար – ուածներ հասցուցին կրօնական մոլեռան – դութեան, զգացնելով մահմետականին թէ ինք միայն այդ չէ, կը պատկանի մա – նաւանդ «ժողովուրդ» ամբողջի մը: Միւս կողմէ, այդ երկիրներուն ճարտարար – ուեստական ծաղկումը իր բանուորական նորածին դասակարդով, ստեղծեց նոր դաշտեր համայնավար զործունէութեան համար: Եւ ահա, Իսլամը, իրրեւ կապ եւ թափանցումի միջոց՝ կորսնցուց իր նախ – կին նշանակութիւնը: «Հաստնցած » էր

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԲՈՑԱՀԱՒԵՐԸ

●

Որսորդութիւնը եթէ մարդոց համար հաճելի զբօս մըն է կամ նիւթական ա – բիւր մը, կենդանիներու համար բնաջնջ – ման չարիք մըն է :

Արդարեւ, որքան կենդանական տե – սարներ ի սպառ անհետանալու վտանգին մէջ կը դտնուին անխիղճ որսորդութեանց պատճառաւ: Կառավարութիւնները ոչ միայն յատուկ օրէնքներով սահմանա – փակած են տանձարձակ որսորդութիւնն ու ապօրէն եղանակները այլ եւ յատուկ վայրեր նշանակած են իրրեւ կենդանական պահեստի դարատուններ, ուր կ'ապրին ու կը բազմանան հազուադիւտ կենդանի – ներ, բնութեան սպառ ծոցին մէջ, դերծ մարդկային վտանգէն եւ ուր բացի քանի մը առանձնաշնորհեալ դիտնականներէ ու պահակներէ, ոչ ոք արտօնուած է ոտք դնելու:

*Ֆրանսայի մէջ Գամարկը տնուանի է իրրեւ մին եւրոպայի կենդանական պա – հեստի վայրերէն: Արդէն հարաւ արեւ – մուտք ընդարձակ տարածութիւն մըն է Գամարկը, ուր ոչ միայն Ռոնը փոքր Ռո – նի ճիւղաւորումով ճահիճներ կը կազմէ այլ եւ Վաքարէսի ազի ջրկայքը իր սէգե – րով ու չամբուրներով յարմարագոյն վայ – րըն է ջրային կենդանիներու ու թռչուն – ներու ապատ ապրելուն: Այստեղ կ'ապրին նաեւ բոցահաւերը (ֆլաման) որոնց թիւը եօթը հազարը կ'անցնի: Աւտնք կ'ապրին ջրկայքին ամէնէն ազի տիւերուն վրայ ուր ոչ մէկ կենդանի կրնայ ապրիլ: Թե – րեւս չատեր կենդանաբանական պարտէզ – ներու մէջ տեսած ըլլան այդ տարօրինակ կենցաղով թռչունները, որոնց ուսումնա – սիրութիւնը դարերու զործառած է: Իրենց երկար ու վարդադոյն սրունքներով, մար – սոդական խողովակին ու կարծր վանդա – կին կազմուածքով թէեւ բարձրակեացներու տեսիլն կը մօտենան, ինչպէս արագիլը եւ կռունկը, սակայն իրենց մաշկապատ մատներուն համար թաղանթոտ թռչուն – ներուն կարգին դասուած են: Աւելի ճիշ – դը, փիւնիկաթեւ տեսը կը ներկայացնեն իրենց թեւերուն վարդադոյն, բոցավառ կարմիր կամ ծիրանեդոյն երանդներուն համար, ուրկէ կը քաղեն նաեւ իրենց ա –

միջավայրը՝ զործածելու համար համայ – նավար արտադահմանեան քաղաքութեան սովորական զոյդ դիմակները :

—Ազդայնականութիւնը՝ «օտար աշխար – հակալութեան լուծէն ազդային ազատա – գրման » պիտակին տակ.

— եւ բանուորական նորածին դասա – կարգին բարւոքումը՝ չտայլ խոստումնե – րով եւ զաղափարական ամփոփած ու ծամածոյ «ներարկումներով»:

Ա. Վ–ԱՋԱՏ

ԼՈՒՍԱԻՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ԶՈՐ)

Ե.

ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԻԶԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ՎՐԱՑ

Զորս ճամբորդ, չորս դիմաւորող: Ա – նոնց վիճակն ալ մեր նինէն լաւ չէ: Անոնք ալ զրեթէ չեն քնացած :

Կարճ հանդիստ մը, նախաճաշ սրճա – բանի մը մէջ եւ չղնկաւոքին հաղիւ կը հասնինք :

Տաք է ու փոշի: Կ'անցնինք ջրանցքին և – զերքէն :

Նարդունին եւ ես նրբանցքին մէջէն ենք: Ան կը պատմէ, ես կը պատմեմ :

Օր· Թիբեաքեան զլուխը դուրս կը հա – նէ պատուհանէն եւ բարձր ձայնով ·

— Նարդունիին բերանը չէր բացուեր քանըչորս ժամէ ի վեր, իսկ հիմա պըէլ – պուլ կորեր է...

Կիրակի կէսօրին կը հասնինք Գահիրէ : Մեզ կը դիմաւորէ սուսար ու ժպտադէմ խումբ մը: Կը ծանօթանանք «Ցուսաբեր» Մշակութային Միութեան եւ Համազդա – յինի անդամներէն չատերուն :

Տաք է օրը, աւելի տաք՝ համակրելի , լուսաւոր դէմքերը մեզ դիմաւորողներ – րուն:

Հայու յուզիչ, հիւրընկալ, սիրալեզ դէմքեր :

Ամէն յոգնութիւն մոռցուած է :

Զ.— «ՑՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՇԷՆԵՐԸ

Մեր երեք Ֆրանսացի հիւրերը կ'առաջ – նորդուին Գահիրէի ամէնէն չքեղ պան – դոկներէն մէկը, «Քոնթինանթալ»:

Ես «Ցուսաբեր»ի հիւրն եմ: Նարդու – նին հետ կը բաժնենք ընդարձակ սենեակ մը, զոր կարելի է կոչել «ուխտաւորներու սենեակը»:

Գահիրէի Հ· Մ· Ը· Մ·.— Արաբատի քառանամեայ յորելեանն է, եւ կէսօրէ հետ սեղի կ'ունենան ախոյենական մըր – գումներ, մասնակցութեամբ եղիպտահայ բոլոր մարզական կազմակերպութեանց :

Կարեւոր է որ մեր հիւրերը ներկայ ըլ – լան հոն: Կ'անցնիմ հետաքրքրի զործիքին առջեւ :

— Ալօ, Պ· Պալար, երբ քիչ մը հանդս – տանաք, հարկ է որ բոլորս մէկ ներկայ ըլլանք մարզական հանդիսի մը...

— Ի՞նչ հանդէս, մարզակա՞ն ... Դուն դիտես, որ այդ զործէն չեմ հասկնար ... չեմ սիրեր, ոչ ես, ոչ կինս եւ ոչ ալ Մար – սելը... յետոյ յոգնած եմ, դիտես, որ յոգնած եմ ...

— Գիտեմ, Պ· Պալար, ես ալ, Նարդու – նին ալ, բոլորս ալ յոգնած ենք, բայց մեր ներկայութիւնը, մանաւանդ ձերը, ան – հրաժեշտ է :

— Ըրէ ինչպէս կ'ուզես ... բայց, Աստուծոյ սիրոյն , խնայէ իմ տարիքիս... Ժամը քանի՞ն պէտք է որ պատրաստ ըլլամ ...

— Ժամը չորսին կուգանք եւ ձեզ կ'առ – նենք, ըսէք միւսներուն ալ, որ պատրաստ ըլլան... Շնորհակալութիւն ...

Մենք արագ շրջանը կ'ընենք «Ցուսա – բեր»ի չէնքին :

Ներքնայարկը ամբողջութեամբ յատ – կացուած է եղիպտահայ այս մեծ օրա – թերթին :

Մեծ դարկ կը տրուի նաեւ հրատարակ – չական զործին, մանաւանդ այս վերջին տարիներուն: Եղիշէի, Խորենացիի զեղա – տիպ հատորները «Ցուսաբեր»ի տպարա – նին մէջ լոյս տեսան: Մեր հասնելուն ա – տարատած էր Սիամանթոյի ամբողջական զործին նուիրուած, հատորը, իրապէս չքեղ, ամէն տեսակէտով :

Տպարանը ընդարձակ է, իր երկու տա – զաշարներով եւ տպագրական անհրաժեշտ մեքենաներով: Ամրագրութիւն եւ վար – չութիւն ունին առանձին սենեակներ :

Ամէն այցելու, հաղիւ ոտք զրած կը հիւրասիրուի սուրճով կամ թէյով : Այդ հիւրասիրութիւնը մեքենական է . խնդումերես սրճեփը, նիհար արար մը, կը ներկայանայ վայրկենապէս եւ ձեզի կ'ուղղէ ուսնդական հարցումը, «չաքա – րը շա՞տ, թէ միջին»:

Ներքնայարկի մարմարակերտ դասէթէն երկու բոլորակաձեւ սանդիճաններով կը բարձրանանք առաջին յարկը :

Մորքին խոշոր դուռ մը, ուր կը խուժեն այդ ժամուն ահագին թիւով մարդիկ ու նուագը: Ցիշեցնելով միւնոյն տեսն Ցու – նաց առասպելական փիւնիկ թռչունը որ կ'ապրէր Արաբիոյ մէջ երկար դարեր, խորհրդաւոր կենցաղով մը ու խարոյկի մը վրայ այրելէ վերջ դարձեալ կը ծնէր իր մոխիրներէն :

*Բոցահաւերուն վիզը չատ երկար է ի – րենց սրունքներուն պէս: Իսկ կատուցը կոչտ ու կոր է: Արմատին կողմը վարդա – գոյն՝ որ հետզհետէ կը սեւնայ ոտքան ծայրին մօտենայ: Կատուցին առաջին մասը հատ ու խողովակաձեւ է եւ հակառակ միւս թռչուններուն կատուցին բացուելու չարժումին, (բացի թութակներէն) բոցա – հաւերու կատուցին վերին մասը չարժուն է եւ նուրբ: Կատուցը երբորդ ոտքի դեր ալ կը կատարէ, երբ թռչունը նստած է ու ոտքի ելլել կ'ուզէ: Լեզուն հաստ է ու մսուտ, որ գնահատուած էր Հռովմէացի – ներէն եւ որուն համար մեծ ջարդ մը տը – ւած են այս թռչուններ: Նոյնիսկ կը յիշ – ուի թէ Հռովմայեցի արիւնարբու կայս – րը՝ Կալիկուլա բոցահաւերու արիւնով կը թրջուէր ծիսակատարութեանց պահուն : Սրունքներու նրբութիւնը ենթադրել կու – տայ թէ յանկարծ պիտի կքին անոնք մարմնին ծանրութեան տակ, բայց չատ տոկուն են: Այդ երկար սրունքներն ու վիզը գոյց կուտան թէ բոցահաւերը ի – րենց սնունդը կը ճարեն ջուրերու ցած ա – փերէն: Հարց է թէ ինչո՞վ կը սնանին ա – նոնք այդքան հատ կատուցի մը միջոցաւ: Անոնց ջրային թռչուն մը ըլլալու հան – դամանքը թերեւս չատերուն խորհիլ տայ թէ ձուկերը, զորտագոյները, ջրային ճճիները կամ ջրային բոյսերը կրնան իր – րեւ սնունդ ծառայել անոնց :

Սակայն ինչպէս առ հասարակ իր կեն – ցաղը, իր սննդառութիւնն ալ դաղանիք մը մնացած է երկար տաեն: Ֆրանսայի մէջ մինչ 1951ին, իսկ Թունուզի մէջ 1952ին էր որ համբերատար թռչնաբան – ներ յաջողեցան գոհացուցիչ պատասխան մը տալ այդ բարդ հարցին: Ամենամեծ մասնագէտը Արլըյի թռչնաբան Փիէն կ'ըլլէ որ մօտէն ուսումնասիրած է բո – յահաւերը Գամարկի պահեստի վայրե – րուն վրայ, հետեւեալ մանրամասնու – թիւններըը կուտայ անոնց սննդառութեան մասին.—

Բոցահաւերը կը սնանին, ցերեկը թէ դիշերը, միշտ խմբովին եւ միշտ հազ – ուադէպ պարագաներու մէջ առանձին : Անոնք կը նախընտրեն ցած տեղերը ուր – կէ կարենան քաղել իրենց սնունդը առանց լողալու: Բայց կը պատահի որ Ջուրերու բարձրացումով հարկադրուին լողալով սնանիլ :

Ձչդուած է այս թռչուններուն կերակ – րուելու եղանակը: Իրենց կատուցին վերին մասը կը մխրճեն տղմուտին մէջ ու չեղ – բակատուցներուն (բազ, սապ) նման դէե – լով զուրս կը հեռուն ամէն ինչ որ մաս չի կազմեր իրենց սնունդին: Իրենց ոտքերը կը ծառային պարզապէս քալելու համար եւ յաճախ իրրեւ թակ: Կատուցն է

կլիներ: Հայերէն չեն խօսիր անոնք: Կը բացատրեն, թէ Ցոյներ են:Ցունաստանէն եկած թատերական խումբ մը ներկայա – ցում ունի կէսօրէ ետք: Դեռ ուշեն սկսած, ուստի կը մտնենք ներս: Հրաչալի սրահ մըն է: Ընդարձակ ու չքեղ բեմ... Կար – միր թաւիշէ վարագոյրներ, նոյն գոյնի բազկաթոռներ : 800 հոգի հանդիսատես կը – նան նստիլ հոն: Ինքզինքս կը կարծեմ Ֆրանսայի ամէնէն արդիական թատրոն – ներէն մէկուն մէջ:

Հանդէսը պիտի սկսի, դուրս կ'ելլեմ հիացած: Զաթին՝ թատերասրահին դու – դահեռ ուրիշ սրահ մը, աւելի նեղ, որ կը նայի փողոցին վրայ, իր լայն պատուհ – հաններով· սեղաններ ամէն կողմ: Խոր – քին «պուֆէ» մը: Սրճարան – ճաշարանն է: Ամբողջ օրը եւ իրիկուններըը կարելի է հոն նստիլ, զովացուցիչներ խմել, ճաշել: Թատերասրահի մէջին՝ մեծ ճաշակով կա – հաւորուած սրահ մը, ընդունելութեանց համար :

Նոյն բոլորակաձեւ սանդուխներով կը չարունակենք բարձրանալ: Բազմաթիւ սենեակներ, « Նաւասարդ » սրահը , եւ ուրիշ սրահներ: Իգական ու արական , ինչպէս եւ երիտասարդական բոլոր միու – թիւնները ունին իրենց առանձին հաւա – քատեղիները :

Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար·)

ԳՏԱԼ...

•

Ինչպես ամեն անգամ, որ իրեն ոչնչով փնովեր, Ֆիլոն ուրախացավ, տեսնելով, որ Ֆրանսուան ոչ միայն չի ընդդիմանում, այլև ինքն է առաջարկում գնալ Ֆրանսուայի հետ։ Ֆիլոն ուզում էր ամեն գնով հեռանալ այդ տնից, որտեղ ինքն իրեն ստրուկի պես էր զգում։ Ֆրանսուան ուզում էր գնալ, որովհետև ինքն էլ էր ուզում հեռանալ այդ տնից, որտեղ ինքն իրեն ստրուկի պես էր զգում։ Ֆրանսուան ուզում էր գնալ, որովհետև ինքն էլ էր ուզում հեռանալ այդ տնից, որտեղ ինքն իրեն ստրուկի պես էր զգում։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ զէնքեր ալ պիտի դործածե – ցնէք, կ՚ըսէ Եւրոպան յարձակման են – թարկուի, ըսաւ արեւմտեան ճակատի հը – րամանատարը, զօր· կրունթըը, ճառ մը խօսելով Լոնտոնի մէջ: «Պիտի հար – կաղրուինք այդ զէնքերը դործածել, դար – մանելու համար ուժերու անհաւասարա – կշռութիւնը .: Շատ կը ցաւիմ որ կրնանք համաձայն ըլլալ հիւլէական պատերազ – մի: Բայց կրնամ խոստանալ ձեզի թէ մեր բոլոր ջանքերը կը ձգտին անկարելի դար – ձնել պատերազմը »:

ԻՏԱԼ· ԶՕՐԲԸ ԹՐԻԷՍԹԷ մաս. Հոկտ· 23ին: Առաւն կանուխ քանի մը հարիւր պինուրներ պրաւեցին Ա· չրջանը , կա – տարեալ կարգադահութեամբ: Իրենց է – տեւէն կը հանէին ուրիշ չորս հարիւր պինուրներ : Բազմութիւնը կը սպասէր ճամբաներուն վրայ: Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած էր եւ դուրսէն ալ 15·000 իտալացիներ դացեր էին մասնակցելու խրաճանքին: Միեւնոյն օրը Եուկոսլաւիոյ պինուրներն ալ նոր դիրքեր կը դրաւէին Բ· չրջանին մէջ: Երկու ազգերու պին – ուորները իրար կը դիտէին խաղաղօրէն:

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ յեղափոխութեան 37րդ տարեդարձին առթիւ, կեդր· կոմիտէն հրատարակեց հետեւեալ նշանախօսքե – րը, որոնց դլխաւորը հետեւեալն է· — «Խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի եւ ամրապնդուի եթէ ժողովուրդները իրենք ստանձնեն անոր պաշտպանութիւնը : Ա – խատաւորներ բոլոր երկիրներու, պայքա – րեցէք արդիլելու համար հիւլէական , ջրածին եւ ուրիշ բազմաքանդ զէնքերը : Պայքարեցէք զինաթափութեան համար»:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Ազգ· ժողովը հոկտ· 25ին վաւերացուց Թրիէսթէի մասին դա – յացած համաձայնութիւնը եւ պալքանեան զինակցութիւնը (Յունաստան, Եուկո – սլաւիա, Թուրքիա): Ժողովը միեւնոյն ատեն հաւանութիւն յայտնեց արտաքին քաղաքականութեան մասին , չեմարէս ողջունելով պալքանեան նոր զինակցու – թիւնը :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ օդանաւ մը որ Հռոմէն համբայ ելած էր դէպի Լիոն, կորսուեցաւ Միջերկրականի վրայ, 21 ուղեւորներով:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ քննութեան առ – թիւ, հաղարապետ մը, Մորիս Պարթե – լիմի, յայտարարեց թէ համայնավարնե – րը զաղտնի տեղեկութիւններ ստացած է – ին նախարարական նիստի մը մասին, ժո – ղովի խորհրդաժողովէն առաջ, անցեալ Յուլիսին :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ խորհրդակցութիւններ կը կատարէ, ընդլայնելու համար իր դահ – լիճը: Այդպես ապահով կը համարուի ըն – կերվարական կուսակցութեան մասնակ – ցութիւնը: Ուրբաթ օր բացառիկ նիստ մը պիտի դումարուի, քննելու համար այս խնդիրը, մանաւանդ որ ընկերվարական կուսակցութիւնն ալ ընդհ· ժողով պիտի դումարէ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Աբիներու տարեկան ցերեկոյթը , կիրակի վեց մարտ, 1955, կէսօրէ եռք ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի:

Ֆր. Կ· ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆԻ ՇԷՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆ· Կասպար Խաչի կեդր· վարչութիւնը հնորհակալութեամբ առացած է , օդափոխութեան կայանի չէնքին ի նպաստ Տիկին Այվիարեէ (Լոս Անճըլէս) 25 տոլ·:

Տիկին Ա· Խաչիկեանէ հաղար ֆրանք , իր կեսրոջ Սօֆիա Խաչիկեանի (Սուրիա) մահուան քառասունքին առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը, Քառէ սրճա – րանի վերնայարկը, այս չորեքշաբթի ե – րեկոյ: Դասախօսն է ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Սփիւռքի ժամանակակից բանաս – տեղծները եւ Արամայիս Սրապեանի բա – նաստեղծութիւնը :

ՍԻՓԱՆ — ԿՈՄԻՏԱՍ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին վե – րամուտի հաւաքոյթը տեղի կ՚ունենայ, կիրակի 31 Հոկտ· ժամը 15էն 22, Ազգ· Տան թատերասրահին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլոր անդամները, ընտանիքները եւ երգ – չախումբին բարեկամները:

Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Դաւիթեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Դաւիթեան եւ զաւակը, եւ ամբողջ ընտանիքը խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ հօր՝

ՏԷՐ ԳԷՈՐԳ ՔԱՀԱՆԱՑ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր :

Օծումը եւ յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուին վաղը, հինդշաբթի ժամը 10ին, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի պիւղին գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հայկանոյշ Ոսկերիչեան , Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Ոսկերիչեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ոսկերիչ – եան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի յետ պատարագի մատնաւոր Հոդեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ զաւկին՝ ողբացեալ

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին աչքիս :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

★

Այս առթիւ ողբացեալին այրին եւ զա – ւակները 20·000 ֆր· կը նուիրեն ի նը – պաստ Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան, ինչ – պէս նաեւ 5000 ֆրանք Յառաջի բարգա – ւաճման համար :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իսկուհի Փափազ – եան եւ զաւակները Աբգինէ, Գրիգոր եւ Տիգրան կը ծանուցանեն թէ հոդեհան – պաեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր՝

ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ : Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին այցելութիւն իր թաղմ չիրիմին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

★

ԼԻՈՆ.— Պարան եւ Օր· Զանդեան կը ծա – նուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ հոդեհանդիստ պիտի կատարուի իրենց եղբօրը ՎԱՀՐԱՄ ԶԱՆԴԵԱՆի մահուան 17րդ տարելիցին առթիւ, Հայոց եկեղե – ցին, 69 ռիւ Լուի Պլան : Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ , ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Շաբօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ – ներուն մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կո – միտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բո – լոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ· Ց· Դ· նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ խաչին :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE *ի*

Մարսէյլի քաղաքապետ , նախկին նա – խարար :

Կը նախագահէ՝ ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկ· Ց· ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ :

Խօսք կ՚առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՌ , ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕՃԻ ՄԱՌՈՒԻՍ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս – նակցին ՍԱՐԳԻՍ ՋԻՕՐՋԻՃԵԱՆ (ջու – բակ), Ա· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ եւ Ժ· ՄԱ – ԿԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ժ· ԳԱՍ – ԵԱՆ եւ Ժ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ (երգ):

Եւրոպական նուագախումբ ԷՄԻՐ ԿԱՐՕ (Սիմֆոնիա): Հայկական նուագախումբ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՂԲՕՐ :

Մասնակցութեան համար 100 ֆրանք :

Հանրակառք թիւ 19, 22, 23 եւ 41, իջ – նել Փառֆ Շաճօ:

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Անի» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդ»ի եւ սանուհիներու :

Քաղաքապետարանի նորակառոյց ըն – դարձակ սրահին մէջ, այս շաբաթ , ժամը 20·30էն մինչեւ առաւօտեան ժա – մը 3ը :

Կը նախագահէ ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

Կը խօսի ընկ· ՆՈՒՒԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին , արտասանութիւն, երգ, կարող ուժերու կողմէ: Հաճելի անակնկալներ :

Հանդէսէն վերջ աւանդական խնջոյք եւ եւրոպական պարեր ընտիր նուագա – խումբով: Ճոխ պուֆէ ժողովրդական դի – ներով : Մուտքը ազատ է

●

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոկտ· 31ին, կիրակի :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի մասնաճիւղին:

Այս կիրակի ժամը 20·30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ:

Կը խօսի ընկ· Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

●

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի :

Կը խօսի ընկ· Մ· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ· 7ԻՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ԴԵՐԱՍԱՆ

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

6, ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ ՏԻԵՆԱՑԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒԻ **ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ**

ՏԻԳՐԱՆ ՄԵԾ

Պատմ· ճոր ողբերգութեան երկու արարները միայն (Տիգրանի թագադրութիւնը)

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Բ· Դաւիթեան, Ա· Թադէոսեան, Օր· Խրտըշեան, Պ· Պ· Գ· Տէրվիշեան, Ն· Մարգարեան , Ն· Պշտիկեան, Ա· Գմբէթեան *ինչպէս եւ հեղինակը :*

ԲԵՄԱԴԻՐ՝ **ՏԻԿՈՒՀԻ ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ**

Տոմսերը ապահովել.— «Յառաջ»էն, Գրատուն Մ· Պարսամեանէն, եւ յանձ – նախումբի դանձապահ Պ· Ն· Յովհաննէսեանէն՝ 14, Rue Rochambeau, Paris (9)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Յ· Կ· ԽԱՉԻ կեդր· վարչութիւնը ար – տակարգ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փա – րիզի, չրջանի բոլոր ընկերները եւ ընկե – րուհիները անխտիր, խորհրդակցելու հա – մար կայանի չէնքին նորոգման մասին , այս չաբաթ ժամը 3·30ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, մէթրօ Քատէ:

ՇԱԻԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Արշալոյս» խումբի ժողովը այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարե – ւոր օրակարգ:

Հ· Ց· Դ· ՈՒՄ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հա – ւաքատեղին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· Ս· Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի – րէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ՚ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրա – կարգ :

OCÉANIA

ՕԳԱՆԱՒԻ, ՇՈՓՆԱՒԻ ԵՒ ԵՐԿԱ – ԹՈՒՂԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ անցագրի բոլոր ձեւա – կերպութիւնները , Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Ֆա – ռատա, Թուրքիա, Լիբանան : Ա – մէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ· ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATLAN

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի – րէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժա – մը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկա – տի պիտի առնուին:

ԻՍՒԻ Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը այս չաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ՚ըլլայ Կ· Կ·ի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին դասախօսութիւ – նը այս հինդշաբթի: Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԲԱ – ԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ «Աբջակ Զօպանեանի կեանքն ու գրականութիւնը »:

Դասախօսութիւնը՝ Ագգային Տան մէջ:

Հ· Ց· Դ· «ՐԱՖՖԻ» խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին Քա – ֆէ տը լա Մէռի, Սէն Սիւլբիս:

ԱՒՇՈՒՎԻԼ.— Հ· Ց· Դ· «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին, Աւճուվիլի ծա – նօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներ – կայութիւն :

ԱՆԻԷՒ ՊԱՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին , ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ՚ըլլայ Կ· Կ·ի ներկա – յացուցիչը:

ՀԱՑ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հիւթա – կան դասախօսութիւնը (հայերէն), այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ: Դա – սախօս՝ ատամնաբոյժ Պ· Ա· ՃԻՆՃԵԱՆ: Նիւթը՝ Բերնի եւ ակռաներու առողջա – պահութիւնը: Մուտքը ազատ է:

ՍՏՊՈՂԱԲԱՐ ԿՈՒՋՈՒԻՆ

Երիտասարդներ կօշիկի գործարանի մէջ աշխատելու համար :

Դիմել՝ Chaussures Déesse
18, Rue Mélingue, Paris (19)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱՂ-ԲԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 31 ՀՈԿՏ· ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ. ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER Attractions internationales

FRANÇOIS, avec son accordéon, (chanteur du charme)

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

MAGGY ROUF, Fourrures MENDEL

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
28
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
JEUDI
28 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7508 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2919

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՄԻՋԱԿԱՆԸ

•

Շատ ուշ մնացած են Հիւս. Ամերիկայի մէջ, ճեմարան մը բանալու համար :

Տարիներ առաջ կրնային հիմնել այդ կրթարանը, երբ տրամադրելի ուժերն ալ աւելի կարեւոր թիւ մը կը կազմէին :

Իրենչ պիտանի ուժեր պակսեցան, վերջին 15 – 20 տարիներու ընթացքին : Թէ – բեւս նիւթական միջոցներն ալ աւելի ձեռնտու էին, այն առեն :

Ո՛րքան ակումբներ, եկեղեցիներ և ուրիշ հանրօգուտ չէնքեր գնուեցան կամ չինուեցան այդ ժամանակաշրջանին :

Այսօր ալ զոհողութիւններ կը կատարուին, այդ ուղղութեամբ :

Նոյն իսկ ծրագիրները կ'որոճան աստուածաբանական ճեմարան, զպրոցոց հաստատելու համար, իսկ երկրորդական վարժարանի ծրագիրը կը ձգձգուի տարէ տարի ...

Անօգուտ է ողբալ կորսուած ժամանակին համար :

Կը թուի թէ դեռ տարիներ պիտի անցնին, մինչեւ որ գործի ձեռնարկուի :

Մենք պիտի տասնապատկենք հետեւեալ ձեւը, իբրեւ իրագործելի պահանջ.—

Անմիջապէս ձեռնարկել հայապետութեան եռամեայ դասընթացք մը հաստատելու, հայաշատ կեդրոնի մը մէջ :

Տեսակ մը նախապատրաստական չըր – ջան պիտի կազմէ այս ձեռնարկը, որ մասնաւոր դժուարութիւն մը չի ներկայացներ :

Հաւաքել անոնք որ քիչ – շատ հայերէն պիտեն կամ կը սորվին զպրոցներու մէջ, եւ ճոխացնել անոնց պաշարը, համաձայն մասնաւոր ծրագրի մը :

Այս տղաքը եւ աղջիկները, իրենց կարգին, կրնան դառնալ տղաղայ ուսուցիչ – ներ : Անոնց պարապմունքի մէջ, «ուսումնական» դաս մը կը պատրաստուի ոչ թէ կիսկատար, խափփած պիտեւիքներով, այլ տեղուն պաշարով :

Այս պարապմունքը նաեւ թոյլ կու տայ որ ուսուցիչները հայերէնի, գրականութեան, պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան, ինչպէս եւ անգլերէնի :

Մենք բոլորովին յուսահատ չենք եւ կը կարծենք թէ տակաւին կան պիտանի ուժեր, ցիրուցան՝ գտնուած քաղաքներու մէջ :

Կը բաւէ ընդհանուր կոչ մը ուղղել, թերթերու եւ տղի· կազմակերպութեանց միջոցաւ :

Բացառիկ պարագաներու մէջ, կրնան դուբսէն ալ թեկնածուներ գտնել :

Մէկ եռամեայ դասընթացքի հաստատումը կրնայ դուռ բանալ ուրիշներու : Եւ կամ հարթել ճամբան, կեդր· վարժարանի մը համար :

Պարզէն, անմիջականէն բարդ եւ ընդարձակ ծրագրի մը յանգելու փորձ մըն է որ կ'առաջարկենք :

Նոյն ծրագիրը կարելի է մշակել մեր գաղութին մէջ ալ, սկսելով Փարիզէն եւ Մարսէյլէն :

Շաղկապուն ծրագիրները չեն որ պիտի գոհացնեն մեր անմիջական պահանջները, այլ ձեռներէցութիւնը եւ մեթոտիկ աշխատանքը :

Տարիներէ ի վեր լսարաններ եւ դասախօսութիւններ կը սարքուին Հիւս. Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի մէջ :

Դէր նշանակէ թէ արտադրելի տարբեր չեն պակսիր :

Եթէ մասամբ եռամեայ դասընթացքի մը վերածուէին այդ լսարանական ձեռնարկները, յարմարցնելով հայապետութեան պահանջներուն, քանի մը տասնեակ չրջանաւարտներ ունեցած կ'ըլլայինք :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

•

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆ – ՆԵՐ ԱՌԱՋԱՐԿԵՑ 6 ԸՆԿԵՐՎԱՐԱ – ԿԱՆՆԵՐՈՒ

Իր քաղաքական յաջողութիւններէն ետք, վարչապետը այժմ ձեռնարկած է զօրացնելու զահլիճը : Արդէն բանակցութիւններ կը կատարուին ընկերվարական կուսակցութեան հետ, որպէսզի մտնեն կառավարութեան :

Գ. Մոլէտ Ֆրանս առջի օր զատ – զատ նամակներ ուղղեց վեց ականաւոր ընկերվարականներու, նախարարական պաշտօններ առաջարկելով : Ամէնէն կարեւորները են ազգ· պաշտպանութիւնը, զոր առաջարկած է Պ. Ռազիէ Լաքոսաթ, առեւտրականը (Պ. Կոդիէ) եւ առեւտրական տորմիղինը (Պ. Տէֆէր : երեսփոխան–քաղաքապետ Մարսէյլի) : Ուրիշ երեք ընկերվարականներ ալ հաւանաբար փոխ – նախարարի պաշտօն ստանան :

Նամակ առացողները իրենք անմիջապէս լուր տուին կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարին, որ երէկ մասնաւոր ներակցութիւն մը պիտի ունենար վարչապետին հետ : Ցետոյ խնդիրը պիտի յղուի կուսակցութեան գործադիրը մարմնին : Այս վերջինը պիտի որոշէ թէ անհրաժե՞շտ է արտակարգ ժողով դումարել, արտօնելու համար մասնակցութիւնը : Այդպիսի ժողովի մը պատրաստուելթէ նոյնպէս կը տեւէ :

Կուսակցութեան համար ամէնէն կնճռոտ հարցը այն է որ, եթէ մասնակցի զահլիճին, տրամաբանօրէն ընդունած պիտի ըլլայ վարչապետին արտաքին քաղաքականութիւնը եւ հետեւաբար ստիպուած է վաւերացնել Հոկտ. 23ին ստորագրուած դաշնագիրները : Այս մասին համաձայնութիւն չոյացած չէ տակաւին :

ՖՐԱՆՔԵՒԳԵՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԸՆԴԱՐՁԱԿՈՒԻ

Քաղաքական համաձայնութեանց սառցակոթներն անմիջապէս ետք, Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչները գործի ձեռնարկեցին, զարկ տալու համար երկու երկիրներու տնտեսական գործակցութեան : Միեւնոյն ատեն համաձայնութիւն գոյացած է մշակութային փոխանակութեանց մասին : Ցետոյ, փոխադարձաբար պիտի պահպանուին պատերազմի գոհերուն գերեզմանները եւ յիշատակարանները :

Առեւտրական փոխանակութեանց բանակցութիւնները կը սկսին յառաջիկայ Նոյեմբերին : Մասնագէտներ կը կարծեն թէ Ֆրանսայի արտածումները պիտի կրկնապատկուին յառաջիկայ տարուան ընթացքին :

Այս փոխանակութեանց աճումով, կը յուսան ոչ միայն մեղմացնել մթնոլորտը, այլեւ աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատել երկու ազգերուն միջեւ : Նոյն իսկ յոյս կայ որ տնտեսական, զրամական եւ մասնագիտական գործակցութիւնը տարածուի մինչեւ Ափրիկէի Ֆրանսական տարածքները : Երկու վարչապետները համաձայն են որ քաջալերուին եւ գործակցին Ֆրանսական եւ գերմանական ընկերութիւնները և զրամագլուխը, չհապգործելու համար հերթական ցամաքին եւ անգրծովեան երկիրներու հետ նիւթերը, օրուան պահանջներուն յարմարցնելով արտադրութիւնը :

Այս առաջադրութեամբ, գործակցութեան պիտի հրաւիրուին նաեւ ուրիշ երկիրներ, մասնաւորապէս Արեւմտեան Եւրոպայի Միութեան միւս հինգ անդամները, իրենց ճիգերը կեդրոնացնելով առ-

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

« ԷՔՕԻՍՏԱԿԱՆ » ԲԱՐՔԵՐ

Քննադատութիւնը եւ ինքնաքննադատութիւնը ամենօրեայ վարժութիւններ են խորհրդային երկիրներու մէջ :

Եւ անշուշտ օգուտներ կ'ունենան, եթէ «պարտիա»ն կամ «պրեզիդիում»ը հակասական հրահանգներ չտան, մէկ «սեսիա»յէն միւսը :

Հայաստանի գրողներու Գ· Համազումարին մէջ, կեդր· կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը, Ս· Հ· Թովմասեան բարոյական եւ քաղեկրթութեան դասեր ալ տրուած է, ինչպէս կ'երեւայ իր զեկուցումէն·

— « Որոշ գրողներ, յատկապէս երի – տասարդ գրողներ, վարձեր են անուժ խախտելու բոլոր քաղաքացիներէն համար պարտադիրը, հասարակութեան կողմից ընդունուած նորմաները, իրենց գրած են ինչ որ արտօնեալ վիճակում : Նրանց մենք հանդիպում ենք երբեմն հարբած, սովետական մարդուն անվայել վիճակում » : (Սով· Գրակ· եւ Արուեստ, 1954 Սեպտ· էջ 166) :

Դեռ աւելի ծանր ամբաստանութիւն մը·

— « Մեզ յայտնի են մի շարք տպագ փաստեր, մի քանի գրողների չհասկըրկան, էդօիստական վարքագծի մասին» :

Ի՞նչ է պատահեր·

— « Մեր որոշ գրողներ զարմանալի համարձակութիւն են ցուցաբերում իրենց անմշակ, հում երկերը Պետհրատի հրատարակչական պլանների մէջ մտցնելու գործում, հրատարակում, վերհրատարա-

կում են գրանք եւ նոյն յամառութեամբ, կօրցնելով համեստութեան ամէն մի չափ, պահանջում են որ մամուլը, մար – դիկ անպայման գրական արտայայտութիւն իրենց գործերի մասին : Մինչդեռ, այդ գործերից շատերն իսկական գեղարուեստական գործեն չեն եւ գրա համար էլ նրանց երեւան գալն ու մոռացուելը տեղի է ունենում մի քանի ամսից» : (Նոյն) :

Ուրեմն, կարգ մը գրողներ չարաշահութիւն կատարելով, յաջողած են պետական Հրատարակչականին միջոցաւ տպել սալ իրենց «անմշակ, հում երկերը» :

Ցետոյ, աջ – ձախ ինկեր են, որպէսզի գովեստներ գրուին, իրենց այդ «հում» գործերուն համար :

Արդար է որ կարգի հրաւիրուին այդ սնապարծ «էգօիստ»ները, որպէսզի ուրիշներ ալ չվարակուին :

Կարելի՞ էր բանի մը հարցումներ ուղղել, այս առթիւ .—

«Բոլոր բաղաքացիների համար պարտադիր, հասարակութեան կողմից ընդունուած «նորմա»ներին համաձա՞յն է որ սովետական իշխանութիւնը հովանաւորէ, բարոյապէս եւ նիւթապէս բաջալերէ գոյնզգոյն շոշոբթներ եւ խաչագողներ, որոնց ցանելու համար Հայկական Արտասահմանի մէջ :

Ի՞նչ կը շահի հայրենիքը, երբ անկիրթ եւ անպատիւ գլոյքներ կը սարբուին, գարշահոտ փրփուրներ տեղալով տարագիր բազմութեանց մշակոյթին» մասուլին եւ մտաւորականութեան դէմ, յանուն պրոլետար գործունէութեան մը որ խոշոր ազգաւարական մասալ է եւ միտիֆիկացիա :

Վ.Ա.Հ.

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

★

Երեքշաբթի օր, երբ Եգիպտոսի վարչապետը, գնդ· Կամալ Նասըր ճառ մը կը խօսէր Ազեքսանդրիոյ Ազատութեան հրապարակին վրայ, ի ներկայութեան 250000 քաղաքացիներու, տասը գնդակներ արձակուեցան : Վարչապետը չվնասուեցաւ եւ հանդարտօրէն չարունակելով իր ճառը, յայտարարեց :

— Եթէ մեռնիմ, մեռած պիտի ըլլամ ձեզի համար եւ ի փառս Եգիպտոսի : Ուրիշ Կամալ Նասըր մը պիտի յայտնուի ինծի եւ յեղափոխութիւնը պիտի չարունակուի :

Ոստիկանութիւնը անմիջապէս ձերբակալեց խումբ մը կասկածելիներ : Դլխաւոր ամբաստանեալն է թիթեղագործ մը, Մոհամմէտ Լաթիֆ, որ խոստովանեցաւ թէ վեց գնդակ արձակեց եւ թէ անդամ է Իսլամ Եղբայրութեան : Միւսներն ալ բանուորներ կամ պաշտօնեաներ են :

մական արտադրութեանց վրայ : Փարիզի մէջ կ'ուզեն որ Գերմանիա իր պինդ – բական ճարտարարուեստը սերտօրէն միացնէ Ֆրանսականին, իբրեւ յաւելուածական երաշխիք մը զերման պինդապաշտութեան վերածնման դէմ :

Նոյեմբերի բանակցութեանց ընթացքին, Ֆրանսա մասնաւորապէս պիտի ջանայ Գերմանիա արտածել իր յաւելեալ ցորենը եւ չաքարը : Մշակոյթի նախարարին վրայ, երկու երկիրները ուսանողական թոշակներ պիտի հաստատեն, փոխադարձաբար պիտի աւելցնեն երկու լեզուներու դասընթացքները, պիտի բարեփոխեն դասագիրքերը եւ ն.

ԹՈՒՐԲԻՈՅ մէջ տասնօրեայ մարզական քի կանչուած են 45–65 տարեկան պահեստները : Հոկտ· 19ին երբ Փոլատլը կը փոխադրէին խումբ մը պահեստներ, պինդուորական կառքը տապալեցաւ : Հինգ հոգի մեռան, 11 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ կը չարունակուի նոյն տատակութեամբ : Սենեկապետներու վարիչները կ'ըսեն թէ ի հարկին ամիներով պիտի չարունակուի :

ԹՐՔԱԿԱՆ ԴՐԱՄԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

•

«ՊԼՕՔՂ» ԵՂԱՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԲՆԱԿՉՈՂՆԵՐՈՒ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կը խաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները· (20 հոկտեմբեր) .—

Ելմասեան նախարարութիւնը նոր հրամանագիր մը հրատարակեց (թիւ 62), իբրեւ յաւելուած թիւ 13 որոշմանագրին որ առհմանուած է պահպանելու թրքական դրամին արժէքը :

Այդ դեկոյցին համաձայն, «պլօքէ» կ'ըլլան արտասահման հաստատուած թուրք եւ օտար անձերուն եւ բարոյական անձերուն չարժուն եւ անշարժ գոյքերուն հասոյթները եւ վաճառման փոխարժէքները, ունեցած թրքական դրամը եւ ամէն կարգի պահանջ :

Միայն թէ հինգ հարիւր ոսկիէն պակաս հասոյթներն ու եկամուտները այս պայմանէն զերծ կը մնան : Իսկ թուրքիացին դուրս ապրող անձերուն եւ բարոյական անձերուն «պլօքէ» եղած այն հասոյթներն ու դրամը որ տեւական գործառնութեանց արդիւնք են, պիտի փոխադրուին Կեդր· Դրամատուն : Այս դումարները գործածելու համար նախ պէտք է արտօնութիւն առնել ելմասեան նախարարութենէն :

Այն անձերը որոնք արտասահման ապրող իրաւական ու բարոյական անձերուն դրամները կամ հասոյթները կը առանան, պարտաւոր են այդ արժէքները դնել ազգային դրամատուն մը, առացման թուականէն մինչեւ մէկ ամիս :

Կեդր· դրամատան մէջ իրենց անունով հաշուեմնացք պիտի բացուի «առեւտրական գործառնութիւններէն գոյացած պլօքէ անունին տակ :

Թուրքիոյ մէջ «պլօքէ» եղած այս դումարները կարելի է գործածել միայն ելմասեան նախարարութեան հրամանով, իսկ անոնց տեղ կարելի է ապրանքներ արտածել, բայց գործակալ նախարարութիւնն է որ գանոնք կը ճշդէ :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Եղերական մահուան 40ամեակին առթիւ)

1914 Հոկտեմբեր 3ին առաջնակի մէկ հարուածով՝ իր կեանքին վերջ տուաւ Նիկոլ Դուման: Ծնած 1867ին, ուրեմն հազիւ քառասունըեօթը տարեկան, ըսելով թէ՝ չարժէր երկարել կեանք մը, որ իր կարճ ծիքով՝ դարձեր էր այլեւս անօգուտ: կեանք մը, սակայն, որ հարուստ, հոյակապ էր եղած ու անսահմանօրէն օգտակար՝ հայ ժողովուրդին: Ժողովուրդ մը, որմէ ծներ էր Նիկոլ Տէր Յովհաննէս – հան եւ որուն ծառայելը էր մինչեւ մահ՝ անսյալայլ հաւատարմութեամբ:

Շատ բան կայ ըսելու այդ ծառայութեան մասին, որ եղած է ամբողջական նուիրում մը: Նիկոլ չատ գործեր կատարած է ,որոնցմէ իւրաքանչիւրը գիւցազներգութիւն մըն է: Բայց հրապարակի վրայ չկայ ցարդ լրիւ պատմութիւնը այդ գործերուն: Ցան ու ցրիւ տեղեկութիւն – ներ, յուշեր, յօդուածներ՝ կ'երեւին մեր մամուլին մէջ: Տկար են, սակայն, ատոնք ամէնն ալ ,եւ տակը՝ Նիկոլին իրական մեծութիւնը ճշդօրէն պատկերացնելու տեսակէտէն: Ատոնց կարգը դասենք նաեւ այս պզտիկ դրութիւնը, որ պարզապէս յիշատակի խօսք մըն է(*):

Դիւրին աշխատանք մը պիտի չըլլայ՝ Նիկոլի գործերուն լրիւ պատկերացումը: Որչափ ալ ատոնք կարեւոր, պատմական– օրէն բախտորոշ եղած են հայութեան համար, այնուամենայնիւ հարկաւոր տեղ – հալները կը պակսին, որոնցմով միայն պատկերացման աշխատանքը կատարեալ ընել կարելի պիտի ըլլար:

Նիկոլ Դուման հայ նորագոյն ազատագրական – յեղափոխական չարժման գե – կավարներէն մին էր: Տարօրինակ թող չթուի, եթէ ըսեմ, որ գատապարտու – թեան արժանի անփութութիւն մը կայ մեր մէջ՝ մեր իսկ գործիչներու հան – դէպ, բայց ոչ այն անփութութիւնը որ յարդանքի, գնահատանքի պակասէն կուգայ սովորաբար: Այլ, այն անտարբեր վերաբերումը ,զոր մենք ցոյց կուտանք՝ մեր Նիկոլ Դումաններու, Գէորգ Զաւուշ– ներու եւ այլոց կեանքին ու գործերուն յիշատակները խնամքով պահպանելու եւ ամբողջացնելու անհրաժեշտութեան հան– դէպ:

Անոնք, մեր հոյակապ գործիչները, հե– րոսութիւններ կատարած են. բայց մենք, ինչպէս եւ ուրիշ շատեր, որ մօտէն վկայ եղած ենք անոնց գործունէութեան, — չենք մտածած՝ գրի առնել, ուշադրութեամբ հետեւիլ անոնց գործերուն: Ի՞նչ ըրած ենք, օրինակ, ՌՈՍՏՈՄի մասին: Հ. Յ. Դաշնակցու– թեան հիմնադիրներէն մին, յեղափոխա – կան պայքարի ուխտեալ առաքեալ մը: Մարդ մը, որ հոյակապ նկարագիր ու չքեղ միտք ունէր: Անոր մահէն վերջ ան– ցած են 34 տարիներ, ու ցարդ չկրուեցաւ տուայտ հատոր մը, ուր երեւան գար Ռոստոմը իր ամբողջական մեծութեամբ՝ իր գործերով ու պայքարներով:

Տուի յատկապէս Ռոստոմի անունը, ո – րովհետեւ չատ ուշագրաւ նմանութիւն կայ անոր ու Նիկոլ Դումանի միջեւ: Եր– կուքն ալ հաւատարապէս կը խորչէին ի – րենք զիրենք ցուցադրելէ: Երկուքին հա – մար ալ հաւատարապէս կարեւոր էր գոր – ծըն ինքնին, գոր կը կատարէին, եւ ոչ եր– բեք՝ գործին մասին խօսիլը, պատմելը , իրենք իսկ ըլլային խօսող – պատմողը եւ կամ ուրիշներ:

Նիկոլ պարզապէս կը քամահրէր մա – նաւանդ ամէն գրոյց ու փառաբանանք , որոնք կ'ըլլային իր հասցէին: Որովհետեւ համեստ էր: եւ համեստութիւնը՝ իր բա– րոյական էութենէն կուգար: Հողեկան բնածին համեստութիւն մը, որուն խորթ ու անարժէք էին՝ փառասիրական ակա – նկալութիւնները, գժբախտաբար այնքան յա– ճախ՝ մարդ – արարածներէն մեծին թէ փոքրին:

Բայց ինչ հուժկու կամք կար այդ հա – մեստ, արտաքինով անպատմոյճ, ժուժկալ ու սակաւապէտ մարդուն մէջ: Ինտելեկ– տը, զայն այնպէս տաղնդած, տուեր էր անոր նաեւ կամք մը, որ դիտէր յորդիլ վարար գետի մը պէս ու ալեկոծել, քան – զել ամէն պատուար ու արգելք: Կամքը անհատի մը, որ կոչուած էր հրամայելու եւ ժողովրդի բերելու ընդդիմութիւններ ու խոտոր ձգտումներ: Կոչեցեալ հրամանա– տար մը՝ հաւատարապէս՝ ռազմական ձեռնարկներու թէ յեղափոխական գործե – րու մէջ: Հրամանատար մը, որ իր պայ – ծառ հետաքրքրութեամբ եւ իր գօրաւոր բնազդով կը հասկնար թէ ինչ ընել ան – հրաժեշտ էր վտանգի մը հանդիպ, որ կը սպառնար հանրութեան, հայ ժողովուր – դին :

Կը բաւէ յիշել հոս կայծակնային արա– գութեամբ կազմակերպուած ինքնա – պաշտպանութիւնը Բաքուի մէջ, հայ–թա– թարական ընդհարումներու առեն , երբ քաղաքին ու չրջակայքի հայութիւնը կը պտուէր բնաջնջումի ահաւոր վտանգին առջեւ: Նիկոլի կամքին ու վճռականու – թեան չնորհիւ միայն վերահաս արհաւիր– քը փոխուեցաւ յաղթանակի՝ հայութեան համար :

Երբ հարցը գար ժողովուրդի չահերու պաշտպանութեան, հանրօգուտ ձեռնարկի մը կազմակերպման, Նիկոլը՝ հրամանա – տարի, առաջնորդի իր դերին մէջ, անո – գոք, մինչեւ իսկ անողոք կ'ըլլար իր գործակիցներուն հանդէպ: Ան կը հրա – մայէր, ու կը պարտադրէր իր կամքը : Չէր հանդուրժեր թերացումներու, չե – զումներու, անպարտաճանաչութեան , վհատութեան :

Խառնակհանդ՝ ուրիշներու հանդէպ , Նիկոլ Դուման անողոք էր նախ եւ առաջ՝ իր իսկ հանդէպ: Կարգապահական բժա– խանդութիւններ ունէր ու չէր ներեր ոչ ուրիշներու, ոչ ալ մանաւանդ իր սեփա – կան ակարութիւններուն: Ընդհ. գործին յաջողութեան համար կը գոհէր անվարան ամէն անհատական կապ ու բարեկամու – թիւն ՝ով որ ալ ըլլար խնդրոյ առարկան: Եւ իր բարոյական կատարեալ իրաւունքն էր այդպէս ըլլալու, որովհետեւ իր ամ – բողջ կեանքը եղած էր աննման զոհողու– թեանց յորդառատ պղիւր մը:

Ան կոչուած էր գործի՝ հայ ժողովուր– դին, Հ. Յ .Դաշնակցութեան ի սպաս : Եւ քառորդ դարէ աւելի, ան գործեց ան– յեղլի հաւատարմութեամբ, երբեք չա – կընկալելով վարձատրութիւն կամ գովք ու երախտիք: Անոր ծառայութիւնը՝ ուխտեալի մը նուիրումն էր, որ չէր ճանչնար վարանում ու յուսախաբութիւն:

Երբ, սակայն, հասկցաւ ուխտեալը որ ինքն այլեւս փիղիքապէս քայքայուած՝ անկարող պիտի ըլլայ չարունակելու իր ծառայութիւնը, վճռականօրէն վերջ տը – ւաւ իր կեանքին, զայն անօգուտ դանա – լով: Իրեն յատուկ պայծառատեսութեամբ հասկնալէ վերջ թէ անդուժելի դարձած են իր թոքախտն ու յօղայաւը (երկու հի – ւանդութիւններ, որոնք հետեւանքն էին իր չարքաշ աքսութեանց ու զրկանքնե – րուն՝ լեռներու բուքբուրանին ու կոխ – ներու թոհուբոհին մէջ) — կը նախընտրէ քաշուիլ առյաւէտ, բեռ չըլլալու համար իր չրջապատին: Կամքն ու կորովը, որ ան ունեցած էր կեանքի ամբողջ ընթաց – քին, վերջին անգամ մըն ալ երեւան բե – րելով՝ տարճանակը կ'ուղղէ ինքն իր դէմ:

Եղերական զուգադիպութեամբ մը , Նիկոլի ինքնասպանութիւնը տեղի կ'ունե– նայ ճիշդ այն բախտորոշ օրերուն, երբ կ'որոտային թնդանօթները վերմանական ու աւստրահունգարական ճակատներուն վրայ եւ Թուրքիան ալ կը պատրաստուէր կռուի մէջ մտնելու: Թրքահայութեան դիմուն ահաւոր վտանգի մը սեւ ամպերը կը կուտակուէին: Ծանրօրէն վրդովիչ չր– չան մը՝ մեր ժողովուրդին եւ անոր պա – տասխանատու ղեկավարներուն համար : Նիկոլ Դումանի նման ղեկավարի մը, հե– ռատես առաջնորդի մը, վճռական քայլե– րու առակ հրամանատարի մը ներկայութ– անհրաժեշտութիւնը կար ճիշդ այդ ժա – մանակաչրջանին: Երբ Նիկոլն ալ տակա– ւին քառասունեօթ տարեկան էր միայն , այնինքն՝ տակաւին փարթամ ու ստեղծա– գործող պիտի ըլլային՝ իր ռազմավարա – կան տաղանդն ու կազմակերպչական կա – րողութիւնները:

Բախտը գաւճանեց Նիկոլ Դումանին , գաւճանեց նաեւ հայութիւնն :

Վ. ՎԱՀԱԳԵԱՆ

(*) Նիկոլ Դումանի մահուան 15ամեա– կին առթիւ, մեր հանգուցեալ ընկերներէն Յովակ Ստեփանեան *Հայրենիք* ամսագրի մէջ (1930ի 6 յաջորդական թիւերուն՝ Փետրուարէն սկսեալ) հրատարակեց բա – ւական ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը: Մանրակրկիտ ըլլալով հանդերձ, այդ աշխատութիւնը դժբախտաբար, թերիներ ունի, որոնց պատճառով աղօտ կը մնայ Նիկոլին պատկերը :

ԼՈՒՍԱԻՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

(ԵԳԻՊՏԱՀՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ՁՕՐ)

Զ.— «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՇԷՆԵՐԸ

Վերջին յարկը Դալար Տանիքն է, ծա – ղիկներով ու մշտազալար տունկերով զարդարուած: Ամրան եղանակին ամէն տեսակ հաւաքոյթներ տեղի կ'ունենան հոն, նոյնիսկ թատերական ներկայա – ցումները, որոնց համար բեմ մըն ալ յար– դարուած է:

« Ցուսաբեր »ի չէնքին մաս կազմող, բայց աւանձին մուտքով կան բնակու – թեան յատկացուած վարձու յարկաբա – ժիններ :

Հայ համայնքն է կառուցած այս չքեղ չէնքը: Նուիրատուներ կան, եւ ոչ թէ բաժնեհարներ :

Ճարտարապետը, Պ. Շերբինեան, ոչ մի– այն ձրիօրէն աշխատած է, այլ եւ մաս – նակցած ծախքերուն: Հոյակապ է իր կա – ռուցած չէնքը:

Արդիական ոճով չինուած, ան կը ցցէ իր հասակը Գահիրէի կապոյտ երկինքն ի վեր, գեղակերտ ու տպաւորիչ իր ճակա – տով: Գլուխը՝ արարերէն, երկու կողքե– րուն՝ հայերէն եւ ֆրանսերէն մեծատառ կ'երեւի « Ցուսաբեր »ը, ընթեռնելի քա– նի մը հարիւր քայլ հեռուէն :

Սակայն, չէնքը չէնք ընողը ոչ պատերն են եւ ոչ ալ ճեղունը, այլ անոնց մէջի պարապը, կ'ըսէ չէն փիլիսոփան՝ Լաո – Զը: Այո, այդ պարապութիւնը լեցնող չունչը, հոն տատանող մտածումը: «Ցու– սաբեր»ի չէնքին մէջ կը բնակին եւ մէկը, եւ միւսը :

Այդ մեծ մտածումը հայ ժողովուրդի տեւականութիւնն է, այդ մեծ չունչը՝ ա– նոր մշակոյթն է կենսաւէտ ու կազդու – րիչ: Անոնք կը բնակին, կը տատանին ա– մէն յարկի վրայ, իւրաքանչիւր սրահ ու սենեակի մէջ, ուր կը հաւաքուին Հայեր, ամէն տարիքէ ու ամէն դասակարգէ , եւ կը վիճին , կը մտածեն ծը– րագիրներ կը յղանան: Անոնք հայերէն կը վիճին, հայերէն կը մտածեն, հայերէն կը գործեն, իրրեւ ներկայացուցիչները , իրրեւ պահակները, իրրեւ արժանաւոր ժառանգորդները հայկ. մշակոյթին :

Ժամը չորսին կը մօտենայ եւ մենք դեռ կը շաղակրատենք սենեակէ սենեակ պտը– տելով: Վերջապէս ճիշդ ժամը չորսին կ'երթանք առնել Ֆրանսայի մեր հիւրերը եւ կ'ուղղուինք մարզադաշտ, Նեղոսի ա– փին :

Բեռնէ բեռան լեցուն է ան: Առաջին կարգի վրայ տեղ կուտան մեզի: Երեք Ֆրանսացիները ուշադրութեամբ կը հե – տեւին մարզական խաղերուն: Քանի մը հարիւր հայ մարզիկներ, ամէն տարիքի ու սեռի, կը տաղանցեն, առանձին խում – բերով եւ յատուկ համազգեստներով: Նը– ւագախումբը կ'առաջնորդէ պանոնք :

Ցուսաբեր

ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԵՆ ԲԱՑԻՆԵՐ ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ

•

« Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը Անատէ Փիէռ կը փորձէ լուսաբանել այս հարցը, մտնուազ յօդուածով մը:

Ընդհանրապէս ամէն տարի մարտ ամ – սուն, դիտական եւ գրական աշխարհը կը սպասէր մեծ դէպքի մը—Սթալինի մրցա– նակներու ծանուցման: Մրցանակաւորին, — լսուրիատ — փառքին կ'ընկերանար պետիկ հարստութիւն մը 25 հազարէն 100 հազար րուպլի: Արդ 1952էն ի վեր որեւէ բաշխում տեղի չէ ունեցած: Ինչո՞ւ : Որ եւ է բացատրութիւն չտրուեցաւ վերջին, որով մարդիկ սկսան ենթադրութիւններ ընել :

Հասկնալի է որ մրցանակաւորներու ցանկը պատրաստ էր 1953ի Մարտի սկիզ– բը: Եւ Սթալինի մահը եւ թաղումը, նոր կառավարութեան կազմութիւնը խանգա– րեցին բաշխումը: Սակայն ամիսները ան– հետացան եւ մինչեւ 1953ի վերջը չխօսուե– ցաւ այդ մասին: 1954ին Փետրուարի ըս – կիզբը, լսուեցաւ թէ Սթալինի մրցանակի յանձնախումբը ժողով պիտի գումարէր , ինչպէս անցեալին, ուսումնասիրելու հա – մար մրցանակի թեկնածուները: «Լիթե – ռաթուռնայա Կազեթա»ն Փետրուար վե – ցին կը յայտարարէր թէ գրական եւ գի – տական մրցանակներու յանձնախումբին լիակատար նիստը տեղի ունեցած էր նա – խորդ օրը նախագահութեամբ Նիքոլա Թիխոնովի: Ցետոյ մշակոյթի նախարա– րութեան օրգանը, «Սովիէտսկայա Կուլ – տուրան», կը հրատարակէր զանազան կազմակերպութեանց կողմէ քննութեան ղրուած գործերը: Կ'ենթադրուէր թէ մր– ցանակներ պիտի բաշխուին անոնց մէջ : Մարտը անցաւ, նմանապէս միւս ամիս – ները եւ ոչ ոք խօսք ըրաւ այդ մասին: Թերթերը եւ գրական պարբերաթերթերը բոլորովին կլանուած էին խորհրդային գրադէտներու մեծ համագումարին պատ– րաստութեամբ որ նախորդէն քանի տարի առաջ պիտի գումարուէր:

Այն յանձնախումբերը, որ ուղղակի նա– խարարական խորհուրդին եւ կուսակցու– թեան թեւին տակ կը գտնուին, պէտք էր նոր հրահանգներ ստացած ըլլային կրեմ– լինէն, եւ տարօրինակ է որ չյայտնեցին ոչ գործադիր թեկնածուներուն, ոչ ալ հանրութեան: Արդեօք պէտք է եզրակա – գնել թէ Մալենկովի նոր կառավարութիւ– նը որոշած է ջնջե՞լ բուն «Սթալինեան» կնիք կրող հաստատութիւնները: Արդեօք փորձով տեսան — թէեւ ուշ — թէ պետական մեկենասը աւելի վնասակար էր գրականութեան, դիտութեան եւ արուես– տի յառաջդիմութեան համար: Կամ ուղե– ցին հիմնապէս ջնջելով մրցանակները , խուսափե՞լ մօտաւոր անցեալի գրուելի դէպքերէն — հրապարակաւ դատապար – տելով քննիչ յանձնախումբը եւ նա ա –

(Շար.)

ԳՏԱՆՈՒ...

— Ես ուզում եմ, որ Ֆիլեն ծանոթ տաղ երգի, այնպես որ տաղի տողերի հետ ես էլ երգեմ։

Ես ուզում էի, որ Ֆիլեն ինձ ծանոթ տաղ երգի, որպեսզի ես էլ երգեմ։ Ես ուզում էի, որ Ֆիլեն ինձ ծանոթ տաղ երգի, որպեսզի ես էլ երգեմ։

— Ես չգիտեմ, ինչ ասել։

— Ես չգիտեմ, ինչ ասել։

Ֆիլեն ինձ նայեց, ինչպես մի խելագարի։

Ֆիլեն ինձ նայեց, ինչպես մի խելագարի։

— Ես չգիտեմ, ինչ ասել։

— Ես չգիտեմ, ինչ ասել

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉՈՐՍ ՄԵԾԵՐՈՒ խորհրդաժողովի մասին եզած հաղցումի մը պատասխանելով, Ըըրչիլ մեջբերեց Մոսկուայի առաջարկը : « Երբ դեռ չեն վաւերացուած արեւմտեան Եւրոպայի վերաբերեալ համաձայնութիւնները, կը կարծեմ թէ ժամանակը չէ Ջորսերու խորհրդաժողով մը գումարելու » :

ԱՆՋԻԵՆԵՐԸ ԵՒ ՓՈՓՈՐԻԿՆԵՐԸ ա-հագին աւերներ գործեցին Նափոլիի չը-ջանին մէջ, Սալերնօ : Գետինը սահեցաւ, բազմաթիւ տուներ վլան եւ ժողովուրդը խուճապի մատնուեցաւ : Առաջին տեղեկութեանց համաձայն մեռած են 275 հո-գի, անհետացած՝ 120, վիրաւորուած՝ հարիւրաւորներ : Անպատասպար կը մը-նան հինգ հազար դիւղացիներ : Նոյն պատճառով խանգարուեցան Թրիէսթէի վերա-դրաման առթիւ սարքուած խրախճանք-ները :

ԻՐԱՆի մէջ կատարուած զանգուածա-յին ձերբակալութեանց եւ արձակուած մահավճիռներուն դէմ բողոքիր մը ուղղեցին Փրանսայի ականաւոր անձեր, ինչպէս եւ Փրանսայի պարսիկ ուսանող-ները :

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ընկերակցութիւնը առջի օր սեղան մը սարքած էր ի պատիւ Փարիզի արքեպիսկոպոսին՝ կարդինալ Ֆելթէնի : Հրաւիրուած էր նաեւ Յառաջի խմբագրութիւնը : Կարդինալը այս առթիւ բաւ թէ 90 բանուոր քահանաներէն 40ը տակաւին չեն համակերպած նոր կանո-նադրին, որ կը սահմանափակէ բանուո-րական աշխատանքի ժամերը :

ՍՈՒՐԻՈՅ երեք ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին մէջ կը գտնուի համամասնական անդամը, Խալէտ Պէկթաշ :

ԻՐԱՔի թագաւորը բացաւ անգլիական առաջին ռմնավաճառը որ մեկնելոյն առեն Պաղտատի առաջին ռմնավաճառն է :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի ռատիօն ուժգնօրէն դա-տապարտեց Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ կնքուած համաձայնութիւնները, պնդելով թէ կը հակասեն 1944ի Փրանքեւխորհը-դային դաշնագրին, թէ կը պատակաեն Եւրոպան, «վտանգաւոր ճամբու մը մէջ դնելով Փրանսան եւ Անգլիան» :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ռումբի նոր պայթումներ տեղի ունեցած են Ա.Միւթեան մէջ, հա-մաճայն ամերիկ. աղբիւրներու : Կը կար-ծուի թէ ջրածին ռումբեր են որ կը փոր-ձուին :

THÉ DANSANT

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցւոյն Տիկնանց Օժան-դակ յանձնախումբը, հովանաւորու-թեամբ Ազգ. Միութեան, կը հրաւիրէ քաղաքի եւ շրջանի հայ հասարակութիւնը որ ներկայ ըլլայ 7 Նոյ. կիրակի ժամը 4էն մինչեւ կէս գիշեր, պարանոցիկ թէյատե-ղանին, որ տեղի պիտի ունենայ Փերաշէ նաեւը, Ֆուայէէ Փերաշ : Առնել 8 : 26 : 12 եւ 4 թիւ հանրակառքը :

Հաճելի անակնկալներ եւ հետաքրքրա-կան մրցումներ : Ճոխ ու մատչելի պիւ-ֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Աբիներու տարեկան ցերեկոյթը, կիրակի վեց մարտ, 1955, կէսօրէ հետ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Պաննէօ Քաշանի մահա-ճիւղը շնորհակալութեամբ առացած է Պ. Յովհաննէս Երանեանէ հազար ֆր., իր եղբօր կնոջ՝ Տիկին Մարի Երանեանի մահուան առթիւ : Տիկ. Վարդուհի Շի-րինեանէ հազար ֆրանք :

ԲԱԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, ման - պա, ձեռքին ձեռնա - կներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ ԳԻ - ՆԵՐՈՎ :
Ձեր գրնեք
rticles polichinelles ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Կեդր. վարչութիւնը ար-տակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փա-րիզի, շրջանի բոլոր ընկերները եւ ընկե-րուհիները անխտիր, խորհրդակցելու հա-մար կայանի չէնքին նորոգման մասին, այս շաբաթ ժամը 3·30ին, Ապլ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, մէքթօ Քատէ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Ազգիւր – Սեբոր – Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժո-ղովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը պարտաւորիչ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. «Եգիպտացի» կո-միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բո-լոր խումբերը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ :

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Նիկոլ Դումանի» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրա-կի ճիշդ 15·30ին : Խնամ կարեւոր օրա-կարգ : Ընկերներու ներկայութիւնը պար-տաւորիչ է : Հաւաքատեղի՝ Հ. Ը. Դ. «Դեղուհի» սրահին մէջ, Պիվէր :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ը. Դ. «Արշալոյս» խումբի ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարե-ւոր օրակարգ :

Հ. Ը. Դ. ՈՒՄ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հա-ւաքատեղին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Կարեւոր օրա-կարգ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժա-մը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Խնամ կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկա-տի պիտի առնուին :

ԻՍԻԻ Հ. Ը. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբին դասախօսութիւ-նը այս հինգշաբթի : Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԲԱ-ԼՄԻԵԱՆ : Նիւթը՝ «Աբրահամ Զօպանեանի կեանքն ու գրականութիւնը » :

Դասախօսութիւնը՝ Ազգային Տան մէջ :

Հ. Ը. Դ. «ՐԱՖՖԻ» խումբի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին Քա-ֆէ տը լա Մէռի, Սէն Միւրիս :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ը. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին, Ամանուիլի ծա-նօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներ-կայութիւն :

ԱՆԻԼԻ ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ.— Հ. Ը. Դ. Ադամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ.ի ներկա-յացուցիչը :

ՀԱՄԱՄԱՍՐԵՐԴի Մարսէյլի մասնա-ճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առա-ւօտ ժամը 9ին, 7 Պուլվ. տ'Ալթէն, Պար-թիւ կլոպի սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՑ ԲԱՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթա-կան դասախօսութիւնը (հայերէն), այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ապլ. Տան մէջ : Դա-սախօս՝ ատամնաբոյժ Պ. Ա. ՃԻՆՃԵԱՆ : Նիւթը՝ Բերնի եւ ակռաներու առողջա-պահութիւնը : Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իսկուհի Փափազ-եան եւ զաւակները Արփինէ, Գրիգոր եւ Տիգրան կը ծանուցանեն թէ հոգեհան-դստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր՝

ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ : Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին այցելութիւն իր թաղմի չիրիմին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շիմչիրեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Պոմանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգե-հանդստեան պաշտօն եւ պատարագ պիտի մատուցուի նորող հանգուցեալ ԱՃԻՒ ՏԻ-ԿԻՆ ԲԵԲՐՈՆ ՇԻՄՇԻՐԵԱՆԻ համար :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ ետ լոյս : Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ : Աւանդական խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ :

Շաբօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահ-ներուն մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. կո-միտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բո-լոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ խաչին :

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE ի

Մարսէյլի քաղաքապետ, նախկին նա-խարար :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկ. Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ, Տ. ԹԱՂՈՑԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՌ, ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕԺԻ ՄԱՌՒԻՒՍ :

Այրի Տիկին Լեւոն Մանթաշեւի եւ պա-րագաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ ապրականին՝

ԼԵՒՈՆ ՄԱՆԹԱՇԵՒԻ

մահը :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատար-ուի այս ուրբաթ ժամը 14·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ (15 ռիւ ժան Կուժօն) :

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հայկանոյշ Ոսկերիչեան, Տէր եւ Տիկին Սկրտակ Ոսկերիչեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ոսկերիչ-եան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ ժան Կուժօն), իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ զաւկին՝ ողբացեալ

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին աչքիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Օր. ՅՈՎԻԿ Ե. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆ

Պ. ՕՀԱՆ ԳԱԼՊԵԱՆ

Նշանուած

Գահիրէ, 22 Հոկտ. 1954 Լոնտոն

†ԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՕԹՄԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կիրակի, 31 Հոկտ. Փարիզի Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ եկեղեցւոյ Օծման 50րդ տարեդարձին առթիւ պիտի մա-տուցուի քառաձայն հանդիսաւոր պատա-րագ եւ հոգեհանդստեան մասնաւոր պաշ-տօն պիտի կատարուի եկեղեցացէն եւ մեծ բարերար ողբացեալ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆ-ԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ զերդաստա-նի համօրէն ննջեցեալներու յիշատակին :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրա-պետական պատուիրակ եւ Փարիզի առաջ-նորդ ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղենք բոլոր Հայե-րուն, որպէսզի խուռներամ փութան եկե-ղեցի, իրենց երկիւղած յարգանքը ար-տայայտելու համար մեծ բարերարի ան-մահն յիշատակին :

(Դիւաւ հոգաբարձութեան)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱՂՓԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16Էն 24

HOTEL GEORGE V-ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER Attractions internationales

MUSIC-HALL PARISIEN

FRANÇOIS, avec son accordéon, (chanteur du charme)

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

MAGGY ROUF, Fourrures MENDEL

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

MAISON

AIRDY

— GROS — S. A. R. L. au Cap. 12.000.000 — DEMI - GROS —

Tél. Cen. 14. 11 R.C.Seine 3337021 B.

Tél. Cen. 46.87 C.C.P. Paris, 6401.06

(ՏՆՕՐԷՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ)

86-89, RUE DE CLERY, PARIS (2e)

Հաստատութիւնը մասնագէտ է Bonnetterie եւ sous-vêtements ի վերաբերեալ ամէն տեսակի, եւ ունի փրանսական մեծագոյն տուներու ապրանքները :

Jil - Polichinelle - DD - Mont d'Ecosse - Le Collègien - Le Chat
J. E. T. - Aviette - Parker Nemausa - Tixolid - Eminence -
Kangourou - Belesta - etc. etc
Caleçon Molletonnés - Le Belier - Le Vosgien - Trimeca etc. etc.
Միշտ տրամադրելի Ա. եւ Բ. կարգի ապրանք

Rayon spécial de ganterie et de mouffles en laine

pour HOMMES, FEMMES et ENFANTS.-

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
29
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
29 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7509 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2920

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԵՒՐՈՊԱՆ

•

Հոկտ. 23ին տարաբաղդաբար համաձայնութեանց պլլուածը ամենէն աչքառու թերութիւնը կը թուի ըլլալ որ, պիտի ծառայէ վերադարձ վատահութեան եւ չի նպաստեր աշխատանքի չրջան մը բանալու :

Անշուշտ ամէն բանէ առաջ ինքնապաշտպանութեան վրան մըն է որ կը կառուցուի : Միացեալ Ճակատ՝ յանուն ապահովութեան եւ խաղաղութեան :

Աւելի պարզ խօսելով, միացնել եւ զօրացնել ռազմական ուժերը, որպէսզի ոչ ոք համարձակի յարձակում գործել :

Ընդհակառակն, զօրանալով կը յուսան աւելի արդիւնաւոր բանակցութիւններ կատարել :

Երբ Ճակատ մը ակար է եւ բաժան-բաժան, ուշ – կանուխ կը դառնայ փոր-ձութեան դաշտ մը՝ աւելի զօրաւոր ուժերու համար :

Տարակոյս չկայ թէ ամբողջ Եւրոպան շատ աւելի ապահով եւ հանգստաւէտ վիճակ պիտի ունենար, եթէ կարենար միացեալ Ճակատ կազմել յանուն ապահովութեան եւ խաղաղութեան :

Մոսկուան երբ այսպիսի դաշնագիր մը կ'առաջարկէ, պիտի որ անկարելին կը պահանջէ :

Եթէ անկեղծօրէն ապահովութիւն եւ խաղաղութիւն է իր ուզածը, իրեն կ'իյնար հարթել ճամբան, քաշուելով իր բնական սահմաններուն մէջ :

Մինչդեռ, 1944էն ի վեր, իր բանակնե-թաթը երկարած է դէպի արեւմտեան Եւրոպայի սիրտը : Միշտ պատրաստ՝ դէպի անակնկալներ տարբերու :

Միայն անճար Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրին ձգձգումը ամբողջ պատմու-թիւն մը կը կազմէ :

Ցետին միամիտն ալ պիտի որ Մ. Միու-թիւնը չուզեր հեռանալ այդ երկրէն, որ-պէս զի կարենայ պահել իր տիրապետու-թիւնը արբանեակ երկիրներուն վրայ :

Նոյն ծածկամտութեամբ, Մոսկուա կը փորձէ դժուարացնել Գերմանիոյ երկու մասերուն միացումը :

Իր վերջին ծանուցագիրն ալ ռազմա-խաղ մըն է, չփոթութիւն ստեղծելու եւ Հոկտ. 23ի համաձայնութեանց վաւերա-ցումը խափանելու համար :

Մ. Միութիւնը ի դէպ «խաղաղութեան համար վտանգաւոր» կը դանէ այդ համա-ձայնութիւնները, քանի որ ինք զարձեալ կը մնայ վերապանց՝ պինդ պահել ուժերու ա-ռաւելութեամբ :

Ինչպէս ըսինք, փոխադարձ վստահու-թեան չրջան մը կը բացուի, Հոկտ. 23ի համաձայնութիւններով :

Արդէն իսկ չարք մը պայմանագիրներ կնքուած են Ֆրանսայի եւ արեւմտեան Գերմանիոյ միջեւ, անտեսական, քաղա-քական եւ մշակութային գործակցութեան մասին :

Տնտեսական գործակցութեան ծրագիրը այնքան ընդարձակ է որ, կրնայ ընդգրկել նաեւ Ափրիկէն :

Ցետոյ, կրնայ ապահովել նաեւ ուրիշ դիմադիմութիւններու աջակցութիւնը :

Մշակոյթի դաշնին վրայ եւս նշանակե-լի քայլեր առնուած են :

Այսպէս, երկու կողմերը պիտի աշխա-տին որ դասագիրքերը, մանաւանդ պատմութեան դիրքերը չպարունակեն կր-քոտ արտայայտութիւններ՝ վնասելով եր-կու ժողովուրդներուն բարւոք յարաբե-րութեանց :

Համաթմբուելով նոյն գրօչին տակ, ե-րէկուան թշնամիները եւ կասկածամիտ-նե՛ր պիտի դառնան սերտ գործակիցներ, ամենալայն ճակատի մը վրայ :

Եւ նոր չունչ մը պիտի սաւառնի Եւրո-պայի վերեւ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՎԻՃԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

•

ԻՍԼԱՄ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ՀՐԿԻԶՈՒԵՑԱԻ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՋՆՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ

Եղիպտոսի կառավարութիւնը բաց-ակիկ վիճակ յայտարարեց ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ հետեւանք վարչապետ Նասըրի դէմ սպրքուած մահափորձին, որ բարեբախտաբար ձախողած էր : Հա-պարտուր յուզարարները եչ. օր պիտ տա-լով Իսլամ Եղբայրութեան Գահիրէի կեդրոնին վրայ, հրկիզելին չէնքը, յետոյ զայն դիմաւորել վարչապետը, որ Ա. դեքսանդրիայէն կը վերադառնար :

Յուզարարները նախապէս լսած էին թէ ահաբեկիչը անդամ է Իսլամ Եղբայրու-թեան, հետեւաբար իրենց ամբողջ կա-ռավարութիւնը թափեցին այդ կազմակեր-պութեան վրայ, որ պայքար կը մղէ անգլիական համաձայնութեան դէմ : Կէս օրին ամբոխը ընկերակցութեան կեդրոնատեղին մտնելով խորտակեց կա-րասիները եւ պատուհանները եւ հրկիզեց երկյարկ չէնքը : Ցետոյ կրակի տուաւ յա-րակից չէնք մը որ նախապէս կը ծառայէր իբրեւ խմբագրատուն ընկերակցութեան պարբերականին :

Ոստիկանական կարեւոր ուժեր բռնած են մայրաքաղաքին գլխաւոր կէտերը, խափանելու համար նոր մահափորձեր : Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ ցարդ ձերբակալուած են հինգ հարիւր կասկա-ծելիները, ամբողջ երկրին մէջ : (Ուրիշ հեռագիր մը 1300 կը հաշուէ կալանաւոր-ներուն թիւը) : Կ'ըսուի թէ ձերբակալ-ուած է նաեւ ընկերակցութեան գերագոյն պետը, Հասան էլ Հուդէյպի :

Նոյն ապրիլին Համաձայն, Ապդքադր-գրիոյ ահաբեկիչին վրայ գտնուած են կարեւոր թուղթեր, ինչպէս եւ նախա-գահ Նեհրուի լուսանկարը :

Իսլամ Եղբայրութեան կեդրոնին հրը-ձիգները մեծ մասով ուսանողներ եւ բան-ուորներ են, որոնք յաջողած էին խցել ոստիկանական չղթան : Բարձրաթռոցը ան-ընդհատ կը հնչէր.— « Կեցցէ՛ Նասըր : Մա՛հ Իսլամ Եղբայրութեան անդամնե-րուն» : Հետագիրը կ'ըսէ թէ կարելի եղած էր մասամբ մարել կրակը, բայց քիչ վերջը Ազատագրութեան Շարժումին ան-դամները հասնելով, իրենց կարգին խզե-ցին ոստիկանութեան չղթան եւ աւարի տուին ամբողջ չէնքը : Յուցարարները բո-ցավառ ջահեր կը նետէին ալ ու ձախ : Ի վերջոյ ոստիկանութիւնը եւ զօրքը յա-ջողեցան վերահաստատել չղթան եւ զբա-ղեցնել բակմութիւնը, այնպէս որ հրչէջ-ները կրցան միջամտել : Բայց չէնքը քան-դուած էր եւ միայն կրացած պատեր կը մնային : Ուժմբ մը կամաւորներ կ'աշ-խատին կարասիները, թուղթեր եւն. հանել փլատակներուն տակէն :

Ահաբեկիչը, Մահմուտ Լաթիֆ, որ 32 տարեկան թիթեղագործ մըն է, նախապէս բռած էր թէ ուրացանակ պարպեց ի նշան ուրախութեան, բայց յետոյ խոստովա-ներ է թէ յատկապէս Ազեքսանդրիա գր-կուած էր, սպաննելու համար կամալ Նա-սըրը :

Կալանաւորը անմիջապէս Գահիրէ փո-խադրուեցաւ, հարցաքննուելու համար :

Կառավարութիւնը պետոյ մը հրատա-րակեց որով կ'ըսէ թէ ձերբակալուած են 47 Իսլամ եղբայրներ, մէջն ըլլալով Գե-րագոյն Խորհուրդին չորս անդամները : Կալանաւորներուն կէսը Ազեքսանդրիա կը բնակէր :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

« ԻԼՍԵՐ »

Գաւառէն ընկեր մը պատմելով իր ան-հատական հոգերը, աւելցուց.

— Եղբայրս ալ «իլսեր»է կը տանապի: Այլեւս ոչ խմել, ոչ ծխել: Կերակուրնե-րուն անգամ զգուշութեամբ կը մօտե-նայ...

« Անցած ըլլայ », պիտի ըսէի, երբ չար սատանայ մը մշտեց.

— Կեցցէ՛ օղին, *փերնօն*, *ռիքառը* եւ մնացեալը ...

Երբ նոր եկած էինք Փարիզ, արդէն խաղցի դարձած «փորձառուներ» կը փս-փսային իրարու.

— Սա նոր ըմպելիէն հրամցնեմ, *ա-մուրթ* ...

Եւ իրար կը բաջալերէինք:

Պարծենկոտներ ալ կը պատմէին թէ քանի բաժակով սկսան եւ քանի հատ կը-նան պարպել հիմա :

Անշուշտ նոր ըմպելիներուն ուժը կը բազմապատկէին զարմանազան ուտելիք-ներ,— կծուն, բթուն, լեղին կամ... լե-զապատառը :

Եւ որդերը կը բանէին ստորերկրեայ բարայրներու մէջ,— ստամոքս, աղիք, լեարդ, փայծաղ եւն.:

— Քանի երիտասարդ ենք վայելենք...

Որդերը, մանրէներն ալ իրենց կարգին խրախճանքներ կրսարբէհնմանուածապատ բարայրներուն մէջ, համելով երիտասար-դութեան ափիշը եւ անջնջելի հետքեր ձգե-լով իրենց անցած ճամբաներուն վրայ :

Երկուքիս մըն ալ այս :

Եւ ահա «վաստակը», բաներիհիգ – ե-րեսուն տարի ետքը.

— Ցաւեր մը կը զգամ կուշտիս վրայ..

— Բժիշկը պատուիրեց որ ոգելից բմ-պելի չգործածեմ :

— « Իլսեր » (կեղ) ուզիմ եղեր, կե-րածս էրէս –քերնէս կուգայ ...

— Բժիշկը բացատրեց թէ դեղերու շր-ջանը անցած է, կարգը եկած է դանակին: Ձեմ գիտեր, պիտի կրնա՞մ դիմանալ ...

Բժշկութենէ բան չեմ հասկնար: Բայց գիտեմ որ հետզհետէ յանախադէպ կը դառնան «իլսեր»ի պատմութիւնները :

Պոլսոյ մէջ, անուանի անգամ անծանօթ էր:

Մինչդեռ, երբ ջերմուկներու եղանակը բացուի, բաւական շօշափելի թիւ մը կը կազմեն «իլսեր»աւոր յանախորդները :

Նարդունին կրնայ բացատրել պատճա-ռը, «իլսեր»ներու տեսակներն ալ նկա-րագրելով, «Հայ – Բոյժ»ի մէջ :

Ես պարզապէս երեւոյթ մը մատնանշե-ցի, կարգի հրաւիրելու համար անոնք որ երիտասարդութեան ուժը կը չափեն ըմպելիի գոյներուն եւ պարպուած բա-ժակներու թիւին հետ :

Տակաւին շատեր երէկուան «իճիլիկ»ին յիշատակներովը կ'ապրին :

Կը մոռնան որ երէկ Արեւելքի բթուա-ծինը կը շնչէինք եւ լեռներու ջուրերը կ'ըմպէինք :

Իսկ այսօր՝ *պէնզին* է մեր շնչածը, ջու-րըն ալ Սէն, թորեալ եւ բաղադրեալ ...

Վ.Ա.Հ.

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՈՒՈՇԻՆԿԹՐԸՆԻ ՄԷՋ

ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԸՐ ԱԼ ԿԸ ՄԵՐԺԻ ԶՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, Ուաշինկթըն հասնե-լով, օդակայանին մէջ ընդունուեցաւ ար-տաքին նախարարին՝ Ֆ. Տըլըսի կողմէ : Ժամանումէն առաջ նախագահ Այզընհա-ուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ հ'ըսէր թէ Ատընաուըր իր վա-ղեմի բարեկամն է ինչպէս եւ Արեւ-մտեան Եւրոպայի ամէնէն բանիմաց մար-դկերէն մին, ողջմտութեամբ եւ խաղաղասիրութեամբ : Այս ամէնու հետեւեցաւ թէ անսահման դժուարութեամբ հ'ողջունէ անոր վերադարձը Ուաշինկթըն, ուր նախապէս այցելած էր 1953 ապրի-լին :

Գերման վարչապետը հետեւեալ յայ-տարարութիւնն ըրաւ օդանաւէն իջած ա-տեն .

— Այսօր երկրորդ անգամ բլլալով ոտք կը կոխեմ այս հիւրընկալ, մեծ եւ ազատ երկրին մէջ : Շատ մը վճռական դէպքեր պատահեցան վերջին մէկուկէս տարուան ընթացքին : Այն ատեն չէր կարգադրուած ինդիր մը որ մեծ կարեւորութիւն ունէր Եւրոպայի ճակատագրին եւ խաղաղու-թեան համար : Այժմ ճշդուած է թէ Եւրո-պայի մէջ զօրքեր պիտի ունենանք Ատլանտեան դաշինքը որուն վրայ հիմնուած է ազ-խարհի ազատութեան ուժը : Երկար ա-տեն անստուգութիւն կը տիրէր Գերմա-նիոյ մասնակցութեան ձեւի մասին : Կը յուսանք թէ այժմ փարատած են տարա-կոյսները եւ անստուգութիւնը » :

× Այզընհաուըր իր լրագրական ասու-լիսին մէջ բացատրեց թէ դեռ ժամանակը եկած չէ Զորս Մեծերու խորհրդաժողով մը գումարելու : «Մ. Միութեան հետ պի-տի խօսինք երբ հիմնաւոր պատճառներ ունենանք հաւատալու անոր անկեղծու-թեան » :

× Սարի մասին կնքուած համաձայնու-թիւնը լրջօրէն կը դրազեցնէ արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական կազմակերպու-թիւնները, որոնք զժգոհ են կատարուած դի-ջումներէն : Կառավարութեան իրաւա-կէսները կը քննեն թէ Սահմանադրու-թիւնը կ'արտօնէ՞ վաւերացնել Փարիզի մէջ կնքուած համաձայնութիւնը :

ԼՈՆՏՈՆԻ ԹԵՐԹԵՐԸ ԿԸ ՊԱՏՐԻԿՆԱՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ

Հետզհետէ անասնելի կը դառնան դոր-ծադուլին հետեւանքները, Անգլիոյ մէջ : Արգէն իսկ պակսի են պարենաւորման ժ-ուարութիւնները : Նաւահանգիստներու բանուորներէն 43·324 հոգի դադրե-ցուցած են արդէն աշխատանք, 23 օրէ ի վեր, անշարժութեան դատապարտելով 340 նաւեր, 500 միլիոն սթերլինի արժո-ղութեամբ ապրանքներով, նաեւ ածխի եւ արտածելի :

Տպագրական Թուղթի բաշխման յանձ-նախումբը կը ծանուցանէ իր տրամադրե-լի մթերքը վտանգաւոր աստիճանի մը ի-ջած է եւ սոսկացած են 25 առ հարիւր կր-ճատել ազատումը, չարաթ օրէն սկսեալ : Տրուած որոշման համաձայն, ուժ կ'ունե-նայ օրաթերթերը պիտի դադնան վեց էջով :

Կառավարութեան քննիչ յանձնախումբը ներկայացուց իր տեղեկագիրը որ խորհր-դածութիւններ կ'ընէ, առանց վճռական կարծիք մը յայտնելու :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութիւնը ո-րոշեց ընդհ. ժողով գումարել Նոյ. 10ին եւ 11ին, վճռելու համար դահլիճին մա-նակցելու խնդիրը : Ընդհ. քարտուղարը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ վար-չապետին հետ, առանց վճռական եղրա-կացութեան մը յանգելու : Այս պատճա-ռով յետաձգուեցաւ դահլիճին վերաբաշ-խութիւնը :

ԵՒՈՎՊԻՈՑ կայսրը, Հայիլէ Սելասիէ, Փարիզ հասաւ, իբրեւ պաշտօնական հիւ-րը Ֆրանսայի : Շարք մը ընդունելութիւն-ներ սարքուած են :

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ կարծուածէն աւելի ծանր կորուստներ պատճառած են Սալեր-նոյի չրջանին մէջ (Նափոլի) : Այժմ 500 կը հաշուեն մեռելներուն թիւը : Զին-ուորները եւ հրշէջները չարաչար կը յոգ-նին, պիտիներ փնտռելով փլած տուներ-ուն մէջ : Վարչապետ Սալերնօ գնաց, անձնական քննութիւն մը կատարելու հա-մար : Հարկ քաղաքապետարան մտած էր, երբ ազէտեալները չրջապատեցին զինք, անմիջական օգնութիւն խնդրե-լով :

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ

●

Փոքր ժողովուրդ է Հայը· իր երկիրը՝ Հայաստան, չատ համեստ սահմաններով իր պատմութիւնը գրուած է Արեւելքի մէջ :

Համեստ ու խոնարհ, մեր ժողովուրդը կրնար ապրիլ միայն իրեն սահմանուած ճակատագրով մը, ինչպէս ապրած են չատ մը ուրիշ ժողովուրդներ, թիւով ու զէնքով չատ աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ :

Սակայն, Հայոց աշխարհի ճակատագիրը այլ ընթացք առած է· Հայոց պատմութիւնը գարգարուած է չատ աւելի չքեղ գրուագներով, քան կարելի էր նախատեսել :

Հին օրերէն սկսած, Հայը դուրս եկած է իրեն համար նախատեսուած սահմաններէն· գեր մը կատարած է իր հայրենիքէն դուրս, ուրիշ ժողովուրդներու կեանքին մէջ : Հայոց պատմութիւնը խառնուած է աշխարհի պատմութեան :

Հայը եղած է միչտ քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն հետ, անոնց յառաջդիմական գաղափարներուն, պայքարներուն, երազներուն հետ : Պայքարած է քաղաքակրթութեան համար :

Հին աշխարհին մէջ, եղած է ան յոյն ու հռոմէական քաղաքակրթութեան հետ, իր սեփական քաղաքակրթութիւնը աւելցնելով հանդերձ, նոր աշխարհին մէջ՝ եղած է արեւմտեան քաղաքակրթութեան հետ :

Արեւելքի մէջ ծնած ու ապրած, բայց հետապնդած է արեւմտեան, կրնանք ըսել՝ համաշխարհային գաղափարական ներ : Ոգեշնչած է Արեւմուտքի լոյսով, իր կարգին դառնալով լուսարձակ ու ջահակիր՝ իր մօտիկ շրջապատին մէջ :

Եղած է, այդ պատճառով ալ, Ազատութեան հետ, չատ կռնուխէն : Ազատութեան պայքարը Հայոց պատմութեան ամէնէն յատկանչական, ամէնէն խորունկ ու տեւական գիծը եղած է :

Թողունք մեր պատմութեան առաջին էջը, որ ազատութեան չքեղ գրուագ մը կը ներկայացնէ· հետագայ դարերուն, Հայը չարունակած է պայքարիլ միչտ ազատութեան համար· օր մը յանուն մաքի ու մըտչակոյթի ազատութեան,— Հայ գրիչը գիւտը· օր մը յանուն Քրիստոնէութեան ու խղճի ազատութեան,— Վարդանանք, ուրիչ օր մը՝ քաղաքական ազատութեան համար :— Իսրայէլ Օրի ու Դաւիթ Բէկ· եւ վերջապէս՝ Հայկական Յեղափոխութիւնը :

Նոր օրերուն, չարունակուեցաւ Ազատութեան պայքարը, ոչ գոյութեան պայքար մը գարձաւ· Վասպուրականի, Շապին Գարահիսարի, Սուէտիոյ հերոսականն մարտնչումները, Ուրֆայի եւ Սրա- լայի դիւցազներգութիւնները՝ նոյն պայքարին արձագանգներն են, վեհաշուք ոգորթիւններով :

Բոլորը վկայութիւններ՝ թէ Հայը, իր բոլոր վիճակներուն մէջ, յաղթական թէ պարտուած, ուրախ թէ արտում, կը սիրէ Ազատութիւնը· կը պայքարի Ազատութեան համար :

Սեպտ· 19ին, տօնուեցաւ Արարատի դիւցազնամարտին 36րդ տարեդարձը : Հայ Լեգէոնականներու յաղթանակը Պաղեստինի ճակատին վրայ, բարձունքի մը գրաւումով, որ պատերազմի բախտը վճռող ազդակներէն մէկը եղաւ : Գնահատուեցաւ հերոսական այդ գրոհը՝ Ֆրանսական ու բրիտանական զինուորական իշխանութեանց կողմէ, ոչ թէ իբրեւ մասնակի ու պատահական երեւոյթ, այլ իբրեւ արտայայտութիւնը հայ ժողովուրդի մարտական ոգիին :

Սեպտ· 30ին, Ուրֆայի հերոսամարտին օրն էր, 39րդ տարեդարձը : Պանծալի թըւական մըն ալ աս, երբ աւելի քան ամիս մը (Օգոստոս վեցէն Սեպտեմբեր 30), 1915ի մութ օրերուն, Ուրֆայի հայութիւնը անհաւասար պայքարի ելաւ, իր պատիւն ու արժանապատուութիւնը, իր գոյութիւնն ու ազատութիւնը պաշտպանելու համար :

Հերոսներ տուաւ ան, այր, կին, աշխարհական ու կրօնաւոր, երիտասարդ թէ երէց, ինչպէս մարտնչող բոլոր մեր հերոսական քաղաքները, դեղեցկացնելով Հայոց պատմութիւնը :

Ազատութեան այս թուականներուն կարգին մեծադոյնը Մայիս 28ը չէ՞, զոր կը տօնենք ոչ միայն իրեւ ազգային անկախութեան ու պետականութեան սկիզբ, այլեւ իբրեւ Ազատութեան օր, գերազանցօրէն :

Ազատասէր է Հայը, եւ այդ զգացումով ապրած է դարէ դար :

Ազատութեան պայքարով գրած է իր պատմութիւնը եւ անով չահած իր գոյութիւնը :

Զոհեր չատ տուած է, անշուշտ : Առանց զոհերու եւ զոհաբերութեան՝ ոչ մէկ յաղթանակ եւ ոչ մէկ նուաճում : Հայը զոհած է, բայց ապրած է իր զոհերու յուշքով, անոնց խոյանքներուն գեղեցկութեամբ :

Ի՞նչ պիտի արժէր կեանքը, առանց այդ վսեմագոյն գեղեցկութիւններուն : Ու ի՞նչ պիտի արժէր Հայը, ի՞նչպէս պիտի ապրէր, առանց պայքարի իր ոգիին· իր դիւցազնական մարտնչումներուն :

Հայոց պատմութիւնը հաստակ ար- ձանագրութիւն մը պիտի ըլլար, ախուր ու ժպտուն դէպքերու :

Այսօր, մարտնչող, ազատատենչ ժողովուրդի մը պատմութիւնն է ան, արիւնոտ էջերով, բայց նաեւ չքեղ գրուագներով, որոնցմով կրնանք հպարտ ըլլալ ու կազդուրուիլ :

Զօրանալ ու ապրիլ՝ վաղուան համար :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

●

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ԶՕՐ)

Զ.— «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի ՇԷՆԻՔԸ

— *Նախաճաշը Նարդունիին հէ՞ն պիտի առնէք, կը հարցնէ :*

— *Ժամը քանիին է այդ պատմութիւնը·*

— *Ցին մօտաւորապէս :*

— *Նախաճաշ ընելու սովորութիւն չունիմ, կ'ըսեմ, իմ ուզածս սուրճ մըն է, եւ հիմա, ոչ թէ Ցին :*

Դէմքէն կը հասկնամ, թէ դժուար է այդ հիմա, ուստի կը փոխեմ հարցումս·

— *Մօտերը սրճարան չկա՞յ···*

Մատով ցոյց կուտայ, բաւական հեռու, բաղմայարկ շէնք մը, ճեփ-ճերմակ·

— *Անոր տակ սրճարան է··· լաւ տեղ է, կրնաք երթալ :*

Այդ պահուն սրահներէն դուրս կը սկսին գալ համազգեստաւոր սպառազիններ :

— *Ալեքսանդրիոյ մարզիկներն են, կը բացատրէ Պ· Եաղուպեան, հոս պիշերի եւ քիչ յետոյ կը մեկնին :*

Ես անոնցմէ առաջ կը վարեմ դուրս, դէպի սրճարան :

Երբ սպասարկուղը կը ներկայանայ, « մոկսուէթ » կը պոռամ, առանց տատամսելու : Շուրջս արդէն քանի մը յաճախորդներ կան :

Արեւը կը խուժէ սպակիներէն ներս, փողոցը կ'ողեւորուի հետզհետէ : Արեւելքն է, իր ամբողջ գեղեցկութեամբ, ··· կը խմեմ սուրճս, կը վճարեմ ու դուրս կ'ելլեմ : Կը մոնեմ ուրիշ փողոց մը, դանդաղաքայլ կը շրջապայիմ :

Քովնաի փողոցներով կը հասնիմ մեր Տունը եւ ուղղակի կը բարձրանամ մեր սենեակը : Նարդունին նստած կը գրէ :

— *Ո՞ւր ես ···*

— *Իշնենք, կ'առաջարկեմ, նայինք ի՞նչ պիտի ընենք··· սա դասախօսութիւնները ե՞րբ սեղի պիտի ունենան, լաւ է դիտենանք, որ ըստ այնմ դասաւորենք մեր գործերը ···*

— *Ո՞ւր էիր գացեր, կը կրկնէ Նարդունի իր հարցումը :*

— *Դիմացի սրճարանը, հոն, ճերմակ չէնքին տակ, ի՞նչ ընէի ժամը վեցէն ի վեր, առանց սուրճի :*

Կ'իջնենք խմբագրատուն : Հոն են բոլորը : Տպարանը կ'աշխատի արդէն եւ խմբագիրը իր սրբագրութիւններով կլան ուած է : Կը խօսինք դասախօսութիւններու մասին :

Աւաղ Շարաթ է : Այս իրիկուն պաշտօնական ընդունելութիւն մեր հիւրերուն, մամուլի ներկայացուցիչներու եւ կարեւոր անձնաւորութիւններու հետ :

Մարսէլի եւ Պալարի դասախօսութիւնները պէտք է ձգել գալ շարթուան : Այս Շորեքշարթի պէտք է խօսիմ ես : Նիւթեր կ'առաջարկեմ, դորս պատրաստ ունիմ : Շատ գրական կը գտնեն :

— *Խնդրավառող, դիւրին նիւթ մը, « Մեծարանք հայ մշակոյթին», կ'առաջարկէ Ջարկէ մէկը : Կանգ կ'առնենք « Հայ գրողին առաքելութիւնը Սփիւռքի մէջ» նիւթին վրայ :*

Ծանօթացումները կը չարունակուին ամբողջ օրը : Տոքթ· Երուանդ Խաթանասեան կը հասնի Եգիպտացի մտաւորականի մը ընկերակցութեամբ (արաբական աշխարհի ամէնէն մեծ թերթին՝ «Ալ Ահրամ»ի խմբագրապետ Ադիզ Միրզա) : Յատկապէս որ պիտի չկարենայ ներկայ ըլլալ երեկոյեան ընդունելութեան, եկած է առաւոտուն, ներողութիւն խնդրելու եւ այցելելու նոյն առեն «Յուսաբեր»ի շէնքը : Հիւանդական բացակայութիւններ կ'արձանիկ ամէն մէկ սրահի առջեւ, իսկ Թատերա- սրահին մէջ կը մնայ ապշած :

Կը ծանօթանամ բանաստեղծ Արսէն Երկաթին : Տարօրինակ ժպիտով դէմք մը, փայլուն ակնոցներ, վաթսունի մօտ : Աւելի աչքերով կը խօսի, քան լեզուով : Ինչո՞ւ բանաստեղծ է եղած, պէտք է որ ուրիշներէն տարբերի բանով մը : Յետոյ ի՞նչ պէտք կայ խօսելու, արտայայտութեան գործիքը իր ձիրքն է :

Կը ծանօթանամ նաեւ ուրիշ բանաստեղծի մը, որուն նոյնպէս ծանօթ եմ անուններով եւ գործով, Սարգիս Սահակեան : Իմ սերունդէս, տատապաղին բան մը վրան· կ'առաջարկեմ, զորս պատրաստ ունիմ : Շատ գրական կը գտնեն :

— *Խնդրավառող, դիւրին նիւթ մը, « Մեծարանք հայ մշակոյթին», կ'առաջարկէ Ջարկէ մէկը : Կանգ կ'առնենք « Հայ գրողին առաքելութիւնը Սփիւռքի մէջ» նիւթին վրայ :*

Ծանօթացումները կը չարունակուին ամբողջ օրը : Տոքթ· Երուանդ Խաթանասեան կը հասնի Եգիպտացի մտաւորականի մը ընկերակցութեամբ (արաբական աշխարհի ամէնէն մեծ թերթին՝ «Ալ Ահրամ»ի խմբագրապետ Ադիզ Միրզա) : Յատկապէս որ պիտի չկարենայ ներկայ ըլլալ երեկոյեան ընդունելութեան, եկած է առաւոտուն, ներողութիւն խնդրելու եւ այցելելու նոյն առեն «Յուսաբեր»ի շէնքը : Հիւանդական բացակայութիւններ կ'արձանիկ ամէն մէկ սրահի առջեւ, իսկ Թատերա- սրահին մէջ կը մնայ ապշած :

Կը ծանօթանամ բանաստեղծ Արսէն Երկաթին : Տարօրինակ ժպիտով դէմք մը, փայլուն ակնոցներ, վաթսունի մօտ : Աւելի աչքերով կը խօսի, քան լեզուով : Ինչո՞ւ բանաստեղծ է եղած, պէտք է որ ուրիշներէն տարբերի բանով մը : Յետոյ ի՞նչ պէտք կայ խօսելու, արտայայտութեան գործիքը իր ձիրքն է :

Կը ծանօթանամ նաեւ ուրիշ բանաստեղծի մը, որուն նոյնպէս ծանօթ եմ անուններով եւ գործով, Սարգիս Սահակեան : Իմ սերունդէս, տատապաղին բան մը վրան·

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԲԱՆ ՄԸ ՓՈԽՈՒԱԾ Է Խ· ՄԻՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Դ.

« Նիւ Եորք Թայմզ »ի թղթակիցը ուրիշ յօդուածով մը կը նկարագրէ «Սփիւռք» – ները : «Սփիւռք»ն այն անձն է որուն անձնապրին կամ անցապրին վրայ գրուած է կնիք մը երկու սկզբնատառերով : Այդ դիրերը կը նշանակեն թէ անցապրին տէրը ենթակայ է բնակութեան մասնաւոր պայմաններու : Ուրիշ խօսքով ցոյց կուտայ այն անձը, որուն բնակութիւնը արտօնուած է միայն Ռուսիոյ ոչ թէ ամէն կողմը, այլ մասնաւոր շրջաններու կամ քաղաքներու մէջ :

Ռուսիոյ ամէն կողմը կը գտնուին Սփիւռքները, մասնաւորաբար Կեդր· Ասիոյ, Սիպերիոյ արեւելակողմն ու Ծայր· Հիւսիսակողմը : Անոնք ապատ են իրենց ուած զործը կատարելու որոշեալ աշխարհագրական սահմաններուն մէջ ապրելու : Սակայն արգիլուած է հեռանալ որոշեալ քաղաքէն կամ գաւառէն, առանց Զեկային արտօնութեան :

« Սփիւռք »ները նախ Գերմանացիներ են որոնք նախապէս կ'ապրէին Վոլկայի ափերուն վրայ, իրրեւ ինքնավար հանրապետութիւն եւ ունէին բարգաւած գիւղեր Ուքրանիոյ մէջ եւ Ռուսիա տարուած էին կատարելի կայսրուհիին օրով, այն յոյսով թէ քիչ մը աշխատանքի եւանով պիտի ներչնչեն ռուս գիւղացիներուն :

Սփիւռքները նաեւ Հրեաներ են, որոնք ընկերային դասակարգի ամէնէն ցած ասպիճանին վրայ կը գտնուին Սպիտակ Ռուսիոյ, Օմսքի եւ Մինսքի նահանգներու վրայ : Ցետոյ Թաթարներ են, կովկասեան երկրամասնակ մը ցեղախումբեր, Պալթիկի էսթոնիա – ցիներ ու Լաթվիացիներ, Օտեսացի ու Նիքոլայեւցի Յոյներ : Անոնք Լենինկրատն աչն աքսորուած երդահաններ են, Կիեւի համալսարանի ուսանողներ, Ուքրայնացի դիւղացիներ եւն· :

Որոշ է որ մասնաւոր ծրագրի մը համաձայն «Սփիւռք»ները տարածուեցան Խ· Միութեան անծայրածիր հողերուն վրայ : Ցայտնի է որ անոնք կը զգուշանան Պիրոպէճանի մէջ տեղաւորելէ Հրեաները, որոնք կրնան կրօնական դժնդակ դիրքեր դառնալ : Կը դրկուին եաքութոք, որուն բնակչութիւնը Ռուս է գերազանցապէս : Գերմանները կը տեղաւորուին Տաճիկներուն մէջ :

Ամերիկայի Թղթակիցը կեդր· Ասիոյ մէջ իր ճամբորդութեան միջոցին դատ է հետքը այն 500·000 Գերմաններուն որոնք ցիրուցան եղան Սթալինի հրամանով, Բ· աշխարհամարտը պատճառ տուեն : Անոնց վաղեմի մայրաքաղաքն էր Էնկէլսը, Վոլկայի վրայ : Աւերակ մը ի վեր նաեւերը հոն կանգ չէին առներ, որպէսզի այն տեղի Գերմանացիներուն հետ չիտա չունենայեն : Երբ Թղթակիցը այցելեր է Տաճկիստան մայրաքաղաքը՝ Սթալինապատ որ կը գտնուի Աֆղանիստանի մօտ, քա- ղաքը գատ է մաքուր, բայց խոնաւ : Անոնց թիւը 20·000 է հոն : Հազարաւորներ մնատ են պրկանքէ եւ հիւանդութիւններէ : Անոնք չեն կրցած ապրիլ իրենց չինած գեղեցիկ չէնքերուն մէջ, եւ ստիպուած են բնակիլ կաւէ հիւղերու մէջ, մինչ ռուս պաշտօնեաները կը բնակին նոր տուներուն մէջ : Անոնք յայտնած են թէ Գերմաններուն միւս մասն ալ տեղաւորած են Անդրսիպերեան երկաթուղիին երկայնքը :

Բոլոր «Սփիւռք»ները աքսորուած են այն տեղերը, ուր բանուորի պէտք կար : Այսպէս է որ Իւզպէքստան եւ Ղազախստան տեղափոխուեցան մեծ մասը այն կովկասեան ցեղախումբերուն, որոնք տեղ – հանուած եւ պրկուած էին դէպի Արեւելք, գերմանական մեծ յարձակողականէն եաք, երբ քիչ մնաց որ Բագուի նաւթահորերը Նապիներուն ձեռքն անցնէին : Անոնք ամբաստանուեցան իրրեւ գաւադիր ուներու գործակից :

Այդ միջոցին նոյն շրջանի Զեկային վարիչն էր Բէրիան ու Կովկասի հրամանատարը : Նոյն բախտին արժանացան Թաթարները որոնք Գերմաններուն իրրեւ գործակից ճանչցուեցան :

Ռուս վարիչները չուղեցին գանոնք պրկել Կեդր· Ասիա, որուն կլիման նպաստաւոր էր իրենց եւ դրկեցին դէպի հիւսիս եւ արեւելք, այն շրջանները ուր ցուրտը 40 աստիճան վար է գերոյէն :

Շատեր տեղաւորուած են այնպիսի հողերու վրայ որոնք իրենցմէ առաջ բնաւ մչակուած չէին :

Պալթեան երկիրներն ալ բանուոր ճարեցին Ծայր· Արեւելքի : Էսթոնիացի կամ Լաթվիացի բառերը յաճախ համարօր էին աքսորականի : Ըստ Էսթոնիացիի մը յայտարարութեան Էսթոնիոյ եւ Լաթվիոյ բնակչութեան կէսը տարագրուած է :

Առանց անցապրի «Սփիւռք»ի մը համար անկարելի է չոգեկառքի կամ օդանաւի տոմսակ ճարել : Զեկայի գործակալները ամէն կողմ կը հսկեն եւ կը քննեն չարժավարներուն եւ ճամբորդներուն անցապրները :

Զեկային ենթակայ քաղաքներուն մէջ երբ մութը կոխէ, պատուհաններ կը բարձրանան, որպէսզի որեւէ ինքնաչարժ դուրս չելլէ :

Ամերիկայի Թղթակիցը կ'ըսէ թէ նոր դատավարութիւնը գանգատածային տարբերութիւններ չէ կատարած : Կը փորձէ քարոզութեամբ եւ խանդավառելով նոր սերունդները գրել դէպի Սիպերիա եւ Խազախստան, համաձայն «հոյակ հողեր» մըշակելու ծրագրին :

Յարկ երկու երեք հարիւր հազար երիտասարդներ, մեծ մասով որակեալ բանուոր Լենինկրատէն, Մոսկուայէն, Խարքովէն եւ Խ· Միութեան այլ քաղաքներէն «կամաւոր» գացած են : Անոնք գրկուած են Սիպերիոյ եւ ուրիշ հեռաւոր երկիրներու ցանցառ բնակչութեամբ շրջանները, քաղաքներէն հեռու : Շատեր յուսախաբ եւ դատ եւ գառնացած են, ազատելով իրենց կեանքի պայմաններու բարելաւման :

Կայ Կովկասեանը պանդոկէն «Յուսաբեր» կ'առաջնորդէ Պալարներն ու Մարսելը : Մեր գալէն ի վեր կայծը մեզմէ չէ հեռացած : Կատարեալ հրթիռ մըն է :

Քանի որ ծանօթացումներու հետ ենք, այստեղ կ'ուզեմ գծել պատկերները այն քանի մը անձերուն, զորս կրնայինք կոչել « Յուսաբեր »ի մնայուն բնակիչները : Անոնք, որոնք չունէ կուտան գեղակերտ չէնքին, գայն կը գարձնեն իրապէս մշակոյթի վառարան մը :

Ճանչցած առաջին անձերէս մէկը, Բենիամին Թաշեանն էր, «Յուսաբեր»ի առաջ խմբագիրը : Կ'երեւակայէի գայն այնպէս, ինչպէս գաղ, գուաշ՝ ինչպէս իր գրիչը, լուրջ, բարի, անհունօրէն համակրելի : Մարդիկ կան, գրս հինգ վայրկեան վերջ ամբողջովին կը ճանչնաք : Անոնցմէ է Բ· Թաշեան : Առաջին հանդիպումիս, սիրոյ եւ յարգանքի ըղգացում մը ծնաւ մէջս, դէպի այս պատուական Հայը :

Քաջածանօթ է արդի հայ գրականութեան եւ պահանջներէն մէկը՝ մեր «Մեծագանչին» : «Յուսաբեր»ի խմբագրին հետ, կը բաժնէ ան Արեւմտահայ լեզուին պաշտամունքը : Ըստ «պաշտամունքը», որով հետեւ կարգ մը լեզուական խնդիրներ պանդոկ կը գտնեն դէմ դիմաց : Ունին նկարագրի շատ մը հատկանիշներ :

Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(11) (Շար·)

ԲԱՑ ՏԱՂԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ը. ՆԱՀԱՊԵՏՈՎ

— Իմ հայրենի գիւղը... — տխուր ձայնով մը կրկնեց ան, ապա յանկարծ ոտքի ցատկելով՝ — Ո՛չ, ես չեմ կրնար այդ մասին խօսիլ, ներողութիւն կ՚խնդրեմ, ես կ՚երթամ...

Եւ ան դուրս վազեց սենեակէն։

Ես ալ ոտքի ելայ, ուզեցի հետեւիլ անոր, բայց ետեւէն ինծի հասաւ տիկին Մարիամ, որ ըսաւ ինծի, թէ ան ուզած է մենակ մնալ։

Ես նստեցայ։

Տիկին Մարիամ ալ նստաւ ինծի դէմ։

Ան ինծի պատմեց, որ Ռուբէնի հայրը եղած է գիւղի քահանան, որ ամուսնացած է գիւղի աղջկան հետ, որ ունեցած է երեք զաւակներ, որոնցմէ Ռուբէնը ամենամեծն է։ Հայրը մեռած է, երբ Ռուբէնը տասնհինգ տարեկան էր։ Մայրը ապրած է ամուսնոյն հետ միասին ընդամէնը տասնհինգ տարի։ Ան մեռած է, երբ Ռուբէնը քսան տարեկան էր։ Ռուբէնի մայրը ունեցած է նաեւ քոյր մը, որ ամուսնացած է գիւղի ուրիշ քահանայի մը հետ։ Ռուբէնի մայրը մեռած է, երբ Ռուբէնի քոյրը տասնհինգ տարեկան էր։ Ռուբէնի քոյրը ամուսնացած է, երբ Ռուբէնը քսանհինգ տարեկան էր։ Ռուբէնի քոյրը ունեցած է երեք զաւակներ, որոնցմէ երկուքը աղջիկներ են, իսկ երրորդը՝ տղայ։ Ռուբէնի քոյրը մեռած է, երբ Ռուբէնը երեսուն տարեկան էր։ Ռուբէնի քոյրը մեռած է ծննդաբերութեան ատեն։ Ռուբէնի քոյրը ունեցած է նաեւ

ծաղուլ մը սարքած էր Գահիրէի մէջ, որպէս զի բանուորները կարենան փառաւոր ընդունելութիւն մը կատարել ի պատիւ Կամալ Նասըրի, դատապարտելով ազնիւ Կամալ Նասըրի, դատապարտելով ազնիւ Կամալ Նասըրի, դատապարտելով ազն

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատ. 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
30
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
SAMEDI
30 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7510 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2921

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԷԿՆ ՈՒ ԱՑՍՕՐԸ

●

Ամէն անգամ որ ապրիլին, կուսակցական կամ հայրենակցական տարեդարձ մը կը տօնուի, յօդուածագիրներն ու բանախօսները բնազդաբար կը խրին անցեալին մէջ, փառաբանութեան տարեր հիւսելու համար :

Եւ պերճախօսութեան ապրիւրները կը հոսին վերադրական ածականներով, բարձունքէ բարձունք սաւառնելով :

Անշուշտ ներշնչումի ապրիւր է անցեալը : Եւ չատ բնական երեւոյթ՝ ինքնաճանաչումը, ազգական արժանիքներու պանծացումը :

Առանց այդ պիտակցութեան ժողովուրդները պիտի դառնային ամբոխ : Տուրքերը՝ օրուան հովերէն :

Վա՛յ այն ժողովուրդին որ պատմութիւն չունի : Կամ տիպացած է վկայութիւններ մուրալ դրացիներէն, իր տեղը դրաւելու համար իրրեւ հասատատուն եւ ինքնուրոյն արժէք :

Ժողովուրդի մը ծոցէն բաւած ուէ կազմակերպութիւն ալ, եթէ չըմբռներ իր դերն ու կոչումը, եթէ չի կրնար չափել տարիներու ընթացքին կատարուած մեզդործութեանց լմատար եւ խորութիւնը, դատապարտուած է դառնալու ժպտուն յիշատակ մը :

Ինչպէս ապրելու, նոյնպէս անոնց համար կազմակերպութեանց պատմութիւնը ոչ միայն կենդանի յիշատակարան մը, այլ եւ ուղեցոյց մըն է, որ կը ճոխանայ, փոխանցուելով սերունդէ սերունդ :

Այսպէս, երէկ ՀԱԿ-ի Օրը կը տօնենք, մեր աչքեր կը սլաքերանան ոչ միայն հերոսական գործեր, պարծանքներ եւ տառապանքներ, այլ եւ մշահոս ապրիւրներ խորհրդածութեան, վերապնահատման, վերանորոգման :

Եթէ մեր կուսակցութիւնը կրցած է իր ուժն ու հմայքը պահել աւելի քան վաթսուն տարի, դաղտնիքը այն է որ միացեր է քալել ժամանակին հետ :

Այսօր ալ նոյն ոգին պիտի առաջնորդէ մեզ, — ըմբռնել օրուան պահանջները եւ գործել նոյն վճռականութեամբ, առանց կախարդական մթնոլորտի մը վերածելու երէկը :

Պիտի քրքրենք եւ սերտենք պատմութիւնը, ապրիլին, քաղաքական թէ մշակութային, ոչ թէ երանութեամբ օրօրուելու եւ թմրելու, այլ ներշնչուելու, գործելու, նոր նուաճումներ կատարելու համար :

Մանաւանդ Դաշնակցական երի-տասարդութիւնը պիտի հարցնէ ինքն ի-րեն, այս հանդիսաւոր առիթներով, ինչպէս ամէն օր :

— Անոնք, մեր նախորդները, այս եւ այն գործերը կատարած են, երբ մեր տարիքն ունէին : Ի՞նչ կրնանք աւելցնել մենք, որպէսզի չարժումը կանգ չառնէ :

Այո, տարբեր էին ժամանակները : Այն առեն հող կար ուաքերու տակ : Հորիզոն կը բանային լեռները, գետերը, դաշտերը :

Այսօր ցիրուցան՝ լպրծուն պողոտաներու վրայ, ուաքերը կը սահին մէկ փոր-ձութենէն միւսը եւ առնաչունչ հովեր կը մթագնեն հորիզոնը :

Բայց այն առեն ալ դժուարքի մը վերածուած էր կեանքը, արիւնապղծ եղերք-ներով :

Եթէ անոնք ինքնապաշտպանութեան, դիմադրութեան ճակատներ կազմեցին սպանդանոցին մէջ, ժառանգորդները ին-չո՞ւ եա պիտի մնան, թարթափելով, ծուլանալով, ընկրկելով :

Երէկը իսկապէս կը դառնայ հետաւոր եւ ազօտ յիշատակ մը, եթէ իրրեւ նչա-նախօսք չունենանք նոյն հետաքրքրութիւնը, կամքը եւ ճիգը, այսօրուան եւ վաղուան համար :

Հին փառքերը պէտք չէ պատրուակ ծառայեն եղածով գոհանալու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԶՕՐ ԵՒ ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒՐՈՊԱ

●

ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԵՐ ԵՒ ՏՕՔԹ. ԱՏԸՆԱՒՈՒԵՐ

ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախագահ Այզընհաուըրի հետ : Ապա երկուքը միասին ղեկոյց մը հրատարակեցին, հետեւեալ բովանդակութեամբ :—

Մի քանի քննեցինք Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ տրուած որոշումները : Երկուքս ալ համոզուած ենք թէ անցեալ շաբթու կնքուած համաձայնութեանց դործադրութեամբ պիտի բացուի ճամբան հզօր եւ միացեալ Եւրոպայի մը համար : Այսպէս դրուած է հիմը եւրոպական հաստատութեան մը : Մ. Նահանգները անգամ մը եւս հաստատեցին իրենց տեւական չահադրգռութիւնը եւ աջակցութիւնը այդ հաստատութեան : Մենք համոզուած ենք թէ նոր համաձայնութիւնները պիտի տան Հիւս. Ատլանտեանի կազմակերպութեան դաշնագրին վրայ, եւ որոնց մաս կը կազմէ այժմ արեւմտեան Գերմանիան, պիտի ծառայեն ամրապնդելու ազատ աշխարհին պաշտպանութիւնը : Կը հաստատենք թէ դերման ժողովուրդին օրինաւոր ըղձն է երկրին վերամիացումը ազատութեամբ : Մենք կ'ընդունինք թէ այդ նպատակին կարելի է հասնիլ միայն խաղաղ միջոցներով : Մենք տարակոյս չունինք թէ ազատ Եւրոպայի գօրացումը, որ պիտի բխի Լոնտոնի եւ Փարիզի համաձայնութիւններէն, պիտի նպաստէ մեր ջանքերուն, ազատութիւն եւ միութիւն պարգեւելու համար ամբողջ դերման ժողովուրդին : Կը կարծենք թէ, մինչեւ որ լրացուցիչ տեղեկութիւններ չհասնին, խորհրդային վերջին ծանուցագիրը որեւէ նոր առաջարկ չի պարունակեր : Այս առթիւ քննեցինք սա ոգբալի պարագան թէ չատ մը դերման ռազմագերիներ եւ քաղաքական աքսորականներ տակաւին արգելափակուած կը մնան երկաթեայ վարագոյրէն անդին, մասնաւորապէս Ս. Միութեան մէջ : Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը խնդրեց որ Մ. Նահանգները չարունակեն իրենց աջակցութիւնը տրամադրել, այդ գերիները ազատելու համար :

ԲՈՒՌՆ ՊԱՅՔԱՐ ԻՍԼԱՄ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Եգիպտոսի Յեղափոխական Խորհուրդը արտակարգ նիստ մը գումարեց առջի, վերջին մահափորձին առթիւ, նախագահութեամբ վարչապետ Կամալ Նասըրի : Որ եւէ գեկոյց չհրատարակուեցաւ : Ժողովուրդը այժմ ուժդնօրէն փարած է զնդ. Նասըրի որ ազգային հերոս մը կը համարուի : Ան էր որ առորգրեց ջերջին դաշնագիրը, բրիտանական գրաւումէն ազատելով Սուէզի ջրանցը : Կը հաստատուի թէ Իսլամ Եղբայրութիւնը ուժ դած էր տապալել այս կուսքը եւ այժմ հանրային կարծիքը զարձած է այդ հզօր կազմակերպութեան դէմ որ երէկ մեծ համարում կը վայելէր, իսկ այժմ «ժողովուրդի քշնամիներու հրոսախումբ մը» կը նկատուի :

Յարդ յեղափոխական խորհուրդը զգուշութեամբ կը մօտենար այդ ընկերակցութեան, իսկ այժմ պատուիրակութիւններ կը դիմեն նախարարութեանց եւ թերթերու խմբագրութեանց, պահանջելով անխնայ պատժել մահափորձին պատասխանատուները, կարճ եւ կտրուկ դատաստանով մը :

Հետագիրը կ'ըսէ թէ չորրորդ անգամ ըլլալով Եգիպտոսի ոստիկան նկարագրեց Ազեքսանդրիոյ մահափորձը, 250·000 հոգինոց բազմութեան մը մէջ ծագած խու-

(Շար. կարդալ Դ. էջ)

Հ. Ց. Դ. ԵՐԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՇԼԻՃԻՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Մենդէս Ֆրանս անհամբեր կը սպասէ ընկերվարական կուսակցութեան պատասխանին, լրացնելու համար դահլիճին կազմը :

Ինչպէս յայտնի է, վարչապետը նախաբարական պաշտօնները առաջարկած էր վեց ընկերվարականներու, առանձին նամակներ ղրելով : Առջի օր երկու ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցաւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին հետ, որ ի վիճակի չէր վերջնական պատասխան մը տալու : Կուսակցութեան համազումարը տեղի պիտի ունենայ Նոյ. 11–12ին : Արդ, վարչապետը Ուաշինկթըն եւ Քանատա պիտի երթայ Նոյեմբեր 13ին, եւ կ'ուզէ որ դահլիճը վերակազմուած ըլլայ իր մեկնումէն առաջ : Այս յապաղումը կը խանգարէ իր ծրագիրները : Կուսակցութեան վարչական խորհուրդն ալ չորս ժամ խորհրդակցէլ եաք, որոշեց սպասել համազումարին : Վարչապետը վստահ է թէ Ազգ. ժողովը պիտի վաւերացնէ Լոնտոնի եւ Փարիզի համաձայնութիւնները, բայց կ'ուզէ աւելի զօրացնել իր դիրքը, ապահովելով ընկերվարական կուսակցութեան գործակցութիւնը. մանաւանդ որ այդ կուսակցութիւնը 105 ձայն ունի Ազգ. ժողովին մէջ :

Ընկերվարականները կը վախնան որ նոյեմբերին անդամակցելով դահլիճին, դեկտեմբերին կրնան քաշուիլ, երբ քըն-նուի Գերմանիոյ վերապինման խնդիրը, Ազգ. ժողովին մէջ : Վարչապետը կը յուսայ Լոնտոնի դաշնագիրներուն վաւերացումը պահանջել դեկտ. 14ին կամ 31ին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», երկար յօդուածով մը կը պարզէ Ֆրանսայի «նոր քաղաքականութեան վտանգները», ձաղկելով Լոնտոնի եւ Փարիզի համաձայնութիւնները : Ֆրանսայի համաչնաւար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Մորիս Թորէզ, Իմանիթէի միջոցաւ կը պահանջէ միացեալ ճակատ կազմել եւ վիժեցնել այդ համաձայնութեանց վաւերացումը :

ՍՈՒՐԻՈՅ դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Պ. Ֆարէս Խուրիի :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի այսօր շաբաթ, ժամը 9ին միւնչեւ լոյս : (Մանրամասնութիւնները տես Դ. էջ) :

Այս առթիւ Յառաջի այսօրուան թիւը նուիրուած է Դաշնակցութեան Օրուան, ինչպէս յառաջիկայ Շբ. օրուան թիւն ալ (Փարիզի եւ միւս խաղաքներու տօնակատարութեան առթիւ) :

ՊՈԼՈՅՈՑ ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐԸ ՄՆԵԼԻ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք (22 Հոկտ.) .—

25 Յուլիսի սեղմուկներէն վերջ անցնող 3 ամսուան ընթացքին, կէս առ կէս նը-ւազեցան արտասահման ճամբորդողներու թիւը : Այժմ կը ճամբորդեն միայն ներա-ծող վաճառականները, քննական պատճառ մասնակցողները, օտար երկիրներու մէջ ուսանողները եւ հիւանդները, միջազգա-յին խորհրդաժողովներու մասնակցողնե-րը, պետական պաշտօնեաներ եւ քաղա-քական ու զինուորական ներկայացուցիչ-ներ : Հարիւր ոսկիով ճամբորդող եւ վե-րադարձին հազարաւոր ոսկինոց ապրանք բերողներուն գոյքերը դրաւուած են մաք-սային պաշտօնեաներու կողմէ : Այս ամ-բանքները երեք ամիս վերջ հրապարակա-յին աճուրդով պիտի ծախուին եւ հասոյթը պիտի յատկացուի բարեսիրական հաստատութիւններու :

ՀՕՐ. ՎԵԿՈՒՆ նոր նամակ մը ուղղելով մամուլին, կը խոստովանի թէ իր թուղթերը քննելով, հաստատեց որ իրապէս ունկնդրութեան ընդունած էր զօր. տը Կոլը, 1940 յունիս 1ին, մինչդեռ «սուտ է», կ'ըսէր, մէկ օր առաջ :

ՆՈՊԷԼԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

Հետեւցաւ ամերիկացի հռչակաւոր դրա-գէտը, Հեմինկուէյ, որ 56 տարեկան է : Հինգերորդ Ամերիկացին է որ կը ստանայ այս պարգեւը, մօտ 12·700·000 ֆրանք : Նոպէլեան մրցանակները կը բաժնուին 1901էն ի վեր :

Ձ Ր Ո Յ Ց

ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՀԵՏ

•

— Ընկեր, այսօր պիտի ծանրանք մեր սքանչելի կազմակերպութեան 64ամեայ – կը։ Աւելի քան վեց տասնեակ տարիներու ընթացքին, Քրիստոփորներու, Զաւար – հաններու եւ Ռոստոմներու հիմնած կազ – մակերպութիւնը ուռճացեր, հասակ նետեր, դարձեր է ծաւալուն մեծ կազմա – կերպութիւն մը, հաստաբուն կաղնիի մը նման ճիւղեր արձակելով ամէն ուղղու – թեամբ, եւ իր հայկականութեան հովա – նին տարածելով այն բոլոր երկիրներուն մէջ, ուր ոտ մը հայութիւն հիւրընկալ – ուած է առժամապէս ։

Դաշնակցութեան օրուան ծննդավառա – րութիւնը առիթ մըն է որ մենք՝ Դաշ – նակցականներս, անգամ մը եւս անդրա – դառնանք կատարուած գոհոզութիւններ – ուն եւ ձեռք բերուած գրական ու յու – ռապրիչ արդիւնքին։ Ինչ ալ ըլլայ օտարին ծախուած աննշան խմբակի մը տեսակէ – տը, այդ իրական արդիւնքը — հայրենի – քի կրկնուիլ մը առեղծուած — պատմու – թիւնը արձանագրած է ի հաշիւ մեր կազ – մակերպութեան գրական գործունէու – թեան ։ Մարդիկ երբեք չեն յաջողած նա – ւերով եւ խեղաթիւրումներով փոխել պատմութեան վճիռը եւ վարդ ալ պիտի չկրնան չեզոքցնել Հայոց պատմութեան բնական ընթացքը։ Այս ծննդավառա – րութիւնը առիթ մըն է՝ որ մենք Դաշնակ – ցականներս ուրախութեամբ ողջունենք մեր կազմակերպութեան 64րդ տարեդար – ձը, վերանորոգելով մեր պայքարական սրբազան ուխտը, հայ ժողովուրդին եւ ա – նոր պատասպարական պայքարին հուս – տարմութեամբ եւ անշահախնդիր կերպով ծառայելու իղձը ։

— Ես ատրբեր կ'ըմբռնեմ Դաշնակցու – թեան Օրուան ծննդավառութեան բուն իմաստը ։

— Այո, բնականոն պայմաններու մէջ, Դաշնակցութեան Օրը, պարզապէս օրացոյցի պէտք է ըլլար սեսակ մը հաշուեհատուց – թեան օր, վերլուծելով եւ քննութեան են – թարկելով տարեշրջանի մը ընթացքին մեր կազմակերպութեան կատարած աշ – խատանքը իր զրական եւ բացատական կողմերով, պարզելով նաեւ յառաջիկայ տարուան գործունէութեան նախագիծը։ Բայց, այս օրինական կարգը սահման – ուած է մեզմէ այն կազմակերպութիւննե – րուն համար, որոնք կ'ապրին հայրենի հողին վրայ եւ կը գործեն բնականոն պայմաններու մէջ։ Այսօր հայ ժողովուր – դը ցրուած է երկրագունդի զրեթէ բոլոր մասերուն վրայ, ու անոր հետ նաեւ Դաշ – նակցութիւնը կ'ապրի եւ կը գործէ բա – ցառիկ պայմաններու մէջ։ Այս բացառիկ պայմանները մեր կազմակերպութեան առջեւ զրած են չատ մը բացառիկ պա – հանջներ, անոր սովորական աշխատանք – ներուն վրայ աւելցնելով նաեւ մեր քաղա – քական Դատի հետապնդումը, Հայկական մշակոյթի զարգացումը եւ բուն Հայա – պահպանման ծանր աշխատանքները ։

— Այդ աշխատանքներուն մէկ մասը, օրինակ մշակոյթի բաժինը կրնան կատա – րել ուրիշ հայկ· կազմակերպութիւններ եւ միութիւններ ։

— Մի մոռնար որ միւս կազմակերպու – թիւնները ընդհանրապէս օրը լրիվուն կ'ընեն պայքար մղելով Դաշնակցութեան դէմ։ Անոնց նպատակն է՝ սեւցնել, արա – տուրել Դաշնակցութիւնը ամէն կարգի սուտերով եւ խարդախութիւններով, ո – րովհետեւ չատ լաւ գիտեն թէ սիւռքի մէջ Դաշնակցութիւնը իրական եւ միլա – կան ուժ մըն է հայկ· կեանքի մէջ։

— Այո, կարելի չէ կասկածիլ Դաշնակ – ցութեան ուժին մասին, բայց այդ իրո – ղութեան զաղտնիքը մերինը չէ եւ անոր պատիւն ալ մեր նախորդ զաղափարական սերունդին կը պատկանի ։

— Շատ ճիշդ նկատեցիր։ Այդ ուժին զաղտնիքը, Դաշնակցութիւնը կը պարտի ամէնէն առաջ մեր նախորդ սերունդն – րուն որոնք իրենց կարելի բոլոր միջոց – ները փորձեցին կազմակերպութիւնը այ – սօրուան բարձրութեան հասցնելու հա – մար։ Ձիչենք նախ անոնք որ, ազատա – գրութեան առաջին օրերուն, ամէն ինչ լքելով, իրենք դիրենք նետեցին կրակին մէջ եւ դրեթէ բոլորն ալ նահատակուե – ցան դէն ի ձեռին ժողովուրդի ազատա – գրութեան եւ բարօրութեան ճամբուն վը – լայ, արհամարհելով բանտային ամէն կարգի չարչարանքները եւ կախաղաննե – րու սարսափը ։

— Արդար պիտի չըլլար մոռնալ նաեւ Հայաստանի Անկախութեան զաղափարին ջահակիր ռահվիրաները։ Անոնք նոյնքան արժանի են մեր յարգանքին եւ երախտա – գիտութեան ։

— Անշուշտ, Հայաստանի Անկախու – թեան զաղափարին համար, բոլշեւիկեան Ձեկայի նկուղներուն մէջ իր կեանքը զո – հաբերող եւ հետաւոր Սիպերիոյ սառնա – մանիքներուն ու տաժանակիր աշխատան – քի ճամբարներուն մէջ իրենց երիտասար – դութիւնը փճացնող ընկերները նոյն չա – փով արժանի են մեր երախտագիտու – թեան ։

— Անոնք թերեւս մեռած են եւ այժմ անցեալին կը պատկանին։

— Կրնայ ըլլալ։ Եւ սորը համար ալ կարելի չէ ներել իշխանութեան մը որուն միակ առաքինութիւնը հիմնուած է բռնի ոժիին եւ իր զաղափարական հակառա – կորդները ֆիզիքապէս ոչնչացնելուն մէջ։ Պատմակերպութեան մը ուժը իր անցեալ պատմութեան եւ զաղափարի մը ճամբուն իր ցոյց տուած գոհողութեանց եւ նահա – տակներու քանակին մէջն է ։ Մեծ մաս – ծով մը բաած է թէ՝ մեռելներն են որ կը կառավարեն ողջերը, իրենց կատարած գործով, իրենց յիշատակով, իրենց կեան – քի օրինակով եւ աւանդութիւններով ։ Ո՞րն է այն կազմակերպութիւնը որ յա – ւակնութիւնը պիտի ունենար չափուելու Դաշնակցութեան հետ՝ իր մարդկային, բարոյական եւ նիւթական գոհաբերու – թեան կշիռով։ Հայոց աշխարհը ոռոգ – ուած է Դաշնակցական մարտիկներու ա – րիւնով։ Հայոց աշխարհի իւրաքանչիւր քարին կամ հողաթումբին տակ Դաշնակ – ցական հայդուկ մը կը հանդչի։ Անոնք այնքան բազմաթիւ են, յայտնի թէ ա – նանուն, որ անուանական թուումն անգամ կարելի չէ կատարել։ Այլեւս զանց ը'առ – նեմ այն հսկայ նիւթական եւ բարոյական աշխատանքներն ու գոհողութիւնները զոր Դաշնակցութիւնը կատարած է հայ ժողո – վուրդի ազգային զարթօնքին եւ Ազատա – գրութեան ճամբուն վրայ եւ որոնց չօչա – փելի եւ տեսանելի արդիւնքն է այսօր – ուան հայրենիքի կերպը ։

— Բայց չէ՞ որ, այսօր, չատեր ը'ու – րանան այդ բոլորը եւ թուք ու մուր կը քսեն նահատակներու յիշատակին։

Ուրացումներով նշանախից մը անգամ չի փոխուիր պատմութեան անտեղիտալի վճիռը։ Երկրորդ, պէտք է արդահատիլ միայն այդ ոլորմնլիասրատածներուն վրայ, որովհետեւ իրենց խիղճը եւ գլուխը վար – ձած տուած են օտարին եւ իրենց բերնով օտարն է որ կը խօսի։ Մնաց որ այդ կար – գի աննկարագիր եւ անողնաշար տիպար – ներ կան բոլոր ազգերու մէջ ալ։ Այսօր ժողովուրդի մը տականքներն են ։

— Բայց, մեր խիղճը կը վրդովուի երբ մարդիկ կը յանդգնին անարգել ամբողջ կազմակերպութեան մը սրբութիւնները ։

— Կարեւորութիւն մի տար ։ Շուները կը հաչեն, բայց կարաւանը իր ճամբան կը չարունակէ ։ Այնպէս ալ մեր կազմա – կերպութիւնը կը քալէ դէպի իր նպատակ – ներու իրականացումը, առանց նկատի առ – նելու աչքն և ձախէն արձակուած օտարա – ձի ձայնները ։

— Սակայն ո՞ւր է, նպատակին տանող այդ ճամբան չատ երկար կը թուի ։

— Ազգերու ազատագրական պայքարին մէջ, ժամանակը կամ տարիներու անջր – պետը չատ քիչ նշանակութիւն ունի։ Ճա – ճախ ամբողջ սերունդներ անհետացեր են առանց դրական արդիւնքի մը հասած ըլ – լալու ։

Հայերը կը պայքարին արդիներուն հա – մար, արդիները իրենց զաւակներուն հա – մար, այսպէս ամբողջ սերունդներ, մին – չեւ որ երազը դառնայ իրականութիւն։ Ժամանակակից պատմութիւնը չատ մը օ – րինակներ տուած է՝ մէկը միւսէն պերճա – խօս։ Աչքի առջեւ բերէ Երիտմի մեզի բախտակից Ցունաստանը, Գուլկարիան, Սերպիան, արաբական երկիրները, եւ Իսրայէլի պետութիւնը ։

— Ըսել ը'ուզես որ յուսահատելու չէ ։

— Ցուսահատութիւնը նկարագրի տկա – րութիւն եւ երկչոտութիւն կը յատկանշէ ։ Մենք Դաշնակցականներս զոնէ վարակ – ուած չենք այդ հիւանդագին երեւոյթէն, որովհետեւ մեր մեծ Քրիստափորէն մա – նաղեր ենք կռիւ ,յարատեւ կռիւ զա – դափարը։ Կռիւ մը՝ որ վերջ կրնայ գտնել միայն մեր հայրենի հողերու ազատա – գրութեամբ եւ հայ ժողովուրդի համա – խմբումով իր պատմական բնաշխարհին մէջ։ Ասկից աւելի գեղեցիկ զաղափար , ասկից աւելի առաքինի գործ կարելի չէ երեւակայել ։ Կը կարծեմ թէ մեր սե – րունդը՝ մեր նախնիքներու անարժան ժա – ռանգորդը պիտի չըլլայ, այլ, նոյն խան – դավառութեամբ, նոյն հաւատքով եւ գո – հաբերութեան նոյն ոգիով պիտի չարու – նակէ ազատագրական պայքարը Հ· Յ· Դաշնակցութեան դրօշին տակ, իրակա – նացնելու համար Ազատ ,Անկախ եւ Միաց – եալ Հայաստանի զաղափարը ։

— Կեցցէ՛ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը։

Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՀԵՐՈՍԱԿԱՆԸ

•

Դարերի ընթացքին զժուան եղաւ Հայի ճակատագիրը։ Թառամ աշխարհակալ պե – տութիւնների չահերի բախման ճամբա – ներուն վրայ, նա միշտ զարձաւ զոհը այդ հակոտնեայ չահերի։ Ցոյնն ու Պարսիկը, Հռոմայեցին ու Արաբը, Թուրքն եւ Ռու – սը կոխկրտեցին իր երկիրը, խոշտանգե – ցին իր հոգին, յօշոտեցին իր մարմինը ։

Թառամ լեռներէ ծերպերին եւ ձորերի մէջ, նա միշտ ձգտեց ազատութեան, ան – կախութեան, ինքնուրոյն կենցաղի ։ Իր հոգին երբեք չենթարկուեցաւ օտարին ։ Երեք հազար տարիներէ իր պատմութեան ընթացքին, նա միշտ մնաց հզարտ իր լեռներէ պէս, միշտ կենսունակ իր հոտա – նուտ ջրերէ պէս, միշտ կանգուն յաւի – տենական Մասիսի պէս ։

Ծառաբախտ արեւելքի սեմին, հոգիով միշտ Եւրոպացի, նա երբեք չենթար – կուեցաւ մոլեգնած ամբոխներէ զժուան տիրապետութեան, իր հոգին ձգտեց յա – ւիտենական լոյսին, ինքնուրոյն մշակոյ – թին ։

Իր երկիրը եղաւ մշակոյթի բուրաս – տան ։ Դարեր շարունակ թշնամի հրոսակ – ները աւերակներէ վերածեցին իր հայրե – նիքը, սակայն կեանքի նոր աւիշները , բազմածիլ սերմեր տուին եւ Հայաստանը կրկին զարձաւ օրօրան ստեղծագործու – թեան, մաքի, խրիչքի ։

Կախարդուած իր յաւիտենական հայ – րենիքով, Հայը տառապեցաւ հոգիով, մարմնով սակայն երբեք չուրացաւ իր երկիրը ։ Ինչեր չտեսաւ նա, որքան զա – ժան թշնամիներ տրորեցին իր հայրենի – քը ։ Այսօր նրանք չկան, սակայն ապրում են յաւիտենական Հայը եւ Հայաստանը ։ Տակաւին այսօր Թուրքը եւ Ռուսը նստած են իր երկրի վրայ, նորից Հայը ենթակայ է զաժան բռնութեանց, սակայն պատմու – թեան ընթացքը պիտի վանէ թշնամիներին ու Հայը կրկին պիտի ապրի իր հոգիի վրայ, իր հայրենիքի մէջ, իր ստեղծա – գործ զօրութեամբ, անխորտակելի հա – ւատքով ։

Հայրենիքը սրբութիւն է Հայուն հա – մար, վեր բոլոր սրբութիւններէ։ Հայ – րենիքը իր միտքն է, հոգին, զոյութիւ – նը։ Ես չկրնամ աչխարհի մէջ մի ժողո – վուրդ որ այդքան կապուած լինի իր հայ – րենիքին, ինչքան Հայը։

Ո՞ր ժողովուրդը, այդքան չարչիք տե – սած, իր հայրենիքի աչխարհագրական աննպաստ դիրքի պատճառով, եւ այդքան անտանելի կապուած մնացել է իր երկրին, միայն Հայը, ժամանակաւոր չարքիները արհամարհող եւ յաւիտենա – կանին ձգտող Հայը ։

Դարեր անընդհատ ողբերգութիւն է տպրած ու դարեր չարունակ յամառ կամ – քով չարունակած է պայքարել յանուն լոյսի, լաւի, երջանկիկի ։

Իր զործնական եւ տարօրինակ պա – զմաբարական ոգին կարողացել է դիմագ – րել բոլոր չարիքներին։ Չարիքը անցել է, ինքը մնացել է կանգուն։ Եթէ անհատնե – րը, յաճախ պանդուխտները ոչնչացել են յանուն հայրենիքի սիրոյն, ամբողջ հա – յութիւնը Փիւնիքի պէս նորից վերածնել է, ապրել իրրեւ ազգ, իրրեւ քաղաք, որ – բայան տաճարի՝ Հայաստանի ։

Միշտ էլ Հայը կռուել է հզօրի դէմ , ի գին իր երկրի, ժողովուրդի ազատու – թեան։ Միշտ էլ կարողացել է յաղթական մնալ, գոնէ հոգեպէս ։

Դարերի մեր պատմութիւնը հերոսա – կան մարտնչումների մէկ շղթայ է։ Միշտ էլ ժողովուրդի խոնարհ խաւերից թէ վե – րի դասից, նուիրեալներ են հրապարակ իջել կռուելու ազատութեան, անկախու – թեան համար։ Այդ ժառանգական պայ – քարը չարունակուել է մինչեւ մեր օրերը։ Վերջին շրջանի մեր պատմութիւնը դա – դաթնակէտն է մեր անցեալի։ Ցեզափո – խական հուսակցութիւնները եւ նրանց մէջ առաջին կարգին՝ Հ· Յ· Դաշնակցու – թիւնը, արու բազուկը մեր ժողովուրդի, նոր ընթացք են տուել մեր պատմութեան։

Դաշնակցութիւնը իր յախուռն զոր – ծունէութեամբ հոգեփոխել է հայութիւ – նը ։ Նա կարողացել է զանգուածային գո – հաբերութեան ոգին ներշնչել մեր ժողո – վուրդին ։Կարողացել է մոլեռանդ կռ – ուողներ պատրաստել եւ մահը արհամար – հող հերոսներ ։

Վերջին շրջանի մեր պատմութիւնը հա – ւաքական իր գոհաբերութեամբ զարմա – ցրել է ամբողջ աչխարհը։ Ոչ մէկ ժողո – վուրդ , ի խնդիր ազատութեան, այնքան գոհեր չեն տուած ինչքան Հայերը ։

Հերոսական ինչ մարտնչումներ չէ ար – ձանագրած մեր պատմութիւնը։ Ահա ազ – գային Շապատական Վարդան Զարեհեանը եւ Ուր – ֆան ,մարտական Սասունը, քաջարի Վասպուրականը, արծուաբոյն Մուսա Տա – ղը, տաճկահպատ Սպ – Տաղը, հերոսա – կան Բաղուն, Զարթարեղը, Սարտարապա – տը, Բաչ Աբարանը, Զարաքիլիսէն եւ ա – մէն մէկ անկիւնը Հայաստանի։ Ինչ զրե – ւազուներ կան արձանագրուած վերջին շր – ջանի կռիւներից, որի՞ մասին խօսել ,որի՞ մասին զրել։ Մեր երկրի ամէն մէկ չերտ հողը զոհաբերութեան մարտնչումի պայ – քարի դեմին է եղել։

Չատաքաղաք կռուել են, չատաքաղաք մեռել ի խնդիր ազատութեան։ Այն ժո – ղովուրդը, որ կռուել եւ մեռնել գիտէ, կը հասնի իր նպատակին ։

Դաշնակցութիւնը, մեր պատմութեան չղթայի նոր օղակը, կարողացել է Հայը վարժեցնել պայքարի։ Իր դեկավարները, անուանի հերոսները ու անանուն դին – ուորները կարողացել են անձնական օրի – նակներով ժողովուրդը մղել գոհաբերու – թեան, կռուի, յաղթութեան։ Պատմու – թեան մէջ, եթէ ոչինչ չմնայ Դաշնակցու – թիւնից, յամենայն դէպս կը մնայ դան – դուածային գոհաբերութիւնը, անսահման նուիրումը, արհամարհանք դէպի մահը ։

Դաշնակցութիւնը կարողացաւ դան – դուածային հերոսութեան հոգեբանու – թիւն ստեղծել մեր ժողովուրդին։

Փառք այն ժողովուրդին, որ կրցած է ծնունդ տալ այսպիսի կազմակերպու – թեան մը ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

«ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՊԱՐՈՆԸ»

•

Ընկեր Վ· Նաւասարդեան, իր « Բոլշե – վիզմը եւ Դաշնակցութիւնը» գրքին մէջ յատկանչական պատկեր մը արձանագրած է եղիչէ Չարենցի բերնով· «Հանգուցեալ պարոնը, կամ Պարոն Հանգուցեալը» ։—

Ուշադրութեամբ կարդանք ։

«... Այս անգամ ապաւորութիւնս այն էր, որ ես հանդիպում եմ մէկին որին տարիներ առաջ տեսել եմ զպզտում , պարզ՝ ապաւորութիւնս այն էր, որ ես, չդիտեմ երկնային ինչ զարմանալի հրաշ – քով, հանդիպում եմ ահա մի կենդանի աննշանալի, այսինքն ոչ թէ կենդանի աննշանալի, այլ աւելի ճիշդ կը լինէր ա – սել մի յարութիւն առած հանգուցեալի , որին ես ինքս իմ սեփական աչքերով տե – սել եմ զպզտում կամ նաւապարի եմ դրել միևչեւ գերեզմանատուն, եւ նոյն – իսկ մի բուռ հող ինքս եմ ցանել վրան՝ «հոգու հանգստութեան համար» ինչպէս ընդունուած է այդ անել... եւ ահա յան – կարծ այնքան անսպասելի կերպով ելնում է դէմս նա, այդ հանգուցեալը, անց որ գեանից կամ պատից բուսնելով ...»

(Խորհրդային Հայաստան 5 Սեպտ· 1925)

Պէտք տեսայ այս երկար հատուածը ար – ձանագրել նախ՝ անոր համար որ, վստահ եմ, չատեր չեն կարդացեր եւ կամ մոռա – ցած են ։

Արձանագրեցի նաեւ անոր համար, որ այս օրերուն, Սփիւռքի մէջ, ամէն տեղ , զարձեալ «հանգուցեալ պարոն»ի մասին պիտի զրուի ու խօսուի։ Ինքը «հանգուց – եալ պարոնը» զարձեալ յարութիւն ա – ռած՝ ամէն տեղ պիտի ներկայանայ բաղ – մութիւններուն իր պատգամը եւ խօսքը արտասանելու, այսպէս ալ պիտի հա – տատէ նաեւ թէ , միշտ կայ, կը մնայ, կ'ապրի եւ մինչեւ որ չերակտնամայ իր հետապնդած նպատակներուն իրականա – ցումը ոչ մէկ զոդող , ըլլայ կաղնիէ թէ

քարը չարունակուել է մինչեւ մեր օրերը։ Վերջին շրջանի մեր պատմութիւնը դա – դաթնակէտն է մեր անցեալի։ Ցեզափո – խական հուսակցութիւնները եւ նրանց մէջ առաջին կարգին՝ Հ· Յ· Դաշնակցու – թիւնը, արու բազուկը մեր ժողովուրդի, նոր ընթացք են տուել մեր պատմութեան։

Դաշնակցութիւնը իր յախուռն զոր – ծունէութեամբ հոգեփոխել է հայութիւ – նը ։ Նա կարողացել է զանգուածային գո – հաբերութեան ոգին ներշնչել մեր ժողո – վուրդին ։Կարողացել է մոլեռանդ կռ – ուողներ պատրաստել եւ մահը արհամար – հող հերոսներ ։

Վերջին շրջանի մեր պատմութիւնը հա – ւաքական իր գոհաբերութեամբ զարմա – ցրել է ամբողջ աչխարհը։ Ոչ մէկ ժողո – վուրդ , ի խնդիր ազատութեան, այնքան գոհեր չեն տուած ինչքան Հայերը ։

Հերոսական ինչ մարտնչումներ չէ ար – ձանագրած մեր պատմութիւնը։ Ահա ազ – գային Շապատական Վարդան Զարեհեանը եւ Ուր – ֆան ,մարտական Սասունը, քաջարի Վասպուրականը, արծուաբոյն Մուսա Տա – ղը, տաճկահպատ Սպ – Տաղը, հերոսա – կան Բաղուն, Զարթարեղը, Սարտարապա – տը, Բաչ Աբարանը, Զարաքիլիսէն եւ ա – մէն մէկ անկիւնը Հայաստանի։ Ինչ զրե – ւազուներ կան արձանագրուած վերջին շր – ջանի կռիւներից, որի՞ մասին խօսել ,որի՞ մասին զրել։ Մեր երկրի ամէն մէկ չերտ հողը զոհաբերութեան մարտնչումի պայ – քարի դեմին է եղել։

Չատաքաղաք կռուել են, չատաքաղաք մեռել ի խնդիր ազատութեան։ Այն ժո – ղովուրդը, որ կռուել եւ մեռնել գիտէ, կը հասնի իր նպատակին ։

Դաշնակցութիւնը, մեր պատմութեան չղթայի նոր օղակը, կարողացել է Հայը վարժեցնել պայքարի։ Իր դեկավարները, անուանի հերոսները ու անանուն դին – ուորները կարողացել են անձնական օրի – նակներով ժողովուրդը մղել գոհաբերու – թեան, կռուի, յաղթութեան։ Պատմու – թեան մէջ, եթէ ոչինչ չմնայ Դաշնակցու – թիւնից, յամենայն դէպս կը մնայ դան – դուածային գոհաբերութիւնը, անսահման նուիրումը, արհամարհանք դէպի մահը ։

Դաշնակցութիւնը կարողացաւ դան – դուածային հերոսութեան հոգեբանու – թիւն ստեղծել մեր ժողովուրդին։

Փառք այն ժողովուրդին, որ կրցած է ծնունդ տալ այսպիսի կազմակերպու – թեան մը ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ՎԻՇՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆ...

Պատվո՛վ ընկերներ, ես ձեզ ոչ մի նոր բան չեմ ասելու։ Ես միայն ուզում եմ ձեզ հիշեցնել մի հին ճշմարտություն, որ դուք ինքներդ էլ լավ գիտեք։ Ես ուզում եմ ձեզ հիշեցնել, որ մենք ապրում ենք ահագին ծանր ժամանակներ։ Ամեն կողմից մեզ շրջապատել են թշնամիներ, որոնք ամեն րոպե պատրաստ են մեզ վրա հարձակվելու։ Ես ուզում եմ ձեզ հիշեցնել, որ մենք ունենք ներքին թշնամիներ, որոնք ամեն րոպե պատրաստ են մեզ մեջքից դանակ խրելու։ Ես ուզում եմ ձեզ հիշեցնել, որ մենք ունենք ներքին դավաճաններ, որոնք ամեն րոպե պատրաստ են մեզ մատնելու։ Ես ուզում եմ ձեզ հիշեցնել, որ մենք ունենք ներքին ու արտաքին թշնամիներ, որոնք ամեն րոպե պատրաստ են մեզ ոչնչաց

ճապը, մանաւանդ պէս ամփոփելով կամալ Նասըրի կրակոտ ճառը: Այդ առթիւ յատկապէս արձանագրուած էին հետեւեալ խօսքերը.

— « Իմ կեանքս մատաղ կ'ընեմ ձեր եւ հայրենիքին վրկութեան համար: Իմ կեանքս ձեր սեփականութիւնն է, առէ՛ք: Ես վատ մը չեմ: Եթէ կամալ Նասըր մեռնի, պիտցէք որ ուրախութեամբ կը մեռնի, վասն զի թէ դուք ամէնքդ ուրիշ կամալ Նասըրներ պիտի ըլլաք հայրենիքին համար: Յառա՛ջ: Աստուած օրհնէ ձեզ: Յառա՛ջ դէպի վառք եւ պատիւ»:

Եգիպտացի փաստաբանները յայտարարեցին թէ չեն ուզեր պաշտպանել մահափորձին պատասխանատուները: Նեղսէր տելեֆային բանուորները եւ դիւղացիները երկու հարիւր քիլոմեթր ճամբայ քալեցին Ազեքանդրիայէն Գահիրէ, յանձնելու պաշտօնական կառավարիչին անիւներուն տակ նետուելով: Վարչապետը երկու ժամ ամէն միջոց փորձեց, ճամբայ բանալու համար բազմութեան մէջ, Գահիրէ հասած առեն:

Գլխաւոր ամբաստանեալը, Մահմուտ Լաթիֆ, Իսլամ Եղբայրութեան անդամ է քան տարեկանէն ի վեր: Եղած է համաւոր Պաղեստինի պատերազմին առեն եւ ունի երեք գաւակներ: Օրական երեք հարիւր ֆրանք կը չահէր իրրեւ թէթեղագործ: Բանիցս ձերբակալուած էր իրրեւ խռովարար: Խոստովանած է թէ անցեալ չաբթու ալ փորձած էր սպաննել վարչապետը, Գահիրէի մէջ, հրապարակային ժողովի մը առթիւ:

× Գահիրէի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Իսլամ Եղբայրութեան ընդհ. քարտուղարը, Ապտէլ Քաադէր Ուսա:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարութեան բարձր պաշտօնատարներէն մէկը Միջին Արեւելք պիտի այցելէ մօտերս, հանդիպելով Եգիպտոս, Իրաք, Արաբիա, Իրան, Իսրայէլ, Սուրիա եւ Յորդանան:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ վերջացնելու համար բանակցութիւնները կը կատարուին Անգլիոյ մէջ: Հաւանական է որ աշխատանքը վերսկսի երկուշաբթի օր:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՋԻՆՔԵՐԸ գործածելու որոշում կրնան տալ միայն կառավարութիւնները, եւ ոչ թէ Ատլանտեան պաշինքին դինուորական կազմակերպութիւնները, յայտարարեց Զըրչիլ, Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, փարատելով կարգ մը թիւրիմացութիւններ:

ԻՐԱՆի ձերակոյտն ալ 4ի դէմ 41 ձայնով վաւերացուց քարիւղի մասին կնքուած պայմանագիրը որուն համաձայն ութ օտար ընկերակցութիւններ կը յանձնուի չահագործումը:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԻՒՆԵՐՈՒ արժանացաւ եթովպիոյ վեհապետը, Հայիլէ Սելասիէ, իբրեւ հիւր Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին: Ընդհանրապէս 101 հարուածներ արձակուեցան, երբ Արքայ-Արքան ոտք դրաւ Ֆրանսայի հողին: Ֆրանսայի նախագահին եւ Արքայ-Արքային միջեւ տեղի ունեցած առաջին բանակցութիւնները տեւեցին երկու ժամ: Ֆրանսայի նախագահը Եթովպիոյ վեհապետին պատիւ մը կազմակերպած է Հոկտ. 31ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սալ Մագընօ, 88 ռիւ տ'Օսմանը, Մարսէյլ:

Կը խօսին Գ. Շէնիկեան եւ Կ. Տէրմոճեան (Վիչիէն)

Մուտքը ազատ է:

OCÉANIA

ՕԻԱՆԱԻԻ, ՇՈՓԵՆԱԻԻ ԵՒ ԵՐԿԱԹՈՒԼԻԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՈՄՍԵՐ Կը ՎԱՃԱՌՈՒԻՆ

Վիզայի եւ ուղեգրի բոլոր ձեւակերպութիւնները, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու, Քանատա, Թուրքիա, Լիբանան: Ամէն մանրամասնութեանց համար գրել՝

Պ. ԼԵՒՈՆ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

38, Rue de la Republique. Marseille
Tél. Colbert 53-13 — 42-58

Bureaux à Paris
4, Rue de Castellane.
Adresse telegraphique PACATLAN

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Եգիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը այս չաբթի իրիկուն ժամը 20·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ:

Յ. Կ. ԽԱՉԻ կեդր. վարչութիւնը արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի, շրջանի բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները անխտիր, խորհրդակցելու համար կայանի չէնքին նորոգման մասին, այս չաբթի ժամը 3·30ին, Ապդ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, մէթրօ Քատէ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս չաբթի երեկոյ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. ՈՒՍ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ժողովը այս չաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. Յ. Կ. «Զաւարեան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Կ. Կ-ի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ինքնակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին, Առնուվիլի ճաշասենեակին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իսկուհի Փափազեան եւ զաւակները Արփինէ, Գրիգոր եւ Տիգրան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստ պատեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր՝

ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կէսօրէ վերջ ժամը 3ին այցելութիւն իր Թարմ հիւրին:

Կը հրաւիրուին աղբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տէր եւ Տիկին Թէոդեան, Տօնապետեան, Տաւեան, Վրթանէսեան եւ Թոնկուբեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Պօմոնի Ս. Գրիգոր լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պատարագ, հանդուցեալ

ԱՐԱՔՍԻ ԹԵՐՉԵԱՆի

(Մնեալ Հիւանդասկայ)

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին աղբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Տէր եւ Տիկին Պ. Գրիգոր Փանոսեան, կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պատարագ հանդուցեալ

ՄԱՌԻ ՓԱՆՈՍԵԱՆի

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին աղբացեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տէր եւ Տիկին Ահարոն Յակոբեան եւ բոլոր ազգականները, Այրի Տիկին Ովսաննա Խըրլաքեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի, Սէնթ Մարկըրեթ Ս. Աստուածածին եկեղեցին, իրենց սիրեցեալ զաւակներուն՝

ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆի եւ ԵԴՈՒԱՐԴ ԽԸՐԼԱՔԵԱՆի արկածալի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին աղբացեալ երիտասարդներուն յիշատակը յարգողները:

ՍԻՓԱՆ — ԿՈՄԻՏԱՍ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին վերամուտի հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ, կիրակի 31 Հոկտ. ժամը 15էն 22, Ապդ. Տան Թատերասրահին մէջ: Կը հրաւիրենք բոլոր անդամները, ընտանիքները եւ երգչախումբին բարեկամները:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 9էն մինչեւ յոյս: Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մեծ սրահին մէջ: Ամերիկան խնջոյք պզտիկ սրահին մէջ:

Շաբօ տէ Ֆլէօռի հանրածանօթ սրահներուն մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ շրջանի բոլոր կոմիտէներուն, խումբերուն, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնաճիւղերու եւ կապոյտ հաչիւն:

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

GASTON DEFFERRE ի

Մարսէյլի քաղաքապետ, նախկին նախարար:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկ. Ց. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՌ, ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ՊՕԺԻ ՄԱՒՐԻԿԻՍ:

Մասնակցութեան համար 100 ֆրանք:

Հանրակառք թիւ 19, 22, 23 եւ 41, իջնել Փառճ Շանօ:

ՎԻՉՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ազդ» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի եւ սանուհիներու:

Քաղաքապետարանի նորակառոյց ընդարձակ սրահին մէջ, այս չաբթի, ժամը 20·30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3ը:

Կը նախագահէ ընկ. ՄԻՍԱԷԼ ՄԻՐՋԷ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

●

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հոկտ. 31ին, կիրակի:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին:

Այս կիրակի ժամը 20·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսի ընկ. Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՅ. 7ԻՆ

ԱՂ-ԲԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՄԸ

ԿԻՐԱԿԻ 31 ՀՈԿՏ. ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-Ի

ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ANNIK NOEL, MADELL'S, HELENE ROLER Attractions internationales

MUSIC-HALL PARISIEN

FRANÇOIS, avec son accordéon, (chanteur du charme)

Deux orchestres - Attractions - Défilé de mannequins

MAGGY ROUF, Fourrures MENDEL

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ PRO. 03-19, TRU. 47-48

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Քառանեւերկրորդ Ուխտագնացութիւնը Մարսիլիոյ Հայ գաղութին դէպի «Նոթրը Տամ տը լա Կարտ»ի սրբավայրը, այս կիրակի:

Կը նախագահէ Գերապատիւ Յովհաննէս արք. Տըլէ, վիճակաւոր Մարսէյլի:

Ժամը 9ին հաւատացեալները պիտի հաւաքուին նոյն սրբավայրին մէջ, ուր ժամը 9·30ին Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ, ընդհ. մեծաւոր Ֆրանսայի Հայ Կաթոլիկ Առաքելութեանց, հանդիսաւոր ճաշատուր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԲԱԼՈՐ ՎԱՃԱՌԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, սի - պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱԻՈՑ ԳԻՆԵՐՈՎ:

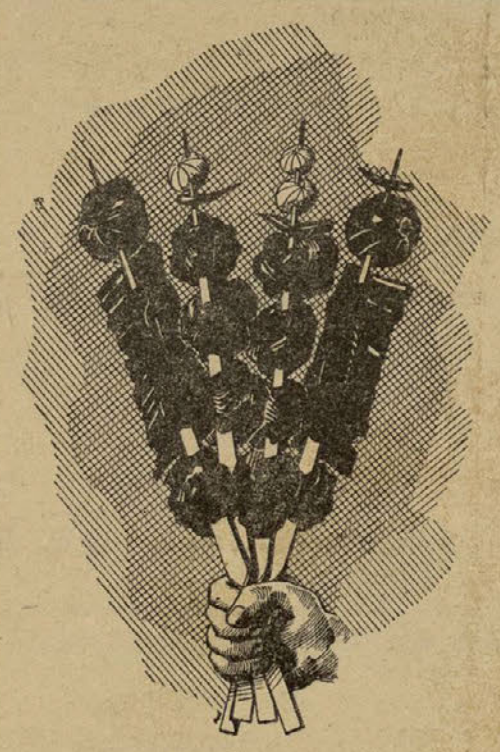
Ցոր գրներ

rticles polichinelles-ի համար:

Մխակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷի ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

ԴՈՒՔ ԱԼ ՕԳՆԱՆ Կ'ԸԼԼԱՔ

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

ԳՆԵԼՈՎ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԻ (ԹՈՄՊՈԼԱ) ՏՈՄՍԵՐԸ, ՈՐՔԱՆ ՇԱՏ ԵՒ ՇՈՒՏ, ԱՑՆՔԱՆ ԼԱՒ:

ՀԱՏԸ 100 ՖՐԱՆՔ — ՏԱՍՆՈՑ ՏՐՑԱԿԸ 1000 ՖՐԱՆՔ

50.000 ՏՈՄՍԵՐԷՆ ՄԷԿԸ ՊԻՏԻ ՇԱՀԻ ՆՈՐ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ ՄԸ (ՖՐԵԿԱԹ)

Տոմսերը կրնաք ստանալ ՅԱՌԱՋԷն, եկեղեցիէն, գրատուներէն, նաեւ ճպարավաճառներէն եւ Պ. Ն. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆէն

14, Rue Rochambeau, Paris (9)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ 10 $, հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
31
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ
★
DIMANCHE
31 OCTOBRE
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7511 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2922

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՊԱՇՏՕՆՍ ՅՕՐԱՆՋԵԼ Է»

●

Տարիներ առաջ, ուսումնական դասը, այսպէս կոչուած մասնագիտականութիւնը զործօն դեր կը կատարէր, իբրեւ առաջ – նորդ գաղափարական չարժումներու :

Կենդանի ուժ մըն էր որ ասպարէզ կը նետուէր առանց վերապահութեան, բա – րիք մը արծարծելու կամ չարիք մը խա – փանելու համար :

Իր ձայնը կշիռ ունէր : Իր դիրքը կրնար ուղղութիւն տալ, զժուարին պարագան – րու մէջ :

Տարիքի հետ կապ չունէր իր դերը : Ի հարկին ընկերային կամ քաղաքական զատանդն ալ կը դառնար երկրորդա – կան :

Ամէն բանէ առաջ, նոր բառով՝ դրոց – բոցի կոչումը :

Մտածուր հրաւէրի ալ չէին սպասեր, խօսք առնելու համար :

Մտածները բնազդաբար կը բարձր. նա – յին, տեսակէտ յայտնելու համար, երբ դրական կամ բացատական պարադայ մը նկատէին :

Հանրային կարծիքն ալ ուժ կ'ստանէր, իրենց բանած դիրքէն, ինչպէս ամէն ժո – ղովուրդի մէջ :

Ժամանակներուն հետ, այս բնական եւ դրական երեւոյթն ալ զեղնեցաւ պար – ձաւ չորցած տերեւներու խշրտուք :

Կը թուի թէ մարդիկ այլեւս չեն ազ – դուիր ոչ տաքէն, ոչ պաղէն : Ոչ սուէն, ոչ ալ ճերմակէն :

Նոյն սառն անտարբերութեամբ կը դի – տեն հոյակապն ու այլանդակը : Գաղա – փարականը եւ խուժանականը :

Մեծ մասով բռնած են դիրք մը որ մէկ իմաստ ունի.— Մի՛ խռովէք հանդիստս : Իմ պաշտօս յօրանջել է ...

Միայն քաղաքական վէճերու առթիւ չէ որ այս ժողովն, ոմարդի տրամադրու – թիւնը կը մատնեն :

Նոյն ամսեղուկ, փոքրոդի վերաբերու – մը՝ մշակոյթի ճակատին վրայ :

Մայրենի լեզուն կ'աղճատուի, կ'այլա – սերի տգիտութեամբ եւ բռնութեամբ, անդարմանելի հետքեր ձգելով :

Որո՞ւ հոգ : «Զվեցէք որ յօրանջեմ» :

Ահ մը չոչորթներ ձեռնարկեր են ար – տասահմանի մէջ ալ տարածելու բոլշե – վիկեան թխածոյ բարբառը, իբրեւ «պե – տական լեզու» :

«Ուսումնական» դասէն մէկը չի հա – մարձակիր կարդի հրաւիրել այս կեղծա – բարները : Կամ դոնէ ձայն բարձրացնել, յանուն մայրենի մշակոյթին անկախու – թեան :

Գիտնալով հանդերձ որ, Երեւանի մէջ պարտադրուած խառնիճաղանճը ոչ թէ իսկապէս ազգային պետական լեզու է, այլ չատակապէս օրուան կարգուսարքին յարմարցուած բարբառ մը : Պարզապէս անզական զործիք մը :

Երբ Երեւան կ'ըսէ թէ ես «Ամենայն Հա – յոց կառավարութիւն չեմ», արամարան – օրէն կ'ընդունի թէ իրաւունք չունի երկ – րին սահմաններէն դուրս ալ տարածելու իր մշակած խառնակոյտը :

Հետեւաբար, պարզապէս արդահատելի են անոնք որ ասպարէզ նետուեր են իբրեւ ժամկոչ կամ լուսաբար, «պետական լե – զու»ի աւազին տակ թաղելու համար ա – րեւմտահայ աշխարհաբարը :

Ազատ աշխարհին պատուաւոր ու – սումնականները չատ լաւ գիտեն այս պա – րագան :

Եւ սակայն կը լռեն : Կարծես կկլկակ մը կը փնտռեն, աւելի լաւ յօրանջելու հա – մար :

Տարբեր պարագաներու մէջ, այս պա – րոնները վայրերան կանչեր կ'արձակէին, յանուն արեւմտահայ դատի :

Գոնէ լեզուին ակը ըլլային, կարդի հրա – ւիրելով գասալիքները :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՈՉ–ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ԴԱՇԻՆՔ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ

ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԵՒ

●

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱՅՍ ԾՐԱԳԻՐԸ ԿԱՒԱՆԱՉԱՐԿԷ ԿԱՐԳ ՄԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըը, առեւտրական եւ նա – ւային դաշինք մը առորագրեց Մ. Նա – հանգներու արտաքին նախարարին հետ, բնականոն յարաբերութիւններ հաստա – տելով երկու երկիրներուն միջեւ :

Այդ առթիւ ճառ մը խօսելով, պ. Ֆ. Տըլլըս բացատրեց թէ Լոնտոնի եւ Փարիզի համաձայնութեանց նպատակը Գերմա – նիոյ վերազինումը չէ : «Մեր երկու եր – կիրներուն պատասխանատու վարիչները դիտեն զինապաշտութեան վտանգները : Մեր հիմնական հոգն է բարեկամութեան եւ խաղաղ յարաբերութեանց ամուր կա – պեր հաստատել ազգերու միջեւ» :

Տոքթ. Ատընաուըը պատասխանելով այս ճառին, ըսաւ .

— «Արեւմուտքի ժողովուրդները պար – տաւոր են նախ ապահովել իրենց ազա – տութիւնը եւ խաղաղութիւնը, զինակից – լով իրենց հաւաքական պաշտպանութեան համար : Անոնք պարտաւոր են ազատ աշ – խարհին մէջ հաստատել անհատական հաստատուն եւ առողջ պայմաններ, ամէ – նուն համար երաշխաւորելով մարդկա – յին ազատութիւնը եւ ընկերային ապահո – վութիւնը, Արեւմուտքի պետութիւնները պարտաւոր են, իբրեւ չրջանակին խմբ – րակցութիւն, միանաբար խորհրդային ճակատին հետ հաստատել դաշնագիր մը որ նախայարձակման դէմ ապահովու – թիւն ընծայէ բոլոր մասնակցողներուն : Գերմանները չափազանց մեծամտանու – թեամբ եւ վճռապէս կը զատապարտեն որ եւ է արկածախնդրական քաղաքականու – թիւն Արեւելքի հետ : Այժմ ամէնէն կա – րեւոր խնդիրն է զործադրել Լոնտոնի եւ Փարիզի համաձայնութիւնները : Նոր կազմակերպութեան պարպայման չնորհիւ պիտի կրնանք լուծել այն դժուարին խըն – դիրները որոնք մեր առջեւ պիտի ցցուին մօտ օրէն : Եւն խնդիրն է փրկել աշխար – հի խաղաղութիւնը եւ ազատութիւնը : Գերմանիան խորապէս երախտապարտ է Մ. Նահանգներուն ընծայած պաշտ – պանութեան համար» :

Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ Ատ – լանտեան ճակատին եւ Խ. Միութեան մէջեւ դաշնագիր մը կնքելու առաջարկը նը – պատաւոր ընդունելութիւն գտաւ քաղա – քական շրջանակներու մէջ, իբրեւ վերջ – նական նպատակ ազատ աշխարհի քաղա – քականութեան :

Այս առթիւ դիտել կուտան թէ այս ա – ռաջարկը նոր չէ : Տոքթ. Ատընաուըը երբ Ուոշինկթըն կը գտնուէր 1953 ապրիլին, Ֆը Թելպրըը որ այն առեն ծրագրուած հաւաքական բանակը ծառայէ ոչ – յար – ձակման դաշինք մը կնքելու միացեալ Ե – րոպայի եւ Խ. Միութեան միջեւ :

Այս անգամ Տոքթ. Ատընաուըը աւելի բաց կը խօսի : Վարչապետը նոյն օրը ճառ մը եւս խօսեցաւ լրագրական ասուլիսի մը մէջ, ի ներկայութեան 700 թղթակից – ներու : Ընդլայներով իր նախորդ բանա – խօսութիւնը, Տոքթ. Ատընաուըը յայտա – րարեց .

1· Խ. Միութիւնը չի վախնար այն 12 դերման զօրաբաժիններէն որ պիտի կազ – մուին. վասն զի յարձակման ահագին ուժ մը ունի արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, իր աբրանեակներուն հոգին վրայ եւ բուն էսկ Խ. Միութեան մէջ :

2· Խ. Միութիւնը կը վախնայ Եւրոպա – յի ազատ ժողովուրդներու միութենէն : Այդ միութիւնը կը խափանէ իր ծրագիրը, — տիրապետել եւրոպական ժողովուրդ – ներուն, իբրեւ եանէչ : Խ. Միութեան նպատակն է մէկ – մէկ իր տիրապետու – թեան տակ ձգել այդ ազգերը, եւ այնպէս ընել որ Մ. Նահանգները հեռանան Եւրո – պայէն :

3· Գերմանիոյ վերամիացման խնդիրը կախում ունի միջազգային կացութենէն : Եթէ այդ կացութիւնը մեղմանայ, մեր – ցումը կ'իրագործուի :

4· Այս առթիւ պէտք է յիշել Թրիէսթէի խնդիրը : Երբ այդ հարցը կարգադրուի – ցաւ, Խ. Միութիւնը տեղն չէ արծթեցաւ : Նոյն բանը պիտի պատահի Գերմանիոյ վերամիացման առթիւ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԻՄՈՒՄ ՄԸ ՄԵՌԱՒ. — *Արեւ – մտեան Գերմանիոյ երեսփ. ժողովին նա – խագահը, Հերման Էվերս, որ Տոքթ. Ա – տընաուըրի յաջորդը կը համարուէր, մեռաւ առջի օր, սրտի տաղնապի մը հե – տեւանքով : Թխուն տարեկան էր եւ Տոքթ. Ատընաուըրի կաթոլիկ համրակ – ցութեան ուեւտրանական թեւը կը ներ – կայացնէր : Այս մահուան հետեւանքով, գերման վարչապետը որոշեց կարճ կապել իր այցելութիւնը եւ Ուոշինկթընէն մեկ – նել Բէօ. օր, ներկայ ըլլալու համար յու – ղարկաւորութեան : Իրապէկներ դիտել կու տան թէ դժուար պիտի ըլլայ յաջորդ մը գտնել հանդուցեալին, նոյն արժանիքնե – րով, պ. Էվերս դատաւոր էր 1930ին, բայց քանիցս ձերբակալուեցաւ իբրեւ հակահիթլէրական եւ պաշտօնեայ եղաւ 1939ին : Տեղակալ էր երկրորդ աշխարհա – մարտին առեն :*

ԶԱՐԿ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Նախարարական խորհուրդը առջի օր վաւերացուց կարգ մը ծրագիրներ, որոնց չնորհիւ զարկ պիտի տրուի բնակարաննե – րու չինութեան, պիտի թեթեւնան հար – կային խատութիւնները, կարգ մը տուր – քեր պիտի զեղչուին եւն. :

Տուներու չինութեան ծրագիրը կը պա – րունակէ հետեւեալ տրամադրութիւննե – րը .—

1· Վերաչինութեան նախարարը, պ. Շապան Տէլմաս, 265·000 բնակարաննե – րու չինութեան պիտի ձեռնարկէ 1955ին : Այս ձեռնարկը պիտի կատարուի պետա –

(Շար. ը կարդալ Դ. Էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

ԾՈՒԽՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Կը գրեն ու կը գրե՛ն, թերթ թերթ փոխանցելով.

— *Ցաճախակի անգամներով ։ յիշած ենք : Քանիցս անգամ ...*

Երանելիները չեն գիտեր որ առաջինը կ'ըսուի մէկ բառով.— *Ցաճախ :*

Գալով երկրորդին, դպրոցէն չե՞ն սոր – ված թէ «բանիցս» արդէն կը նշանակէ «բանի մը անգամ» :

× Թրքաշունչ հայերէնի հետեւեալ նը – մոյշները կը բաղեմ Պոլսոյ *Ժամանակէն.*

— *Ուղեւորութեան ազատութիւնը կաշ – կանդող որոշմնագիրը զործադրուած 25 Յուլիսէն ի վեր կէս առ կէս պակասած են արտասահմանեան ուղեւորները* (22 հոկ – տեմբեր).

— *Իրանի զաղանի համայնավար տպա – րանը հիմնած Հայաստանցի համայնա – վար ... (7 Հոկտ.).*

— *Ֆրանսայի երկինքը ողողած սաւառ – նող սկաւառակները ...*

× Երեւաղէմէն զրկուած թղթակցու – թեան մը մէջ կը կարդամ,—«Ընթերցեց» : «կարդա՞լ»ն ալ մոռցան :

× Երեւանի թերթերը երբեմն հայկա – բանութիւններ ալ կը փորձեն, բայց, ա – մենայն զգուշութեամբ,— որպէս զի մեզի հետեւած չըլլան :

Այսպէս, կը գրեն «սպառազինութիւն – ներու մրցավազք» :

Ի՞նչ մեղմ ունի մեր այնքան պերճի – մատ «զինարշաւ»ը :

× Դարձեալ 45ամեայ *Ժամանակէն.*— «Զբօսաշրջիկային շրջապտոյտ» (6 Հոկ – տեմբեր) :

Կրնա՞ք հայերէնի թարգմանել : Իբրեւ թէ հայերէնի վերածեր են «թուրիզմ»ը (շրջագայութիւն) :

Իսկ ո՞ր ածուէն բուսաւ սա «շրջապը – տոյտ»ը որ ամէն տեղ կ'երեւայ : Միայն պտոյտ բառը ինքնին կը նշանակէ շրջան մը բորորել :

Վերի երկու բառերուն իմաստն է— «զբօսական պտոյտ» :

× Ընթերցող մը կը հարցնէ.— «Թե – րեւս» եւ «գուցե եւս» նոյն իմա՞ստն ունին :

Ոչ : Առաջինը հաւանականութիւն մը կ'ենթադրէ, (կրնայ ըլլալ որ...) : Երկ – րորդը՝ կը նշանակէ *տակաւին* : Սխալ է մէկը միւսին տեղ գործածել :

× Երկար վիճաբանութիւններ տեղի ունեցած են «յետագայ» եւ «հետագայ» բառերու մասին : Մասնագէտներու կար – ծիքով, «յետագայ»ն աւելի նիշդ է :

× Թրքաբանութիւն է գրել... Հնդկա – չինի կուսակալը *եղող*, իր ծննդավայրը *եղող* ...

Բուռ մը բառական է, նիշդ հայերէնը գրելու համար, «Հնդկաչինի կուսակալը՝ Պ. Ֆ.» : Իր ծննդավայրը՝ Ռղի :

Յետոյ, որեան ընտրովի զործածէք Ղ. եւ Խ. տառերը, այնքան լաւ :

ՎԱՀԷ

ԻՍԼԱՄ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆԸ ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ

●

Եգիպտոսի ներքին զործերու նախարա – րութիւնը կը ծանուցանէ թէ լուծուած է Իսլամ Եղբայրութիւնը : Հոկտ. 29ին ոս – տիկանութիւնը կնքեց ընկերակցութեան Գահիրէի կեդրոնը եւ երկու հարիւր մաս – նաճիւղեր՝ ամբողջ երկրին մէջ : Կառա – վարութիւնը զրաւեց ընկերակցութեան զրամները եւ առացուածքը որ քանի մը միլիոն ոսկի կը գնահատուի, եւ Ազա – տութեան ճակատին յանձնեց անոր բժշ – կական եւ ընկերային հաստատութիւն – ները :

Վարչապետ Կամալ Նասըրի դէմ զոր – ծուած մահափորձէն ի վեր, յեղափոխա – կան խորհուրդը որոշած է թոյլ չտալ որ «օձեր սողոսկին մեր մէջ», ինչպէս կ'ըսէ անդամներէն մին : Խիստ խուզարկու – թիւններ կը կատարուին Իսլամ Եղբայ – րութեան վարիչներուն բնակարաններուն մէջ եւ արդէն ձերբակալուած են աւելի քան հինգ հարիւր զործօն անդամներ : Այդ խուզարկութեանց չնորհիւ երեւան հանուած են բազմաթիւ զաղտնի պինա – րաններ : Լուր չկայ ընկերակցութեան զերագոյն առաջնորդին՝ Հասան էլ Հո – ւէյպիի մասին :

Միւս կողմէ զրոյց կը չրջի թէ հանրա – պետութեան նախագահը, զօր. Նեկիպ հրաժարած է : Քանի մը օրէ ի վեր չի հրատարակուիր նախագահական պատ – մին ամենօրեայ զեկոյցը : Կ'ըսուի թէ նա – խագահը չէ մասնակցած վերջին օրերու արարողութեանց, ոչ ալ ժողովներուն : Դժուար է ճշդել այս զրոյցներուն ստու – զութիւնը :

× Վերջին լուրերու համաձայն, կատա – նաւորներու թիւը հազարը կ'անցնի : Վար – չապետ Կամալ Նասըր ճառ մը խօսելով ը – սաւ .

— *Եթէ ինձի մնար ընտրութիւն մը կա – տարել կաղ յեղափոխութեան մը և արիւ – նոտ յեղափոխութեան մը միջեւ, ես պիտի ընտրէի երկրորդը, մեր նպատակներուն հասնելու համար :*

.....

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ զործին առթիւ կարգ մը հարցումներ ուղղուեցան հանրապետու – թեան նախորդ նախագահին, պ. Վէնսան Օրիոլ :

ԵՐԲ ԹԻԹԵՌՆԻԿԸ

Վէպ մը կայ, որ չատ ծանօթ է բայց հին՝ Քրիստոսէ առաջ իսկ ծանօթ,— Ոսկի Էշը: Մեզ չի հետաքրքրեր, այսօրուան վէպը թէ ո՞վ է իսկական հեղինակը, Ապուլէ՞ո թէ Լուկիոս, Հռովմայեցի՞ն թէ Յոյնը: Երկիծական վէպ մըն է զաւակն այդ զարահմբաւ գործը, որու հերոսը, կախարդական արկածով մը, յանկարծ կը տառնայ մեծանուն կենդանիին կերպարանքը, ու կ'ապրի անասնական տառապանքը, պալից երկար կեանք մը, բայց ի վերջոյ, բախտին բերումով, ինչպէս կախարդա-դիտութիւնը կը պահանջէ, փունջ մը վարդ կ'ուտէ եւ կը վերադառնայ մարդու իր կերպարանքը, պատմելու համար էշու մը արկածները: Ոչ միայն տեսածները, այլ եւ լսածները: Նման կախարդական արկածներու մէջ, կերպարանափոխութեանց ընթացքին, հետաքրքրականը տեսածը չէ, լսածն է, որովհետեւ մեղաւորը էշ կը կարծէ դիմացինը եւ կը խոսուվանի ամէն բան՝ պարզելով իր հոգին:

Տարի մը առաջ, Փարիզեան կախարդական մթնոլորտի մը մէջ, ես ալ, իմ կարդիս, կերպարանափոխուեցայ ... Թիթեռնիկի: Շնորհակալութի՞ւն կախարդական այդ արկածը անօրինողին, որ Թիթեռնիկի կերպարանափոխեց զիս եւ ոչ ուրիշ կենդանիի, վասնզի Թիթեռնիկին կեանքին մէջ կախարդական ժամացոյց մը կայ, որ կը սահմանափակէ պարբերական կազմափոխութեանց ընթացքը եւ տեւողութիւնը: Ահա, այսպէս, Փարիզ եմ վերադարձեր արդէն, համաձայն կախարդական ժամացոյցին զարկին, որպէսզի վերսին մարդանամ, դրացէտ դառնամ: Բայց այս առթիւ, եւ առաջին առթիւ, կ'ուզեմ աղերս մը ներկայացնել անոր որ կը անօրինէ նման կախարդանքները.

— Տէ՛ր, հիմակ որ վերցուցիր կախարդանքը վրայէս, կ'աղաչե՛մ, չնորհ ըրէ որ, այսուհետեւ, մէկ ուրիշը վայելէ քու-մայքիդ բարիքները: Ամէն բարիք մի՛ չռայլեր լինճ, մի՛ ըլլար անլրաւ եւ անարդար: Կախարդապիտութեանդ խաղերուն նշանակ՝ կերպարանափոխութեան հաղարամեակի արկածներուն մէջ նետելով զիս, ինչո՞ւ կ'ուզես որ ե՛ս զառնամ պատճառը մարդոց չարանալուն կամ նախանձին: Չնորհ ըրէ՛, Տէ՛ր, այս անգամ ուրիշն ընտրէ, կերպարանափոխելու համար էշու կամ Թիթեռնիկի, ինչպէս որ սիրտդ կամի:

Սասյղ է թէ Ապուլէս պիտի չլսէր ու չհանէր ինքզինքը իրրեւ մարդ՝ ինչ որ լսեց ու տեսաւ իր հերոսը իրրեւ էշ: Կը խորհիմ թէ ես ալ, իմ կարգիս, պիտի չլսէի ու պիտի չհանէի իրրեւ մարդ, իմ մասնաւոր վերարկուիս տակ, ինչ որ լսեցի ու տեսայ՝ Թիթեռնիկի ոսկեփոշին թեւերուս վրայ: Այո՛, լաւ բան է Թիթեռնիկ դառնալը:

Սասյղ է թէ հրաշալիք մըն է հովուերգութիւնը, որու ականջ է տուեր Ապուլէսի էշը, եւ այնքան քաղցրալուր, ինչպէս Հէրաէրն ալ կ'ընդունի, որ Լաֆոնթէն փորձուեցաւ բան մըն ալ ինք գրել, հետեւողաբար անչուշտ: Բայց այդ կարդի գինովցնող պահերու հետ՝ մեր պատմական կենդանին վայելեր է նաեւ դժոխային կեանքի մը բոլոր դառնութիւնները: Նախօրէն՝ միայն քաղցը պահերու վայելք մը չեղաւ Թիթեռնիկի իմ կեանքս,— ի՞նչ յաչախանք ու բոլոքանք՝ եռեւէս: Ո՛չ, լաւ բան չէ Թիթեռնիկ դառնալը:

Արդարեւ, Թարթիչ Թարթելու ձեւով՝ Թեւերս եթէ չարժեցի պարսիկ բանաստեղծներու կիւլիստաններուն մէջ, ուսկից ընդլայնած՝ եթէ գինովցայ Լիբա-նանի նարնջատունկներուն բոյրով, ամէն բան չվայելեցի օրտիս ուզած եղանակով: Պառաւները զաշնակցեցան, չարաբաստիքը ժողվուեցան, եւ անատորակիր նա-մակներով ու պառաւական խորաթանութիւնով, զուարճացան ու զուարճացան, խորհելով որ այլեւս վերադառնալու չեմ, ըսին ու թուլցան, մինչեւ որ լսեցի անոնց կաշառանքները, եւ պատկեր մը ինկաւ միտքս Առաքեալին, — առաւօտարեալ այս քաղաքին մէջ, երբ չուները հաւաքուելով փողոցի մը անկիւնը՝ չարունակ հաղէին առն մը առջեւ, կը հաստատին որ թռմ զոմէշ են մորթած այդ առնը մէջ եւ երբեմ կը չինեն: Պէտք կա՞ր, արդեօք, յայտնելու անուն չունեցողներուն կամ զոհերու ոգորմելի առաւելներուն թէ զոմէշ մորթելու համար չեկայ ճամբոր-դութեան: Պէտք կա՞ր, արդեօք, պատասխանելու այրը զոմէշի առնար կար-ծող վարձու բերանիերուն թէ Ամերիկա-ցիները եւ ուրիշ պղտոր կամ պայծառ աղբիւրներ փարա չեն տար հայ գրագէտին, — որ նպաստընկալի կերպաս չու-նի, ոչ ալ ծառայի,— Թիթեռնիկի դառնալու եւ Թրվռալու համար հայ գաղութներուն վերեւ: Մանաւանդ որ գրագէտ Թիթեռնիկը, լերան մը վրայ ծնած եւ լերան պէս հզարա, սովոր չէ որ ուիր բանայ՝ ձիւն տեղայ գլխուն Թէ Աստուծոյ կրակը: Նոյն բաները չէ՞ն, վերջապէս, հզարա գրագէտին գոց ուիր եւ յաչախոտ պա-ռաւին կլսէր՝ նոյնքան դիւրութեամբ բացուելու համար տասը կամ անոր խոհա-նոցին պատառակը: Բայց նոյն բաներն են դեղագործին արջասպը եւ գրագէտին մե-լանը՝ երբ կը գործածուին խարանելու համար անպարկեշտը, գռեհիկը, մախա-գը:

Ինչպէս կը տեսնէք, լաւ բան չէ Թիթեռնիկ դառնալը: Աստուծոյ ոսկեփոշին Թեւերուս վրայ՝ նախանձ եմ գրագէտ ա-կամայ, «գի մի գինէն իցէ մեզանալ, այլ գայնցանէ՝ որք հեղգացանն»: Այսուհան-գերձ, որքան չնորհակալութեան, նոյն-քան դժգոհութեան պատճառներ ունիմ՝ ներկայացնելու համար մեծ կախարդին: Վերջապէս, այս կամ այն բանը — գրա-գէտին չարախօսութենէն անկախ, ես ալ ըս-կսայ մեղադրել ինքզինքս, այսպէս.— ոմանց գրագէտ քովի սեղանակը:

Դուռը կը գարնենք ու կը մտնենք:

Հսկայ աշխատանքի սեղանին վրայ՝ ծռած գլուխ մը... չատ մը սուրճի եւ թէյի գատարներ, ծխելիի քանի մը բաց-ուած տուփեր, Թուղթի, Թերթերու դէ-զեր, գիրքեր ...:

Ան գրաղած է գրելով: Մատները արա-գօրէն կը սահին կանաչ մելանով գրը-ուած էջին վրայ: Երբ կանգ կ'առնէ գրե-լը, գլուխը վեր կը բարձրանայ:

Գեղեցիկ է ան, լուսաչող: Ու ձայնով մը, որ գեռ կը հնչէ ականջիս.

— Այ տղայ, արի տեսնենք, արի, արի, մօտս եկ...

Կ'ուզեմ համբուրել ձեռքը, չի ձգեր: Կը քաշուիմ անկիւն մը, ու կը նստիմ, աչքերս առանց հեռացնելու: Շուտով ուրիշներ ներս կը մտնեն: Ես միշտ կլանուած եմ անով: Մէկ անգամ տեսած էի զայն, քանի մը ամիս առաջ, Փարիզի մէջ: Ընկերներով գացեր էինք իր պանդոկը, եւ զայն գտեր հիւանդ, ան-կողնին մէջ: Նիհար, կարճահասակ մար-դու մը տպաւորութիւնն էի ստացեր այդ օր եւ մեծ յուսախաբութիւն մը կրեր:

Հիմա կը տեսնէի պարթեւահասակ մարդ մը, կարմիր երեսներով, չողարձակ աչքերով, համակ եռանդ եւ աւիւն:

Ճիշդի Շերվանդեանի հանդիպումը Բաֆիին հետ, անոր կրած յուսախաբու-թիւնը, անմիջապէս որ ոտքի էր կանգ-նած «Կայծեր»ու անմահ հեղինակը:

Իմս ճիշդ հակառակն էր: Եւ որքան ա-ւելիը լաւ էր այսպէս...: Եւ ինչ համա-կրելի մարդ, ինչ հաճելի խօսակից: Պզտիկ տղու մը պէս ուրախ էի...

Ը.— ԻՆՉՈ՞Ւ ԳԱՀԻՐԻՆ ԳԱՂՈՒԹԸ ԱՒԵԼԻ ԼԱՒ Է ...

Պ. Շիրինեան մեզի կը սպասէ Բուրդե-րը այցելելու համար: Քանի եւ չորս ժամ մնալ Գահիրէ եւ դեռ Բուրդերն ու Սֆինքսը չտեսնել...մեծ մեղք է: Կ'անց-նինք մայրաքաղաքին բանուկ պողոտա-ներէն: Սեմիրամիս պանդոկը ահա, Նէ-զոսի տիրը: Կ'այնինք կամուրջը, կը ծը-ռինք ձախ: Բուրդերու ճամբուն վրայ ենք, չիտակ, տասնհակ մը քիլոմեթր:

Ձեմ ունենար այն խոր, իշխող տպա-ւորութիւնը, որուն կը պատրաստուէի: Միշտ այդպէս է եղած ինծի համար: Շու-տախոտ չեմ, ի հարկէ, բայց աւելին կը սպասէի: Հսկայ քարակոյտեր են, ահեղ, տպաւորիչ: Գեղեցիկ չեն Բուրդերը: Աւե-լի խորհրդաւոր, չատ աւելի խորհունկ է Սֆինքսը: Երկար վայրկեաններ կը մնամ անշարժ, ակնարկս յառած այդ առեղ-ծուածային դէմքին: Այդ բոլորին վրայ իշխողը արեւն է: Արեւի թագաւորութի-նէն է հոս, անոր մարմնացած տառապանքը՝ Սֆինքսը, անհուն եւ անիմանալի՝ իր ան-չարժութեան մէջ:

Պիտի փոխէի յետոյ գաղափարս Բուր-դերուն մասին, երկրորդ եւ երրորդ այ-ցելութեանս: Իրաւունք ունէր Պ. Պալար: Քանի մը անգամ պէտք է տեսնել զանոնք, վերջնական գաղափար մը կազմելու հա-մար: Կէսօրը անցած է եւ հարկ է բռնել վերադարձի ճամբան: Ֆրանսացիները կը ձգենք իրենց պանդոկը, իսկ մենք՝ ուղ-ղակի «Յուսարեր»:

★

Հիմա նստած ենք Փարիզիանա, հայ-կական ճաշարանը, Նարդունին, Թաչեա-նը եւ ես:

Ճոխ, այլազան ճաշացուցակին մէջ ընտրութիւն մը ընելու վրայ եմ, երբ կը լսեմ եռեւէս հայկական ձայն մը.

— Ի՞նչ պիտի հրամէք ...

Գլուխս վեր կ'առնեմ չուրախացած, բայց Հայ չկայ: Մեր դիմացը կեցած է սեւ – սեւ Սուտանցի մը, որ իր ճերմակ սկռաներով կը ժպտի մեզի: Կը փնտռեմ հայկական ձայնը, չկայ, աներեւութա-յեր է:

– –Ո՞վ էր հիմա խօսողը, կը հարցնեմ չուարած:

— Ես էի, կ'ըլլայ պատասխանը, ներ-կայացնեմ ինքզինքս, կ'աւելցնէ Սուտան-ցին, Տիգրան Պէրպէրեան ...

Ճաշացուցակը ձեռքս վար ինկած է, եւ ապուշ կերած կը նայիմ ընկերներուս, կը նայիմ անոր, որ ինքզինքը Պէրպէրեան կ'անուանէ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ՄԵՐ ԱՅԳԻՆԵՐՈՒ ՊԱՀԱՊԱՆԸ

... Կը հագուէր վիւզական աարագ: Ձերմակ անդրավարտիքին վրայ մանիշա-կագոյնով կանաչ՝ տեղական մանուածայէ բաճկոնը կ'ըլլէր մինչեւ մէջքը՝ զոր կը սեղմէր վարդագոյն բուրդէ գօտին: Գլու-խը կը ղնէր սպիտակ գաակ՝ գոյնզգոյն թելերով ասեղնագործ: Անոր վրայէն կը փաթթէր սուտակի գոյնով մեծաքսեղէն մը՝ ոսկեթել ծաղերով:

Շքեղ էր այս տարազին մէջ մեր այգե-ներու պահապանը եւ վայելուչ: Իր կոր-ւի արտաքինը կը ներշնչէր կամքի ոյժ եւ վստահութիւն: Թաւ ու սեւ յօնքեր կը տուերտաէին բոցկղչէն աչքերը, տալով անոնց ազնիւ ու վէս արտայայտութիւն:

Ցորկնները դրեթէ չէր տեսնուեր, կը փակուէր իր քարէ հիւղակը, որ կը կանգ-նէր այգիներուկեզրոնը աննչան բարձրու-թեան մը վրայ, որթատունկերու բաղեղ-ներու հոծ կանաչութեան մէջ:

Գիշերները արթուն պահակ կը դառ-նար: Ապահով էին բոլորը: Կը քնանային բաց վրանիերու, տախտաբներու տակ, տանիքներու վրայ, ներսը դուրսը եւ ա-մէն տեղ: Վախ չկար գողէն — Թուրքէն ու Քիւրտէն:

Երբ լուռ անչուշտ կ'անցնէր այգիներու եզերքներէն, կը ճնչուէր, կը տքար հողը իր հաստատ քայլերուն տակ, եւ լայն կո-չիկներու երկաթները կը ճմլէին մատղաշ բոյսերն ու առուոյտները:

Լուսնակին տակ՝ կ'երկննար հասակը, եւ կը հաւասարէր նշենիներու չուքին: Մէջքին վրայ կը փայլէր կեռ դանակը արծաթէ պատեանի մէջ: Քամին կը խա-դար սուտակի գոյնով մետաքսեղէնին ոս-կեթել ծաղերուն հետ ...:

Ան համայքն ու յուսութքը, խորհուրդն ու զեղեցկութիւնն էր մեր այգիներուն, որոնք անծայրածիր զրախտային, տա-փարակ աշխարհ մըն էին:

Հոն զարնան հասունութիւնը թովիչ պատկերներ կը զծէր կարմրագոյն հողին վրայ եւ կը հնչէր կեանքի երգը՝ վար-դերու բոյրերովը օծուն առաւօտին մէջ:

... Արթնցած են անակնկերն ու հիւղակ-ները: Ահա կը բարձրանայ կապոյտ ծու-խը ծուէն ծուէն: Արեւը կը ձգէ իր ոսկե-բանդ քողը:

Թռչուններու ճռուղիւնին հետ մանուկնե-րու ձայնը պաշտամունքի պահը կը նը-միրագործեն:

Ողջոյնի են կեցկեց որթատունկն ու վար-դենին, դեղձին ու սալորին: Եւ ծիրանի ծառը տարածեր է լայնարձակ թեւերը օրհնութեան ու առատութեան յոյզերով:

Լուռ է միջօրէն: Ոչ մէկ ոտնաձայն այ-գիին մէջ: Հողը գիրկ գրկի հետ կը խոհայ կ'երկնէ: Երբեմն Թիթեռնիկի մը կամ մարախի մը Թեւատրախտմբ Թեթեւ-օրէն կը լսուի ճիւղէ ճիւղ, ծաղկէ ծաղիկ:

Իրիկնամուտ է: Շարժումը կը սկսի: Հորիզոնէն գոյներու բորբ հրդեհը կը բռ-նկի: Ոսկի կը թափի մօղ կապոյտին վրայ: Կը չառագունի նարնջատոյնը, կը հալի կը չքանայ դեղինը — հորիզոնի խորհրդաւոր անդունդը կը բացուի, ա-բեւը իր հրաշքներով քուն կը մտնէ...:

Լռակեաց մարդ մըն էր մեր այգիներու պահապանը, բարեբարոյ, լրջամիտ: Հո-դի հարազատ զաւակ՝ կը հասկնար բնու-թեան լեզուն, որթատունկի սէրը, ծառե-րուն երկունքը, ծաղիկներուն քմայքը:

Կ'ըսէին թէ ան եկած էր մեր բնաշխար-հի բարձր սարերէն ուր՝ ալեփառ գա-գաթներու վրայ կը հանդչի ձիւնը, ուր ալեկոծ հեղեղներ կը գոռգոռան բար-ձունքներէն վար, ուր կը ճախրէ իշխան թռչունը խիզախ թեւերով:

— Թէ ինչո՞ւ ան իջեր էր հարթ ու հա-ւասար դաշտավայրի տարածութիւնները, դառնալով այգիներու պահապան,— ոչ ոք գիտէր:

— Աւելի քան տարի մըն է՝ ինջոյքներ, հանդէսներ, ընդունելութիւններ կը սար-քուին ի պատիւ ինձ: Յուցափեղկի ապ-րանք դարձած եմ այլեւս: Եւ խորհիլ, որ վանական էիր նկարագրով, կ'ըսեմ ես ինծի: Գրագէտ մըն էիր քու նեղ րակովդ երջանիկ, կ'ըսեմ ես ինծի: Այն գրագէ-տը, որ գրեց թէ օրական տասը բառէն ա-ւելին արտասանել ժամավաճառութիւն է արդէն: Այն գրագէտը, որ իր երեւակա-յութեան պատուհանէն դուրս նայիլը, իր մտահնոտարանէն դուրս ելլելը կը հա-մարի մեղանչում: Այն գրագէտը, որ ու-րիշին բարիլոյս ըսելն իսկ կը համարի չունչի աւելորդ սպառում: Ապաշխարէ-ցէ՛ք, մօտ է աշխարհի կործանումը, կը պոռային հին ժողովուրդի մը մարգարէ-ները: Իսկ ես, ներսէս, ուրիշ բան լսած չունիմ՝ բայց ևթէ. « Աշխատէ՛, կեան-քը կարճ է»: Կը խնդրեմ որ կարդաք կա-նաչ «Կայծեր»ու անմահ հեղինակը:

Իմս ճիշդ հակառակն էր: Եւ որքան ա-ւելիը լաւ էր այսպէս...: Եւ ինչ համա-կրելի մարդ, ինչ հաճելի խօսակից: Պզտիկ տղու մը պէս ուրախ էի...

Ը.— ԻՆՉՈ՞Ւ ԳԱՀԻՐԻՆ ԳԱՂՈՒԹԸ ԱՒԵԼԻ ԼԱՒ Է ...

Պ. Շիրինեան մեզի կը սպասէ Բուրդե-րը այցելելու համար: Քանի եւ չորս ժամ մնալ Գահիրէ եւ դեռ Բուրդերն ու Սֆինքսը չտեսնել...մեծ մեղք է: Կ'անց-նինք մայրաքաղաքին բանուկ պողոտա-ներէն: Սեմիրամիս պանդոկը ահա, Նէ-զոսի տիրը: Կ'այնինք կամուրջը, կը ծը-ռինք ձախ: Բուրդերու ճամբուն վրայ ենք, չիտակ, տասնհակ մը քիլոմեթր:

Ձեմ ունենար այն խոր, իշխող տպա-ւորութիւնը, որուն կը պատրաստուէի: Միշտ այդպէս է եղած ինծի համար: Շու-տախոտ չեմ, ի հարկէ, բայց աւելին կը սպասէի: Հսկայ քարակոյտեր են, ահեղ, տպաւորիչ: Գեղեցիկ չեն Բուրդերը: Աւե-լի խորհրդաւոր, չատ աւելի խորհունկ է Սֆինքսը: Երկար վայրկեաններ կը մնամ անշարժ, ակնարկս յառած այդ առեղ-ծուածային դէմքին: Այդ բոլորին վրայ իշխողը արեւն է: Արեւի թագաւորութի-նէն է հոս, անոր մարմնացած տառապանքը՝ Սֆինքսը, անհուն եւ անիմանալի՝ իր ան-չարժութեան մէջ:

Պիտի փոխէի յետոյ գաղափարս Բուր-դերուն մասին, երկրորդ եւ երրորդ այ-ցելութեանս: Իրաւունք ունէր Պ. Պալար: Քանի մը անգամ պէտք է տեսնել զանոնք, վերջնական գաղափար մը կազմելու հա-մար: Կէսօրը անցած է եւ հարկ է բռնել վերադարձի ճամբան: Ֆրանսացիները կը ձգենք իրենց պանդոկը, իսկ մենք՝ ուղ-ղակի «Յուսարեր»:

★

Հիմա նստած ենք Փարիզիանա, հայ-կական ճաշարանը, Նարդունին, Թաչեա-նը եւ ես:

Ճոխ, այլազան ճաշացուցակին մէջ ընտրութիւն մը ընելու վրայ եմ, երբ կը լսեմ եռեւէս հայկական ձայն մը.

— Ի՞նչ պիտի հրամէք ...

Գլուխս վեր կ'առնեմ չուրախացած, բայց Հայ չկայ: Մեր դիմացը կեցած է սեւ – սեւ Սուտանցի մը, որ իր ճերմակ սկռաներով կը ժպտի մեզի: Կը փնտռեմ հայկական ձայնը, չկայ, աներեւութա-յեր է:

– –Ո՞վ էր հիմա խօսողը, կը հարցնեմ չուարած:

— Ես էի, կ'ըլլայ պատասխանը, ներ-կայացնեմ ինքզինքս, կ'աւելցնէ Սուտան-ցին, Տիգրան Պէրպէրեան ...

Ճաշացուցակը ձեռքս վար ինկած է, եւ ապուշ կերած կը նայիմ ընկերներուս, կը նայիմ անոր, որ ինքզինքը Պէրպէրեան կ'անուանէ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԻՈՐ ՃԱՄԲԱՆ

(ԵԳԻՊՏՈՍ – ԼԻԲԱՆԱՆ – ՏԷՐ ԶՕՐ)

Է.— «ՅՈՒՍԱՐԵՐ»Ի ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Բ. Թաչեանին համար պէտք է յարգէք նաեւ ուրիշ պարագայ մը, ձեր ըսելիքը պէտք է օրուան ընթացքին ըսէք: Իրիկ-ուան ժամը հօթնին կ'անհետանայ հրա-պարակէն, ծրար մը անուշեղէն՝ անութին տակ: Իր «պզտիկ մեղքն» են այս անու-շեղէնները: Այս վերջիններն են Թերեւս, որ կը գործնեն Բ. Թաչեանը ամէնէն ա-նուշ մարդերէն մէկը, որուն հանդիպած եմ ես կեանքիս մէջ:

Ամբարէն վերջ, ահա «վարչապետ»ը: Ան կը կոչուի Գաբրիել Լագեան: Հակա-պատկերը՝ խմբագրին, արտաքին երեւոյ-թով: Երկայնահասակ, բարեձեւ է, տպա-ւի մը մարմնով: Նոյն տարիքը Թերեւս, նոյն աշխատանքի սէրը, նոյն հայրենա-սիրութիւնը:

Այս բոլորին մէջ կը պակսէր մէկը, ա-մէնէն դլխաւորը, ան, զոր մէկ վայր-կեան առաջ կ'ուզէի տեսնել, բայց մէջ-տեղ չկար ...

Մեկնելու վրայ ենք, երբ կը հարցնեմ Նարդունիին.

— Ո՞ւր է Նաւասարդեանը, դեռ չտե-սանք...

— Եկուր, կ'ըսէ ընկերս, ու զիս կ'ա-ռաջնորդէ քովի սենեակը:

Դուռը կը զարնենք ու կը մտնենք:

Հսկայ աշխատանքի սեղանին վրայ՝ ծռած գլուխ մը... չատ մը սուրճի եւ թէյի գաւաթներ, ծխելիի քանի մը բաց-ուած տուփեր, Թուղթի, Թերթերու դէ-զեր, գիրքեր ...:

Ան գրաղած է գրելով: Մատները արա-գօրէն կը սահին կանաչ մելանով գրը-ուած էջին վրայ: Երբ կանգ կ'առնէ գրե-լը, գլուխը վեր կը բարձրանայ:

Գեղեցիկ է ան, լուսաչող: Ու ձայնով մը, որ գեռ կը հնչէ ականջիս.

— Այ տղայ, արի տեսնենք, արի, արի, մօտս եկ...

Կ'ուզեմ համբուրել ձեռքը, չի ձգեր: Կը քաշուիմ անկիւն մը, ու կը նստիմ, աչքերս առանց հեռացնելու: Շուտով ուրիշներ ներս կը մտնեն: Ես միշտ կլանուած եմ անով: Մէկ անգամ տեսած էի զայն, քանի մը ամիս առաջ, Փարիզի մէջ: Ընկերներով գացեր էինք իր պանդոկը, եւ զայն գտեր հիւանդ, ան-կողնին մէջ: Նիհար, կարճահասակ մար-դու մը տպաւորութիւնն էի ստացեր այդ օր եւ մեծ յուսախաբութիւն մը կրեր:

Հիմա կը տեսնէի պարթեւահասակ մարդ մը, կարմիր երեսներով, չողարձակ աչքերով, համակ եռանդ եւ աւիւն:

Ճիշդի Շերվանդեանի հանդիպումը Բաֆիին հետ, անոր կրած յուսախաբու-թիւնը, անմիջապէս որ ոտքի էր կանգ-նած «Կայծեր»ու անմահ հեղինակը:

Իմս ճիշդ հակառակն էր: Եւ որքան ա-ւելիը լաւ էր այսպէս...: Եւ ինչ համա-կրելի մարդ, ինչ հաճելի խօսակից: Պզտիկ տղու մը պէս ուրախ էի...

Ը.— ԻՆՉՈ՞Ւ ԳԱՀԻՐԻՆ ԳԱՂՈՒԹԸ ԱՒԵԼԻ ԼԱՒ Է ...

Պ. Շիրինեան մեզի կը սպասէ Բուրդե-րը այցելելու համար: Քանի եւ չորս ժամ մնալ Գահիրէ եւ դեռ Բուրդերն ու Սֆինքսը չտեսնել...մեծ մեղք է: Կ'անց-նինք մայրաքաղաքին բանուկ պողոտա-ներէն: Սեմիրամիս պանդոկը ահա, Նէ-զոսի տիրը: Կ'այնինք կամուրջը, կը ծը-ռինք ձախ: Բուրդերու ճամբուն վրայ ենք, չիտակ, տասնհակ մը քիլոմեթր:

Ձեմ ունենար այն խոր, իշխող տպա-ւորութիւնը, որուն կը պատրաստուէի: Միշտ այդպէս է եղած ինծի համար: Շու-տախոտ չեմ, ի հարկէ, բայց աւելին կը սպասէի: Հսկայ քարակոյտեր են, ահեղ, տպաւորիչ: Գեղեցիկ չեն Բուրդերը: Աւե-լի խորհրդաւոր, չատ աւելի խորհունկ է Սֆինքսը: Երկար վայրկեաններ կը մնամ անշարժ, ակնարկս յառած այդ առեղ-ծուածային դէմքին: Այդ բոլորին վրայ իշխողը արեւն է: Արեւի թագաւորութի-նէն է հոս, անոր մարմնացած տառապանքը՝ Սֆինքսը, անհուն եւ անիմանալի՝ իր ան-չարժութեան մէջ:

Պիտի փոխէի յետոյ գաղափարս Բուր-դերուն մասին, երկրորդ եւ երրորդ այ-ցելութեանս: Իրաւունք ունէր Պ. Պալար: Քանի մը անգամ պէտք է տեսնել զանոնք, վերջնական գաղափար մը կազմելու հա-մար: Կէսօրը անցած է եւ հարկ է բռնել վերադարձի ճամբան: Ֆրանսացիները կը ձգենք իրենց պանդոկը, իսկ մենք՝ ուղ-ղակի «Յուսարեր»:

★

Հիմա նստած ենք Փարիզիանա, հայ-կական ճաշարանը, Նարդունին, Թաչեա-նը եւ ես:

Ճոխ, այլազան ճաշացուցակին մէջ ընտրութիւն մը ընելու վրայ եմ, երբ կը լսեմ եռեւէս հայկական ձայն մը.

— Ի՞նչ պիտի հրամէք ...

Գլուխս վեր կ'առնեմ չուրախացած, բայց Հայ չկայ: Մեր դիմացը կեցած է սեւ – սեւ Սուտանցի մը, որ իր ճերմակ սկռաներով կը ժպտի մեզի: Կը փնտռեմ հայկական ձայնը, չկայ, աներեւութա-յեր է:

– –Ո՞վ էր հիմա խօսողը, կը հարցնեմ չուարած:

— Ես էի, կ'ըլլայ պատասխանը, ներ-կայացնեմ ինքզինքս, կ'աւելցնէ Սուտան-ցին, Տիգրան Պէրպէրեան ...

Ճաշացուցակը ձեռքս վար ինկած է, եւ ապուշ կերած կը նայիմ ընկերներուս, կը նայիմ անոր, որ ինքզինքը Պէրպէրեան կ'անուանէ ...

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Շար.)

ԲԱԺԻՆ ...

— Ես, տեր իմ, — կուռծիկ ան, ես ոչ միայն ոտքերը եմ համբուրում, այլև ձեր ամբողջ ընտանիքի անդամների: Ես ոչ մի բան չեմ խնայում ձեզ հաճոյանալու համար, ես ամեն ինչ անում եմ, որ ձեզ դուր գամ, ես ամեն ինչ անում եմ, որ ձեր ուշադրությունը գրավեմ

Մեծելոցի (Ամենայն Սրբոց) տօնին առթիւ, Յառաջի յաջորդ Թիւը լոյս կը տեսնէ Զորեքշաբթի օր։

կան աջակցութեամբ։ Ակսպէս, 130 մի – լիառ ֆրանք պիտի տրամադրուի ժամն ընակարաններու չինութեան, յետոյ ինը միլիառ ֆրանք նպաստ՝ անհատական շինութեանց համար։

2· Կարգ մը դէպքեր պիտի կատարուին մինչեւ դասակարգի անհատական եկա – մուտին վրայ, կարգ մը պարագաներու մէջ ալ առեւտրական եւ ճարտարագործական չահերու վրայ։

3· Երեք ամիսը անգամ մը երկու քելօ ձրի չաքար պիտի բաժնուի «տնտեսապէս տկար» դասակարգի քաղաքացիներու։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՈՎՊԻՈՑ ԿԱՑՍԸՐԸ, Հայելէ Սելասիէ, կը չարունակէ այցելել Փարիզի պատմական վայրերը։ Առջի օր Վերսայլ գնաց, դիտելու՝ Օփերա։ Այցելեց նաեւ Ըրընոյի գործարաններէն։ Երէկ իրեն ի պատիւ ընդունելութիւն մը սարքուած էր Փարիզի քաղաքապետարանին մէջ։ Հրաւիրուած էր նաեւ Հայոց առաջնորդը, եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան հետ։ Արքային արքան իր կարգին ճաշի հրաւիրեց Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահը եւ Տիկնոջը, Փարիզի եպովպական դեսպանատան մէջ։

ԹԵՀՐԱՆի վերաքննիչ ատեանը մերժեց ջնջել նախկին նախարար Հոսէյն Ֆաթեմիի մահապատիժը։ Միւս կողմէ հատատուց նախկին վարչապետ Մոսատեղի պատիժը — ցկեանս թիապարտութիւն։ Եւ – րէկ 12 պատներ եւս պիտի գնդակահարուէին։

ԱՆԳԼԻՈՑ նաւահանգիստներուն դոր – ծադուլը պիտի վերջանայ երկուշաբթի օր, համաձայն վերջին լուրերու։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՐԸ կը սասսկանայ Մ. Նահանգներուն մէջ։ Նախագահ Ա յ – զընհաուըը անձամբ կը չրջի պէսպէս քաղաքները։

ԻՐԱՆի ՇԱՀԻՆ եղբայրը, իշխան Ալի Ռզա, օգանաւովթիհրան մեկնած էր քանի մը օր առաջ։ Յարդ լուր առնուած չէլլալով, մտահոգութիւն կը տիրէ արքունի – քին մէջ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ համայնավար կուսակ – ցութեան համագումարը նորէն յետաձգ – ուեցաւ, իբրեւ հետեւանք հողագործա – կան տաղնապին որ հետզհետէ կը սաստ – կանայ։

ՍԱՐի մասին արուած որոշման դէմ կը բողոքեն արեւմտեան Գերմանիոյ ապա – տականները, վերաքննութիւն պահան – ջելով։ Կ'րսուի թէ Տոքթ. Ատընաուըը մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի, Ա – մերիկայէն վերադարձած տեղն։

ԵՐԿՈՒ ԿԱՌԱՎՈՒՄԲԵՐ ընդհարեցան Սէն Լազարի դծին վրայ, Փոն Քարտինէլ մօտ, չաբաթ առաւ. ժամը 9·45ին։ Կ'րսուի թէ վաթսուն հոգի վիրաւորուած են։

ՀԱՑԵՐԷՆի ԴԱՍԵՐ ՄԱՐՍԷՑԼի ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ հայերէնի դասերը սկսած են արդէն, բոլորովին ձրի, (հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն), կարող եւ փորձառու ուսուցչուհի Տիկին Հազարեանի կողմէ։ Սրահին տաքութիւնը ապահովուած է։ Կը խնդրենք ծնողքներէն ա – ճապարել իրենց զաւակները արձանագրել հինգշաբթի օրերը ժամը 9էն 12 Ռիւ սէ Քոնվալեսան, 26 թիւ։

« ՆՈՐ ՔՆԱՐ »

Ձայնագրուած եւ պատկերազարդ երգարանին Բ· տպագրութիւնը, հիմնովին բարեփոխուած եւ ճոխացուած *Հայաստանէն լսուող բազմաթիւ նոր երգերով* ։

640 էջ, 800 ԵՐԳ, 342Ը

ՁԱՅՆԱԴՐՈՒԱԾ

եւ 132 ՆԿԱՐՆԵՐ

Այս բովանդակութեամբ երգարան ցարդ լոյս չէ տեսած որեւէ տեղ ։

Գինը 1400 *ֆրանք (թղթակազմ)*

Թղթատարի ծախքը գնողին վրայ ։ Դիմել «Յառաջ»ի հասցէով ։ Մարսէյլի չրջանէն դիմել Պ· Յակոբ Մալաքեանին,

3, Bld. Th. Turner, Marseille.

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՓԱՐԻԶԻ Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ - ՄԿՐՏԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՕԾՄԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Կիրակի, 31 Հոկտ· Փարիզի Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ եկեղեցւոյ Օծման 50րդ տարեդարձին առթիւ պիտի մատուցուի քառաձայն հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան մաղթաւոր պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցաչէն եւ մեծ բարերար ողբացեալ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆի եւ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ զերդաստանի համօրէն ննջեցեալներու յիշատակին։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ· Վ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղենք բոլոր Հայրուն, որպէսզի խուռներամ փութան եկեղեցի, իրենց երկիւղած յարգանքը ապացուցանելու համար մեծ բարերարի անմահն յիշատակին ։

(Դիւան հոգաբարձութեան)

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boul. de Stalingrad, 84

CHOISY-LE-ROI (Seine)

FOURRURES

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻԱՑՆ ՆՈՐ ՋԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ ։

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ, ժամը 20·30ին, Պետական Թատրոնին մէջ, Փլաս սը լա Մէրի։

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· «Նար Սեբուհդ»ի ։

Բարձր հովանաւորութեամբ՝ Տրոմի ձերակուտատական PICի

Կը նախագահէ ընկերը Ց· ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Խ· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն Պուր լէ Վալանսի քաղաքապետ՝ ընկերը ՎԱՇԷ

Տիկին ՕՏԷՔ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ եւ ընկերվարական ներկայացուցիչը ։

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, բարձրախօս հայկական երգապնակներով ։

Ռոմանի թատերախումբը պիտի ներկայացնէ յեղափոխական կեանքէ առնուած պատկեր մը՝

«ԱՆԴՐԱՆԻԿ »Ը

Դէկավարութեամբ Պ· Սարգիս ՓԷՓԷ – ճէկեանի ։

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷնի ՄԷՋ

28 Նոյեմբեր ,Շաբաթ ։

Կը խօսի ընկերը· ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 28ին, Իսիի բաղաքապետարանին սրահներուն մէջ ։

ՌՈՄԱՆի ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի ։

Կը խօսի ընկ· Խ· ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «ՎԱ – ՐՈՒԻՒԱՆ» կոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Վարպետ» խումբին ։

Կիրակի Նոյ· 7ին, ժամը 20·30էն մինչեւ առաւօտեան երեքը «Օթել սը Ֆրանս»ի մէջ (Նախկին ճերմակ սրբ – ճարան)։

Կը նախագահէ ընկ· Ա· ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մերթ – յօժար մասնակցութեամբ Օր· Սաթենիկ Տէմիրճեանի (Լիոնի երաժշտանոցէն), Պ· Մ· Միհայէլեանի երգ, արտասանութիւն ։

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

●

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 7ին, Կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 15ին, Ռիւ ֆէ, Սէն Լուի սրահը ։

Կը խօսի ընկերը Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԼԻՈՆի ՄԷՋ

6 Նոյեմբեր , Շաբաթ ։

Կը խօսի ընկերը Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՊՈՒՏՈՒՈՑի ՄԷՋ

7 Նոյեմբեր, կիրակի ։

Կը նախագահէ ընկ· Ա· ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Պ· ՋՊՈՒՐՃԵԱՆ

Ճոխ գեղարուեստական բաժին, նուագ, արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, եւն։

●

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՆՈՑ· 7ԻՆ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ 31 ՀՈԿՏ· ԺԱՄԸ 16ԷՆ 24

HOTEL GEORGE V-ի

THÉ DANSANT

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաչէն Տիկնանց Օժան – դակ յանձնախումբը, հովանաւորու – թեամբ Ապր· Մխիթեան ,կը հրաւիրէ քաղաքի եւ չրջանի հայ հասարակութիւնը որ ներկայ ըլլայ 7 Նոյ· կիրակի ժամը4էն մինչեւ կէս գիչեր, պարանոցիկ թէյասեղանին, որ տեղի պիտի ունենայ Փերաչի հաւուր, Ֆուայիէ Փերաչ։ Առնել 8: 26: 12 եւ 4 թիւ հանրակառքը։

Մուտքը ազատ է ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ երեկոյթը, այս չորեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին։ Կը դասախօսէ Պ· Գ· ՃԻՉՄԻՃԵԱՆ։ Նիւթ՝ «Աչ ձեռքը» ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է ։

LUCIEN DURAND

Membre de l'ordre, commissaire agréé par la Cour d'appel de Paris

ՓՈՐՁԱԳԷՏ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

23, Rue Notre Dame de la Victoire, Paris (2). GUT 36-71

TERZIAN

UN MAITRE DANS LE TRICOT

MAISON FONDÉE EN 1928

3, RUE POISSONIERE, PARIS

TEL. CENtral 93 - 75